

ספר במדבר Numbers

Formatting by Nathan Kasimer

With the Targum, 1917 JPS Translation, and Rashi

©Nathan Kasimer, 2021 (5782). This text may be re-used under the terms of the Creative Commons Sharealike 2.0 license (CC-BY-SA). This book includes the following texts:

- Miqra According to the Masora
 - License: CC-BY-SA
 - Source: https://he.wikisource.org/wiki/מקרא_על_פי_מסורה
- Targum Onkelos, vocalized according to the Yemenite Taj
 - License: CC-BY-SA
 - Source: https://he.wikisource.org/wiki/תרגום_אונקלוס
- Rashi Chumash, Metsudah Publications, 2009
 - License: CC-BY

All these texts were retrieved from Sefaria. It was typeset and formatted using L^AT_EX, using the Shlomo font by Shlomo Orbach from <https://sites.google.com/site/orlaeinayim/download> and the EB Garamond font by Georg Duffner from <http://www.georgduffner.at/ebgaramond/index.html>. Both of these were used under the terms of the SIL Open Font License.

תוכן העניינים

v	Introduction
1	פרשת במדבר
20	פרשת נשא
44	פרשת בהעלתך
66	פרשת שלח לך
84	פרשת קורח
98	פרשת חקת
113	פרשת בלק
130	פרשת פינחס
153	פרשת מטות
168	פרשת מסעי
186	פרשת דברים
187	הפטרות
187	הפטרת במדבר
189	הפטרת נשא
191	הפטרת בהעלתך
193	הפטרת שלח לך
195	הפטרת קורח
198	הפטרת חקת
201	הפטרת בלק
202	הפטרת פינחס
205	הפטרת מטות

207	הפטרת מסעי
210	הפטרת שבת ראש חודש
212	הפטרת שבת מחר חודש

Introduction

This ḥumash is intended primarily for learning *Shnayim Mikra veEchad Targum*, but to be versatile enough to be usable in a synagogue. To that end, it includes multiple texts used as the "Targum"—Targum Onkelos itself, the commentary of Rashi, and a translation into English. For Haftarot, special Maftir portions, and Shabbat Minḥa readings, only Hebrew and English are printed, since these sections are included for ease of use in synagogues rather than for study use.

The text of the Torah itself is from the *Mikra al pi Masorah* project. The text was selected for its open licensing, extensive source documentation, and accuracy in presenting the masoretic text. The text of Targum is the Wikisource Targum, which is based on Yemenite texts (particularly the 1901 edition of the Taj). It was selected for its accurate vocalization. The English translation is the 1917 JPS translation, and text of Rashi is from the Metzudah edition. All these texts were retrieved from Sefaria. Data for aliya divisions, haftarot, and lengths of parshiyot was pulled from Hebcal. Information on which special *Maftir* and *Haftarot* can occur on which Sabbaths is from the Koren Shabbat Chumash.

This text has minimal notations about various textual differences in the Masoretic text of the Torah. For information where this text varies from others, see the notes of the *Mikra al pi Masorah* project, or notes in *Minḥat Shai*. The *Mikra al pi Masorah* project also has information in its notes about variations in customs about where to divide aliyot. Kamatz Katan is indicated with a special symbol for the text of the Torah, but not in the text of the Targum.

I hope this text will be helpful to those who use it.

<p>AND THE LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the second month, in the second year after the were come out of the land of Egypt, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי בְּאַהֲלֵ מוֹעֵד בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּת לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי בְּאַהֲלֵ מוֹעֵד בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּת לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:</p>
<p>'Take ye the sum of all the congregation of the children of Israel, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, every male, by their polls;</p>	<p>שָׂאוּ אֶת־רֹאשׁ כָּל־עֵדֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל־זָכָר לְגִלְגָּלָתָם:</p>	<p>שָׂאוּ אֶת־רֹאשׁ כָּל־עֵדֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל־זָכָר לְגִלְגָּלָתָם:</p>
<p>from twenty years old and upward, all that are able to go forth to war in Israel: ye shall number them by their hosts, even thou and Aaron.</p>	<p>מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלֹא כָל־נָפִיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּמְנֹן יְתִהוֹן לְחִילֵיהוֹן אֹתָ וְאַהֲרֹן:</p>	<p>מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלֹא כָל־יֵצֵא צֹבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצַבָּאתָם אֹתָה וְאַהֲרֹן:</p>
<p>And with you there shall be a man of every tribe, every one head of his fathers' house.</p>	<p>וְאִתְּכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית־אֲבֹתָיו הוּא:</p>	<p>וְאִתְּכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית־אֲבֹתָיו הוּא:</p>
<p>And these are the names of the men that shall stand with you: of Reuben, Elizur the son of Shedeur.</p>	<p>וְאֵלֶּין שְׁמֹתָה גּוֹבְרִיא דִּיקוּמוֹן עֲמֹכּוֹן לְרֹאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שִׁדְיָאוּר:</p>	<p>וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעֲמֻדוּ אִתְּכֶם לְרֹאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שִׁדְיָאוּר:</p>
<p>Of Simeon, Shelumiel the son of Zurishaddai.</p>	<p>לְשִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישָׁדַי:</p>	<p>לְשִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישָׁדַי:</p>
<p>Of Judah, Nahshon the son of Amminadab.</p>	<p>לְיְהוּדָה נַחֲשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב:</p>	<p>לְיְהוּדָה נַחֲשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב:</p>
<p>Of Issachar, Nethanel the son of Zuar.</p>	<p>לְיִשָּׁשָׁכָר נֶתַנְאֵל בֶּן־צוּעַר:</p>	<p>לְיִשָּׁשָׁכָר נֶתַנְאֵל בֶּן־צוּעַר:</p>
<p>Of Zebulun, Eliab the son of Helon.</p>	<p>לְזִבְּלוּן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:</p>	<p>לְזִבְּלוּן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:</p>
<p>Of the children of Joseph: of Ephraim, Elishama the son of Ammihud; of Manasseh, Gamaliel the son of Pedahzur.</p>	<p>לְבִנֵי יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד לְמָנַשֶׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר:</p>	<p>לְבִנֵי יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד לְמָנַשֶׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר:</p>

- (1) וידבר. במדבר סיני באחד לחדש. מתוך חיצתן לפניו מונה אותם כל שעה כשיצאו ממזרים מנאן וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנומרים כשצא להשרות שכינתו עליהן מנאן. צאחד צניסן הוקס המשכן וצאחד צאייר מנאס:
- (2) למשפחתם. דע מנין כל שצט ושצט: לבית אבתם. מי שצציו משצט אחד ואמו משצט אחר יקוס על שצט אציו
- (3) צ'קט, צ): לגלגלם. על ידי שקלים צקע לגלגולת:
- (4) כל יצא צבא. מגיד שאין יואל צצא פחות מנן עשרים:
- (5) ואתכם יהיו. כשתפקדו אותם יהיו עמכם נשיא כל שצט ושצט:

11	Of Benjamin, Abidan the son of Gideoni.	לְבִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי:	לְבִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי:	11
12	Of Dan, Ahiezer the son of Ammishaddai.	לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:	לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:	12
13	Of Asher, Pagiel the son of Ochran.	לְאָשֶׁר פַּגְיָאֵל בֶּן-עֶכְרָן:	לְאָשֶׁר פַּגְיָאֵל בֶּן-עֶכְרָן:	13
14	Of Gad, Eliasaph the son of Deuel.	לְגָד אֱלִיסָפָה בֶּן-דְּעוּאֵל:	לְגָד אֱלִיסָפָה בֶּן-דְּעוּאֵל:	14
15	Of Naphtali, Ahira the son of Enan.	לְנַפְתָּלִי אַחִירָה בֶּן-עֵינָן:	לְנַפְתָּלִי אַחִירָה בֶּן-עֵינָן:	15
16	These were the elect of the congregation, the princes of the tribes of their fathers; they were the heads of the thousands of Israel.	אֵלֶּיּוּ מֵעֲרֵעֵי כְנֻשָּׁתָא רִבְרֵי שְׁבֻטֵי אֲבֹתָהוֹן רִישֵׁי אֲלָפִיא דִּישְׂרָאֵל אֲנֹנִי:	אֵלֶּה (כ' קריאי) קְרוּאִי הָעֵדָה נְשִׂאֵי מִטּוֹת אֲבוֹתָם רֹאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם:	16
17	And Moses and Aaron took these men that are pointed out by name.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יֵת גּוֹבְרִיָּא הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹתָ: (בספרי ספרד ואשכנז בשמות)	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹתָ: (בספרי ספרד ואשכנז בשמות)	17
18	And they assembled all the congregation together on the first day of the second month, and they declared their pedigrees after their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, by their polls.	וַיָּת כָּל כְּנֻשָּׁתָא כְּנֻשׁוֹ בְּחַד לְיִרְחָא תַּנְיָנָא וְאַתִּיחְסוֹ עַל זְרַעֲיָתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנְיֹן שְׁמֹתָן מִכּוּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא לְגִילְגָּלְתָהוֹן:	וְאֵת כָּל-הָעֵדָה הִקְהִילוּ בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּתְּלָדוּ עַל-מִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִכּוּר עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה לְגִילְגָּלְתָם:	18
19	As the LORD commanded Moses, so did he number them in the wilderness of Sinai.	כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה וּמִנְיֹן בְּמִדְבָּרָא דְסִינַי:	כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וַיִּפְקְדֵם בְּמִדְבָּר סִינַי: (ס)	19
20	And the children of Reuben, Israel's first-born, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	וַהֲוּ בְנֵי רְאוּבֵן בּוֹכְרִיָּה דִּישְׂרָאֵל תּוֹלְדֵיהוֹן לְזַרְעֵיהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנְיֹן שְׁמֹתָן לְגִילְגָּלְתָהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִכּוּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	וַיְהִי בְנֵי-רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִילְגָּלְתָם כָּל-זָכָר מִכּוּר עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	20
21	those that were numbered of them, of the tribe of Reuben, were forty and six thousand and five hundred.	מִנִּינְיָהוֹן לְשִׁבְטָא דְרְאוּבֵן אַרְבַּעִין וְשֵׁשָׁתָא אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה:	פַּקְדֵיהֶם לְמִטָּה רְאוּבֵן שֵׁשָׁה וְאַרְבָּעִים אֲלָף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: (פ)	21

(16) אלה קרואי העדה. הנקראים לכל דבר חשיבות שזעדה:
(17) האנשים האלה. את שנים עשר נשיאים הללו: אשר נקבו. לו כאן בשמות:
(18) ויתלדו על משפחותם. הביאו ספרי ימוסיהם ועידי חזקת לידתם כל אחד ואחד להתייחס על השבט:

<p>Of the children of Simeon, their generations, by their families, by their fathers' houses, those that were numbered thereof, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָהוּן לְזֶרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן מִנִּיגְוָהי בְּמִנּוֹן שְׁמֵהוּן לְגִלְגֻלְתָּהוּן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנָיִן וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבִנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם פָּקְדֵיו בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת לְגִלְגֻלָּתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Simeon, were fifty and nine thousand and three hundred.</p>	<p>מִנִּיגְוָהוּן לְשִׁבְטָא דְּשִׁמְעוֹן חֲמִשִּׁין וְתַשְׁעָא אֲלָפִין וְתֵלַת מֵאָה:</p>	<p>פָּקְדִיהֶם לְמִטָּה שִׁמְעוֹן תַּשְׁעָה וְחֲמִשִּׁים אֲלָף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (פ)</p>
<p>Of the children of Gad, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי גָד תּוֹלְדֹתָהוּן לְזֶרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנּוֹן שְׁמֵהוּן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנָיִן וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבִנֵי גָד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Gad, were forty and five thousand six hundred and fifty.</p>	<p>מִנִּיגְוָהוּן לְשִׁבְטָא דְּגָד אַרְבַּעִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה וְחֲמִשִּׁין:</p>	<p>פָּקְדִיהֶם לְמִטָּה גָד חֲמִשָּׁה וְאַרְבַּעִים אֲלָף וּשְׁשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים: (פ)</p>
<p>Of the children of Judah, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָהוּן לְזֶרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנּוֹן שְׁמֵהוּן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנָיִן וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבִנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Judah, were threescore and fourteen thousand and six hundred.</p>	<p>מִנִּיגְוָהוּן לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה שִׁבְעִין וְאַרְבַּעָא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה:</p>	<p>פָּקְדִיהֶם לְמִטָּה יְהוּדָה אַרְבַּעַה וּשְׁבַעִים אֲלָף וּשְׁשׁ מֵאוֹת: (פ)</p>
<p>Of the children of Issachar, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָהוּן לְזֶרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנּוֹן שְׁמֵהוּן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנָיִן וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבִנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Issachar, were fifty and four thousand and four hundred.</p>	<p>מִנִּיגְוָהוּן לְשִׁבְטָא דִּישָּׁשְׁכָר חֲמִשִּׁין וְאַרְבַּעָא אֲלָפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:</p>	<p>פָּקְדִיהֶם לְמִטָּה יִשָּׁשְׁכָר אַרְבַּעַה וְחֲמִשִּׁים אֲלָף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)</p>

<p>Of the children of Zebulun, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי זְבוּלֹן לְזִרְעֹתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא וְיֵצֵא צָבָא:</p>	<p>30</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Zebulun, were fifty and seven thousand and four hundred.</p>	<p>פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה זְבוּלֹן מִנִּיחֵהוֹן לְשִׁבְטָא דְזְבוּלֹן חֲמִשִּׁין וְשִׁבְעָא אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)</p>	<p>31</p>
<p>Of the children of Joseph, namely, of the children of Ephraim, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי יוֹסֵף לְבִנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָם לְזִרְעֹתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא וְיֵצֵא צָבָא:</p>	<p>32</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Ephraim, were forty thousand and five hundred.</p>	<p>פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה אֶפְרַיִם מִנִּיחֵהוֹן לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם אַרְבַּעִים וְחָמֵשׁ אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מֵאוֹת: (פ)</p>	<p>33</p>
<p>Of the children of Manasseh, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָם לְזִרְעֹתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא וְיֵצֵא צָבָא:</p>	<p>34</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Manasseh, were thirty and two thousand and two hundred.</p>	<p>פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה מְנַשֶּׁה שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ אֲלָפִין וְשְׁנַיִם מֵאוֹת: (פ)</p>	<p>35</p>
<p>Of the children of Benjamin, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָם לְזִרְעֹתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא וְיֵצֵא צָבָא:</p>	<p>36</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Benjamin, were thirty and five thousand and four hundred.</p>	<p>פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה בִנְיָמִן חֲמִשָּׁה וְשְׁלֹשִׁים אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)</p>	<p>37</p>

38	Of the children of Dan, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמַת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּה כָּל יֵצֵא צָבָא:	לְבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמַת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּה כָּל יֵצֵא צָבָא:	38
39	those that were numbered of them, of the tribe of Dan, were threescore and two thousand and seven hundred.	מִנִּיחֵהוּן לְשִׁבְטָא דְדָן שְׁתֵּין וּתְרִין אֲלָפִין וּשְׁבַע מֵאָה:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה דָּן שְׁנַיִם וּשְׁשִׁים אֲלָף וּשְׁבַע מֵאוֹת: (פ)	39
40	Of the children of Asher, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמַת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּה כָּל יֵצֵא צָבָא:	לְבְנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמַת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּה כָּל יֵצֵא צָבָא:	40
41	those that were numbered of them, of the tribe of Asher, were forty and one thousand and five hundred.	מִנִּיחֵהוּן לְשִׁבְטָא דְאָשֶׁר אַרְבַּעִין וְחָד אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה אָשֶׁר אַחַד וְאַרְבָּעִים אֲלָף וְחָמֵשׁ מֵאוֹת: (פ)	41
42	Of the children of Naphtali, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמַת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּה כָּל יֵצֵא צָבָא:	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמַת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּה כָּל יֵצֵא צָבָא:	42
43	those that were numbered of them, of the tribe of Naphtali, were fifty and three thousand and four hundred.	מִנִּיחֵהוּן לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי חֲמִשִּׁין וּתְלָתָא אֲלָפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה נַפְתָּלִי שְׁלֹשָׁה וְחֲמִשִּׁים אֲלָף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	43
44	These are those that were numbered, which Moses and Aaron numbered, and the princes of Israel, being twelve men; they were each one for his fathers' house.	אֵלֶּין מִנִּינְיָא דְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרַבְרָבֵי יִשְׂרָאֵל תְּרֵי עֶשְׂרִי גֻבְרִין גֻּבְרָא חַד לְבֵית אֲבֹתָהוּי הֵּוּ:	אֵלֶּה הַפְּקָדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנָשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עֶשְׂרִי אִישׁ אִישׁ־אֶחָד לְבֵית־אֲבֹתָיו הָיוּ:	44
45	And all those that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war in Israel;	וְהָיוּ כָּל מִנִּינְי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָהוּן מִבֶּן עֶשְׂרִין שָׁנָה וְעַלֶּה כָּל נָפִיק חִילָא בְּיִשְׂרָאֵל:	וַיְהִיו כָּל־פְּקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּה כָּל־יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:	45
46	even all those that were numbered were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	וְהָיוּ כָּל מִנִּינְיָא שִׁית מֵאָה וּתְלָתָא אֲלָפִין וְחֲמִישׁ וְחֲמִשִּׁין:	וַיְהִיו כָּל־הַפְּקָדִים שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֲלָף וּשְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וְחָמֵשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים:	46

47	But the Levites after the tribe of their fathers were not numbered among them.	וְהַלְוִיִּם לְמִטָּה אֲבֹתָם לֹא וְלִיּוֹאִי לְשִׁבְטָא דְאַבְהֵתְהוֹן הִתְפַּקְדּוּ בְּתוֹכָם: (פ)
48	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:
49	'Howbeit the tribe of Levi thou shalt not number, neither shalt thou take the sum of them among the children of Israel;	אֲךְ אֶת־מִטָּה לֹוִי לֹא תִפְקֹד בְּרֵם יֵת שִׁבְטָא דְלֹוִי לֹא תִמְנֵי וְאֶת־רֹאשָׁם לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְיֵת חֹושְבְּנֵהוֹן לֹא תִקְבִּיל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
50	but appoint thou the Levites over the tabernacle of the testimony, and over all the furniture thereof, and over all that belongeth to it; they shall bear the tabernacle, and all the furniture thereof; and they shall minister unto it, and shall encamp round about the tabernacle.	וְאִתָּה תִפְקֹד אֶת־הַלְוִיִּם עַל־מִשְׁכַּן הָעֵדוּת וְעַל כָּל־כֵּלָיו וְעַל כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ הָמָּה וְשָׂאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְהֵם יִשְׁרְתֻהוּ וְסָבִיב לְמִשְׁכָּן יִחַנו: וְאִתָּה מְנֵי יֵת לִיּוֹאִי עַל מִשְׁכַּנָּא דְסִדְהוּתָא וְעַל כָּל מְנוּהֵי וְעַל כָּל דְלִיָּה אֲנָוִן יִטְלוֹן יֵת מִשְׁכַּנָּא וְיֵת כָּל מְנוּהֵי וְאֲנָוִן יִשְׁמְשׁוּנֵיהּ וְסָחוּר סָחוּר לְמִשְׁכַּנָּא יִשְׂרוּן:
51	And when the tabernacle setteth forward, the Levites shall take it down; and when the tabernacle is to be pitched, the Levites shall set it up; and the common man that draweth nigh shall be put to death.	וּבְנִסַּע הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וּבַחֲנֹת הַמִּשְׁכָּן יִקְיֻמוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וְהָזֶר הַקָּרֵב יוֹמָת: וּבְמַטְל מִשְׁכַּנָּא יִפְרְקוּן יִתִּיה לִיּוֹאִי וּבְמִשְׁרֵי מִשְׁכַּנָּא יִקְיֻמוּן יִתִּיה לִיּוֹאִי וְחִילוֹנֵי דִיקָרֵב יִתְקַטִּיל:
52	And the children of Israel shall pitch their tents, every man with his own camp, and every man with his own standard, according to their hosts.	וְחָנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל־מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל־דָּגְלוֹ לְצַבָּאתָם: וְיִשְׂרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבֹּר עַל מִשְׁרוּהֵי וּגִבֹּר עַל טַקְסִיָּה לְחִילֵיהֶוֹן:
53	But the Levites shall pitch round about the tabernacle of the testimony, that there be no wrath upon the congregation of the children of Israel; and the Levites shall keep the charge of the tabernacle of the testimony.	וְהַלְוִיִּם יִחַנו סָבִיב לְמִשְׁכָּן הָעֵדוּת וְלֹא־יִהְיֶה קֶצֶף עַל־עַדֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשִׁמְרוּ הַלְוִיִּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכָּן הָעֵדוּת: וְלִיּוֹאִי יִשְׂרוּן סָחוּר לְמִשְׁכַּנָּא דְסִדְהוּתָא וְלֹא יְהִי רוּגָז עַל כְּנִשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרוּן לִיּוֹאִי יֵת מִטְרַת מִשְׁכַּנָּא דְסִדְהוּתָא:

(49) אך את מטה לוי לא תפקד. כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לצדו. דבר אחר צפה הקצ"ה שעתידיה לעמוד גזירה על כל הנמנין מזה עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר אחר אל יהיו אלו בכלל לפי שהם שלי שלא טעו בעגל:
(50) ואתה הפקד את הלוויים. כמרגומו מני לשון מנוי שררה על דבר שהוא ממונה עליו כמו (אסתר ג, א) ויפקד המלך פקידים:
(51) יורידו אותו. כמרגומו יפרקו כשצאין ליסע במדבר ממסע למסע היו מפרקין אותו מהקמתו ונושאים אותו עד מקום אשר ישכון שם הענין ויחננו שם ומקימין אותו: והזר הקרב. לעבודתם זו: יומת. זידי שמים (סנהדרין פד, א):
(52) ואיש על דגלו. כמו שהדגלים סדורים בספר זה שלשה צבטים לכל דגל:
(53) ולא יהיה קצף. אם מעשה כמלכותי לא יהיה קצף ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו יהיה קצף כמו שמצינו במעשה קרח (במדבר יז, יא) כי יאל הקץ וגו':

<p>54 Thus did the children of Israel; according to all that the LORD commanded Moses, so did they.</p>	<p>וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֲשִׂי: (פ)</p>	<p>54 וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֲשִׂי: (פ)</p>
<p>II And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־ אַהֲרֹן לֵאמֹר:</p>	<p>שלישי וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־ אַהֲרֹן לֵאמֹר:</p>
<p>2 'The children of Israel shall pitch by their fathers' houses; every man with his own standard, according to the ensigns; a good way off shall they pitch round about the tent of meeting.</p>	<p>אִישׁ עַל־דִּגְלוֹ בֵּית אָבִתָּם יַחְנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאַהֲל־מוֹעֵד יַחְנוּ:</p>	<p>2 אִישׁ עַל־דִּגְלוֹ בֵּית אָבִתָּם יַחְנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאַהֲל־מוֹעֵד יַחְנוּ:</p>
<p>3 Now those that pitch on the east side toward the sunrising shall be they of the standard of the camp of Judah, according to their hosts; the prince of the children of Judah being Nahshon the son of Amminadab,</p>	<p>וְהַחֲנִיִּם קִדְמָה מִזְרְחָה דָּגֹל מַחֲנֶה יְהוּדָה לְצִבְיָתָם וְנָשִׂא לְבָנִי יְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן־ עַמִּינָדָב:</p>	<p>3 וְהַחֲנִיִּם קִדְמָה מִזְרְחָה דָּגֹל מַחֲנֶה יְהוּדָה לְצִבְיָתָם וְנָשִׂא לְבָנִי יְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן־ עַמִּינָדָב:</p>
<p>4 and his host, and those that were numbered of them, threescore and fourteen thousand and six hundred;</p>	<p>וּצִבְיָא וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעַה וּשְׁבַעִים אֶלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת:</p>	<p>4 וּצִבְיָא וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעַה וּשְׁבַעִים אֶלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת:</p>
<p>5 and those that pitch next unto him shall be the tribe of Issachar; the prince of the children of Issachar being Nethanel the son of Zuar,</p>	<p>וְהַחֲנִיִּם עָלָיו מִטָּה יִשָּׁשְׁכָר וְנָשִׂא לְבָנִי יִשָּׁשְׁכָר נֹתָנָאֵל בֶּן־ צֹוֹעָר:</p>	<p>5 וְהַחֲנִיִּם עָלָיו מִטָּה יִשָּׁשְׁכָר וְנָשִׂא לְבָנִי יִשָּׁשְׁכָר נֹתָנָאֵל בֶּן־ צֹוֹעָר:</p>
<p>6 and his host, even those that were numbered thereof, fifty and four thousand and four hundred;</p>	<p>וּצִבְיָא וּפְקֻדֵיו אַרְבַּעַה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:</p>	<p>6 וּצִבְיָא וּפְקֻדֵיו אַרְבַּעַה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:</p>
<p>7 and the tribe of Zebulun; the prince of the children of Zebulun being Eliab the son of Helon,</p>	<p>מִטָּה זְבוּלֹן וְנָשִׂא לְבָנִי זְבוּלֹן אֶלְיָאָב בֶּן־חֵלֹן:</p>	<p>7 מִטָּה זְבוּלֹן וְנָשִׂא לְבָנִי זְבוּלֹן אֶלְיָאָב בֶּן־חֵלֹן:</p>
<p>8 and his host, and those that were numbered thereof, fifty and seven thousand and four hundred;</p>	<p>וּצִבְיָא וּפְקֻדֵיו שְׁבַעַה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:</p>	<p>8 וּצִבְיָא וּפְקֻדֵיו שְׁבַעַה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:</p>

(2) באחת. כל דגל יהיה לו אות מפה צבועה חלוייה צו כצבעו של זה לא כצבעו של זה צבע כל אחד כגוון אצנו הקבועה בחשן ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו (תנחומא במדבר יצ). דבר אחר באותות לבית אבותם צאות שמסר להם יעקב אביהם כשנשארו ממזרים שנאמר (בראשית ג, יצ) ויעשו בניו לו כן כאשר צוה יהודה ויששכר וזבולן ישארוהו מן המזרח וראובן ושמעון וגד מן הדרום וכו' כדאיתא בתנחומא בפרשה זו: מנגד. מרחוק מיל כמו שנאמר ביהושע (יהושע ג, ד) אך רחוק יהיה ביניכם וביניו כאלפים אמה שיוכלו לצאת בשבת משה ואהרן ובניו והלויים חוגים בסמוך לו (תנחומא שם ט):

(3) קדמה. לפנים הקרויה קדם ואיוזו רוח מזרחית והמערב קרוי אחור:

9	all that were numbered of the camp of Judah being a hundred thousand and fourscore thousand and six thousand and four hundred, according to their hosts; they shall set forth first.	כָּל־הַפָּקָדִים לְמַחֲנֵה יְהוּדָה מֵאֵת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף וּשְׁשָׁת־אֶלְפִים וָאַרְבַּע־מֵאוֹת לְצִבְאָתָם רִאשֹׁנָה יֵסְעוּ: (ס)	כָּל מִנְיַנָּא לְמִשְׁרֵית יְהוּדָה מָאָה וְחֲמִנָן וּשְׁתָּא אֶלְפִין וָאַרְבַּע מָאָה לְחִילֵיהוֹן בְּקִדְמִיתָא נְטָלִין:
10	On the south side shall be the standard of the camp of Reuben according to their hosts; the prince of the children of Reuben being Elizur the son of Shedeur,	דָּגֹל מַחֲנֵה רְאוּבֵן תִּימָנָה לְצִבְאָתָם וְנָשִׂא לְבָנִי רְאוּבֵן אֱלִיזוּר בֶּן־שְׁדִיאוּר:	טִיקֶס מִשְׁרֵית רְאוּבֵן דְּרוּמָא לְחִילֵיהוֹן וְרָבָא לְבָנִי רְאוּבֵן אֱלִיזוּר בֶּר שְׁדִיאוּר:
11	and his host, and those that were numbered thereof, forty and six thousand and five hundred;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדָּיו שְׁשָׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמִנְיָנֵיהִי אַרְבַּעִין וּשְׁתָּא אֶלְפִין וְחֲמִישׁ מָאָה:
12	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Simeon; the prince of the children of Simeon being Shelumiel the son of Zurishaddai,	וְהַחֹנָם עָלָיו מִטָּה שְׁמַעוֹן וְנָשִׂא לְבָנִי שְׁמַעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישָׁדָי:	וְדָשָׁרֹן סְמִיכִין עֲלוּהִי שְׁבָטָא דְּשְׁמַעוֹן וְרָבָא לְבָנִי שְׁמַעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישָׁדָי:
13	and his host, and those that were numbered of them, fifty and nine thousand and three hundred;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם תִּשְׁעָה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמִנְיָנֵיהוֹן חֲמִשִּׁין וְתִשְׁעָא אֶלְפִין וְתֵלַת מָאָה:
14	and the tribe of Gad; the prince of the children of Gad being Eliasaph the son of Reuel,	וּמִטָּה גָד וְנָשִׂא לְבָנִי גָד אֱלִיסָפָה בֶּן־רְעוּאֵל:	וּשְׁבָטָא דְּגָד וְרָבָא לְבָנִי גָד אֱלִיסָפָה בֶּר רְעוּאֵל:
15	and his host, even those that were numbered of them, forty and five thousand and six hundred and fifty;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים:	וְחִילֵיה וּמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבַּעִין וְחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וְשִׁית מָאָה וְחֲמִשִּׁין:
16	all that were numbered of the camp of Reuben being a hundred thousand and fifty and one thousand and four hundred and fifty, according to their hosts; and they shall set forth second.	כָּל־הַפָּקָדִים לְמַחֲנֵה רְאוּבֵן מֵאֵת אֶלֶף וְאַחַד וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע־מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים לְצִבְאָתָם וּשְׁנֵי יֵסְעוּ: (ס)	כָּל מִנְיַנָּא לְמִשְׁרֵית רְאוּבֵן מָאָה וְחֲמִשִּׁין וְחָד אֶלְפִין וָאַרְבַּע מָאָה וְחֲמִשִּׁין לְחִילֵיהוֹן בְּתַנְיִיתָא נְטָלִין:
17	Then the tent of meeting, with the camp of the Levites, shall set forward in the midst of the camps; as they encamp, so shall they set forward, every man in his place, by their standards.	וְנָסַע אֹהֶל־מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֵה כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵן יֵסְעוּ אִישׁ עַל־יָדוֹ לְדִגְלֵיהֶם: (ס)	וְנָטִיל מִשְׁכָּן זִמְנָא מִשְׁרֵית הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ מִשְׁרֵיתָא כַּמָּא דְּשָׁרֹן כֵּן נְטָלִין גְּבֵר עַל אֲתֵרֵיה לְטַקְסֵיהוֹן:

(9) ראשונה יסעו. כשרואין הענן מסתלק חוקעין הכהנים בחצוצרות ונוסע ממנה יהודה תחלה וכשהולכין הולכין כדרך חנייתן הלוים והעגלות באמצע דגל יהודה במזרח ושל ראובן בצדו ושל אפרים במערב ושל דן בצפון:
(17) ונסע אהל מועד. לאחר שני דגלים הללו: כאשר יחנו כן יסעו. כמו שפירשתי הליכתן כחנייתן כל דגל מהלך

18	On the west side shall be the standard of the camp of Ephraim according to their hosts; the prince of the children of Ephraim being Elishama the son of Ammihud,	וְגֵל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם לְצִבְאָתָם יִמָּה וְנָשִׂא לִבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד:	18
19	and his host, and those that were numbered of them, forty thousand and five hundred;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	19
20	and next unto him shall be the tribe of Manasseh; the prince of the children of Manasseh being Gamaliel the son of Pedahzur,	וְעָלָיו מִטָּה מְנַשֶּׁה וְנָשִׂא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצֹר:	20
21	and his host, and those that were numbered of them, thirty and two thousand and two hundred;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמֵאוֹת:	21
22	and the tribe of Benjamin; the prince of the children of Benjamin being Abidan the son of Gideon,	וּמִטָּה בִּנְיָמִן וְנָשִׂא לִבְנֵי בִּנְיָמִן אַבִּידָן בֶּן־גִּדְעֹנִי:	22
23	and his host, and those that were numbered of them, thirty and five thousand and four hundred;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	23
24	all that were numbered of the camp of Ephraim being a hundred thousand and eight thousand and a hundred, according to their hosts; and they shall set forth third.	כָּל־הַפְּקוּדִים לַמַּחֲנֶה אֶפְרַיִם מֵאָתָּה אֶלֶף וּשְׁמֹנֶת־אַלְפִים וּמֵאָה לְצִבְאָתָם וּשְׁלֹשִׁים יָסֻעוּ: (ס)	24
25	On the north side shall be the standard of the camp of Dan according to their hosts; the prince of the children of Dan being Ahiezer the son of Ammishaddai,	וְגֵל מַחֲנֵה דָן צִפְנָה לְצִבְאָתָם וְנָשִׂא לִבְנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	25
26	and his host, and those that were numbered of them, threescore and two thousand and seven hundred;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת:	26
27	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Asher; the prince of the children of Asher being Pagiel the son of Ochran,	וְהַחֲנִיִּים עָלָיו מִטָּה אָשֶׁר וְנָשִׂא לִבְנֵי אָשֶׁר פַּגִּיעַל בֶּן־עֹכְרָן:	27
28	and his host, and those that were numbered of them, forty and one thousand and five hundred;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַחַד וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	28

לרוח הקדושה לו (ס יצ): על ידו. על מקומו ואין לשון יד זו ממשמעו רוח של 17 קרוי על ידו הסמוכה לו לכל הושטת ידו. אינשון איש"א בלע"ז: (20) ועליו. כתרמומו ודמיון עלוה:

29	and the tribe of Naphtali; the prince of the children of Naphtali being Ahira the son of Enan,	וּמִטֵּה נַפְתָּלִי וְנָשִׂיא לְבְנֵי וְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי וְרִפְא לְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן-עֵינָן:
30	and his host, and those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקָדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וּחִלִּיָּה וּמִנְיָהוֹן חֲמִשִּׁין וּחֲמִשִּׁים אָלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: וְתִלְתָּא אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת:
31	all that were numbered of the camp of Dan being a hundred thousand and fifty and seven thousand and six hundred; they shall set forth hindmost by their standards.'	כָּל-הַפְּקָדִים לְמַחֲנֶה דָן מֵאָתָּה כָּל מִנְיָנָא לְמִשְׁרֵית דָּן אָלֶף וְשִׁבְעָה וּחֲמִשִּׁים אָלֶף מֵאוֹת וּחֲמִשִּׁין וְשִׁבְעָא אֲלָפִין וְשֵׁשׁ מֵאוֹת לְאַחֲרָנָה יִסְעוּ לְדַגְלֵיהֶם: (פ)
32	These are they that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses; all that were numbered of the camps according to their hosts were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם כָּל-פְּקוּדֵי הַמַּחֲנֶה לְצִבְאוֹתָם שֵׁשׁ מֵאוֹת אָלֶף וּשְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וּחֲמִשׁ מֵאוֹת וּחֲמִשִּׁים: אֵלֶּין מִנְיָנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָהוֹן כָּל מִנְיָנֵי מִשְׁרֵיתָא לְחִילֵיהוֹן שֵׁית מֵאוֹת וְתִלְתָּא אֲלָפִין וּחֲמִישׁ מֵאוֹת וּחֲמִשִּׁין:
33	But the Levites were not numbered among the children of Israel; as the LORD commanded Moses.	וְהַלְוִיִּם לֹא הִתְּפַקְדּוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: וְלִיּוֹאִי לֹא אֶתְּמַנִּיאוּ בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְּפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:
34	Thus did the children of Israel: according to all that the LORD commanded Moses, so they pitched by their standards, and so they set forward, each one according to its families, and according to its fathers' houses.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה כִּן-חָנּוּ לְדַגְלֵיהֶם וְכִן נָסְעוּ אִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ עַל-בֵּית אֲבֹתָיו: (פ) וַעֲבָדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דְּפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה בֵּן שָׁרָן לְטַקְסִיהוֹן וְכִן נָטְלִין גְּבֵר לְזַרְעֵיתִיהָ עַל בֵּית אֲבֹתָהוֹי:
III	Now these are the generations of Aaron and Moses in the day that the LORD spoke with Moses in mount Sinai.	וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דְּבַר יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי: וְאֵלֶּין תּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹמָא דְּמַלִּיל יְיָ יְת מֹשֶׁה בְּטוֹרָא דְּסִינַי:
2	And these are the names of the sons of Aaron: Nadab the first-born, and Abihu, Eleazar, and Ithamar.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְנָדָב וָאֲבִיהוּא אֲלֵעָזָר וָאִיתָמָר: וְאֵלֶּין שְׁמֹת בְּנֵי אַהֲרֹן שְׁמֹתָת בְּנֵי אַהֲרֹן בּוֹכְרָא נָדָב וָאֲבִיהוּא אֲלֵעָזָר וָאִיתָמָר:

(1) ואלה תולדות אהרן ומשה. ואינו מזכיר אלא בני אהרן ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה מלמד שכל המלמד את בן חזירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו (סנהדרין יט, ז): ביום דבר ה' את משה. נעשו אלו התולדות שלו שלמדן מה שלמד מפי הגבורה:

<p>These are the names of the sons of Aaron, the priests that were anointed, whom he consecrated to minister in the priest's office.</p>	<p>אלה שמות בני אהרן הכהנים המשחים אשר מלא ידם לכהן: אלון שמהת בני אהרן כהניא דאתרביאי דאתקרב קורבנהון לשמשא:</p>
<p>And Nadab and Abihu died before the LORD, when they offered strange fire before the LORD, in the wilderness of Sinai, and they had no children; and Eleazar and Ithamar ministered in the priest's office in the presence of Aaron their father.</p>	<p>וימת נדב ואביהוא לפני יהוה בהקרבם אש זרה לפני יהוה במדבר סיני ובנים לא הני להם ויכהן אלעזר ואיתמר על-פני אהרן אביהם: (פ) ומית נדב ואביהוא קדם יי בקרוביהון אישתא נוכריתא קדם יי במדברא דסיני ובנין לא הוו להון ושמיש אלעזר ואיתמר על אפי אהרן אביהון:</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וידבר יהוה אל-משה לאמר: ומליל יי עם משה למימר:</p>
<p>'Bring the tribe of Levi near, and set them before Aaron the priest, that they may minister unto him.</p>	<p>הקרב את-מטה לוי והעמדת אתו לפני אהרן הכהן ושרתו אתו: קריב ית שבטא דלוי ותקים יתיה קדם אהרן כהנא וישמשון יתיה:</p>
<p>And they shall keep his charge, and the charge of the whole congregation before the tent of meeting, to do the service of the tabernacle.</p>	<p>ושמרו את-משמרתו ואת- משמרת כל-העדה לפני אהל מועד לעבד את-עבדת המשכן: ויטרו ית משרתיה וית משרת כל פנשתא קדם משכן זמנא למפלח ית פולחן משכנא:</p>
<p>And they shall keep all the furniture of the tent of meeting, and the charge of the children of Israel, to do the service of the tabernacle.</p>	<p>ושמרו את-כל-כלי אהל מועד ואת-משמרת בני ישראל לעבד את-עבדת המשכן: ויטרו ית כל מני משכן זמנא וית משרת בני ישראל למפלח ית פולחן משכנא:</p>
<p>And thou shalt give the Levites unto Aaron and to his sons; they are wholly given unto him from the children of Israel.</p>	<p>ונתתה את-הלויים לאהרן ולבניו נתונם נתונם המה לו מאת בני ישראל: ותתין ית ליואי לאהרן ולבניהו מסירין ויהיבין אנון ליה מן בני ישראל:</p>

- (4) על בני אהרן. בחייו (צמ"ר ז, כו):
 (6) ושרתו אותו. ומהו השרות ושמרו את משמרתו לפי ששמירת המקדש עליו שלא יקרב זר כמו שנאמר (במדבר יח, א)
 אהה ובניך וצית אציק אתך תשאו את עון המקדש והלויים הללו מסייעין אותם זו היא השרות:
 (7) ושמרו את משמרתו. כל מנוי שהאדם ממונה עליו ומוטל עליו לעשותו קרוי משמרת ככל המקרא ובלשון משנה כמו
 שאמרו בצגתן ותרש והלא אין משמרת ומשמרתך שיה (מגילה יג, ז) וכן משמרות כהונה ולויה:
 (8) ואת משמרת בני ישראל. שכולן היו זקוקין לזרכי המקדש אלא שהלויים באים תחתיהם בשליחותם לפיכך לוקחים
 מהם המעשרות שזכרן שנאמר (להלן יח, לא) כי שר הוא לכם חלף עבודתכם:
 (9) נתונם המה לו. לעזרה: מאת בני ישראל. כמו מתוך בני ישראל כלומר משאר כל העדה נצדלו לכך בגזרת המקום
 והוא נתנם לו שנאמר (שם ט, יט) ואתנה את הלויים נתונים וגו':

10	And thou shalt appoint Aaron and his sons, that they may keep their priesthood; and the common man that draweth nigh shall be put to death.'	וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּפְקֹד וְשָׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנָּתָם וְהַזָּר הִקְרַב יוּמָת: (פ)	וְיֵת אַהֲרֹן וְיֵת בָּנָיו תִּמְנֶי וְשָׁמְרוּ יֵת כְּהוּנָתָהוּן וְחִילוּנִי הִקְרַב יוּמָת:
11	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יי עם מֹשֶׁה לְמִימַר:
12	'And I, behold, I have taken the Levites from among the children of Israel instead of every first-born that openeth the womb among the children of Israel; and the Levites shall be Mine;	וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי תְלוּיִם:	וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי תְלוּיִם:
13	for all the first-born are Mine: on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I hallowed unto Me all the first-born in Israel, both man and beast, Mine they shall be: I am the LORD.'	כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר בָּאָרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי וְהָיוּ אֲנִי יְהוָה: (פ)	כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר בָּאָרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי וְהָיוּ אֲנִי יְהוָה: (פ)
14	And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יי עם מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר דְּסִינַי לְמִימַר:
15	'Number the children of Levi by their fathers' houses, by their families; every male from a month old and upward shalt thou number them.'	פָּקֹד אֶת־בְּנֵי לֵוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וְמַעְלָה תִּפְקְדֵם:	מִנִּי יֵת בְּנֵי לֵוִי לְבֵית אֲבֹתָתָהוּן לְזִרְעֵתָהוּן כָּל־זָכָר מִבֶּן יָרֵחָא וְלַעִילָא תִּמְנִינִיו:
16	And Moses numbered them according to the word of the LORD, as he was commanded.	וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוָּה:	וּמִנָּא יִתְהוּן מֹשֶׁה עַל מִימָרָא דִּינִי כַּמָּא דְּאִתְּפָקֵד:
17	And these were the sons of Levi by their names: Gershon, and Kohath, and Merari.	וַיְהִי־וְאֵלֶּה בְּנֵי־לֵוִי בְּשֵׁמֹתָם גֵּרְשׁוֹן וְקֹהַת וּמֶרָרִי:	וְהָיוּ אֵלֶּיךָ בְּנֵי לֵוִי בְּשֵׁמֹתָתָהוּן גֵּרְשׁוֹן וְקֹהַת וּמֶרָרִי:

(10) ואת אהרן ואת בניו תפקד. לשון פקידות ואינו לשון מנין: ושמרו את כהנתם. קבלת דמים וזריקה והקטרה ועבודות המסורות לכהנים:

(12) ואני הנה לקחתי. ואני מהיכן זכיתי זה: מתוך בני ישראל. שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שלי על ידי הזכורות זכיתי זהם ולקחתים ממורתם לפי שהיתה העבודה בזכורות וכשחטאו בעגל נפסלו והלוים שלא עבדו עבודת אלילים נצמחו מחתיהם (מדרש אגדה):

(15) מבין חדש ומעלה. משינא מכלל נפלים הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקדש. אמר רבי יהודה ברבי שלום למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הבטן שנאמר (להלן כו, נט) אשר ילדה אותה ללוי במצרים עם כניסתה צפתה מצרים ילדה אותה ונמנית בשבעים נפשות שכשאתה מונה חשבונם לא תמצאם אלא שבעים חסר אחת והיא השלימה את המנין (תנחומא במדבר טז):

(16) על פי ה'. אמר משה לפני הקד"ה היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מנין יונקיהם אמר לו הקד"ה עשה אותה שלך ואני אעשה שלי הלך משה ועמד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו ונת קול יוצאת מן האהל ואומרת כך וכך תינוקות יש צאהל זה לךך נאמר על פי ה' (שם):

18	And these are the names of the sons of Gershon by their families: Libni and Shimei.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי-גֶרְשׁוֹן וְאֵלֵּין שְׁמֹת בְּנֵי גֶרְשׁוֹן לְמִשְׁפַּחָתָם לְבִנֵי וְשִׁמְעִי: לְזַרְעֵיהֶן לְבִנֵי וְשִׁמְעִי:	18
19	And the sons of Kohath by their families: Amram and Izhar, Hebron and Uzziel.	וּבְנֵי קָהָת לְמִשְׁפַּחָתָם עִמָּרָם וִיזָהָר חֶבְרֹן וְעֻזִּיאֵל: וּבְנֵי קָהָת לְזַרְעֵיהֶן עִמָּרָם וִיזָהָר חֶבְרֹן וְעֻזִּיאֵל:	19
20	And the sons of Merari by their families: Mahli and Mushi. These are the families of the Levites according to their fathers' houses.	וּבְנֵי מֶרָרִי לְמִשְׁפַּחָתָם מַחֲלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפָּחֹת הַלְוִי לְבֵית אֲבֹתָם: וּבְנֵי מֶרָרִי לְזַרְעֵיהֶן מַחֲלִי וּמוּשִׁי אֵלֵּין אֲנֹן זַרְעֵית לְוִי לְבֵית אֲבֹתָהֶן:	20
21	Of Gershon was the family of the Libnites, and the family of the Shimeites; these are the families of the Gershonites.	לְגֶרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַגֶּרְשֹׁנִי: לְגֶרְשׁוֹן זַרְעֵית לְבִנֵי וְזַרְעֵית שִׁמְעִי אֵלֵּין אֲנֹן זַרְעֵית גֶּרְשׁוֹן:	21
22	Those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, even those that were numbered of them were seven thousand and five hundred.	פָּקְדֵיהֶם בַּמִּסְפָּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה פָּקְדֵיהֶם שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: מִנִּיגֵיהֶן בְּמִנּוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּן יָרֵחַ וְלַעֲלִיא מִנִּיגֵיהֶן שִׁבְעָא אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	22
23	The families of the Gershonites were to pitch behind the tabernacle westward;	מִשְׁפַּחַת הַגֶּרְשֹׁנִי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן יַחֲנֹו יָמָה: זַרְעֵית גֶּרְשׁוֹן אַחֲרֵי מִשְׁכָּנָא יִשְׁרֹן מִעֲרָבָא:	23
24	the prince of the fathers' house of the Gershonites being Eliasaph the son of Lael,	וְנָשִׂיא בֵּית-אָב לְגֶרְשֹׁן אֱלִיסָפָא בֶן-לֵאל: וְרַב בֵּית בָּא לְבֵית גֶּרְשׁוֹן אֱלִיסָפָא בֶר לֵאל:	24
25	and the charge of the sons of Gershon in the tent of meeting the tabernacle, and the Tent, the covering thereof, and the screen for the door of the tent of meeting,	וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי-גֶרְשׁוֹן בְּאֹהֶל מוֹעֵד הַמִּשְׁכָּן וּבְאֹהֶל מִכְסֹהוּ וּמִסְךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וּמִטָּרֶת בְּנֵי גֶרְשׁוֹן בַּמִּשְׁכָּן זִמְנָא מִשְׁכָּנָא וּפָרָסָא חוּפְאִיהּ וּפָרָסָא דִּתְרַע מִשְׁכָּן זִמְנָא:	25
26	and the hangings of the court, and the screen for the door of the court—which is by the tabernacle, and by the altar, round about—and the cords of it, even whatsoever pertaineth to the service thereof.	וּשְׁלַעֵי הַחֲצֵר וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח הַחֲצֵר אֲשֶׁר עַל-הַמִּשְׁכָּן וְעַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מִיתְרָיו לְכָל עֲבֹדָתוֹ: (ס) וּסְרָדֵי דִּרְתָא וְיֵת פָּרָסָא דִּתְרַע דִּרְתָא דְעַל מִשְׁכָּנָא וְעַל מִדְבָּחָא סָחוּר סָחוּר וְיֵת אֲשֻׁנָּהּ לְכָל פּוֹלְחָנֶיהּ:	26

- (21) לגרשון משפחת הלבני. כלומר לגרשון היו הפקודים משפחת הלזני ומשפחת השמעני פקודיהם כך וכך:
 (25) המשכן. יריעות הממונות: והאהל. יריעות עזים העשויות לגג: מכסוהו. עורות אילים ומחשים: ומסך פתח. הוא הוילון:
 (26) ואת מיתריו. של משכן והאהל ולא של חצר:

- 27 And of Kohath was the family of the Amramites, and the family of the Izharites, and the family of the Hebronites, and the family of the Uzzielites; these are the families of the Kohathites:
- 28 according to the number of all the males, from a month old and upward, eight thousand and six hundred, keepers of the charge of the sanctuary.
- 29 The families of the sons of Kohath were to pitch on the side of the tabernacle southward;
- 30 the prince of the fathers' house of the families of the Kohathites being Elizaphan the son of Uzziel,
- 31 and their charge the ark, and the table, and the candlestick, and the altars, and the vessels of the sanctuary wherewith the priests minister, and the screen, and all that pertaineth to the service thereof;
- 32 Eleazar the son of Aaron the priest being prince of the princes of the Levites, and having the oversight of them that keep the charge of the sanctuary.
- 33 Of Merari was the family of the Mahlites, and the family of the Mushites; these are the families of Merari.
- 34 And those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, were six thousand and two hundred;
- וּלְקַהֲתַת מִשְׁפַּחַת הָעֶמְרָמִי וּלְקַהֲתַת זִרְעֵית עֶמְרָם וְזִרְעֵית יִצְהָר וְזִרְעֵית חֶבְרֹן וְזִרְעֵית עֲזִיזֵאל אֲלֵין אֲנֹן זִרְעֵית קַהֲתִי: אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי:
- בְּמִסְפָּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וְעֹלָה שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וּשְׁשׁ מֵאוֹת שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:
- מִשְׁפַּחַת בְּנֵי-קַהֲתַת יַחֲנוּ עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן תִּימָנָה:
- וְנָשִׂא הַקְּהָתִי אֱלִיזָפָן בֶּן-עֲזִיזֵאל: וְנָשִׂא בֵּית-אָב לְמִשְׁפַּחַת קַהֲתִי אֱלִיזָפָן בֶּר עֲזִיזֵאל:
- וּמִשְׁמֶרֶתָם הָאָרֹן וְהַשְּׁלֶחֶן וְהַמִּזְבֵּחַת וְכָלִי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ בָּהֶם וְהַמָּסָךְ וְכָל עֲבֹדָתוֹ:
- וְאֶמְרָפֶלֶא דִּמְמָנָא עַל רִבְרָבִי לְיוֹאִי אֱלֶעָזָר בֶּר אֶהֱרֹן כֹּהֵנָא מִתַּחֲתֵי יְדוּהִי מְמוֹנֵן נְטָרִי מִטְרָתָא דְקוּדְשָׁא:
- לְמֶרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי וּלְמֶרָרִי זִרְעֵית מַחֲלִי וְזִרְעֵית מוֹשֵׁי אֲלֵין אֲנֹן זִרְעֵית מֶרָרִי: מִשְׁפַּחַת מֶרָרִי הֵם:
- וּבְקֻדֵּיהֶם בְּמִסְפָּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וְעֹלָה שְׁשֶׁת אֲלָפִים וּמֵאוֹתֵים:
- וּמִנִּיחֵיהֶן בְּמִנְיָן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּן יָרְחָא וְעֹלָה שְׁתָּא אֲלָפִין וּמֵאוֹתָן:

(29) משפחת בני קהת יחנו וגו' תימנה. וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה (לעיל ב, י) אוי לרשע ואוי לשכנו לכך לקו מהם דתן ואזירים ומאתים וחמשים איש עם קרח ועדתו שנמשכו עמהם במחלוקתם (תנחומא במדבר יב):

(31) והמסך. היא הפרכת שאף היא קרויה (שמות מ, כא) (פרכת) המסך:

(32) ונשיא נשיא הלוי. ממונה על כלם ועל מה היא נשיאותו: פקודת שומרי משמרת הקודש. על ידו היה פקודת כולם:

<p>the prince of the fathers' house of the families of Merari being Zuriel the son of Abihail; they were to pitch on the side of the tabernacle northward;</p>	<p>וְנָשִׂיא בֵּית־אָב לְמִשְׁפַּחַת מְרָרִי צוּרִיָּאל בֶּן־אֲבִיהַיִל עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן יִחְנוּ צָפֹנָה: וְרֹב בֵּית בָּא לְזִרְעֵי מְרָרִי צוּרִיָּאל בֶּן־אֲבִיהַיִל עַל שֵׁדָא דְּמִשְׁכָּנָא יִשְׂרוֹן צָפוֹנָא:</p>	<p>35 וְנָשִׂיא בֵּית־אָב לְמִשְׁפַּחַת מְרָרִי צוּרִיָּאל בֶּן־אֲבִיהַיִל עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן יִחְנוּ צָפֹנָה:</p>
<p>the appointed charge of the sons of Merari being the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof, and all the instruments thereof, and all that pertaineth to the service thereof;</p>	<p>וְדַמְסִיר לְמִטָּה לְבָנֵי מְרָרִי דְּפִי מִשְׁכָּנָא וְעִבְרוֹהִי וְעַמּוּדֵהִי וְסִמְכוּהִי וְכָל מְנוּהִי וְכָל הַוִּלְחָנִיהִי:</p>	<p>36 וּפָקַדַת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מְרָרִי קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמּוּדָיו וְאֲדָנָיו וְכָל־כֵּלָיו וְכָל עֲבֹדָתוֹ:</p>
<p>and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords.</p>	<p>וְעַמּוּדֵי דִרְתָּא סָחוֹר סָחוֹר וְסִמְכֵיהוֹן וְסִפֵּיהוֹן וְאַטְוִיָּהוֹן:</p>	<p>37 וְעַמּוּדֵי הַחֲצָר סָבִיב וְאֲדָנֵיהֶם וַיִּתְּדֵתָם וּמִיתְרֵיהֶם:</p>
<p>And those that were to pitch before the tabernacle eastward, before the tent of meeting toward the sunrising, were Moses, and Aaron and his sons, keeping the charge of the sanctuary, even the charge for the children of Israel; and the common man that drew nigh was to be put to death.</p>	<p>וְדָשֶׁרֶן קֹדֶם מִשְׁכָּנָא קְדוּמָא קֹדֶם מִשְׁכָּן זִמְנָא מִדְּנִחָא מִשָּׁה וְאַהֲרֹן וּבְנָוֵהִי נֹטְרִין מִטְּרִתָּא דְּקוּדְשָׁא לְמִטְּרַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְחִילוּנֵי דִיקְרָב יִתְקַטִּיל:</p>	<p>38 וְהַחֲנֻמִּים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קֹדֶמָה לִפְנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד וּמִזְרְחָה מִשָּׁהוּ וְאַהֲרֹן וּבְנָיו שְׁמֵרִים מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַזֶּרֶק הַקָּרֵב יוּמָת:</p>
<p>All that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron numbered at the commandment of the LORD, by their families, all the males from a month old and upward, were twenty and two thousand.</p>	<p>כָּל מְנַיִי לִיּוֹאֵי דִמְנָא מִשָּׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי לְזִרְעֵיהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר יֶרְחָא וְלַעֲיָלָא עֲשָׂרִין וּתְרִין אַלְפִין:</p>	<p>39 כָּל־פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה לְמִשְׁפַּחְתָּם כָּל־זָכָר מִבֶּן־ חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שְׁנָיִם וְעֶשְׂרִים אַלֶּף: (ס)</p>
<p>And the LORD said unto Moses: 'Number all the first-born males of the children of Israel from a month old and upward, and take the number of their names.</p>	<p>וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה מְנֵי כָל בְּכוֹרֵיָא דְּכוּרֵיָא לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּר יֶרְחָא וְלַעֲיָלָא וְקַבִּיל יֵת חֹשְׁבֵן שְׁמֵיהֶוֹן:</p>	<p>שׁ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פָקֵד כָּל־בְּכוֹר זָכָר לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה וְשָׂא אֶת מִסְפַּר שְׁמֵתָם:</p>

(38) משה ואהרן ובניו. וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והחונים עליו יששכר וזבולן טוֹב לַדִּיק טוֹב לִשְׁכֵנוּ לְפִי שְׁהִי שְׁכֵנוֹ שֶׁל מֹשֶׁה שְׁהִי עוֹסֵק בְּחֹרֶה נַעֲשׂוּ גְדוּלִים בְּחֹרֶה שְׁנֵאמַר (תהלים ס, ט) יהודה מחוקקי (ד"א יב, לג) ומזני יששכר יודעי צינה וגו' מאתים ראשי סנהדראות ומזבולן (שופטים ה, יד) מושכים בשצט סופר (תנחומא שם):

(39) אשר פקד משה ואהרן. נקוד על ואהרן לומר שלא היה זמנין הלוים (בכורות ד, ה): שנים ועשרים אלף. ובפרטן אחת מואל שלש מאות יתרים בני גרשון שבעת אלפים וחמש מאות. בני קהת שמונת אלפים ושש מאות. בני מררי ששת אלפים ומאתים. ולמה לא כללן עם השאר ויפדו את הבכורות ולא יהיו זקוקים השלשה ושבעים ומאתים בכורות העודפים על המנין לפדיון אמרו רבותינו במסכת בכורות (ה, ה) אותן שלש מאות לוים בכורים היו ודים שפיקעו עֲלֵמָם מִן הַפְּדִיּוֹן:

(40) פקד כל בכור זכר וגו' מבין חדש ומעלה. משיא מכלל ספק נפלים:

<p>And thou shalt take the Levites for Me, even the LORD, instead of all the first-born among the children of Israel; and the cattle of the Levites instead of all the firstlings among the cattle of the children of Israel.⁴¹</p>	<p>וְלָקַחְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִי אֲנִי יְהוָה תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבֵהֶמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְתִקְרַיִב יָת לִי־אֵי קְדָמִי אֲנִי יְיָ חֶלֶף כָּל בּוֹכֵרָא בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָת בְּעִירָא דְלִי־אֵי חֶלֶף כָּל בּוֹכֵרָא בְּבֵעִירָא דְבָנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וְלָקַחְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִי אֲנִי יְהוָה תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבֵהֶמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 41</p>
<p>And Moses numbered, as the LORD commanded him, all the first-born among the children of Israel.⁴²</p>	<p>וַיִּמְנָא מֹשֶׁה כְּמָא דְפִקִּיד יְיָ יִתִּיהָ יָת כָּל בּוֹכֵרָא בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֶת־כָּל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל: 42</p>
<p>And all the first-born males according to the number of names, from a month old and upward, of those that were numbered of them, were twenty and two thousand two hundred and threescore and thirteen.⁴³</p>	<p>וְהָיוּ כָל בְּכוֹרֵיָא דְכוֹרֵיָא בְּמִנְיָן שְׁמֵהֶן מִכֵּר יֶרֶחָא וְלַעֲלָא לְמִנְיָהֶון עֶשְׂרִין וּתְרִין אַלְפִין וּמֵאתָן וּשְׁבַעֲיָן וְחֵלְתָא:</p>	<p>וַיְהִי כָל־בְּכוֹר זָכָר בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה לְפִקְדֵיהֶם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף שְׁלֹשָׁה וּשְׁבַעִים וּמֵאתָיִם: (פ) 43</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:⁴⁴</p>	<p>וַיִּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָא:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 44</p>
<p>'Take the Levites instead of all the first-born among the children of Israel, and the cattle of the Levites instead of their cattle; and the Levites shall be Mine, even the LORD'S.⁴⁵</p>	<p>קְרִיב יָת לִי־אֵי חֶלֶף כָּל בּוֹכֵרָא בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָת בְּעִירָא דְלִי־אֵי חֶלֶף בְּעִירָהֶון וַיְהִיֹן מִשְׁמָשִׁין קְדָמִי לִי־אֵי אֲנִי יְיָ:</p>	<p>קַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֵמַתָּם וְהָיוּ־לִי הַלְוִיִּם אֲנִי יְהוָה: 45</p>
<p>And as for the redemption of the two hundred and three score and thirteen of the first-born of the children of Israel, that are over and above the number of the Levites, thou shalt take five shekels apiece by the poll; after the shekel of the sanctuary shalt thou take them—the shekel is twenty gerahs.⁴⁶</p>	<p>וְיָת פִּירְקָן מֵאתָן וּשְׁבַעֲיָן וְחֵלְתָא דִּיתִירִין עַל לִי־אֵי מִבְּכוֹרֵיָא דְבָנֵי יִשְׂרָאֵל: וְיָת חֲמִישׁ חֲמִישׁ סֻלְעִין לְגִלְגֻּלְתָא בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תִסַּב עֶשְׂרִין מַעֲיָן סֻלְעָא:</p>	<p>וְאֵת פְּדוּיָי הַשְּׁלֹשָׁה וְהַשְּׁבַעִים וְהַמֵּאתָיִם הָעֶדְפִים עַל־הַלְוִיִּם מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְלָקַחְתָּ חֲמִשָּׁת חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים לְגִלְגֻּלַת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח עֶשְׂרִים גֶּרָה הַשֶּׁקֶל: 46</p>
<p>And thou shalt give the money wherewith they that remain over of them are redeemed unto Aaron and to his sons.⁴⁷</p>	<p>וְתִתִּין כֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פִּירְקָן דִּיתִירִין בְּהֹון:</p>	<p>וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פְּדוּיֵי הָעֶדְפִים בָּהֶם: 47</p>

(45) ואת בהמת הלויים וגר'. לא פדו זהמות הלויים את זכורי זהמה טהורה של ישראל אלא את פטרי חמוריהם וזה אחד של צן לוי פטר כמה פטרי חמורים של ישראל מדע שהרי מנה העודפים צאדם ולא מנה העודפים צבהמה (שם 7, 3):
 (46) ואת פדויי השלשה וגר'. ואת הזכורות הנריכין להפדות זהם אלו השלשה ושבעים ומאתים העודפים זהם ויתריים על הלויים מהם תקח חמשת שקלים לגלגלת כן היתה מכירתו של יוסף עשרים כסף שהיה זכורה של רחל (צ"ר פד, יח):

49	And Moses took the redemption-money from them that were over and above them that were redeemed by the Levites;	וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם וַיְנַסִּיב מֹשֶׁה יֵת כֶּסֶף הַיִּזְקָה לְמִיתָה מֵאֵת הָעֵדֻפִּים עַל פְּדוּיָי מִן דִּיתִירִין עַל פְּרִיקֵי לִיזְאִי: הַלְוִיִּם:	49
50	from the first-born of the children of Israel took he the money: a thousand three hundred and threescore and five shekels, after the shekel of the sanctuary.	מֵאֵת בְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת-הַכֶּסֶף חֲמֵשֶׁה וּשְׁשִׁים יֵת כֶּסֶפָא אֶלֶף וְתֵלַת מֵאָה וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְאַלְף בְּשֶׁקֶל וְחֲמִישׁ סֵלְעִין בְּסֶלְעֵי הַקֹּדֶשׁ:	50
51	And Moses gave the redemption-money unto Aaron and to his sons, according to the word of the LORD, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם וַיִּתֵּב מֹשֶׁה יֵת כֶּסֶף פְּרִיקֵי לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וְלִבְנוֹהֵי עַל מִימְרָא כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (פ)	51
IV	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה וְלִאֲהֲרֹן לְמִימְרָא:	שזעי
2	'Take the sum of the sons of Kohath from among the sons of Levi, by their families, by their fathers' houses,	נִשְׂא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי קָהָת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם:	2
3	from thirty years old and upward even until fifty years old, all that enter upon the service, to do work in the tent of meeting.	מִבְּנֵי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְנִמְעָלָה וְעַד בְּנֵי חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל-בָּא לַעֲבֹד לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	3
4	This is the service of the sons of Kohath in the tent of meeting, about the most holy things:	זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי-קָהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים:	4
5	when the camp setteth forward, Aaron shall go in, and his sons, and they shall take down the veil of the screen, and cover the ark of the testimony with it;	וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּנִסְעַת הַמַּחֲנֶה וַהֲוֹרְדוּ אֶת פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ וַיְכַסּוּ-בָהּ אֶת אֲרֹן הָעֵדֻת:	5

(49) העדפים על פדויי הלוויים. על אותן שפדו הלוויים בגופן:
(50) חמשה וששים ושלוש מאות ואלף. כך סכום החשבון חמשת שקלים לגלגלת למאחיס זכורות אלף שקל לשזעים זכורות שלש מאות וחמשים שקל לשלש זכורות חמשה עשר שקל אמר כיצד אעשה זכור שאומר לו תן חמשת שקלים יאמר לי אני מפדויי הלוויים מה עשה הביא שנים ועשרין אלף פתקין וכתב עליהן זון לוי ומאחיס ושזעים ושלשה פתקין כתב עליהן ה' שקלים כללן ונתנן בקלפי אמר להן זואו ועלו פתקיסם לפי הגורל (במדבר רבה ד, י. סנהדרין יז, א):
(2) נשא את ראש וגו'. מנה מהם את הראויין לעבודת משא והן מבין שלשים ועד זון חמשים שנה והפחות משלשים לא נתמלא כחו מכאן אמרו (אבות ה, כא) זון שלשים לכח והיותר על זון חמשים כחו מכחיש מעתה:
(4) קדש הקדשים. המקודש שזכרון הארון והשלחן והמזבח והפרכות וכלי שרת:
(5) ובא אהרן ובניו וגו'. יכניסו כל כלי וכלי לנרתקן המפורש לו בפרשה זו ולא יטרכו הלוויים זני קהת אלא לשאת:

6 and shall put thereon a covering of sealskin, and shall spread over it a cloth all of blue, and shall set the staves thereof.	וַיִּתְּנוּ עָלָיו חֹפֶאֶה דְּמֹשֶׁךְ סָסְגוֹנָא וַיַּפְּרִסוּן לְבוֹשׁ גָּמִיר תְּכֵלֵא מְלֵעִילָא וַיִּשְׁווּן אֲרִיחוֹהִי:	6 וַנִּתְּנוּ עָלָיו פָּסוּל עוֹר תַּחֲשׁ וּפְרָשׁוֹ בְּגַד-כָּלִיל תְּכֵלֶת מְלֻמָּעָה וְשָׁמוּ בִּדְיוֹ:
7 And upon the table of showbread they shall spread a cloth of blue, and put thereon the dishes, and the pans, and the bowls, and the jars wherewith to pour out; and the continual bread shall remain thereon.	וְעַל שֻׁלְחַן הַפָּנִים יַפְרִשׁוּ בְּגַד תְּכֵלֶת וַנִּתְּנוּ עָלָיו אֶת-הַקְּעֹרֹת וְאֶת-הַכַּפֹּת וְאֶת-הַמִּנְקִיֹּת וְאֶת קְשׁוֹת הַנֶּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה:	7 וְעַל שֻׁלְחַן הַפָּנִים יַפְרִשׁוּ בְּגַד תְּכֵלֶת וַנִּתְּנוּ עָלָיו אֶת-הַקְּעֹרֹת וְאֶת-הַכַּפֹּת וְאֶת-הַמִּנְקִיֹּת וְאֶת קְשׁוֹת הַנֶּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה:
8 And they shall spread upon them a cloth of scarlet, and cover the same with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.	וַיַּפְּרִסוּ עֲלֵיהֶן לְבוֹשׁ צָבֵעַ זָהָרִי וַיִּכְסּוּן יִתִּיה בְּחֹפֶאֶה דְּמֹשֶׁךְ סָסְגוֹנָא וַיִּשְׁווּן יֵת אֲרִיחוֹהִי:	8 וּפְרָשׁוֹ עֲלֵיהֶם בְּגַד תוֹלַעַת שָׁנִי וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמַכְסָה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׁמוּ אֶת-בִּדְיוֹ:
9 And they shall take a cloth of blue, and cover the candlestick of the light, and its lamps, and its tongs, and its snuffdishes, and all the oil vessels thereof, wherewith they minister unto it.	וַיִּסְבּוּן לְבוֹשׁ תְּכֵלֵא וַיִּכְסּוּן יֵת מִנְרֵתָא דְאֶהָרִי וַיִּתְּ בּוֹצִינְהָא וַיִּתְּ צִיבֻתָּהָ וַיִּתְּ מַחְתֵּיתָהָ וַיִּתְּ כָּל מִנֵּי שְׁמוֹשָׁה דִּישְׁמֻשׁוֹן לָהּ בְּהוֹן:	9 וְלָקְחוּ בְּגַד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֶת-מִנְרֵת הַמָּאֹר וְאֶת-נֵרֹתֶיהָ וְאֶת-מִלְקָחֶיהָ וְאֶת-מַחְתֵּיתֶיהָ וְאֶת כָּל-כְּלֵי שְׁמֹנֶה אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ לָהּ בָּהֶם:
10 And they shall put it and all the vessels thereof within a covering of sealskin, and shall put it upon a bar.	וַיִּתְּנוּ יִתֵּה וַיִּתְּ כָּל מִנְהָא לְחֹפֶאֶה דְּמֹשֶׁךְ סָסְגוֹנָא וַיִּתְּנוּ עַל אֲרִיחָא:	10 וַנִּתְּנוּ אֹתָהּ וְאֶת-כָּל-כְּלֵיהָ אֶל-מַכְסָה עוֹר תַּחֲשׁ וַנִּתְּנוּ עַל-הַמּוֹט:
11 And upon the golden altar they shall spread a cloth of blue, and cover it with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.	וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יַפְרִשׁוּ בְּגַד תְּכֵלֶת וְכִסּוּן יִתִּיה בְּחֹפֶאֶה דְּמֹשֶׁךְ סָסְגוֹנָא וַיִּשְׁווּן יֵת אֲרִיחוֹהִי:	11 וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יַפְרִשׁוּ בְּגַד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמַכְסָה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׁמוּ אֶת-בִּדְיוֹ:
12 And they shall take all the vessels of ministry, wherewith they minister in the sanctuary, and put them in a cloth of blue, and cover them with a covering of sealskin, and shall put them on a bar.	וַיִּסְבּוּן יֵת כָּל מִנֵּי שְׁמוֹשָׁא דִּישְׁמֻשׁוֹן בְּהוֹן בְּקוֹדֶשָׁא וַיִּתְּנוּ לְלְבוֹשׁ תְּכֵלֵא וַיִּכְסּוּן יִתֵּהוֹן בְּחֹפֶאֶה דְּמֹשֶׁךְ סָסְגוֹנָא וַיִּתְּנוּ עַל אֲרִיחָא:	12 וְלָקְחוּ אֶת-כָּל-כְּלֵי הַשְּׂרָת אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ-בָּם בְּקֹדֶשׁ וַנִּתְּנוּ אֶל-בְּגַד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אוֹתָם בְּמַכְסָה עוֹר תַּחֲשׁ וַנִּתְּנוּ עַל-הַמּוֹט:

בנסוע המחנה. כשהענין מסתלק הם יודעין שיסעו:

(7) קערות וכפות קשות ומנקיות. כזר פירשמי צמלאת המשכן (שמות כה, כט): הנסך. הכסוי לשון מסך. (שם) אשר יוסף זהם:

(9) מלקחיה. כמין צנח שמושך זה את הפמילה לכלל שירצה: מחתתיה. כמין כף קטנה ושוליה פשוטין ולא סגלגלים ואין לה מחינה לפנים אלא מנדיה וחומה זה את דשן הנרות כשמיטין: נרתיה. לז"ש צלע שנותנים בהן השמן והפמילות:

(10) אל מכסה עור תחש. כמין מרנף (כלים לב):

- 13 And they shall take away the ashes from the altar, and spread a purple cloth thereon. וַיִּסְפוּן יֵת קֶטְמָא דְּמִדְבָּחָא וַיִּפְרְסוּן עָלוּהִי לְבוּשׁ אֲרָגָנָן:
- 14 And they shall put upon it all the vessels thereof, wherewith they minister about it, the fire-pans, the flesh-hooks, and the shovels, and the basins, all the vessels of the altar; and they shall spread upon it a covering of sealskin, and set the staves thereof. וַיִּתְּנוּ עָלוּהִי יֵת כָּל מְנוּהִי דִּישְׁמֹשׁוֹן עָלוּהִי בִּהּוֹן יֵת מַחְתֵּיתָא וְיֵת צִנּוּרֵיתָא וְיֵת מְגִרּוּפֵיתָא וְיֵת מִזְרְקָא כָּל מְנֵי מִדְבָּחָא וַיִּפְרְסוּן עָלוּהִי חוּפָאָה דְּמִשְׁדָּ סִסְגוּנָא וַיִּשּׁוּן אֲרִיחוּהִי:
- 15 And when Aaron and his sons have made an end of covering the holy furniture, and all the holy vessels, as the camp is to set forward—after that, the sons of Kohath shall come to bear them; but they shall not touch the holy things, lest they die. These things are the burden of the sons of Kohath in the tent of meeting. וַיְכַלּוּ אֶהֱרֹן וּבָנָיו לְכַסֹּת אֶת-הַקֹּדֶשׁ וְאֶת-כָּל-כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בְּנוֹסֵעַ הַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי-כֵן יָבֹאוּ בְנֵי-קָהָת לִשְׂאת וְלֹא-יִגְעוּ אֶל-הַקֹּדֶשׁ וּמָתוּ אֵלֶּה מִשָּׂא בְנֵי-קָהָת בְּאֶהֱל מוֹעֵד:
- 16 And the charge of Eleazar the son of Aaron the priest shall be the oil for the light, and the sweet incense, and the continual meal-offering, and the anointing oil: he shall have the charge of all the tabernacle, and of all that therein is, whether it be the sanctuary, or the furniture thereof. וּפְקֻדַּת אֱלֻעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן שֹׁמֵן הַמָּאֹר וּקְטֹרֶת הַסִּמִּים וּמִנְחַת הַתָּמִיד וְשֹׁמֵן הַמִּשְׁחָה פְקֻדַּת כָּל-הַמִּשְׁכָּן וְכָל-אֲשֶׁר-בּוֹ בְּקֹדֶשׁ וּבְכָלֵיו: (פ)
- 17 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:

מפטייר

- (12) את כל כלי השרת אשר ישרתו בם בקדש. צמחן המשכן שהוא קדש והן כלי הקטרת שמשרתין בהם צמזמח הפנימי:
- (13) ודשנו את המזבח. מזבח הנחשת: ודשנו. יטלו את הדשן מעליו: ופרשו עליו בגד ארגמן. ואש שירדה מן השמים רצוזה תחת הצגד כארי בשעת המסעות (יומא כא, ז) ואינה שורפתו שהיו כופין עליה פסכת של נחשת (עירובין קז):
- (14) מחתת. שבהן חותים גחלים לתרומת הדשן שעשויה כמין מחצת שאין לה אלא שלש מחיצות ומלפניה שואבת את הגחלים: מזלגות. כנוריות של נחשת שבהן מכין בצצרים שעל המזבח להפכן כדי שיתעכלו יפה ומהר: יעים. הם מגרפות ובלע"ז ויד"ל והן של נחשת ובהן מכצדין את הדשן מעל המזבח:
- (15) לכסת את הקדש. הארון והמזבח: ואת כל כלי הקדש. המנורה וכלי שרת: ומתו. שאם יגעו חייצין מיתה צדי שמם:
- (16) ופקדת אלעזר. שהוא ממונה עליהם לשאת אותם שמן וקטרת ושמן המשחה ומנחת התמיד עליו מוטל ללוות ולזרז ולהקריב צעת חנייתן: פקדת כל המשכן. ועוד היה ממונה על משא בני קהת ללוות איש איש על עבודתו ועל משאו והוא המשכן וכל אשר בו כל הדקדוקים למעלה צפרשה זו אצל משא בני גרשון ומררי שאינן מקדש הקדשים על פי אימרת היה כמו שכתב צפרשת נשא (להלן פסוק כח):

18	'Cut ye not off the tribe of the families of the Kohathites from among the Levites;	אל-תִּכְרֹיתוּ אֶת־שִׁבְטֵי מִשְׁפַּחַת לֹא תִשְׁיֹצוּן יֵת שִׁיבַט זִרְעֹתָי הַקֹּהֲתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם: קָהַת מִגֹּו לִינְאִי:	18
19	but thus do unto them, that they may live, and not die, when they approach unto the most holy things: Aaron and his sons shall go in, and appoint them every one to his service and to his burden;	וְנָאֲתוּ עֲשׂוּ לָהֶם וַחֲיוּ וְלֹא יָמָתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ הַקֹּדָשִׁים וּבְנֵיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אֶהְרֹן וּבְנָיו יְבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְאֶל־מִשָּׁאוֹ: וְדָא עֲבִידוּ לַהֲוֹן וְיִיחֹוּן וְלֹא יָמוּתוּן בְּמִקְרָבָהוֹן לְקוֹדֶשׁ קוֹדֶשׁא אֶהְרֹן וּבְנֵיהִי יִיעֲלוּן וַיִּמְנֹוּ יִתְהוֹן גִּבְר גִּבְר עַל פּוֹלְחָנִיה וּלְמִטּוֹלִיה:	19
20	but they shall not go in to see the holy things as they are being covered, lest they die.'	וְלֹא־יָבֹאוּ לְרֹאוֹת כְּבֻלַּע אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְיָמָתוּ: (פ) וְלֹא יִיעֲלוּן לְמַחֲיו כִּד מַכְסָן יֵת מְנִי קוֹדֶשׁא וְלֹא יָמוּתוּן:	קנט פסוקים

The Haftarah is Hosea 2:1 – 2:22 on page 187. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftarah on page 212.

21	And the LORD spoke unto Moses saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יוֹ עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:	נשא
22	'Take the sum of the sons of Gershon also, by their fathers' houses, by their families;	נִשָּׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם־הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם: קָבִיל יֵת חוֹשְׁבֵן בְּנֵי גֵרְשׁוֹן אַף אֲנֹו לְבֵית אֲבֹהֵתָהוֹן לְזִרְעֵיתָהוֹן:	22
23	from thirty years old and upward until fifty years old shalt thou number them: all that enter in to wait upon the service, to do service in the tent of meeting.	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְעַלְיָא עַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין תִּמְנִי יִתְהוֹן כָּל דָּאֲתִי לְחִילָא חִילָא לְמַפְלַח פּוֹלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא: מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְעַלְיָא עַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין תִּמְנִי יִתְהוֹן כָּל דָּאֲתִי לְחִילָא חִילָא לְמַפְלַח פּוֹלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:	23
24	This is the service of the families of the Gershonites, in serving and in bearing burdens:	זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לְעֹבֵד וּלְמִשָּׂא: דִּין פּוֹלְחָן זִרְעֵית גֵּרְשׁוֹן לְמַפְלַח וּלְמִטָּל:	24
25	they shall bear the curtains of the tabernacle, and the tent of meeting, its covering, and the covering of sealskin that is above upon it, and the screen for the door of the tent of meeting;	וְנִשָּׂאוּ אֶת־יְרִיעֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד מִכְסֵּהוּ וּמִכְסֵּה הַתֵּחָשׁ אֲשֶׁר־עָלָיו מִלְמַעְלָה וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וַיִּטְלוּן יֵת יְרִיעֵת מִשְׁכָּנָא וְיֵת מִשְׁכָּן זִמְנָא חוּפְאִיה וְחוּפְאֵה דְּסִסְגוֹנָא דְּעִלּוּהִי מִלְעִילָא וְיֵת פְּרָסָא דְּתֵרַע מִשְׁכָּן זִמְנָא:	לוי

- (18) אל תכרייתו. אל תגרמו להם שימותו:
 (20) ולא יבאו לראות כבלע את הקדש. למוך נרתק שלו כמו שפירשתי למעלה בפרשה זו ופרשו עליו בגד פלוני וכסו אותו במכסה פלוני ובלוע שלו הוא כסויו:
 (22) נשא את ראש בני גרשון גם הם. כמו שזויתך על בני קהת לראות כמה יש שהגיעו לכלל עבודה:
 (25) את יריעת המשכן. עשר הממונות: ואת אהל מועד. יריעות עזים העשויות לאהל עליו: מכסהו. עורות אילים מאדמים: מסך פתח. וילון המזרחי:

<p>and the hangings of the court, and the screen for the door of the gate of the court, which is by the tabernacle and by the altar round about, and their cords, and all the instruments of their service, and whatsoever there may be to do with them, therein shall they serve.</p>	<p>וְאֵת קַלְעֵי הַחֹצֵר וְאֶת־מִסְכָּן פֶּתָחוֹ שַׁעַר הַחֹצֵר אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מִיתְרֵיהֶם וְאֶת־כָּל־כְּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעָבְדוּ:</p>	<p>26 וְאֵת קַלְעֵי הַחֹצֵר וְאֶת־מִסְכָּן פֶּתָחוֹ שַׁעַר הַחֹצֵר אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מִיתְרֵיהֶם וְאֶת־כָּל־כְּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעָבְדוּ:</p>
<p>At the commandment of Aaron and his sons shall be all the service of the sons of the Gershonites, in all their burden, and in all their service; and ye shall appoint unto them in charge all their burden.</p>	<p>עַל־פִּי אֶהְרֹן וּבָנָיו תִּהְיֶה כָּל־עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרָשִׁי לְכָל־מִשְׁאֵם וְלְכָל עֲבֹדָתָם וּפְקֻדָּתָם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת אֵת כָּל־מִשְׁאֵם:</p>	<p>27 עַל־פִּי אֶהְרֹן וּבָנָיו תִּהְיֶה כָּל־עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרָשִׁי לְכָל־מִשְׁאֵם וְלְכָל עֲבֹדָתָם וּפְקֻדָּתָם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת אֵת כָּל־מִשְׁאֵם:</p>
<p>This is the service of the families of the sons of the Gershonites in the tent of meeting; and their charge shall be under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.</p>	<p>זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי הַגֵּרָשִׁי בְּאֶהֱל מוֹעֵד וּמִשְׁמֶרֶתָם בִּיד אִיתָמָר בֶּן־אֶהְרֹן הַכֹּהֵן: (ס)</p>	<p>28 זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי הַגֵּרָשִׁי בְּאֶהֱל מוֹעֵד וּמִשְׁמֶרֶתָם בִּיד אִיתָמָר בֶּן־אֶהְרֹן הַכֹּהֵן: (ס)</p>
<p>As for the sons of Merari, thou shalt number them by their families, by their fathers' houses;</p>	<p>בְּנֵי מֵרָרִי לְזִרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתָהֶן תִּמְנֶי יִתְּהוּן:</p>	<p>בְּנֵי מֵרָרִי לְמִשְׁפַּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם תִּפְקֹד אֹתָם:</p>
<p>from thirty years old and upward even unto fifty years old shalt thou number them, every one that entereth upon the service, to do the work of the tent of meeting.</p>	<p>מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין תִּמְנִינוּן כָּל דָּאֲתִי לַחֲיָלָא לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחֵן מִשְׁכָּן זְמָנָא:</p>	<p>30 מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקְדֵם כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֶהֱל מוֹעֵד:</p>
<p>And this is the charge of their burden, according to all their service in the tent of meeting: the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof;</p>	<p>וְזֹאת מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֶהֱל מוֹעֵד קִרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמּוּדָיו וְאַדְנָיו:</p>	<p>31 וְזֹאת מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֶהֱל מוֹעֵד קִרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמּוּדָיו וְאַדְנָיו:</p>
<p>and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords, even all their appurtenance, and all that pertaineth to their service; and by name ye shall appoint the instruments of the charge of their burden.</p>	<p>וְעַמּוּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב וְאַדְנֵיהֶם וְיִתְדֹתָם וּמִיתְרֵיהֶם לְכָל־כְּלֵיהֶם וְלְכָל עֲבֹדָתָם וּבִשְׁמֹת תִּפְקְדוּ אֶת־כָּל־מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם:</p>	<p>32 וְעַמּוּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב וְאַדְנֵיהֶם וְיִתְדֹתָם וּמִיתְרֵיהֶם לְכָל־כְּלֵיהֶם וְלְכָל עֲבֹדָתָם וּבִשְׁמֹת תִּפְקְדוּ אֶת־כָּל־מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם:</p>

(26) אשר על המשכן. כלומר הקלעים והמסך של חצר הסוככים ומגינים על המשכן ועל מזבח הנחשת סביב: ואת כל אשר יעשה להם. כמרגמו וית כל דיתמסר להון לבני גרשון:
(27) על פי אהרן ובניו. ואיזה מהבנים ממונה עליהם ציד איתמר בן אהרן הכהן:

<p>33 This is the service of the families of the sons of Merari, according to all their service, in the tent of meeting, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.</p>	<p>וְזֶה שֶׁעֲבָדְתָּ מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי לְכָל־עֲבֹדָתְךָ בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן:</p>	<p>זאת עבדת משפחת בני מררי לכל-עבדתך באהל מועד ביד איתמר בן-אהרן הכהן: ע"כ צחול</p>
<p>34 And Moses and Aaron and the princes of the congregation numbered the sons of the Kohathites by their families, and by their fathers' houses,</p>	<p>וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרֹבְרָבִי הָעֵדָה אֶת־בְּנֵי הַקְּהָתִי לְמִשְׁפַּחְתָּם וּלְבֵית אֲבֹתָם:</p>	<p>34 ויפקד משה ואהרן ורברבי העדה את-בני הקהתי למשפחתם ולבית אבתם:</p>
<p>35 from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting.</p>	<p>מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִים וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁין שָׁנִים כָּל דָּאֲתִי לְחִילָא לְפִוְלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:</p>	<p>35 מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:</p>
<p>36 And those that were numbered of them by their families were two thousand seven hundred and fifty.</p>	<p>וְהָיוּ מִנִּגְיֵיהֶן לְזִרְעֵיהֶן תְּרִין אֲלָפִין שֶׁבַע מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁין:</p>	<p>36 ויהיו פקדיהם למשפחתם אלפים שבע מאות וחמשים:</p>
<p>37 These are they that were numbered of the families of the Kohathites, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.</p>	<p>אֵלֶּה מִנִּגְיֵי זִרְעֵי קְהַת כָּל דְּפָלַח בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא דְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:</p>	<p>37 אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי כָל־הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: (ס)</p>
<p>38 And those that were numbered of the sons of Gershon, by their families, and by their fathers' houses,</p>	<p>וּמִנִּגְיֵי בְנֵי גֵרְשׁוֹן לְזִרְעֵיהֶן וּלְבֵית אֲבֹתָיהֶן:</p>	<p>שני ופקודי בני גרשון למשפחותם ולבית אבתם:</p>
<p>39 from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,</p>	<p>מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִים וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁין שָׁנִים כָּל דָּאֲתִי לְחִילָא לְפִוְלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:</p>	<p>39 מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:</p>
<p>40 even those that were numbered of them, by their families, by their fathers' houses, were two thousand and six hundred and thirty.</p>	<p>וְהָיוּ מִנִּגְיֵיהֶן לְזִרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתָיהֶן תְּרִין אֲלָפִין וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:</p>	<p>40 ויהיו פקדיהם למשפחתם לבית אבתם אלפים ושש מאות ושלשים:</p>

(32) וייתדחם ומיתריהם. של עמודים שהרי יתדות ומיתרי הקלעים צמשא בני גרשון היו ויתדות ומיתרים היו ליריעות ולקלעים מלמטה שלא תגזיחם הרוח ויתדות ומיתרים היו לעמודים קציצ למלות צהם הקלעים צשפתם העליונה צלונקסות וקונדסין כמו ששנויה צמלכח המשכן (פ"ה):

41	These are they that were numbered of the families of the sons of Gershon, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD.	אלֵּין מִנִּינֵי זִרְעֵית בְּנֵי גֵרְשׁוֹן כָּל דִּפְלַח בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי:	אַלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן כָּל־הָעֶבֶד בְּאַהֲל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה:	41
42	And those that were numbered of the families of the sons of Merari, by their families, by their fathers' houses,	וּמִנִּינֵי זִרְעֵית בְּנֵי מֶרָרִי לְזִרְעֵיתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן:	וּפְקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם:	42
43	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,	מִבֶּר תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲיֵלָא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאַתִּי לְחִילָא לְפִוְלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹדָה בְּאַהֲל מוֹעֵד:	43
44	even those that were numbered of them by their families, were three thousand and two hundred.	וְהָיוּ מִנִּינֵיהוֹן לְזִרְעֵיתָהוֹן תְּלָתָא אֲלָפִין וּקְמָתָן:	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחָתָם שְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וּקְמָתָיִם:	44
45	These are they that were numbered of the families of the sons of Merari, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.	אלֵּין מִנִּינֵי זִרְעֵית בְּנֵי מֶרָרִי דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:	אַלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בִּיד־מֹשֶׁה:	45
46	All those that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron and the princes of Israel numbered, by their families, and by their fathers' houses,	כָּל מִנִּינֵיָא דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּדְבָרְבֵי יִשְׂרָאֵל יְת לִינְאֵי לְזִרְעֵיתָהוֹן וּלְבֵית אֲבֹתָהוֹן:	כָּל־הַפְּקוּדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־ הַלְוִיִּם לְמִשְׁפַּחָתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם:	46
47	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered in to do the work of service, and the work of bearing burdens in the tent of meeting,	מִבֶּר תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲיֵלָא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאַתִּי לְמַפְלַח פּוֹלְחָן פּוֹלְחָנָא וּפּוֹלְחָן מְטוֹל בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבָדָה וְעֲבָדַת מִשָּׂא בְּאַהֲל מוֹעֵד:	47
48	even those that were numbered of them, were eight thousand and five hundred and fourscore.	וְהָיוּ מִנִּינֵיהוֹן תְּמִנָּא אֲלָפִין וּחֲמִישׁ מֵאָה וְרַבְּמִין:	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וּחֲמִשׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים:	48
49	According to the commandment of the LORD they were appointed by the hand of Moses, every one to his service, and to his burden; they were also numbered, as the LORD commanded Moses.	עַל מִימְרָא דִּי מִנָּא יְתָהוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה גִּבְר גִּבְר עַל פּוֹלְחָנִיה וְעַל מְטוֹלִיה וּמִנִּינֵיהוּ דְּפְקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:	עַל־פִּי יְהוָה פָּקַד אוֹתָם בִּיד־ מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְעַל־מִשָּׂאוֹ וּפְקֻדָּיו אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)	49

(47) עבודת עבודה. הוא השיר צמלתיים וכנורות שהיא עצודה לעבודה אחרת (ערכין יא, א): ועבודת משא. כמשמעו:

- v And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:
- 2 'Command the children of Israel, that they put out of the camp every leper, and every one that hath an issue, and whosoever is unclean by the dead; צוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁלְחוּ מִן-הַמַּחֲנֶה כָּל-צָרוּעַ וְכָל-זָב וְכָל טִמָּא לְנֶפֶשׁ:
- 3 both male and female shall ye put out, without the camp shall ye put them; that they defile not their camp, in the midst whereof I dwell. מִזָּכָר עַד-נִקְבָּה תִשְׁלְחוּ אֶל-מַחוּץ לַמַּחֲנֶה תִשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת-מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם:
- 4 And the children of Israel did so, and put them out without the camp; as the LORD spoke unto Moses, so did the children of Israel. וַיַּעֲשׂוּ-כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁלְחוּ אוֹתָם אֶל-מַחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)
- 5 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:
- 6 Speak unto the children of Israel: When a man or woman shall commit any sin that men commit, to commit a trespass against the LORD, and that soul be guilty; דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאֵדָם לְמַעַל מַעַל בִּיהוָה וְאִשְׁמָה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא:
- 7 then they shall confess their sin which they have done; and he shall make restitution for his guilt in full, and add unto it the fifth part thereof, and give it unto him in respect of whom he hath been guilty. וְהִתְנִדּוּ אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת-אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחִמִּישְׁתּוֹ יִסֹּף עָלָיו וְנָתַן לָאִשֶּׁר אֲשָׁם לָו:

(49) ופקדיו אשר צוה ה' את משה. ואותן הפקודים היו צמזמה מצן שלשים שנה ועד צן חמשים:

(2) צו את בני ישראל וגו'. פרשה זו נאמרה ציוס שהוקם המשכן ושמונה פרשיות נאמרו צו ציוס כדאיחא במסכת גיטין בפרק הנזקין (ס, א"ב): וישלחו מן המחנה. שלש מחנות היו שם בשעת חנייתן. תוך הקלעים היא מחנה שכינה. חניית הלויס סביב כמו שפורש בפרשת במדבר סיני (לעיל א, ג) היא מחנה לויה. ומשם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ארבע הרוחות היא מחנה ישראל. הצדוע נשלח חוץ לכולן. הצד מותר במחנה ישראל ומשולח מן השמים. וטמא לנפש מותר אף בשל לויה ואינו משולח אלא משל שכינה. וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות במסכת פסחים (סו, א"ב): טמא לנפש. דמסאז לטמי נפשא דאנשא אומר אני שהוא לשון עלמות אדם בלשון ארמי והרבה יש בצראשית רבה (י, א. כח, ב. עה, א. ועוד) אדריאנוס שחיק טמיא שחיק עלמות:

(6) למעל מעל בה'. הרי חזר וכתב כאן פרשת גזול ונשבע על שקר היא האמורה בפרשת ויקרא (ה, כא) ומעלה מעל צה' וכמה בעמיתו וגו' ונשנית כאן בשביל שני דברים שנתחדשו צה האחד שכתוב והמודו לומר שאינו חייב חומש ואשם על פי עדים עד שיודה צדצר והשני על גזל הגר שהוא ניתן לכהנים (ספרי נשא צ):

<p>But if the man have no kinsman to whom restitution may be made for the guilt, the restitution for guilt which is made shall be the LORD'S, even the priest's; besides the ram of the atonement, whereby atonement shall be made for him.</p>	<p>וְאִם-אֵין לְאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוֹשָׁב לַיהוָה לִפְתָּן מִלִּבָּד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר-בּוֹ עָלָיו:</p>	<p>וְאִם-אֵין לְאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוֹשָׁב לַיהוָה לִפְתָּן מִלִּבָּד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר-בּוֹ עָלָיו:</p>	<p>8</p>
<p>And every heave-offering of all the holy things of the children of Israel, which they present unto the priest, shall be his.</p>	<p>וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קֹדֶשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לִפְתָּן לוֹ יִהְיֶה:</p>	<p>וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קֹדֶשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לִפְתָּן לוֹ יִהְיֶה:</p>	<p>9</p>
<p>And every man's hallowed things shall be his: whatsoever any man giveth the priest, it shall be his.</p>	<p>וְגִבֹּר יֵת מַעֲשֵׂר קֹדֶשׁוֹ יִהְיֶה יְהוָה יִתֵּן לַכֹּהֵן דִּילִיָּה יִהְיֶה:</p>	<p>וְאִישׁ אֶת-קֹדֶשָׁיו לוֹ יִהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר-יֵתֵן לִפְתָּן לוֹ יִהְיֶה: (פ)</p>	<p>10</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּמַלֵּל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>וַיֹּמַלֵּל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>רנעי</p>
<p>Speak unto the children of Israel, and say unto them: If any man's wife go aside, and act unfaithfully against him,</p>	<p>מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן גִּבֹּר גִּבֹּר אֲרִי תִסְטִי אֶתְתִּיה וְתִשְׁקַר בֵּית שְׁקַר:</p>	<p>דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי-תִשְׁטָה אִשְׁתּוֹ וּמַעֲלָה בּוֹ מַעַל:</p>	<p>12</p>
<p>and a man lie with her carnally, and it be hid from the eyes of her husband, she being defiled secretly, and there be no witness against her, neither she be taken in the act;</p>	<p>וַיִּשְׁכַּב גִּבֹּר יֵתָה שְׁכַבַת זָרָעָ וַיְהִי מְכֻסָּא מַעֲיָנִי בַעֲלָהּ וּמִטְמָאָה וְהָיָא מְסֻבָּא וְסָהִיד לִית בָּהּ וְהָיָא לֹא אֶתְאַחַדְתָּ:</p>	<p>וַיִּשְׁכַּב אִישׁ אֶתְהָ שְׁכַבַת-זָרָעָ וַיְהִי מַעֲיָנִי אִשְׁתּוֹ וְנִסְתָּרָה וְהָיָא נְטֻמָּאָה וְעַד אֵין בָּהּ וְהָיָא לֹא נִתְפָּשָׁה:</p>	<p>13</p>

- (7) את אשמו בראשו. הוא הקרן שנשבע עליו (צ"ק קי, א): לאשר אשם לו. למי שנתחייב לו (כתובות יט):
- (8) ואם אין לאיש גאל. שמת המוצע שהשביעו ואין לו יורשים: להשיב האשם אליו. כשנמלך זה להתודות על עונו ואמר רבותינו (ספרי נשא ד. צ"ק קט, א) וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים או צן או צת או אח או שאר זשר הקרוב ממשפחת אביו למעלה עד יעקב אלא זה הגר שמת ואין לו יורשים: האשם המושב. זה הקרן והחומש (צ"ק קי, א): לה' הכהן. קנאו השם ונמנו לכהן שצאיתו משמר (ספרי נשא ד. צ"ק קט, ב): מלבד איל הכפרים. האמור צוקרא (ה, כה) שהוא צריך להציא:
- (9) וכל תרומה וגו'. אמר רבי ישמעאל וכי תרומה מקריצין לכהן והלא הוא המחזר אחריה לצית הגרנות ומה תלמוד לומר אשר יקריצו לכהן אלו הצבורים שנאמר בהם (שמות כג, יט) תציא צית ה' אלהיך ואינו יודע מה יעשה בהם תלמוד לומר לכהן לו יהיה צא הכחז ולימד על הצבורים שיהיו נתנין לכהן (ספרי נשא ה):
- (10) ואיש את קדשיו לו יהיו. לפי שנאמרו מתנות כהונה ולויה יכול יצאו ויטלוס בזרוע תלמוד לומר ואיש את קדשיו לו יהיו מגיד שטובת הנאתן לבעלים (שם ו) ועוד מדרשים הרבה דרשו צו בספרי. ומדרש אגדה (תנחומא ראה י) ואיש את קדשיו לו יהיו מי שמעבד מעשרותיו ואינו נותן לו יהיו המעשרות סוף שאין שדהו עושה אלא אחד מעשר שהיתה למודה לעשות: איש אשר יתן לכהן. מתנות הראויות לו: לו יהיה. ממון הרבה (זרכות סג, א):
- (12) איש איש כי תשטה אשתו. מה כחז למעלה מן הענין ואיש את קדשיו לו יהיו אם אתה מעבד מתנות הכהן חייך שחטך לזכא אכלו להציא לו את הסוטה (שם): איש איש. ללמדך שמועלת בשמים באיש מלחמה של מעלה ואישה מלמטה (תנחומא נשא ה): כי תשטה אשתו. שנו רבותינו (שם) אין המנאפין נואפין עד שתכנס בהן רוח שטות דכתיב כי תשטה וכתיב צו (משלי ו, לב) נואף אשה חסר לב. ופשוטו של מקרא כי תשטה חט מדרכי צניעות ותחשד בעיניו כמו (שם ד, טו) שטה מעליו ועבור (שם ז, כה) אל ישט אל דרכיה לנך: ומעלה בו מעל. ומה המעל:

<p>and the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be defiled; or if the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be not defiled;</p>	<p>וְעֵבֶר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וְקָנָא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהָיָה נִטְמָאָה אוֹ־עֵבֶר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וְקָנָא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהָיָה לֹא נִטְמָאָה:</p>	<p>וְעֵבֶר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וְקָנָא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהָיָה נִטְמָאָה אוֹ־עֵבֶר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וְקָנָא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהָיָה לֹא נִטְמָאָה:</p>
<p>then shall the man bring his wife unto the priest, and shall bring her offering for her, the tenth part of an ephah of barley meal; he shall pour no oil upon it, nor put frankincense thereon; for it is a meal-offering of jealousy, a meal-offering of memorial, bringing iniquity to remembrance.</p>	<p>וַיָּבִיאוּ וְהָיָה גֹבֵרָא יֵת אֶת־הַיָּת לֵית פְּהֵנָא וַיָּבִיאוּ יֵת קִירְבְּנָה עֲלֶיהָ חֵד מִן עֲשָׂרָא בִתְלֵת סָאִין קִמַּח שְׁעָרִין לֹא יִרְיֵק עֲלֶיהָ מִשְׁחָא וְלֹא יִתֵּן עֲלֶיהָ לְבוֹנָתָא אֲרִי מְנַחֵת קִנְאָתָא הוּא מְנַחֵת דְּיוֹכְרָנָא מִדְּכָרָת חֹבִין:</p>	<p>וְהָבִיָא הָאִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ אֶל־הַכֹּהֵן וְהָבִיָא אֶת־קִרְבְּנָה עֲלֶיהָ עֲשִׂירֵת הָאִיפָה קִמַּח שְׁעָרִים לֹא־יִצֹק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא־יִתֵּן עָלָיו לְבָנָה כִּי־מְנַחֵת קִנְאָתָא הוּא מְנַחֵת זְכָרוֹן מִזִּכְרָת עֲוֹן:</p>
<p>And the priest shall bring her near, and set her before the LORD.</p>	<p>וַיִּקְרִיב יֵתָה פְּהֵנָא וַיִּקְיַמְנָה קֳדָם יְיָ:</p>	<p>וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהִעֲמֶנָּה לִפְנֵי יְהוָה:</p>
<p>And the priest shall take holy water in an earthen vessel; and of the dust that is on the floor of the tabernacle the priest shall take, and put it into the water.</p>	<p>וַיִּסַּב פְּהֵנָא מִי כִיּוֹר בְּמָאן דְּחִסָּר וּמִן עֲפָרָא דִּיהִי בְּאִיסוּרֵי מִשְׁכְּנָא יִסַּב פְּהֵנָא וַיִּתֵּן לַמַּיָּא:</p>	<p>וְלָקַח הַכֹּהֵן מַיִם קִדְּשִׁים בְּכֵל־חֶרֶשׁ וּמִן־הָעֶפֶר אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּקֶּרֶקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל־הַמַּיִם:</p>

(13) ושכב איש אתה. איש פרט לקטן ומי שאינו איש (סוטה כח. תנחומא נשא. ספרי ז): אתה שכבת זרע. שכיבתה פוסלת אותה ואין שכיבת אחותה פוסלת אותה כמעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו (יבמות זא. תנחומא שם): ונעלם מעיני אישה. פרט לסומא הא אם היה רואה ומעמס (ס"א ומעלים) אין המים בודקין אותה (סוטה כז. ספרי ז. תנחומא ז): ונסתרה. שיעור שמראה לטומאת ציאה: ועד אין בה. הא אם יש זה אפילו עד אחד שאמר נטמאת לא היתה שותה (סוטה ז, ג. לא, ז): ועד אין בה. בטומאה אצל יש עדים לסתירה (שם ז, ג): נתפשה. נאנסה כמו (דברים כז, כח) ותפשה ושכב עמה (ספרי ז):

(14) ועבר עליו. קודם לסתירה: רוח קנאה וקנא. פירשו רבותינו (סוטה ג, א) לשון התראה שמתרה זה אל תסתרי עם איש פלוני: והיא נטמאה או עבר עליו וגו'. כלומר הוא התרה זה ועברה על התראתו ואין ידוע אם נטמאה אם לא:

(15) קמח. שלא יהא מסלת (ספרי נשא ח): שעורים. ולא חטים היא עשמה מעשה בהמה וקרצנה מאכל בהמה (סוטה טו, ג. ספרי שם): לא יצק עליו שמן. שלא יהא קרצנה מהודר שהשמן קרוי אור והיא עשמה בחשך (סוטה טו, א. תנחומא נשא ג): ולא יתן עליו לבנה. שהאמהות נקראות לצונה שגאמר (שיר ד, ו) אל גזעת הלצונה והיא פירשה מדרכיהן (סוטה ה. תנחומא שם): כי מנחת קנאת הוא. הקמח הזה. קמח לשון זכר: מנחת קנאת. מעוררת עליה שתי קנאות קנאת המקום וקנאת הבצל (ספרי ח):

(17) מים קדשים. שקדשו בכיור (שם י. כתובות עז. סוטה טו, ג) לפי שנעשה הכיור מנחת מראות הלוצאות וזו פירשה מדרכיהן שהיו נבעלות לבעליהן במזמרים תחת המפוח וזו קלקלה לאחר תבדק זו (תנחומא פקודי ט): בכלי חרש. היא השקתה את הנואף יין משוצה כזכוסות משוצחים לפיכך תשמה מים המרים במקדה בזויה של חרס (סוטה ז):

18 And the priest shall set the woman before the LORD, and let the hair of the woman's head go loose, and put the meal-offering of memorial in her hands, which is the meal-offering of jealousy; and the priest shall have in his hand the water of bitterness that causeth the curse.

19 And the priest shall cause her to swear, and shall say unto the woman: 'If no man have lain with thee, and if thou hast not gone aside to uncleanness, being under thy husband, be thou free from this water of bitterness that causeth the curse;

20 but if thou hast gone aside, being under thy husband, and if thou be defiled, and some man have lain with thee besides thy husband—

21 then the priest shall cause the woman to swear with the oath of cursing, and the priest shall say unto the woman—the LORD make thee a curse and an oath among thy people, when the LORD doth make thy thigh to fall away, and thy belly to swell;

ויקים כהנא ית אתתא קדם יי ויפרע ית רישא דאתתא ויתין על ידהא ית מנחת דכרנא מנחת קנאתא היא ובידא דכהנא יהון מיא מריריא מלטטיא:

ויומי יתה כהנא וימר לאתתא אם לא שכיב גבר יתיך ואם לא סטית לאסתאבא בר מבעליך הני זכאה ממיא מריריא מלטטיא האלין:

ואת ארי סטית בר מבעליך וארי אסתאבא ויהב גבר ביד ית שכבתיה בר מבעליך:

ויומי כהנא ית אתתא במומתא דלוטא וימר כהנא לאתתא יתין יי יתיך ללוט ולמומי בגו עמיך בדיתי יי ית ירכיך מסיא וית מעכי נפיתין:

והעמיד הכהן את־האשה לפני יהוה ופרע את־ראש האשה ונתן על־כפיה את מנחת הזכרון מנחת קנאת הוא וביד הכהן יהיו מי המרים המארים:

והשביע אתה הכהן ואמר אל־האשה אם־לא שכב איש אתך ואם־לא שטית טמאה תחת אישך הנני ממי המרים המארים האלה:

ואת כי שטית תחת אישך וכי נטמאת ויתן איש בך את־שכבתו מבעלי אישך:

והשביע הכהן את־האשה בשבעת האלה ואמר הכהן לאשה ויתן יהוה אותך לאלה ולשבעה בתוך עמך בתת יהוה את־ירכך נפלת ואת־בטנך צבה:

(18) והעמיד הכהן וגו'. והלא כבר נאמר והעמידה לפני ה' אלא מסיעין היו אותה ממקום למקום כדי ליגעה ומטרף דעתה ותודה (שם ח, א): ופרע. סותר את קליעת שערה כדי לצוותה מכאן לצנות ישראל שגלוי הראש גנאי להן (שם יד. כחוצות עז, א. ספרי): לפני ה'. בשער נקנור הוא שער העזרה המזרחי דרך כל הנכנסים (ספרי. סוטה ז, א): ונתן על כפיה. ליגעה חולי מטרף דעתה ותודה ולא ימחה שם המיוחד על המים (שם יד, א): המרים. על שם סופן שהם מרים לה (ספרי נשא יא): המארים. המחסרים אותה מן העולם לשון (יחזקאל כה, כד) סילון ממאיר ולא יתכן לפרש מים ארוכים שהרי קדושים הן ולא ארוכים כתב הכתוב אלא מארים את אחרים ואף חונקלים לא תרגם ליעיאל אלא מלטטיא שמראות קללה בגופה של זו:

(19) והשביע וגו'. ומה היא השצועה אם לא שכב הנקי הא אם שכב חנקי (ס"א לא חנקי) שמכלל לאו אחת שומע הן אלא שמוזה לפתוח דייני נפשות תחלה לזכות:

(20) ואת כי שטית. כי משמש כלשון אם:

(21) בשבעת האלה. שצועה של קללה: ית ה' אותך לאלה וגו'. שיהיו הכל מקללין בך יצואך כדרך שצא לפלונית: ולשבעה. שיהיו הכל נשבעין בך לא יארע לי כדרך שאירע לפלונית וכן הוא אומר (ישעיה סה, טו) והנחתם שמכם לשצועה לצחירי שהנדיקים נשבעים צפורענותן של רשעים וכן לעיני הצרכה (צראשית יב, ג) ונצרכו וגו' (שם מח, כ) בך יצרך ישראל לאמר (סוטה ית. שזעות כד): את ירכך. בקללה הקדים ירך לצטן לפי שזה התחילה בעצירה תחלה: צבה. כתרומה נפוחה:

- 22 and this water that causeth the curse shall go into thy bowels, and make thy belly to swell, and thy thigh to fall away'; and the woman shall say: 'Amen, Amen.'
- 23 And the priest shall write these curses in a scroll, and he shall blot them out into the water of bitterness.
- 24 And he shall make the woman drink the water of bitterness that causeth the curse; and the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter.
- 25 And the priest shall take the meal-offering of jealousy out of the woman's hand, and shall wave the meal-offering before the LORD, and bring it unto the altar.
- 26 And the priest shall take a handful of the meal-offering, as the memorial-part thereof, and make it smoke upon the altar, and afterward shall make the woman drink the water.
- 27 And when he hath made her drink the water, then it shall come to pass, if she be defiled, and have acted unfaithfully against her husband, that the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter, and her belly shall swell, and her thigh shall fall away; and the woman shall be a curse among her people.
- וַיָּבֹאוּ הַמִּים הַמֵּאָרְרִים הָאֵלֶּה וּבְמַעַיְדָה לְצַבּוֹת בֶּטֶן וּלְנֹפֶל יֶרֶךְ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן:
- וְכָתַב אֶת־הָאֱלֹת הַפֶּהָן בְּסֶפֶר וּמָחָה אֶל־מֵי הַמָּרִים:
- וְהִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־מֵי הַמָּרִים הַמֵּאָרְרִים וּבָאוּ בָּהּ הַמִּם הַמֵּאָרְרִים לְמָרִים:
- וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת־מִנְחַת הַקְּנָאִת וְהִנִּיף אֶת־הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ:
- וְקִמֹּץ הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אֶזְרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַה וְאַחֲרַיִךְ יִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־הַמִּם:
- וְהִשְׁקָה אֶת־הַמִּם וְהִיְתָה אִם־נִטְמָאָהּ וְתִמְעַל מַעַל בְּאִישָׁהּ וּבָאוּ בָּהּ הַמִּם הַמֵּאָרְרִים לְמָרִים וְצִבְתָּה בִטְנָהּ וּנְפִלָה יֶרֶכָּהּ וְהִיְתָה הָאִשָּׁה לְאֵלָה בְּקֶרֶב עַמָּהּ:
- וַיִּשְׁקִינָה יְת מִיָּא וְהָיָה אִם־אִסְתָּאבַת וְשָׁקַר בְּבִעֻלָּה וַיִּיעֲלוֹן בָּהּ מִיָּא מְלִטְטִיָּא לְלוֹט וַיִּפְחוֹן מַעֲהָ וְתִתְמָסִי יֶרֶכָּהּ וְהָיָה אֹתָהּ לְלוֹטָא בְּגוֹ עַמָּהּ:

(22) לַצַּבּוֹת בֶּטֶן. כמו להצבות בטן זהו שמוש פתח שהלמד נקודה זו וכן (שמות יג, כא) לנחותם הדרך (דברים א, לג) לראותם בדרך אשר תלכו בה וכן לנפיל ירך להנפיל ירך שהמים מנצים את הבטן ומפילים את הירך: לַצַּבּוֹת בֶּטֶן וּלְנֹפֶל יֶרֶךְ. בטנו וירכו של בועל או אינו אלא של נבעלת כשהוא אומר את ירכך נופלת ואת בטנך צבה הרי של נבעלת אמור (סוטה כח, א): אָמֵן אָמֵן. קבלת שבועה אמן על האלה אמן על השבועה אמן אס מאיש זה אמן אס מאיש אחר אמן שלא שטיתי ארוסה ונשואה שומרת יצם וכנוסה (שם יח, א):

(24) והשקה את האשה. אין זה סדר המעשה שהרי בתחלה הקריב מנחתה אלא הכתוב מצטרך שכשישקה יצאו בה למרים לפי שנאמר בטן וירך מנין לשאר כל הגוף תלמוד לומר וצאו בה בכולה אס כן מה תלמוד לומר בטן וירך לפי שהתחילו בעצירה תחלה לפיכך התחיל מהם הפורענות (שם ח, ז): למרים. להיות לה רעים ומרים: (25) והניף. מוליך ומציא מעלה ומוריד ואף היא מניפה עמו שידה למעלה מידו של כהן (שם יט, א): והקריב אותה. זו היא הגשמה בקרב דרומית מערבית של מזבח קודם קמיצה כשאר מנחות (שם יד, ז):

(26) אזכרתה. הוא הקומץ שעל ידי הקטרתו המנחה צאה לזכרון לגבוה (ספרי נשא יז):

28	And if the woman be not defiled, but be clean; then she shall be cleared, and shall conceive seed.	וְאִם לֹא נִטְמָאָה הָאִשָּׁה וְנִקְיָהּ הָיָה וְנִפְקָה וְנִזְרָעָה זָרַע: וְתַעֲדִי עֵדוּי:	28
29	This is the law of jealousy, when a wife, being under her husband, goeth aside, and is defiled;	זֹאת תֹּרַת הַקְנָאָה אֲשֶׁר תִּשְׁטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה: דָּא אִזְרִיתָא דְקִנְיָתָא דְתַסְטִי אֶתְחָא בְּרַמְבְּעָלָהּ וְתַסְתַּאב:	29
30	or when the spirit of jealousy cometh upon a man, and he be jealous over his wife; then shall he set the woman before the LORD, and the priest shall execute upon her all this law.	אִזְ אִישׁ אֲשֶׁר תִּעֲבֹר עָלָיו רוּחַ קְנָאָה וְקִנָּא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִעֲמִיד אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה לָּהּ הַכֹּהֵן אֵת כָּל־הַתּוֹרָה הַזֹּאת: אוֹ גִבֹּר דְתַעֲבֹר עַל־זוּהִי רוּחַ קְנָאָה וְיִקְנִי יָת אֶתְתִּיהּ וְיִקִּים יָת אֶתְחָא קֳדָם יְיָ וְיַעֲבִיד לָהּ כְּהֵנָּה יָת כָּל אִזְרִיתָא הָדָא: קְנָאָה וְיִקְנִי יָת אֶתְתִּיהּ וְיִקִּים יָת אֶתְחָא קֳדָם יְיָ וְיַעֲבִיד לָהּ כְּהֵנָּה יָת כָּל אִזְרִיתָא הָדָא:	30
31	And the man shall be clear from iniquity, and that woman shall bear her iniquity.	וְיִהְיִי זָכָא גּוֹבְרָא מְחֻבֵּין וְאֶתְחָא הֵהִיא תַקְבִּיל יָת חֻבָּהּ: וְנִקְיָה הָאִישׁ מֵעֵוֹן וְהָאִשָּׁה תִּהְיֶה תִשָּׂא אֶת־עֲוֹנָהּ: (פ)	31
VI	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	VI
2	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When either man or woman shall clearly utter a vow, the vow of a Nazirite, to consecrate himself unto the LORD,	דְּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִזְ אִשָּׁה כִּי יִפְלֹא לְנִדְרָ נִדְרָ נָזִיר לְהִזִּיר לַיהוָה: מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן גִּבֹּר אוֹ אֶתְא אַרִי יִפְרִישׁ לְמַדָּר נִדְרָ נָזִיר לְמַדָּר קֳדָם יְיָ:	2
3	he shall abstain from wine and strong drink: he shall drink no vinegar of wine, or vinegar of strong drink, neither shall he drink any liquor of grapes, nor eat fresh grapes or dried.	מִחֲמַר חֲדַת וְעֵתִיק וְיָר חַל דְּחֲמַר חֲדַת וְחַל דְּחֲמַר עֵתִיק לֹא יִשְׁתִּי וְכָל מִתְרוֹת עֲנָבִין לֹא יִשְׁתִּי וְעֲנָבִין רַטִּיבִין וְיִבְיָשִׁין לֹא יֵאכֹל: מִיָּין וְשִׁכָּר וְיָזִיר חֲמֵץ גֵּינ וְחֲמֵץ שִׁכָּר לֹא יִשְׁתָּהּ וְכָל־מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתָּהּ וְעֲנָבִים לַחִים וְיִבְשִׁים לֹא יֵאכֹל:	3

(27) והשקה את המים. לרצות שאם אמרה איני שותה לאחר שנמחקה המגלה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחא אלא אם כן אמרה טמאה אני (סוטה כז): וצבתה בשנה וגו'. אף על פי שבקללה הזכיר ירך תחלה המים אינן בודקין אלא כדרך כניסתן זה: והיתה האשה לאלה. כמו שפירשתי שיהיו הכל אליו זה: בקרב עמה. הפרש יש בין אדם המתנוול במקום שניכר לאדם המתנוול במקום שאינו ניכר (ספרי יד):

(28) ואם לא נטמאה האשה. בסמירה זו: ושהורה היא. ממקום אחר: ונקתה. ממים המאחרים ולא עוד אלא וזרעה זרע אם היתה יולדת בצער תלד בריוח אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים (שם יט. סוטה כו, א):

(30) או איש. כמו (שמות כא, לו) או נודע כלומר אם איש קנאי הוא לכך והעמיד את האשה:

(31) ונקח האיש מעון. אם בדקה המים אל ידאג לומר חצתי במיתתה נקי הוא מן העונש. דבר אחר משיקנה תהא אלא זהו דבר ונקח מעון שהסוטה אסורה לצעלה (ספרי כא):

(2) כי יפלא. יפריש למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין שהוא מזיא לידי גאוף (סוטה ב, א): נדר נזיר. אין נזירה בכל מקום אלא פרישה אף כאן שפירש מן היין: להזיר לה. להבדיל עצמו מן היין לשם שמים (נדרים ט, ב. ספרי כב):

(3) מיין ושכר. כתרומתו מחמר חדת ועתיק שהיין משכר כשהוא ישן: וכל משרת. לשון צביעה במים או בכל משקה ובלשון משנה יש הרבה אין שורין דיו וסממנים (שבת יז, ב) נזיר ששרה פתו ציין (נזיר לד, ב):

- 30

<p>And the priest shall prepare one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, and make atonement for him, for that he sinned by reason of the dead; and he shall hallow his head that same day.</p>	<p>וַעֲשֵׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לַחֲטָאתָא וְאֶחָד לְעֹלָה וּכְפַר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל-הַנֶּפֶשׁ וּקְדַשׁ אֶת-רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא:</p>
<p>And he shall consecrate unto the LORD the days of his Naziriteship, and shall bring a he-lamb of the first year for a guilt-offering; but the former days shall be void, because his consecration was defiled.</p>	<p>וְהִזִּיר לַיהוָה אֶת-יָמָיו נִזְרוֹ וַהֲבִיא כֶבֶשׂ בֶּן-שָׁנָתוֹ לְאַשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ:</p>
<p>And this is the law of the Nazirite, when the days of his consecration are fulfilled: he shall abring it unto the door of the tent of meeting;</p>	<p>וְזֹאת תוֹרַת הַנָּזִיר בַּיּוֹם מְלֵאת יָמָיו נִזְרוֹ יָבִיא אֹתוֹ אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:</p>
<p>and he shall present his offering unto the LORD, one he-lamb of the first year without blemish for a burnt-offering, and one ewe-lamb of the first year without blemish for a sin-offering, and one ram without blemish for peace-offerings,</p>	<p>וְהִקְרִיב אֶת-קָרְבָּנוֹ לַיהוָה כֶּבֶשׂ בֶּן-שָׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לְעֹלָה וּכְבֶּשֶׂה אֶחָת בֶּת-שָׁנָתָהּ תְּמִימָה לַחֲטָאתָא וְאֵיל-אֶחָד תָּמִים לְשָׁלָמִים:</p>
<p>and a basket of unleavened bread, cakes of fine flour mingled with oil, and unleavened wafers spread with oil, and their meal-offering, and their drink-offerings.</p>	<p>וְסֹל מִצּוֹת סֵלֶת חֲלֹת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מִצּוֹת מִשְׁתִּים בַּשֶּׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם:</p>
<p>And the priest shall bring them before the LORD, and shall offer his sin-offering, and his burnt-offering.</p>	<p>וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה וַעֲשֵׂה אֶת-חֲטָאתוֹ וְאֶת-עֹלָתוֹ:</p>
<p>And he shall offer the ram for a sacrifice of peace-offerings unto the LORD, with the basket of unleavened bread; the priest shall offer also the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.</p>	<p>וְאֶת-הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סֹל מִצּוֹת וַעֲשֵׂה הַכֹּהֵן אֶת מִנְחָתוֹ וְאֶת-נִסְכּוֹ:</p>

- (11) מאשר חטא על הנפש. שלא נזהר מטומאת המת רצי אלעזר הקפדן אומר שזיער עזמו מן היין (שם ל): וקדש את ראשו. לחזור ולהתחיל מניין נזירותו (שם):
- (12) והזיר לה' את ימי נזרו. יחזור וימנה נזירותו כבתולה: והימים הראשונים יפלו. לא יעלו מן המניין:
- (13) יביא אתו. יביא את עזמו וזה אחד משלשה אטים שהיה רצי שמעאל דורש כן כינא (ו) ויקרא (כב, טז) והשיאו אותם עון אשמה את עזמם כינא (ז, ד) ויקצור אותו בגי הוא קצר את עזמו (ספרי לז):
- (15) ומנחתם ונסכיהם. של עולה ושלמים לפי שהיו בכלל ויאלו לידון בדבר חדש שיטעינו לחם החזירן לכללן שיטעינו נסכים כדין עולה ושלמים (שם לד): חלות בלולות ורקיקי מצות. עשר מכל מין (מנחות עח, א):

<p>18 And the Nazirite shall shave his consecrated head at the door of the tent of meeting, and shall take the hair of his consecrated head, and put it on the fire which is under the sacrifice of peace-offerings.</p>	<p>וַיִּגְלַח הַנָּזִיר אֶת־רֹאשׁוֹ בַּתָּרֵעַ מִשְׁכַּן זִמְנָא יֵת רִישׁ נִזְרִיהּ וַיֹּסֵב יֵת שַׁעַר רִישׁ נִזְרִיהּ וַיִּתֵּן עַל אִשָּׁתָא דְּתַחֲתֵי דְּיֹדָא דְּנִכְסַת קוּדְשִׁיא:</p>	<p>18 וַיִּגְלַח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת־רֹאשׁוֹ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת־שַׁעַר רֹאשׁוֹ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר־תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים:</p>
<p>19 And the priest shall take the shoulder of the ram when it is sodden, and one unleavened cake out of the basket, and one unleavened wafer, and shall put them upon the hands of the Nazirite, after he hath shaven his consecrated head.</p>	<p>וַיֹּסֵב כַּהֲנָא יֵת דְּרַעָא בְּשִׁילָא מִן דְּכָרָא וְגִרִיצָתָא פְּטִירָתָא חֲדָא מִן סֵלָא וְאַסְפּוּג פְּטִיר חֲדָא וַיִּתֵּן עַל יְדֵי נִזְרָא בְּתֵר דִּיגְלַח יֵת נִזְרִיהּ:</p>	<p>19 וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַזֹּרֵעַ בְּשִׁלָּה מִן־הָאֵילָן וְחֵלֶת מִצָּה אַחַת מִן־הַסֶּל וּרְקִיק מִצָּה אֶחָד וְנָתַן עַל־כַּפֵּי הַנָּזִיר אַחֲרֵי הַתְּגַלְתּוֹ אֶת־נִזְרוֹ:</p>
<p>20 And the priest shall wave them for a wave-offering before the LORD; this is holy for the priest, together with the breast of waving and the thigh of heaving; and after that the Nazirite may drink wine.</p>	<p>וַיִּרִים וַיַּתְּחוּן כַּהֲנָא אֲרָמָא קְדָם יְיָ קוּדְשָׁא הוּא לְכַהֲנָא עַל חֲדָא דְּאַרְמוּתָא וְעַל שְׁקָא דְּאַפְרָשׁוּתָא וּבְתֵר כֵּן יִשְׁתֵּי נִזְרָא חֲמָרָא:</p>	<p>20 וַהֲנִיף אוֹתָם הַכֹּהֵן וַתִּנּוּפָהּ לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ הוּא לַכֹּהֵן עַל חֻזָּה הַתְּנוּפָה וְעַל שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְאַחֲרֵי יִשְׁתֶּה הַנָּזִיר יַיִן:</p>
<p>21 This is the law of the Nazirite who voweth, and of his offering unto the LORD for his Naziriteship, beside that for which his means suffice; according to his vow which he voweth, so he must do after the law of his Naziriteship.</p>	<p>דָּא אֲזִרְתָּא דְּנִזְרָא דִּידֵר קוּרְבָּנֵיהּ קְדָם יְיָ עַל נִזְרִיהּ בְּרַ מִדְּתִדְבִיק יְדִיהּ כְּפֹם נִזְרִיהּ דִּידֵר כֵּן יַעֲבִיד עַל אֲזִרְתָּא דְּנִזְרִיהּ:</p>	<p>21 זֹאת תֹּרַת הַנָּזִיר אֲשֶׁר יֵדֵר קִרְבָּנוֹ לַיהוָה עַל־נִזְרוֹ מִלֵּבד אֲשֶׁר־תִּשְׂגֵי יָדוֹ כַּפֵּי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יֵדֵר כֵּן יַעֲשֶׂה עַל תֹּרַת נִזְרוֹ: (פ)</p>
<p>22 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֵר:</p>	<p>22 וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:</p>
<p>23 'Speak unto Aaron and unto his sons, saying: On this wise ye shall bless the children of Israel; ye shall say unto them:</p>	<p>מִלִּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹהֵי לְמִימֵר כְּדִין תְּבָרְכוּן יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כֹּד תִּמְרוּן לָהֶון:</p>	<p>23 דְּבַר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בְּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְּבָרְכוּן אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם: (ס)</p>

(17) זבח שלמים לה' על סל המצות. ישחט את השלמים על מנת לקדש את הלחם (שם מו, ז): את מנחתו ואת נסכו. של איל:

(18) וגלח הנזיר פתח אהל מועד. יכול יגלח בעזרה הרי זה דרך ציון אלא וגלח הנזיר לאחר שחיטת השלמים שכתוב בהן (ויקרא ג, ז) ושחטו פתח אהל מועד (ספרי לה): אשר תחת זבח השלמים. תחת הדוד שהוא מנשנן בו לפי ששלמי נזיר היו מתנשנן בעזרה שצריך ליעול הכהן הזרוע אחר שנתנשן ולהניף לפני ה':

(19) הזרוע בשלח. לאחר שנתנשלה (שם לו):

(20) קדש הוא לכהן. החלה והרקיף והזרוע תרומה הן לכהן: על חזה התנופה. מלצד חזה ושוק הראוי לו מכל שלמים מוסף על שלמי נזיר הזרוע הזה לפי שהיו שלמי נזיר בכלל ויאלו לידון בדבר החדש להפרשת זרוע הוצרך להחזירן לכללן לידון אף בחזה ושוק (שם לו):

(21) מלבד אשר תשיג ידו. שאם אמר הריני נזיר על מנת לגלח על ק' עולות ועל ק' שלמים: כפי נדרו אשר ידר כן יעשה. מוסף על תורת נזרו (שם לח). על תורת הנזיר מוסף ולא יחסר שאם אמר הריני נזיר חמש נזירות על מנת לגלח על ג' בהמות הללו אין אני קורא בו כאשר ידור כן יעשה:

24	The LORD bless thee, and keep thee;	יְבָרְכֶךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרֶךָ: (ס)	יְבָרְכֶכָּךְ יי וַיִּשְׁמְרֶכָּךְ:	24
25	The LORD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;	יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיְחַנּוּךָ: (ס)	יָאֵר יי שְׁכִינְתִּיהָ לְוַתְּךָ וַיִּרְחִים יְתָךְ:	25
26	The LORD lift up His countenance upon thee, and give thee peace.	וַיִּשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׁם לָךְ שָׁלוֹם: (ס)	וַיִּסַּב יי אַפְוָה לְוַתְּךָ וַיִּשְׁנֵי לָךְ שָׁלֹם:	26
27	So shall they put My name upon the children of Israel, and I will bless them.	וַיִּשְׁמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם: (ס)	וַיִּשְׁוּן ית בְּרַכַּת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרִיכֶנּוּ:	27
VII	And it came to pass on the day that Moses had made an end of setting up the tabernacle, and had anointed it and sanctified it, and all the furniture thereof, and the altar and all the vessels thereof, and had anointed them and sanctified them;	וַיְהִי בַיּוֹם כְּלוּת מִשְׁחָה לַהֲקִים אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּמָּשַׁח אֹתוֹ וַיִּקְדָּשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וַיִּמָּשְׁחֵם וַיִּקְדָּשׁ אֹתָם:	וַיְהִי בַיּוֹם בְּיוֹמָא דְשִׁיבִי מִשְׁחָה לְאַקְמָא ית מִשְׁכְּנָא וְרִבִּי יִתִּיהָ וְקִדִּישׁ יִתִּיהָ וַיִּתְּ כָל מְנוּחֵי וַיִּתְּ מִדְּבָחָא וַיִּתְּ כָל מְנוּחֵי וְרִבְנֵן וְקִדִּישׁ יִתְּהוּן:	חמישי
2	that the princes of Israel, the heads of their fathers' houses, offered—these were the princes of the tribes, these are they that were over them that were numbered.	וַיִּקְרִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל רֹאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם הֵם נְשִׂאֵי הַמִּשְׁתָּה הֵם הָעֹמְדִים עַל־הַפְּקָדִים:	וַיִּקְרִיבוּ רִבְרֵי יִשְׂרָאֵל רֹשֵׁי בֵּית אֲבֹתָהוּן אֲנֹן רִבְרֵי שְׁבִטָּא אֲנֹן דְּקִימִין עַל מְנִינָא:	2

- (23) אמור להם. כמו זכור שמור בלע"ז דינ"ט: אמור להם. שיהיו כולם שומעים (שם לט): אמור. מלא לא תזכרם בחפזן ובזהלות אלא בכוונה ובלב שלם (במדרש רבה. תנחומא י):
- (24) יברכך. שיתברכו נכסין (ספרי מ. תנחומא י): וישמרך. שלא יבאו עליך שודדים ליטול ממונך שהנותן מתנה לעצמו אינו יכול לשמרו מכל אדם וכיון שצאים לסטים עליו ונוטלין אותה ממנו מה הנאה יש לו במתנה זו אבל הקצ"ה הוא הנותן הוא השומר (תנחומא י). והרבה מדרשים דרשו זו בספרי:
- (25) יאר ה' פניו אליך. יראה לך פנים שוחקות פנים נהויות (ספרי מא. תנחומא י): ויחנך. יתן לך חן (ספרי שם):
- (26) ישא ה' פניו אליך. יכבד כעסו (במ"ר יא, ז):
- (27) וישמו את שמי. יזכרו שם המפורש (ספרי מג). ואני אברכם. לישראל ואסכים עם הכהנים. דבר אחר ואני אברכם לכהנים (חולין מט, א):
- (1) ויהי ביום כלות משה. כלות כתיב (ר"ל צפת"ח ולא כלות בשו"א ודו"ק) יום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה (במדרש רבה. תנחומא נשא כ): כלות כתיב. צלאל ואלהיאז וכל חכם לצ עשו את המשכן ותללו הכחוז במשה לפי שמסר נפשו עליו לראות תצנית כל דבר ודבר כמו שהראהו צהר להורות לעושי המלאכה ולא טעה בתצנית אחת וכן מצאו דוד לפי שמסר נפשו על בנין בית המקדש שנאמר (תהלים קלז, א-ב) זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' וגו' לפיכך נקרא על שמו שנאמר (מלכים א' יז, טז) ראה ביתך דוד (תנחומא נשא יג): ביום כלות משה להקים. ולא נאמר ביום להקים מלמד שכל שבעת ימי המלוואים היה משה מעמידו ומפרקו וצאותו היום העמידו ולא פרקו לכך נאמר ביום כלות משה להקים אותו היום כלו הקמותיו וראש חודש ניסן היה בשני נשרפה הפרה בשלישי הוזה ראשונה ובשביעי גלחו (גיטין ס. ספרי מד):
- (2) הם נשיאי המשתה. שהיו שוטרים עליהם במזרים והיו מוכים עליהם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל וגו' (ספרי מה): הם העומדים על הפקודים. שעמדו עם משה ואהרן כשמנו את ישראל שנאמר (במדבר א, ד) ואתכם יהיו וגו':

<p>And they brought their offering before the LORD, six covered wagons, and twelve oxen: a wagon for every two of the princes, and for each one an ox; and they presented them before the tabernacle.</p>	<p>וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֲגֻלֹת צֹב וּשְׁנֵי עֶשְׂרֵי בָקָר עֲגֻלָּה עַל־שְׁנֵי הַנָּשָׂאִים וְשׁוֹר לְאַחַד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן:</p>	<p>וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֲגֻלֹת צֹב וּשְׁנֵי עֶשְׂרֵי בָקָר עֲגֻלָּה עַל־שְׁנֵי הַנָּשָׂאִים וְשׁוֹר לְאַחַד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן:</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>'Take it of them, that they may be to do the service of the tent of meeting; and thou shalt give them unto the Levites, to every man according to his service.'</p>	<p>קַח מֵאֹתָם וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְנָתַתָּה אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבֹדָתוֹ:</p>	<p>קַח מֵאֹתָם וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְנָתַתָּה אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבֹדָתוֹ:</p>
<p>And Moses took the wagons and the oxen, and gave them unto the Levites.</p>	<p>וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הָעֲגֻלֹת וְאֶת־הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם:</p>	<p>וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הָעֲגֻלֹת וְאֶת־הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם:</p>
<p>Two wagons and four oxen he gave unto the sons of Gershon, according to their service.</p>	<p>אֶת־שְׁתֵּי הָעֲגֻלֹת וְאֶת אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּפִי עֲבֹדָתָם:</p>	<p>אֶת־שְׁתֵּי הָעֲגֻלֹת וְאֶת אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּפִי עֲבֹדָתָם:</p>
<p>And four wagons and eight oxen he gave unto the sons of Merari, according unto their service, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.</p>	<p>וְאֶת־אַרְבַּע הָעֲגֻלֹת וְאֶת שְׁמֹנֶת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי מֵרָרִי כְּפִי עֲבֹדָתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן:</p>	<p>וְאֶת־אַרְבַּע הָעֲגֻלֹת וְאֶת שְׁמֹנֶת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי מֵרָרִי כְּפִי עֲבֹדָתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן:</p>
<p>But unto the sons of Kohath he gave none, because the service of the holy things belonged unto them: they bore them upon their shoulders.</p>	<p>וּלְבְנֵי קָהָת לֹא יָהֵב אָרִי פוֹלְחֵן קוֹדֶשָׁא עֲלֵיהֶן בְּכִתְפָא נָטְלִין:</p>	<p>וּלְבְנֵי קָהָת לֹא נָתַן כִּי־עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם בְּכִתְפֵי יִשָּׂאוּ:</p>
<p>And the princes brought the dedication-offering of the altar in the day that it was anointed, even the princes brought their offering before the altar.</p>	<p>וַיִּקְרִיבוּ הַנָּשָׂאִים אֶת חֲנוּכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ וַיִּקְרִיבוּ הַנָּשָׂאִים אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ:</p>	<p>וַיִּקְרִיבוּ הַנָּשָׂאִים אֶת חֲנוּכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ וַיִּקְרִיבוּ הַנָּשָׂאִים אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ:</p>

(3) שש עגלות צב. אין צב אלא מחופים וכן (ישעיה סו, כ) צנצנים וצפרדעים (ספרי שם) עגלות מכוסים קרוים צנצנים: ויקריבו אותם לפני המשכן. שלא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי המקום. אמר רבי נתן מה ראו הנשיאים להתנדב כאן במחלה ובמלאכת המשכן לא התנדבו מחלה אלא כך אמרו הנשיאים יתנדבו צבור מה שיתנדבו ומה שמחמקין אנו משלימין כיון שראו שהשלימו צבור את הכל שנאמר (שמות לו, ז) והמלאכה היתה דים אמרו מעתה מה לנו לעשות הביאו את אצני השוהם והמלוואים לאפוד ולחשן לכך המנדבו כאן מחלה (ספרי שם):

(7) כפי עבדתם. שהיה משא בני גרשון קל משל מררי שהיו נושאים הקרשים והעמודים והאדנים:

(9) כי עבדת הקדש עליהם. משא דבר הקדושה הארון והשלחן וגו' לפיכך צתקף ישאו:

<p>And the LORD said unto Moses: ¹¹ 'They shall present their offering each prince on his day, for the dedication of the altar.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם יִקְרִיבוּ אֶת-קָרְבָּנָם לַחֲנוּכַּת הַמִּזְבֵּחַ: (ו)</p>
<p>And he that presented his offering ¹² the first day was Nahshon the son of Amminadab, of the tribe of Judah;</p>	<p>וַיְהִי הַמִּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת-קָרְבָּנוֹ נַחֲשׁוֹן בֶּן-עַמִּינָדָב לְמִטֵּה יְהוּדָה:</p>
<p>and his offering was one silver dish, ¹³ the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>וְקָרְבָּנוֹ קְעֶרֶת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:</p>
<p>¹⁴ one golden pan of ten shekels, full of incense;</p>	<p>כָּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:</p>
<p>¹⁵ one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;</p>	<p>פָּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:</p>
<p>¹⁶ one male of the goats for a sin-offering;</p>	<p>שְׂעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:</p>
<p>and for the sacrifice of ¹⁷ peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nahshon the son of Amminadab.</p>	<p>וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתוּדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבָּן נַחֲשׁוֹן בֶּן-עַמִּינָדָב: (ז)</p>

- (10) ויקריבו הנשאים את חנוכת המזבח. לאחר שהתנדצו העגלות והצקר לשאת המשכן נשאים לצם להחנצו קרצנות המזבח לחנכו: ויקריבו הנשאים את קרבנם לפני המזבח. כי לא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי הגבורה (ספרי מ):
- (11) יקריבו את קרבנם לחנוכת המזבח. ועדיין לא היה יודע משה האין יקריבו אם כסדר חולדותם אם כסדר המסעות עד שנאמר לו מפי הקצ"ה יקריבו למסעות איש יומו (שם. זכאים כה):
- (12) ביום הראשון. אותו היום נטל עשר עטרות ראשון למעשה צראשית א' לנשיאים וכו' כדאיחא צקדר עולם (פ"ו): למטה יהודה. יחסו הכחוצ על שצטו ולא שגזה משצטו והקריצ או אינו אומר למטה יהודה אלא שגזה משצטו והציא חלמוד לומר זה קרבן נחשון משלו הציא (ספרי מ):
- (13) שניהם מלאים סלת. למנחת נדצה (שם מט):
- (14) עשרה זהב. כמרגומו משקל עשר שקלי הקדש היה זה: מלאה קטרת. לא מצינו קטרת ליחיד ולא על מזבח החיזון אלא זו צלצד והוראת שעה הייתה (מנחות נ, ז):
- (15) פה אחד. מיוחד שצדעדרו (ספרי נ):
- (16) שעיר עזים אחד לחטאת. לכפר על קבר ההום (שם נא) (עיין צרא"ס) וטומאת ספק:

18	On the second day Nethanel the son of Zuar, prince of Issachar, did offer:	בְּיוֹם הַשֵּׁנִי הִקְרִיב נִתְנָאֵל בֶּן־צוּעַר נָשִׂיא יִשָּׁשְׁכָר:	בְּיוֹם הַשֵּׁנִי הִקְרִיב נִתְנָאֵל בֶּן־צוּעַר רֶבֶב שְׁבֹטֵא דִישָׁשְׁכָר:
19	he presented for his offering one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	הִקְרִיב אֶת־קֶרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד פָּסָף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לַמִּנְחָה:	קָרִיב יָת קוֹרְבָּנִיה מְגֻסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָנִי מִתְקַלָּה מִזְרָקָא חֲדָא דְכֶסֶפָא מִתְקַלָּיה שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תְרוּיָהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לַמִּנְחָתָא:
20	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָפָא חֲדָא מִתְקַלָּה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵיאָ קִטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:
21	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֲדָא בֶר תּוֹרֵי דְכָר חֲדָא אֶמֶר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיה לְעֹלָתָא:
22	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶר עִזִּין חֲדָא לַחֲטָתָא:
23	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nethanel the son of Zuar.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבֵּן נִתְנָאֵל בֶּן־צוּעַר: (פ)	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשָׁא תּוֹרֵי תְרִין דְכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁא דִין קוֹרְבָּנָא דְנִתְנָאֵל בֶּר צוּעַר:

(18) הקריב נתנאל בן צוער. הקרב את קרבנו. מה תלמוד לומר הקריב צצטו של יששכר מה שלא נאמר בכל השצטים לפי שזא ראובן וערער ואמר די שקדמני יהודה אחי אקריב אני אחריי אמר לו משה מפני הגזורה נאמר לי שיקריבו כסדר מסען לדגליהם לכך אמר הקרב את קרבנו והוא חסר יו"ד שהוא משמש הקרב לשון זווית שמפני הגזורה נצטווה הקרב ומהו הקריב הקריב צ' פעמים שצצטיל צ' דברים וזה להקריב שני לשצטים אחת שהיו יודעים שצורה שנאמר (ד"ה א יב, לג) ומצני יששכר יודעי צינה לעתים ואחת שהם נתנו עצה לנשיאים להתנדב קרבנות הללו (ספרי נצ) וביסודו של רבי משה הדרשן מנאחי אמר רבי פנחס בן יאיר נתנאל בן צוער השיאן עצה זו:

(19) קערת כסף. מנין אותיותיו בגימטריא תתק"ל כנגד שנותיו של אדם הראשון: שלשים ומאה משקלה. על שם שכהעמיד תולדות לקיום העולם בן מאה ול' שנה היה שנאמר (בראשית ה, ג) ויחי אדם שלשים ומאה שנה ויולד צדמותו וגו': מזרק אחד כסף. בגימטריא תתק"כ על שם נח שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה ועל שם עשרים שנה שנגזרה גזירת המבול קודם תולדותיו כמו שפירשתי אלל (שם ו, ג) והיו ימיו מאה ועשרים שנה לפיכך נאמר מזרק אחד כסף ולא נאמר מזרק כסף אחד כמו שנאמר בקערה לומר שאף אותיות של אחד מצטרפות למנין: שבעים שקל. כנגד שבעים אותיות שאלו מצניו:

(20) כף אחת. כנגד התורה שנמנה מידו של הקצ"ה: עשרה זהב. כנגד עשרת הדברות: מלאה קטרת. גימטריא של קטרת תרי"ג מלות וצלצד שחליל קו"ף צדלי"ת על ידי א"ת צ"ג ר"ד"ק (צמד צ"ר יג, טו):

(21) פָּר אחד. כנגד הצרה שנאמר צו (בראשית יח, ו) ויקח בן צקר: אֵיל אחד. כנגד יחזק (שם כב, יג) ויקח את האיל וגו': כבש אחד. כנגד יעקב (שם ל, מ) והכשצים הפריד יעקב:

(22) שְׁעִיר עִזִּים. לכפר על מכירת יוסף שנאמר צו (שם לו, לא) וישחטו שעיר עזים:

(23) וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בקר שנים. כנגד משה ואהרן שנמנו שלוש בין ישראל לאציהם שצצמשים: אֵילִם עתודים כבשים. ג' מנינים כנגד כהנים ולוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים. שלש חמשות כנגד חמשה חומשין וחמש

24	On the third day Eliab the son of Helon, prince of the children of Zebulun:	בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂיא לִבְנֵי זְבוּלֹן אֵלִיאָב בֶּן-חֵלֹן:	24
25	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנֹהּ מִגֶּסֶתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקָלָהּ שְׁבַעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קֹדֶשׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	25
26	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקָלָהּ עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלִיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:	26
27	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֲדָא בְּרַ תּוֹרֵי דְכֶר חֲדָא אִמֵּר חֲדָא בְּרַ שְׁתֵּיָה לְעֹלָתָא:	27
28	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בְּרַ עֲזִין חֲדָא לְחַטָּאת:	28
29	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliab the son of Helon.	וּלְנִכְסַת קֹדֶשׁא תּוֹרֵי תַרְוִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִין קֹרְבָנָא דְאֵלִיאָב בֶּרַחֲלֹן:	29
30	On the fourth day Elizur the son of Shedeur, prince of the children of Reuben:	בַּיּוֹם הָרְבִיעִי נָשִׂיא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן-שְׁדִיאוּר:	30
31	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנֹהּ מִגֶּסֶתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקָלָהּ שְׁבַעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קֹדֶשׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	31

הדברות הכתובין על לוח אחד וחמש הכתובין על השני. עד כאן מיסודו של רבי משה הדרשן:
(24) ביום השלישי נשיא וגו'. ציוס השלישי היה נשיא המקריב לבני זבולון וכן כולם אבל בנחנאל שנאמר בו הקריב נחנאל נופל אחרייו הלשון לומר נשיא ישכר לפי שכבר הזכיר שמו והקריבו ונשאר שלא נאמר בהן הקריב נופל עליהן לשון זה נשיא לבני פלוני אותו היום היה הנשיא המקריב לשבט פלוני:

32	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֲשָׂר סְלַעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:
33	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֵד בַּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אִמֵּר חֵד בַּר שְׁתִּיָּה לְעֹלְתָא:
34	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:	צִפִּיר בַּר עִזִּין חֵד לְחַטָּתָא:
35	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elizur the son of Shedeur.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אֱלִיצוּר בֶּן־ שְׁדִיאֹור: (פ)	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תְרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְּאֱלִיצוּר בַּר שְׁדִיאֹור:
36	On the fifth day Shelumiel the son of Zurishaddai, prince of the children of Simeon:	בְּיוֹם הַחֲמִישִׁי נָשִׂיא לְבִנֵּי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדַּי:	בְּיוֹמָא חֲמִישָׁא רַבָּא לְבִנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בַּר צוּרִישַׁדַּי:
37	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֶרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לַמִּנְחָה:	קוֹרְבָנִיהּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָוִי מִתְקֻלָּה מִזֶּרְקָא חֵד דְּכֶסֶפָּא מִתְקֻלָּיה שִׁבְעִין סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשִׁא תְרִוּיָהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לַמִּנְחָתָא:
38	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֲשָׂר סְלַעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:
39	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֵד בַּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אִמֵּר חֵד בַּר שְׁתִּיָּה לְעֹלְתָא:
40	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:	צִפִּיר בַּר עִזִּין חֵד לְחַטָּתָא:
41	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Shelumiel the son of Zurishaddai.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־ צוּרִישַׁדַּי: (פ)	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תְרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְשְׁלֹמִיאֵל בַּר צוּרִישַׁדַּי:

42	On the sixth day Eliasaph the son of Deuel, prince of the children of Gad:	בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי נָשִׂיא לְבְנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶן־דְּעוּאֵל:	בְּיוֹמָא שְׁתִּיתָאָה רַבָּא לְבְנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶר דְּעוּאֵל:
43	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֶרְבֶּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קוֹרְבָנִיה מְגֻסָּתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָיוּ מִתְקָלָה מִזֶּרְקָא חֲדָא דְכֶסֶפָא מִתְקָלָה שִׁבְעִין סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תַרְוֵיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לַמִּנְחָתָא:
44	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כָּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סְלַעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא:
45	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשֶׂא־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תוֹר חֲדָא בֶר תּוֹרֵי דְכָר חֲדָא אֹמֵר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיהּ לְעֹלָתָא:
46	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶר עִזִּין חֲדָא לַחֲטָתָא:
47	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliasaph the son of Deuel.	וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֶּן אֱלִיסָפָה בֶן־דְּעוּאֵל: (פ)	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשָׁא תּוֹרֵי תַרְיִן דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גָדִי חֲמִשָּׁא אֹמְרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְאֱלִיסָפָה בֶר דְּעוּאֵל:
48	On the seventh day Elishama the son of Ammihud, prince of the children of Ephraim:	בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא לְבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד:	בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה רַבָּא לְבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּר עַמִּיהוּד:
49	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֶרְבֶּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קוֹרְבָנִיה מְגֻסָּתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָיוּ מִתְקָלָה מִזֶּרְקָא חֲדָא דְכֶסֶפָא מִתְקָלָה שִׁבְעִין סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תַרְוֵיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לַמִּנְחָתָא:
50	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כָּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סְלַעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא:
51	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשֶׂא־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תוֹר חֲדָא בֶר תּוֹרֵי דְכָר חֲדָא אֹמֵר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיהּ לְעֹלָתָא:

52	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתִי:	צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לַחֲטָאתִי:
53	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elishama the son of Ammihud.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילָם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִישָׁמָע בֶּן- עַמִּיהוּד: (פ)	וּלְנִכְסֵת קֹדֶשֶׁת תּוֹרֵי תְרִין דָּכְרֵי חֲמִשָּׁה גְדֵי חֲמִשָּׁה אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה דִּין קֹרְבָנָא דְאֱלִישָׁמָע בַּר עַמִּיהוּד:
54	On the eighth day Gamaliel the son of Pedahzur, prince of the children of Manasseh:	בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי נָשִׂיא לְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן-פְּדָהצֹר:	בְּיוֹמָא תְּמִינָא רַבָּא לְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בַּר פְּדָהצֹר:
55	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קָרְבָּנוֹ קַעֲרֵת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֹרְבַנְיָהּ מִגֶּסֶף דְּכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סָלְעִין הֵוִי מִתְקֻלָּה מִזֶּרְקָא חֵד דְּכֶסֶף מִתְקֻלָּה שִׁבְעִין סָלְעִין בְּסָלְעֵי קֹדֶשׁא תְּרוּיָהוֹן מִלֵּן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לַמִּנְחָתָא:
56	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָפָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֲשָׂר סָלְעִין הֵוִי דְּדָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת בּוֹסְמִיָּא:
57	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְשִׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָה לְעֹלָה:	תּוֹר חֵד בַּר תּוֹרֵי דָּכָר חֵד אֲמֹר חֵד בַּר שְׁתֵּיָה לְעֹלָתָא:
58	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתִי:	צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לַחֲטָאתִי:
59	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lamb of the first year. This was the offering of Gamaliel the son of Pedahzur.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילָם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן גַּמְלִיאֵל בֶּן- פְּדָהצֹר: (פ)	וּלְנִכְסֵת קֹדֶשֶׁת תּוֹרֵי תְרִין דָּכְרֵי חֲמִשָּׁה גְדֵי חֲמִשָּׁה אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה דִּין קֹרְבָנָא דְּגַמְלִיאֵל בַּר פְּדָהצֹר:
60	On the ninth day Abidan the son of Gideoni, prince of the children of Benjamin:	בְּיוֹם הַתְּשִׁיעִי נָשִׂיא לְבְנֵי בְנִימִן אֲבִידֹן בֶּן-גִּדְעֹנִי:	בְּיוֹמָא תְּשִׁיעָא רַבָּא לְבְנֵי בְנִימִן אֲבִידֹן בַּר גִּדְעֹנִי:

61	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנֹהּ מִגֶּסֶף דָּכָסָף חֶדָּא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָנִי מִתְקָלָה מִזְרָקָא חֶדָּא דְּכִסְפָּא מִתְקָלָה שְׁבַעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תִרְוִיהוֹן מִלֵּן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	קֹרְבָנֹו קַעֲרַת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שָׁקֶל בְּשֻׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:	61
62	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָכָא חֶדָּא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְּדָהֵב מְלֵיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	62
63	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֶדָּא בֵּר תּוֹרֵי דְּכֶר חֶדָּא אִמֵּר חֶדָּא בֵּר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:	פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:	63
64	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בֵּר עִזִּין חֶדָּא לְחַטָּאתָא:	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאתָא:	64
65	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Abidan the son of Gideoni.	וּלְנִכְסַת קוּדְשָׁא תּוֹרֵי תִרְיִן דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קֹרְבָנָא דְּאַבִּידָן בֶּר גִּדְעוֹנִי:	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַן אַבִּידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי: (פ)	65
66	On the tenth day Ahiezer the son of Ammishaddai, prince of the children of Dan:	בְּיוֹמָא עֲשִׂירָאָה רְבָא לְבְנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:	בְּיוֹם הָעֲשִׂירִי נָשִׂיא לְבְנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:	66
67	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנֹהּ מִגֶּסֶף דָּכָסָף חֶדָּא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָנִי מִתְקָלָה מִזְרָקָא חֶדָּא דְּכִסְפָּא מִתְקָלָה שְׁבַעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תִרְוִיהוֹן מִלֵּן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	קֹרְבָנֹו קַעֲרַת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שָׁקֶל בְּשֻׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:	67
68	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָכָא חֶדָּא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְּדָהֵב מְלֵיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	68
69	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֶדָּא בֵּר תּוֹרֵי דְּכֶר חֶדָּא אִמֵּר חֶדָּא בֵּר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:	פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:	69
70	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בֵּר עִזִּין חֶדָּא לְחַטָּאתָא:	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאתָא:	70

<p>and for the sacrifice of 71 peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahiezer the son of Ammishaddai.</p>	<p>וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם 71 אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִיעֶזֶר בֶּן־ עַמִּישַׁדַּי: (פ)</p>	<p>וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם 71 אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִיעֶזֶר בֶּן־ עַמִּישַׁדַּי: (פ)</p>
<p>72 On the eleventh day Pagiel the son of Ochran, prince of the children of Asher:</p>	<p>בְּיוֹם הַיּוֹם הַזֶּה עֶשֶׂר יוֹמִין רִבְא לְבָנֵי אֲשֶׁר פָּגַעִיאל בֶּן עֶכְרָן:</p>	<p>בְּיוֹם עֲשָׂתֵי עֶשֶׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנֵי אֲשֶׁר פָּגַעִיאל בֶּן־עֶכְרָן:</p>
<p>73 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>קֹרְבָנִיהָ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סָלְעִין הֵנִי מִתְקָלָה מְזֻרְקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקָלָה שְׁבַעִין סָלְעִין בְּסָלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:</p>	<p>קָרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת 73 שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:</p>
<p>74 one golden pan of ten shekels, full of incense;</p>	<p>בְּזָאָ חֲדָא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סָלְעִין הִיא דְדָהֵב מְלֵיא קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:</p>	<p>74 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטוֹרֶת:</p>
<p>75 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;</p>	<p>תוֹר חֲדָא בֶר תוֹרֵי דְכֶר חֲדָא אֶמֶר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:</p>	<p>75 פֶּר אֶחָד בֶּן־בֶּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְש־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:</p>
<p>76 one male of the goats for a sin-offering;</p>	<p>צִפִּיר בֶר עֲזִין חֲדָא לְחַטָּאתָא:</p>	<p>76 שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאתָא:</p>
<p>77 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Pagiel the son of Ochran.</p>	<p>וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים קוּדְשִׁיא תוֹרֵי תַרְוִין 77 דְכֶרִי חֲמִשָּׁה גְדֵי חֲמִשָּׁה אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה דִּין קֹרְבָנָא דְפָגַעִיאל בֶּר עֶכְרָן:</p>	<p>וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם 77 אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן פָּגַעִיאל בֶּן־עֶכְרָן: (פ)</p>
<p>78 On the twelfth day Ahira the son of Enan, prince of the children of Naphtali:</p>	<p>בְּיוֹם תַּרְי עֶסֶר יוֹמִין רִבְא לְבָנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּר עֵינָן:</p>	<p>78 בְּיוֹם שְׁנַיִם עֶשֶׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן־עֵינָן:</p>
<p>79 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>קֹרְבָנִיהָ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סָלְעִין הֵנִי מִתְקָלָה מְזֻרְקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקָלָה שְׁבַעִין סָלְעִין בְּסָלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:</p>	<p>קָרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת 79 שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:</p>

80	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקֵלָה עֲשָׂר סְלַעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵאָה קִטּוֹרֶת בּוֹסְמֵינָא:
81	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אִמֵּר חֵד בֶּר שְׁתֵּיהּ לְעֹלָתָא:
82	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאת:	צִפִּיר בֶּר עֲזִין חֵד לְחַטָּתָא:
83	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahira the son of Enan.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אַחִירָע בֶּן-עֵינָן: (פ)	וּלְנִכְסֵת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תְרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְאַחִירָע בֶּר עֵינָן:
84	This was the dedication-offering of the altar, in the day when it was anointed, at the hands of the princes of Israel: twelve silver dishes, twelve silver basins, twelve golden pans;	זֹאתוֹ חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל קַעֲרֹת לְכֶסֶף שְׁתֵּים עָשָׂר מִזְרָקֵי-כֶסֶף שְׁנַיִם עָשָׂר כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עָשָׂר:	דָּא חֲנוּכַּת מִדְּבָחָא בְּיוֹמָא דְרַבִּיאֵי יִתְיָה מִן רַבְרָבֵי יִשְׂרָאֵל מִגִּסֵּי כֶסֶף תְּרֵיתָא עֲשָׂרִי מִזְרָקֵי כֶסֶף תְּרֵי עֲשָׂר בְּזִי דְדָהָבָא תְּרֵיתָא עֲשָׂרִי:
85	each silver dish weighing a hundred and thirty shekels, and each basin seventy; all the silver of the vessels two thousand and four hundred shekels, after the shekel of the sanctuary;	שְׁלִשִׁים וּמֵאָה הַקַּעֲרָה הָאֶחָת לְכֶסֶף וְשִׁבְעִים הַמִּזְרָק הָאֶחָד כָּל כֶּסֶף הַכֵּלִים אֲלֵפִים וָאַרְבַּע-מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:	מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הֵוִי מִתְקֵלָה דְּמִגִּסְתָּא חֲדָא דְכֶסֶף וְשִׁבְעִין דְּמִזְרָקָא חֵד כָּל כֶּסֶף מִנֵּינָא תְרִין אֲלֵפִין וָאַרְבַּע מֵאָה בְּסִלְעֵי קוֹדֶשָׁא:
86	twelve golden pans, full of incense, weighing ten shekels apiece, after the shekel of the sanctuary; all the gold of the pans a hundred and twenty shekels;	כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים-עָשָׂר מְלֵאָה קִטְרֶת עֲשָׂרָה הַכָּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כָּל-זָהָב הַכַּפּוֹת עֲשָׂרִים וּמֵאָה:	בְּזִי דְדָהָבָא תְּרֵיתָא עֲשָׂרִי מְלֵין קִטּוֹרֶת בּוֹסְמֵינָא מִתְקֵלָה עֲשָׂר סְלַעִין הֵוִי מִתְקֵלָה דְּבְזָכָא בְּסִלְעֵי קוֹדֶשָׁא כָּל דְּהָב בְּזָכָא מֵאָה וְעֶשְׂרִין:

(84) ביום המשח אותו. זו ציוס שנמשח הקריז ומה אני מקיים אחרי המשח שנמשח תחלה ואחר כך הקריז או אחרי המשח לאחר זמן ולא צא ללמד ציוס המשח אלא לומר שנמשח ציוס כשהוא אומר (ויקרא ז, לו) ציוס משחו אותו למדנו שנמשח ציוס ומה תלמוד לומר ציוס המשח אותו ציוס שנמשח הקריז (ספרי נג): קערת כסף שתיים עשרה. הם הם שהתנדבו ולא אירע זהם פסול (ספרי סס. צמ"ר):

(85) שלשים ומאה הקערה האחת וגו'. מה תלמוד לומר לפי שנאמר שלשים ומאה משקלה ולא פירש צאיזו שקל לכך חזר ושנאה כאן וכלל ציוס כל כסף הכלים ציוס הקדש (ספרי נד): כל כסף הכלים וגו'. למדך שהיו כלי המקדש מכוונים ציוס שקלן אחד אחד ושוקלן כולן כאחד לא ריבה ולא מיעט (ספרי סס):

(86) כפופות זהב שתיים עשרה. למה נאמר לפי שנאמר כף אחת עשרה זהב היא של זהב ומשקלה עשרה שקלים של כסף או אינו אלא כף אחת של כסף ומשקלה עשרה שקלי זהב ושקלי זהב אין משקלם שוה לשל כסף תלמוד לומר כפופות זהב של זהב היו (ספרי נה):

87 all the oxen for the burnt-offering twelve bullocks, the rams twelve, the he-lambs of the first year twelve, and their meal-offering; and the males of the goats for a sin-offering twelve;

כָּל-הַבָּקָר לְעֹלָה שְׁנַיִם עֶשְׂרִי פָרִים אֵילָם שְׁנַיִם עֶשְׂרִי כִבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁנַיִם עֶשְׂרִי וּשְׂעִירֵי עֲזִים שְׁנַיִם עֶשְׂרִי לַחֲטָאתָּ:

מפטיר

88 and all the oxen for the sacrifice of peace-offerings twenty and four bullocks, the rams sixty, the he-goats sixty, the he-lambs of the first year sixty. This was the dedication-offering of the altar, after that it was anointed.

וְכָל בָּקָרֹו זֶבַח הַשְּׁלָמִים עֶשְׂרִים וָאַרְבָּעָה תּוֹרִין דְּכָרִי שְׁתֵּין וָדִי שְׁתֵּין אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָה שְׁתֵּין דָּא חֲנוּכַּת מִדְּבָחָא בְּתַר דְּרַבִּיאוּ יְתִיהָ:

88 וְכָל בָּקָרֹו זֶבַח הַשְּׁלָמִים עֶשְׂרִים וָאַרְבָּעָה פָּרִים אֵילָם שְׁשִׁים עֶתְדִים שְׁשִׁים כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁשִׁים זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמָּשַׁח אֹתוֹ:

89 And when Moses went into the tent of meeting that He might speak with him, then he heard the Voice speaking unto him from above the ark-cover that was upon the ark of the testimony, from between the two cherubim; and He spoke unto him.

וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹוֵי מַעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר-עַל-אֲרֹן הָעֵדֻת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִּים וַיְדַבֵּר אֱלֹוֵי: (פ)

קטו פסוקים

The Haftarah is Judges 13:2 – 13:25 on page 189.

VIII And the LORD spoke unto Moses, saying:

וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לֵּמֹר:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

זהעלתך

2 'Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest the lamps, the seven lamps shall give light in front of the candlestick.'

דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת-הַנֵּרוֹת אֶל-מוֹלֵ' פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֵאָדְרוּ שִׁבְעַת הַנְּרוֹת:

2

(89) ובבא משה. שני כתובים המכחישים זה את זה בא שלישי והכריע ציניהם כתוב אחד אומר (ויקרא א, ח) וידבר ה' אליו מאהל מועד והוא חוץ לפרכת וכתוב אחד אומר (שמות כה, כג) ודברתי אתך מעל הכפרת בא זה והכריע ציניהם משה בא אל אהל מועד ושם שומע את הקול הצא מעל הכפרת (ספרי ס): מבין שני הכרובים. הקול יוצא מן השמים לצין שני הכרובים ומשם יצא לאהל מועד: וישמע את הקול. יכול קול נמוך תלמוד לומר את הקול הוא הקול שנדבר עמו ציני וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל (במדבר רבה. ספרי ס): מדבר. כמו מתדבר כבודו של מעלה לומר כן מדבר צינו לצין עמו ומשה שומע מאליו: וידבר אליו. למעט את אהרן מן הדברות (ספרי נח):

(2) בהעלתך. למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים. לפי שכשראה אהרן חנוכה הנשיאים חלשה אז דעתו כשלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שצטו אמר לו הקד"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק וממטיב את הנרות: בהעלתך. על שם שהלהב עולה כתוב בהעלתך לשון עליה שצריך להדליק עד שיהיה עולה מאליה (שבת כא, א) ועוד דרשו רבותינו (ספרי נט) מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד וממטיב: אל מול פני המנורה. אל מול נר האמצעי שאינו צקנים אלא צגוף של מנורה: יאירו שבעת הנרות. ששה שעל ששת הקנים שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי

3 And Aaron did so: he lighted the lamps thereof so as to give light in front of the candlestick, as the LORD commanded Moses.

4 And this was the work of the candlestick, beaten work of gold; unto the base thereof, and unto the flowers thereof, it was beaten work; according unto the pattern which the LORD had shown Moses, so he made the candlestick.

5 And the LORD spoke unto Moses, saying:

6 'Take the Levites from among the children of Israel, and cleanse them.

7 And thus shalt thou do unto them, to cleanse them: sprinkle the water of purification upon them, and let them cause a razor to pass over all their flesh, and let them wash their clothes, and cleanse themselves.

8 Then let them take a young bullock, and its meal-offering, fine flour mingled with oil, and another young bullock shalt thou take for a sin-offering.

וַיַּעַשׂ בֶּן אֶהֱרֹן אֶל־מוֹל' פָּנָיו
הַמְנוּרָה הַעֲלָה נִרְתִּיחָהּ כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְנוּרָה מִקְשֵׁה
זָהָב עַד־יְרֵכָה עַד־פְּרָחָהּ
מִקְשֵׁה הוּא כַּמְרָאָה אֲשֶׁר
הִרְאָה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֹשֶׂה
אֶת־הַמְנוּרָה: (פ)

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

קַח אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם:

וְכַהֲתַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהַרְתָּם הַזֶּה
עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאֹת וְהִעֲבִירוּ
תַּעַר עַל־כָּל־בָּשָׂרָם וְכִבְּסוּ
בְּגָדֵיהֶם וְהִטְהָרוּ:

וְלָקְחוּ פָר בֶּן־בָּקָר וּמִנְחָתוֹ
סֹלֶת בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וּפָר־שֵׁנִי
בֶּן־בָּקָר תִּקַּח לְחַטָּאת:

הפחילות שבהן וכן שלשה המערביים ראשי הפחילות למול האמצעי ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא כריך (תנחומא בהעלתך ה):

(3) ויעש בן אהרן. להגיד שזכו של אהרן שלא שינה (ספרי בהעלתך ס):

(4) וזה מעשה המנורה. שהראהו הקב"ה צאצא לפי שנתקשה בה לכך נאמר וזה (שם סא): מקשה. צמדי"ץ בלע"ז לשון דא לדא נקשן (דניאל ה, ו) עשת של ככר זהב היתה ומקיש צקורנס וחומך בכשיל לפשט איצריה כתקונן ולא נעשית איצרים איצרים על ידי חזור: עד ירכה עד פרחח. ירכה היא השידה שעל הרגלים חלול כדרך מנורות כסף שלפני השרים: עד ירכה עד פרחח. כלומר גופה של מנורה כולה וכל התלויה בה: עד ירכה. שהוא אצרגדול: עד פרחח. שהוא מעשה דק שזה הכל מקשה ודרך עד לשמש בלשון זה כמו (שופטים טו, ה) מגדיש ועד קמה ועד כרס זית: כמראה אשר הראה וגו'. כמצנית אשר הראהו זהר כמו שנאמר (שמות כה, מ) וראה ועשה בצנניות וגו' (ספרי שם): כן עשה את המנורה. מי שעשה ומדרש אגדה (תנחומא בהעלתך ג) על ידי הקב"ה נעשית מאלה:

(6) קח את הלויים. קחם צדצרים אשר יכנס שחזכו להיות שמשים למקום (מדרש אגדה):

(7) הוזה עליהם מי חטאת. של אפר הפרה מפני טמא מתים שבהם: והעבירו תער. מלאתי צדצרי רבי משה הדרשן לפי שנחנו כפרה על הצדורות שעבדו עצודת אלילים והיא קרויה זכחי מתים והמזורע קרוי מת הזקיקם תגלחת כמזורעים:

(8) ולקחו פר בן בקר. והוא עולה כמו שנאמר ועשה את האחד עולה והוא קרבן צבור בעבודת אלילים: ופר שני. מה תלמוד לומר שני לומר לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת (עד כאן דצרי רבי מאיר) (הוריות ה, ב) ובזו יש סמך לדצרי צמורת כהנים (ויקרא חוצה פ"ג ד) ואומר אני שהוראת שעה היתה ששעיר היה להם להציא לחטאת עצודת אלילים עס פר העולה:

9 And thou shalt present the Levites before the tent of meeting; and thou shalt assemble the whole congregation of the children of Israel.	וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ אֶת־כָּל־עֵדָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	9 וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ אֶת־כָּל־עֵדָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
10 And thou shalt present the Levites before the LORD; and the children of Israel shall lay their hands upon the Levites.	וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה וְסִמְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הַלְוִיִּם:	10 וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה וְסִמְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הַלְוִיִּם:
11 And Aaron shall offer the Levites before the LORD for a wave-offering from the children of Israel, that they may be to do the service of the LORD.	וַיָּרִים אֹהֶרֶן יָדָיו לִפְנֵי אֲרָמָא קָדָם יְיָ מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהִי לְמַפְלַח יָד פּוֹלְחָנָא דִּי:	11 וַיָּרִיף אֹהֶרֶן אֶת־הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַהֲיִי לְעֹבֵד אֶת־עֲבֹדַת יְהוָה:
12 And the Levites shall lay their hands upon the heads of the bullocks; and offer thou the one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, unto the LORD, to make atonement for the Levites.	וְלִפְנֵי יְיָ וְסִמְכוּ יָדָיו עַל רִישׁ תּוֹרֵא וְעֹבֵד יָד חַטָּאת וְיָד חַד עֲלֵתָא קָדָם יְיָ לְכַפֵּר עַל לִפְנֵי:	12 וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַבָּרִים וְעֹשֶׂה אֶת־הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה לַיהוָה לְכַפֵּר עַל־הַלְוִיִּם:
13 And thou shalt set the Levites before Aaron, and before his sons, and offer them for a wave-offering unto the LORD.	וְתָקִים יָדָיו לִפְנֵי אֹהֶרֶן וְקָדָם בְּנוֹהֵי וְתָרִים יְתָהוֹן אֲרָמָא קָדָם יְיָ:	13 וְהִעֲמַדְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶרֶן וּלְפָנֵי בָנָיו וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לַיהוָה:
14 Thus shalt thou separate the Levites from among the children of Israel; and the Levites shall be Mine.	וְתַפְּרִישׁ יָדָיו לִפְנֵי מִגֹּו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהִי מִשְׁמִשֵּׁין קָדָמִי לִפְנֵי:	14 וְהִבַּדְלָתָ אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַהֲיִי לִי הַלְוִיִּם:
15 And after that shall the Levites go in to do the service of the tent of meeting; and thou shalt cleanse them, and offer them for a wave-offering.	וּבְתֵר בֶּן יִיעֲלוֹן לִפְנֵי לְמַפְלַח יָד מִשְׁכָּן זִמְנָא וְתִדְפִי יְתָהוֹן וְתָרִים יְתָהוֹן אֲרָמָא:	15 וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם לְעֹבֵד אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְטָהַרְתָּ אֹתָם וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה:
16 For they are wholly given unto Me from among the children of Israel; instead of all that openeth the womb, even the first-born of all the children of Israel, have I taken them unto Me.	אֲרִי אֲפָרָשָׁא מִפְּרִשֵׁין אֲנִין קָדָמִי מִגֹּו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲלָף פֶּתַח כָּל וְלֵדָא בּוֹכְרָא כּוֹלָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָרִיבִית יְתָהוֹן קָדָמִי:	16 כִּי נְתַנִּים נְתַנִּים הֵמָּה לִי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פֶּטֶרֶת כָּל־רֶחֶם בְּכוֹר כָּל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי אֹתָם לִי:

(9) והקהלת את כל עדת. לפי שהלויים נמנים קרצן כפרה תחתיהם יצאו ויעמדו על קרצנם ויסמכו את ידיהם עליהם (מדרש אגדה):

(11) והניף אהרן את הלויים תנופה. כדרך שאשם מזורע טעון תנופה חי (ויקרא יד, ז). מדרש אגדה). שלש תנופות נאמרו בפרשה זו הראשונה לצני קהת לכך נאמר צם והיו לעבוד את עזודת ה' לפי שעבודת קדש הקדשים עליהם הארון והשלחן וגו'. השניה לצני גרשון לכך נאמר צם תנופה לה' שאף עליהם היטה עבודת הקודש ויריעות וקרשים (נריך) לומר וקרשים דאלו קרשים ציד משא בני מררי) הנראות צנית קודש הקדשים והשלשית לצני מררי (מדרש אגדה):

17 For all the first-born among the children of Israel are Mine, both man and beast; on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I sanctified them for Myself.

כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה בְּיוֹם הַפִּתִּי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי אֹתָם לִי:

18 And I have taken the Levites instead of all the first-born among the children of Israel.

וָאֶקַּח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל:

19 And I have given the Levites— they are given to Aaron and to his sons from among the children of Israel, to do the service of the children of Israel in the tent of meeting, and to make atonement for the children of Israel, that there be no plague among the children of Israel, through the children of Israel coming nigh unto the sanctuary.

וְאֶתְּנָה אֶת־הַלְוִיִּם נְתָנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּגֹשֶׁת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֹּדֶשׁ:

20 Thus did Moses, and Aaron, and all the congregation of the children of Israel, unto the Levites; according unto all that the LORD commanded Moses touching the Levites, so did the children of Israel unto them.

וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל־עֵדֻת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לַלְוִיִּם כֵּן עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

21 And the Levites purified themselves, and they washed their clothes; and Aaron offered them for a sacred gift before the LORD; and Aaron made atonement for them to cleanse them.

וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיַּכְבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וַיִּנָּף אַהֲרֹן אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וַיִּכַּפֵּר עֲלֵיהֶם אַהֲרֹן לְטַהָרֵם:

22 And after that went the Levites in to do their service in the tent of meeting before Aaron, and before his sons; as the LORD had commanded Moses concerning the Levites, so did they unto them.

וְאַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדָתָם בְּאַהֲל מוֹעֵד לִפְנֵי אַהֲרֹן וּלִפְנֵי בְנָיו כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַל־הַלְוִיִּם כֵּן עָשׂוּ לָהֶם: (ס)

(16) נתנים נתנים. נתונים למשא נתונים לשיר (שס): פטרת. פתיחת:

(17) כי לי כל בכור. שלי היו הצבורות צקו הדין שהגנתי עליהם צין צכורי מזכרים ולקחתי אותם לי עד שטעו בעגל ועכשיו ואקח את הלויים:

(19) ואתנה וגר'. ה' פעמים נאמר בני ישראל במקרא זה להודיע חזתן שנכפלו אזכרותיהן במקרא אחד כמנין ה' חומשי מורה וכן ראיתי צ"ר (ויק"ר ז, ד): ולא יהיה בבני ישראל נגף. שלא יטרכו לגשת אל הקדש שאם יגשו יהיה נגף:

(20) ויעש משה ואהרן וכל עדת וגר'. משה העמידן ואהרן הניפס וישראל סמכו את ידיהם:

(22) כאשר צוה ה' וגר' כן עשו. להגיד שכן העושים והעשה צהם שאחד מהן לא עכז:

23	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	23
24	'This is that which pertaineth unto the Levites: from twenty and five years old and upward they shall go in to perform the service in the work of the tent of meeting;	זֹאת אֲשֶׁר לְלוֹיִם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יָבוֹאוּ לַעֲבֹד צָבָא בַּעֲבֹדֶת אֹהֶל מוֹעֵד: דָּא דְלֵינְיָא מִבֶּר עֶשְׂרִין וְחָמִישׁ שָׁנִין וּלְעִילָא יִיְתִי לַחֲיִילָא חֵילָא בְּפוֹלְחֵן מִשְׁכָּן זְמָנָא:	24
25	and from the age of fifty years they shall return from the service of the work, and shall serve no more;	וּמִבֶּן חָמִישִׁין שָׁנִין יָתוּב מִחֵיל הָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד: וּמִבֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין יָתוּב מִחֵיל פּוֹלְחָנָא וְלֹא יִפְלַח עוֹד:	25
26	but shall minister with their brethren in the tent of meeting, to keep the charge, but they shall do no manner of service. Thus shalt thou do unto the Levites touching their charges.'	וְשָׂרְתָּ אֶת-אֶחָיו בְּאֹהֶל מוֹעֵד לְשֹׁמֵר מִשְׁמֶרֶת וְעֲבָדָה לֹא יַעֲבֹד כִּכָּה תַעֲשֶׂה לְלוֹיִם בְּמִשְׁמֶרֶתָם: (פ) וְיִשְׁמִישׁ עִם אֶחָיו בְּמִשְׁכָּן זְמָנָא לְמִטְר מִטְרָא וּפּוֹלְחָנָא לֹא יִפְלַח כְּדִין תַּעֲבִיד לְלֵינְיָא בְּמִטְרָתָהוֹן:	26
IX	And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the first month of the second year after they were come out of the land of Egypt, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר-סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר דְּסִינַי בְּשָׁתָא תַנְיִיתָא לְמַפְקָהוֹן מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם בִּירְחָא קְדָמָא לְמִימֶר:	שלישי
2	'Let the children of Israel keep the passover in its appointed season.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ: וַיַּעֲבֹדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת פֶּסַח בְּזִמְנָהּ:	2
3	In the fourteenth day of this month, at dusk, ye shall keep it in its appointed season; according to all the statutes of it, and according to all the ordinances thereof, shall ye keep it.'	בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא בִּירְחָא הַדִּין בֵּין שְׁמַשְׁיָא תַעֲבֹדוּן יִתִּיה בְּזִמְנִיה כִּכָּל גְּזִירָתֶיהָ וּכְכָל דְּחֻזִּי לִיהָ תַעֲבֹדוּן יִתִּיה: בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֶרְבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמוֹעֲדוֹ כְּכָל-חֻקֹּתָיו וּכְכָל-מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ:	3

(24) זאת אשר ללוים. שנים פוסלים זהם ואין המומין פוסלים זהם (ספרי סג. חולין כד, א): מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים וּבְמִקּוֹם אַחֵר אֲמַר (במדבר ד, ג) מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה הָאֵל כִּי־לֹד מִבֶּן כ"ה זֶה לְלִמּוּד הַלְכוּת עֲבֹדָה וְלִמּוּד חֹמֶשׁ שָׁנִים וְכֵן ל' עוֹזֵד מִכָּל לְתַלְמִיד שֶׁלֹּא רָאָה סִימָן יָפֵה בְּמִשְׁנָתוֹ בְּחֹמֶשׁ שָׁנִים שָׂשׂוֹז אֵינּוּ רֹאֵה (חולין סג):

(25) ולא יעבוד עוד. עֲבֹדָת מִשָּׂא כְתֹף אֲזַל חוֹזֵר הוּא לְנַעֲלֵת שַׁעֲרֵים וּלְשִׁיר וּלְטַעוֹן עֲגֻלוֹת (ספרי סג) וְזֶה וְשָׂרְתָּ אֶת אֶחָיו עִם אֶחָיו כְּתִרְגוּמוֹ:

(26) לשומר משמרת. לְחֹנֶת סָבִיב לֵאלֹהִים וּלְהַקִּים וּלְהוֹרִיד שַׁעֲתַת הַמַּסְעוֹת:

(1) בחדש הראשון. פֶּרֶשָׁה שֶׁצִּירָא שְׁפָר (לעיל א, ה) לֹא נִאֲמַרָה עַד אֵייר לְמַדַּת שָׁאִין סָדֵר מוֹקֵדֶם וּמֵאוּחֵר בְּחֹרָה (פסחים ו, ז) וְלִמָּה לֹא פִתַּח בְּזוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא גִּנּוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל (ספרי סד) שֶׁכָּל אֲרֻבַּעִים שָׁנָה שֶׁהֵיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבָּר לֹא הִקְרִיבוּ אֵלָּא פֶסַח זֶה בְּלֻזָּד:

(2) במועדו. אֵף בְּשַׁבָּת בְּמוֹעֲדוֹ אֵף בְּטוֹמָאָה (שס):

(3) ככל חקתיו. אֵלּוּ מִצְוֹת שֶׁצִּירָא שֶׁהֵיוּ זָכָר בֶּן שָׁנָה (פסחים נה, א): וּכְכָל מִשְׁפָּטָיו. אֵלּוּ מִצְוֹת שֶׁעָל גּוֹפּוֹ מִמִּקּוֹם אַחֵר כִּגוֹן שַׁעֲתַת יָמִים לְמַעַל וּלְבִיעוֹר חֻמָּץ. (ס"א מִצְוֹת שֶׁצִּירָא שֶׁהֵיוּ זָכָר בֶּן שָׁנָה. שֶׁעָל גּוֹפּוֹ. כִּי אֵשׁ רָאָה עַל כְּרַעְיוֹ וְעַל קַרְצוֹ. שֶׁחֹךְ לְגוֹפּוֹ. מֵאֵה וּבִיעוֹר חֻמָּץ):

- 4 And Moses spoke unto the children of Israel, that they should keep the passover.
- 5 And they kept the passover in the first month, on the fourteenth day of the month, at dusk, in the wilderness of Sinai; according to all that the LORD commanded Moses, so did the children of Israel.
- 6 But there were certain men, who were unclean by the dead body of a man, so that they could not keep the passover on that day; and they came before Moses and before Aaron on that day.
- 7 And those men said unto him: 'We are unclean by the dead body of a man; wherefore are we to be kept back, so as not to bring the offering of the LORD in its appointed season among the children of Israel?'
- 8 And Moses said unto them: 'Stay ye, that I may hear what the LORD will command concerning you.'
- 9 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 10 'Speak unto the children of Israel, saying: If any man of you or of your generations shall be unclean by reason of a dead body, or be in a journey afar off, yet he shall keep the passover unto the LORD;
- וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח:
וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן
בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין
הָעֲרָבִים בַּמִּדְבָּר סִינַי כָּל־
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כִּן
עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים
לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת
הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיָּקֻרְבוּ
לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן בַּיּוֹם
הַהוּא:
וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלָיו
אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה
נִגְרָע לְבַלְתִּי הַקָּרִיב אֶת־
קֶרְבֵּן יְהוָה בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל:
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עֲמְדוּ
וְאִשְׁמְעָה מִה־יְצוּהַ יְהוָה
לָכֶם: (פ)
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
אִישׁ אִישׁ כִּי־יְהִי־טֶמֶא לְנֶפֶשׁ
אוֹ בְּדֶרֶךְ רַחֲקָה לָכֶם אוֹ
לְדֶרֶתִיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לַיהוָה:

(4) וידבר משה וגו'. מה תלמוד לומר והלא כבר נאמר (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' אלא כששמע פרשת מועדים מסניי אמר להם וזכור והזכירם בשעת מעשה (ספרי טו):

(6) לפני משה ולפני אהרן. כשניהם יושבין בצית המדרש צאו ושאלום ולא יתכן לומר זה אחר זה שאם משה לא היה יודע אהרן מניין לו (ספרי טז):

(7) למוה נגרע. אמר להם אין קדשים קרבים בטומאה אמרו לו יורק הדם עלינו ככהגים טהורים ויאכל הצפר לטמאים (ס"א לטהורים כן גירסת ר"א) אמר להם עמדו ואשמעה כתלמיד המוצטח לשמוע מפי רבו. אשרי ילוד אשה שכן מוצטח שכל זמן שהיה רואה היה מדבר עם השכינה (סנהדרין פ"ק) וראויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה כשאר כל התורה כולה אלא שזכור אלו שתאמר על ידיהן שמגלגלין זכות על ידי זכאי (ספרי שם):

<p>in the second month on the 11 fourteenth day at dusk they shall keep it; they shall eat it with unleavened bread and bitter herbs;</p>	<p>בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֶרְבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־ מִצּוֹת וּמִרְרִים יֹאכְלֻהוּ: בִּירְחָא תַנִּינָא בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרָא יוֹמָא בֵּין שְׁמֵשׁא יַעֲבֹדוּן יִתִּיה עַל פִּטִּיר וּמִרְרִין יִיכְלִינִיה:</p>	<p>בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֶרְבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־ מִצּוֹת וּמִרְרִים יֹאכְלֻהוּ: לֹא־יִשְׁאַירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּבוּ כְּכֹל־ חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ: וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־הוּא טָהוֹר וּבִדְרָךְ לֹא־הֵנָּה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיתָ כִּי קָרְבַן יִהְיֶה לֹא הַקָּרִיב בְּמַעֲדוֹ חָטָא יֵשָׂא הָאִישׁ הַהוּא:</p>
<p>they shall leave none of it unto the 12 morning, nor break a bone thereof; according to all the statute of the passover they shall keep it.</p>	<p>לֹא יִשְׁאַירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּבוּ כְּכֹל־ חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ: וְגוֹבְרָא דְהוּא דְכִי וּבְאֹרַח לֹא הָוָה וְיִתְמַנֶּע מִלְמַעֲבַד פֶּסַחָא וְיִשְׁתִּיצִי אֲנָשָׁא הַהוּא מֵעַמִּיתָ אֲרִי קוֹרְבָנָא דִּי לֹא קָרִיב בְּזַמְנִיה חוֹבִיָּה יִקְבִּיל גּוֹבְרָא הַהוּא:</p>	<p>לֹא־יִשְׁאַירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּבוּ כְּכֹל־ חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ: וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־הוּא טָהוֹר וּבִדְרָךְ לֹא־הֵנָּה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיתָ כִּי קָרְבַן יִהְיֶה לֹא הַקָּרִיב בְּמַעֲדוֹ חָטָא יֵשָׂא הָאִישׁ הַהוּא:</p>
<p>But the man that is clean, and is 13 not on a journey, and forbeareth to keep the passover, that soul shall be cut off from his people; because he brought not the offering of the LORD in its appointed season, that man shall bear his sin.</p>	<p>וְגוֹבְרָא דְהוּא דְכִי וּבְאֹרַח לֹא הָוָה וְיִתְמַנֶּע מִלְמַעֲבַד פֶּסַחָא וְיִשְׁתִּיצִי אֲנָשָׁא הַהוּא מֵעַמִּיתָ אֲרִי קוֹרְבָנָא דִּי לֹא קָרִיב בְּזַמְנִיה חוֹבִיָּה יִקְבִּיל גּוֹבְרָא הַהוּא: וְכִי־יִגּוֹר אֶתְכֶם גֵּר וַעֲשֵׂה פֶסַח לִיהְיֶה כַחֲקַת הַפֶּסַח וּכְמִשְׁפָּטוֹ כֵּן יַעֲשֵׂה חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר וְלַאֲזֶרַח הָאָרֶץ: (ס)</p>	<p>וְכִי־יִגּוֹר אֶתְכֶם גֵּר וַעֲשֵׂה פֶסַח לִיהְיֶה כַחֲקַת הַפֶּסַח וּכְמִשְׁפָּטוֹ כֵּן יַעֲשֵׂה חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר וְלַאֲזֶרַח הָאָרֶץ: (ס)</p>
<p>And if a stranger shall sojourn 14 among you, and will keep the passover unto the LORD: according to the statute of the passover, and according to the ordinance thereof, so shall he do; ye shall have one statute, both for the stranger, and for him that is born in the land.'</p>	<p>וְכִי־יִגּוֹר אֶתְכֶם גֵּר וַעֲשֵׂה פֶסַח לִיהְיֶה כַחֲקַת הַפֶּסַח וּכְמִשְׁפָּטוֹ כֵּן יַעֲשֵׂה חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר וְלַאֲזֶרַח הָאָרֶץ: (ס) וּבְיוֹמָא דְאַתְקִם מִשְׁכְּנָא חָפָא עֲנָא יֵת מִשְׁכְּנָא לְמִשְׁכְּנָא דְּסִתְדוּתָא וּבִרְמִשָּׂא הָוִי עַל מִשְׁכְּנָא כַּחֲזִיו אִישְׁתָּא עַד צִפְרָא:</p>	<p>וּבְיוֹמָא דְאַתְקִם מִשְׁכְּנָא חָפָא עֲנָא יֵת מִשְׁכְּנָא לְמִשְׁכְּנָא דְּסִתְדוּתָא וּבִרְמִשָּׂא הָוִי עַל מִשְׁכְּנָא כַּחֲזִיו אִישְׁתָּא עַד צִפְרָא: וְכִי־יִגּוֹר אֶתְכֶם גֵּר וַעֲשֵׂה פֶסַח לִיהְיֶה כַחֲקַת הַפֶּסַח וּכְמִשְׁפָּטוֹ כֵּן יַעֲשֵׂה חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר וְלַאֲזֶרַח הָאָרֶץ: (ס)</p>
<p>And on the day that the tabernacle 15 was reared up the cloud covered the tabernacle, even the tent of the testimony; and at even there was upon the tabernacle as it were the appearance of fire, until morning.</p>	<p>וּבְיוֹמָא דְאַתְקִם מִשְׁכְּנָא חָפָא עֲנָא יֵת מִשְׁכְּנָא לְמִשְׁכְּנָא דְּסִתְדוּתָא וּבִרְמִשָּׂא הָוִי עַל מִשְׁכְּנָא כַּחֲזִיו אִישְׁתָּא עַד צִפְרָא: וְכִי־יִגּוֹר אֶתְכֶם גֵּר וַעֲשֵׂה פֶסַח לִיהְיֶה כַחֲקַת הַפֶּסַח וּכְמִשְׁפָּטוֹ כֵּן יַעֲשֵׂה חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר וְלַאֲזֶרַח הָאָרֶץ: (ס)</p>	<p>וּבְיוֹמָא דְאַתְקִם מִשְׁכְּנָא חָפָא עֲנָא יֵת מִשְׁכְּנָא לְמִשְׁכְּנָא דְּסִתְדוּתָא וּבִרְמִשָּׂא הָוִי עַל מִשְׁכְּנָא כַּחֲזִיו אִישְׁתָּא עַד צִפְרָא: וְכִי־יִגּוֹר אֶתְכֶם גֵּר וַעֲשֵׂה פֶסַח לִיהְיֶה כַחֲקַת הַפֶּסַח וּכְמִשְׁפָּטוֹ כֵּן יַעֲשֵׂה חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר וְלַאֲזֶרַח הָאָרֶץ: (ס)</p>
<p>So it was alway: the cloud covered it, 16 and the appearance of fire by night.</p>	<p>כֵּן הָוִי תְּדִירָא עֲנָא חָפִי לִיה וְחִזִּיו אִישְׁתָּא בְּלֵילְיָא: וְכִי־יִגּוֹר אֶתְכֶם גֵּר וַעֲשֵׂה פֶסַח לִיהְיֶה כַחֲקַת הַפֶּסַח וּכְמִשְׁפָּטוֹ כֵּן יַעֲשֵׂה חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר וְלַאֲזֶרַח הָאָרֶץ: (ס)</p>	<p>כֵּן יִהְיֶה תָמִיד הָעֶנָן יִכְסֶּנּוּ וּמִרְאֵה־אֵשׁ לַיְלָה: וְכִי־יִגּוֹר אֶתְכֶם גֵּר וַעֲשֵׂה פֶסַח לִיהְיֶה כַחֲקַת הַפֶּסַח וּכְמִשְׁפָּטוֹ כֵּן יַעֲשֵׂה חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר וְלַאֲזֶרַח הָאָרֶץ: (ס)</p>
<p>And whenever the cloud was taken 17 up from over the Tent, then after that the children of Israel journeyed; and in the place where the cloud abode, there the children of Israel encamped.</p>	<p>וּלְפִי הַעֲלֹת הָעֶנָן מֵעַל הָאֹהֶל וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן־שָׁם הָעֶנָן שָׁם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וּלְפִי הַעֲלֹת הָעֶנָן מֵעַל הָאֹהֶל וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן־שָׁם הָעֶנָן שָׁם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וּלְפִי הַעֲלֹת הָעֶנָן מֵעַל הָאֹהֶל וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן־שָׁם הָעֶנָן שָׁם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וּלְפִי הַעֲלֹת הָעֶנָן מֵעַל הָאֹהֶל וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן־שָׁם הָעֶנָן שָׁם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>

- (10) או בדרך רחקה. נקוד עליו לומר לא שרחוקה ודאי אלא שהיה חוץ לאסקופת העזרה כל זמן שחיטה (פסחים אג, ספרי טז). פסח שני מנא וחמץ עמו צבית ואין שם יוס טוב ואין איסור חמץ אלא עמו צאכילתו (פסחים זא, א):
- (14) וכי יגור אחכם גר ועשה פסח. יכול כל המתגיייר יעשה פסח מיד תלמוד לומר חקה אחת וגו' אלא כך משמעו וכי יגור אחכם גר וצא עת לעשות פסח עם חזיריו כחקה וכמשפט יעשה (פסחים אג, ספרי עא):
- (15) המשכן לאהל העדות. המשכן העשוי להיות אהל ללוחות העדות: יהיה על המשכן. כמו הנה על המשכן וכן כל לשון הפרשה:
- (17) העלות הענן. כמרגומו אסתלקות וכן ונעלה הענן ולא יתכן לכחצו ולפי עלות הענן ועלה הענן שאין זה לשון סלוק

<p>At the commandment of the LORD the children of Israel journeyed, and at the commandment of the LORD they encamped: as long as the cloud abode upon the tabernacle they remained encamped.</p>	<p>על מִימְרָא דִּי נָטְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל מִימְרָא דִּי שָׁרֹן כָּל יוֹמִין דְּשָׂרִי עֲנָא עַל מִשְׁכְּנָא שָׁרֹן:</p>	<p>על־פִּי יְהוָה יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל־פִּי יְהוָה יִחַנוּ כָּל־יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן הָעֲנַן עַל־הַמִּשְׁכָּן יִחַנוּ:</p>
<p>And when the cloud tarried upon the tabernacle many days, then the children of Israel kept the charge of the LORD, and journeyed not.</p>	<p>וּבְאַרְכּוּת עֲנָא עַל מִשְׁכְּנָא יוֹמִין סְגִיאִין וַיִּטְרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְת מִטְרַת מִימְרָא דִּי וְלֹא נָטְלִין:</p>	<p>וּבְהֶאֱרִיךְ הָעֲנַן עַל־הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא יִסְעוּ:</p>
<p>And sometimes the cloud was a few days upon the tabernacle; according to the commandment of the LORD they remained encamped, and according to the commandment of the LORD they journeyed.</p>	<p>וְאִית דְּהוּי עֲנָא יוֹמִין דְּמִנְנִין עַל מִשְׁכְּנָא עַל מִימְרָא דִּי שָׁרֹן וְעַל מִימְרָא דִּי נָטְלִין:</p>	<p>וְיֵשׁ אֲשֶׁר יְהִיָּה הָעֲנַן יָמִים מְסֻפָּר עַל־הַמִּשְׁכָּן עַל־פִּי יְהוָה יִחַנוּ וְעַל־פִּי יְהוָה יִסְעוּ:</p>
<p>And sometimes the cloud was from evening until morning; and when the cloud was taken up in the morning, they journeyed; or if it continued by day and by night, when the cloud was taken up, they journeyed.</p>	<p>וְאִית דְּהוּי עֲנָא מִרְמָשָׁא עַד צַפְרָא וּמִסְתַּלֵּק עֲנָא בְּצַפְרָא וְנָטְלִין אוּ יוֹמָם וְלַיְלָא וּמִסְתַּלֵּק עֲנָא וְנָטְלִין:</p>	<p>וְיֵשׁ אֲשֶׁר־יְהִיָּה הָעֲנַן מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר וְנִעְלָה הָעֲנַן בַּבֹּקֶר וְנִסְעוּ אוּ יוֹמָם וְלַיְלָה וְנִעְלָה הָעֲנַן וְנִסְעוּ:</p>
<p>Whether it were two days, or a month, or a year, that the cloud tarried upon the tabernacle, abiding thereon, the children of Israel remained encamped, and journeyed not; but when it was taken up, they journeyed.</p>	<p>אוּ תְרִין יוֹמִין אוּ יָרְחָא אוּ עֵדֹן בְּעֵדֹן בְּאַרְכּוּת עֲנָא עַל מִשְׁכְּנָא לְמִשְׁרֵי עֲלוּהִי שָׁרֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא נָטְלִין וּבְאַסְתַּלְקוּתִיהָ נָטְלִין:</p>	<p>אוּ־יָמִים אוּ־תַרְדֵּשׁ אוּ־יָמִים בְּהֶאֱרִיךְ הָעֲנַן עַל־הַמִּשְׁכָּן לִשְׁכֹּן עָלָיו יִחַנוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִסְעוּ וּבְהֶעֱלָתוֹ יִסְעוּ:</p>
<p>At the commandment of the LORD they encamped, and at the commandment of the LORD they journeyed; they kept the charge of the LORD, at the commandment of the LORD by the hand of Moses.</p>	<p>עַל מִימְרָא דִּי שָׁרֹן וְעַל מִימְרָא דִּי נָטְלִין יְת מִטְרַת מִימְרָא דִּי נָטְרִין עַל מִימְרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:</p>	<p>עַל־פִּי יְהוָה יִחַנוּ וְעַל־פִּי יְהוָה יִסְעוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה שְׁמְרוּ עַל־פִּי יְהוָה בִּיד־מֹשֶׁה: (פ)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָ:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:</p>

אלא זמון ועלייה כמו (מלכים"א יח, מד) והנה עב קטנה ככף איש עולה מים: (18) על פי ד' יסעו. שנינו צמלאכת המשכן (פי"ג) כיון שהיו ישראל נוסעים היה עמוד הענן מתקפל ונמשך על גבי בני יהודה כמין קורה תקעו והריעו ותקעו ולא היה מהלך עד שמשא אומר (להלן י, לה) קומה ה' ונסע דגל מחנה יהודה זו בספרי (פד): ועל פי ד' יחנו. כיון שהיו ישראל חונים עמוד הענן מתחמר ועולה ונמשך על גבי בני יהודה כמין סוכה ולא היה נפרש עד שמשא אומר (להלן י, לו) שובה ה' רצבות אלפי ישראל הוי אומר על פי ה' וביד משה (מלאכת המשכן פי"ד): (20) ויש. כלומר ופעמים: ימים מספר. ימים מועטים: (22) או ימים. שנה כמו (ויקרא כה, כט) ימים תהיה גאולתו:

<p>2 'Make thee two trumpets of silver; of beaten work shalt thou make them; and they shall be unto thee for the calling of the congregation, and for causing the camps to set forward.</p>	<p>עֲשֵׂה לָךְ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרֹת כֶּסֶף מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לָךְ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמַסַּע אֶת־הַמַּחֲנֹת:</p>	<p>2 עֲשֵׂה לָךְ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרֹת כֶּסֶף מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לָךְ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמַסַּע אֶת־הַמַּחֲנֹת:</p>
<p>3 And when they shall blow with them, all the congregation shall gather themselves unto thee at the door of the tent of meeting.</p>	<p>וַיִּתְקְעוּ בָהֶן וַיֵּיבֶדְמוּן לְוַתֶּךָ כָּל כְּנִשְׁתָּא לְתַרְע מִשְׁכַּן זְמָנָא:</p>	<p>3 וַיִּתְקְעוּ בָהֶן וַיֵּנֻעְדּוּ אֵלֶיךָ כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:</p>
<p>4 And if they blow but with one, then the princes, the heads of the thousands of Israel, shall gather themselves unto thee.</p>	<p>וְאִם בְּחֶדָּא יִתְקְעוּ וַיֵּיבֶדְמוּן לְוַתֶּךָ רַבְרַבֵּי רִישֵׁי אֲלָפֵי דִישְׁרָאֵל:</p>	<p>4 וְאִם־בְּאַחַת יִתְקְעוּ וַיֵּנֻעְדּוּ אֵלֶיךָ הַנְּשִׂאִים רָאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>5 And when ye blow an alarm, the camps that lie on the east side shall take their journey.</p>	<p>וַיִּתְקְעוּ יִבְבְּתָא וַיִּשְׁלֹן מִשְׁרִיתָא דְשֶׁרֶן קְדוּמָא:</p>	<p>5 וַיִּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה וַנִּסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים קְדָמָה:</p>
<p>6 And when ye blow an alarm the second time, the camps that lie on the south side shall set forward; they shall blow an alarm for their journeys.</p>	<p>וַיִּתְקְעוּ יִבְבְּתָא תַנְיָנוֹת וַיִּשְׁלֹן מִשְׁרִיתָא דְשֶׁרֶן קְדוּמָא יִתְקְעוּ לְמַטְלֵיהוֹן:</p>	<p>6 וַיִּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה שְ�נִיית וַנִּסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים תִּימָנָה תְּרוּעָה יִתְקְעוּ לְמַסְעֵיהֶם:</p>
<p>7 But when the assembly is to be gathered together, ye shall blow, but ye shall not sound an alarm.</p>	<p>וּבְמִכְנַשׁ יֵת קְהֵלָא תִתְקְעוּן וְלֹא תִיבְבוּן:</p>	<p>7 וּבִהֻקְהִיל אֶת־הַקְהֵל תִּתְקְעוּ וְלֹא תִרְיעוּ:</p>
<p>8 And the sons of Aaron, the priests, shall blow with the trumpets; and they shall be to you for a statute for ever throughout your generations.</p>	<p>וּבְנֵי אַהֲרֹן כְּהֲנָנֵי יִתְקְעוּן בְּחֲצוֹצְרֹתָא וַיְהִיו לְכוּן לְקִיָּם עֲלֵם לְדִרְיָכוֹן:</p>	<p>8 וּבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בְּחֲצוֹצְרוֹת וְהָיוּ לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:</p>

(2) עשה לך. (שהיו תוקעין לפניך כמלך (דברים לג, ה) ויהי צישורון מלך): עשה לך. משלך: עשה לך. (אמה עושה ומשתמש בהם ולא אחר) (שם): למקרא העדה. כשתרצה לדבר עם הסנהדרין ושאר העם ותקראם לאסוף אליך תקראם על ידי חצוצרות: ולמסע את המחנות. בשעת סלוק מסעות תתקעו בהם לסימן נמצאת אמה אומר על פי שלשה היו נוסעים על פי הקצ"ה ועל פי משה ועל פי חצוצרות (מלאכת המשכן פי"ג): מקשה. מהעשת תעשה בהקשת הקורנס (ספרי ע"ב):

(3) ותקעו בהן. בשמיהן והוא סימן למקרא העדה שנאמר ונועדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד: (4) ואם באחת יתקעו. הוא סימן למקרא הנשיאים שנאמר ונועדו אליך הנשיאים ואף הן יעידתן אל פתח אהל מועד ומגזרה שזה הוא בא בספרי (ע"ג): (5) ותקעתם תרועה. סימן מסע המחנות תקיעה תרועה ותקיעה כך הוא נדרש בספרי (שם) מן המקראות היתרים (ר"ה לה):

(7) ובהקהיל את הקהל וגו'. לפי שהוא אומר והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות מה מקרא העדה תוקע בשני כהנים ובשמיהן שנאמר ותקעו בהן וגו' אף מסע המחנות בשמיהם יכול מה מסע המחנות תוקע ומריע ותוקע אף מקרא העדה תוקע ומריע ותוקע ומעשה אין חילוק בין מקרא העדה למסע את המחנות תלמוד לומר ובהקהיל את הקהל וגו' לומר שאין תרועה למקרא העדה והוא הדין לנשיאים הרי סימן לשלש מסע מקרא העדה בשמים ושל נשיאים באחת וזו וזו אין בהם תרועה ומסע המחנות בשמים על ידי תרועה ותקיעה (ספרי ע"ד):

(8) ובני אהרן יתקעו. במקראות וצמסעות הללו:

<p>And when ye go to war in your land against the adversary that oppresses⁹ you, then ye shall sound an alarm with the trumpets; and ye shall be remembered before the LORD your God, and ye shall be saved from your enemies.</p>	<p>וְאִרִי תִיעָלוּן לְאַמְחָא קִרְבָּא בְּאַרְעֵכֶן עַל מַעֲשֵׂי דְמַעֲשִׂין לְכוּן וְתִזְכְּבוּן בְּחִצּוֹצְרֵתָא וַיַּעֲזֹר דְּיוֹכְרָנְכוֹן לְטָבָא קָדָם יי אֱלֹהֵכֶן וְתִתְפָּרְקוּן מִשְׁנֵאִיכוֹן:</p>	<p>וְכִי־תִבָּאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל־הַצָּר הַצָּרֵר אֹתְכֶם וְהִרְעַתֶּם בְּחִצְצֹרֶת וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֵיכֶם:</p>
<p>Also in the day of your gladness, and in your appointed seasons, and in your new moons, ye shall blow with the trumpets over your burnt-offerings, and over the sacrifices of your peace-offerings; and they shall be to you for a memorial before your God: I am the LORD your God.'</p>	<p>וּבְיוֹם חֲדוּתְכוֹן וּבְמוֹעֲדֵיכוֹן וּבְרִישֵׁי יְרֵחֵיכוֹן וְתִתְקַעוּן בְּחִצּוֹצְרֵתָא עַל עֲלֹתְכוֹן וְעַל נִכְסֵת קוֹדְשֵׁיכוֹן וַיְהוֹן לְכוּן לְדִוְכָרָא קָדָם אֱלֹהֵכֶן אֲנָא יי אֱלֹהֵכֶן:</p>	<p>וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרֵאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם (בַּסְּפָרִי סִפְרָד וַאֲשַׁכְנוּ חֳדָשְׁכֶם) וְתִקְעֶתֶם בְּחִצְצֹרֶת עַל עֲלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)</p>
<p>And it came to pass in the second year, in the second month, on the twentieth day of the month, that the cloud was taken up from over the tabernacle of the testimony.</p>	<p>וְהָיָה בְּשָׁתָא תְּנִיחָא בִּירְחָא תְּנִיחָא בְּעֶשְׂרִין בִּירְחָא אֶסְתַּלַּק עָנָא מֵעָלְיוֹ מִשְׁכְּנָא דְּסִתְרוּתָא:</p>	<p>וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִעָלָה הָעֲנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת:</p>
<p>And the children of Israel set forward by their stages out of the wilderness of Sinai; and the cloud abode in the wilderness of Paran.—</p>	<p>וַיִּסְעוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכֵּן הָעֲנָן בְּמִדְבַּר פָּאָרָן:</p>	<p>וַיִּסְעוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכֵּן הָעֲנָן בְּמִדְבַּר פָּאָרָן:</p>
<p>And they took their first journey, according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.</p>	<p>וַיִּסְעוּ בְּרֵאשִׁית עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:</p>	<p>וַיִּסְעוּ בְּרֵאשִׁית עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:</p>
<p>And in the first place the standard of the camp of the children of Judah set forward according to their hosts; and over his host was Nahshon the son of Amminadab.</p>	<p>וַיִּסֹּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה בְּנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁית לְצִבְאָתָם וְעַל־צִבְאָו נַחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב:</p>	<p>וַיִּסֹּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה בְּנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁית לְצִבְאָתָם וְעַל־צִבְאָו נַחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב:</p>
<p>And over the host of the tribe of the children of Issachar was Nethanel the son of Zuar.</p>	<p>וְעַל־צִבְאָ מַטֵּה בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר וְעַל חֵילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֹתָנָל בֶּן־צוּעָר:</p>	<p>וְעַל־צִבְאָ מַטֵּה בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר וְעַל חֵילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֹתָנָל בֶּן־צוּעָר:</p>

- (10) על עלתיכם. צקרון לצור הכתוב מדבר (ספרי עז. ערכין יא): אני ה' אלהיכם. מכאן למדנו מלכיות עם זכויות ושופרות שנאמר ותקעתם הרי שופרות לזכרון הרי זכויות אני ה' אלהיכם זו מלכיות וכו' (ספרי שם):
- (11) בחדש השני. נמצאת אחת אומר שנים עשר חודש חסר י' ימים עשו צהורצ שהרי צראש חודש סיון חנו שם (שמות יט, א) ולא נסעו עד עשרים צאייר לשנה הצאה (סדר עולם פ"ח):
- (12) למסעיהם. כמשפט המפורש למסע דגליהם מי ראשון ומי אחרון: במדבר פארן. קצרות התאווה צמדצר פארן היה ושם חנו ממסע זה:

16	And over the host of the tribe of the children of Zebulun was Eliab the son of Helon.	וְעַל-צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי זְבוּלֹן וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אֱלִיאָב בֶּן-חֵלֹן:	16
17	And the tabernacle was taken down; and the sons of Gershon and the sons of Merari, who bore the tabernacle, set forward.	וְהוּרַד הַמִּשְׁכָּן וְנִסְעוּ בְנֵי-גֶרְשׁוֹן וּבְנֵי מֶרָרִי נֹשְׂאֵי הַמִּשְׁכָּן וּמִתְפָּרֵק מִשְׁכָּנָא וְנִטְלִין בְּנֵי גֶרְשׁוֹן וּבְנֵי מֶרָרִי נֹטְלֵי מִשְׁכָּנָא:	17
18	And the standard of the camp of Reuben set forward according to their hosts; and over his host was Elizur the son of Shedeur.	וְנִסְעָה דָּגֹל מַחֲנֶה רְאוּבֵן לְצִבְאָתָם וְעַל-צִבְאֹו אֱלִיצֹור בֶּן-שְׁדֵיאוּר וְנִטִּיל טִיקָס מִשְׁרִית רְאוּבֵן לְחִילֵיהוֹן וְעַל חֵילִיהָ אֱלִיצֹור בֶּן-שְׁדֵיאוּר:	18
19	And over the host of the tribe of the children of Simeon was Shelumiel the son of Zurishaddai.	וְעַל-צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי שִׁמְעוֹן וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי שְׁלֹמִיאל בֶּן-צוּרִישַׁדַּי:	19
20	And over the host of the tribe of the children of Gad was Eliasaph the son of Deuel.	וְעַל-צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי-גָד אֱלִיסָפָה בֶּן-דְּעוּאֵל וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶּן-דְּעוּאֵל:	20
21	And the Kohathites the bearers of the sanctuary set forward, that the tabernacle might be set up against their coming.	וְנִסְעוּ הַקֹּהֲתִים נֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהִקִּימוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן עַד-בָּאָם:	21
22	And the standard of the camp of the children of Ephraim set forward according to their hosts; and over his host was Elishama the son of Ammihud.	וְנִסְעָה דָּגֹל מַחֲנֶה בְנֵי-אֶפְרַיִם לְצִבְאָתָם וְעַל-צִבְאֹו אֱלִישָׁמָע בֶּן-עַמִּיהוּד וְנִטִּיל טִיקָס מִשְׁרִית בְּנֵי אֶפְרַיִם לְחִילֵיהוֹן וְעַל חֵילִיהָ אֱלִישָׁמָע בֶּן-עַמִּיהוּד:	22
23	And over the host of the tribe of the children of Manasseh was Gamaliel the son of Pedahzur.	וְעַל-צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי מְנַשֶּׁה וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן-פְּדָהצוּר:	23
24	And over the host of the tribe of the children of Benjamin was Abidan the son of Gideoni.	וְעַל-צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי בִנְיָמִן וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי:	24

(17) והורד המשכן. כיון שנוסע דגל יהודה נכנסו אהרן וצניו ופרקו את הפרכת וכסו זה את הארון שנאמר (במדבר 7, ה) וזה אהרן וצניו וצנסוע המחנה וצני גרשון וצני מררי פורקין המשכן וטוענין אותם בעגלות והארון וכלי הקדש של משא בני קהת עומדים מכוסין ונחנין על המוטות עד שנסע דגל מחנה ראובן ואחר כך ונסעו הקהתים (מלאכת המשכן פי"ג. חנומא במדבר יז):

(21) נשאי המקדש. נושאי דברים המקודשים: והקימו את המשכן. בני גרשון וצני מררי שהיו קודמים להם מסע שני דגלים היו מקימין את המשכן כשהיה הענן שוכן וסמין החנייה נראה בדגל מחנה יהודה והם חונים ועדיין בני קהת באים מאחריהם עם שני דגלים האחרונים היו בני גרשון וצני מררי מקימין את המשכן וכשצאים בני קהת מוצאים אותם על מכונו ומכניסין צו הארון והשלמן והמנורה והמזבחות וזהו משמעות המקרא והקימו מקימי המשכן אותם עד טרם בואם של בני קהת:

- 25 And the standard of the camp of the children of Dan, which was the rearward of all the camps, set forward according to their hosts; and over his host was Ahiezer the son of Ammishaddai.
- 26 And over the host of the tribe of the children of Asher was Pagiel the son of Ochran.
- 27 And over the host of the tribe of the children of Naphtali was Ahira the son of Enan.
- 28 Thus were the journeyings of the children of Israel according to their hosts.—And they set forward.
- 29 And Moses said unto Hobab, the son of Reuel the Midianite, Moses' father-in-law: 'We are journeying unto the place of which the LORD said: I will give it you; come thou with us, and we will do thee good; for the LORD hath spoken good concerning Israel.'
- 30 And he said unto him: 'I will not go; but I will depart to mine own land, and to my kindred.'
- 31 And he said: 'Leave us not, I pray thee; forasmuch as thou knowest how we are to encamp in the wilderness, and thou shalt be to us instead of eyes.'
- וְנָטִיל טִיֶּסֶס מִשְׁרִית בְּנֵי דָן מְכַנִּישׁ לְכָל מִשְׁרֵיתָא לְחִילֵיהוֹן וְעַל חִילֵיהָ אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:
- וְעַל-צִבְאָא מִטָּה בְנֵי אָשֶׁר פָּגִיעַל בֶּן-עֶכְרָן:
- וְעַל-צִבְאָא מִטָּה בְנֵי נַפְתָּלִי וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּר עֵינָן:
- אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְצִבְאָתָם וַיִּסְעוּ: (ס)
- וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן-רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֵן מֹשֶׁה נֹסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֵתָּו אֵתָּו אֵתָּו לָכֶם לָכֶה אֲתָנּוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ כִּי-יְהוָה דְּבַר-טוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל:
- וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלָךְ כִּי אִם-אֶל-אַרְצִי וְאֶל-מוֹלַדְתִּי אֵלָךְ:
- וַיֹּאמֶר לֹא כֵּעַן תִּשְׁבּוֹק יִתְנָא אֲרִי עַל כֵּן יִדְעָתָא כִּד תּוֹינָא שָׂרָן בְּמִדְבָּרָא וּגְבוּרָן דְּאַתְעִבִּידָא לָנָא תּוֹיִתָא בְּעֵינֶךָ:

(25) מאספ לבל המחנות. תלמוד ירושלמי (עירובין ה, א) לפי שהיה שצטו של דן מרוצה צאוכלוסין היה נוסע צאחרונה וכל מי שהיה מאחד דבר היה מחזירו לו. אחיא כמאן דאמר כתיבה היו מהלכין ומפיק לה מן (במדבר ז, יז) כאשר יחנו כן יסעו.

ואית דאמרי בקורה היו מהלכין ומפיק לה מן מאספ לכל המחנות:

(28) אלה מסעי. זה סדר מסעיהם: ויסעו. ציוס הוא נסעו:

(29) חובב. הוא יתרו שנאמר (שופטים ד, יא) מצני חוצב חותן משה ומה תלמוד לומר (שמות ז, יח) ותצאנה אל רעואל אציהן מלמד שהמינוקות קורין לאצי אציהן אצא ושמות הרצה היו לו יתר על שם שיתר פרשה אחת בתורה חוצב על שחצב את התורה וכו' (ספרי עח): נסעים אנחנו אל המקום. מיד עד ג' ימים אנו נכנסין לארץ שצמסע זה הראשון נסעו על מנת להכנס לארץ ישראל אלא שחטאו צמתאוננים ומפני מה שקפ משה עמם שעדיין לא נגזרה גזרה עליו וכסבור שהוא נכנס (ספרי עס):

(30) אל ארצי ואל מולדתי. אם צצביל נכסי אם צצביל משפחתי (ספרי עט):

(31) אל נא תעזב. אין נא אלא לשון בקשה שלא יאמרו לא נגזיר יתרו מחצה סבור היה שיש לגרים חלק צארץ עכשי

<p>And it shall be, if thou go with us, yea, it shall be, that what good soever the LORD shall do unto us, the same will we do unto thee.'</p>	<p>וְהָיָה כִּי־תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה וְהָיָה אֲשֶׁר יַיִטִּיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהָיָה אֲשֶׁר יַיִטִּיב לְךָ:</p>	<p>וְהָיָה כִּי־תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה וְהָיָה אֲשֶׁר יַיִטִּיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהָיָה אֲשֶׁר יַיִטִּיב לְךָ:</p>
<p>And they set forward from the mount of the LORD three days' journey; and the ark of the covenant of the LORD went before them three days' journey, to seek out a resting-place for them.</p>	<p>וַיֵּשְׁלוּ מִטּוֹרָא דְּאַתְגְּלִי עַל־הָרִי יִקְרָא דִּי מַהֲלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין וְאַרְוֹן קִמָּא דִּי נָטִיל קְדָמִיהוֹן מַהֲלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין לְאַתְקָנָא לְהוֹן אֶתֶר בֵּית מִשְׁרֵי:</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מִתֹּר יְהוָה דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאַרְוֹן בְּרִית־יְהוָה נָסַע לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר לָהֶם מְנוּחָה:</p>
<p>And the cloud of the LORD was over them by day, when they set forward from the camp.</p>	<p>וַעֲנַן יִקְרָא דִּי מִטְל עַל־יְהוֹן בֵּימָמָא בְּמִטְלָהוֹן מִן מִשְׁרֵיתָא:</p>	<p>וַעֲנַן יְהוָה עֲלֵיהֶם יוֹמָם בְּנִסְעָם מִן־הַמַּחֲנֶה: (ס)</p>
<p>And it came to pass, when the ark set forward, that Moses said: 'Rise up, O LORD, and let Thine enemies be scattered; and let them that hate Thee flee before Thee.'</p>	<p>וְהָיָה בְּמִטְל אַרְוֹנָא וְאַמַּר מֹשֶׁה אֶתְגְּלִי יְיָ וְיִתְפַּדְרוּן שְׂנְאֵיךְ וְיִעַרְקוּן בְּעַלֵּי דְבָבָךְ מִן קֶדְמָךְ:</p>	<p>וַיְהִי בְּנִסְעַת הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוֹמָנָה יְהוָה וַיַּפְצוּ אֹיְבֶיךָ וַיִּנָּסוּ מִשְׂנְאֵיךְ מִפְּנֶיךָ:</p>
<p>And when it rested, he said: 'Return, O LORD, unto the ten thousands of the families of Israel.'</p>	<p>וּבְמִשְׁרֹתַי אָמַר תוֹב יְיָ שְׁרִי בִּיקְרָךְ בְּגוֹ רַבּוּת אֶלְפֵי דִּישְׂרָאֵל:</p>	<p>וּבִנְחָה יֹאמֶר שׁוּבָה יְהוָה רַבּוּת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל: ז (פ)</p>

שראה שאין להם חלק הניחם והלך לו (שס פ): כי על כן ידעת חנתנו במדבר. כי נאה לך לעשות זאת על אשר ידעת חנותנו במדבר וראית נסים וגבורות שנעשו לנו (שס): כי על כן ידעת. כמו על אשר ידעת כמו (בראשית לח, כו) כי על כן לא נתתיה לשלה בני (שס יח, ה) כי על כן עצרתם (שס יט, ח) כי על כן באו (שס לג, י) כי על כן ראיתי פניך: והיית לנו לעינים. לשון עזר כתרומתו. דבר אחר לשון עמיד כל דבר ודבר שיתעלם מעיניו תהיה מאיר עיניו. דבר אחר שתהא חביב עלינו כגלגל עינינו שנאמר (דברים י, יט) ואהבתם את הגר:

(32) והיה הטוב ההוא וגר. מה טובה הטיבו לו אמרו כשהיו ישראל מחלקין את הארץ היה דושנה של יריחו ת"ק אמה על ת"ק אמה והניחוהו למחלוק אמרו מי שיצנה בית המקדש בחלקו הוא יטלנו וצין כך וצין כך נתנוהו לצני יתרו ליונדב בן רכב שנאמר (שופטים א, טז) ובני קני חותן משה עלו מעיר החמרים וגו' (ספרי פא):

(33) דרך שלשת ימים. מהלך שלשת ימים הלכו ציוס אחד שהיה הקצ"ה חפץ להכניסם לארץ מיד (שס פב): וארון ברית ה' נסע לפנייהם דרך שלשת ימים. זה הארון היוצא עמהם למלחמה ובו שצרי לוחות מונחים ומקדים לפנייהם דרך שלשת ימים לתקן להם מקום חנייה (ספרי פג. ב"ב יד):

(34) וענן ה' עליהם יומם. שצעה עננים כחוצים במסעיהם ארבע מד' רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד לפנייהם מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרבים (ספרי שס): מן המחנה. ממקום חנייתו:

(35) ויהי בנסע הארץ. עשה לו סמנויות מלפניו ומלאחריו לומר שאין זה מקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק צין פורעניות לפורעניות וכו' כדאיחא בכל כחצי הקדש (שצט קטו, א): קומוה ד'. לפי שהיה מקדים לפנייהם מהלך שלשת ימים היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תחרקו יותר (תנחומא צויהל ז): ויפוצו אויבך. המכונסין (ספרי פד): וינסו משנאך. אלו הרודפים: משנאך. אלו שונאי ישראל שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם שנאמר (תהלים פג, ג-ד) ומשנאך נשאו ראש ומי הם על עמך יערימו סוד (ספרי שס):

(36) שובה ה'. מנחם תרגמו לשון מרגוע וכן (ישעיה ל, טו) שצוצה ונחת תושעון: רבבות אלפי ישראל. מגיד שאין השכינה שורה בישראל פחותים משני אלפים ושתי רבבות (ספרי שס. יצמות סד, א):

XI	And the people were as murmurers, speaking evil in the ears of the LORD; and when the LORD heard it, His anger was kindled; and the fire of the LORD burnt among them, and devoured in the uttermost part of the camp.	וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאַנְנִים רָע בְּאָזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה: וַהֲוָה עָמָא כְּד מִסְתַּקְפִּין בִּיש קָדָם יְיָ וּשְׁמִיע קָדָם יְיָ וַתִּקְרִי רִיגוּזָה וּדְלִיקַת בְּהוֹן אִישְׁתָּא מִן קָדָם יְיָ וּשְׁיִצִּיאת בְּסִיפֵי מִשְׁרִיתָא:	וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאַנְנִים רָע בְּאָזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה:
2	And the people cried unto Moses; and Moses prayed unto the LORD, and the fire abated.	וַיִּצְעַק הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ: וַצִּנַּח עָמָא עַל מֹשֶׁה וְצִלֵּי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ וְאַשְׁתַּקַּעַת אִישְׁתָּא:	וַיִּצְעַק הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ:
3	And the name of that place was called Taberah, because the fire of the LORD burnt among them.	וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא תִּבְעָרָה כִּי-בָעִרָה בָּם אֵשׁ יְהוָה: וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא וַיִּקְרָא שְׁמִיה דְּאַתְרָא הַהוּא דְּלִיקַתָּא אַרִי דְּלִיקַת בְּהוֹן אִישְׁתָּא מִן קָדָם יְיָ:	וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא תִּבְעָרָה כִּי-בָעִרָה בָּם אֵשׁ יְהוָה:
4	And the mixed multitude that was among them fell a lusting; and the children of Israel also wept on their part, and said: 'Would that we were given flesh to eat!'	וְהָאֶסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאַוּוּ תֹאֲוָה וַיִּשְׁבּוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר: וּרְבֻרְבִּין דְּבִינְהוֹן שְׁאִילוּ שְׁאִילָתָא וַתְּבוּ וַיִּבְכוּ אַף בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִן יוֹכִילִנָּא בָּשָׂר:	וְהָאֶסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאַוּוּ תֹאֲוָה וַיִּשְׁבּוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר:
5	We remember the fish, which we were wont to eat in Egypt for nought; the cucumbers, and the melons, and the leeks, and the onions, and the garlic;	זָכַרְנוּ אֶת-הַדָּגָה אֲשֶׁר-נֹאכַל בַּמִּצְרַיִם חֲנָם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטְחִים וְאֶת-הַחֲצִיר וְאֶת-הַבָּצְלִים וְאֶת-הַשּׁוּמִיִּם: דְּכִרִין אֲנַחְנָא יְת נּוּנְיָא דְּהוּנְיָא אֲכָלִין בַּמִּצְרַיִם מִזֵּן יְת בּוּצִינְיָא וְיְת אֲבִטְחִיָּא וְכִרְתִּי וּבּוּצְלִי וְתוּמִי:	זָכַרְנוּ אֶת-הַדָּגָה אֲשֶׁר-נֹאכַל בַּמִּצְרַיִם חֲנָם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטְחִים וְאֶת-הַחֲצִיר וְאֶת-הַבָּצְלִים וְאֶת-הַשּׁוּמִיִּם:
6	but now our soul is dried away; there is nothing at all; we have nought save this manna to look to.'—	וַעֲתָה נִפְשָׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כָּל בִּלְתִּי אֶל-הַמָּן עֵינֵינוּ: וְכַעַן נַפְשָׁנָא תֵּאִיבָא לִית כָּל מְדָעַם אֶלְהִין לְמִנָּא עֵינָא:	וַעֲתָה נִפְשָׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כָּל בִּלְתִּי אֶל-הַמָּן עֵינֵינוּ:

(1) ויהי העם כמתאננים. אין העם חלא רשעים וכן הוא אומר (שמות יז, ד) מה לעשה לעם הזה ואומר (ירמיה יג, י) העם הרע הזה. וכשהם כשרים קרואים עמי שנאמר (שמות ז, טז) שלח עמי (מיכה ו, ג) עמי מה עשיתי לך (ספרי פה): כמתאננים. אין מתאננים חלא לשון עלילה מזקשים עלילה האין לפרוש מאחרי המקום וכן הוא אומר בשמשון (שופטים יד, ד) כי תואנה הוא מבקש (ספרי שם): רע באוני ה'. תואנה שהיא רעה באוני ה' שמתכוונים שתבא באוניו ויקניט אמרו או לנו כמה לצטנו דרך הזה שלשה ימים שלא נחנו מעוני הדרך: ויחר אפּו. אני הייתי מתכוין לטובתכם שתכנסו לארץ מיד: בקצה המחנה. צמקין שזה לשפלות אלו ערב רב רבי שמעון בן מנסיא אומר בקצינים שזהם ובגדולים: (2) ויצעק העם אל משה. משל למלך צער ודס שכנס על צנו והלך הבן חלא אוהבו של אביו ואמר לו לא וקש עלי מאבא (ספרי פו): ותשקע האש. שקעה במקומה בארץ שאלו חזרה לאחת הרוחות היתה מקפלת והולכת כל אותו הרוח (שם): (4) והאספסף. אלו ערב רב שנאספו אליהם צנאחם ממזרים (שם): וישבו. גם בני ישראל ויצבו עמהם (שם): מי יאכלנו בשר. וכיל לא היה להם צער והלא כבר נאמר (שמות יב, לח) וגם ערב רב עלה אתם ואין וצקר וגו' ואם תאמר אכלום והלא צנניסם לארץ נאמר (צמדבר לב, א) ומקנה רב היה לצני ראובן וגו' חלא שמצקשים עלילה (ספרי שם): (5) אשר נאכל במצרים חנם. אם תאמר שמצריים נותנים להם דגים חנם והלא כבר נאמר (שמות ה, יח) ותצן לא יתן לכם אם תצן לא היו נותנים להם חנם דגים היו נותנים להם חנם ומהו אומר חנם חנם מן המלכות (ספרי פז): את הקשאים. אמר רבי שמעון מפני מה המן משתנה לכל דבר חוץ מאלו מפני שהן קשים למניקות אומרים לאשה אל תאכלי שום וצלל מפני המינוק משל למלך כו' כדאיתא בספרי (שם): הקשאים. הם קוקומצרו"ש צלע"ו: אבטחים. צורק"ש: החציר. כרשין פוריל"ש ותרומות ית בוציניא וכו':

- 7 והֵמָּן כֹּזֵר־גֹּד הוּא וְעִינּוֹ כַּעֲיִן וּמִנָּא כָּבֵד זֶרַע גֹּדָא הוּא הִבְדִּילָהּ: יחזויה כחזיו בדולחא:
- 7 Now the manna was like coriander seed, and the appearance thereof as the appearance of bdellium.
- 8 שָׁטוּ הָעָם וּלְקָטוּ וּטְחָנוּ בִּרְחִים אֹז דָּכוּ בַּמִּדְכָּה וּבִשְׁלָלוּ בַּפָּרֹר וְעָשׂוּ אֹתוֹ עֲגוֹת וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשָּׁמֶן: שִׁטּוֹן עֲמָא וּלְקָטִין דְּצִבִּי טָחִין בִּרְחִיָּא וּדְצִבִּי דְּאִידָּ בַּמִּדּוּכְתָּא וּמִבְשָׁלִין לִיהּ בַּקִּדְרָא וְעִבְדִּין יִתִּיהּ גְּרִיצָן וְהָיָה טַעְמִיהּ כְּטַעְמִים דְּלִישׁ בַּמִּשְׁחָא:
- 8 The people went about, and gathered it, and ground it in mills, or beat it in mortars, and seethed it in pots, and made cakes of it; and the taste of it was as the taste of a cake baked with oil.
- 9 וּבִרְדֵּת הַטָּל עַל-הַמַּחֲנֶה לַיְלָה יֵרֵד הַמָּן עָלָיו: וְכַד נָחִית טָלָא עַל מִשְׁרֵיתָא בְּלִילְיָא נָחִית מִנָּא עֲלוּהִי:
- 9 And when the dew fell upon the camp in the night, the manna fell upon it.—
- 10 וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת-הָעָם בֹּכָה לְמִשְׁפָּחֹתָיו אִישׁ לִפְתָּח אֹהֶלֹו וַיִּחַר-אַף יְהוָה מְאֹד וַיַּבְעִינִי מֹשֶׁה רָע: וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה ית עֲמָא בְּכֹן לְזֶרְעֵיהֶון גֹּבֵר בְּתִרְעַ מִשְׁכָּנִיהּ וּתְקִיף רִוּנָא דִּי לַחֲדָא וּבַעֲיִנִי מֹשֶׁה בִּישׁ:
- 10 And Moses heard the people weeping, family by family, every man at the door of his tent; and the anger of the LORD was kindled greatly; and Moses was displeased.
- 11 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה לָמָּה הִרְעִיתָ לַעֲבָדְךָ וּלְמָה לֹא-מָצֵאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לָשׂוּם אֹתִי מִשָּׂא כָל-הָעָם תָּזָה עָלַי: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קָדָם יְיָ לָמָּא אֲבֹאִישָׁתָא לְעִבְדְּךָ וּלְמָא לֹא אֲשַׁכַּחִית רַחֲמִין קִדְמָךְ לְשׂוֹנְאָה ית מִטּוֹל כָּל עֲמָא הָדִין עָלַי:
- 11 And Moses said unto the LORD: 'Wherefore hast Thou dealt ill with Thy servant? and wherefore have I not found favour in Thy sight, that Thou layest the burden of all this people upon me?
- 12 הֲאֵנֹכִי הִרִיתִי אֶת כָּל-הָעָם הַזֶּה אִם-אֵנֹכִי יִלְדֵתִיהוּ כִּי-תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בַּחֲיִקְךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאָמֶן אֶת-חֵינֶךָ עַל-הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּיו: הָאֵב אֲנָא לְכָל עֲמָא הָדִין אִם בְּנֵי אֲנֹנִי דְּאִמְרָתִי לִי סוֹבְרֵהִי בְּתוֹקְפָךְ כְּמָא דְּמִסּוֹבֵר תוֹרְבִינָא ית יִנְקָא עַל אֲרַעָא דְּשִׁימָתָא לְאַבְתָּוִהִי:
- 12 Have I conceived all this people? have I brought them forth, that Thou shouldest say unto me: Carry them in thy bosom, as a nursing-father carrieth the sucking child, unto the land which Thou didst swear unto their fathers?

(6) אל המן עינינו. מן בשחר מן בערב (שס):

(7) והמן בזרע גד. מי שאמר זו לא אמר זו ישראל אומרים כלתי אל המן עינינו והקצ"ה הכתיב צמורה והמן כזרע גד וגו' כלומר ראו צאי עולם על מה מחלוננים בני והמן כך וכך הוא חשוב (ספרי פח): כזרע גד. עגול כגידא זרע קוליינד"ר: בדלח. שם אבן טובה קריסט"ל:

(8) שטו. אין שייט אלא לשון טיול אישצני"ר בלא עמל: וטחנו ברחים וגו'. לא ירד צריחים ולא בקדירה ולא במדוכה אלא משתנה היה טעמו לנטחני ולנדוכין ולמצולין (שס פט): בפרור. קדרה: לשד השמן. לחלוט של שמן כך פירשו דוגש ודומה לו (מהלים לב, ד) נהפך לשדי בחרצוני קיץ והלמ"ד יסוד נהפך לחלוט בחרצוני קיץ ורצונו פשוט (ספרי פט) לשון שדים אך אין ענין שדים אלא שמן ואי אפשר לומר לשד השמן לשון (דברים לב, טו) וישמן ישורון שאם כן היה המ"ם נקוד קמ"ץ קטן וטעמו למטה תחת המ"ם עכשיו שהמ"ם נקוד פת"ח קטן (סגול) והטעם תחת השי"ן לשון שמן הוא והשי"ן הנקודה בקמץ גדול ואינה נקודה בפתח קטן מפני שהוא סוף פסוק. דבר אחר לשד לשון נוטריקון ליש שמן דבש כעיסה הנלושה בשמן וקטופה דבש ותרגום של אוינקלום דמתרגם דליש במשחא נוטה לפתורו של דוגש שהעיסה הנלושה בשמן לחלוטית שמן יש צה:

(10) בכה למשפחתיו. משפחות משפחות נאספים וצוכים לפרסם תרעומתן בגלוי (ספרי ז) ורצונו אמרו (שס). יומא עה, א) למשפחותיו על עסקי משפחות על עריות הנאסרות להם:

- 13 Whence should I have flesh to give unto all this people? for they trouble me with their weeping, saying: Give us flesh, that we may eat.
- מֵאֵיִן לִי בָשָׂר לִתֵּת לְכָל־הָעָם הַזֶּה כִּי־יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנְהַלְנוּ בָשָׂר וְנֹאכְלָהּ:
- 14 I am not able to bear all this people myself alone, because it is too heavy for me.
- לֹא־אוּכָל אֲנִכִּי לִבְדִּי לִשְׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הַזֶּה כִּי כִבֵּד מִמֶּנִּי:
- 15 And if Thou deal thus with me, kill me, I pray Thee, out of hand, if I have found favour in Thy sight; and let me not look upon my wretchedness.
- וְאִם־כִּכָּהֵן אֶת־עֲשֵׂה לִי הֲרֹגֵנִי נָא הָרֹג אִם־מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאֶל־אַרְאֶה בְּרַעְיָי: (פ)
- 16 And the LORD said unto Moses: 'Gather unto Me seventy men of the elders of Israel, whom thou knowest to be the elders of the people, and officers over them; and bring them unto the tent of meeting, that they may stand there with thee.
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֲסַפְהָ לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי־הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשִׁטְרֵיוֹ וְלִקְחָתָם אִתָּם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ:
- 17 And I will come down and speak with thee there; and I will take of the spirit which is upon thee, and will put it upon them; and they shall bear the burden of the people with thee, that thou bear it not thyself alone.
- וַיֵּרְדֹּתִי וְדִבַּרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאַצְלֵתִי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם וְנָשָׂאוּ אִתָּהּ בְּמִשָּׁא הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא אִתָּהּ לְבַדָּךְ:

(12) כי תאמר אלי. שאתה אומר אלי שאתה צחיקן והיכן אמר לו כן (שמות לב, לד) לך נחה את העם ואומר (שמות ו, יג) וינים אל בני ישראל על מנת שיהיו סוקלים אתכם ומחרפים אתכם: על האדמה אשר נשבעת לאבותינו. אתה אומר לי לשאתם צחיקי:

(15) ואם ככה את עשה לי. תשש כחו של משה כנקבה כשהרהרו הקצ"ה הפורענות שהוא עמיד להביא עליהם על זאת אמר לפניו אם כן הרגני תחלה (ספרי נא): ואל אראה ברעתי. צרעתם היה לו לכחוצ אלא שכינה הכחוצ וזה אחד מתקוני סופרים צמורה לכינוי ולתקון לשון (מכילתא שירחא פ"י. תנחומא בשלח טז):

(16) אספה לי. הרי תשובה לתלונתך שאמרת לא אוכל אנכי לצדי והזקנים הראשונים היכן היו והלא אף צמורים ישבו עמהם שנאמר (שמות ג, טז) לך ואספת את זקני ישראל אלא צאש תצברה מהו וראוים היו מסיני לכך דכתיב (שמות כד, יא) ויחזו את האלהים שנהגו קלות ראש כנושך פתו ומדבר צפני המלך וזהו (שם) ויאכלו וישתו ולא רצה הקצ"ה ליתן אצלנות במתן תורה ופרע להם כאן (תנחומא בהעלתך טז): אשר ידעת כי הם וגו'. אותן שאתה מכיר שנתמנו עליהם שוטרים צמורים בעבודת פרך והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל עתה יתמנו בגדולתן כדרך שננטעו צמרתן (ספרי נא): ולקחת אותם. קחם צדצרים אשריכם שנתמנית פרנסים על בניו של מקום: והתיצבו שם עמך. כדי שיראו ישראל וינהגו זהם גדולה וכבוד ויאמרו חזינן אלו שנכנסו עם משה לשמוע דבור מפי הקצ"ה (ספרי נא):

(17) וירדתני. זו אחת מעשר ירידות הכתובות צמורה (שם נא): ודברתי עמך. ולא עמהם (שם): ואצלתי. כמרגמו וארבי כמו (שמות כד, יא) ואל אלילי בני ישראל: ושמתני עליהם. למה משה דומה באותה שעה לנר שמונת על

<p>And say thou unto the people: Sanctify yourselves against 18 to-morrow, and ye shall eat flesh; for ye have wept in the ears of the LORD, saying: Would that we were given flesh to eat! for it was well with us in Egypt; therefore the LORD will give you flesh, and ye shall eat.</p>	<p>וְאֵל־הָעָם תֹּאמַר הַתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר וְאָכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בְכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וְאָכַלְתֶּם:</p>	<p>18 וְאֵל־הָעָם תֹּאמַר הַתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר וְאָכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בְכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וְאָכַלְתֶּם:</p>
<p>19 Ye shall not eat one day, nor two days, nor five days, neither ten days, nor twenty days;</p>	<p>לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּ וְלֹא תֵרִין יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִין יוֹמִים:</p>	<p>19 לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּ וְלֹא יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִין יוֹמִים:</p>
<p>20 but a whole month, until it come out at your nostrils, and it be loathsome unto you; because that ye have rejected the LORD who is among you, and have troubled Him with weeping, saying: Why, now, came we forth out of Egypt?</p>	<p>עַד יֵרֵחַ יוֹמִין עַד יִתְקַוֶּצוּן בִּיה וְיִהְיֶה לָכֶם לְזֹרָא חֲלָף דְּקִצְתוֹן בְּמִימְרָא דִּי דְּשִׁכְנִיתִיה שְׂרָא בִּינִיכּוֹן וּבְכִיתוֹן קְדָמוּהִי לְמִימְרָא לְמָא דָּנָן נִפְקָא מִמִּצְרַיִם:</p>	<p>20 עַד יֵרֵד יָמִים עַד אֲשֶׁר־ יֵצֵא מֵאַפְכֶם וְיִהְיֶה לָכֶם לְזֹרָא זֶעַן כִּי־מֵאֲסַתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וַתִּבְכוּ לִפְנֵי לֵאמֹר לָמָּה זֶה יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם:</p>
<p>21 And Moses said: 'The people, among whom I am, are six hundred thousand men on foot; and yet Thou hast said: I will give them flesh, that they may eat a whole month!</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֲלָף רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָּשָׂר אֶתֶּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:</p>	<p>21 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֲלָף רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָּשָׂר אֶתֶּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:</p>
<p>22 If flocks and herds be slain for them, will they suffice them? or if all the fish of the sea be gathered together for them, will they suffice them?'</p>	<p>הֲעֵאן וְתוֹרִין יִתְנַכְּסוּן לָהֶון הִסְפְּקוּן לָהֶון אִם יֵת כָּל נוּיֵי יָמָא יִתְכַנְּשׁוּן לָהֶון הִסְפְּקוּן לָהֶון:</p>	<p>22 הֲצֵאן וּבְקָר יִשְׁחַט לָהֶם וּמִצֵּא לָהֶם אִם אֶת־כָּל־דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֶף לָהֶם וּמִצֵּא לָהֶם: (פ)</p>

גזי מנורה והכל מדליקין הימנו ואין אורו חסר כלום (ספרי שם): ונשאו אתך. התנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם טורח גזי שהם טרחנים וסרצנים (שם צג): ולא תשא אתה לבדך. הרי תשובה למה שאמרת לא אוכל אנכי לצדי (ספרי): (18) התקדשו. הזמינו עצמכם לפורענות וכן הוא אומר (ירמיה יג, ג) והקדישם ליום הריגה (ספרי צג): (20) עד חדש ימים. זו צבצבים שמתמזגין על מטותיהן ואחר כך נשמתן יוצאה וצבצבים הוא אומר (להלן לג) הצבצב עוֹדוֹן בִּין שְׁנִיָּה כִּךְ הִיא שְׁנִיָּה צִסְפִּי (צג) אֵלֶּל צִמְכִּילְתָּ (ויסע פ"ג. יומא עה, ג) שְׁנִיָּה חִילוֹף הִרְשָׁעִים אוֹכְלִין וּמִצְטָעִין שְׁלִשִׁים יוֹם וְהַצִּבְרִים הַצִּבְרִים עוֹדוֹן בִּין שְׁנִיָּה: עַד אֲשֶׁר יֵצֵא מֵאַפְכֶם. כְּתִרְגוּמוֹ דִּי תַקְלוֹן צִיָּה יֵהָא דוֹמָה לָכֶם כִּאִילוֹ אֲכַלְתֶּם מִמֶּנּוּ וְיִתֵּר מִדְּאִי עַד שִׁינְאָ וְנִגְעַל לַחוּץ דְּרַךְ הָאָף: וְהִיָּה לָכֶם לְזֹרָא. שְׁתִּיבּוּ מִרְחִיקִין אוֹתוֹ וְיִתֵּר מִמֶּה שְׁקִרְבַּתֶּם (ספרי שם) וּצְדָצְרִי רִצִּי מִשֶּׁה הִדְרֶשׁן רִאִיתִי שִׁישׁ לִשׁוֹן שְׁקוֹרִין לְחֹרֵז זֹרָא: אֵת דִּי אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם. אִם לֹא שְׁנִיָּה שְׁכִינִתִּי צִיָּה לֹא גִצָּה לְצִבְצָב לִיכְנֹס לָכֶם הַצִּבְרִים הַלָּלוּ (שם): (21) שש מאות אלף רגלי. לא חש למנות את הפרט שלשת אלפים היתרים. ורבי משה הדרשן פירש שלא צרכו אלא אותן שיצאו ממצרים: (22) הצאן ובקר ישחט. זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא דורש ואין רבי שמעון דורש כמותו (ר"ה יח, ג) רבי עקיבא אומר שש מאות אלף רגלי ואחיה אמרת צבצב אתן להם ואכלו חדש ימים האלף ובקר וגו' הכל כמשמעו מי יספיק להם כענין שנאמר (ויקרא כה, כו) ומנא כדי גאלתו ואיוז קשה זו או (במדבר כ, י) שמעו נא המורים אלף לפי שלא אמר צבצבים

23 And the LORD said unto Moses: 'Is the LORD'S hand waxed short? now shalt thou see whether My word shall come to pass unto thee or not.'

23 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הֲיָד הַיְיָ הִיא קְצָרָה תִּקְצָר עֲתָה תִּרְאֶה הֲיָד הַיְיָ הִיא קְצָרָה דְּבָרִי אִם־לֹא:

24 And Moses went out, and told the people the words of the LORD; and he gathered seventy men of the elders of the people, and set them round about the Tent.

24 וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל־הָעָם אֶת דְּבָרֵי יְהוָה וַיֹּאסֶף שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבֹת הָאֹהֶל:

25 And the LORD came down in the cloud, and spoke unto him, and took of the spirit that was upon him, and put it upon the seventy elders; and it came to pass, that, when the spirit rested upon them, they prophesied, but they did so no more.

25 וַיֵּרֶד יְהוָה בַּעֲנָן וַיְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאצֶּל מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיָּתֵן עַל־שִׁבְעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כְּנֹחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יִסְפוּ:

26 But there remained two men in the camp, the name of the one was Eldad, and the name of the other Medad; and the spirit rested upon them; and they were of them that were recorded, but had not gone out unto the Tent; and they prophesied in the camp.

26 וַיֵּשְׂאָרוּ שְׁנֵי־אֲנָשִׁים בַּמַּחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מִדְּדָד וַתָּנַח עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וְהֵמָּה בַּכְּתָבִים וְלֹא יָצְאוּ הָאֶהֱלָה וַיִּתְנַבְּאוּ בַּמַּחֲנֶה:

חיסך לו הכתוב ולא נפרע ממנו וזו של מריצה היתה בגלוי לפיכך לא חיסך לו הכתוב. רצי שמעון אומר חס ושלום לא עלתה על דעתו של אותו נדיק כך מי שכתוב צו (שם י, ז) בכל ביתי נאמן הוא יאמר אין המקום מספיק לנו אלא כך אמר שש מאות אלף רגלי וגו' ואתה אמרת דבר אתן לחדש ימים ואחר כך תהרוג אותה גדולה כזו הלאן וזכר ישחט להם כדי שיהרגו ותהא אכילה זו מספקת עד עולם וכי שכתב הוא זה אומרים לו לחמור טול כור שעורים ונחמור ראשך השיבו הקצ"ה ואם לא אתן יאמרו שקצרה ידי הטוב בעיניך שיד ה' תקצר בעיניהם יאכזרו הם ומהא כיוצא בהם ואל תהי ידי קצרה לפניהם אפילו שעה אחת (תוספתא סוטה ו, ד):

(23) עתה תראה היקרך דברי. רצן גמליאל בנו של רצי יהודה הנשיא אומר אי אפשר לעמוד על הטפל מאחר שאין מבקשים אלא עלילה לא תספיק להם סופן לדון אחריו אם אתה נותן להם דבר צהמה גסה יאמרו דקה בקשנו ואם אתה נותן להם דקה יאמרו גסה בקשנו חיה ועוף בקשנו דגים וחגבים בקשנו אמר לו אם כן יאמרו שקצרה ידי (שם) אמר לפניו הריני הולך ומפייסן אמר לו עתה תראה היקרך דברי שלא ישמעו לך הלך משה לפייסן (זה קאי גם לרש"י לעיל) אמר להם ה' תקצר (תהלים עח, כ) הן הכה נור ויזובו מים וגו' הגם להם יוכלת אמרו פשרה היא זו אין צו כח למלאות שאלתנו וזהו שנאמר וינא משה וידבר אל העם כיון שלא שמעו לו ויאסף שבעים איש וגו' (ספרי נה):

(25) ולא יספו. לא נתנבאו אלא אותו היום לצדו כך מפורש בספרי (שם) ואונקלוס תרגם ולא פסקין שלא פסקה נבואה מהם:

(26) וישארו שני אנשים. מאותן שנזכרו אמרו אין לנו כדאין לגדולה זו (ספרי). תנחומא בהעלתך יצ: והמה בכחבים. צמזוררים שזהם לסנהדרין ונכחצו כולם נקוצים בשמות ועל ידי גורל לפי שהחשבו עולה ל"ז שצטים ששה עשר לכל שצט ושצט חוץ משני שצטים שאין מגיע אליהם אלא חמשה חמשה אמר משה אין שצט שומע לי לפחות משצטו זקן אחד מה עשה נטל ע"צ פתקין וכתב על שבעים זקן ועל שנים חלק וזכר מכל שצט ושצט ששה והיו ע"צ אמר להם טלו פתקיעם מתוך קלפי מי שעלה צידו זקן נתקדש ומי שעלה צידו חלק אמר לו המקום לא חפץ בך (ספרי נה):

- 27 And there ran a young man, and told Moses, and said: 'Eldad and Medad are prophesying in the camp.'
- 28 And Joshua the son of Nun, the minister of Moses from his youth up, answered and said: 'My lord Moses, shut them in.'
- 29 And Moses said unto him: 'Art thou jealous for my sake? would that all the LORD'S people were prophets, that the LORD would put His spirit upon them!'
- 30 And Moses withdrew into the camp, he and the elders of Israel.
- 31 And there went forth a wind from the LORD, and brought across quails from the sea, and let them fall by the camp, about a day's journey on this side, and a day's journey on the other side, round about the camp, and about two cubits above the face of the earth.
- 32 And the people rose up all that day, and all the night, and all the next day, and gathered the quails; he that gathered least gathered ten heaps; and they spread them all abroad for themselves round about the camp.
- וַיֵּרָץ הַנַּעַר וַיִּגֵּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמִדְּד מְתַנַּבְּאִים בַּמַּחֲנֶה:
- וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן מִשְׁרֵת מֹשֶׁה מִבְּחָרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה כָּלָאִם:
- וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הַמִּקְנָא אֶתָּה לִי וּמִי יֵאָן כָּל-עַם יִהְיֶה נְבִיאִים כִּי-יִתֵּן יְהוָה אֶת-רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:
- וַיִּאָּסֶף מֹשֶׁה אֶל-הַמַּחֲנֶה הוּא וּזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וְרוּחַ נֹסַע מֵאֵת יְהוָה וַיִּגָּז שְׁלֹוִים מִן-הַיָּם וַיַּטֵּשׂ עַל-הַמַּחֲנֶה כְּדָרָךְ יוֹם כֹּה וּכְדָרָךְ יוֹם כֹּה סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה וּכְאֻמָּתִים עַל-פְּנֵי הָאָרֶץ:
- וַיָּקֶם הָעָם כָּל-הַיּוֹם וְכָל-הַלַּיְלָה וְכָל-הַיּוֹם הַמַּחֲרָת וַיִּאָּסְפוּ אֶת-הַשְּׁלֹו הַמִּמָּעִיט אֶסְף עֶשְׂרֵה חֲמֹרִים וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שְׂפּוֹת סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה:
- וַיִּחַד נָטַל מִן קֶדֶם יְיָ וַאֲפָרַח שְׁלֵו מִן יָמָא וּרְמָא עַל מִשְׁרֵיתָא כְּמַהֲלָךְ יוֹמָא לְכָא וּכְמַהֲלָךְ יוֹמָא לְכָא סְחוֹר סְחוֹר לְמִשְׁרֵיתָא וּכְרוֹם תַּרְתִּין אַמִּין עַל אֶפִי אֶרֶעָא:
- וְקָם עָמָא כָּל יוֹמָא הַהוּא וְכָל לַיְלָא וְכָל יוֹמָא דְּבִתְרוּהִי וּכְנָשׁוּ יֵת שְׁלֵו דְּאַזְעַר כְּנָשׁ עֶשְׂרָא דְּגוֹרִין וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶון מִשְׁטָחִין סְחוֹר סְחוֹר לְמִשְׁרֵיתָא:

(27) וירץ הנער. יש אומרים גרשום בן משה היה (תנחומא שם):

(28) כלאם. הטל עליהם זרכי צדורהם כלים מאלהים. דבר אחר תנס אל צית הכלל לפי שהיו מתנבאים משה מת ויהושע מניס את ישראל לארץ (סנהדרין י, א. ספרי זר'ה):

(29) המקנא אותה ל. הקנאי אותה לי הקנאתי אותה מקנא: ל. כמו בשצילי כל לשון קנאה אדם הנותן לב על הדבר או לנקום או לעזור אנפרמניט בלע"ז אוהו צעזי המשא:

(30) ויאסף משה. מפסח אהל מועד: אל המחנה. נכנסו איש לאהלו: ויאסף. לשון כניסה אל הבית כמו (דברים כג, ז) ואספתו אל חוך ביתך. ואצל לכולם (תהלים לט, ז) יצור ולא ידע מי אוספם מלמד שלא הביא עליהם פורענות עד שנכנסו הדציקים איש לאהלו (ספרי לו):

(31) ויגז. ויפריח וכן (תהלים ל, י) כיגז חיש וכן (נחום א, יג) נגזו ועבר: וישש. ויפשוט כמו (שמואל א ל, טז) והנס נטושים על פני כל הארץ (יחזקאל כט, ה) ונטשתין המדברה: וכאמיתם. פורחות בגובה עד שהן כנגד לבו של אדם כדי שלא יאח טורח באסיפתן לא להגזיה ולא לשחות (ספרי לו):

(32) הממעיש. מי שאסף פחות מכולם העצלים והחגרים אסף עשרה חמרים: וישטחו. עשו אותן משטיחין משטיחין (שם נח):

<p>33 While the flesh was yet between their teeth, ere it was chewed, the anger of the LORD was kindled against the people, and the LORD smote the people with a very great plague.</p>	<p>בשרָא עד כְּעַן בֵּין שְׁנֵיהֶן עד לא פִּסַּק וְרוּחַא דִּי תְּקִיף בְּעָמָא וְקָטַל יֵי בְּעָמָא קָטוּל סְגִי לְחָדָא:</p>	<p>33 הַבָּשָׂר עוֹדְנָו בֵּין שְׁנֵיהֶם טָרַם יִכְרַת וְאִף יִהְיֶה חֲרָה בָּעָם וַיִּדָּ יִהְיֶה בָּעָם מַכָּה רַבָּה מְאֹד:</p>
<p>34 And the name of that place was called Kibroth-hattaavah, because there they buried the people that lusted.</p>	<p>וּקְרָא יֵת שְׁמִיהּ דְּאַתְרָא הַהוּא קִבְרוֹת דְּמִשְׁאַלֵי אַרְי תַּמָּן קִבְרוֹ יֵת עָמָא דְּשִׂאֵלוּ:</p>	<p>34 וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא קִבְרוֹת הַתָּאָוָה כִּי־שָׁם קָבְרוּ אֶת־הָעָם הַמִּתְאָוִים:</p>
<p>35 From Kibroth-hattaavah the people journeyed unto Hazeroth; and they abode at Hazeroth.</p>	<p>מִקִּבְרוֹת דְּמִשְׁאַלֵי נָטְלוּ עָמָא לְחֻצְרוֹת וְהָיוּ בְּחֻצְרוֹת:</p>	<p>35 מִקִּבְרוֹת הַתָּאָוָה נָסְעוּ הָעָם חֻצְרוֹת וַיְהִיו בְּחֻצְרוֹת: (פ)</p>
<p>XII And Miriam and Aaron spoke against Moses because of the Cushite woman whom he had married; for he had married a Cushite woman.</p>	<p>וּמִלִּילַת מֵרִים וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל עֵיסַק אֶתְתָּא שְׁפִירְתָּא דְּנָסִיב אַרִי אֶתְתָּא שְׁפִירְתָּא דְּנָסִיב רַחִיק:</p>	<p>XII וַתְּדַבֵּר מֵרִים וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל־אֲדוֹת הָאִשָּׁה הַכֻּשִׁית אֲשֶׁר לָקַח כִּי־אִשָּׁה כְּשִׁית לָקַח:</p>
<p>2 And they said: 'Hath the LORD indeed spoken only with Moses? hath He not spoken also with us?' And the LORD heard it.—</p>	<p>וְאָמְרוּ הֶלְחוּד בָּרַם עִם מֹשֶׁה מִלִּיל יֵי הֲלָא אַף עִמָּנָא מִלִּיל וּשְׁמִיעַ קֳדָם יֵי:</p>	<p>2 וַיֹּאמְרוּ הֲרַק אֲדָ־בְּמֹשֶׁה דִּבֵּר יִהְיֶה הֲלָא גַם־בָּנוּ דִּבֵּר וַיִּשְׁמַע יְהוָה:</p>
<p>3 Now the man Moses was very meek, above all the men that were upon the face of the earth.—</p>	<p>וְגוּבְרָא מֹשֶׁה עֲנוּתָן לְחָדָא מִכָּל אֲנָשָׁא דְּעַל אֲפִי אֲרֵעָא:</p>	<p>3 וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנּוּ מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פָּנָי הָאֲדָמָה: (ס)</p>
<p>4 And the LORD spoke suddenly unto Moses, and unto Aaron, and unto Miriam: 'Come out ye three unto the tent of meeting.' And they three came out.</p>	<p>וְאָמַר יֵי בְּתַכְיָף לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וּלְמֵרִים פּוֹקוּ תִּלְתִּיכוֹן לְמִשְׁכַּן זְמָנָא וּנְפִקוּ תִּלְתִּיהוֹן:</p>	<p>4 וַיֹּאמֶר יְהוָה פְּתָאֵם אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־מֵרִים צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֶּכֶם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשֹׁתָם:</p>

(33) טרם יכרת. כתרגומו עד לא פסק. דבר אחר אינו מספיק לפוסקו צשיניי עד שנשמחו יואלה (ס לז):

(1) ותדבר. אין דבור בכל מקום אלא לשון קשה וכן הוא אומר (בראשית מז, ל) דבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות ואין אמירה בכל מקום אלא לשון חסנונים וכן הוא אומר (בראשית יט, ז) ויאמר אל נא אחי תרעו (במדבר יב, ו) ויאמר שמעו נא דברי (ספרי טז). כל נא לשון צקשה. ותדבר מרים ואהרן. היא פתחה דבור מחלה לפיכך הקדימה הכתוב מחלה ומנין היתה יודעת מרים שפירש משה מן האשה רבי נתן אומר מרים היתה צדד צפורה בשעה שנאמר למשה אלדד ומידד מתנבאים במחנה כיון ששמעה צפורה אמרה אי לנשותיהן של אלו אם הם נזקקים לנצואה שיהיו פורשין מנשותיהן כדרך שפירש בעלי ממני ומשם ידעה מרים והגידה לאהרן ומה מרים שלא נכוונה לגנותו כך נענשה ק"ו למספר בגנותו של חזירו (ספרי טז): האשה הכשית. מגיד שהכל מודים ציפיה כשם שהכל מודים בשחרותו של כושי (סס): כושית. צגימטריא יפת מראה (תנחומא לז, יג): על אדות האשה. על אודות גירושיה: כי אשה כשית לקח. מה תלמוד לומר אלא יש לך אשה נאה ציפיה ואינה נאה צמעשה צמעשה ולא ציפיה אצל זאת נאה בכל: האשה הכשית. על שם נויה נקראת כושית כאדם הקורא את בנו נאה כושי כדי שלא תשלוט בו עין רעה (סס): כי אשה כשית לקח. ועמה גרשה (סס):

(2) הרק אך. עמו לצדו דבר ה': הלא גם בנו דבר. ולא פירשנו מדרך ארץ (ספרי ק):

(3) ענו. שפלוסלן:

<p>And the LORD came down in a pillar of cloud, and stood at the door of the Tent, and called Aaron and Miriam; and they both came forth.</p>	<p>וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיֵּעַמֵּד בַּתַּחַת הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אֶת־אַהֲרֹן וּמִרְיָם וַיָּצְאוּ שְׁנֵיהֶם:</p>	<p>וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיֵּעַמֵּד בַּתַּחַת הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אֶת־אַהֲרֹן וּמִרְיָם וַיָּצְאוּ שְׁנֵיהֶם:</p>
<p>And He said: 'Hear now My words: if there be a prophet among you, I the LORD do make Myself known unto him in a vision, I do speak with him in a dream.</p>	<p>וַיֹּאמֶר שְׁמַעְנוּנָא דְּבִרֵי אִם־יְהִי־נָבִיאֲכֶם יְהוָה בְּמַרְאֶה אֱלֹוֹ אֶתְנִדַּע בְּחִלּוֹם אֲדַבֵּר־בּוֹ:</p>	<p>וַיֹּאמֶר שְׁמַעְנוּנָא דְּבִרֵי אִם־יְהִי־נָבִיאֲכֶם יְהוָה בְּמַרְאֶה אֱלֹוֹ אֶתְנִדַּע בְּחִלּוֹם אֲדַבֵּר־בּוֹ:</p>
<p>My servant Moses is not so; he is trusted in all My house;</p>	<p>לֹא־כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל־בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא:</p>	<p>לֹא־כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל־בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא:</p>
<p>with him do I speak mouth to mouth, even manifestly, and not in dark speeches; and the similitude of the LORD doth he behold; wherefore then were ye not afraid to speak against My servant, against Moses?</p>	<p>מִמְלַל עִם מִמְלַל מְלִילָנָא עֵמִיד בְּחִיּוֹ וְלֹא בְּחֻדְוִין וּבְדַמּוּת יִקְרָא דִּיּוֹ מִסְתַּכֵּל וּמַדִּין לֹא דְחִילְתוֹן לְמַלְלָא בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה:</p>	<p>פֶּה־אֶל־פֶּה אֲדַבֵּר־בּוֹ וּמַרְאֶה וְלֹא בְּחִידָת וּתְמַנֵּת יְהוָה נִבִּיט וּמַדְוֵעַ לֹא יֵרָאֶתָם לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה:</p>
<p>And the anger of the LORD was kindled against them; and He departed.</p>	<p>וַתִּקְרוֹ רִיגָזָא דִּיּוֹ בְּהוֹן וַאֲסִתְּלַק:</p>	<p>וַיִּחַר־אַף יְהוָה בָּם וַיֵּלֶךְ:</p>

- (4) פתאום. נגלה עליהם פתאום והם טמאים צדקך ארץ והיו זועקים מים מים להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה מאחור שנגלית עליו שכינה תדיר ואין עת קצוה לדבור (תנחומא שם): צאו שלשתכם. מגיד ששלשתן נקראו צדבור אחד מה שאי אפשר לפה לומר ולאין לשמוע (ספרי קצ):
- (5) בעמוד ענן. יא יחידי שלא כמדת זשר ודס מלך זשר ודס כשיוצא למלחמה יוצא צאוכלוסין וכשיוצא לשלום יוצא צמועטים ומדת הקצ"ה יוצא למלחמה יחידי שנאמר (שמות טו, ג) ה' איש מלחמה ויוצא לשלום צאוכלוסין שנאמר (תהלים סח, יח) רכב אלהים רבותים אלפי שנאן (ספרי שם): ויקרא אהרן ומרים. שיהיו נמשכין ויוצאין מן החצר לקראת הדבור (שם): ויצאו שניהם. ומפני מה משכן והפרידן ממשה לפי שאומרים מקצת שצחו של אדם צפניו וכולו שלא צפניו וכן מצינו צנח שלא צפניו נאמר (בראשית ו, ט) איש צדיק תמים וצפניו נאמר (שם ז, א) כי אותך ראיתי צדיק לפני. דבר אחר שלא ישמע צנזיפתו של אהרן (ספרי שם):
- (6) שמעו נא דברי. אין נא אלא לשון בקשה (ספרי קג): אם יהיה נביאכם. אם יהיו לכם נביאים: ה' במראה אליו אתודע. שכינת שמי אין נגלית עליו באספקלריא המאירה אלא בחלוס וחזיון:
- (8) פה אל פה. אמרתי לו לפרוש מן האשה והיכן אמרתי לו צסיני (דברים ה, כו) לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי (ספרי. תנחומא לו, יג): ומראה ולא בחידות. ומראה זה מראה דבור. שאני מפרש לו דבורי במראית פנים שבו ואיני סותמו לו בחידות כענין שנאמר ליחזקאל (יחזקאל יז, צ) חוד חידה וגו'. יכול מראה שכינה תלמוד לומר (שמות לג, כ) לא תוכל לראות את פני (ספרי קג): ותמנת ה' יביש. זה מראה אחוריים כענין שנאמר (שמות לג, כג) וראית את אחורי (ספרי שם): בעבדי במשה. אינו אומר צעדי משה אלא צעדי צמשה צעדי אף על פי שאינו משה צמשה אפילו אינו צעדי כדאי הייתם לירא מפניו וכל שכן שהוא צעדי ועבד מלך מלך היה לכם לומר אין המלך אוהבו חנם ואם תאמרו איני מכיר צמעשו זו קשה מן הראשונה (שם. תנחומא שם):
- (9) ויחר אף ה' בם וילך. מאחר שהודיעם סרחונם גזר עליהם נדוי קל וחומר לבשר ודם שלא יכעוס על חזירו עד שיודיענו סרחונו (ספרי קד. תנחומא שם):

<p>And when the cloud was removed from over the Tent, behold, 10 Miriam was leprous, as white as snow; and Aaron looked upon Miriam; and, behold, she was leprous.</p>	<p>וַהֲעֵנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וַהֲנֶה 10 מִרְיָם מְצֻרַעַת כַּשָּׁלֵג וַיִּפֹּן אַהֲרֹן אֶל־מִרְיָם וַהֲנֶה מְצֻרַעַת: סִגְיָרָא:</p>	<p>וַהֲעֵנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וַהֲנֶה 10 מִרְיָם מְצֻרַעַת כַּשָּׁלֵג וַיִּפֹּן אַהֲרֹן אֶל־מִרְיָם וַהֲנֶה מְצֻרַעַת: סִגְיָרָא:</p>
<p>And Aaron said unto Moses: 'Oh 11 my lord, lay not, I pray thee, sin upon us, for that we have done foolishly, and for that we have sinned.</p>	<p>וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי 11 אַל־נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נִוְאלָנוּ וְאֲשֶׁר חָטָאנוּ:</p>	<p>וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי 11 אַל־נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נִוְאלָנוּ וְאֲשֶׁר חָטָאנוּ:</p>
<p>Let her not, I pray, be as one dead, 12 of whom the flesh is half consumed when he cometh out of his mother's womb.'</p>	<p>לֹא כֵּן תִּתְרַחֵק דָּא מִבֵּינָנָא אֲרִי אֲחִיתָנָא הִיא צְלִי כֵּן עַל בִּשְׂרָא מִימָא הָדִין דְּבִה וַיִּתְסִי:</p>	<p>אַל־נָא תִהְי כִּמֶּת אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ 12 מִרְחֶם אִמּוֹ וַיֵּאָכֵל חֲצִי בִשָּׁרוֹ: וַיִּתְסִי:</p>
<p>And Moses cried unto the LORD, 13 saying: 'Heal her now, O God, I beseech Thee.'</p>	<p>וַצְלִי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ לְמִימֶר אֱלֹהֵא בִּבְעוּ אִסִּי כֵּן יִתֵּה:</p>	<p>וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר 13 אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ: (פ)</p>
<p>And the LORD said unto Moses: 'If 14 her father had but spit in her face, should she not hide in shame seven days? let her be shut up without the camp seven days, and after that she shall be brought in again.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאֵלֹא אָבוֹהָא מִנְזָרָא נִזְרָא בִּיה הֲלֹא תִתְכַּלִּים שִׁבְעָא יוֹמִין תִּסְתַּגֵּר שִׁבְעָא יוֹמִין מִבֵּרָא לְמִשְׁרִיתָא וּבִתֵּר כֵּן תִּתְכַּנֵּישׁ:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאָבִיהָ 14 יִרְק יִרְק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִתְכַּלֵּם שִׁבְעַת יָמִים תִּסְגֹּר שִׁבְעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחֵר תֵּאָסֵף:</p>

מפטיר

(10) והענן סר. ואחר כך והנה מרים מצורעת כשלג משל למלך שאמר לפדגוג רדה את בני אצל לא תרדנו עד שאלך מאלנך שרמתי עליו (ספרי קה. תנחומא שם):
(11) נואלנו. כתרגומו לשון אויל:
(12) אל נא תהי. אחותנו זו: כמת. שהמצורע חשוב כמת מה מת מטמא צביאה אף מצורע מטמא צביאה (נדרים סד, 3. ספרי שם. תנחומא שם): אשר בצאתו מרחם אמו. אמו היה לו לומר אלא שכיה הכתוב וכן חזי בשור חזי בשור היה לו לומר אלא שכיה הכתוב אשר מאחר שיצאה מרחם אמו היא לנו כאילו נאכל חזי בשורנו כענין שנאמר (בראשית לז, כז) כי אחינו בשורנו הוא (ספרי שם. תנחומא שם) ולפי משמעו אף הוא נראה כן אין ראוי לאח להניח את אחותו להיות כמת: אשר בצאתו. מאחר שיצא זה מרחם אמו של זה שיש כח צידו לעזור ואינו עוזרו הרי נאכל חזי בשורו שאחיו בשורו הוא. דבר אחר אל נא תהי כמת אם אינך רופאה בתפלה מי מסגירה ומי מטירה אני אי אפשר לראותה שאני קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים וכהן אחר אין צעולם וזהו אשר נצאתו מרחם אמו (תנחומא שם):
(13) אל נא רפא נא לה. צא הכתוב ללמדך דרך ארץ שהשאל דבר מחזירו לריך לומר שנים או שלשה דברי תחנונים ואחר כך יבקש שאלותיו (ספרי שם. תנחומא שם): לאמר. מה תלמוד לומר אמר לו השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו עד שהשיבו ואזיה ירק וירק וגו' רבי אלעזר בן עזריה אומר ד' מקומות בקש משה מלפני הקב"ה להשיבו אם יעשה שאלותיו אם לאו. כיוצא בו (שמות ו, יב) וידבר משה לפני ה' לאמר וגו' מה תלמוד לומר לאמר השיבני אם גואלם אתה אם לאו עד שהשיבו עתה תראה וגו'. כיוצא בו (במדבר כז, טו) וידבר משה אל ה' לאמר יפקד ה' אלהי הרוחות לכל בשר. כיוצא בו (דברים ג, כג) ואחתנן אל ה' בעת ההיא לאמר השיבו רצ לך (ספרי שם): רפא נא לה. מפני מה לא האריך משה בתפלה שלא יהיו ישראל אומרים אחותו עומדת בצרה והוא עומד ומרבה בתפלה. (דבר אחר שלא יאמרו ישראל בשביל אחותו הוא מאריך בתפלה אצל בשבילנו אינו מאריך בתפלה) (ספרי שם. תנחומא שם):
(14) ואביה ירק וירק בפניה. ואם אזיה הראה לה פנים זועפות הלא תכלם שבעת ימים קל וחומר לשכינה י"ד יום אלא דיו לצא מן הדין להיות כנדון לפיכך אף בזיפתית תסגר שבעת ימים (צ"ק כה, א. ספרי קו): ואחר תאסף. אומר

- 15 And Miriam was shut up without the camp seven days; and the people journeyed not till Miriam was brought in again. וַתִּסָּגֶר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים וְהָעָם לֹא נָסַע עַד־הָאֶסְף מִרְיָם:
- 16 And afterward the people journeyed from Hazeroth, and pitched in the wilderness of Paran. וְאַחֵר נָסְעוּ הָעָם מִחֲצֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר פָּאֲרָן: (פ)

The Haftarah is Zechariah 2:14 - 4:7 on page 191.

- XIII And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יוֹ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:
- 2 'Send thou men, that they may spy out the land of Canaan, which I give unto the children of Israel; of every tribe of their fathers shall ye send a man, every one a prince among them.' שְׁלַח־לָךְ אַנְשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלְחוּ כָל נָשִׂיא בָהֶם:
- 3 And Moses sent them from the wilderness of Paran according to the commandment of the LORD; all of them men who were heads of the children of Israel. וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבָּר פָּאֲרָן עַל־פִּי יְהוָה כָּל־אֲנָשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הֵמָּה:
- 4 And these were their names: of the tribe of Reuben, Shammua the son of Zaccur. וְאֵלֶּה שְׁמוֹתֵם לְמִטָּה רְאוּבֵן שָׁמוּעַ בֶּן־זַכּוּר:
- 5 Of the tribe of Simeon, Shaphat the son of Hori. לְמִטָּה שִׁמְעוֹן שָׁפַט בֶּן־חֹרִי:
- 6 Of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh. לְמִטָּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה:

אני כל האסיפות האמורות צמזרעים על שם שהוא משולח מחוץ למחנה וכשהוא נרפא נאסף אל המחנה כחוצו בו אסיפה לשון הכנסה:

(15) והעם לא נסע. זה הכוזב חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנתעכזה למשה כשהושלך ליהור שנאמר (שמות ז, ד) ותחנצ אחותו מרחוק וגו' (סוטה ט, ב):

(2) שלח לך אנשים. למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקחה על עסקי דצה שדברה באחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר (צמדבר רבה. תנחומא שלח ה): שלח לך. לדעתך אני איני מזהה לך אם תרצה שלח לפי שבאו ישראל ואמרו (דברים א, כב) נשלחה אנשים לפנינו כמה שנאמר (שם) ותקרבון אלי כלכם וגו' ומשה נמלך בשכינה אמר אני אמרתי להם שהיא טובה שנאמר (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים וגו' חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוהו (צמדבר רבה. סוטה לד, ב. תנחומא שם):

(3) על פי ה'. דרשותו שלא עכז על ידו: כלם אנשים. כל אנשים שנמקרא לשון חשיבות ואותה שעה כשרים היו (צמד"ט, ה):

7	Of the tribe of Issachar, Igal the son of Joseph.	לְמַטֵּה יִשָּׁשכָר יִגָּאל בֶּן־יוֹסֵף: לְשִׁבְטָא דְיִשָּׁשכָר יִגָּאל בֶּר	7
8	Of the tribe of Ephraim, Hoshea the son of Nun.	לְמַטֵּה אֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּן־נֹון: לְשִׁבְטָא דְאַפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּר	8
9	Of the tribe of Benjamin, Palti the son of Raphu.	לְמַטֵּה בְנִימִן פִּלְטִי בֶן־רָפּוּא: לְשִׁבְטָא דְבְנִימִן פִּלְטִי בֶר	9
10	Of the tribe of Zebulun, Gaddiel the son of Sodi.	לְמַטֵּה זְבֻלֹן גַּדִּיאל בֶּן־סוּדִי: לְשִׁבְטָא דְזְבֻלֹן גַּדִּיאל בֶּר	10
11	Of the tribe of Joseph, namely, of the tribe of Manasseh, Gaddi the son of Susi.	לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶן־סוּסִי: לְשִׁבְטָא דְיוֹסֵף לְשִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶר סוּסִי:	11
12	Of the tribe of Dan, Ammiel the son of Gemalli.	לְמַטֵּה דָן עַמִּיאל בֶּן־גַּמְלִי: לְשִׁבְטָא דְדָן עַמִּיאל בֶּר	12
13	Of the tribe of Asher, Sethur the son of Michael.	לְמַטֵּה אֲשֶׁר סֶתוּר בֶּן־מִיכָאֵל: לְשִׁבְטָא דְאַשֶׁר סֶתוּר בֶּר	13
14	Of the tribe of Naphtali, Nahbi the son of Vophsi.	לְמַטֵּה נַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶן־וּפְסִי: לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶר	14
15	Of the tribe of Gad, Geuel the son of Machi.	לְמַטֵּה גָד גְּאוּאֵל בֶּן־מָכִי: לְשִׁבְטָא דְגָד גְּאוּאֵל בֶּר מָכִי:	15
16	These are the names of the men that Moses sent to spy out the land. And Moses called Hoshea the son of Nun Joshua.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּן־נֹון יְהוֹשֻׁעַ: אֵלִין שְׁמֵהּת גּוֹבְרִיא דְשָׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת אֶרְעָא וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּר נֹון יְהוֹשֻׁעַ:	16
17	And Moses sent them to spy out the land of Canaan, and said unto them: 'Get you up here into the South, and go up into the mountains;	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עָלוּ זֶה בְּנֹגֵב וְעֲלִיתֶם אֶת־הָהָר: וַיִּשְׁלַח יְתֵהוֹן מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת אֶרְעָא דְכְנָעַן וַיֹּאמֶר לְהוֹן סְקוּ דָא בְּדְרוּמָא וְתַסְקוּן לְטוּרָא:	ישראל
18	and see the land, what it is; and the people that dwelleth therein, whether they are strong or weak, whether they are few or many;	וּרְאִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ מַה־הִוא וְאֶת־הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הֲחֹזֵק הוּא הֲרַפָּה הֲמַעֲט הוּא אִם־רַב: וְתַחֲזוּן יֵת אֶרְעָא מָא הִיא וְיֵת עַמָּא דִּיתִיב עָלֶיהָ הֲתַקִּיף הוּא אִם חֲלָשׁ הֲעֲסִיר הוּא אִם סְגִי:	18

(16) ויקרא משה להושע וגו'. הספול עליו יה יושיעך מעצת מרגלים (צמ"ר. סוטה שם):

(17) עלו זה בנגב. הוא היה הפסולת של ארץ ישראל שכן דרך התגרים מראין את הפסולת תחלה ואחר כך מראין את

השנח (תנחומא שלח ו):

(18) את הארץ מה היא. יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשים יש מגדלת אוכלוסין ויש ממעטת אוכלוסין

<p>19 and what the land is that they dwell in, whether it is good or bad; and what cities they are that they dwell in, whether in camps, or in strongholds;</p>	<p>וּמָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר-הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הִוא אִם-רָעָה וּמָה הָעָרִים אֲשֶׁר-הוּא יֹשֵׁב בָּהֶנָּה הַבְּמִתְנָהִים אִם בְּמִבְצָרִים:</p>	<p>19 וּמָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר-הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הִוא אִם-רָעָה וּמָה הָעָרִים אֲשֶׁר-הוּא יֹשֵׁב בָּהֶנָּה הַבְּמִתְנָהִים אִם בְּמִבְצָרִים:</p>
<p>20 and what the land is, whether it is fat or lean, whether there is wood therein, or not. And be ye of good courage, and bring of the fruit of the land.'—Now the time was the time of the first-ripe grapes.—</p>	<p>וּמָה הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה הִוא אִם מְסִינָה הָאֵית בָּהּ אֵילָנִין אִם לֹא וְהַתְּקֻפִּין וְהַתְּסֻבִּין מֵאֲפָא דְאֶרֶעָ וְיוֹמָא יוֹמֵי בְכוּרֵי עֲנָבִין:</p>	<p>20 וּמָה הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה הִוא אִם מְסִינָה הָאֵית בָּהּ אֵילָנִין אִם לֹא וְהַתְּקֻפִּים וְהַתְּסֻבִּים מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיָּמִים יְמֵי בְכוּרֵי עֲנָבִים:</p>
<p>21 So they went up, and spied out the land from the wilderness of Zin unto Rehob, at the entrance to Hamath.</p>	<p>וַיֵּלְכוּ וַיִּתְּרוּ אֶת-הָאָרֶץ וּסְלִיקוּ וְאֵלִילוּ יַת אֶרֶעָ מִמִּדְבָּרָא דְצִין עַד רְחוֹב לְמִטֵּי חֲמַת:</p>	<p>21 וַיֵּלְכוּ וַיִּתְּרוּ אֶת-הָאָרֶץ מִמִּדְבָּר-צֶן עַד-רְחוֹב לְבָא חֲמַת:</p>
<p>22 And they went up into the South, and came unto Hebron; and Ahiman, Sheshai, and Talmi, the children of Anak, were there.—Now Hebron was built seven years before Zoan in Egypt.—</p>	<p>וַיֵּלְכוּ בִנְיָמִן וַיָּבֹאוּ עַד-חֶבְרוֹן וְשֵׁם אַחִימָן וְתַלְמִי וְיִלְדֵי הָעֵנֶק וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֶעַן מִצְרַיִם:</p>	<p>22 וַיֵּלְכוּ בִנְיָמִן וַיָּבֹאוּ עַד-חֶבְרוֹן וְשֵׁם אַחִימָן וְתַלְמִי וְיִלְדֵי הָעֵנֶק וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֶעַן מִצְרַיִם:</p>
<p>23 And they came unto the valley of Eshcol, and cut down from thence a branch with one cluster of grapes, and they bore it upon a pole between two; they took also of the pomegranates, and of the figs.—</p>	<p>וַיָּבֹאוּ עַד-נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוּרָה וְאֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשְׁאָהוּ בְמוֹט בִּשְׁנַיִם וּמִן-הָרְמָנִים וּמִן-הַתְּאֵנִים:</p>	<p>23 וַיָּבֹאוּ עַד-נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוּרָה וְאֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשְׁאָהוּ בְמוֹט בִּשְׁנַיִם וּמִן-הָרְמָנִים וּמִן-הַתְּאֵנִים:</p>

(צמ"ר. תנחומא שם): החזק הוא הרפה. סימן מסר להם אם צפרזים יושצין חזקים הם שסומכין על גבורתם ואם צפרים צלורות הם יושצין חלשים הם (צמ"ר. תנחומא שם):

(19) הבמחנים. תרגומו הצפחין כרכין פלוחין ופתוחין מאין חומה: הטובה היא. צמעינות ותהומות טובים וצריאים:

(20) היש בה עץ. אם יש צהם אדם כשר שיגין עליהם צווחתו (צ"טו, א): בכורי ענבים. ימים שהענבים מתבצלין צצור:

(21) ממדבר צן עד רחב לבא חמת. הלכו צגצוליה צאורך וצרוחצ כמין גאס הלכו רוח גבול דרומית ממקצוע מזרח עד מקצוע מערב כמו שזה משה עלו זה צנגצ דרך גבול דרומית מזרחית עד היס שהיס הוא גבול מערבי ומשם חזרו והלכו כל גבול מערבי על שפת היס עד לבא חמת שהוא אלל הר ההר צמקצוע מערבית צפויית כמו שמפורש צגצולות הארץ צפרשת אלה מסעי (להלן לד, ז):

(22) ויבא עד חברון. כלצ לצדו הלך שם ונשתטח על קצרי אצות שלא יהא ניסת לחצריו להיות צענתם וכן הוא אומר (דברים א, לו) ולו אתן את הארץ אשר דרך צה וכתיב (שופטים א, כ) ויתנו לכלצ את חצרון (סוטה לד, ז): שבע שנים נבנתה. אפשר שנה חס את חצרון לכנען צנו הקטן קודם שיצנה את צוען למצרים צנו הגדול אלא שהיתה מצונה צכל טוב על אחד משבעה צלוען וצא להודיען שצחה של ארץ ישראל שאין לך טרשין צארץ ישראל יותר מחצרון לפיכך הקצוה לקצרות מתים ואין לך מעולה צכל אצרות כמלרים שנאמר (צראשית יג, י) כגן ה' כארץ מצרים וצוען היא המעולה שצארץ מצרים ששם מושב המלכים שנאמר (ישעיה ל, ה) כי היו צלוען צריי והיתה חצרון טובה ממנה שצעה חלקים (סוטה שם):

(23) זמורה. שוכת גפן ואשכול של ענבים תלוי צה: וישארהו במוט בשנים. ממשמע שנאמר וישארהו במוט איני יודע

- 24 That place was called the valley of Eshcol, because of the cluster which the children of Israel cut down from thence.—
לְמָקוֹם הַהוּא קָרָא נַחַל אֶשְׁכּוֹל
עַל אֲדוֹת הָאֶשְׁכּוֹל אֲשֶׁר-כָּרְתוּ
מִשָּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 25 And they returned from spying out the land at the end of forty days.
וַיָּשֻׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ
אַרְבָּעִים יוֹם:
- 26 And they went and came to Moses, and to Aaron, and to all the congregation of the children of Israel, unto the wilderness of Paran, to Kadesh; and brought back word unto them, and unto all the congregation, and showed them the fruit of the land.
וַיָּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-
אַהֲרֹן וְאֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-
יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר פָּאָרָן
קִדְשָׁה וַיָּשִׁיבוּ אֹתָם דְּבַר וְאֵת-
כָּל-הַתְּעֹדָה וַיִּרְאוּם אֶת-פְּרִי
הָאָרֶץ:
- 27 And they told him, and said: 'We came unto the land whither thou sentest us, and surely it floweth with milk and honey; and this is the fruit of it.
וַיְסַפְּרוּ-לּוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאֲנֹכִי
הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זִבַת
חֶלֶב וּדְבַשׁ הִוא וְזֶה-פְּרִיהָ:
- 28 Howbeit the people that dwell in the land are fierce, and the cities are fortified, and very great; and moreover we saw the children of Anak there.
אָפֶס כִּי-עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ
וְהָעָרִים בְּצֻרֹת גְּדֹלֹת מְאֹד
וְגַם-יְלָדֵי הָעָנָק רָאִינוּ שָׁם:
- 29 Amalek dwelleth in the land of the South; and the Hittite, and
עַמְלֵק יוֹשֵׁב בָּאָרֶץ הַנִּגָּב
וְהַחִתִּי וְהַיְבוֹסִי וְהָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב
בְּהָר וְהַפְּנִעִי יוֹשֵׁב עַל-הַיָּם
וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן:

שהוא צשנים מה תלמוד לומר צשנים צשני מוטות הא כיצד שמונה נטלו אשכול אחד נטל תאנה ואחד רמון יהושע וכלצ לא נטלו כלום לפי שכל עצמם להוציא דצה נחכונו כשם שפריה משונה כך עמה משונה ואם חפץ אתה לידע כמה משאוי אחד מהם לא ולמד מאצנים שהקימו צגלגל (יהושע ד, ה) הרימו להם איש אצן אחת מן הירדן על שכמו והקימוה צגלגל וסקלוס רצותינו משקל כל אחת מ' סאה וגמירי טונא דמדלי אינש על כחפיה אינו אלא שליש משאוי ממשאוי שמסייעין אותו להרים (סוטה לד, א):

(25) וישובו מתור הארץ מקץ ארבעים יום. והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא (מגילה ג, א) ומהלך אדם צינוני עשרה פרסאות ליום (פסחים נד, א) הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב והם הלכו ארכה ורחבה אלא שגלוי לפני הקצ"ה שיגזור עליהם יום לשנה קצר לפניהם את הדרך (תנחומא שלח ח):

(26) וילכו ויבאו. מהו וילכו להקיש הליכתן לציאתן מה ציאתן צעצה רעה אף הליכתן צעצה רעה (סוטה לה, א): וישיבו אתם דבר. את משה ואת אהרן:

(27) זבת חלב ודבש היא. כל דבר שקר שאין אומרים צו קצת אמת צחלתו אין מתקיים צופו (במדבר רבה. סוטה שס):

(28) בצרות. לשון חוזק ותרגומו כרכין לשון צירניות עגולות וצלשון ארמי כריך עגול:

(29) עמלק יושב וגו'. לפי שנכו צעמלק כצר הזכירהו מרגלים כדי לייראם (תנחומא שלח ט): על יד הירדן. יד

30	And Caleb stilled the people toward Moses, and said: 'We should go up at once, and possess it; for we are well able to overcome it.'	וַיָּחֵם כָּלֵב אֶת־הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֵה נַעֲלֶה וְיִרְשָׁנוּ אֹתָהּ כִּי־יָכוֹל נוֹכַח לָהּ:	30
31	But the men that went up with him said: 'We are not able to go up against the people; for they are stronger than we.'	וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַח לַעֲלֹת אֶל־הָעָם כִּי־חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ:	31
32	And they spread an evil report of the land which they had spied out unto the children of Israel, saying: 'The land, through which we have passed to spy it out, is a land that eateth up the inhabitants thereof; and all the people that we saw in it are men of great stature.	וַיִּצְיֵאוּ דִבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרִו אֹתָהּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אֶרֶץ אֹכֵלֹת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אֲנָשִׁי מְדֹדֹת:	32
33	And there we saw the Nephilim, the sons of Anak, who come of the Nephilim; and we were in our own sight as grasshoppers, and so we were in their sight.'	וְשָׁם רָאִינוּ אֶת־הַנְּפִלִים בְּנֵי עֲנָק מִן־הַנְּפִלִים וַנְּהִי בְּעֵינֵינוּ כַּחַגְבִּיבִים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם:	33
XIV	And all the congregation lifted up their voice, and cried; and the people wept that night.	וַתִּשָּׂא כָל־הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא:	XIV
2	And all the children of Israel murmured against Moses and against Aaron; and the whole congregation said unto them: 'Would that we had died in the land of Egypt! or would we had died in this wilderness!	וַיִּלְלֵנוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהִים כָּל־הָעֵדָה לוֹ־מָתָנוּ בָּאָרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לוֹ־מָתָנוּ:	2

כמשמעו אלל הירדן ולא חוכלו לעבור: (30) ויהם כלב. השתיק את כולם: אל משה. לשמוע מה שידבר צמשה צווח ואמר וכי זו בלצד עשה לנו צן עמרם השומע היה סצור שצא לספר בגנותו שהיה בלצם על משה שציל דצרי המרגלים שחקו כולם לשמוע גנותו אמר והלא קרע לנו את היס והוריד לנו את המן והגיו לנו את השליו (צמדצר רצה. סוטה שם): עלה נעלה. אפילו צשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נלליח ככל דצרי (שם): ויהם. לשון שתיקה וכן (זכריה ב, יז) הם כל צשר (עמוס י, י) הם כי לא להזכיר. כן דרך בני אדם הרואה לשחק אגודת אנשים אומר ש"ט (ס"א הם): (31) חוק הוא ממנו. כזיכול כלפי מעלה אמרו (צמדצר רצה. סוטה שם): (32) אוכלת יושביה. ככל מקום שעברנו מלאנוס קוצרי מחים. והקצ"ה עשה לטובה כדי לטרדם צאצלם ולא יתנו לצללו (שם): אנשי מדות. גדולים וגצוהים וצריך לתת להם מדת כגון גלית (שמואל"א יז, ד) גצוה שש אמות וזרת וכן (שמואל"ב כ"א, כ) איש מדון (ד"ה"א י"א, כג) איש מדת: (33) הנפילים. ענקים מצני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים צימי דור אנוש (נדח ס"א, א. יומא סז, צ): וכן היינו בעיניהם. שמענו אומרים זה לזה נמלים (ר"א"ס וצס"א חגצים) יש צכרמים כאנשים (סוטה שם): ענק. שמעניקים חמה צקומתן (שם לד, צ): (1) כל העדה. סנהדרות (תנחומא שלח יג):

<p>3 And wherefore doth the LORD bring us unto this land, to fall by the sword? Our wives and our little ones will be a prey; were it not better for us to return into Egypt?</p>	<p>וְלָמָּה יְיָ מְעִיל יִתְּנָא לְאַרְעָא הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בַּחֶרֶב וְנִשְׁנוּ וְנִשְׁפָּנוּ וְנִהְיוּ לְבָז הָלֹא טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרָיִם:</p>	<p>3 וְלָמָּה יְהוָה מְבִיא אֹתָנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בַּחֶרֶב וְנִשְׁנוּ וְנִשְׁפָּנוּ וְנִהְיוּ לְבָז הָלֹא טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרָיִם:</p>
<p>4 And they said one to another: 'Let us make a captain, and let us return into Egypt.'</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ גֹבֵר לְאַחֵהוּ נַמְנִי רִישָׁא וְנָתוּב לְמִצְרָיִם:</p>	<p>4 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו נַתְנָה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרָיִם:</p>
<p>5 Then Moses and Aaron fell on their faces before all the assembly of the congregation of the children of Israel.</p>	<p>וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל אִפְיֵהוּן קִדְּם כָּל קְהֵלָא כְּנֹשְׁתָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>5 וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָל-קְהֵל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>6 And Joshua the son of Nun and Caleb the son of Jephunneh, who were of them that spied out the land, rent their clothes.</p>	<p>וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֶה מִן-הַחֹתָרִים אֶת-הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם:</p>	<p>6 וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֶה מִן-הַחֹתָרִים אֶת-הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם:</p>
<p>7 And they spoke unto all the congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it out, is an exceeding good land.</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ לְכָל כְּנֹשְׁתָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר אֶרְעָא דְּעִבְרָנָא בְּהָ לְאֵלֵּלָא יִתְּהָ טָבָא אֶרְעָא לְחֹדָא לְחֹדָא:</p>	<p>7 וַיֹּאמְרוּ אֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עִבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֲתָה טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד:</p>
<p>8 If the LORD delight in us, then He will bring us into this land, and give it unto us—a land which floweth with milk and honey.</p>	<p>אִם רַעְיָא בְּנָא מִן קִדְּם יְיָ וַיֵּעִיל יִתְּנָא לְאַרְעָא הָדָא וַיִּתְּנָה לָנָא אֶרְעָא דְּהִיא עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבָשׁ:</p>	<p>8 אִם-חֶפֶץ בְּנוֹ יְהוָה וְהִבִּיא אֹתָנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנָתְנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר-הִיא זֶבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ:</p>
<p>9 Only rebel not against the LORD, neither fear ye the people of the land; for they are bread for us; their defence is removed from over them, and the LORD is with us; fear them not.'</p>	<p>בְּרִם בְּמִימָרָא דִּיין לָא תִּמְרְדוּן וְאַתּוֹן לָא תִּדְחַלּוּן מִן עַמָּא דְּאַרְעָא אֲרִי בִידְנָא מְסִירִין עֲדָא תּוֹקֶפְהוֹן מִנְהוֹן וּמִימָרָא דִּיין בְּסַעֲדָנָא לָא תִּדְחַלּוּן מִנְהוֹן:</p>	<p>9 אַךְ בִּיהֲוֶה אֶל-תִּמְרְדוּ וְאַתֶּם אֶל-תִּירְאוּ אֶת-עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמֹנוּ הֵם סֶר צִלָּם מֵעֲלֵיהֶם וַיְהִי אֹתָנוּ אֶל-תִּירָאִים:</p>
<p>10 But all the congregation bade stone them with stones, when the glory of the LORD appeared in the tent of meeting unto all the children of Israel.</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ כָּל כְּנֹשְׁתָא לְמַרְגֵּם יִתְּהוֹן בְּאַבְנֵיָא וַיִּקְרָא דִּיין אֲתִגְלִי בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>10 וַיֹּאמְרוּ כָל-הָעֵדָה לְרַגֹּם אֹתָם בְּאֲבָנִים וַיִּכְבֹּד יְהוָה נִרְאָה בְּאַהֲל מוֹעֵד אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)</p>

(2) לו מתנו. הלואי ומתנו:

(4) נתנה ראש. כמרגומו נמני רישא נשים עלינו מלך ורצותינו פירשו לשון עבדות אלילים (פסיקתא זוטרתי):

(9) אל תמרדו. ושוז ואתם אל תיראו: כי לחמנו הם. נאלס כלסם: סר צלם. מגינס ומזקם כשרים שצהם מתו איז שיהיה מגין עליהם (סוטה לח. ז"ט, ח) דבר אחר לנו של המקום סר מעליהם:

<p>And the LORD said unto Moses: 'How long will this people despise Me? and how long will they not believe in Me, for all the signs which I have wrought among them?</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עַד-אַנְהוּ יִנְאַצְנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד-אַנְהוּ יִאֱמִינוּ בִּי בְּכָל הָאֱתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עַד-אַנְהוּ יִנְאַצְנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד-אַנְהוּ יִאֱמִינוּ בִּי בְּכָל הָאֱתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ:</p>
<p>I will smite them with the pestilence, and destroy them, and will make of thee a nation greater and mightier than they.'</p>	<p>אֶכְנוּ בַּדֶּבֶר וְאוֹרְשָׁנוּ וְאָעֲשֶׂה אֶתְךָ לְגוֹי-גָּדוֹל וְעֲצוּם מִמֶּנּוּ:</p>	<p>אֶכְנוּ בַּדֶּבֶר וְאוֹרְשָׁנוּ וְאָעֲשֶׂה אֶתְךָ לְגוֹי-גָּדוֹל וְעֲצוּם מִמֶּנּוּ:</p>
<p>And Moses said unto the LORD: 'When the Egyptians shall hear—for Thou broughtest up this people in Thy might from among them—</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי-הֶעֱלִיתָ בְּכַחְךָ אֶת-הָעָם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ:</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי-הֶעֱלִיתָ בְּכַחְךָ אֶת-הָעָם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ:</p>
<p>they will say to the inhabitants of this land, who have heard that Thou LORD art in the midst of this people; inasmuch as Thou LORD art seen face to face, and Thy cloud standeth over them, and Thou goest before them, in a pillar of cloud by day, and in a pillar of fire by night;</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ אֶל-יוֹשְׁבֵי הָאֶרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי-אַתָּה יְהוָה בְּקִרְבָּם הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר-עִין בְּעֵין נִרְאָהוּ אַתָּה יְהוָה וְעַנְנְךָ עִמָּד עֲלֵיהֶם וּבַעֲמֹד עָנָן אַתָּה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֹד לַיְלָה:</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ אֶל-יוֹשְׁבֵי הָאֶרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי-אַתָּה יְהוָה בְּקִרְבָּם הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר-עִין בְּעֵין נִרְאָהוּ אַתָּה יְהוָה וְעַנְנְךָ עִמָּד עֲלֵיהֶם וּבַעֲמֹד עָנָן אַתָּה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֹד לַיְלָה:</p>
<p>now if Thou shalt kill this people as one man, then the nations which have heard the fame of Thee will speak, saying:</p>	<p>וְהַמָּתָה אֶת-הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וַאֲמָרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-שָׁמְעוּ אֶת-שְׁמֶךָ לֵאמֹר:</p>	<p>וְהַמָּתָה אֶת-הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וַאֲמָרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-שָׁמְעוּ אֶת-שְׁמֶךָ לֵאמֹר:</p>
<p>Because the LORD was not able to bring this people into the land which He swore unto them, therefore He hath slain them in the wilderness.</p>	<p>מִבְּלָתִי יָכֹלֶת יְהוָה לְהָבִיא אֶת-הָעָם הַזֶּה אֶל-הָאֶרֶץ אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר:</p>	<p>מִבְּלָתִי יָכֹלֶת יְהוָה לְהָבִיא אֶת-הָעָם הַזֶּה אֶל-הָאֶרֶץ אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר:</p>

- (10) לרגום אותם. את יהושע וכלב: וכבוד ה'. הענין ירד שם (צמדצר רצה. סוטה לה, א):
- (11) עד אנה. עד היכן: ינאצני. ירגזוני: בכל האתות. צשציל כל הנסים שעשיתי להם היה להם להאמין שהיכולת בידי לקיים הצטחתי:
- (12) ואורשנו. כתרגומו לשון תרוכין ואם תאמר מה אעשה לשצועת אצות: ואעשה אתך לגוי גדול. שאתה מורעם (צמדצר רצה):
- (13) ושמעו מצרים. ושמעו את אשר תהרגם: כי העלית. כי משמש צלשון אשר והם ראו אשר העלית צכחך הגדול אותם מקרצם וכשישמעו שאתה הורגם לא יאמרו שחטאו לך אלא יאמרו שכנגדם יכולת להלחם אצל כנגד יושבי הארץ לא יכולת להלחם. וזו היא:
- (14) ואמרו אל יושב הארץ הזאת. כמו על יושב הארץ הזאת ומה יאמרו עליהם מה שאמור צסוף הענין מצלתי יכולת ה' צשציל ששמעו כי אתה ה' שוכן צקרצם ועין צעין אתה ה' נראה להם והכל צדרך חצה ולא הכירו צך שנתקה אהבתך מהם עד הנה (תנחומא שלח יג):
- (15) והמתה את העם הזה כאיש אחד. פתאום ומתוך כך יאמרו הגוים אשר שמעו את שמעך וגו':
- (16) מבלתי יכלת וגו'. לפי שיושבי הארץ חזקים וגבורים ואינו דומה פרעה לשלשים ואחד מלכים זאת יאמרו על יושב

- 17 And now, I pray Thee, let the power of the Lord be great, according as Thou hast spoken, saying: וְעַתָּה יַגְדֵּל-נָא כַח אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דְּבַרְתָּ לֵאמֹר: וְכֵן סָגִי כֵּעַן חֵילָא קְדָמָךְ יי קָמָא דְמִלִּילָתָא לְמִימַר:
- 18 The LORD is slow to anger, and plenteous in lovingkindness, forgiving iniquity and transgression, and that will by no means clear the guilty; visiting the iniquity of the fathers upon the children, upon the third and upon the fourth generation. יְהוָה אַרְךָ אַפִּים וְרַב-חֶסֶד נָשָׂא עֲוֹן וּפָשַׁע וְנִקְהָ לֹא יִנְקֶה פֶלֶד עֲוֹן אָבוֹת עַל-בָּנִים עַל-שְׁלִשִׁים וְעַל-רִבְעִים: יי מִרְחִיק רָגִז וּמִסְגִּי לְמַעַבְד שָׁבוֹן שָׁבִיק לַעֲוֹן וּלְמַרְדּוּ סָלַח לְדַת־יָבִין לְאֻרִיתִיה וּלְדָלָא תִיבִין לֹא מִזְכִּי מִסְעֵר חֻבִּי אֶבְהֶן עַל בָּנִין מִרְדִּין עַל דָּר תְּלִיתַאי וְעַל דָּר רִבְעָאי:
- 19 Pardon, I pray Thee, the iniquity of this people according unto the greatness of Thy lovingkindness, and according as Thou hast forgiven this people, from Egypt even until now.' סָלַח-נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חֶסֶדְךָ וְכַאֲשֶׁר נָשָׂאתָהּ לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד-הַנֶּה: יי שָׁבוֹק כֵּעַן לְחֻבִּי עָמָא הָדִין פְּסִיאוֹת טְבוּחָךְ וְכָמָא דְשִׁבְקָתָא לַעֲמָא הָדִין מִמִּצְרַיִם וְעַד כֵּעַן:
- 20 And the LORD said: 'I have pardoned according to thy word' וַיֹּאמֶר יְהוָה סָלַחְתִּי כְּדְבָרְךָ: וַיֹּאמֶר יי שְׁבִיקִית כְּפִתְגָמְךָ:
- 21 But in very deed, as I live—and all the earth shall be filled with the glory of the LORD—וְאוֹלָם חַי-אֲנִי וְיִמְלֹא כְבוֹד-יְהוָה אֶת-כָּל-הָאָרֶץ: וְכֵרֶם קַיִם אָנָּה וּמְלֵיא יִקְרָא דִּי יָת כָּל אֶרֶעָ:
- 22 surely all those men that have seen My glory, and My signs, which I wrought in Egypt and in the wilderness, yet have put Me to proof these ten times, and have not hearkened to My voice; כִּי כָל-הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת-כְּבֹדִי וְאֶת-אֲתֹתַי אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָּר וַיִּנְסּוּ אֹתִי זֶה עֶשֶׂר פַּעֲמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי: יי אַרִי כָל גּוֹבְרִיא דְחֻזּוֹ יָת יִקְרִי וְיֹת אֲתֹתַי דְּעִבְדִּית בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָּרָא וְנִסְיָאוֹ קְדָמִי דִּין עֶשֶׂר זְמַנִּין וְלֹא קִבִּילוּ לְמִימַרִּי:
- 23 surely they shall not see the land which I swore unto their fathers, neither shall any of them that despised Me see it. אִם-יַחֲזִין יָת אֶרֶעָ דְּקִימִית נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתָם וְכָל-מִנְאֲצֵי לֹא יִרְאוּהָ: יי אִם יַחֲזִין יָת אֶרֶעָ דְּקִימִית נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתָם וְכָל-מִנְאֲצֵי לֹא יִרְאוּהָ:

הארץ הזאת (צרכות לצ): מבלתי יכלת. מתוך שלא היה יכולת צידו להציאם שחטם: יכלת. שם דצר הוא:

(17) יגדל נא כח ה'. לעשות דבורך: כאשר דברת לאמר. ומהו הדבור:

(18) ה' ארך אפים. לנדיקים ולרשעים כשעלה משה למרום מלאו משה להקצ"ה שהיה יושב וכוחה ה' ארך אפים אמר לו לנדיקים אמר לו הקצ"ה אף לרשעים אמר לו רשעים יאצדו אמר לו הקצ"ה חייך שאתה צריך לדצר כשחטאו ישראל בעגל וצמרגלים התפלל משה לפניו צאריך אפים אמר לו הקצ"ה והלא אמרת לי לנדיקים אמר לו והלא אמרת לי אף לרשעים (סנהדרין קיא, א): ונקה. לשנים: לא ינקה. לשאינן שנים (יומא פו, א):

(20) כדברך. כשגיל מה שאמרת פן יאמרו מצלתי יכולת ה':

(21) ואולם. כמו אצל זאת אעשה להם: חי אני. לשון שבעה כשם שאני חי וכצודי ימלא את כל הארץ כך אקיים להם כי כל האנשים הרואים וגו'. אם יראו את הארץ:

(22) וינסו. כשמעו: זה עשר פעמים. שנים צים שנים צמן ושנים כשליש וכו' כדאיתא במסכת ערכין (טו, א-ב):

(23) אם יראו. לא יראו: (אם יראו את הארץ. הרי זה מקרא מקורם חי אני כי כל האנשים אם יראו את הארץ וכצודי

- 24 But My servant Caleb, because he had another spirit with him, and hath followed Me fully, him will I bring into the land whereinto he went; and his seed shall possess it.
- 24 וְעַבְדִּי כָלֵב הָיְתָה רוּחַ אַחֲרַת עִמּוֹ וַיִּמָּלֵא אַחֲרָי וְהִבִּיאֲתִיו אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-בָּא שָׁמָּה וְזָרְעוּ יוֹרְשֶׁנָּה:
- 25 Now the Amalekite and the Canaanite dwell in the Vale; tomorrow turn ye, and get you into the wilderness by the way to the Red Sea.'
- 25 וְהָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשְׁבֵי בְעֵמֶק מָחָר פָּנוּ וְסָעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יַם-סוּף: (פ)
- 26 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:
- 26 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:
- 27 'How long shall I bear with this evil congregation, that keep murmuring against Me? I have heard the murmurings of the children of Israel, which they keep murmuring against Me.
- 27 עַד-מָתִי לַעֲדָה הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי אֶת-תִּלְלוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי שְׁמַעְתִּי:
- 28 Say unto them: As I live, saith the LORD, surely as ye have spoken in Mine ears, so will I do to you:
- 28 אֲמַר אֲלֵהֶם חִי-אַנִּי נָא-יְהוָה אִם-לֹא כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנִי כֵן אַעֲשֶׂה לָכֶם:
- 29 your carcasses shall fall in this wilderness, and all that were numbered of you, according to your whole number, from twenty years old and upward, ye that have murmured against Me;
- 29 בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִפְּלוּ פְגָרֵיכֶם וְכָל-פְּקֻדֵיכֶם לְכָל-מִסְפָּרְכֶם מִזֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה אֲשֶׁר הִלִּיתֶם עָלַי:

ימלא את כל הארץ שלא יתחלל שמי במגפה הזאת לאמר מזלתי יכולת ה' להביאם שלא אמיתם פתאום כאיש אחד אלא באיחור ארבעים שנה מעט מעט: לא יראוהו. לא יראו את הארץ:

(24) רוח אחרת. שתי רוחות אחת צפה ואחת כלצ למרגלים אמר אני עמכם צעצה וכלצו היה לומר האמת ועל ידי כן היה צו כח להשתיקם כמו שנאמר (לעיל יג, ל) ויהם כלצ שהיו סבורים שיאמר כמותם זהו שנאמר בספר (יהושע יד, ז) ואשיב אותם דבר כאשר עש לנצני ולא כאשר עש פי (במדבר רבה): וימלא אחרי. וימלא את לבו אחרי וזה מקרא קצר: אשר בא שמה. חזרון נתן לו: יורשנה. כתרמו יתרכינה יורשו את הענקים ואת העם אשר זה ואין לתרגמו ירתינה אלא במקום יירשנה:

(25) והעמלקי וגו'. אם תלכו שם יתרגו אתכם מאחר שאני עמכם: מחר פנו. לאחוריקם וסעו לכם וגו':

(27) לעדה הרעה וגו'. אלו המרגלים מכאן לעדה שהיא עשרה (סנהדרין ז, א): אשר המה מלינים. את ישראל

עלי: את תלמות בני ישראל אשר המה מלינים. המרגלים מלינים אותם עלי שמעת:

(28) חי אני. לשון שזועה: אם לא וגו' כן אעשה. כזיכול איני חי: כאשר דברתם. שצקשם ממני (לעיל ז) או

במדבר הזה לו מתנו:

(29) וכל פקדיכם לכל מספרכם. כל הנמנה לכל מספר שאתם נמנים בו כגון לזאת ולזאת ולזאת שקלים כל המנויים

לכל אותן מספרות ימותו ואלו הן מן כ' שנה וגו' להוציא שצטו של לוי שאין פקודיהם מן עשרים (ב"ב קכא, ז):

<p>surely ye shall not come into the land, concerning which I lifted up 30 My hand that I would make you dwell therein, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.</p>	<p>אִם-אַתֶּם תָּבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ אִם אֶתוֹן תֵּיעָלוּן לָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת-יָדִי לְשַׁכֵּן דְּמִימִית בְּמִימְרֵי לְאִשְׁרָאָה אֲתֹכֶם בָּהּ כִּי אִם-כָּלֵב בֶּן-יִפְנֶה וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוֹן:</p>	<p>אִם-אַתֶּם תָּבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ אִם אֶתוֹן תֵּיעָלוּן לָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת-יָדִי לְשַׁכֵּן דְּמִימִית בְּמִימְרֵי לְאִשְׁרָאָה אֲתֹכֶם בָּהּ כִּי אִם-כָּלֵב בֶּן-יִפְנֶה וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוֹן:</p>
<p>But your little ones, that ye said 31 would be a prey, them will I bring in, and they shall know the land which ye have rejected.</p>	<p>וְטַפְלְכֶם אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לְבִי וְאֵיִל יִתְּהוּן וַיַּחֲזִין יְת אֶרֶץ דְּמַצְתוֹן בָּהּ:</p>	<p>וְטַפְלְכֶם אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לְבִי וְאֵיִל יִתְּהוּן וַיַּחֲזִין יְת אֶרֶץ דְּמַצְתוֹן בָּהּ:</p>
<p>But as for you, your carcasses shall 32 fall in this wilderness.</p>	<p>וּפְגִרְיֶכֶם אֲתֶם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר וּפְגִרְיֶכֶם אֲתֶם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה:</p>	<p>וּפְגִרְיֶכֶם אֲתֶם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר וּפְגִרְיֶכֶם אֲתֶם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה:</p>
<p>And your children shall be 33 wanderers in the wilderness forty years, and shall bear your strayings, until your carcasses be consumed in the wilderness.</p>	<p>וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רֹעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוּ אֶת-זִנְתֵיכֶם עִדְתָם פְּגִרְיֶכֶם בַּמִּדְבָּר:</p>	<p>וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רֹעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוּ אֶת-זִנְתֵיכֶם עִדְתָם פְּגִרְיֶכֶם בַּמִּדְבָּר:</p>
<p>After the number of the days in 34 which ye spied out the land, even forty days, for every day a year, shall ye bear your iniquities, even forty years, and ye shall know My displeasure.</p>	<p>בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר-תָּרַתֶּם אֶת-הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם נֹס לַשָּׁנָה יוֹם לַשָּׁנָה תִּשְׂאוּ אֶת-עֲוֹנֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֵּדַעְתֶּם אֶת-תְּבוּאָתִי:</p>	<p>בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר-תָּרַתֶּם אֶת-הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם נֹס לַשָּׁנָה יוֹם לַשָּׁנָה תִּשְׂאוּ אֶת-עֲוֹנֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֵּדַעְתֶּם אֶת-תְּבוּאָתִי:</p>
<p>I the LORD have spoken, surely this 35 will I do unto all this evil congregation, that are gathered together against Me; in this wilderness they shall be consumed, and there they shall die.'</p>	<p>אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי אִם-לֹא נָתַת אֶעֱשֶׂה לְכָל-הָעֵדָה הַרְעָה הַזֹּאת הַנוֹעֲדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתְּמוּ וְשָׁם יָמוּתוּ:</p>	<p>אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי אִם-לֹא נָתַת אֶעֱשֶׂה לְכָל-הָעֵדָה הַרְעָה הַזֹּאת הַנוֹעֲדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתְּמוּ וְשָׁם יָמוּתוּ:</p>
<p>And the men, whom Moses sent to 36 spy out the land, and who, when they returned, made all the congregation to murmur against him, by bringing up an evil report against the land,</p>	<p>וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ וַיָּשָׁבוּ (כ') וַיִּלְוּנוּ (ק') וַיִּלְּנוּ עָלָיו אֶת-כָּל-הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל-הָאָרֶץ:</p>	<p>וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ וַיָּשָׁבוּ (כ') וַיִּלְוּנוּ (ק') וַיִּלְּנוּ עָלָיו אֶת-כָּל-הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל-הָאָרֶץ:</p>

(32) ופגריכם אתם. כמרגומו (דילכון) לפי שדבר על הצנים להכניסם לארץ וקש לומר ואתם תמותו ונפל לשון זה כאן לומר אתם:

(33) ארבעים שנה. לא מת אחד מהם פחות מכן ס' לכך נגזר ארבעים כדי שיהיו אותם של בני עשרים מגיעין לכלל ששים ושנה ראשונה היתה בכלל ואף על פי שקדמה לשלוח המרגלים לפי שמשעשו את העגל עלתה גזירה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שתחללם סאתם וזהו שנאמר (שמות לז, לד) וציוס פקדי במרגלים ופקדתי עליהם חטאתם ואף כאן נאמר תשאו את עונותיכם ולא עונתכם שמי עונות של עגל ושל חלונה וחשב להם במנין חייהם מקצת שנה ככולה וכשנכנסו לשנת ששים מתו אותם של בני עשרים (תנחומא שלה יג): ונשאו את זנותיכם. כמרגומו ויקבלון ית חוביכון:

(34) את תבואתי. שהניא אותם את לבצכם מאחרי. תבואה לשון הסרה כמו (במדבר ל, ו) כי הניא אביה אותה:

- 37 even those men that did bring up
an evil report of the land, died by
the plague before the LORD. וּמִיָּתוֹ גּוֹבְרִיָּא דְּאַפִּיקוּ שׁוֹם
הָאָרֶץ רָעָה בַּמִּגַּפָּה לִפְנֵי יְהוָה: בִּישׁ עַל אֶרְעָא בְּמוֹתָנָא קָדָם
יְיָ:
- 38 But Joshua the son of Nun, and
Caleb the son of Jephunneh,
remained alive of those men that
went to spy out the land. וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וְכָלֵב בֶּן־יִפְנֶה
יָפוּנָה אֲתִקְיִימוּ מִן גּוֹבְרִיָּא
הָאֲנֹן דְּאִזְלוּ לְאַלְלָא יֵת
אֶרְעָא: לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ:
- 39 And Moses told these words unto all
the children of Israel; and the
people mourned greatly. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד: וּמִלִּיל מֹשֶׁה יֵת פְּתִימָיָא
הָאֵלִין עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַאֲתַאבְּלוּ עִמָּא לַחְדָּא:
- 40 And they rose up early in the
morning, and got them up to the
top of the mountain, saying: 'Lo,
we are here, and will go up unto the
place which the LORD hath
promised; for we have sinned.' וַיִּשְׁכְּמוּ בַּקֹּר וַיַּעֲלוּ אֶל־רֹאשׁ־
הַהָר לֵאמֹר הֲנֵנוּ וְעֲלִינוּ אֶל־
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר יְהוָה כִּי
חָטֵאנוּ: וְאֶקְדִּימוּ בַצִּפּוֹרָא וּסְלִיקוּ
לְרִישׁ טוֹרָא לְמִימַר הָא
אֲנַחְנָא סְלִקִּין לְאַתְרָא דְּאָמַר
יְיָ אֲרִי חֲבָנָא:
- 41 And Moses said: 'Wherefore now do
ye transgress the commandment of
the LORD, seeing it shall not
prosper?' וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְמָה זֶה אַתֶּם
עֹבְרִים אֶת־פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא
תַצְלַח: וַאֲמַר מֹשֶׁה לְמָא דְּנִן אַתּוֹן
עֹבְרִין עַל גְּזִירַת מִימְרָא דִּי
וְהִיא לֹא תַצְלַח:
- 42 Go not up, for the LORD is not
among you; that ye be not smitten
down before your enemies. אַל־תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְהוָה
בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִגָּפוּ לִפְנֵי
אֹיְבֵיכֶם: לֹא תִסְקוּן אֲרִי לִית שְׂכִינְתָּא
דִּי בִינִיכוּן וְלֹא תִתְבְּרוּן קָדָם
בְּעַלֵּי דְבִבִּיכוּן:
- 43 For there the Amalekite and the
Canaanite are before you, and ye
shall fall by the sword; forasmuch
as ye are turned back from
following the LORD, and the LORD
will not be with you.' כִּי הָעַמִּלְקִי וְהַכְנַעֲנִי שֵׁם
לִפְנֵיכֶם וְנִפְלְתֶם בַּחֶרֶב כִּי־
עַל־כֵּן שִׁבַּתֶּם מֵאַחֲרֵי יְהוָה
וְלֹא־יְהִי־יְהוָה עִמָּכֶם: אֲרִי עַמִּלְקָאָה וְכְנַעְנָאָה תִּמָּן
קְדָמִיכוּן וְחִפְלוּן בַּחֶרֶב אֲרִי
עַל כֵּן תִּבָּתוּן מִבֶּתֶר פּוֹלְחָנָא
דִּי וְלֹא יְהִי מִימְרָא דִּי
בְּסַעֲדִיכוּן:

(36) וישבו וילינו עליו. וכששזו מתור הארץ הרעימו עליו את כל העדה צהולאת דצה אותם אנשים וימותו. כל הוצאת דצה לשון חינוך דצרים שמלקיחים לשונם לאדם לדבר צו כמו (שיר ז, י) דוצצ שפתי ישנים וישנה לטובה וישנה לרעה לכך נאמר כאן מוציא דצת הארץ רעה שיש דצה שהיא טובה: דבה. פרליר"ש צלע"ז:

(37) במגפה לפני ה'. צאותה מיתה ההגונה להם מדה כנגד מדה הם חטאו צלשון וגשחרצצ לשונם עד טצורם ותולעים יוצאים מלשונם וצאין לתוך טצורם לכך נאמר צמגפה וזה לפני ה' צאותה הראויה להם על פי מדותיו של הקצ"ה שהוא מודד מדה כנגד מדה (סוטה לה, א):

(38) ויהושע וכלב חיו. מה תלמוד לומר חיו מן האנשים ההם אלא מלמד שנטלו חלקם של מרגלים צארץ וקמו תחתיהם לחיים (ב"ב קיח, ג):

(40) אל ראש ההר. והוא הדרך העולה לארץ ישראל: הננו ועלינו אל המקום. לארץ ישראל: אשר אמר ה'. לתת לנו שם נעלה: כי חטאנו. על אשר אמרנו (לעיל ג) הלא טוב לנו שוב מצרימה:

(41) והוא לא תצלה. זו שאתם עושין לא תצלח:

44	But they presumed to go up to the top of the mountain; nevertheless the ark of the covenant of the LORD, and Moses, departed not out of the camp.	וַיַּעֲפְלוּ לַעֲלוֹת אֶל-רֹאשׁ הָהָר וְאֶרְשׁוּ לְמַסַּק לְרִישׁ טוֹרָא וְאֶרְוֶן בְּרִית־יְהוָה וּמִשָּׁה לֹא-מָשׁוּ מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה:	44
45	Then the Amalekite and the Canaanite, who dwelt in that hill-country, came down, and smote them and beat them down, even unto Hormah.	וַיֵּרֶד הָעַמְלָקִי וְהַכְנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּהָר הַהוּא וַיִּכּוּם וַיַּכְתּוּם עַד-הַחֲרָמָה: (פ)	45
XV	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:	XV
2	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye are come into the land of your habitations, which I give unto you,	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נָתַן לָכֶם:	2
3	and will make an offering by fire unto the LORD, a burnt-offering, or a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or as a freewill-offering, or in your appointed seasons, to make a sweet savour unto the LORD, of the herd, or of the flock;	וְתַעֲבֹדוּן קוֹרְבָנָא קָדָם יְיָ עֹלָתָא אוֹ נִכְסֵת קוֹדֶשִׁיא לְפָרֶשָׁא נִדְרָא אוֹ בְּנִדְבָתָא אוֹ בְּמוֹעֲדֵיכֶון לְמַעַבֵּד לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ מִן תוֹרֵי אוֹ מִן עֲנָא:	3
4	then shall he that bringeth his offering present unto the LORD a meal-offering of a tenth part of an ephah of fine flour mingled with the fourth part of a hin of oil;	וְהִקְרִיב הַמִּקְרִיב קֶרְבָּנוֹ לַיהוָה מִנְחָה סֹלֶתָא עֶשְׂרוֹנָא דְּפִיל בְּרַבְעוֹת הִינָא מִשְׁחָא:	4
5	and wine for the drink-offering, the fourth part of a hin, shalt thou prepare with the burnt-offering or for the sacrifice, for each lamb.	וַיִּין לְנֶסֶךְ רַבִּיעִית הַחִין תַּעֲשֶׂה עַל-הָעֹלָה אוֹ לְזִבְחַ לִּכְבֹּשׁ הָאֶחָד:	5
6	Or for a ram, thou shalt prepare for a meal-offering two tenth parts of an ephah of fine flour mingled with the third part of a hin of oil;	אוֹ לְאֵיל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֹלֶת שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלִשִׁית הַחִין:	6

(43) כי על כן שבתם. כלומר כי זאת תזא לכם על אשר שבתם וגו':

(44) ויעפלו. לשון חזק וכן (חזקוק ז, ד) הנה עפלה. איגרי"ש צלע"ז לשון עזות וכן (מכה ד, ח) עופל צת ציון (ישעיה

לז, יד) עופל וצחן. ומדרש תנחומא (ישן שלח יט) מפרשו לשון אופל הלכו חשכים שלא בדרשות:

(45) ויכתום. כמו (דצריט ט, כא) ואכות אותו טחון מכה אחר מכה: עד החרמה. שם המקום נקרא על שם המאורע:

(2) כי תבאו. צמר להם שיכנסו לארץ:

(3) ועשייתם אשה. אין זה צווי אלא כשתצאו שם ותעלה על לצבכם לעשות אשה לה': ריח ניחח. שיהיה נחת רוח לפני:

לפלא נדר או בנדבה וגו'. או שמעו האשה צביל חוצת מועדיכם שחייבתי אתכם לעשות צמועד:

(4) והקריב המקריב. מקריבו נסכים ומנחה לכל זהמה המנחה כליל והשמן נצלל צמוכה והיין לספלים כמו ששינו

צמסכת סוכה (מח, א):

(5) לכבש האחד. על כל האמור למעלה הוא מוסב על המנחה ועל השמן ועל היין:

7 and for the drink-offering thou shalt present the third part of a hin of wine, of a sweet savour unto the LORD.	וַיִּנֵּן לַגִּסְדֹּף שְׁלִשִּׁית הַהֵינָן תִּקְרִיב רֵיח־נִיחֹחַ לַיהוָה: וְחִמְרָא לְנִסְכָּא תַלְתּוֹת הֵינָא תִקְרִיב לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא קֳדָם יי:	7 וַיִּנֵּן לַגִּסְדֹּף שְׁלִשִּׁית הַהֵינָן תִּקְרִיב רֵיח־נִיחֹחַ לַיהוָה:
8 And when thou preparest a bullock for a burnt-offering, or for a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or for peace-offerings unto the LORD;	וְכִי־תַעֲשֶׂה בֶן־בָּקָר עֹלָה אוֹ זֶבֶח לְפֶלֶא־גֹדֶר אוֹ־שְׁלָמִים לַיהוָה: וְאִרִי תַעֲבִיד בֶּר תֹּרִי עֲלֵתָא אוֹ נִכְסֵת קוּדְשִׁיא לְפָרָשָׁא נִדְרָא אוֹ נִכְסֵת קוּדְשִׁיא קֳדָם יי:	8 וְכִי־תַעֲשֶׂה בֶן־בָּקָר עֹלָה אוֹ זֶבֶח לְפֶלֶא־גֹדֶר אוֹ־שְׁלָמִים לַיהוָה:
9 then shall there be presented with the bullock a meal-offering of three tenth parts of an ephah of fine flour mingled with half a hin of oil.	וְהִקְרִיב עַל־בֶּן־הַבָּקָר מִנְחָה סֹלֶתָא תַלְתָּא עֶשְׂרוֹנִין דְּפִיל בְּשֶׁמֶן חֲצִי הַהֵינָן: וְיִקְרִיב עַל בֶּר תֹּרִי מִנְחָתָא סֹלֶתָא תַלְתָּא עֶשְׂרוֹנִין דְּפִיל בְּמִשַּׁח פְּלָגוֹת הֵינָא:	9 וְהִקְרִיב עַל־בֶּן־הַבָּקָר מִנְחָה סֹלֶת שְׁלִשָּׁה עֶשְׂרֹנִים בָּלוּל בְּשֶׁמֶן חֲצִי הַהֵינָן:
10 And thou shalt present for the drink-offering half a hin of wine, for an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	וַיִּנֵּן תִּקְרִיב לַגִּסְדֹּף חֲצִי הַהֵינָן אֲשֶׁה רֵיח־נִיחֹחַ לַיהוָה: וְחִמְרָא תִקְרִיב לְנִסְכָּא פְּלָגוֹת הֵינָא קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קֳדָם יי:	10 וַיִּנֵּן תִּקְרִיב לַגִּסְדֹּף חֲצִי הַהֵינָן אֲשֶׁה רֵיח־נִיחֹחַ לַיהוָה:
11 Thus shall it be done for each bullock, or for each ram, or for each of the he-lambs, or of the kids.	כָּכָה יַעֲשֶׂה לְשׂוֹר הָאֶחָד אוֹ לְאִיל הָאֶחָד אוֹ־לְשֶׁה בְּכֶבֶשִׁים אוֹ בְּעִזִּים: כְּדִין יַתַּעֲבִיד לְתוֹרָא חַד אוֹ לְדִקְרָא חַד אוֹ לְאִמֹר בְּאִמְרִיא אוֹ בְּעִזִּיא:	11 כָּכָה יַעֲשֶׂה לְשׂוֹר הָאֶחָד אוֹ לְאִיל הָאֶחָד אוֹ־לְשֶׁה בְּכֶבֶשִׁים אוֹ בְּעִזִּים:
12 According to the number that ye may prepare, so shall ye do for every one according to their number.	כַּמִּסְפָּר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כָכָה תַּעֲשׂוּ לְאֶחָד כַּמִּסְפָּרָם: כַּמִּנּוּן דְּתַעֲבִדוּן כְּדִין תַּעֲבִדוּן לְחַד כַּמִּנְיָהוֹן:	12 כַּמִּסְפָּר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כָכָה תַּעֲשׂוּ לְאֶחָד כַּמִּסְפָּרָם:
13 All that are home-born shall do these things after this manner, in presenting an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	כָּל יֹצֵא יַעֲבִיד כְּדִין אֵלֶּיךָ לְהַקְרִיב אֲשֶׁה רֵיח־נִיחֹחַ לַיהוָה: כָּל יֹצֵא יַעֲבִיד כְּדִין יֵת אֵלֶיךָ לְהַקְרִיב אֲשֶׁה רֵיח־נִיחֹחַ לַיהוָה:	13 כָּל־הָאֲזִיחִי יַעֲשֶׂה־כָכָה אֶת־אֵלֶּה לְהַקְרִיב אֲשֶׁה רֵיח־נִיחֹחַ לַיהוָה:
14 And if a stranger sojourn with you, or whosoever may be among you, throughout your generations, and will offer an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; as ye do, so he shall do.	וְכִי־יִגּוֹר אִתְּכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר־בְּתוֹכְכֶם לְדִרְתֵּיכֶם וְעָשָׂה אֲשֶׁה רֵיח־נִיחֹחַ לַיהוָה כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ בֶן יַעֲשֶׂה: וְאִרִי יִתְגַּיֵּיר עִמָּכּוֹן גִּיּוֹרָא אוֹ דְּבִינִיכּוֹן לְדִרְיִכּוֹן וְיַעֲבִיד קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קֳדָם יי כַּמָּא דְּתַעֲבִדוּן בֶּן יַעֲבִיד:	14 וְכִי־יִגּוֹר אִתְּכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר־בְּתוֹכְכֶם לְדִרְתֵּיכֶם וְעָשָׂה אֲשֶׁה רֵיח־נִיחֹחַ לַיהוָה כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ בֶן יַעֲשֶׂה:
15 As for the congregation, there shall be one statute both for you, and for the stranger that sojourneth with you, a statute for ever throughout your generations; as ye are, so shall the stranger be before the LORD.	הַקָּהָל חֻקָּה אֶחָת לָכֶם וּלְגֵר הַגֵּר חֻקַּת עוֹלָם לְדִרְתֵּיכֶם כַּכֶּם בְּגֵר יִהְיֶה לִפְנֵי יְהוָה: קָהָל קִימָא חַד לְכּוֹן וּלְגִיּוֹרִיא דִּיִּתְגַּיֵּירוֹן קִיָּם עִלָּם לְדִרְיִכּוֹן כְּתִיכּוֹן גִּיּוֹרָא יְהִי קֳדָם יי:	15 הַקָּהָל חֻקָּה אֶחָת לָכֶם וּלְגֵר הַגֵּר חֻקַּת עוֹלָם לְדִרְתֵּיכֶם כַּכֶּם בְּגֵר יִהְיֶה לִפְנֵי יְהוָה:

- (6) או לאיל. ואם איל הוא. ורבותינו דרשו (מנחות זא. חולין כג, א) או לרבות את הפלגס לנסכי איל:
 (10) אשה ריח. אינו מוסב אלא על המנחה והשמן אבל היין אינו אשה שאינו ניתן על האש:
 (11) או לשם. זין שהוא כנשנים זין שהוא צעזים כנש ושה קרוים כחוד שנמס: איל. זין י"ג חדש ויום אחד:
 (12) כמספר אשר תעשו. כמספר הנהמות אשר תקריבו לקרבן ככה תעשו נסכים לכל אחד מהם: כמספרם של הנהמות מספרם של נסכים:

16	One law and one ordinance shall be both for you, and for the stranger that sojourneth with you.	תֹּרָה אֶחָת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר אִתְּכֶם: (פ)	אִרְיָתָא חֲדָא וְדִינָא חֲדָא יִהְיִי לְכוּן וּלְגֵינְרִיא דִּיתְגִּיירִון עִמְכוּן:
17	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
18	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land whither I bring you,	דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאְכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי מְבִיא אֹתְכֶם שָׁמָּה:	מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן בְּמִיעֲלִכוּן לְאֶרֶעָ דְּאָנָא מַעִיל יִתְכוּן לְתַמָּן:
19	then it shall be, that, when ye eat of the bread of the land, ye shall set apart a portion for a gift unto the LORD.	וְהָיָה בְּאֲכֹלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תְּרִימוּ תְרוּמָה לַיהוָה:	וְיִהְיִי בְּמִיכְלִכוּן מִלְחָמָא דְּאֶרֶעָ תַּפְרָשׁוֹן אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ:
20	Of the first of your dough ye shall set apart a cake for a gift; as that which is set apart of the threshing-floor, so shall ye set it apart.	רֹאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם חֻלָּה תְּרִימוּ תְרוּמָה כְּתְרוּמַת גֶּרֶן כֵּן תְּרִימוּ אֹתָהּ:	רִישׁ אֲצֻנְתְּכוּן חֻלָּתָא תַּפְרָשׁוֹן אַפְרָשׁוּתָא כְּמָא דְּמַפְרָשִׁין מִן אֲדָרָא כֵּן תַּפְרָשׁוֹן יִתָּהּ:
21	Of the first of your dough ye shall give unto the LORD a portion for a gift throughout your generations.	מִרְאשִׁית תַּתְּנוּ לַיהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם: (ס)	מִרִישׁ אֲצֻנְתְּכוּן תַּתְּנוּן קֳדָם יְיָ אַפְרָשׁוּתָא לְדִרְיִכוּן:
22	And when ye shall err, and not observe all these commandments, which the LORD hath spoken unto Moses,	וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה:	וְאִרְי תִּשְׁתַּלְּחוּן וְלֹא תַעֲבֹדוּן יִתְּ כָּל פְּקוּדֵי הָאֱלֹוִין דְּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה:

- (15) ככם כגר. כמותכם כן גר וכן דרך לשון עברית (בראשית יג, י) כגן ה' כארץ מצרים כן ארץ מצרים. (מ"א כז, ד) כמוני כמון כעמי כעמך:
- (18) בבאכם אל הארץ. משונה ציאה זו מכל ציאות שצמורה שכולן נאמר כי תבאו לפיכך כולן למדות זו מזו וכיון שפרט לך הכתוב צאחת מהן שאינה אלא לאחר ירשה וישיבה אף כולן כן אצל זו נאמר זה צבאכם משנכנסו זה ואכלו מלחמה נחשיו צחלה (ספרי קי. כתובות כה, א):
- (20) ראשית ערסותכם. כשתלושו כדי עריסותיכם שאתם רגילין ללוש צמד צר וכמה היא (שמות טז, יח טז) וימודו צעומר עומר לגלגלת (ושיעורו מ"ג צאים וחומש ציאה) תרימו מראשיתה כלומר קודם שתאכלו ממנה ראשית חלקה חלה אחת תרומה לשם ה': חלה. טורטין צלע"ז: בתרומת גורן. שלא נאמר זה שיעור ולא כתרומת מעשר שנאמר זה שיעור אצל חכמים נתנו שיעור לצעל הצית אחד מעשרים וארבעה ולנחתום אחד מארבעים ושמונה (חלה ז, ז):
- (21) מראשית ערסותיכם. למה נאמר לפי שנאמר ראשית עריסותיכם שומע אני ראשונה שצריכות תלמוד לומר מראשית מקצתה ולא כולה (ספרי קי). תתנו לה תרומה. לפי שלא שמענו שיעור לחלה נאמר תתנו שיהא זה כדי נתינה (שם):
- (22) וכי תשגו ולא תעשו. עזודת אלילים היתה בכלל כל המצוות שהצבור מציאין עליהן פר והרי הכתוב מוציאה כאן מכללן לידון צפר לעולה ושעיר לחטאת (שם קיא): וכי תשגו וגו'. בעבודת אלילים מדבר או אינו אלא צאחת מכל המצוות תלמוד לומר את כל המצוות האלה מצוה אחת שהיא ככל המצוות מה העובר על כל המצוות פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים אף מצוה זו פורק זה עול ומפר ברית ומגלה פנים ואינו זו עבודת אלילים (שם. כריתות ז. הוריות ח, א): אשר דבר ה' אל משה. אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו (תהלים כג, יב) אחת דבר אלהים שמים זו שמעתי (הוריות שם. ספרי שם):

23 even all that the LORD hath commanded you by the hand of Moses, from the day that the LORD gave commandment, and onward throughout your generations;

24 then it shall be, if it be done in error by the congregation, it being hid from their eyes, that all the congregation shall offer one young bullock for a burnt-offering, for a sweet savour unto the LORD—with the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof, according to the ordinance—and one he-goat for a sin-offering.

25 And the priest shall make atonement for all the congregation of the children of Israel, and they shall be forgiven; for it was an error, and they have brought their offering, an offering made by fire unto the LORD, and their sin-offering before the LORD, for their error.

26 And all the congregation of the children of Israel shall be forgiven, and the stranger that sojourneth among them; for in respect of all the people it was done in error.

27 And if one person sin through error, then he shall offer a she-goat of the first year for a sin-offering.

28 And the priest shall make atonement for the soul that erreth, when he sinneth through error, before the LORD, to make atonement for him; and he shall be forgiven,

יֵת כָּל דְּפָקִיד יְיָ לְכוֹן בְּיַד מֹשֶׁה מִן יוֹמָא דְּפָקִיד יְיָ וְלִהְלָאָה לְדִרְתִּיכֶם:

וְיִהְיֶה אִם מַעֲיָנִי כְּנִשְׁתָּא אֲתַעְבִּידַת לְשָׁלוּ וְיַעֲבִדוּן כָּל כְּנִשְׁתָּא תוֹר בְּר תוֹרִי חַד לַעֲלָתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא קָדָם יְיָ וּמִנְחָתֶיהָ וְנִסְכֶּיהָ כְּדָחִזִּי וְצָפִיר בְּר עֵזִין חַד לְחִטָּתָא:

וְיִכְפֹּר כְּהֵנָּא עַל כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁתַּבֵּיךְ לְהוֹן אֲרִי שְׁלוּתָא הִיא וְאִנּוּן אִיתִיאוּ יֵת קוֹרְבָנֶיהוֹן קוֹרְבָנָא קָדָם יְיָ וְחֻבַּתְהוֹן קָדָם יְיָ עַל שְׁלוּתֶיהוֹן:

וְיִשְׁתַּבֵּיךְ לְכָל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיוֹרֵיִא דִּיתְגַּיִירוֹן בֵּינֵיהוֹן אֲרִי לְכָל עַמָּא בְּשָׁלוּתָא:

וְאִם אִנְשׁ חַד יַחֲבִיב בְּשָׁלוּ וְיִקְרִיב עִזָּא בֵּת שְׁתֵּה לְחִטָּתָא:

וְיִכְפֹּר כְּהֵנָּא עַל אִנְשׁ דְּאִשְׁתְּלִי בְּמַחֲבִיבָה בְּשָׁלוּ קָדָם יְיָ לְכַפֵּרָא עֲלוּהִי וְיִשְׁתַּבֵּיךְ לִיהִי:

23 אֵת כָּל-אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּיַד-מֹשֶׁה מִן-הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וְהִלָּאָה לְדִרְתִּיכֶם:

24 וְהָיָה אִם מַעֲיָנִי הָעֵדָה נַעֲשֶׂתָה לְשִׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל-הָעֵדָה פֶּר בֶּן-בָּקָר אֶחָד לַעֲלֹה לְרִיחַ נִיחַח לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וְשִׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לְחִטָּת:

25 וְכִפֹּר הַכֹּהֵן עַל-כָּל-עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם כִּי-שִׁגְגָה הָיָה וְהֵם הֵבִיאוּ אֶת-קֶרְבָּנָם אֲשֶׁה לַיהוָה וְחִטָּאתָם לִפְנֵי יְהוָה עַל-שִׁגְגָתָם:

26 וְנִסְלַח לְכָל-עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגֵּר הִגֵּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל-הָעָם בְּשִׁגְגָה: (ס)

27 וְאִם-נִפְשׁ אַחַת תַּחֲטָא בְּשִׁגְגָה וְיִקְרִיבָה עִזָּ בֵּת-שְׁנָתָהּ לְחִטָּאת:

28 וְכִפֹּר הַכֹּהֵן עַל-הַנֶּפֶשׁ הַשִּׁגְגָה בַּחֲטָאָה בְּשִׁגְגָה לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ:

(23) אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה גֹּר'. מִגִּיד שֶׁכָּל הַמּוֹדֵה צִעְזוֹת אֱלִילִים כְּכּוֹפֵר בְּכָל הַתּוֹרָה כּוֹלֵה וּבְכָל מֵה שֶׁנִּתְנָצְאוּ הַנְּצִיִּים שֶׁנֶּאֱמַר לִמֵּן הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה ה' וְהִלָּאָה (ספרי ס):

(24) אִם מַעֲיָנִי הָעֵדָה נַעֲשֶׂתָה לְשִׁגְגָה. אִם מַעֲיָנִי הָעֵדָה נַעֲשֶׂתָה עֲזִירָה וְעַל יְדֵי שׁוּגָג כְּגוֹן שֶׁשִּׁגְּגוּ וְהוֹרוּ עַל אַחַת מִן הַעֲזוּדוֹת שֶׁהִיא מוֹתֵרֶת לַעֲזוֹד צִעְזוֹת אֱלִילִים בְּכָךְ: לְחִטָּת. חֶסֶד א' שֶׁאִינוּ כְּשֶׁאֵר חֲטָאוֹת שֶׁכָּל חֲטָאוֹת צִעְזוֹת הַצִּיּוֹר עִם עוֹלָה הַחֲטָאִת קוֹדֶמֶת לַעֲלֹה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה, י) וְאֵת הַשְּׂנִי יַעֲשֶׂה עוֹלָה וְזוֹ עוֹלָה קוֹדֶמֶת לְחִטָּאִת (הוריות יג, א. ז. צִמְחִים נ):

(25) הֵבִיאוּ אֶת קֶרְבָּנָם אֲשֶׁה לַה'. זֶה הָאֱמֹר צִפְרָשָׁה הוּא פֶר הָעוֹלָה שֶׁנֶּאֱמַר אֲשֶׁה לַה' (ספרי. יצמית ט): וְחִטָּאִתָּם. זֶה הַשִּׁעִיר:

(27) תַּחֲטָא בְּשִׁגְגָה. צִעְזוֹת אֱלִילִים (ספרי קצ): עִז בֵּת שְׁנָתָה. שֶׁאֵר עֲזִירוֹת יַחֲדִי מִצִּיָּא כְּשֶׁנֶּאֱמַר אִשְׁעִירָה וְצוֹ קִצֵּעַ לֹה שֶׁעִירָה (סס):

<p>29 both he that is home-born among the children of Israel, and the stranger that sojourneth among them: ye shall have one law for him that doeth aught in error.</p>	<p>וַיֵּבֶן בְּבִנֵּי יִשְׂרָאֵל וּלְגֵרֵינָא דִּיתְגִּירֹנָא בִּיְהוֹנָא אֲוִרִיתָא חָדָא יְהִי לְכֹון לְדִיעֲבִיד בְּשָׁלוּ:</p>	<p>29 הָאֲזָרַח בְּבִנֵּי יִשְׂרָאֵל וּלְגֵר הֶגֶר בְּתוֹכְכֶם תֹּזְרֶה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לַעֲשֹׂה בְשִׁגָּגָה:</p>
<p>30 But the soul that doeth aught with a high hand, whether he be home-born or a stranger, the same blasphemeth the LORD; and that soul shall be cut off from among his people.</p>	<p>וְאִנְשׁ דִּיעֲבִיד בְּרִישׁ גְּלִי מִן יֵצִיבִיא וּמִן גִּירִיא קִדָּם יִי הוּא מְרַגֵּז וְיִשְׁתִּיצִי אֲנָשָׁא הֵהוּא מְגוֹ עֲמִידָה:</p>	<p>30 וְהִנָּפֵשׁ אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂהוּ בְיַד רָמָה מִן־הָאֲזָרַח וּמִן־הֶגֶר אֶת־יְהוָה הוּא מְרַגֵּז וְנִכְרְתָה הִנָּפֵשׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוּהָ:</p>
<p>31 Because he hath despised the word of the LORD, and hath broken His commandment; that soul shall utterly be cut off, his iniquity shall be upon him.</p>	<p>אֲרִי עַל פְּתֻמָּא דִּי בְסַר וְיַת פְּקוּדֵיהִי אֲשֵׁנִי אֲשִׁיצָאָה יִשְׁתִּיצִי אֲנָשָׁא הֵהוּא חוֹבִיָּה בִּיהִ:</p>	<p>31 כִּי דְבַר־יְהוָה בָּזָה וְאֶת־מִצְוֹתוֹ הִפְרָה הַכֶּכֶת וְתִפְרַת הִנָּפֵשׁ הֵהוּא עֹנֶה בָּהּ: (פ)</p>
<p>32 And while the children of Israel were in the wilderness, they found a man gathering sticks upon the sabbath day.</p>	<p>וְהָיוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא וְאֲשַׁכּוּ גִבְרָא כַּד מְגַבִּיב אֵעִין בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא:</p>	<p>32 וַיְהִיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקַשֵּׁשׁ עֵצִים בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת:</p>
<p>33 And they that found him gathering sticks brought him unto Moses and Aaron, and unto all the congregation.</p>	<p>וַקְרִיבוּ יְתִיהָ דְאֲשַׁכּוּ יְתִיהָ כַּד מְגַבִּיב אֵעִין לְוַת מֹשֶׁה וְלְוַת אַהֲרֹן וְלְוַת כָּל כְּנִשְׁתָּא:</p>	<p>33 וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמִּצְאִים אֹתוֹ מְקַשֵּׁשׁ עֵצִים אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־כָּל־הָעֵדָה:</p>
<p>34 And they put him in ward, because it had not been declared what should be done to him.</p>	<p>וְאָסְרוּ יְתִיהָ בְּבֵית מִטְרָא אֲרִי לֹא אֲתַפְרֵשׁ לְהוֹן מָא דִּיעֲבִידוֹן לִיהָ:</p>	<p>34 וַיִּגְיִחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פֹרֵשׁ מִה־יַּעֲשֶׂה לוֹ: (ס)</p>
<p>35 And the LORD said unto Moses: 'The man shall surely be put to death; all the congregation shall stone him with stones without the camp.'</p>	<p>וְאָמַר יִי לְמֹשֶׁה אֲתַקְטִּילָא יִתְקַטִּיל גּוֹבְרָא רְגוּמוֹ יְתִיהָ בְּאֲבָנִיא כָּל כְּנִשְׁתָּא מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא:</p>	<p>35 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוּמַת הָאִישׁ רְגוּם אֹתוֹ בְּאֲבָנִים כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה:</p>

- (30) ביד רמה. צמוד: מגדף. מחרף כמו (יחזקאל ה, טו) והיתה חרפה וגדופה (ישעיה לז, ו) אשר גדפו נערי מלך אשור. ועוד דרשו רבותינו (כריתות ז, ב. סנהדרין ז) מכאן למצרך את השם שהוא זכרת: (31) דבר ה'. אזרת עזודת אלילים מפי הגבורה והשאר מפי משה (ספרי שם): עונה בה. בזמן שעונה זה שלא עשה תשובה (שם): (32) ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו. צגנותן של ישראל דצר הכתוב שלא שמרו אלא שצת ראשונה וצשניה צא זה וחללה (כריתות ז. ספרי קיג): (33) המצאים אתו מקושש. שהתרו בו ולא הניח מלקושש אף משמאלו והתרו בו (ספרי שם. סנהדרין מא, א): (34) כי לא פרש מה יעשה לו. לא היו יודעים צאיו מיתה ימות אבל יודעים היו שהמחלל שצת צמיתה (ספרי קיד. סנהדרין עח, ב): (35) רגום. פשט צלע"ז וכן הלך אלג"ט וכן זכור ושמור:

<p>36 And all the congregation brought him without the camp, and stoned him with stones, and he died, as the LORD commanded Moses.</p>	<p>וַיָּצִיאוּ אוֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אוֹתוֹ בָּאֲבָנִים וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)</p>	<p>36 וַיָּצִיאוּ אוֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אוֹתוֹ בָּאֲבָנִים וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)</p>
<p>37 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>מַפְטִיר וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>38 'Speak unto the children of Israel, and bid them that they make them throughout their generations fringes in the corners of their garments, and that they put with the fringe of each corner a thread of blue.</p>	<p>מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לָהֶן וַיַּעֲבֹדוּן לָהֶן כְּרוֹסְפָדִין עַל כַּנְפֵי כְסוֹתֵהֶן לְדִרְיֵהֶן וַיִּתְּנוּן עַל כְּרוֹסְפֵד כַּנָּפָא חוּטָא דְתַכְיִלְתָּא:</p>	<p>38 דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל־כַּנְפֵי בְגָדֵיהֶם לְדִרְתָּם וְנָתַנּוּ עַל־צִיצִית הַכָּנָף פֶּתִיל תְּכֵלֶת:</p>
<p>39 And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the LORD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray;</p>	<p>וַיְהִי לָכֵן לְכָרוֹסְפָדִין וְתִחְזֹן וְתִיָּה וְתִדְכָּרוּן יֵת כָּל פְּקוּדֵי דִי וְתַעֲבֹדוּן יִתְהוֹן וְלֹא תַטְעֹן בְּתַר הֶרְהוּר לְבַכּוֹן וּבְתַר חִיזוֹ עֵינִיכּוֹן דְּאִתּוֹן טַעַן בְּתִרְיָהֶן:</p>	<p>39 וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתּוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:</p>
<p>40 that ye may remember and do all My commandments, and be holy unto your God.</p>	<p>בְּדִיל דְּתִדְכָּרוּן וְתַעֲבֹדוּן יֵת כָּל פְּקוּדֵי וְתִחְזֹן קְדִישִׁין קָדָם אֱלֹהֵיכֶן:</p>	<p>40 לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם:</p>
<p>41 I am the LORD your God, who brought you out of the land of Egypt, to be your God: I am the LORD your God.'</p>	<p>אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶן דְּאִפִּיקִית יִתְכּוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְמַחְוֵי לָכֵן לֵאלֹהֵי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶן:</p>	<p>קִיט פְּסוּקִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)</p>

(36) וַיָּצִיאוּ אוֹתוֹ. מִכָּאן שֶׁצִּית הַסְקִילָה חוּץ וְרַחוּק מִצִּית דִּין (סְפָרִי שֵׁם. סְנֵה דִרִין מִצִּית):
(38) וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית. עַל שֵׁם הַפְּתִילִים הַחֲלוּסִים זֶה כְּמוֹ (יִחְזָקָא ל, ג) וַיִּקְחֵנִי צִיצִית רֹאשִׁי. דְּזֶר אַחֵר צִיצִית עַל שֵׁם וְרִאשָׁתָּא אוֹתוֹ כְּמוֹ (שִׁיר ז, ט) מִזֵּין מִן הַחֲרָסִים: חֲכָלָת. צִצֵּי יִרוּק שֶׁל חֲלוּזִין (מִנְחֹת מִצִּית):
(39) וְזָכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה'. שְׁמִינִי גִימַטְרִיא שֶׁל צִיצִית שֶׁשׁ מֵאוֹת וְשְׁמוֹנֶה חֲסִידִים וְחֲמֵשֶׁה קְשָׁרִים הָרִי תִרִי"ג: וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם. כְּמוֹ (לַעֲלִיל יג, כה) מִתּוֹר הָאֵרֶץ. הַלֵּז וְהַעֲיִינִים הֵם מִרְגָּלִים לְגוֹף וּמִסְרָסִים לוֹ אֶת הַעֲצִירוֹת הַעֵין רוּחָה וְהַלֵּז חוּמֵד וְהַגּוֹף עוֹשֶׂה אֶת הַעֲצִירוֹת (תַּנְחוּמָא שֶׁלַּח טו):
(41) אֲנִי ה'. נִאֲמָן לְשֵׁלֶם שֶׁכֶר (סְפָרִי קְטו): אֱלֹהֵיכֶם. נִאֲמָן לְהַפְרַע (שֵׁם): אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם. עַל מִנְתַּן כֶּן פְּדִיתִי אֶתְכֶם שֶׁחֲבָלְתִּי עֲלֵיכֶם גְּזֻרֹתִי (שֵׁם): אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. עוֹד לְמַה נִּאֲמַר כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי מַה אִמְרָה הַמִּקְדָּשׁ לֹא שֶׁנִּשְׁעָה וְנִטּוּל שֶׁכֶר אֵינוֹ לֹא עוֹשִׂים וְלֹא נוֹטְלִים שֶׁכֶר עַל כִּרְחֻסֵּם אֲנִי מִלְכָּם וְכֵן הוּא אוֹמֵר (יִחְזָקָא ל, ג) אִם לֹא בִיד חֻזְקָה וְגו' אִמְלִיךְ עֲלֵיכֶם (שֶׁכֶת פֶּח. סְפָרִי שֵׁם). דְּזֶר אַחֵר לְמַה נִּאֲמַר יֵצֵאת מִצְרַיִם אֲנִי הוּא שֶׁהַצְחָנִי צִמְרָרִים בֵּין טַפָּה שֶׁל צִכּוֹר לִשְׂאִינָה שֶׁל צִכּוֹר אֲנִי הוּא עֲמִיד לְהַצְחִין וְלַהַפְרַע מִן הַחֲלוּלָה קִלָּא אֵילִין צִבְּגָדוֹ וְאוֹמֵר תְּכַלֵּת הוּא (צ"מ סָא, צ) וּמִסוּדוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה הַדְּרָשׁן הַעֲמָקִית לְמַה נִּסְמַכָּה פֶּרֶשׁת מִקּוּשׁ לְפָרֶשֶׁת עֲבֹדַת אֱלִילִים לֹמַר שֶׁהַחֲלָל אֶת הַשֶּׁכֶת כְּעֹבֵד עֲבֹדַת אֱלִילִים שֶׁאִף הִיא שְׁקוּלָה

ככל המצות וכן הוא אומר בעזרא (נחמי' ט, יג' יד) ועל הר סיני ירדת ותתן לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם (חולין ה) ואף פרשת ציטית לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות שנאמר ועשיתם את כל מצותי: על כנפי בגדיהם. כנגד (שמות יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים. על ארבע כנפות ולא בעלת שלש ולא בעלת חמש כנגד ד' לשונות של גאולה שנאמר במצרים (שמות ו, יז) והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי (זכריה יח, ג): פתיל תכלת. על שם שכול זכורות תרגום של שכול תכלת. ומכתם היתה צלילה וכן צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב ושמונה חוטים שבה כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים:

(1) ויקח קרח. פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח. לקח את עצמו ללד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וזהו שתרגם אונקלוס ואחפלאג נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת וכן (איוב טו, יג) מה יקח לנצח לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם. דבר אחר ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שבהם דברים כמו שנאמר (במדבר כ, כה) קח את אהרן (הושע יד, ג) קחו עמכם דברים (תנחומא קרח א): בן יצהר בן קהת בן לוי. ולא הזכיר בן יעקב שצקס רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר (בראשית מט, ו) ובקהלם אל תחד כבודי והיכן נזכר שמו על קרח בהתיחסם על הדוכן בדברי הימים שנאמר (ד"ה א, ו, כ"ג) בן אציהסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל (תנחומא ד): ודתן ואבירם. בשביל שהיה שבט ראובן שרוי בחנייתם תימנה (לעיל כ, י) שכן לקהת ובניו החונים תימנה (שם ג, כט) נשתתפו עם קרח במחלוקתו אוי לרשע אוי לשכנו (תנחומא ד). ומה ראה קרח לחלוק עם משה נתקנא על נשיאותו של אלישפן בן עוזיאל שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור (שם א). אמר קרח אחי אבא ארבעה היו שנאמר (שמות ו, יח) ובני קהת וגו' עמרים הכבדו נטלו שני בני גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השניה לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם הריני חולק עליו ומבטל את דבריו. מה עשה עמד וכנס ר"נ ראשי סנהדראות רובן משבט ראובן שכיניו והם אליזר בן שדיאור וחזיריו וכיוצא בו שנאמר נשיאי עדה קריאי מועד ולהלן הוא אומר (במדבר א, טז) אלה קרואי העדה והלציטן טליתות שכולן תכלת באו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת ציטית או פטורה אמר להם חייבת התחילו לשחק עליו אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פטורה זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה (תנחומא ב): בני ראובן. דתן ואבירם ואון בן פלת:

(3) רב לבם. הרבה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה: כלם קדושים. כולם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה: ומדוע תתנשאו. אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לזכר לאחריך כהונה לא אתם לצדכם שמעתם בסיני (שמות כ, ב) אנכי ה' אלהיך כל העדה שמעו (תנחומא ד):

<p>XVI Now Korah, the son of Izhar, the son of Kohath, the son of Levi, with Dathan and Abiram, the sons of Eliab, and On, the son of Peleth, sons of Reuben, took men;</p>	<p>וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן־יִצְחָר בֶּן־קֹהַת בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאֹן בֶּן־פִּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן:</p>	<p>קורח ויקח קורח בן-יצחק בן-קהת בן-לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן-פלת בני ראובן:</p>
<p>2 and they rose up in face of Moses, with certain of the children of Israel, two hundred and fifty men; they were princes of the congregation, the elect men of the assembly, men of renown;</p>	<p>וַיָּקֻמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֲנָשִׁים מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאֹתָיִם נְשִׂאֵי־עֵדָה קִרְאֵי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי־שֵׁם:</p>	<p>2 ויקמו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאות נשיאי עדה קראי מועד אנשי-שם:</p>
<p>3 and they assembled themselves together against Moses and against Aaron, and said unto them: 'Ye take too much upon you, seeing all the congregation are holy, every one of them, and the LORD is among them; wherefore then lift ye up yourselves above the assembly of the LORD?'</p>	<p>וַיִּקְהָלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב־לָכֶם כִּי כָל־הָעֵדָה כֻּלָּם קֳדָשִׁים וּבְתוֹכָם יְהוָה וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל־קְהָל יְהוָה:</p>	<p>3 ויקהל'ו על-משה ועל-אהרן ויאמרו אליהם רב-לכם כי כל-העדה כלם קדשים ובתוכם יהוה ומדוע תתנשאו על-קהל יהוה:</p>
<p>4 And when Moses heard it, he fell upon his face. And he spoke unto Korah and unto all his company, saying: 'In the morning the LORD will show who are His, and who is holy, and will cause him to come near unto Him; even him whom He may choose will He cause to come near unto Him. .</p>	<p>וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־אֶפְסוֹ: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־אֶפְסוֹ: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־אֶפְסוֹ: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־אֶפְסוֹ: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־אֶפְסוֹ:</p>	<p>ויי וישמע משה ויפל על-פניו: ויאמר משה ויפל על-פניו: ויאמר משה ויפל על-פניו: ויאמר משה ויפל על-פניו: ויאמר משה ויפל על-פניו:</p>
<p>6 This do: take you censers, Korah, and all his company;</p>	<p>זֹאת עֲשׂוּ קַחוּ־לָכֶם מַחְתֹּת דָּא עֲבִידוֹ סִבּוּ לָכֹן מַחְתִּין קֹרַח וְכָל־עֲדָתוֹ:</p>	<p>6 זאת עשו קחו-לכם מחתות דא עבדיו סבו לכון מחתין קרח וכל-עדתו:</p>

- (4) ויפול על פניו. מפני המחלוקת שכבר זה צידם קרחון רביעי חטאו צעגל (שמות לב, יא) ויחל משה במתאוננים (במדבר יא, ז) ויחלל משה במרגלים (שם יד, יג) ויאמר משה אל ה' ושמעו מנרים במחלוקתו של קרח נחרשלו ידי משל לכן מלך שסרח על אציו ופייס עליו אלהיו פעם ושמים ושלש כשסרח רביעית נחרשלו ידי האלה והוא אמר עד מתי אטריח על המלך שמה לא יקבל עוד ממני (תנחומא ד):
- (5) בקר ויודע וגו'. עמה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להראות לפניו והוא היה מתכוין לדחותם שמה יחזרו זהם (תנחומא ה): בקר ויודע ה' את אשר לו. לעזות לויה: ואת הקדוש. לכהונה: והקריב. אותם אליו (שם). והתרגום מוכיח כן ויקרב לקדמוהי יקרב לשמושה. ומדרשו (שם) צקר אמר להם משה גבולות חלק הקצ"ה צעולמו יכולים אתם להפוך צקר לערב כן תוכלו לזטל את זו שנאמר (בראשית א, ד) ויהי ערב ויהי צוקר ויצלל כך (דה"א כג, יג) ויצלל אהרן להקדישו וגו':
- (6) זאת עשו קחו לכם מחתות. מה ראה לומר להם כך אמר להם צדרכי העוזדי כוכבים ומזלות יש נימוסים

<p>and put fire therein, and put incense upon them before the LORD to-morrow; and it shall be that the man whom the LORD doth choose, he shall be holy; ye take too much upon you, ye sons of Levi.'</p>	<p>וַתִּנֶּן בָּתֵּן אֵשׁ וְשִׁמּוֹ עֲלֵיהֶן וְקָטַרְתָּ לִפְנֵי יְהוָה מִחֹר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחָר יְהוָה הוּא הַקָּדוֹשׁ רֵב-לָכֶם בְּנֵי לֵוִי:</p>	<p>וְתִנֶּן בָּתֵּן אֵשׁ וְשִׁמּוֹ עֲלֵיהֶן וְקָטַרְתָּ לִפְנֵי יְהוָה מִחֹר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחָר יְהוָה הוּא הַקָּדוֹשׁ רֵב-לָכֶם בְּנֵי לֵוִי:</p>
<p>8 And Moses said unto Korah: 'Hear now, ye sons of Levi:</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קָרַח שְׁמַעוּ כֶּעַן בְּנֵי לֵוִי:</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קָרַח שְׁמַעוּ-נָא בְנֵי לֵוִי:</p>
<p>is it but a small thing unto you, that the God of Israel hath separated you from the congregation of Israel, to bring you near to Himself, to do the service of the tabernacle of the LORD, and to stand before the congregation to minister unto them;</p>	<p>הֲמַעֲט מִכֶּם כִּי-הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֵדַת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וּלְעַמֹּד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשָׁרְתָם:</p>	<p>הֲמַעֲט מִכֶּם כִּי-הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֵדַת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וּלְעַמֹּד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשָׁרְתָם:</p>
<p>and that He hath brought thee near, and all thy brethren the sons of Levi with thee? and will ye seek the priesthood also?</p>	<p>וַיִּקְרַב אֶתְּךָ וְאֶת-כָּל-אֶחָיְךָ בְּנֵי-לֵוִי אֶתְּךָ וּבִקְשַׁתֶּם גַּם-כֹּהֲנָה:</p>	<p>וַיִּקְרַב אֶתְּךָ וְאֶת-כָּל-אֶחָיְךָ בְּנֵי-לֵוִי אֶתְּךָ וּבִקְשַׁתֶּם גַּם-כֹּהֲנָה:</p>
<p>Therefore thou and all thy company that are gathered together against the LORD—; and as to Aaron, what is he that ye murmur against him?</p>	<p>לָכֵן אַתָּה וְכָל-עֲדַתְךָ הַנִּעַדִים עַל-יְהוָה וְאַתָּה אֶתְּךָ מִי־הוּא כִּי (כ' תְּלִינּוּ) עֲלָיו:</p>	<p>לָכֵן אַתָּה וְכָל-עֲדַתְךָ הַנִּעַדִים עַל-יְהוָה וְאַתָּה אֶתְּךָ מִי־הוּא כִּי (כ' תְּלִינּוּ) עֲלָיו:</p>

הרצה וכומרים הרצה וכולם (ס"א ואין כולם) מתקצצים בצית אחד אנו אין לנו אלא ה' אחד ארון אחד ותורה אחת ומוצח אחד וכהן גדול אחד ואחסר ר"ן איש מבקשים כהונה גדולה אף אני רואה בך ה' לך תשמיש חביב מכל ה' הקטרת החביבה מכל הקרבנות וסם המות נתון בתוכו שזו נשרפו נדב ואזיהוא לפיכך התרה זהם והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש כזר הוא בקדושתו וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש אלא אמר להם משה הריני אומר לך שלא תתחייבו מי שיבחר בו יאלץ חי וכולם אוצדים (תנחומא ה'): מחתות. כלים שחיתין זהם גחלים ויש להם בית יד:

(7) רב לכם בני לוי. דבר גדול אמרתי לכם. ולא טפשים היו שכן התרה זהם וקבלו עליהם לקרב אלא הם חטאו על נפשותם שנאמר (להלן יז, ג) את מחתות החטאים האלה בנפשותם. וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה עינו הטעתו ראה שלשלת גדולה יולאה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן אמר בשבילו אני נמלט וכ"ד משמרות עומדות לבני כולם מתנבאים ברוח הקודש שנאמר (ד"ה"א כה, ה) כל אלה צנים להימן אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום לך נשתחף לבוא לאותה חוקה ששמע מפי משה שכולם אוצדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' הוא הקדוש טעה ותלה בעצמו ולא ראה יפה לפי שצניו עשו תשובה ומה היה רואה. (תנחומא ה'): רב לכם. דבר גדול נטלתם בעצמכם לחלוק על הקצ"ה:

(8) ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי. התחיל לדבר עמו דברים רכים כיון שראהו קשה עורף אמר עד שלא ישתחפו שאר השבטים ויאצדו עמו אדבר גם אל כולם התחיל לזרז זהם שמעו נא בני לוי (שם ו):

(9) ולעמוד לפני העדה. לשיר על הדוכן:

(10) ויקרב אתך. לאותו שירות שהרחיק ממנו שאר עדת ישראל:

(11) לכן. בשביל כך אתה וכל עדתך הנועדים אתך על ה' כי בשליחותו עשיתי לך כהונה לאהרן ולא לנו הוא המחלוקת הזו:

<p>12 And Moses sent to call Dathan and Abiram, the sons of Eliab; and they said: 'We will not come up;</p>	<p>וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וְלֹאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה:</p>	<p>12 וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וְלֹאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה:</p>
<p>13 is it a small thing that thou hast brought us up out of a land flowing with milk and honey, to kill us in the wilderness, but thou must needs make thyself also a prince over us?</p>	<p>הֲמַעֲט כִּי הֵעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדִבֶּשׁ לְהַמִּיתָנוּ בְּמִדְבָּר כִּי־תִשְׁתַּבֵּר עָלֵינוּ גַם־הַשִּׁתְּתָר:</p>	<p>13 הֲמַעֲט כִּי הֵעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדִבֶּשׁ לְהַמִּיתָנוּ בְּמִדְבָּר כִּי־תִשְׁתַּבֵּר עָלֵינוּ גַם־הַשִּׁתְּתָר:</p>
<p>14 Moreover thou hast not brought us into a land flowing with milk and honey, nor given us inheritance of fields and vineyards; wilt thou put out the eyes of these men? we will not come up.'</p>	<p>אֲפֹל לֹא לָאֶרֶץ עֲבָדָא חֶלֶב וְדִבֶּשׁ אֵשִׁילָתָנָא וַיְהִיבָתָ לָנָא אַחֲסַנְתָּ חֲקָלִין וְכַרְמִין הָעֵינִי גִבְרִיא הָאֲנֹנִי תִשְׁלַח לְעֹרָא לֹא נַסֵּק:</p>	<p>שני אֲפֹל לֹא אֶל־אֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדִבֶּשׁ הִבִּיאָתָנוּ וְתַתֵּן־לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרֶם הָעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנְקֹר לֹא נַעֲלֶה:</p>
<p>15 And Moses was very wroth, and said unto the LORD: 'Respect not thou their offering; I have not taken one ass from them, neither have I hurt one of them.'</p>	<p>וַתְּקִיף לְמֹשֶׁה לַחֲדָא וַאֲמַר קָדָם יי לֹא תִקְבִּיל בְּרַעְוָא קוֹרְבָנָהוֹן לֹא חֲמָרָא דְּחַד מִנְהוֹן שְׁחֲרִית וְלֹא אֲבָיִשִׁית לְחַד מִנְהוֹן:</p>	<p>15 וַיַּחֲר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־יְהוָה אֵל־תִּפֶּן אֶל־מִנְחָתָם לֹא חָמֹר אֶחָד מֵהֶם נִשְׁאַתִּי וְלֹא הִרְעֵתִי אֶת־אֶחָד מֵהֶם:</p>
<p>16 And Moses said unto Korah: 'Be thou and all thy congregation before the LORD, thou, and they, and Aaron, to-morrow;</p>	<p>וַאֲמַר מֹשֶׁה לְקֹרַח אָתָּה וְכָל־כְּנִשְׁתְּךָ הַיּוֹם לִפְנֵי יְהוָה וְאַהֲרֹן מָחָר:</p>	<p>16 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קֹרַח אָתָּה וְכָל־עֲדַתְךָ הַיּוֹם לִפְנֵי יְהוָה וְאַהֲרֹן מָחָר:</p>
<p>17 and take ye every man his fire-pan, and put incense upon them, and bring ye before the LORD every man his fire-pan, two hundred and fifty fire-pans; thou also, and Aaron, each his fire-pan.'</p>	<p>וְסִבּוּ גִבְר מִחֲתִיתִיה וְתַתְּנוּן עַל־יְהוֹן קִטּוֹרֶת בּוֹסְמִין וְתַקְרְבוּן קָדָם יי גִּבְר מִחֲתִיתִיה מֵאֲתָן וְחֲמִשִּׁין מִחֲתִין וְאַתָּה וְאַהֲרֹן גִּבְר מִחֲתִיתִיה:</p>	<p>17 וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֲתָתוֹ וַיַּנִּתֵּם עָלֵיהֶם קִטְרֹת וְהִקְרְבֹתֶם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ מִחֲתָתוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאֲתָם מִחֲתַת וְאַתָּה וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחֲתָתוֹ:</p>

(12) וישלח משה וגו'. מכאן שאין מחזיקין במחלוקת שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום (סנהדרין קי. תנחומא י'): לא נעלה. פיהם הכשילם שאין להם אלא ירידה (שם ו):

(14) ותתן לנו. הדבר מוסב על לא האמור למעלה כלומר לא הביאותנו ולא נתת לנו נחלת שדה וכרם אמרת לנו (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ וגו' משם הוצאתנו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו אלא גזרת עלינו להמיתנו במדבר שאמרת לנו (במדבר יד, כט) במדבר הזה יפלו פגריכם: העיני האנשים ההם תנקר וגו'. אפילו אתה שולח לנקר את עיינינו אם לא נעלה אליך לא נעלה: האנשים ההם. כאדם המולה קללנו בחצירו:

(15) ויחר למשה מאד. נטער עד למאד: אל תפן אל מנחתם. לפי פשוטו הקטרת שהם מקריצים לפניך מחר אל תפן אליהם והמדרש אומר (תנחומא ז) יודע אני שיש להם חלק בתמידי לצור אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון תניחנו האש ולא תאכלנו: לא חמור אחד מהם נשאתי. לא חמורו של אחד מהם נטלתי אפילו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור והיה לי ליטול אותו החמור משלהם לא נטלתי אלא משלי (תנחומא ז). ותרגם אינקלוס שחרית לשון ארמי כך נקראת אנגריא של מלך שחור (ז"מ עה, א. ז"ב מז, א):

(16) והם. עדתך:

18	And they took every man his fire-pan, and put fire in them, and laid incense thereon, and stood at the door of the tent of meeting with Moses and Aaron.	וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחַתָּתוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עֲלֵיהֶם קִטְרֶת וַיַּעֲמֻדוּ בַּתְּרֵעַ מִשְׁכַּן זִמְנָא וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	18
19	And Korah assembled all the congregation against them unto the door of the tent of meeting; and the glory of the LORD appeared unto all the congregation.	וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קֹרַח אֶת-כָּל הָעֵדָה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּרָא כְבוֹד-יְהוָה אֶל-כָּל הָעֵדָה: (ס)	19
20	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאַל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:	שלישי
21	'Separate yourselves from among this congregation, that I may consume them in a moment.'	הִבְדִּילוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאָכְלָה אֹתָם כְּרֹגֶעַ:	21
22	And they fell upon their faces, and said: 'O God, the God of the spirits of all flesh, shall one man sin, and wilt Thou be wroth with all the congregation?'	וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל-בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יַחֲטֵא וְעַל כָּל-הָעֵדָה תִּקְצֹר: (ס)	22
23	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	23
24	'Speak unto the congregation, saying: Get you up from about the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram.'	דַּבֵּר אֶל-הָעֵדָה לֵאמֹר הֵעֲלוּ מִסָּבִיב לְמִשְׁכַּן-קֹרַח דָּתָן וְאַבִּירָם:	24
25	And Moses rose up and went unto Dathan and Abiram; and the elders of Israel followed him.	וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל-דָּתָן וְאַבִּירָם וַיִּלְכוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:	25

(17) והקרבתם וגו' איש מחתתו. החמשים ומאתים איש שצבם:

(19) ויקהל עליהם קרח. דדצרי ליצנות כל הלילה ההוא הלך אלל השצטים ופתח אותם כסבורין אחס שעלי לצדי אני מקפיד איני מקפיד אלל שצביל כללם אלל צאין ונוטלין כל הגדולות לו המלכות ולאחיו הכהונה עד שנפתחו כלם (תנחומא ז): וירא כבוד ה'. צא צעמוד ענ:

(22) אל אלהי הרוחות. יודע מחשבות אין מדתך כמדת צשר ודס מלך צשר ודס שסרחה עליו מקצת מדינה אינו יודע מי החוטא לפיכך כשהוא כועס נפרע מכולם אצל אחת לפניך גלויות כל המחשבות ויודע אחת מי החוטא: האיש אחד. הוא החוטא ואחא על כל העדה תקצוף. אמר הקדוש צ"ה יפה אמרת אני יודע ומודיע מי חטא ומי לא חטא (שס):

(24) העלו וגו'. כתרגומו אסתלקון מסצירות משכן קרח:

(25) ויקם משה. כסבור שישאלו לו פנים ולא עשו (מד"ר. שס ח):

<p>And he spoke unto the congregation, saying: 'Depart, I pray you, from the tents of these wicked men, and touch nothing of theirs, lest ye be swept away in all their sins.'</p>	<p>וַיִּדְבֹר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר סֹרוּ נָא מֵעַל אֹהֲלֵי הָאֲנָשִׁים הָרָשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל־תִּגְעוּ בְּכֹל־אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן־תִּסָּפוּ בְּכֹל־חַטָּאתָם:</p>	<p>26</p>
<p>So they got them up from the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram, on every side; and Dathan and Abiram came out, and stood at the door of their tents, with their wives, and their sons, and their little ones.</p>	<p>וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן־קָרַח דָּתָן וְאַבִּירָם מִסָּבִיב וְדָתָן וְאַבִּירָם יָצְאוּ נֹצְבִים פֶּתַח אֹהֲלֵיהֶם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם:</p>	<p>27</p>
<p>And Moses said: 'Hereby ye shall know that the LORD hath sent me to do all these works, and that I have not done them of mine own mind.</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תֵּדָעוּן כִּי־ יְהוָה שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־ הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי־לֹא מִלִּבִּי:</p>	<p>28</p>
<p>If these men die the common death of all men, and be visited after the visitation of all men, then the LORD hath not sent Me.</p>	<p>אִם־כָּמוֹת כָּל־הָאָדָם יָמוּתוּן אֵלֶּה וּפִקְדַת כָּל־הָאָדָם יִפְקַד עֲלֵיהֶם לֹא יְהוָה שְׁלַחְנִי:</p>	<p>29</p>
<p>But if the LORD make a new thing, and the ground open her mouth, and swallow them up, with all that appertain unto them, and they go down alive into the pit, then ye shall understand that these men have despised the LORD.'</p>	<p>וְאִם־בְּרִיאָה יַבְרִיא יְיָ וְתִפְתַּח אֶרֶצָא יֵת פִּמְיָה וְתִבְלַע יִתְּהוּן וְיֵת כָּל דִּילְהוֹן וַיִּיחַתוּן כֹּד חַיִּין לְשָׂאוֹל וְתִדְעוּן אֲרִי אֲרִיזוֹ גּוֹבְרִיא הָאֵלֶּין קָדָם יְיָ:</p>	<p>30</p>
<p>And it came to pass, as he made an end of speaking all these words, that the ground did cleave asunder that was under them.</p>	<p>וַיְהִי כְּכֹלְתּוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְתִבְקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם:</p>	<p>31</p>

(27) יצאו נצבים. צקומה זקופה לחרף ולגדף כמו (שמואל"א יז, טז) ויתיצצו ארבעים יום דגלית (תנחומא ח): ונשיהם ובניהם וטפם. צא וראה כמה קשה המחלוקת שהרי צית דין של מטה אין עושין אלא עד שיציא שמי שערות וצית דין של מעלה עד כי שנה וכאן אצדו אף יונקי שדים (שם ג):
(28) לעשות את כל המעשים האלה. שעשית על פי הדבור לתת להרען כהונה גדולה וצניו סגני כהונה ואליפן נשיא הקהתי:

(29) לא ה' שלחני. אלא אני עשיתי הכל מדעתי וצדין הוא חולק עלי (שם ח):
(30) ואם בריאה. חדשה: יברא ה'. להמית אותם צמיתה שלא מת זה אדם עד הנה ומה היא הצריאה ופצתה האדמה את פיה ותצלעם אז וידעתם כי נאלו הם את ה' ואני מפי הגבורה אמרתי ורצותינו פירשו (שם יא. סנהדרין קי, א) אם צריאה פה לארץ מששת ימי בראשית מוטב ואם לאו יצא ה':

32	And the earth opened her mouth and swallowed them up, and their households, and all the men that appertained unto Korah, and all their goods.	וּתִפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וּתְבַלַּע אֹתָם וְאֶת־בֵּיתֵיהֶם וְאֶת כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֶת כָּל־הָרֶכֶשׁ וּתְתַחַת אֶרֶץ אֲנֹשׁ וּבִלְעַת יִתְהוּן וְיֵת אֲנָשׁ בֵּיתֵיהוֹן וְיֵת כָּל אֲנָשׁ דִּלְקֹרַח וְיֵת כָּל כִּנְיָנָא:	32
33	So they, and all that appertained to them, went down alive into the pit; and the earth closed upon them, and they perished from among the assembly.	וַיֵּרְדּוּ תָם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאֵלָה וּתְכַס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֵּאבְדּוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל:	33
34	And all Israel that were round about them fled at the cry of them; for they said: 'Lest the earth swallow us up.'	וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סְבִיבֵיתֵיהֶם נָסּוּ לְקָלָם כִּי אָמְרוּ פֶן־תִּבְלַעֵנוּ הָאָרֶץ וְכָל יִשְׂרָאֵל דְּבַסְחֲרֵיהוֹן עָרְקוּ לְקִלְהוֹן אָרִי אָמְרוּ דִּלְמָא תִּבְלַעֵנָא אֶרֶץ:	34
35	And fire came forth from the LORD, and devoured the two hundred and fifty men that offered the incense.	וְאִשׁ תָּצֵא מֵאֵת יְהוָה וְתֹאכַל אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמֵאֲתִים אִישׁ מִקְרִיבֵי הַקֶּטֶר: (ס) וְאִשְׁתָּא נִפְקַת מִן קֳדָם יי וְאָכַלְתָּ יֵת מֵאֲתָן וְחֲמִשִּׁין גּוֹבְרָא מִקְרִיבֵי קִטּוֹרֶת בּוֹסְמִיא:	35
XVII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָ:	XVII
2	'Speak unto Eleazar the son of Aaron the priest, that he take up the fire-pans out of the burning, and scatter thou the fire yonder; for they are become holy;	אָמַר אֶל־אֱלֶעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן כֹּהֵן וַיִּקְרָא יֵת מִחֲתִיתָא מִבֵּין הַשֹּׂרֶפֶת וְאֶת־הָאֵשׁ זָרָה־הִלָּאָה כִּי קֳדָשׁ:	2
3	even the fire-pans of these men who have sinned at the cost of their lives, and let them be made beaten plates for a covering of the altar—for they are become holy, because they were offered before the LORD—that they may be a sign unto the children of Israel.'	אֵת מִחֲתוֹת הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה בְּנִפְשָׁתָם וַעֲשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צָפוּי לְמִזְבֵּחַ כִּי־הִקְרִיבָם לִפְנֵי־יְהוָה וַיִּקְדָּשׁוּ וַיְהִיו לְאוֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל:	3
4	And Eleazar the priest took the brazen fire-pans, which they that were burnt had offered; and they beat them out for a covering of the altar,	וַיִּקָּח אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מִחֲתוֹת הַנֶּחֱשָׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשֹּׂרֶפִים וַיִּרְקְעוּם צָפוּי לְמִזְבֵּחַ: וְנָסִיב אֱלֶעָזָר כֹּהֵן יֵת מִחֲתִית נֶחֱשָׁא דְקִרְיָבוּ וַיִּדְיִינֵן חוּפָאָה לְמַדְבָּחָ:	4

- (34) נסו לקולם. נשזיל הקול היואל על זליעתן;
 (2) ואת האש. שזמון המחמות: זרה הלאה. לארץ מעל המחמות: כי קדשו. המחמות ואסורין צהנאה שהרי עשאים כלי שרת:
 (3) החטאים האלה בנפשותם. שנעשו פושעים בנפשותם שנחלקו על הקצ"ה (יומא לו): רקעי. רדידן: פחים. טסין מרודדן טינצ"ש זלע"ז: צפוי למזבח. למזבח הנחשת: ויהיו לאות. לזכרון שיאמרו אלו היו מאותן שנחלקו על הכהונה ונשרפו:

<p>to be a memorial unto the children of Israel, to the end that no 5 common man, that is not of the seed of Aaron, draw near to burn incense before the LORD; that he fare not as Korah, and as his company; as the LORD spoke unto him by the hand of Moses.</p>	<p>וְכָרֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא-יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אַהֲרֹן הוּא לְהִקְטִיר קֹטֶרֶת לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא-יִהְיֶה כְּקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (פ)</p>	<p>5 זָכָרוֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא-יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אַהֲרֹן הוּא לְהִקְטִיר קֹטֶרֶת לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא-יִהְיֶה כְּקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (פ)</p>
<p>But on the morrow all the 6 congregation of the children of Israel murmured against Moses and against Aaron, saying: 'Ye have killed the people of the LORD.'</p>	<p>וַיִּלְנֻוּ כָּל-עַדַּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמִּתְּחִילת עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הִמַּתֶּם אֶת-עַם יְהוָה:</p>	<p>6 וַיִּלְנֻוּ כָּל-עַדַּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמִּתְּחִילת עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הִמַּתֶּם אֶת-עַם יְהוָה:</p>
<p>And it came to pass, when the 7 congregation was assembled against Moses and against Aaron, that they looked toward the tent of meeting; and, behold, the cloud covered it, and the glory of the LORD appeared.</p>	<p>וַיְהִי בַּהֲקָהֵל הָעֵדָה עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיִּפְּנוּ אֶל-אַהֲלֵי מוֹעֵד וַהֲנִיחָה כֶּסֶהוּ הָעָנָן וַיֵּרָא כְּבוֹד יְהוָה:</p>	<p>7 וַיְהִי בַּהֲקָהֵל הָעֵדָה עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיִּפְּנוּ אֶל-אַהֲלֵי מוֹעֵד וַהֲנִיחָה כֶּסֶהוּ הָעָנָן וַיֵּרָא כְּבוֹד יְהוָה:</p>
<p>And Moses and Aaron came to the 8 front of the tent of meeting.</p>	<p>וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-פְּנֵי אַהֲלֵי מוֹעֵד: (ס)</p>	<p>8 וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-פְּנֵי אַהֲלֵי מוֹעֵד: (ס)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, 9 saying:</p>	<p>וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:</p>	<p>9 רַבִּיעִי וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:</p>
<p>'Get you up from among this 10 congregation, that I may consume them in a moment.' And they fell upon their faces.</p>	<p>וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן וְאֶת-כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁתָּחוּ אֶת-פְּנֵיהֶם עַל אֲפִיֹהוֹן:</p>	<p>10 הָרָמוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וַאֲכָלָה אֹתָם כְּרָגַע וַיִּפְּלוּ עַל- פְּנֵיהֶם:</p>
<p>And Moses said unto Aaron: 'Take 11 thy fire-pan, and put fire therein from off the altar, and lay incense thereon, and carry it quickly unto the congregation, and make atonement for them; for there is wrath gone out from the LORD: the plague is begun.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קַח אֶת-הַמִּזְבֵּחַ וְתֵן-עָלָיָה אֵשׁ מִעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קֹטֶרֶת וְהוֹלֵךְ מִהֵרָה אֶל-הָעֵדָה וְכָפַר עֲלֵיהֶם כִּי-יֵצֵא הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי יְהוָה הַחַל הַנֶּגֶף:</p>	<p>11 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קַח אֶת-הַמִּזְבֵּחַ וְתֵן-עָלָיָה אֵשׁ מִעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קֹטֶרֶת וְהוֹלֵךְ מִהֵרָה אֶל-הָעֵדָה וְכָפַר עֲלֵיהֶם כִּי-יֵצֵא הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי יְהוָה הַחַל הַנֶּגֶף:</p>

(4) וירקעום. אינטינדר"ש צלע"ז:

(5) ולא יהיה כקרח. כדי שלא יהיה כקרח: כאשר דבר ה' ביד משה לו. כמו עליו על אהרן דבר אל משה שיהיה הוא ובניו כהנים לפיכך לא יקרב אים זר אשר לא מזרע אהרן וגו' וכן כל לי ולו ולהם הסמוכים אלל דבור פתרונוס כמו על. ומדרשו (תנחומא לו, יא) על קרח ומהו ציד משה ולא כתב אל משה רמז לחולקים על הכהונה שלוקין בצרעת כמו שלקה משה צידו שנאמר (שמות ד, ו) ויוציאה והנה ידו מזרעת כשלג ועל כן לקה עוזיה בצרעת (דה"צ כו, כ):
(11) וכפר עליהם. רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע שהקטרת עוזר המגפה כדאיתא במסכת שבת (פט, א):

<p>12 And Aaron took as Moses spoke, and ran into the midst of the assembly; and, behold, the plague was begun among the people; and he put on the incense, and made atonement for the people.</p>	<p>וַיָּקֵחַ אֶהָרֹן כַּאֲשֶׁר לוֹ דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיָּרֻץ אֶל-תּוֹדֹת הַקְהָל וַהֲנִיחָה הַחֵל הַנִּגֵּף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת-הַקְטֹרֶת וַיִּכַּפֵּר עַל-הָעָם:</p>	<p>12 וַיָּקֵחַ אֶהָרֹן כַּאֲשֶׁר לוֹ דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיָּרֻץ אֶל-תּוֹדֹת הַקְהָל וַהֲנִיחָה הַחֵל הַנִּגֵּף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת-הַקְטֹרֶת וַיִּכַּפֵּר עַל-הָעָם:</p>
<p>13 And he stood between the dead and the living; and the plague was stayed.</p>	<p>וַיַּעֲמֵד בֵּין-הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתֵּעָצֹר הַמִּגֶּפֶה:</p>	<p>13 וַיַּעֲמֵד בֵּין-הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתֵּעָצֹר הַמִּגֶּפֶה:</p>
<p>14 Now they that died by the plague were fourteen thousand and seven hundred, besides them that died about the matter of Korah.</p>	<p>וַיְהִיו הַמֵּתִים בַּמִּגֶּפֶה אַרְבָּעַת עָשָׂר אֲלָף וּשְׁבַע מֵאוֹת מִלֶּבֶד הַמֵּתִים עַל-דִּבְרֵי-קָרַח:</p>	<p>14 וַיְהִיו הַמֵּתִים בַּמִּגֶּפֶה אַרְבָּעַת עָשָׂר אֲלָף וּשְׁבַע מֵאוֹת מִלֶּבֶד הַמֵּתִים עַל-דִּבְרֵי-קָרַח:</p>
<p>15 And Aaron returned unto Moses unto the door of the tent of meeting, and the plague was stayed.</p>	<p>וַיָּשָׁב אֶהָרֹן אֶל-מֹשֶׁה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַהֲמִגֶּפֶה נִעְצָרָה: (פ)</p>	<p>15 וַיָּשָׁב אֶהָרֹן אֶל-מֹשֶׁה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַהֲמִגֶּפֶה נִעְצָרָה: (פ)</p>
<p>16 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>	<p>חמישי 16 וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>17 'Speak unto the children of Israel, and take of them rods, one for each fathers' house, of all their princes according to their fathers' houses, twelve rods; thou shalt write every man's name upon his rod.</p>	<p>דִּבְרוּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאֲתָם מִטָּה מִטָּה לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל-נְשִׂאֵהֶם לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנָיִם עָשָׂר מִטּוֹת אִישׁ אֶת-שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל-מִטָּהוּ:</p>	<p>17 דִּבְרוּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאֲתָם מִטָּה מִטָּה לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל-נְשִׂאֵהֶם לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנָיִם עָשָׂר מִטּוֹת אִישׁ אֶת-שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל-מִטָּהוּ:</p>
<p>18 And thou shalt write Aaron's name upon the rod of Levi, for there shall be one rod for the head of their fathers' houses.</p>	<p>וְאֵת שֵׁם אֶהָרֹן תִּכְתֹּב עַל-מִטָּה לְוִי כִּי מִטָּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם:</p>	<p>18 וְאֵת שֵׁם אֶהָרֹן תִּכְתֹּב עַל-מִטָּה לְוִי כִּי מִטָּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם:</p>
<p>19 And thou shalt lay them up in the tent of meeting before the testimony, where I meet with you.</p>	<p>וְהִנַּחְתָּם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֶנְעֵד לָכֶם שָׁמָּה:</p>	<p>19 וְהִנַּחְתָּם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֶנְעֵד לָכֶם שָׁמָּה:</p>

(13) ויעמוד בין המתים וגו'. אחז את המלאך והעמידו על כרחו אמר לו המלאך הנח לי לעשות שליחותי אמר לו משה זוני לעבד על ידך אמר לו אני שלוחו של מקום ואהיה שלוחו של משה אמר לו אין משה אומר כלום מלצו אלא מפי הגבורה אם אין אהיה מאמין הרי הקב"ה ומשה אל פתח אהל מועד צא עמי ושאל וזהו שנאמר וישב אהרן אל משה (מכילתא). תנחומא תצוה (טו). דבר אחר למה בקטרת לפי שהיו ישראל מליזין ומרנגים אחר הקטרת לומר קם המות הוא על ידו מתו נדב ואביהוא על ידו נשרפו חמשים ומאתים איש אמר הקב"ה תראו שעור מגפה הוא והטעם הוא הממית (מכילתא ויסע פרשה ו. ברכות לג, א):

(18) כי משה אחד. אף על פי שחלקמים לשתי משפחות משפחת כהונה לצד ולויה לצד מכל מקום שבט אחד הוא:

<p>And it shall come to pass, that the man whom I shall choose, his rod shall bud; and I will make to cease from Me the murmurings of the children of Israel, which they murmur against you.²⁰</p>	<p>וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֶבְחַר-בּוֹ מִמֶּהוּ יִפְרֹחַ וְהִשְׁכַּתִּי מֵעָלַי אֶת-תִּלְוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מְלִינִים עָלַיְכֶם:</p>	<p>וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֶבְחַר-בּוֹ מִמֶּהוּ יִפְרֹחַ וְהִשְׁכַּתִּי מֵעָלַי אֶת-תִּלְוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מְלִינִים עָלַיְכֶם:</p>
<p>And Moses spoke unto the children of Israel; and all their princes gave him rods, for each prince one, according to their fathers' houses, even twelve rods; and the rod of Aaron was among their rods.²¹</p>	<p>וּמִלֵּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּהְיוּ לֵיהּ כָּל רִבְרֻבֵּיהֶון חוֹטָא לְרֹבָא חֶד חוֹטָא לְרֹבָא חֶד לְבֵית אֶבְרָהָמָהוּן תְּרֵי עָשָׂר חוֹטָרִין וְחוֹטָא דְאַהֲרֹן בְּגוֹ חוֹטָרֵיהֶון:</p>	<p>וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֵלָיו כָּל-נִשְׂאֵיהֶם מִטָּה לְנִשְׂאֵי אֶחָד מִטָּה לְנִשְׂאֵי אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת וּמִטָּה אֶהְרֹן בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם:</p>
<p>And Moses laid up the rods before the LORD in the tent of the testimony.²²</p>	<p>וַאֲצַנֵּעַ מֹשֶׁה יֵת חוֹטָרֵיָא קֳדָם יי בְּמִשְׁכְּנָא דְסִהְדוּתָא:</p>	<p>וַיִּנָּח מֹשֶׁה אֶת-הַמִּטָּת לִפְנֵי יְהוָה בְּאֹהֶל הָעֵדוּת:</p>
<p>And it came to pass on the morrow, that Moses went into the tent of the testimony; and, behold, the rod of Aaron for the house of Levi was budded, and put forth buds, and bloomed blossoms, and bore ripe almonds.²³</p>	<p>וַהֲנִיחָהּ בְּיוֹמָא דְבִתְרוּחֵי וְעָאֵל מֹשֶׁה לְמִשְׁכְּנָא דְסִהְדוּתָא וְהָא יֵעָא חוֹטָרָא דְאַהֲרֹן לְבֵית לֵוי וְאַפִּיק לְבָלְבִין וְאַנִּיץ נֶץ וְכַפִּית שְׁגָדִין:</p>	<p>וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֹהֶל הָעֵדוּת וַהֲנִיחָהּ מִטָּה-אֶהְרֹן לְבֵית לֵוי וַיֵּצֵא פֶרֶחַ וַיִּגְמַל שְׁקָדִים:</p>
<p>And Moses brought out all the rods from before the LORD unto all the children of Israel; and they looked, and took every man his rod.²⁴</p>	<p>וְאַפִּיק מֹשֶׁה יֵת כָּל חוֹטָרֵיָא מִן קֳדָם יי לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲשֶׁתְּמוּדְעוּ וְנִסִּיבוּ גִבְרַח חוֹטָרֵיהָ:</p>	<p>וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת-כָּל-הַמִּטָּת מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מִטָּהוּ: (פ)</p>
<p>and the LORD said unto Moses: 'Put back the rod of Aaron before the testimony, to be kept there, for a token against the rebellious children; that there may be made an end of their murmurings against Me, that they die not.'²⁵</p>	<p>וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה אֲתִיב יֵת חוֹטָרָא דְאַהֲרֹן קֳדָם סִהְדוּתָא לְמִטָּרָא לְאֵת לְעִמָּא סִרְבָּנָא וַיִּסּוּפוּ תוֹרַעְמָתָהון מִן קֳדָמִי וְלֹא יָמוּתוּן:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הָשֵׁב אֶת-מִטָּה אֶהְרֹן לִפְנֵי הָעֵדוּת לְמַשְׁמַרְתָּ לְאוֹת לְבְנֵי-מִרִי וְתִכָּל תִּלְוֹנָתָם מֵעָלַי וְלֹא יָמוּתוּ:</p>

(20) והשכתי. כמו (בראשית ח, א) וישכו המים (אסתר ז, י) וחמת המלך שככה:

(21) בתוך משותם. הניחו באמצע שלא יאמרו מפני שהניחו בצד שכינה פרס (תנחומא אחרי ח):

(23) ויצא פרח. כמשמעו: ציץ. הוא חגטת הפרי כשהפרח נופל: ויגמל שקדים. כשהוכר הפרי הוכר שהן שקדים

לשון (בראשית כא, ח) ויגדל הילד ויגמל ולשון זה מצוי בפרי האילן כמו (ישעיה יח, ה) וצוסר גומל יהיה נזה. ולמה שקדים, הוא הפרי הממהר להפריח מכל הפירות אף המעורר על הכהונה פורענותו ממהרת לזא כמו שמצינו בעוזה (ד"ה-צ כו, יט)

והכרעת זרחה במאסו (מדרש אגדה) ותרגומו וכפית שגדין כמין אשכול שקדים יחד כפותים זה על זה:

(25) למשמרת לאות. לזכרון שזכרתי באהרן הכהן ולא ילוגו עוד על הכהונה: ותכל תלונתם. כמו ותכלה תלונתם

לשון זה שם מפעל יחיד לשון נקבה כמו תלונתם מרמורי"ש של צע"ז ויש חילוק בין תלונתם לתלונתם תלונה אחת תלונתם

שם דבר בלשון יחיד ואפילו הם תלונות הרבה:

26	Thus did Moses; as the LORD commanded him, so did he.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעַבְדַּ מֹשֶׁה כְּמֹא דְפִקִּיד יְיָ אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה: (פ)	26
27	And the children of Israel spoke unto Moses, saying: 'Behold, we perish, we are undone, we are all undone.	וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן גּוֹעֵגְנוּ אֲבֹדְנוּ כָּלֵנוּ אֲבֹדְנוּ: וַאֲמָרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֹשֶׁה לְמִימַר הֵא מִנָּנָא קְטִילַת חֶרֶבָא הֵא מִנָּנָא בְּלַעַת אֲרַעָא הֵא מִנָּנָא מִיתוּ בְּמוֹתָנָא:	27
28	Every one that cometh near, that cometh near unto the tabernacle of the LORD, is to die; shall we wholly perish?	כָּל הַקֶּרֶב הַקֶּרֶב אֶל־מִשְׁכַּן יְהוָה יָמוּת הָאִם תָּמְנוּ לָגוֹעַ: (ס)	28
XVIII	And the LORD said unto Aaron: 'Thou and thy sons and thy fathers' house with thee shall bear the iniquity of the sanctuary; and thou and thy sons with thee shall bear the iniquity of your priesthood.	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן אַתָּה וּבְנֶיךָ וּבֵית־אָבִיךָ אִתְּךָ תִּשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אִתְּךָ תִּשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹן כְּהֹנְתְּכֶם: וַאֲמַר יְיָ לְאַהֲרֹן אַתָּה וּבְנֶיךָ וּבֵית־אָבִיךָ עִמָּךְ תִּסְלַחֲוּן עַל חֻבֵּי מִקְדָּשָׁא וְאַתָּה וּבְנֶיךָ עִמָּךְ תִּסְלַחֲוּן עַל חֻבֵּי כְהוֹנְתְּכוֹן:	XVIII
2	And thy brethren also, the tribe of Levi, the tribe of thy father, bring thou near with thee, that they may be joined unto thee, and minister unto thee, thou and thy sons with thee being before the tent of the testimony.	וְגַם אֶת־אֶחָיְךָ מִטֵּה לְוִי שִׁבְט־אָבִיךָ הַקֶּרֶב אִתְּךָ וְיָלְוּ עֲלֶיךָ וַיִּשְׁרְתוּךָ וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אִתְּךָ לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדוּת: וְאַף יֵת אֶחָד שִׁבְט־לְוִי שִׁבְט־דְּאָבִיךָ קָרִיב לְוִיתְךָ וַיִּתְּסְפוּ עֲלֶיךָ וַיִּשְׁמְשׁוּנְךָ וְאַתָּה וּבְנֶיךָ עִמָּךְ קִדְּם מִשְׁכַּנָּא דְּסִתְרוּתָא:	2
3	And they shall keep thy charge, and the charge of all the Tent; only they shall not come nigh unto the holy furniture and unto the altar, that they die not, neither they, nor ye.	וְשָׁמְרוּ מִשְׁמֶרְתְּךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל־הָאֹהֶל אֶךְ אֶל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא יָמוּתוּ גַם־הֵם גַּם־אַתֶּם: וַיִּטְרוּן מִשְׁמֶרְתְּךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל־מִשְׁכַּנָּא בְּרִם לְמַנִּי קוּדְשָׁא וְלִמְדִּבְחָא לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא יָמוּתוּן אֶף אֲנֹן אֶף אֶתוֹן:	3
4	And they shall be joined unto thee, and keep the charge of the tent of meeting, whatsoever the service of the Tent may be; but a common man shall not draw nigh unto you.	וְנָלְוּ עֲלֶיךָ וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל מוֹעֵד לְכָל עֲבֹדַת הָאֹהֶל וְזָר לֹא יִקְרַב אֲלֵיכֶם: וַיִּתְּסְפוּ עֲלֶיךָ וַיִּטְרוּן יֵת מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן זְמָנָא לְכָל פּוֹלְחֵן מִשְׁכַּנָּא וְחִילּוּנִי לֹא יִקְרַב לְוִיתְכוֹן:	4

(28) כל הקרב הקרב וגו'. אין לנו יכולין להיות זהירין צדק כולנו רשאים להכנס לחצר אהל מועד ואחד שיקריב עצמו יתר מחצרי ויכנס לתוך אהל מועד ימות: האם תמנו לגוע. שמה הופקרנו למיתה:

(1) ויאמר ה' אל אהרן. למשה אמר שיאמר לאהרן להזהירו על תקנת ישראל שלא יכנסו למקדש (ספרי קיז): אתה ובניך ובית אביך. הם בני קהת אזי עמרם (שם קטז): תשארו את עון המקדש. עליכם אני מטיל עונש הזרים שיחטאו בעסקי הדברים המקודשים המסורים לכם הוא האהל והארון והשלחן וכלי הקדש אחס משבו ותזהירו על כל זר הבא ליגע: ואתה ובניך. הכהנים: תשארו את עון כהונתכם. שאינה מסורה ללוים ותזהירו הלוים השוגגים שלא יגעו אליכם בעצודתכם:

(2) וגם את אחיך. בני גרשון ובני מררי: וילוו. ויתחזרו אליכם להזהיר גם את הזרים מלהתקרב אליהם: וישרתוך. בשמירת השערים ולמנוח מהם גזרין ואמרכלין (שם. זכח טז):

And ye shall keep the charge of the
5 holy things, and the charge of the
altar, that there be wrath no more
upon the children of Israel.

And I, behold, I have taken your
6 brethren the Levites from among
the children of Israel; for you they
are given as a gift unto the LORD,
to do the service of the tent of
meeting.

And thou and thy sons with thee
shall keep your priesthood in
7 everything that pertaineth to the
altar, and to that within the veil;
and ye shall serve; I give you the
priesthood as a service of gift; and
the common man that draweth
nigh shall be put to death.'

And the LORD spoke unto Aaron:
8 'And I, behold, I have given thee
the charge of My heave-offerings;
even of all the hallowed things of
the children of Israel unto thee
have I given them for a consecrated
portion, and to thy sons, as a due
for ever.

This shall be thine of the most holy
things, reserved from the fire: every
9 offering of theirs, even every
meal-offering of theirs, and every
sin-offering of theirs, and every
guilt-offering of theirs, which they
may render unto Me, shall be most
holy for thee and for thy sons.

וּשְׁמֵרְתֶּם אֶת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ
5 וְאֶת מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא־יִהְיֶה
עוֹד קֶצֶף עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
וַתִּטְּרוּן יְת מִטְּרַת קוֹדֶשׁא וְיֵת
מִטְּרַת מִדְּבָחָא וְלֹא יִהְיֶה עוֹד
רוֹגֶזָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־אֲחֵיכֶם
6 הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֶם
מִתְּנָה נְתֻנִים לַיהוָה לַעֲבֹד אֶת־
עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:

וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אֹתָךְ תִּשְׁמְרוּ אֶת־
7 כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל־דָּבָר הַמִּזְבֵּחַ
וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעֲבַדְתֶּם
עֲבֹדַת מִתְּנָה אֶתֶּן אֶת־כְּהֻנַּתְכֶם
וְהַזֶּה הַקָּרֵב יוֹמֵת: (פ)

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן וְאֲנִי
8 הִנֵּה נֹתַתִּי לָךְ אֶת־מִשְׁמֶרֶת
תְּרוֹמֹתַי לְכָל־קֹדֶשִׁי בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל לָךְ נְתֻתִים לְמִשְׁחָה
וּלְבִגְיָה לְחֶק־עוֹלָם:

זֶה־יִהְיֶה לָךְ מִקֹּדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים
9 מִן־הָאֵשׁ כָּל־קָרְבָּנָם לְכָל־
מִנְחָתָם וּלְכָל־חַטָּאתָם וּלְכָל־
אֲשָׁמָם אֲשֶׁר יִשִּׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ
קֹדֶשִׁים לָךְ הוּא וּלְבִגְיָה:

(4) וזר לא יקרב אליכם. אחסם אני מזהיר על כך:

(5) ולא יהיה עוד קצף. כמו שהיה כבר שנאמר (צמד צר יז, יא) כי יא הקצף (ספרי):

(6) לכם מתנה נתנים. יכול לעצודתכם של הדיוט חלמוד לומר לה' כמו שמפורש למעלה לשמור משמרת גזרין ואמרכלין:

(7) עבדת מתנה. צמחנה נחמיה לנס:

(8) ואני הנה נותני לך. צמחה. לשון שמחה הוא זה כמו (שמות ד, יד) הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמת בלבו משל למלך שנתן שדה לאוהבו ולא כחצולא חסם ולא העלה בערכאין זא אחד וערער (עליו) על השדה אמר לו המלך כל מי שירצה יצא ויערער לנגדך הריני כחצולא וחסם לך ומעלה בערכאין אף כאן לפי שבא קרע ורער כנגד אהרן על הכהונה זא הכחצולא ונתן לו כ"ד מתנות כהונה צדריה מלח עולם ולכך נסמכה פרשה זו לכאן (חולין קלג. ספרי קיז): משמרת תרומות. שאתה צריך לשמור צמחה: למשחה. לגדולה (ספרי שם):

(9) מן האש. לאחר הקטרת האשם: כל קרבנם. כגון צמחי שלמי צבור (שם): מנחתם חטאתם ואשם. כמשמעו: אשר ישיבו ל'. זה גזל הגר (שם):

<p>10 In a most holy place shalt thou eat thereof; every male may eat thereof; it shall be holy unto thee.</p>	<p>בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל־זָכָר יֹאכַל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יִהְיֶה־לָּךְ׃ בְּקֹדֶשׁ קֹדְשִׁין תִּכְלֹנֶיָה כָּל דְּכוּרָא יִיכּוֹל יִתִּיָה קֹדֶשָׁא יְהִי לָךְ׃</p>	<p>10 בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל־זָכָר יֹאכַל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יִהְיֶה־לָּךְ׃</p>
<p>11 And this is thine: the heave-offering of their gift, even all the wave-offerings of the children of Israel; I have given them unto thee, and to thy sons and to thy daughters with thee, as a due for ever; every one that is clean in thy house may eat thereof.</p>	<p>וְזֶה־לָּךְ תְּרוּמַת מִתְּנֶם לְכָל־תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ אִתָּךְ לְחֶקֶד עוֹלָם כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכַל אֹתוֹ׃ וְזֶה־לָּךְ תְּרוּמַת מִתְּנֶם לְכָל־תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ לְכָל אֲרָמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ יִתְּנֶנּוּ וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ עִמָּךְ לְקִים עֹלָם כָּל דִּידְכִי בְּבֵיתְךָ יִיכּוֹל יִתִּיָה׃</p>	<p>11 וְזֶה־לָּךְ תְּרוּמַת מִתְּנֶם לְכָל־תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ נְתָתִים וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ אִתָּךְ לְחֶקֶד עוֹלָם כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכַל אֹתוֹ׃</p>
<p>12 All the best of the oil, and all the best of the wine, and of the corn, the first part of them which they give unto the LORD, to thee have I given them.</p>	<p>כָּל חֵלֶב יִצְהָר וְכָל־חֵלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן רִאשִׁיתָם אֲשֶׁר־יִתְּנוּ לִיהוָה לָךְ נְתָתִים׃ כָּל טוֹב מִשֶּׁח וְכָל טוֹב חֲמֶר וְעִבּוֹר רִישִׁיתָהוֹן דִּיתְנֶנּוּ קָדָם יי לָךְ יִתְּנֶנּוּ׃</p>	<p>12 כָּל חֵלֶב יִצְהָר וְכָל־חֵלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן רִאשִׁיתָם אֲשֶׁר־יִתְּנוּ לִיהוָה לָךְ נְתָתִים׃</p>
<p>13 The first-ripe fruits of all that is in their land, which they bring unto the LORD, shall be thine; every one that is clean in thy house may eat thereof.</p>	<p>בְּכוֹרֵי כָּל־אֲשֶׁר בָּאֲרָצָם אֲשֶׁר־יָבִיאוּ לִיהוָה לָךְ יִתִּיָה כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלֶנּוּ׃ בְּכוֹרֵי כָּל דְּבָאֲרַעְהוֹן דִּיתוֹן קָדָם יי דִּילָךְ יְהִי כָּל דִּידְכִי בְּבֵיתְךָ יִכְלֹנֶיָה׃</p>	<p>13 בְּכוֹרֵי כָּל־אֲשֶׁר בָּאֲרָצָם אֲשֶׁר־יָבִיאוּ לִיהוָה לָךְ יִתִּיָה כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלֶנּוּ׃</p>
<p>14 Every thing devoted in Israel shall be thine.</p>	<p>כָּל־חֶרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לָךְ יִהְיֶה׃ כָּל חֶרְמָא בְּיִשְׂרָאֵל דִּילָךְ יְהִי׃</p>	<p>14 כָּל־חֶרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לָךְ יִהְיֶה׃</p>
<p>15 Every thing that openeth the womb, of all flesh which they offer unto the LORD, both of man and beast, shall be thine; howbeit the first-born of man shalt thou surely redeem, and the firstling of unclean beasts shalt thou redeem.</p>	<p>כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל־בֶּשָׂר אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לִיהוָה בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה־לָּךְ אֵדוּ פָּדָה תִּפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר־הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה׃ כָּל פֶּתַח וּלְדָא לְכָל בֶּשָׂרָא דִּיקְרְבוּן קָדָם יי בְּאִנְשָׁא וּבְבַעִירָא יְהִי לָךְ בְּרֵם מִפְּדָה תִּפְרוּק יֵת בּוֹכְרָא דִּאִנְשָׁא וְיֵת בּוֹכְרָא דְּבַעִירָא מִסְּאָבָא תִּפְרוּק׃</p>	<p>15 כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל־בֶּשָׂר אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לִיהוָה בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה־לָּךְ אֵדוּ פָּדָה תִּפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר־הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה׃</p>
<p>16 And their redemption-money—from a month old shalt thou redeem them—shall be, according to thy valuation, five shekels of silver, after the shekel of the sanctuary—the same is twenty gerahs.</p>	<p>וּפְדוּיָו מִבֶּן־חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכָּךְ כֶּסֶף חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֶּרָה הִוא׃ וּפְדוּרְקָנִיָה מִבֶּר יִרְחָא תִּפְרוּק בְּפְדוּרְסִנִּיָה כֶּסֶף חֲמִישׁ סְלֵעִין בְּסִלְעֵי קֹדֶשָׁא עֶשְׂרִין מְעִין הִוא׃</p>	<p>16 וּפְדוּיָו מִבֶּן־חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכָּךְ כֶּסֶף חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֶּרָה הִוא׃</p>

- (10) בקדש הקדשים תאכלנו וגו'. למד על קדשי קדשים שאין נאכלין אלא צעורה ולזכרי כהונה (שם):
 (11) תרומת מתנם. המורס מן המודה ומהשלמים ואיל נזיר: לכל תנופות. שהרי אלו טעוין תנופה (שם): כל טהור. ולא טמאים (ספרי). דבר אחר כל טהור לרבות אשתו:
 (12) ראשיתם. היא תרומה גדולה:

- 17 But the firstling of an ox, or the firstling of a sheep, or the firstling of a goat, thou shalt not redeem; they are holy: thou shalt dash their blood against the altar, and shalt make their fat smoke for an offering made by fire, for a sweet savour unto the LORD.
- 18 And the flesh of them shall be thine, as the wave-breast and as the right thigh, it shall be thine.
- 19 All the heave-offerings of the holy things, which the children of Israel offer unto the LORD, have I given thee, and thy sons and thy daughters with thee, as a due for ever; it is an everlasting covenant of salt before the LORD unto thee and to thy seed with thee.
- 20 And the LORD said unto Aaron: 'Thou shalt have no inheritance in their land, neither shalt thou have any portion among them; I am thy portion and thine inheritance among the children of Israel.
- 21 And unto the children of Levi, behold, I have given all the tithe in Israel for an inheritance, in return for their service which they serve, even the service of the tent of meeting.
- 22 And henceforth the children of Israel shall not come nigh the tent of meeting, lest they bear sin, and die.
- אֵךְ בְּכוֹר־שׁוֹר אוֹ-בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ-בְכוֹר עֵז לֹא תַפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת־דָּמָם תִּזְרֹק עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־חֵלְבָם תִּקְטִיר אֵשָׁה לַיהוָה נִיחֹחַ לִיהוָה:
- וּבִשְׂרָם יִהְיֶה־לָּךְ כַּחֲזֶה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לָךְ יִהְיֶה:
- כָּל תְּרוּמַת הַקִּדְשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נָתַתִּי לָךְ וּלְבָנֶיךָ וּלְבִנְתֶיךָ אִתְּךָ לְחֶק־עוֹלָם בְּרִית מִלַּח עוֹלָם הוּא לִפְנֵי יְהוָה לָךְ וּלְיֹרְעֶהָ אִתְּךָ:
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן בְּאַרְצָם לֹא תִנָּחַל וְחֵלֶק לֹא־יִהְיֶה לָּךְ בְּתוֹכָם אֲנִי חֵלְקֶךָ וְנִחְלַתֶּךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ס)
- וּלְבָנִי לְזִי הִנֵּה נָתַתִּי כָל־מַעֲשֶׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֵלֶף עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־הֵם עֹבְדִים אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:
- וְלֹא־יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְשֹׂאת חַטָּא לָמוֹת:
- וְלֹא יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁכַּן זִמְנָא לְקַבֵּל חוּבָא לָמוֹת:

(18) כחזה התנופה וכשוק הימין. של שלמים שנאכלים לכהנים לנשיהם ולצניהם ולעצדיהם לשני ימים ולילה אחד אף הזכור נאכל לשני ימים ולילה אחד (זכחים נו. ספרי קית): לך יהיה. צא רבי עקיבא ולמד הוסיף לך הכתוב הויה אחרת שלא תאמר כחזה ושוק של תודה שאינו נאכל ללילה וליום (ספרי שם):

(19) כל תרומת הקדשים. מחצתה של פרשה זו כללה בתחלה וכללה בסוף ופרט צאמצע (שם): ברית מלח עולם. כרת צרית עם אהרן צדצר הצריא ומתקיים ומצריא את אחרים (שם): ברית מלח. כצרית הכרותה למלח שאינו מסרית לעולם:

(20) וחלק לא יהיה לך בתוכם. אף צצזיה (ספרי קיט):

- 23 But the Levites alone shall do the service of the tent of meeting, and they shall bear their iniquity; it shall be a statute for ever throughout your generations, and among the children of Israel they shall have no inheritance.
- 24 For the tithe of the children of Israel, which they set apart as a gift unto the LORD, I have given to the Levites for an inheritance; therefore I have said unto them: Among the children of Israel they shall have no inheritance.'
- 25 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 26 'Moreover thou shalt speak unto the Levites, and say unto them: When ye take of the children of Israel the tithe which I have given you from them for your inheritance, then ye shall set apart of it a gift for the LORD, even a tithe of the tithe.
- 27 And the gift which ye set apart shall be reckoned unto you, as though it were the corn of the threshing-floor, and as the fulness of the wine-press.
- 28 Thus ye also shall set apart a gift unto the LORD of all your tithes, which ye receive of the children of Israel; and thereof ye shall give the gift which is set apart unto the LORD to Aaron the priest.
- וְעִבְדוּ הַלְוִי הוּא אֶת־עֲבֹדַת אֱהָל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עֲוֹנָם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחֻלוּ נַחֲלָה:
- כִּי אֶת־מַעֲשֶׂר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה תְּרוּמָה נָתַתִּי לַלְוִיִּם לְנַחֲלָה עַל־כֵּן אִמַּרְתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחֻלוּ נַחֲלָה: (פ)
- וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
- וְאַל־הַלְוִיִּם תִּדְבֹּר וְאִמַּרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֶׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֲתָם בְּנַחֲלַתְכֶם וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת יְהוָה מֵעֹשֶׂר מִן־הַמַּעֲשֶׂר:
- וְנִחְשֹׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן־הַגֶּרֶן וְכַמְלֵאָה מִן־הַיֶּקֶב:
- כֵּן תָּרִימוּ גַם־אֲתָם תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל מַעֲשֶׂרְתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן:
- וַיִּפְּלְחוּ לִינְאִי אֲנֹנִי יֵת פּוֹלְחִין מִשְׁכָּן זִמְנָא וְאֲנֹנִי יִקְבְּלוּן חוֹבִיָּהוּן קָדָם עָלֶם לְדֹרִיכֹון וּבְגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יַחֲסֹנוּן אַחֲסָנָא:
- אֲרִי יֵת מַעֲשֶׂר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּיפְרִשׁוּן קָדָם יְיָ אַפְרָשׁוּתָא יְהִיבִית לְלִינְאִי לְאַחֲסָנָא עַל כֵּן אִמַּרְתִּי לָהֶון בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יַחֲסֹנוּן אַחֲסָנָא:
- וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
- וְעַם לִינְאִי תַמְלִיל וְתִימַר לָהֶון אֲרִי תִסְבִּין מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת מַעֲשֶׂרָא דִיהִיבִית לָכֹון מְנַהֲוִין בְּאַחֲסָנִתְכֹון וְתִפְרִשׁוּן מְנִיָּה אַפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ מַעֲשֶׂרָא מִן מַעֲשֶׂרָא:
- וְיִתְחַשִּׁיב לָכֹון אַפְרָשׁוּתְכֹון כַּעֲבוּרָא מִן אֲדָרָא וְכַמְלֵאָתָא מִן מַעֲצֵרֶתָא:
- כֵּן תִּפְרִשׁוּן אַף אֲתֹון אַפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ מִכָּל מַעֲשֶׂרֵיכֹון דִּתְסָבִין מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתַתְּנוּן מְנִיָּה יֵת אַפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ לְאַהֲרֹן כֹּהֵנָא:

(23) והם. הלויים ישאו עונם של ישראל שעליהם להזהיר הזרים מגשת אליהם:

(24) אשר ירימו לה' תרומה. הכתוב קראו תרומה עד שיפריש ממנו תרומת מעשר (ספרי שם):

(27) ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן. תרומת מעשר שלכם אסורה לזרים ולטמאים ויציצין עליה מיתה וחומש כתרומה גדולה שנקראת ראשית דגן מן הגרן: וכמלאה מן היקב. כתרומת תירוש ויזהר הניטלת מן היקבים: מלאה. לשון ציטוט מלאה שנתמלאת: יקב. הוא הצור שלפני הגת שהיין יורד למחו וכל לשון יקב חפירת קרקע הוא וכן (זכריה יד, י) יקב המלך הוא יס אוקיינוס חפירה שחפר מלכו של עולם:

(28) כן תרימו גם אתם. כמו שישראל מרימים מגרנס ומיקביהם תרימו גם אתם ממעשר שלכם כי הוא נחלתכם:

<p>29 Out of all that is given you ye shall set apart all of that which is due unto the LORD, of all the best thereof, even the hallowed part thereof out of it.</p>	<p>29 מִכָּל מַתְּנֵיכֶם תִּרְיִמוּ אֶת כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חֶלְבּוֹ אֶת־מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ:</p>
<p>Therefore thou shalt say unto them: When ye set apart the best thereof from it, then it shall be counted unto the Levites as the increase of the threshing-floor, and as the increase of the wine-press.</p>	<p>מִפֶּל מִתְּנַחֲכֹן תִּפְרֹשׁוּן יֵת כָּל אֲפֶרְשׁוֹתָא קֳדָם יי מִכָּל שׁוּפְרִיָּה יֵת קוֹדֶשִׁיָּה מִנִּיהּ:</p> <p>מפטיר</p> <p>וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּהִרְיַמְכֶם אֶת־חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְנִחְשַׁב לְלוֹיִם כְּתִבּוּאָת גֶּרֶן וְכְתִבּוּאָת יֶקֶב:</p>
<p>31 And ye may eat it in every place, ye and your households; for it is your reward in return for your service in the tent of meeting.</p>	<p>וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכָל־מְקוֹם אַתֶּם וּבֵיתְכֶם כִּי־שָׂכָר הוּא לָכֶם חֶלֶף עֲבַדְתֶּם בְּאַהֲל מוֹעֵד:</p> <p>31</p>
<p>32 And ye shall bear no sin by reason of it, seeing that ye have set apart from it the best thereof; and ye shall not profane the holy things of the children of Israel, that ye die not.'</p>	<p>וְלֹא־תִשְׂאוּ עָלֵי חֲטָא בְּהִרְיַמְכֶם אֶת־חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְאֶת־קֳדָשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלִלּוּ וְלֹא תָמוּתוּ: (פ)</p> <p>5 פסוקים</p>

The Haftarah is I Samuel 11:14 - 12:22 on page 195. On Rosh Hodesh, read Numbers 28:9 - 15 for Maftir and the Haftarah on page 210.

<p>XIX And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:</p>	<p>חַקַּת וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:</p> <p>חַקַּת</p>
<p>2 This is the statute of the law which the LORD hath commanded, saying: Speak unto the children of Israel, that they bring thee a red heifer, faultless, wherein is no blemish, and upon which never came yoke.</p>	<p>זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר דַּבְּרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּקִיחוּ אֵלָיָה פָרָה אֲדָמָה תְּמוּמָה אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עֹל:</p> <p>2</p>

- (29) מכל מתנתיכם תרימו את כל תרומת ה'. צטרומה גדולה הכתוב מדבר שאם הקדים לוי את הכהן צכרי וקבל מעשרותיו קודם שיטול כהן תרומה גדולה מן הכרי צריך להפריש הלוי מן המעשר תחלה אחד מחמשים לתרומה גדולה ויחזור ויפריש תרומת מעשר (ספרי קכא):
- (30) בהרימכם את חלב ממונו. לאחר שתרימו תרומת מעשר ממונו: ונחשב. המותר ללוים חולין גמורין: כתבואת גרן. לישראל שלא תאמר הואיל וקראו הכתוב תרומה שנאמר כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה יכול יהא כולו אסור תלמוד לומר ונחשב ללוים כתבואת גרן מה של ישראל חולין אף של לוי חולין (שם קכב):
- (31) בכל מקום. אפילו בצית הקצרות (שם):
- (32) ולא תשאו עליו חטא וגר. הא אם לא תרימו תשאו חטא (יצמות פט): ולא תמותו. הא אם תחללו תמותו (צבורות כו, ב):
- (2) זאת חקת התורה. לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב

<p>3 And ye shall give her unto Eleazar the priest, and she shall be brought forth without the camp, and she shall be slain before his face.</p>	<p>3 וַנִּתֶּנָּהּ אֵלֶּיָּהּ אֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל-מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ לִפְנָיו:</p>
<p>4 And Eleazar the priest shall take of her blood with his finger, and sprinkle of her blood toward the front of the tent of meeting seven times.</p>	<p>4 וּלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל-זִכַּח פְּנֵי אֹהֶל-מוֹעֵד מִדָּמָהּ שֶׁבַע פְּעָמִים:</p>
<p>5 And the heifer shall be burnt in his sight; her skin, and her flesh, and her blood, with her dung, shall be burnt.</p>	<p>5 וְשָׂרַף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת-עֹרָהּ וְאֶת-בְּשָׂרָהּ וְאֶת-דָּמָהּ עַל-פְּרָשָׁהּ וְשָׂרַף:</p>
<p>6 And the priest shall take cedar-wood, and hyssop, and scarlet, and cast it into the midst of the burning of the heifer.</p>	<p>6 וּלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֲרֹז וְאַזְבִּיב וְשָׁנִי תוֹלַעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל-הָאוֹר שְׂרֵפַת הַפָּרָה:</p>
<p>7 Then the priest shall wash his clothes, and he shall bathe his flesh in water, and afterward he may come into the camp, and the priest shall be unclean until the even.</p>	<p>7 וַיִּצָּבֵעַ לְבוּשׁוֹהִי כֹהֵנָּה וַיִּסְחִי בְּשָׂרִיהִי בַּמַּיָּא וּבָתַר כֵּן יִיעוֹל לַמִּשְׁרִיתָא וַיְהִי מְסֻאָב כֹּהֵנָּה עַד רִמְשָׁא:</p>
<p>8 And he that burneth her shall wash his clothes in water, and bathe his flesh in water, and shall be unclean until the even.</p>	<p>8 וְהַשָּׂרֵף אֹתָהּ יִכְבֹּס בְּגָדָיו בַּמַּיָּם וְרָחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיָּם וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב:</p>
<p>9 And a man that is clean shall gather up the ashes of the heifer, and lay them up without the camp in a clean place, and it shall be kept for the congregation of the children of Israel for a water of sprinkling; it is a purification from sin.</p>	<p>9 וְאָסְפוּ אִישׁ טְהוֹר אֶת אֲפֶר הַפָּרָה וְהָנִיחַ מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טְהוֹר וְהִיתָה לַעֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לַמִּשְׁמֶרֶת לְמִי נִדָּה חֹטֵאת הִוא:</p>

זה חקה גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה (יוםא סו, ז): ויקחו אליך. לעולם היא נקראת על שמך פרה שעשה משה צמדצר (צמדצר רצה): אדמה חמימה. שמהא תמימה צאדמימות שאס היו זה שתי שערות שחורות פסולה (ספרי קבג, פרה ז, ה):

(3) אלעזר. מלומה צסגן (ספרי שס): אל מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות (יוםא סח, א. ספרי): ושחט אותה לפניו. זר שוחט ואלעזר רואה (יוםא מז. ספרי קכג):

(4) אל נוכח פני אהל מועד. עומד צמודחו של ירושלים ומתכוין ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת הדם (יוםא סח, א. ספרי שס):

(7) אל המחנה. למחנה שכינה שאין טמא משולח חוץ לשתי מחנות אלא זו ובעל קרי ומלורע (פסחים סו, א): וטמא הכהן עד הערב. סרסו ודרשו וטמא עד הערב ואחר יבוא אל המחנה:

(9) והניח מחוץ למחנה. לשלשה חלקים מתחלקת אחד נתן צרה המשחה ואחד מתחלק לכל המשמרות ואחד נתן צחיל זה

<p>10 And he that gathereth the ashes of the heifer shall wash his clothes, and be unclean until the even; and it shall be unto the children of Israel, and unto the stranger that sojourneth among them, for a statute for ever.</p>	<p>וַיִּצְבֹּעַ דְּכִנִּישׁ יֵת קִטְמָא דְתוֹרְתָא יֵת לְבוֹשׁוֹהִי וַיְהִי מְסָאב עַד רְמֻשָּׁא וְתַהִי לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִירָא דִּיתְגִּירֹון בֵּינֵיהֶן לְקִים עָלֵם:</p>	<p>יִשְׂרָאֵל וְכַבֵּס הָאֶסֶף אֶת־אֶפֶר הַפָּרָה אֶת־בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב וְהָיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגֵר הַגֵּר בְּתוֹכָם לְחֻקַּת עוֹלָם:</p>
<p>11 He that toucheth the dead, even any man's dead body, shall be unclean seven days;</p>	<p>דִּיקְרַב בְּמִיתָא לְכָל נַפְשָׁא דְאַנְשָׁא וַיְהִי מְסָאב שְׁבַע יָמִין:</p>	<p>11 הִנֵּנִי בְּמַת לְכָל־נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שְׁבַע־יָמִים:</p>
<p>12 the same shall purify himself therewith on the third day and on the seventh day, and he shall be clean; but if he purify not himself the third day and the seventh day, he shall not be clean.</p>	<p>הוּא יְדִי עֲלוֹהִי בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְדִי וְאִם לֹא יְדִי עֲלוֹהִי בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה לֹא יְדִי:</p>	<p>12 הוּא יִתְחַטֵּא־בּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהַר וְאִם־לֹא יִתְחַטֵּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהַר:</p>
<p>13 Whosoever toucheth the dead, even the body of any man that is dead, and purifieth not himself—he hath defiled the tabernacle of the LORD—that soul shall be cut off from Israel; because the water of sprinkling was not dashed against him, he shall be unclean; his uncleanness is yet upon him.</p>	<p>כָּל דִּיקְרַב בְּמִיתָא בְּנַפְשָׁא דְאַנְשָׁא דִּימּוּת וְלֹא יְדִי עֲלוֹהִי יֵת מְשַׁכְּנָא דִּי סָאִיב וַיִּשְׁתַּיְצִי אֲנִשָּׁא הָהוּא מִיִּשְׂרָאֵל אֲרִי מִי אֲדִיחָא לֹא אֲזִדְרִיקוּ עֲלוֹהִי מְסָאב יְהִי עוֹד סְאוּבְתִיה בֵּיה:</p>	<p>13 כָּל־הַנִּגַּע בְּמַת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר־יָמוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא אֶת־מִשְׁכַּן יְהוָה טָמֵא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נָדָה לֹא־זָרַק עָלָיו טָמֵא וְהָיָה עוֹד טָמֵאֲתוֹ בּוֹ:</p>
<p>14 This is the law: when a man dieth in a tent, every one that cometh into the tent, and every thing that is in the tent, shall be unclean seven days.</p>	<p>דָּא אֲוִרִיתָא אֲנִשׁ אֲרִי יָמוּת בְּמִשְׁכְּנָא כָּל דְּעָלִיל לְמִשְׁכְּנָא וְכָל דְּבְמִשְׁכְּנָא יְהִי מְסָאב שְׁבַע יָמִין:</p>	<p>14 זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־יָמוּת בְּאֶהֱלָ כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֶהֱלָ וְכָל־אֲשֶׁר בְּאֶהֱלָ יְטָמֵא שְׁבַע־יָמִים:</p>
<p>15 And every open vessel, which hath no covering close-bound upon it, is unclean.</p>	<p>וְכָל מָאן דְּחֻסְף פְּתִיחַ דְּלִית מְגוּפַת שְׂעֵי מְשַׁךְ עֲלוֹהִי מְסָאב הוּא:</p>	<p>15 וְכָל כְּלִי פְתוּחַ אֲשֶׁר אֵין־צִמִּיד פְּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא:</p>

של משמרות היה חוץ לעזרה ליטול ממנו בני העיירות וכל הזריכין להטירה וזה שצוה המשה כהנים גדולים לפרות אחרות מקדשין הימנה וזה שצוה נחמן למשמרת מגזירת הכתוב שנאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת (ספרי קכד. פרה ג, יא): למי נדה. למי הזייה כמו (איכה ג, נג) וידו אצן צי (זכריה ג, ד) לידות את קרנות הגוים לשון זריקה: חטאת הוא. לשון חטוי כפשוטו ולפי הלכותיו קראה הכתוב חטאת לומר שהיא כקדשים להאסר בהגאה (ספרי שם. מנחות נא, ב):

(12) הוא יתחטא בו. באפר הפרה (ס"א הזה):

(13) במת בנפש. ואי זה מת של נפש האדם להוציא נפש זהמה שאין טומאתה זריכה הזאה (ולא טומאת שבעה) דבר אחר נפש זו רביעית דם (חולין עב, א): את משכן ה' טמא. אם נכנס לעזרה אפילו בטבילה צלא הזאת שלישי ושביעי: עוד טמאתו בו. אף על פי שטביל:

(14) כל הבא אל האהל. צעוד שהמת צמוכו:

(15) וכל כלי פתוח. כללי חרס הכתוב מדבר שאין מקבל טומאה מגבו אלא מתוכו לפיכך אם אין מגופת צמידתו פתולה

<p>16 And whosoever in the open field toucheth one that is slain with a sword, or one that dieth of himself, or a bone of a man, or a grave, shall be unclean seven days.</p>	<p>וְכָל אֲשֶׁר-יָגַע עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחֻלְל־חֶרֶב אוֹ בָמָת אוֹ-בַעֲצָם אָדָם אוֹ בְּקִבְר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:</p>	<p>16 וְכָל אֲשֶׁר-יָגַע עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחֻלְל־חֶרֶב אוֹ בָמָת אוֹ-בַעֲצָם אָדָם אוֹ בְּקִבְר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:</p>
<p>17 And for the unclean they shall take of the ashes of the burning of the purification from sin, and running water shall be put thereto in a vessel.</p>	<p>וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֹפֹר שְׂרָפַת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מִיִּם חַיִּים אַל-כֹּלִי:</p>	<p>17 וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֹפֹר שְׂרָפַת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מִיִּם חַיִּים אַל-כֹּלִי:</p>
<p>18 And a clean person shall take hyssop, and dip it in the water, and sprinkle it upon the tent, and upon all the vessels, and upon the persons that were there, and upon him that touched the bone, or the slain, or the dead, or the grave.</p>	<p>וְיֹסֵב אֵיזוֹבָא וְיִטְבֹּל בְּמֵיָא גִבֹר דְּכִי וְיֵדֵי עַל מִשְׁכָּנָא וְעַל כָּל מְנִיָּא וְעַל נַפְשָׁתָא דִּהּוּוּ תַמָּן וְעַל דִּיקְרָב בְּגִרְמָא אוֹ בְּקִטְלָא אוֹ בְּמִיתָא אוֹ בְּקִבְרָא:</p>	<p>שני וְלָקַח אֵזוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טְהוֹר וְהִזָּה עַל-הָאֹהֶל וְעַל-כָּל-הַכֵּלִים וְעַל-הַנַּפְשֹׁת אֲשֶׁר הָיוּ-שָׁם וְעַל-הַנֶּגַע בַּעֲצָם אוֹ בְּחֻלְל אוֹ בָמָת אוֹ בְּקִבְר:</p>
<p>19 And the clean person shall sprinkle upon the unclean on the third day, and on the seventh day; and on the seventh day he shall purify him; and he shall wash his clothes, and bathe himself in water, and shall be clean at even.</p>	<p>וְיֵדֵי דְכִיָּא עַל מִסְכָּבָא בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וַיִּדְכִּינֶיהָ בְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וַיִּצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי וַיִּסְחִי בְּמֵיָא וַיִּדְכִּי בְרִמְשָׂא:</p>	<p>19 וְהִזָּה הַטָּהוֹר עַל-הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחִטְּאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיִּכְבֹּס בְּגָדָיו וַיִּרְחֹץ בַּמַּיִם וַיִּטְהַר בָּעֶרֶב:</p>
<p>20 But the man that shall be unclean, and shall not purify himself, that soul shall be cut off from the midst of the assembly, because he hath defiled the sanctuary of the LORD; the water of sprinkling hath not been dashed against him: he is unclean.</p>	<p>וְגִבֹר דִּיקְרָבָא וְלֹא יֵדֵי עֲלוּהִי וַיִּשְׁתַּיֵּצִי אֲנָשָׁא הָהוּא מִגֹּז קִהְלָא אֲרִי יָת מִקְדָּשָׁא דִּיִּי סְאִיב מִי אֲדִיוֹתָא לֹא אֲזִדְרִיקוּ עֲלוּהִי מִסָּבָא הוּא:</p>	<p>20 וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקֵּהֶל כִּי אֶת-מִקְדָּשׁ יְהוָה טָמָא מִי נִדָּה לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא הוּא:</p>
<p>21 And it shall be a perpetual statute unto them; and he that sprinkleth the water of sprinkling shall wash his clothes; and he that toucheth the water of sprinkling shall be unclean until even.</p>	<p>וְהָיָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִנְהַ מִי-הַנִּדָּה יִכְבֹּס בְּגָדָיו וְהַנֶּגַע בְּמִי הַנִּדָּה יִטְמָא עַד-הָעֶרֶב:</p>	<p>21 וְהָיָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִנְהַ מִי-הַנִּדָּה יִכְבֹּס בְּגָדָיו וְהַנֶּגַע בְּמִי הַנִּדָּה יִטְמָא עַד-הָעֶרֶב:</p>

עליו יפה צחצור טמא הוא הא אם יש צמיד פחיל עליו טהור (שם כח. ספרי קבו): פתיל. לשון מחוצר בלשון עצרי וכן (בראשית ל, ח) נפתולי אלהים נפתלתי נחצרתים עם אחותי:
 (16) על פני השדה. רבותינו דרשו (חולין עב, א. ספרי קבו) לרצות גולל ודופק ופשוטו על פני השדה שאין שם אהל מטמא המת שם צנגיעה:
 (19) וחטאו ביום השביעי. הוא גמר טהרתו (ספרי):
 (20) ואיש אשר יטמא וגו'. אם נאמר מקדש למה נאמר משכן כו' כדאיתא בשבועות (טז, ב):
 (21) ומזה מי הנדה. רבותינו אמרו (נדה ט. יומא יד, א) שהמזה טהור וזה זא ללמד שהנושא מי חטאת טמא טומאה חמורה לטמא צגדים שעליו מה שאין כן צנוגע וזה שהוציאו בלשון מזה לומר לך שאין מטמאין עד שיהא צהן שיעור הזאה:

22 And whatsoever the unclean person toucheth shall be unclean; and the soul that toucheth him shall be unclean until even.	וְכָל אֲשֶׁר יַגֵּעַ בוֹ הַטֹּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנִּגַּעַת תִּטְמָא עַד-הָעֶרֶב: (פ)	22 וְכָל אֲשֶׁר יַגֵּעַ בוֹ הַטֹּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנִּגַּעַת תִּטְמָא עַד-הָעֶרֶב: (פ)
XX And the children of Israel, even the whole congregation, came into the wilderness of Zin in the first month; and the people abode in Kadesh; and Miriam died there, and was buried there.	וַיָּבֹאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה מִדְּבַר-צֵן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשָׁב הָעָם בְּקֶדֶשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֶר שָׁם: וְאֵתוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל כְּנֻשָּׂא לַמִּדְבָּרָא דְצִין בִּירְחָא קִדְמָאָה וַיְחִיב עִמָּא בְּרָקִם וַיִּמִּית תַּמָּן מִרְיָם וַתִּקָּבֶר תַּמָּן:	XX וַיָּבֹאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה מִדְּבַר-צֵן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשָׁב הָעָם בְּקֶדֶשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֶר שָׁם:
2 And there was no water for the congregation; and they assembled themselves together against Moses and against Aaron.	וְלֹא-הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן: וְלֹא הָיָה מַיָּא לְכְנֻשָּׂא וַתִּקְהָלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן:	2 וְלֹא-הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן:
3 And the people strove with Moses, and spoke, saying: 'Would that we had perished when our brethren perished before the LORD!	וַיִּרְבּוּ הָעָם עִם-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גִּעְעֵנוּ בְּגֹעַ אַחֲיֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה: וַיִּרְבּוּ הָעָם עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גִּעְעֵנוּ בְּגֹעַ אַחֲיֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה:	3 וַיִּרְבּוּ הָעָם עִם-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גִּעְעֵנוּ בְּגֹעַ אַחֲיֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה:
4 And why have ye brought the assembly of the LORD into this wilderness, to die there, we and our cattle?	וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת-קְהָל יְהוָה וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת-הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירְנוּ: וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת-קְהָל יְהוָה וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת-הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירְנוּ:	4 וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת-קְהָל יְהוָה וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת-הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירְנוּ:

והנגע וגו' יטמא. ואין טעון כזוס בגדים:

(22) וכל אשר יגע בו. הטמא הזה שנטמא צמת יטמא: והנפש הנגעת. זו צטמא מת: תטמא עד הערב. מכאן למדנו שהמת אבי אבות הטומאה והנוגע זו אב הטומאה ומטמא אדם זהו פירושה לפי משמעה והלכותיה. ומדרש אגדה העתקתי מיסודו של רבי משה הדרשן וזהו: ויקחו אליך. משלהם כשם שהם פרקו נזמי הזהב לעגל משלהם כך יציאו זו לכפרה משלהם: פרה אדמה. משל לזן שפחה שטיף פלטין של מלך אמרו תבא אמו ותקנה הלוואה כך תבא פרה ותכפר על העגל (תנחומא חקת ח): אדמה. על שם (ישעיה א, יח) אם יאדימו כחולע שהטא קרוי אדום: תמימה. על שם ישראל שהיו תמימים ונעשו זו בעלי מומין תבא זו ותכפר עליהם ויחזרו לתמותם: לא עלה עליה עול. כשם שפרקו מעליהם עול שמים: אל אלעזר הכהן. כשם שנקהלו על אהרן שהוא כהן לעשות העגל ולפי שאהרן עשה את העגל לא נעשית עבודה זו על ידו שאין קטיגור נעשה סניגור (ר"ה כו, א): ושרף את הפרה. כשם ששרף העגל: עץ ארץ ואזוב ושני תולעת. ג' מינין הללו כנגד שלשת אלפי איש שנפלו בעגל וארז הוא הגבוה מכל האילנות ואזוב נמוך מכולם סימן שהגבוה שנתגאה וחטא ישפיל את עצמו כאזוב ותולעת ויתכפר לו: למשמרת. כמו שפסע העגל שמור לדורות לפורענות שאין לך פקודה שאין זה מפקודת העגל שנאמר (שמות לב, לד) וציוס פקדי ופקדתי וגו' (סנהדרין קב, א). וכשם שהעגל מטמא כל העוסקין זו כך פרה מטמאה כל העוסקין זה וכשם שנטהרו צאפרו שנאמר (שמות לב, כ) ויזר על פני המים וגו'. כך ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת וגו':

(1) כל העדה. עדה השלמה שכבר מתו מתי מדבר ואלו פרוש לחיים (תנחומא יד): ותמת שם מרים. למה נקמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדמה לומר לך מה קרצנות מכפרין (ס"א כמו שפרה אדומה מכפרת) אף מיתת לדיקים מכפרת (מ"ק כח, א): ותמת שם מרים. אף היא צנשיקה מתה ומפני מה לא נאמר זה על פי ה' שאינו דרך כבוד של מעלה (שם) ובאהרן נאמר (צמדבר לג, לח) על פי ה' צאלה מסעי:

(2) ולא היה מים לעדה. מכאן שכל מ' שנה היה להם הצאר בזכות מרים (תענית ט, א):

(3) ולו גוענו. הלואי שגוענו: בגוע אחינו. צמיחת אחינו צדצר למד שמיית צמא מגונה ממנה: בגוע. שם דצר הוא כמו צמיחת אחינו ולא יתכן לפרשו כשמתו אחינו שאם כן היה לו להנקד בגוע (בחולס):

And wherefore have ye made us to
come up out of Egypt, to bring us in
unto this evil place? it is no place of
seed, or of figs, or of vines, or of
pomegranates; neither is there any
water to drink.'

And Moses and Aaron went from
the presence of the assembly unto
the door of the tent of meeting,
and fell upon their faces; and the
glory of the LORD appeared unto
them.

And the LORD spoke unto Moses,
saying:

'Take the rod, and assemble the
congregation, thou, and Aaron thy
brother, and speak ye unto the rock
before their eyes, that it give forth
its water; and thou shalt bring
forth to them water out of the rock;
so thou shalt give the congregation
and their cattle drink.'

And Moses took the rod from
before the LORD, as He
commanded him.

And Moses and Aaron gathered the
assembly together before the rock,
and he said unto them: 'Hear now,
ye rebels; are we to bring you forth
water out of this rock?'

And Moses lifted up his hand, and
smote the rock with his rod twice;
and water came forth abundantly,
and the congregation drank, and
their cattle.

וְלָמָּה הֵעֲלִיתֶנּוּ מִמִּצְרַיִם
לְהֵבִיא אֹתָנוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה
הַזֶּה לֹא מָקוֹם זֶרַע וְתֵאֵנָה
וְגִפְן וְרִמּוֹן וּמַיִם אֵין לְשָׁתוֹת:
וְרִמּוֹנִין וּמַיָּא לִית לְמִשְׁתֵּי:

וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקָּהָל
אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ
עַל-פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד-יְהוָה
אֲלֵיהֶם: (פ)

וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

סֹב יָת חוֹטְרָא וּכְנוֹשׁ יָת
כְּנֻשָּׁתָא אִתָּהּ וְאַהֲרֹן אַחֲיָךְ
וּתְמַלְלוּן עִם כִּיפָא לְעִינֵיהוֹן
וַיִּתֵּן מוֹדִי וְתַפִּיק לְהוֹן מַיָּא
מִן כִּיפָא וְתִשְׁקִי יָת כְּנֻשָּׁתָא וַיִּתֵּן
בְּעִירָהוֹן:

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הַמִּטָּה מִלִּפְנֵי
יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ:

וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת-הַקָּהָל
אֶל-פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם
שְׁמַעוּנָא הַמִּזְרִים הַמִּן-הַסֵּלַע
הַזֶּה נּוֹצִיא לָכֶם מַיִם:

וַיִּרָם מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ וַיַּךְ אֶת-
הַסֵּלַע בְּמִטָּהוּ פַּעַמַּיִם וַיֵּצְאוּ
מִים רַבִּים וַתִּשְׁתַּת הָעֵדָה
וּבְעִירָם: (ס)

וְלָמָּה הֵעֲלִיתֶנּוּ מִמִּצְרַיִם
לְהֵבִיא אֹתָנוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה
הַזֶּה לֹא מָקוֹם זֶרַע וְתֵאֵנָה
וְגִפְן וְרִמּוֹן וּמַיִם אֵין לְשָׁתוֹת:

וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקָּהָל
אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ
עַל-פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד-יְהוָה
אֲלֵיהֶם: (פ)

וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

קַח אֶת-הַמִּטָּה וְהַקָּהָל אֶת-
הָעֵדָה אִתָּהּ וְאַהֲרֹן אַחֲיָךְ
וּדְבַרְתֶּם אֶל-הַסֵּלַע לְעִינֵיהֶם
וְנָתַן מִימּוֹ וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם
מִן-הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת-הָעֵדָה
וְאֶת-בְּעִירָם:

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הַמִּטָּה מִלִּפְנֵי
יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ:

וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת-הַקָּהָל
אֶל-פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם
שְׁמַעוּנָא הַמִּזְרִים הַמִּן-הַסֵּלַע
הַזֶּה נּוֹצִיא לָכֶם מַיִם:

וַיִּרָם מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ וַיַּךְ אֶת-
הַסֵּלַע בְּמִטָּהוּ פַּעַמַּיִם וַיֵּצְאוּ
מִים רַבִּים וַתִּשְׁתַּת הָעֵדָה
וּבְעִירָם: (ס)

(8) ואת בעירם. מכאן שחס הקצ"ה על ממונם של ישראל (צמד"ר. תנחומא ט):

(10) ויקהלו וגו'. זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה (סס): המן הסלע הזה נוציא. לפי שלא הוי מכירין אותו לפי שהלך הסלע וישב לו צין הסלעים כשנסחלק הצאר והיו ישראל אומרים להם מה לכם מאיזה סלע תוציאו לנו מים לכך אמר להם המורים סרצנים לשון יוני שוטים מורים את מוריהם המן הסלע הזה שלא נצטונו עליו נוציא לכם מים (סס):

(11) פעמים. לפי שצראשונה לא הוציא אלא טיפין לפי שלא נזה המקום להכותו אלא ודברתם אל הסלע והמה דצרו אל סלע אחר ולא הוציא אמרו שמה צריך להכותו כצראשונה שנאמר (שמות יז, ו) והכית צנור ונזדמן להם אותו סלע והכחו:

<p>12 And the LORD said unto Moses and Aaron: 'Because ye believed not in Me, to sanctify Me in the eyes of the children of Israel, therefore ye shall not bring this assembly into the land which I have given them.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישַׁנִּי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקְהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם:</p>	<p>12 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישַׁנִּי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקְהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם:</p>
<p>13 These are the waters of Meribah, where the children of Israel strove with the LORD, and He was sanctified in them.</p>	<p>הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקְדֹּשׁ בָּם: (ס)</p>	<p>13 הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקְדֹּשׁ בָּם: (ס)</p>
<p>14 And Moses sent messengers from Kadesh unto the king of Edom: 'Thus saith thy brother Israel: Thou knowest all the travail that hath befallen us;</p>	<p>וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקְדֵּשׁ אֶל־מֶלֶךְ אֲדוֹם כֹּה אָמַר אֶחָיו יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצְאָתָנוּ:</p>	<p>וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקְדֵּשׁ אֶל־מֶלֶךְ אֲדוֹם כֹּה אָמַר אֶחָיו יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצְאָתָנוּ:</p>
<p>15 how our fathers went down into Egypt, and we dwelt in Egypt a long time; and the Egyptians dealt ill with us, and our fathers;</p>	<p>וַיֵּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרַיִמָּה וַנֵּשֶׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹא־תָיִינוּ:</p>	<p>וַיֵּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרַיִמָּה וַנֵּשֶׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹא־תָיִינוּ:</p>
<p>16 and when we cried unto the LORD, He heard our voice, and sent an angel, and brought us forth out of Egypt; and, behold, we are in Kadesh, a city in the uttermost of thy border.</p>	<p>וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קוֹלָנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיֹּצֵאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנִיחָנוּ בְּקִדְשׁ עִיר קֶדֶשׁ וְגִבּוֹלָךְ:</p>	<p>וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קוֹלָנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיֹּצֵאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנִיחָנוּ בְּקִדְשׁ עִיר קֶדֶשׁ וְגִבּוֹלָךְ:</p>

(12) יען לא האמנתם בי. גלה הכתוב שאלולי חטא זה בלעדיו היו נכנסין לארץ כדי שלא יאמרו עליהם כעון שאר דור המדבר שנגזר עליהם שלא יכנסו לארץ כך היה עון משה ואהרן. והלא (במדבר יא, כב) הנאן וזקנך ישחט קשה מזו אלא לפי שצמח חסך עליו הכתוב וכו' שצמח עמד כל ישראל לא חסך עליו הכתוב מפני קדוש השם (תנחומא י'): להקדישני. שאלו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום קל וחומר אנו (מדרש אגדה): לכן לא תביאו. בשבועה כמו (שמואל-א, ג, יד) לכן נשבעתי לבית עלי נשבע בקפיצתו שלא ירצו בתפלה על כך (תנחומא וארא ז):

(13) המה מי מריבה. הם הנזכרים במקום אחר את אלו ראו אנטוניי פריעה שמושיען של ישראל לוקה צמים לכך גזרו (שמות א, כב) כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו (סוטה יב, ז): ויקדש בם. שמתו משה ואהרן על ידם. ששבעה עשרה דין במקדשיו הוא יראוי ומתקדש על הצריכות וכן הוא אומר (תהלים סח, לו) נורא אלהים ממקדשיו וכן הוא אומר (ויקרא י, ג) בקרובי אקדש (זכריה סטו, ז):

(14) אחיך ישראל. מה ראה להזכיר כאן אחוה אלא אמר לו אחים אנחנו בני אברהם שנאמר לו (בראשית טו, יג) כי גר יהיה זרעך ועל שנינו היה אותו החוב לפורעו (תנחומא יב): אתה ידעת את כל התלאה. לפיכך פירש אביכם מעל אבינו (בראשית לו, ו) וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו השטר חוב המוטל עליהם והטילו על יעקב (בראשית רבה פז, יג): (15) וירדו לנו. סבלנו צרות רבות: ולאבותינו. מכאן שהאבות מאטערים בקצר כשפורענות באה על ישראל (תנחומא יב):

(16) וישמע קולנו. בצרכה שצרכנו אבינו (בראשית כז, כב) הקול קול יעקב שאנו זועקים ונענים (תנחומא בשלח ט): מלאך. זה משה מכאן שהנביאים קרואים מלאכים ואומר (ד"ה-ב לו, טז) ויהיו מלעיזים במלאכי האלהים (תנחומא ויקרא

<p>Let us pass, I pray thee, through thy land; we will not pass through field or through vineyard, neither will we drink of the water of the wells; we will go along the king's highway, we will not turn aside to the right hand nor to the left, until we have passed thy border.'</p>	<p>נַעֲבְרָה נָא בְּאַרְצֶךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלְךָ לֹא נִטֶּה יְמִין וּשְׂמֹאל עַד אֲשֶׁר-נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ:</p>	<p>17</p>
<p>And Edom said unto him: 'Thou shalt not pass through me, lest I come out with the sword against thee.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר לִיה אֲדֹמָאָה לֹא תַעֲבֹר בְּתַחֲוֹמֵי דְלִמָּא בְּדִקְטָלִין בְּחֶרֶב אֶפּוֹק לְקַדְמוֹתֶךָ:</p>	<p>18</p>
<p>And the children of Israel said unto him: 'We will go up by the highway; and if we drink of thy water, I and my cattle, then will I give the price thereof; let me only pass through on my feet; there is no hurt.'</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ לִיה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאוֹרֶחַ כְּבִישָׁא נִסְק וְאִם מִיַּיָּךְ נִשְׁתִּי אָנָּה וּבְעִירֵי וְאֶתִּין דְּמִיהוֹן לְחוּד לִית פְּתָגָם בִּיש בְּרַגְלֵי אַעֲבֹר:</p>	<p>19</p>
<p>And he said: 'Thou shalt not pass through.' And Edom came out against him with much people, and with a strong hand.</p>	<p>וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וְנִפְק אֲדֹמָאָה לְקַדְמוֹתֶיהָ בְּחִיל רַב וּבְיָד תְּקִיפָא:</p>	<p>20</p>
<p>Thus Edom refused to give Israel passage through his border; wherefore Israel turned away from him.</p>	<p>וַיִּמָּאֵן אֲדֹם נָתַן אֶת-יִשְׂרָאֵל עָבַר בְּגִבְלוֹ וַיֵּט יִשְׂרָאֵל מֵעָלָיו: (פ)</p>	<p>21</p>
<p>And they journeyed from Kadesh; and the children of Israel, even the whole congregation, came unto mount Hor.</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מִקֶּדֶשׁ וַיָּבֹאוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה הָרַחֵק הָהָר:</p>	<p>חמישי (שלישי)</p>

(א):

(17) נעברה נא בארצך. אין לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל כשם שלא פרעת החוב. עשה לנו עזר מעט לעזור דרך ארצך: ולא נשתה מי באר. מי צורות היה צריך לומר אלא כך אמר משה אף על פי שיש צידינו מן לאכול וצאר לשתות לא נשתה ממנו אלא נקנה מכס אוכל ומים להנאתכם מכאן לאכסנאי שאף על פי שיש צידו לאכול יקנה מן החנוני כדי להנות את אושפיו (צמדש רצה. תנחומא יצ): דרך המלך נלך וגו'. אנו חוסמים את צהמתנו ולא יטו לכאן ולכאן לאכול (שם):

(18) פן בחרב אצא לקראתך. אחס מתגאים בקול שהורישכם אציקם ואמרתם ונצחק אל ה' וישמע קולנו ואני אלא עליכם צמה שהורישני אצי (צראשית כו, מ) ועל חרבך תחיה (תנחומא בשלח ט):

(19) רק אין דבר מוסיף:

(20) וביד חזקה. צהצחת זקננו (צראשית כו, כז) והידיים ידי עשו (מדרש אגדה):

(22) כל העדה. כלם שלמים ועומדים להכנס לארץ שלא היה בהן אחד מאותם שנגזרה גזירה עליהם שכבר כלו מתי מדבר ואלו מאותם שכתוב בהן (דברים 7, ד) חיים כלכם היום (תנחומא יד): הר ההר. הר על גבי הר כחפוח קטן על גבי חפוח גדול ואף על פי שהענן הולך לפניו ומשוה את ההרים שלשה נשארו בהן הר סיני לתורה והר נבו לקבורת משה והר ההר לקבורת אהרן (שם):

<p>23 And the LORD spoke unto Moses and Aaron in mount Hor, by the border of the land of Edom, saying:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהַר הָהָר עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֲדָוִם לֵאמֹר:</p> <p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְלֶאֱהֲרֹן בְּהֹר</p> <p>טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ אֲדָוִם לְמִימַר:</p>	<p>23 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהַר הָהָר עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֲדָוִם לֵאמֹר:</p>
<p>24 'Aaron shall be gathered unto his people; for he shall not enter into the land which I have given unto the children of Israel, because ye rebelled against My word at the waters of Meribah.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ אֲדָוִם לְמִימַר:</p> <p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ אֲדָוִם לְמִימַר:</p>	<p>24 וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ אֲדָוִם לְמִימַר:</p>
<p>25 Take Aaron and Eleazar his son, and bring them up unto mount Hor.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ אֲדָוִם לְמִימַר:</p> <p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ אֲדָוִם לְמִימַר:</p>	<p>25 וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ אֲדָוִם לְמִימַר:</p>
<p>26 And strip Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron shall be gathered unto his people, and shall die there.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ אֲדָוִם לְמִימַר:</p> <p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ אֲדָוִם לְמִימַר:</p>	<p>26 וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ אֲדָוִם לְמִימַר:</p>
<p>27 And Moses did as the LORD commanded; and they went up into mount Hor in the sight of all the congregation.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ אֲדָוִם לְמִימַר:</p> <p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ אֲדָוִם לְמִימַר:</p>	<p>27 וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ אֲדָוִם לְמִימַר:</p>
<p>28 And Moses stripped Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron died there in the top of the mount; and Moses and Eleazar came down from the mount.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ אֲדָוִם לְמִימַר:</p> <p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ אֲדָוִם לְמִימַר:</p>	<p>28 וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ אֲדָוִם לְמִימַר:</p>
<p>29 And when all the congregation saw that Aaron was dead, they wept for Aaron thirty days, even all the house of Israel.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ אֲדָוִם לְמִימַר:</p> <p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ אֲדָוִם לְמִימַר:</p>	<p>29 וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהֹר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ אֲדָוִם לְמִימַר:</p>

(23) על גבול ארץ אדום. מגיד שמפני שנחצרו כחן להתקרב לעשו הרשע נפרצו מעשיהם וחסרו הזדיק הזה וכן הנציא אומר ליהושפט (ד"ה-כ, לו) צהחצרך עם אחזיהו פרץ ה' את מעשיך (תנחומא יד):

(25) קח את אהרן. צדכרי נחומים אמור לו אשריך שתראה כתרך נחון לצנן מה שאין אני זכאי לכך (שם יז):

(26) את בגדיו. את צגדי כהונה גדולה הלבישהו והפשיטם מעליי לתתם על צנו צפניו אמר לו הכנס למערה ונכנס ראה מטה מוצעת ונר דלוק אמר לו עלה למטה ועלה פשוט ידך ופשט קמוץ פיך וקמן ערס עיניך ועלם מיד חמד משה לאותה מיתה וזהו שנאמר לו (דברים לז, ג) כאשר מת אהרן אחיך מיתה שנתאווית לה (תנחומא ישן חקת הוספה ב):

(27) ויעש משה. אף על פי שהדבר קשה לו לא עכב (תנחומא יז):

(29) ויראו כל העדה וגו'. כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד אמרו היכן הוא אהרן אמר להם מת אמרו אפשר מי שעמד כנגד המלאך וענר את המגפה ישלוחו מלאך המות מיד צקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במטה ראו והאמינו (במד"ר): כל בית ישראל. האנשים והנשים לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו (אדר"נ פי"ב): כי גוע. אומר אני שהמתרגם דהא מית טועה הוא אלא אם כן מתרגס ויראו ואתחזיאו שלא

XXI And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South, heard tell that Israel came by the way of Atharim; and he fought against Israel, and took some of them captive.	וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ-עָרֹד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל בְּדֶרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב מִמֶּנּוּ שְׁבִי:	XXI וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ-עָרֹד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל בְּדֶרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב מִמֶּנּוּ שְׁבִי:
2 And Israel vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver this people into my hand, then I will utterly destroy their cities.'	וַיִּנָּדֹר יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם-נָתַן אֶת-הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְהִחַרְמֹתִי אֶת-עָרֵיהֶם:	2 וַיִּנָּדֹר יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם-נָתַן אֶת-הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְהִחַרְמֹתִי אֶת-עָרֵיהֶם:
3 And the LORD hearkened to the voice of Israel, and delivered up the Canaanites; and they utterly destroyed them and their cities; and the name of the place was called Hormah.	וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת-הַכְּנַעֲנִי וַיַּחֲרֶם אֹתָהֶם וְאֶת-עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שְׁם-הַמָּקוֹם חֶרְמָה: (פ)	3 וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת-הַכְּנַעֲנִי וַיַּחֲרֶם אֹתָהֶם וְאֶת-עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שְׁם-הַמָּקוֹם חֶרְמָה: (פ)
4 And they journeyed from mount Hor by the way to the Red Sea, to compass the land of Edom; and the soul of the people became impatient because of the way.	וַיִּסְעוּ מִהֹר הַהוּא בְּדֶרֶךְ יַם-סוּף לְסַבֵּב אֶת-אֶרֶץ אֲדוֹם וַתִּקְצַר נַפְשֵׁי-הָעָם בַּדֶּרֶךְ:	4 וַיִּסְעוּ מִהֹר הַהוּא בְּדֶרֶךְ יַם-סוּף לְסַבֵּב אֶת-אֶרֶץ אֲדוֹם וַתִּקְצַר נַפְשֵׁי-הָעָם בַּדֶּרֶךְ:

אמרו רבותינו ז"ל כי זה משמש בלשון דהא אלא על מדרש שנסחלקו ענני כבוד וכדאמר רבי אבהו (ר"ה ג, א) דאמר רבי אבהו אל תקרי ויראו אלא וייראו ועל לשון זה נופל לשון דהא לפי שהוא נתינת טעם למה שלמעלה הימנו למה וייראו לפי שהרי מת אהרן אבל על תרגום וחזו כל כנישתא אין לשון דהא נופל אלא לשון אשר שהוא מגזרת שמוש אי שמנינו אם משמש בלשון אשר כמו (איוב כא, ד) ואם מדוע לא תקצר רוחי והרצה מפורשים מזה הלשון (שם יד, ה) אם חרוצים ימיו:

(1) וישמע הכנעני. שמע שמת אהרן ונסחלקו ענני כבוד כו' כדאיחא בראש השנה (ג, א) ועמלק מעולם רצועה מרדות לישראל מזומן בכל עת לפורענות (תנחומא יח): יושב הנגב. זה עמלק (שם) שנאמר (במדבר יג, כט) עמלק יושב בצרף הנגב ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להקצ"ה לתת כנענים בידים והם אינן כנענים ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונו לשון כנען אמרו נתפלל סתם שנאמר אם נתון נתון את העם הזה בידי (מדרש אגדה): דרך האתרים. דרך הנגב שהלכו בה המרגלים שנאמר (לעיל יג, כב) ועילו בנגב. דבר אחר דרך האתרים דרך התייר הגדול הנוסע לפניהם שנאמר (שם י, לג) דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה (תנחומא יח): וישב ממנו שבי. אינה אלא שפחה אחת (ילקוט תשס"ד. מדרש אגדה):

(2) והחרמתי. אקדיש שללם לגזוה:

(3) ויחרם אותם. זהריגה: ואת עריהם. חרמי גזוה:

(4) דרך ים סוף. כיון שמת אהרן וצאה עליהם מלחמה זו חזרו לאחוריהם דרך ים סוף הוא הדרך שחזרו להם כשנגזר עליהם גזירת מרגלים שנאמר (דברים א, מ) וסעו המדברה דרך ים סוף. וכאן חזרו לאחוריהם (עיין פרשת פנחס) שבע מסעות שנאמר (דברים י, ו) ובני ישראל נסעו מבצרות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן. וכי במוסרה מת והלא זהר ההר מת אלא שם חזרו והתאבלו עליו והספידוהו כאילו הוא צפניהם ולא בדוק במסעות ותמלא שבע מסעות מן מוסרה עד הר ההר (תנחומא חקת יח): לסבב את ארץ אדום. שלא נתנם לעבור בצרף: ותקצר נפש העם בדרך. צטורה הדרך שהוקשה להם אמרו עכשיו היינו קרובים להכנס לארץ ואנו חוזרים לאחורינו כך חזרו אבותינו ונשתהו שלשים ושמונה שנה עד היום לפיכך קצרה נפשם בעיני הדרך ובלשון לע"ז אנקרודלו"ר ולא יתכן לומר ותקצר נפש העם בדרך בהיותם בדרך ולא פירש בו צמה קצרה שכל מקום שתמלא קצור נפש במקרא מפורש שם צמה קצרה כגון (זכריה יא, ח) ותקצר נפשי בזה וכגון (שופטים י, טז) ותקצר נפשו בעמל ישראל וכל דבר הקשה על אדם נופל בו לשון קצור נפש כאדם שהטורח בא עליו ואין דעתו רחבה לקבל אותו הדבר ואין לו מקום בתוך לבו לגור שם אותו הנער ובדבר המטריח נופל לשון גדול שגדול הוא וכבד על האדם

- 5 And the people spoke against God, and against Moses: 'Wherefore have ye brought us up out of Egypt to die in the wilderness? for there is no bread, and there is no water; and our soul loatheth this light bread.'
- 6 And the LORD sent fiery serpents among the people, and they bit the people; and much people of Israel died.
- 7 And the people came to Moses, and said: 'We have sinned, because we have spoken against the LORD, and against thee; pray unto the LORD, that He take away the serpents from us.' And Moses prayed for the people.
- 8 And the LORD said unto Moses: 'Make thee a fiery serpent, and set it upon a pole; and it shall come to pass, that every one that is bitten, when he seeth it, shall live.'
- 9 And Moses made a serpent of brass, and set it upon the pole; and it came to pass, that if a serpent had bitten any man, when he looked unto the serpent of brass, he lived.
- וַיִּדְבֹר הָעָם בְּאֱלֹהִים וּבְמֹשֶׁה לֵאמֹה הֵעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בַּמִּדְבָּר כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם וְנַפְשֵׁנוּ קֹצֶה בַלֶּחֶם הַקָּלֶקֶל:
- וַיִּשְׁלַח יְהוָה בָּעָם אֶת הַנָּחָשִׁים הַשֶּׂרָפִים וַיִּנְשָׁכוּ אֶת-הָעָם וַיָּמָת עִם-רַב מִיִּשְׂרָאֵל:
- וַיָּבֹא הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חֲטָאנוּ כִּי-דִבַּרְנוּ בַיהוָה וּבְךָ הַתִּפְלֵל אֶל-יְהוָה וְיִסַּר מֵעַלֵּינוּ אֶת-הַנָּחָשׁ וַיִּתְּפֹלֵל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם:
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עֲשֵׂה לָךְ שֵׁרֶף וְשִׁים אֹתוֹ עַל-גֹּסֶס וְהָיָה כָל-הַנִּשְׁוָף וְרָאָה אֹתוֹ וְחָיָ:
- וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נָחָשׁ נְחֹשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל-הַגֹּסֶס וְהָיָה אִם-נִשְׁוָף הַנָּחָשׁ אֶת-אִישׁ וְהִבִּיט אֶל-נָחָשׁ הַנְּחֹשֶׁת וְחָיָ:
- וַאֲתָא עַמָּא לְנֹת מֹשֶׁה וַאֲמָרוּ חֲבִנָא אֲרִי אֶתְרַעֲמָנָא קָדָם יְיָ וְעַמָּךְ נִצִּינָא צִלִּי קָדָם יְיָ וְיַעֲדֵי מִנָּנָא יְת חוּיָא וְצִלִּי מֹשֶׁה עַל עַמָּא:
- וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עֲבִיד לָךְ סִלִּיָא וְשׁוּ יִתִּיה עַל אֵת וְיִהְי כָל דִּיתְנָכִית וְיִחְזִי יִתִּיה וְיִתְקַיִם:
- וַעֲבַד מֹשֶׁה חוּיָא דְנָחָשָׁא וְשׁוּיִיה עַל אֵת וְהָוִי כַד נָכִית חוּיָא יְת גּוֹבְרָא וּמִסְתַּכַּל בַּחוּיָא דְנָחָשָׁא וּמִתְקַיִם:

כגון (זכריה שם) וגם נפשו בחלה צי גדלה עלי (איוצ י, טז) ויגאה כשחל תזודני כללו של פירושו כל לשון קצור נפש דדבר לשון שאין יכול לסובלו הוא שאין הדעת סובלתו:

(5) באלהים ובמשה. השוו עזר לקונו (צמ"ר. תנחומא יט): למה העליחנו. שניהם שוים: ונפשנו קצה. אף זה לשון קצור נפש ומאוס: בלחם הקלוקל. לפי שהמן נבלע באיברים קראוהו קלוקל אמרו עתיד המן הזה שיתפח צמעינו כלום יש ללוד אשה שמכנים ואינו מוציא (ע"ה. יומא עה, א):

(6) את הנחשים השרפים. שורפים את האדם בארס שיניהם (צמ"ר): וינשכו את העם. יצא נחש שלקה על הוואח דצה ויפרע ממוציאי דצה יצא נחש שכל המינין נטעמין לו טעם אחד (טעם עפר) ויפרע מכפוי טובה שדבר אחד משתנה להם לכמה טעמים (תנחומא יט):

(7) ויתפלל משה. מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול (שם. צ"ק צב, א):

(8) על גס. על כלונס שקורין פירק"א צלע"ז וכן (ישעי' ל, יז) וכנס על הגבעה (שם מט, כב) ארים נסי (שם יג, צ) שאו נס ולפי שהוא גבוה לאות ולרמזה קוראו נס: כל הנשוד. אפילו כלב או חמור נושכו היה נזק ומתנונה והולך אלא שגשיכת הנחש ממחרת להמית לכך נאמר כאן וראה אותו ראה בעלמא ובגשיכת הנחש נאמר והביט והיה אס נשך הנחש את איש והביט וגו' שלא היה ממחר נשך הנחש להתרפאות אלא אס כן מביט צו צוונה (צמדבר רבה) ואמרו רבותינו (ר"ה כט, א) וכי נחש ממית או מחיה אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאציהם שבשמים היו מתרפאים ואס לא היו נמוקים (נוסח אחר ניזוקים):

(9) נחש נחשת. לא נאמר לו לעשותו של נחשת אלא אמר משה הקצ"ה קוראו נחש ואני אעשנו של נחשת לשון גופל על לשון

10	And the children of Israel journeyed, and pitched in Oboth.	וַיֵּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאוֹבוֹת:	שעי ויסעו בני ישראל ויחנו באבת:
11	And they journeyed from Oboth, and pitched at Ije-abarim, in the wilderness which is in front of Moab, toward the sun-rising.	וַיֵּסְעוּ מֵאוֹבוֹת וַיַּחֲנוּ בְּעֵינֵי הָעֲבָרִים בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מוֹאֵב מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ:	ויסעו מאבת ויחנו בעיני העברים במדבר אשר על פני מואב ממזרח השמש:
12	From thence they journeyed, and pitched in the valley of Zered.	מִתְּמָן נָטְלוּ וַיֵּשְׁרוּ בְּנַחֲלָא דִּזְרַד:	משם נסעו ויחנו בנחל זרד:
13	From thence they journeyed, and pitched on the other side of the Arnon, which is in the wilderness, that cometh out of the border of the Amorites.—For Arnon is the border of Moab, between Moab and the Amorites;	מִתְּמָן נָטְלוּ וַיֵּשְׁרוּ מֵעֲבָרָא דְאַרְנוֹן דְּבִמִּדְבַּר דְּנַפִּיק מִתְּחוּם אַמּוֹרֵאָה אֲרִי אַרְנוֹן תְּחוּם מוֹאֵב בֵּין מוֹאֵב וּבֵין אַמּוֹרֵאָה:	משם נסעו ויחנו מעבר ארנון אשר במדבר היצא מגבל האמרי כי ארנון גבול מואב בין מואב ובין האמרי:
14	wherefore it is said in the book of the Wars of the LORD: Vaheb in Suphah, And the valleys of Arnon,	עַל כֵּן יֵאמָר בְּסֵפֶר מִלְחָמַת יְהוָה אֶת־נְהַב בְּסוּפָה וְאֶת־הַנַּחֲלִים אַרְנוֹן:	על כן יאמר בספר מלחמת יהוה את נהב בסופה ואת הנחלים ארנון:
15	And the slope of the valleys That inclineth toward the seat of Ar, And leaneth upon the border of Moab.—	וְשֹׁפֹד לְנַחֲלִיא דְּמִדְבָּרִין לְקַבִּיל לַחֲיִית וּמִסְתַּמִּיד לְתַחוּם מוֹאֵב:	ואשד הנחלים אשר נטה לשבת ער ונשען לגבול מואב:

(ב"ר לא, ח):

(11) בעיי העברים. לא ידעתי למה נקרא שמם עיים ועי לשון חורבה הוא דבר הטאטט במטאטא והעיי"ן צו יסוד לזדה והוא מלשון יעים (ישעי' כח, יז) ויעה צרד: העברים. דרך מעבר העוזרים שם את הר נבו אל ארץ כנען שהוא מפסיק בין ארץ מואב לארץ אמורי: על פני מואב ממזרח השמש. צמורה של ארץ מואב:

(13) מגבול האמורי. תחום סוף מזה שלהם וכן (דברים ז, יח) גבול מואב לשון קצה וסוף: מעבר ארנון. הקיפו ארץ מואב כל דרומה ומזרחה עד שצאו מעבר השני לארנון בתוך ארץ האמורי בצפונה של ארץ מואב: היוצא מגבול האמורי. רצועה יוצאה מגבול האמורי והיא של אמוריים ונכנסת לגבול מואב עד ארנון שהוא גבול מואב ושם חנו ישראל ולא צאו לגבול מואב (כי ארנון גבול מואב והם לא נתנו להם רשות לעבור בראשם ואף על פי שלא פירשה משה פירשה יפתח) כמו שאמר יפתח (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אצה. ומשה רמזה (דברים ז, כט) כאשר עשו לי בני עשו היושבים בשעיר והמואבים היושבים בצר מה אלו לא נתנום לעבור בתוך ארצם אלא הקיפום סביב אף מואב כן:

(14) על כן יאמר. על חניה זו וגם ששעו זה יאמר בספר מלחמות ה'. כשמספרים נסים שנעשו לאבותינו יספרו את זה וגו': את והב. כמו את יהב כמו שיאמר מן יעד ועד כן יאמר מן יהב והב והיי"ן יסוד הוא כלומר את אשר יהב להם והרבה נסים בים סוף: ואת הנחלים ארנון. כשם שמספרים בנסים ים סוף כך יש לספר בנסים נחלי ארנון שאף כאן נעשו נסים גדולים (נחומא כ). ומה הם הנסים:

(15) ואשד הנחלים. תרגום של שפך אשד שפך הנחלים שנשפך שם דם אמוריים שהיו נחצאים שם לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקצר וההרים סמוכים זה לזה אדם עומד על ההר מזה ומדבר עם חבירו זהר מזה והדרך עובר בתוך הנחל אמרו אמוריים כשיכנסו ישראל [לארץ] לתוך הנחל לעבור נצא מן המערות בהרים שלמעלה מהם והרגם בחצים ואבני בליסטראות והיו אותן הנקעים זהר של נד מואב וזהר של נד אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרנות ושדים בולטין לתוך כיון שצאו ישראל לעבור נודעו ההר של ארץ ישראל כשפחה היוצאת להקביל פני גבירתה ונתקרב לזה הר של מואב וכנסו

16 And from thence to Beer; that is the well whereof the LORD said unto Moses: 'Gather the people together, and I will give them water.'	ומתפנן את־היבֹת לְהוֹן בִּירָא היא בִּירָא דְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנוֹשׁ יֵת עִמָּא וְאַתִּין לְהוֹן מִיָּא:	16 וּמִשָּׁם בְּאֶרֶה הָיָא הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה אֶסְף אֶת־ הָעָם וְאֶתַנָּה לָהֶם מַיִם: (ס)
17 Then sang Israel this song: Spring up, O well—sing ye unto it—	17 בְּכִין שָׁבַח יִשְׂרָאֵל יֵת תוֹשִׁבְתָּא הָדָא סְקִי בִירָא שְׁבַחוּ לָהּ:	17 אֲזַי יִשְׁרֹר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלֵי בְאֵר עֲנוּ־לָהּ:
18 The well, which the princes digged, Which the nobles of the people delved, With the sceptre, and with their staves. And from the wilderness to Mattanah;	18 בִּירָא דְחִפְרוּהָא רַבְרָבִיָּא כְּרוּהָא רִישֵׁי עִמָּא סְפָרִיָּא בְּחוּטְרֵיהוֹן וּמִמְדְּבָרָא אֶת־הַיְבֹת לְהוֹן:	18 בְּאֵר חִפְרוּהָ שָׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחֲקָה בְּמִשְׁעֲנֵתָם וּמִמְדְּבָר מַתָּנָה:
19 and from Mattanah to Nahaliel; and from Nahaliel to Bamoth;	19 וּמִדְּאֶת־הַיְבֹת לְהוֹן נַחְתָּא עֲמָהוֹן לְנַחֲלִיָּא וּמִנַּחֲלִיָּא סְלָקָא עֲמָהוֹן לְרַמְתָּא:	19 וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיָּאֵל וּמִנַּחֲלִיָּאֵל בָּמֹת:
20 and from Bamoth to the valley that is in the field of Moab, by the top of Pisgah, which looketh down upon the desert.	20 וּמִרַמְתָּא לְחִלְיָא דְבַחְקֵי מוֹאָב רִישׁ רַמְתָּא וּמִסִּתְכָּיָא עַל אֶפֶי בֵּית יִשְׁמׁוּן:	20 וּמִבָּמֹת הַגִּיָּא אֲשֶׁר בְּשִׁדָּה מוֹאָב רֹאשׁ הַפְּסִגָּה וְנִשְׁקָפָה עַל־פְּנֵי הַיַּשְׁמׁוּן: (פ)
21 And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, saying:	21 וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֲנָגִידִין לְנֹת סִיחוֹן מֶלֶכָא אֲמֹרִיָּא לְמִימַר:	21 וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֵל־ סִיחוֹן מֶלֶךְ־הָאֲמֹרִי לֵאמֹר:

שביעי
(רביעי)

אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום וזהו אשר נטה לשבת ער שההר נטה ממקומו ונתקרב לצד גבול מואב ונדבק בו וזהו נשען לגבול מואב (בס"א אינו) (ועברו ישראל על ההרים ולא ידעו הנסים האלו אלא על ידי הצאר שנכנס לשם) (שס):
(16) ומשם בארה. משם צא האשד אל הצאר כיצד אמר הקב"ה מי מודיע לבני הנסים הללו המשל אומר (שצת י, 3) נתת פת למינוק הודיע לאמו לאחר שעברו חזרו ההרים למקומם והצאר ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרגום וחורעות ואיזרים ומוליכתן סביב המחנה וישראל ראו ואמרו שירה (תנחומא כ):
(17) עלי באר. מתוך הנחל והעלי מה שאת מעלה ומנין שהצאר הודיעה להם שנאמר ומשם צארה וכי משם היתה והלא מתחלת ארבעים שנה היתה עמהם אלא שירדה לפרסם את הנסים וכן אז ישיר ישראל. השירה הזאת נאמרה בסוף ארבעים והצאר נתנה להם מתחלת מ' ומה ראה ליכתב כאן אלא הענין הזה נדרש למעלה הימנו (שצת לה. ב"ר. תנחומא כ):
(18) באר חפרוה. זאת היא הצאר אשר חפרוה שרים משה ואהרן: במשענותם. צמטה: וממדבר. נתנה להם:
(19) וממתנה נחליאל. כתרגומו:
(20) ובבמות הגיא אשר בשדה מואב. כי שם מת משה ושם צטלה הצאר. דבר אחר כרוה נדיבי העם כל נשיא ונשיא כשהיו חונים נוטל מקלו ומושך אלל דגלו ומחנהו ומי הצאר נמשכין דרך אותו סימן וצאין לפני חניית כל שבט ושבט (תנחומא כא): במחקק. על פי משה שנקרא מחוקק שנאמר (דברים לג, כא) כי שם חלקת מחוקק ספון ולמה לא נזכר משה בשירה זו לפי שלקה על ידי הצאר וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקב"ה משל למלך שהיו מומנין אותו לסעודה אמר אם אוהבי שם אני שם ואם לאו איני הולך (תנחומא כא): ראש הפסגה. כתרגומו ריש רמתא: פסגה. לשון גובה וכן (תהלים מח, יד) פסגו ארמנותיה הגזיהו ארמנותיה: ונשקפה. אותה הפסגה על פני המקום ששמו ישימון והוא לשון מדבר שהוא שמש. דבר אחר ונשקפה הצאר על פני הישימון שנגזזה צימה של טבריה והעומד על הישימון מביט ורואה כמין כברה צים והיא הצאר כך דרש רבי תנחומא (תנחומא כא. שצת לה, א):
(21) וישלח ישראל מלאכים. ובמקום אחר תולה השליחות צמשה שנאמר (דברים כ, כו) ואשלח מלאכים ממדבר קדמות

<p>22 'Let me pass through thy land; we will not turn aside into field, or into vineyard; we will not drink of the water of the wells; we will go by the king's highway, until we have passed thy border.'</p>	<p>אָעֲבֹרָה בְּאַרְצְךָ לֹא נִטֵּה בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם לֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר בְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ גֵּלְךָ עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ:</p>	<p>22 אָעֲבֹרָה בְּאַרְצְךָ לֹא נִטֵּה בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם לֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר בְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ גֵּלְךָ עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ:</p>
<p>23 And Sihon would not suffer Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and went out against Israel into the wilderness, and came to Jahaz; and he fought against Israel.</p>	<p>וְלֹא־נָתַן סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל לָעֹבֵר בְּגֻבְלוֹ וַיֵּאסֹף סִיחֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיֵּצֵא לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל הַמִּדְבָּרָה וַיָּבֹא יַהֲזָה וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל:</p>	<p>23 וְלֹא־נָתַן סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל לָעֹבֵר בְּגֻבְלוֹ וַיֵּאסֹף סִיחֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיֵּצֵא לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל הַמִּדְבָּרָה וַיָּבֹא יַהֲזָה וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל:</p>
<p>24 And Israel smote him with the edge of the sword, and possessed his land from the Arnon unto the Jabbok, even unto the children of Ammon; for the border of the children of Ammon was strong.</p>	<p>וַיַּכּוּ יִשְׂרָאֵל לִפְי־חֶרֶב וַיִּירֶשׁ אֶת־אַרְצוֹ מֵאֲרֹנֹן עַד־יַבְבֹּק עַד־בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עֹז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן:</p>	<p>24 וַיַּכּוּ יִשְׂרָאֵל לִפְי־חֶרֶב וַיִּירֶשׁ אֶת־אַרְצוֹ מֵאֲרֹנֹן עַד־יַבְבֹּק עַד־בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עֹז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן:</p>
<p>25 And Israel took all these cities; and Israel dwelt in all the cities of the Amorites, in Heshbon, and in all the towns thereof.</p>	<p>וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת־כָּל־הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עָרֵי הָאֱמֹרִי בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכָל־בְּנֵיהֶּ:</p>	<p>25 וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת־כָּל־הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עָרֵי הָאֱמֹרִי בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכָל־בְּנֵיהֶּ:</p>
<p>26 For Heshbon was the city of Sihon the king of the Amorites, who had fought against the former king of Moab, and taken all his land out of his hand, even unto the Arnon.</p>	<p>אֲרֵי חֶשְׁבּוֹן קִרְיַת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הָיָה וְהוּא אָגִיחַ קָרָבָה בְּמֶלֶכָא דְּמוֹאב קִדְמָאָה וַיִּסָּב יִתְ כָּל אֶרְעִיהָ מִיָּדָה עַד אֲרֹנֹן:</p>	<p>26 כִּי חֶשְׁבּוֹן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הָיָה וְהוּא גִלְחָם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרִאשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת־כָּל־אַרְצוֹ מִיָּדוֹ עַד־אֲרֹנֹן:</p>

וכן (צמדזכר כ, יד) וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום וציפתח הוא אומר (שופטים יא, יז) וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום וגו' הכתובים הללו צריכים זה לזה זה נועל וזה פותח שמשה הוא ישראל וישראל הוא משה לומר לך שנשיא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל (תנחומא כז):

(22) אעברה בארצך. אף על פי שלא נטעו לפתוח להם בשלום דקשו מהם שלום (שם):

(23) ולא נתן סיחון וגו'. לפי שכל מלכי כנען היו מעלין לו מס שהיה שומרם שלא יעברו עליהם גייסות כיון שאמרו לו ישראל אעברה בארצך אמר להם כל עצמי איני יושב כאן אלא לשמרם מפניכם ואחם אומרים כך (שם כג): ויצא לקראת ישראל. אילו היתה חשבון מלאה יתושין אין כל צריה יכולה לכבשה ואם היה סיחון בכפר חלש אין כל אדם יכול לכבשו וכל שכן אלו שהיה בחשבון. אמר הקד"ה מה אני מטריח על בני כל זאת לצור על כל עיר ועיר נתן כלל כל אנשי המלחמה לזאת מן העיירות ונתקצו כולם למקום אחד ושם נפלו ומשם הלכו ישראל אל הערים ואין עומד לנגדם כי אין שם איש אלא נשים וטף (שם):

(24) כי עז. ומהו חזקו התראתו של הקד"ה שאמר להם (דברים ז, יט) אל תאורס וגו':

(25) בנתיח. כפרים הסמוכים לה:

(26) והוא גלחם. למה הורחק להכתב לפי שנאמר (שם ט) אל תזר את מואב וחשבון משל מואב היתה כתב לנו שסיחון לקחה

מהם ועל ידו טהרה לישראל (חולין פ, ז): מידו. מרשותו (ב"מ מו, ז):

- 27 Wherefore they that speak in parables say: Come ye to Heshbon! Let the city of Sihon be built and established!
- 28 For a fire is gone out of Heshbon, A flame from the city of Sihon; It hath devoured Ar of Moab, The lords of the high places of Arnon.
- 29 Woe to thee, Moab! Thou art undone, O people of Chemosh; He hath given his sons as fugitives, And his daughters into captivity, Unto Sihon king of the Amorites.
- 30 We have shot at them—Heshbon is perished—even unto Dibon, And we have laid waste even unto Nophah, Which reacheth unto Medeba.
- 31 Thus Israel dwelt in the land of the Amorites.
- 32 And Moses sent to spy out Jazer, and they took the towns thereof, and drove out the Amorites that were there.
- 33 And they turned and went up by the way of Bashan; and Og the king of Bashan went out against them, he and all his people, to battle at Edrei.
- על־כן יאמרו המשלים באו חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון:
 כי־אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון אכלה ער מואב בעלי במות ארנן:
 אוי־לך מואב אבדת עם־כמוש נתן בניו פליטם ובנותיו בשביט למלך אמרי סיחון:
 ונירם אבד חשבון עד־דיבן ונשים עד־נפח אשר עד מידבא:
 וישב ישראל בארץ האמרי:
 וישלח משה לרגל את־יעזר וילכדו בנותיה (כי ויירש)ק ויורש את־האמרי אשר־שם:
 ויפנו ויעלו דרך הבשן ויצא עוג מלך־הבשן לקראתם הוא וכל־עמו למלחמה אדרעי:
- על פן ימרון מתליא עולו לחשבון תחבני ותשתכלל קרתא דסיחון:
 ארי קדום תקיף כאיש נפק מחשבון עבדי קרבא פשלהבייתא מקרתא דסיחון קטילו עמא דשרו בלחית מואב כומריא דפלחין בית דחלת רמתא דארנן:
 וי לכון מואבאי אבדתון עמא דפלחין לכמוש מסר בנוהי צירין ובנותיה בשביא למלכא אמוראח סיחון:
 פסקת מלכו מחשבון עדא שולטן מדיבון וצדיאו עד נופח דסמיד על מידבא:
 ויטיב ישראל בארע אמוראח:
 ושלח משה לאלקא ית יעזר וכבשו כפרנהא ותריד ית אמוראח דתמן:
 ואתפניאו וסליקו לאורח מתנן ונפק עוג מלכא דמתנן לקדמותהון הוא וכל עמיה לאגחא קרבא לאדרעי:

(27) על כן. על אותה מלחמה שנלחם סיחון צמואב: יאמרו המשלים. צלעם שנאמר צו (צמדצר כג, ו) וישא משלו: המשלים. צלעם ובעור והם אמרו: באו חשבון. שלא היה סיחון יכול לכנשה והלך ושכר את צלעם לקללו וזהו שאמר לו צלם (שם כג, ו) כי ידעתי את אשר תצרך מצורך וגו' (תנחומא כד): תבנה ותכונן. חשבון צלעם סיחון להיות עירו: (28) כי אש יצאה מחשבון. משכנשה סיחון: אכלה ער מואב. שם אותה המדינה קרוי ער צלשון עברי ולחיית צלשון ארמי: ער מואב. ער של מואב: (29) אוי לך מואב. שקללו את מואב שימסרו צידו (שם): כמוש. שם אלהי מואב (שופטים יא, סד): נתן. הנותן את בניו של מואב: פליטם. נסים ופליטים מחרצ ואת צנותיו בשצית וגו': (30) ונירים אבד. מלכות שלהם: אבד חשבון עד דיבון. מלכות ועול שהיה למואב צחשבון אבד משם וכן עד דיבון מרגום של סר עד, כלומר סר ניר מדיבון. ניר לשון מלכות ועול וממשלת איש כמו (מלכים א יא, לו) למען היות ניר לדוד עבדי: ונשים. ש"ן דגושה לשון שממה כך יאמרו המושלים ונשים אותם: עד נפח. השימונוס עד נפח: (32) וישלח משה לרגל את יעזר. המרגלים לכדוה אמרו לא נעשה כראשונים צטוחים אנו ככח תפלחו של משה להלחם (תנחומא כד):

34	<p>And the LORD said unto Moses: 'Fear him not; for I have delivered him into thy hand, and all his people, and his land; and thou shalt do to him as thou didst unto Sihon king of the Amorites, who dwelt at Heshbon.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לֹא תַחֲלֹל מִנִּיחָה אֲרִי בִידְךָ מִסִּרִּית יִתִּיחָה וְיָת כָּל עַמִּיהָ וְיָת אֶרְעֶיהָ וְתַעֲבִיד לִיהָ כְּמֵא דַעֲבַדְתָּא לְסִיחֹן מֶלֶכָא אַמּוֹרִיטָא דִּיתִיב בְּחֶשְׁבֹּן:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֵל־ תִּירָא אֹתוֹ כִּי בִידְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אֶרְצוֹ וְעָשִׂיתָ לוֹ כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבֹּן:</p>	מפטיר
35	<p>So they smote him, and his sons, and all his people, until there was none left him remaining; and they possessed his land.</p>	<p>וּמָחוּ יִתִּיחָה וְיָת בְּנוֹהֵי וְיָת כָּל עַמִּיהָ עַד דְּלֹא אֲשַׁתְּאָר לִיהָ מְשִׁיזִיב וִירִיתוֹ יָת אֶרְעֶיהָ:</p>	<p>וַיַּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־כָּל־ עַמּוֹ עַד־בִּלְתִּי הַשְׁאִיר־לוֹ שְׂרִיד וַיִּירְשׁוּ אֶת־אֶרְצוֹ:</p>	35
XXII	<p>And the children of Israel journeyed, and pitched in the plains of Moab beyond the Jordan at Jericho.</p>	<p>וַנִּטְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁרוּ בְּמִישְׁרָא דְּמוֹאָב מַעֲבָרָא לְיַרְדֵּנָא דִּירְיָחוֹ:</p>	<p>וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבֹת מוֹאָב מַעֲבַר לְיַרְדֵּן יְרִיחוֹ: (ס)</p>	פו פסוקים
<p>The Haftarah is Judges 11:1 – 11:33 on page 198. On Rosh Hodesh, read Numbers 28:9 – 15 for Maftir and the Haftarah on page 210.</p>				
2	<p>And Balak the son of Zippor saw all that Israel had done to the Amorites.</p>	<p>וַחֲזָא בָלָק בֶּן־צִפּוֹר יָת כָּל דַּעֲבַד יִשְׂרָאֵל לְאַמּוֹרִיטָא:</p>	<p>וַיֵּרָא בָלָק בֶּן־צִפּוֹר אֶת כָּל־ אֲשֶׁר־עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמּוֹרִי:</p>	גלק
3	<p>And Moab was sore afraid of the people, because they were many; and Moab was overcome with dread because of the children of Israel.</p>	<p>וּדְחִיל מוֹאָבָא מִן קֳדָם עַמָּא לַחֲדָא אֲרִי סְגִי הוּא וְעָקַת לְמוֹאָבָא מִן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיִּגַר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב־הָיָא וַיִּקֶּץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	3
4	<p>And Moab said unto the elders of Midian: 'Now will this multitude lick up all that is round about us, as the ox licketh up the grass of the field.'—And Balak the son of Zippor was king of Moab at that time.—</p>	<p>וַאֲמַר מוֹאָב לְסִבֵּי מִדְיָן כְּעַן יִשְׁיִצּוּן קַחְלָא יָת כָּל סַחְרִינָא כְּמֵא דְּמִלְחִיד תּוֹרָא יָת יְרוֹקָא דְּחִקְלָא וּבָלָק בֶּן־ צִפּוֹר מֶלֶכָא לְמוֹאָב בְּעַדְנָא הָהוּא:</p>	<p>וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן עֲתָה יִלְחָכוּ הַקַּחֲלִי אֶת־כָּל־ סְבִיבֵתֵינוּ כְּלַחֲדֵי הַשּׁוֹר אֶת יֶרֶק הַשָּׂדֶה וּבָלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהוּא:</p>	4

(34) אל תירא אותו. שהיה משה ירא להלחם שמה תעמוד לו זכותו של אברהם שנאמר (צראשית יד, יג) ויצא הפליט הוא עוג שפלט מן הרפאים שהכו כדלעומר וחזיריו צעשחרות קרנים שנאמר (דברים ג, יא) כי רק עוג מלך הצפן נשאר מיתר הרפאים (נדה סא):

- (35) ויכו אותו. משה הרגו כדאיתא בצרכות (נד, ז) צהרואה עקר טורא צר תלמא פרסי וכו':
- (2) וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי. אמר אלו שני מלכים שהיינו בטוחים עליהם לא עמדו בפניהם אנו על אחת כמה וכמה לפיכך ויגר מואב (תנחומא בלק ז):
- (3) ויגר. לשון מורא כמו (איז יט, כט) גורו לכם: ויקץ מואב. קצו צחייהם (כמו קצתי צחיי והוא מקרא קצר):
- (4) אל זקני מדין. והלא מעולם היו שונאים זה את זה שנאמר (צראשית לו, לה) המכה את מדין צשדה מואב. צשאו מדין על מואב למלחמה. אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ציניהם. ומה ראה מואב ליטול ענה ממדין כיון שראו את ישראל נלחמים

And he sent messengers unto Balaam the son of Beor, to Pethor, which is by the River, to the land of the children of his people, to call him, saying: 'Behold, there is a people come out from Egypt; behold, they cover the face of the earth, and they abide over against me.

Come now therefore, I pray thee, curse me this people; for they are too mighty for me; peradventure I shall prevail, that we may smite them, and that I may drive them out of the land; for I know that he whom thou blessest is blessed, and he whom thou cursest is cursed.'

And the elders of Moab and the elders of Midian departed with the rewards of divination in their hand; and they came unto Balaam, and spoke unto him the words of Balak.

And he said unto them: 'Lodge here this night, and I will bring you back word, as the LORD may speak unto me'; and the princes of Moab abode with Balaam.

וַיִּשְׁלַח מִלְאָכִים אֶל-בִּלְעָם בֶּן-בְּעוֹר לְפָתוֹר אֲרָם דְּעַל פֶּתַח אֲרָע בְּנֵי עַמּוּיָה לְמִקְרֵי לִיָּה לְמִימַר הֲאֵ עֲמָא נִפְק מִמִּצְרַיִם הֲא חָפָא יָת עֵין שְׁמַשָּׁא דְאַרְעָא וְהוּא שְׂרִי מִלְקַבְלִי:

וּכְעַן אֵיתָא כְּעַן לוֹט לִי יָת עֲמָא דְדִין אֲרִי תִקְרִי הוּא מִנִּי מָאם אִכּוּל נִכְּחָבוּ וְאִגְרָשְׁנוּ מִן-הָאָרֶץ כִּי יִדְעָתִי אֵת אֲשֶׁר-תִּבְרַךְ מִבְּרַךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאָר:

וַאֲזָלוּ סָבִי מוֹאָב וְסָבִי מִדְיָן וְקִסְמִיָּא בִּידֵיהוֹן וְאָתוּ לְוָת בִּלְעָם וּמִלִּילוּ עִמּוּיָה פְתִגְמִי בִלְק:

וַאֲמַר לְהוֹן בֵּיתוֹ הֲכָא בְּלִילִיא וְאָתִיב יִתְכוּן פְתִגְמָא פְּמָא דִּימִלִּיל יִי עַמִּי וְאוֹרִיכוּ רַבְרָבִי מוֹאָב עִם בִּלְעָם:

וַיִּשְׁלַח מִלְאָכִים אֶל-בִּלְעָם בֶּן-בְּעוֹר (בספרי ספרד ואשכנז בעור) פֶּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל-הַנָּהָר אֲרֶץ בְּנֵי-עַמּוּיָה לְקַרְא־לּוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עַם יֹצֵא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כִסָּה אֶת-עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יוֹשֵׁב מִמְּלִי:

וְעַתָּה לְכָה-נָא אַרְחֶה-לִּי אֵת הָעָם הַזֶּה כִּי-עַצּוֹם הוּא מִמֶּנִּי אוֹלִי אוֹכֵל נִכְּחָבוּ וְאִגְרָשְׁנוּ מִן-הָאָרֶץ כִּי יִדְעָתִי אֵת אֲשֶׁר-תִּבְרַךְ מִבְּרַךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאָר:

וַיָּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקִסְמִיָּא בִּידֵם וַיָּבֹאוּ אֶל-בִּלְעָם וַיַּדְּבְּרוּ אֵלָיו דְּבָרֵי בִלְק:

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵינוּ פַּה הַלִּילָה וְהִשְׁבַּתִּי אֶתְכֶם דְּבָר כַּאֲשֶׁר יִדְבֹּר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי-מוֹאָב עִם-בִּלְעָם:

שלא כמנהג העולם אמרו מנהיגים של אלו צמדין נחגדל נשאל מהם מה מדתו אמרו לו אין כחו אלא צפיו אמרו אף אנו נבוא עליהם בדם שדכחו צפיו (תנחומא ג): בלחוד השור. כל מה שהשור מלחך אין צו סימן צרכה (צמדצר רבה. תנחומא ג): בעת ההוא. לא היה ראוי למלכות מנסיכי מדין היה וכיון שמת סיחון מנוהו עליהם לצורך שעה: (5) פתורה. כשולחני הזה שהכל מריצין לו מעות כך כל המלכים מריצין לו אגרותיהם (צמד"ר. תנחומא ד) ולפי פשוטו של מקרא כך שם המקום: ארץ בני עמו. של בלק (צמד"ר. תנחומא ד). משם היה זה היה מתנבא ואומר לו עתיד אתה למלוך. ואם תאמר מפני מה השרה הקצ"ה שכינתו על גוי רשע כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אלו היו לנו נביאים חזרנו למוטצ העמיד להם נביאים והם פרצו גדר העולם שצחלה היו גדורים צעירות וזה נתן להם ענה להפקיר עצמן לזנות (שם 6): לקרא לו. הקריאה שלו הייתה ולהנאתו שהיה פוסק לו ממון הרבה (שם ד): עם יצא ממצרים. ואם תאמר מה מוזיקר: הנה כסה את עין הארץ. סיחון ועוג שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגום (שם): והוא יושב ממלי. חסר כתיב קרובים הם להכריתני כמו (תהלים קיט, י) כי אמילם (תנחומא ד): (6) נכה בו. אני ועמי נכה צהם. דבר אחר לשון משנה הוא (צ"מ קה, צ) מנכה לו מן הדמים לחסר מהם מעט (צמד"ר. תנחומא ד): כי ידעתי וגו'. על ידי מלחמת סיחון שעזרתו להכות את מואב (שם חקת כד): (7) וקסמים בידם. כל מיני קסמים שלא יאמר אין כלי תשמישי עמי (צמד"ר). דבר אחר קסם זה נטלו בידם זקני מדין אמרו אם יצא עמנו בפעם הזאת יש צו ממש ואם ידחנו אין צו תועלת לפיכך כשאמר להם לינו פה הלילה אמרו אין צו תקוה הניחוהו והלכו להם שנאמר וישבו שרי מואב עם בלעם אצל זקני מדין הלכו להם (שם. תנחומא ה): (8) לינו פה הלילה. אין רוח הקודש שורה עליו אלא צלילה וכן לכל נביאי אומות העולם וכן לצן בחלום הלילה שנאמר

9 And God came unto Balaam, and said: 'What men are these with thee?'	וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ: וַאֲתָא מִימַר מִן קֳדָם יי לֹת בִּלְעָם וַאֲמַר מִן גּוֹבְרִיאָהָאֵלִין דְּעַמָּךְ:	9 וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ:
10 And Balaam said unto God: 'Balak the son of Zippor, king of Moab, hath sent unto me [saying]:	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-הָאֱלֹהִים וַאֲמַר בִּלְעָם קֳדָם יי בִּלְק בֶּר צַפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שְׁלַח לֹתִי:	10 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-הָאֱלֹהִים וַאֲמַר בִּלְעָם קֳדָם יי בִּלְק בֶּר צַפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שְׁלַח לֹתִי:
11 Behold the people that is come out of Egypt, it covereth the face of the earth; now, come curse me them; peradventure I shall be able to fight against them, and shall drive them out.'	הָא עָמָא דְנִפְק מִמִּצְרַיִם וַחֲפָא יָת שַׁיָּן שְׁמֵשָׁא דְאַרְעָא כְּעַן אִיתָא לֹשֵׁת לִי יִתִּיה מָאָם אָפּוֹל לְאַגְחָא בֵּיה קָרֵב וַאֲתִרְכִּנֶיהָ:	11 הִנֵּה הָעָם הֵיכָּנָה מִמִּצְרַיִם וַיָּכֶס אֶת-עֵינֵי הָאָרֶץ עֹתָה לִבָּה קָבֵה-לִי אֹתוֹ אוֹלִי אוֹכֵל לְהִלָּחֵם בּוֹ וְגִרְשָׁתִּיו:
12 And God said unto Balaam: 'Thou shalt not go with them; thou shalt not curse the people; for they are blessed.'	וַאֲמַר יי לְבִלְעָם לֹא תִיּוּל עִמָּהוֹן לֹא תִלוֹשׁ יָת עָמָא אַרִי בְרִידָהוּא:	12 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם לֹא תָאֵר אֶת-הָעָם כִּי בֵרוּךְ הוּא:
13 And Balaam rose up in the morning, and said unto the princes of Balak: 'Get you into your land; for the LORD refuseth to give me leave to go with you.'	וְקָם בִּלְעָם בַּצֹּפְרָא וַאֲמַר לְרַבְרָבִי בִּלְק אִיזִילוּ לְאַרְעֲכֹן אַרִי רַעְוָא קֳדָם יי דְלֹא לְמִשְׁבְּקִי לְמִיּוּל עִמָּכֹן:	שני (חמישי) וַיָּקָם בִּלְעָם בַּצֹּפְרָא וַיֹּאמֶר אֶל-שְׂרָי בִּלְק לְכוּ אֶל-אַרְצְכֶם כִּי מֵאֵן יִהְיֶה לִתְתִּי לְהֵלֵךְ עִמָּכֶם:
14 And the princes of Moab rose up, and they went unto Balak, and said: 'Balaam refuseth to come with us.'	וְקָמוּ רַבְרָבִי מוֹאָב וַאֲתוּ לֹת בִּלְק וַאֲמָרוּ סָרִיב בִּלְעָם לְמִיתִי עִמָּנָא:	14 וַיָּקוּמוּ שְׂרָי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל-בִּלְק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בִּלְעָם הֵלֵךְ עִמָּנָו:
15 And Balak sent yet again princes, more, and more honourable than they.	וַאֲוִסִּיף עוֹד בִּלְק שְׁלַח רַבְרָבִין סְגִיאִין וַיָּקִירִין מֵאֵלִין:	15 וַיִּסָּף עוֹד בִּלְק שְׁלַח שְׂרָיִם רַבִּים וְנִכְבָּדִים מֵאֵלֶּה:

(צראשית לא, כד) ויצא אלהים אל לָבֵן הארמי בחלוס הלילה. כאדם ההולך אלל פלגשו צהצבא (ויק"ר א, יג): כאשר ידבר ה' אלי. אם ימליכני ללכת עם בני אדם כמוחכם אלך עמכם שמה אין כבודו לחתי להלון אלא עם שרים גדולים מכס: וישבו. לשון עכזה:

(9) מי האנשים האלה עמד. להטעותו צא אמר פעמים שאין הכל גלוי לפניו אין דעתו שוה עליו אף אני אראה עת שאוכל לקלל ולא יצין (תנחומא ה):

(10) בלק בן צפור וגו'. אף על פי שאיני חשוב צעניך חשוב אני צעני המלכים (שם):

(11) קבה לי. זו קשה מארה לי שהוא נוקד ומפרש (צמדצר רצה. שם): וגרשתי. מן העולם ובלק לא אמר אלא ואגרשנו מן הארץ איני מצקש אלא להסיעם מעלי ובלעם היה שונאם יותר מבלק (צמד"ר. תנחומא ה):

(12) לא תלך עמוהם. אמר לו אם כן אקללם במקומי אמר לו לא תאור את העם אמר לו אם כן אצרכם אמר לו אינם צריכין לצרכתך כי צרוך הוא משל אומרים לצרעה (ס"א לדצורה) לא מדוציך ולא מעוקיך (צמד"ר. תנחומא ו):

(13) להלך עמכם. אלא עם שרים גדולים מכס למדנו שרועו גבוה ולא רצה לגלות שהוא צרועו של מקום אלא שלשון גסות לפיכך ויוסף עוד בלק:

- 16 And they came to Balaam, and said to him: 'Thus saith Balak the son of Zippor: Let nothing, I pray thee, hinder thee from coming unto me; וַיָּבֹאוּ אֶל-בִּלְעָם וַיֹּאמְרוּ לוֹ 16 כֹּה אָמַר בִּלְק בֶּן-צִפּוֹר אֶל-נָא תִמְנַע מִהֲלֹךְ אֵלַי:
- 17 for I will promote thee unto very great honour, and whatsoever thou sayest unto me I will do; come therefore, I pray thee, curse me this people.' 17 כִּי-כַבֵּד אֲכַבְּדֶךָ מְאֹד וְכָל אֲשֶׁר-תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה וּלְכֶה-נָּא קִבְּהָ-לִי אֶת הָעָם הַזֶּה:
- 18 And Balaam answered and said unto the servants of Balak: 'If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD my God, to do any thing, small or great. וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל-עֲבָדָיו 18 בִּלְק אִם-יִתֶּן-לִי בִלְק מָלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוֹכַל לַעֲבֹר אֶת-פִּי וַהֲנִי אֶלְהִי לַעֲשׂוֹת כִּסְנָה אוֹ גְדוּלָּה:
- 19 Now therefore, I pray you, tarry ye also here this night, that I may know what the LORD will speak unto me more.' 19 וְעַתָּה שְׁבוּ נָא בָּזֶה גַם-אַתֶּם הַלַּיְלָה וְאִדְעָה מַה-יֹּסֵף יְהוָה דִּבֵּר עִמִּי:
- 20 And God came unto Balaam at night, and said unto him: 'If the men are come to call thee, rise up, go with them; but only the word which I speak unto thee, that shalt thou do.' 20 וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם לַיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם-לִקְרֹא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לֵךְ אִתָּם וְאִךְ אֶת-הַדָּבָר אֲשֶׁר-אָדָּבָר אֵלַיךְ אַתָּה תַעֲשֶׂה:
- 21 And Balaam rose up in the morning, and saddled his ass, and went with the princes of Moab. 21 וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת-אֲתָנּוֹ וַיֵּלֶךְ עִם-שָׂרֵי מוֹאָב:

(17) כי כבד אכבדך מאד. יותר ממה שהיית נוטל לשעבר (רואה לומר צמלחמת סיוון) אני נותן לך (במדבר רבה. נחומא 1):

(18) מלא ביתו כסף וזהב. למדנו שנפשו רחצה ומחמד ממון אחרים אמר ראוי לו ליתן לי כל כסף וזהב שלו שהרי צריך לשכור חיילות רבות ספק נוצח ספק אינו נוצח ואני ודאי נוצח (שם): לא אוכל לעבור. על כרחו גלה שהוא ברשות אחרים ונחנא כחן שאינו יכול לבטל הצרכות שנתצרכו האצות מפי השכינה (שם):

(19) גם אתם. פיו הכשילו גם אתם סופכם לילך צפחני נפש כראשונים (שם): מזה יסר. לא ישנה דבריו מצרכה לקללה הלאי שלא יוסיף לצרך כחן נחנא שעתיד להוסיף להם צרכות על ידו (שם):

(20) אם לקרא לך. אם הקריאה שלך וסצור אתה ליעול עליה שגר קוס לך אתם: ואך. על כרחך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה ואף על פי כן וילך צלעם אמר שמא אפתנו ויתרצה:

(21) ויחבש את אתנו. מכאן שהשנאה מקלקלת את השורה שחש הוא צעמו. אמר הקצ"ה רשע כבר קדמך אצרהם אציהם שנאמר (בראשית כג, ג) וישכם אצרהם צדק ויחזוש את חמורו (נחומא ח): עם שרי מואב. לבו כלצם שזה (במדבר רבה. שם):

<p>22 And God's anger was kindled because he went; and the angel of the LORD placed himself in the way for an adversary against him.—Now he was riding upon his ass, and his two servants were with him.—</p>	<p>וַתִּקְרַח הָאֵלֹהִים בְּיַד אֱלֹהֵי אֲרִי אֲזִיל הוּא וְאֶתְעַד מִלְאָכָא דִּי בְּאֻרְחָא לְשֹׁטֵן לִיהּ וְהוּא רָכִיב עַל אֶתְנִיָּה וְתָרִין עוֹלִימוֹהִי עִמָּהּ:</p>	<p>22 וַיִּחַר-אַף אֱלֹהִים בְּיַד-הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְנַצֵּב מִלְאָךְ יְהוָה בַּדֶּרֶךְ לְשֹׁטֵן לוֹ וְהוּא רָכֵב עַל-אֲתוֹנוֹ וּשְׁנֵי נַעֲרָיו עִמּוֹ:</p>
<p>23 And the ass saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and the ass turned aside out of the way, and went into the field; and Balaam smote the ass, to turn her into the way.</p>	<p>וַחֲזַת אֶתְנָא ית מִלְאָכָא דִּי מַעַתְד בְּאֻרְחָא וְחֶרֶבִיָּה שְׁלִיפָא בִידֵיהּ וּסְטַת אֶתְנָא מִן אֻרְחָא וְאִזְלַת בַּחֲקֵלָא וּמַחָא בְּלָעַם ית אֶתְנָא לְאֶסְטִיּוּתָהּ לְאֻרְחָא:</p>	<p>23 וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת-מִלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בַּדֶּרֶךְ וְחֶרֶבוֹ שְׁלֻפָּה בְּיָדוֹ וַתֵּט הָאֲתוֹן מִן-הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה נִגַּד בְּלָעַם אֶת- הָאֲתוֹן לְהַטְתָּהּ הַדֶּרֶךְ:</p>
<p>24 Then the angel of the LORD stood in a hollow way between the vineyards, a fence being on this side, and a fence on that side.</p>	<p>וְקָם מִלְאָכָא דִּי בְּשָׁבִיל פְּרִמְיָא אֲתָרָא דְגִדְיָרָא מִפָּא וְגִדְיָרָא מִפָּא:</p>	<p>24 וַיַּעֲמֹד מִלְאָךְ יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל הַפְּרָמִים גֶּדֶר מִזֶּה וְגֶדֶר מִזֶּה:</p>
<p>25 And the ass saw the angel of the LORD, and she thrust herself unto the wall, and crushed Balaam's foot against the wall; and he smote her again.</p>	<p>וַחֲזַת אֶתְנָא ית מִלְאָכָא דִּי וְאִדְחִיקַת עִם כּוּתֵּלָא וַדְחִיקַת ית רִגְלָא דְּבִלְעָם לְכוּתֵּלָא וְאִוְסִיף לְמַמַּחָה:</p>	<p>25 וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת-מִלְאָךְ יְהוָה וַתִּלְחֹץ אֶל-הַקִּיר וַתִּלְחֹץ אֶת- רִגְלֵ בְלָעַם אֶל-הַקִּיר וַיִּסֶּף לְהַכּוֹתָהּ:</p>
<p>26 And the angel of the LORD went further, and stood in a narrow place, where was no way to turn either to the right hand or to the left.</p>	<p>וְאִוְסִיף מִלְאָכָא דִּי עֵבֶר וְקָם בְּאַתְרַּת עֵק דְּלִית אוֹרַח לְמַסְטִי לְיַמִּינָא וּלְשְׂמָאלָא:</p>	<p>26 וַיִּוָּסֶף מִלְאָךְ-יְהוָה עֲבוּר וַיַּעֲמֹד בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין- דֶּרֶךְ לַנְּטוֹת יָמִין וּשְׂמָאוֹל:</p>
<p>27 And the ass saw the angel of the LORD, and she lay down under Balaam; and Balaam's anger was kindled, and he smote the ass with his staff.</p>	<p>וַחֲזַת אֶתְנָא ית מִלְאָכָא דִּי וּרְבִיעַת וַתְּחֹת בְּלָעַם וַתִּקְרַח רִיגְזָא דְּבִלְעָם וּמַחָא ית אֶתְנָא בְּחוּטָרָא:</p>	<p>27 וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת-מִלְאָךְ יְהוָה וַתִּרְבֹּץ תַּחַת בְּלָעַם וַיִּחַר-אַף בְּלָעַם וַיִּגַּד אֶת-הָאֲתוֹן בַּמִּקְלָהּ:</p>

(22) כי הולך הוא. ראה שהדבר רע צעיני המקום ונתאווה לילך: לשטן לו. מלאך של רחמים היה והיה רוצה למנעו מלחטוא שלא יחטא ויאבד (צמד"ר. תנחומא ח): ושני נערי עמו. מכאן לאדם חשוד היוצא לדרך יוליך עמו שני אנשים לשמשו וחוזרים ומשמים זה את זה (שם):

(23) ותרא האתון. והוא לא ראה שנתן הקב"ה רשות לבהמה לראות יותר מן האדם שמתוך שיש בו דעת תטרכ דעמו כשיראה מזיקין (מדרש אגדה): וחרבו שלופה בידו. אמר רשע זה הניח כלי אומנותו שכלי זיינן של אומות העולם בחרב והוא בא עליהם צפוי שהיא אומנות שלהם אף אני אתפוש את שלו ואצוא עליו באומנותו (תנחומא ח) וכן היה סופו (צמדצ"ר לא, ח) ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב:

(24) במשעול. כחרגומו בשציל. וכן (מ"א כ, י) אם ישפוק עפר שומרון לשעלים. עפר הנדבק בכפות הרגלים צהלוק וכן (ישעיה מ, יצ) מי מדד בשעלו מים. צרגליו וצהלוקו: גדר מזה וגדר מזה. סתם גדר של אצנים הוא:

(25) ותלחץ. היא עצמה: ותלחץ. את אחריהם את רגל בלעם:

(26) ויסף מלאך ה' עבור. לעצור עוד לפניו להלן להיות לפניו במקום אחר כמו (צראשית לג, ג) והוא עצר לפנייהם. ומדרש אגדה יש בנחומא (ח) מה ראה לעמוד בשלשה מקומות סימני אבות הראהו:

<p>28 And the LORD opened the mouth of the ass, and she said unto Balaam: 'What have I done unto thee, that thou hast smitten me these three times?'</p>	<p>וַיִּפְתָּח יְיָ ית פּוֹמָא דְאַתְנָא וַאֲמַרְתָּ לְבַלְעָם מָא עֲבַדִּית לָךְ אֲרִי מַחִיתִנִּי דְנָן תִּלְתָּ זְמַנִּין:</p>	<p>28 וַיִּפְתָּח יְהוָה אֶת־פִּי הָאֲתוֹן וַתֹּאמֶר לְבַלְעָם מִה־עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתִנִּי זֶה שְׁלֹשׁ רִגְלִים:</p>
<p>29 And Balaam said unto the ass: 'Because thou hast mocked me; I would there were a sword in my hand, for now I had killed thee.'</p>	<p>וַאֲמַר בַּלְעָם לְאַתְוֹן אֲרִי חַיִּיכָת בִּי אֱלוּ פּוֹן אֵית חֶרֶבָּא בִּידֵי אֲרִי כֶּעַן קַטְלִיתִךְ:</p>	<p>29 וַיֹּאמֶר בַּלְעָם לְאַתְוֹן כִּי הִתְעַלְלָת בִּי לֹא יִשְׁחָרֵב בְּיָדִי כִּי עָתָה חֲרָגְתִּיךְ:</p>
<p>30 And the ass said unto Balaam: 'Am not I thine ass, upon which thou hast ridden all thy life long unto this day? was I ever wont to do so unto thee?' And he said: 'Nay.'</p>	<p>וַתֹּאמֶר הָאֲתוֹן אֶל־בַּלְעָם הֲלֹא אֲנִי אֲתִנָּךְ אֲשֶׁר־רִכַּבְתָּ עָלַי מֵעוֹדְךָ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא:</p>	<p>30 וַתֹּאמֶר הָאֲתוֹן אֶל־בַּלְעָם הֲלֹא אֲנִי אֲתִנָּךְ אֲשֶׁר־רִכַּבְתָּ עָלַי מֵעוֹדְךָ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא:</p>
<p>31 Then the LORD opened the eyes of Balaam, and he saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and he bowed his head, and fell on his face.</p>	<p>וַיִּגַּל יְיָ ית עֵינֵי בַלְעָם וַחֲזָא ית מַלְאָכָא דִּי מַעַתָּה בְּאוֹרְחָא וַחֲרָבִיהָ שְׁלִפָּא בִּידֵיהָ וַכְרַע וַסִּגִּיד לְאַפּוּהֵי:</p>	<p>31 וַיִּגַּל יְהוָה אֶת־עֵינֵי בַלְעָם וַיֵּרָא אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וַחֲרָבּוֹ שְׁלִפָּה בְּיָדּוֹ וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפּוּיָו:</p>
<p>32 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore hast thou smitten thine ass these three times? behold, I am come forth for an adversary, because thy way is contrary unto me;</p>	<p>וַאֲמַר לִיה מַלְאָכָא דִּי עַל מָא מַחִיתָא ית אֲתִנָּךְ דְנָן תִּלְתָּ זְמַנִּין הָא אֲנִי נִפְקִית לְשַׁטָּן אֲרִי גָלִי קְדָמִי דָּאתָ רְעִי לְמִיזַל בְּאוֹרְחָא לְקַבְּלִי:</p>	<p>32 וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאָךְ יְהוָה עַל־מִה הִכִּיתָ אֶת־אֲתִנָּךְ זֶה שְׁלוֹשׁ רִגְלִים הִנֵּה אֲנִי יֹצֵאתִי לְשַׁטָּן כִּי־יָרֵט הַדֶּרֶךְ לִנְגְדִי:</p>
<p>33 and the ass saw me, and turned aside before me these three times; unless she had turned aside from me, surely now I had even slain thee, and saved her alive.'</p>	<p>וַחֲזָתִי אֲתִנָּא וַסִּטָּת מִן קְדָמִי דְנָן תִּלְתָּ זְמַנִּין אֱלוּ פּוֹן לֹא סִטָּת מִן קְדָמִי אֲרִי כֶּעַן אֲךָ יתךְ קַטְלִית וְיִתָּה קַיִמִית:</p>	<p>33 וַתִּרְאֵנִי הָאֲתוֹן וַתֹּטֵט לִפְנֵי זֶה שְׁלֹשׁ רִגְלִים אוֹלִי נִטְתָּה מִפְּנֵי כִּי עָתָה גַם־אֲתַכָּה הַרְגְתִּי וְאוֹתָהּ הִחַיִּיתִי:</p>

- (28) זה שלש רגלים. רמז לו אתה מצקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה (תנחומא ט):
- (29) התעללת. כתרומתו לשון גנאי וציון: לו יש חרב בידו. גנות גדולה היה לו דבר זה צעירי השרים זה הולך להרוג אומה שלמה בפיו ולאחזן זו צריך לכלי זין (שם):
- (30) ההסכן הסכנתי. כתרומתו וכן (איוצ כז, ז) הללל יסכן גבר. ורבותינו דרשו מקרא זה בגמרא אמרו ליה מאי טעמא לא רכבת אסוסא אמר להון ברטיבא שדאי ליה כו' כדאיאת במסכת עבודה זרה (ד, ז):
- (32) כי ירט הדרך לנגדי. רבותינו חכמי המשנה דרשוהו (שבת קה, א) נוטריקון יראה ראתה נטתה שציל שהדרך לנגדי כלומר לקנאתי ולהקניטני. ולפי משמעו כי חרד הדרך לנגדי לשון רטט כי ראיתי צל הדרך שחרד ומהר הדרך שהוא לבעסי ולהמרותי ומקרא קצר הוא כמו (ש"צ יג, לט) ותכל דוד לישנא אחרינא ירט לשון רלון וכן (איוצ טז, יא) ועל ידי רשעים ירטני מפייס ומנחם אותי על ידי רשעים שאינן אלא מקניטים:
- (33) אוֹלִי נִטְתָּה. כמו לולא פעמים שאולי משמע ששון לולא: גם אתכה הרגתי. הרי זה מקרא מסורס והוא כמו גם הרגתי אותך כלומר לא העכזה בלבד קראתיך על ידי כי גם ההרגה: ואותה החייתי. ועמה מפני שדברה והוכיחתך ולא

34	And Balaam said unto the angel of the LORD: 'I have sinned; for I knew not that thou stoodest in the way against me; now therefore, if it displease thee, I will get me back.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־מַלְאָךְ יְהוָה חָטָאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה נֹכַח לְקִרְאָתִי בַדֶּרֶךְ וְעַתָּה אִם־רָע בְּעֵינֶיךָ אֲשׁוּבָה לִי׃	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־מַלְאָךְ יְהוָה חָטָאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה נֹכַח לְקִרְאָתִי בַדֶּרֶךְ וְעַתָּה אִם־רָע בְּעֵינֶיךָ אֲשׁוּבָה לִי׃	34
35	And the angel of the LORD said unto Balaam: 'Go with the men; but only the word that I shall speak unto thee, that thou shalt speak.' So Balaam went with the princes of Balak.	וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה אֵלֶיךָ בִּלְעָם אֵינִי עִם גּוֹבְרִיא וּבָרָם יֵת פֶּתַח־מַאֲמָר דְּאִמְלִיל עִמָּךְ יְתִיבָה תַּמְלִיל וְאֶזֶל בִּלְעָם עִם רַבְרָבֵי בָלָק׃	וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה אֵלֶיךָ בִּלְעָם לֵךְ עִם־הָאֲנָשִׁים וְאָפַס אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אָדָּבַר אֵלֶיךָ אֲתוֹ תְּדַבֵּר וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם־שָׂרֵי בָלָק׃	35
36	And when Balak heard that Balaam was come, he went out to meet him unto Ir-moab, which is on the border of Arnon, which is in the utmost part of the border.	וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בִלְעָם וַיֵּצֵא לְקִרְאָתוֹ אֶל־עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־גְּבוּל אֲרֹנָן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל׃	וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בִלְעָם וַיֵּצֵא לְקִרְאָתוֹ אֶל־עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־גְּבוּל אֲרֹנָן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל׃	36
37	And Balak said unto Balaam: 'Did I not earnestly send unto thee to call thee? wherefore camest thou not unto me? am I not able indeed to promote thee to honour?'	וַיֹּאמֶר בָּלָק לְבִלְעָם הֲלֹא מִשְׁלַח שְׁלַחִית לְוֹתֶךָ לְמַקְרִי לֵךְ לְמָא לֹא אֶתִּיתָ לְוֹתִי הֲבָקוּשְׁטָא הֲוִיתָא אָמַר לִית אָנָּה יָכִיל לְיִקְרוּתֶךָ׃	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם הֲלֹא שְׁלַח שְׁלַחִית אֵלֶיךָ לְקִרְאָתֶךָ לָמָּה לֹא הֵלַכְתָּ אֵלַי הָאֲמַנְנִי לֹא אוּכַל בְּבָרְךָ׃	37
38	And Balaam said unto Balak: 'Lo, I am come unto thee; have I now any power at all to speak any thing? the word that God putteth in my mouth, that shall I speak.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק הֲאֵתִיתִי לְוֹתֶךָ כֵּעֵן הַמִּיכָל יָכִילָנָא לְמַלְלָא מִדְּעַם פֶּתַח־מַאֲמָר דִּישְׁנֵי יֵי בְּפִימִי יְתִיבָה אִמְלִיל׃	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק הִנֵּה־בָאתִי אֵלֶיךָ עַתָּה הֵיכָל אוּכַל דְּבַר מְאֻמָּה הַדָּבָר אֲשֶׁר יֵשִׁים אֱלֹהִים בְּפִי אֲתוֹ אֲדַבֵּר׃	38
39	And Balaam went with Balak, and they came unto Kiriath-huzoth.	וַיֵּזֶל בִּלְעָם עִם בָּלָק וַאֲעֵלִיהָ לְקִרְיַת חֲצוֹת׃	וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם־בָּלָק וַיָּבֹאוּ קִרְיַת חֲצוֹת׃	רביעי (ששי)

יכולת לעמוד בתוכחה כמו שכתוב ויאמר לא. הרגתה שלא יאמרו זו היא שסלקה את בלעם בתוכחה ולא יכול להשיב שחם המקום על כבוד הצריות וכן (ויקרא כ, טו) ואת הבהמה תהרגו וכן (שם טו) והרגת את האשה ואת הבהמה (צמ"ר): (34) כי לא ידעתי. גם זה גנותו ועל כרחו הודה שהוא היה משתבח שידע דעת עליון ופיו העיד לא ידעתי (תנחומא י): אם רע בעיניך אשובה לי. להתריס נגד המקום היא חשודה זו. אמר לו הוא בעצמו זוני ללכת ואחיה מלאך מבטל את דבריו למוד הוא בכך שאומר דבר ומלאך מחזירו אמר לאברהם (צמ"ר, צ) קח נא את בנך וגוי ועל ידי מלאך בטל את דברו אף אני אם רע בעיניך צריך אני לשוב (תנחומא י): (35) לך עם האנשים. צדק שאלס רוצה לילך זה מוליכין אותו (צמ"ר. מכות י, צ): ואפס. על כרחך את הדבר אשר אדבר וגוי: לך עם האנשים. כי חלקך עמהם וסופך להאזד מן העולם: עם שרי בלק. שמח לקללם כמותם (שם): (36) וישמע בלק. שלח שלוחים לבשרו (שם): אל עיר מואב. אל מטרפולין שלו עיר החשודה שלו לומר ראה מה אלו מבקשים לעקור (צמ"ר. שם): (37) האמנם לא אוכל כבודך. נתנא שסופו ללאת מעמו בקלון (שם):

40	And Balak sacrificed oxen and sheep, and sent to Balaam, and to the princes that were with him.	וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וְצֹאֵן וַיִּשְׁלַח לְבָלָעַם וּלְשָׂרָיו אֲשֶׁר אִתּוֹ: וַיִּכַּסּ בָּלָק תּוֹרִין וְעֹאֵן וְשָׁלַח לְבָלָעַם וּלְרַבְרָבֵיָא דְעַמִּיהָ:	40
41	And it came to pass in the morning that Balak took Balaam, and brought him up into Bamoth-baal, and he saw from thence the utmost part of the people.	וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בָּלָעַם וַיַּעֲלֵהוּ בְּמֹת בָּעַל וַיִּרְא מִשָּׁם קֵצֵה הָעָם:	41
XXIII	And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'	וַיֹּאמֶר בָּלָעַם אֶל-בָּלָק בְּנֵה-לִּי בְּזֶה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהָכֵן לִּי בְּזֶה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים:	XXIII
2	And Balak did as Balaam had spoken; and Balak and Balaam offered on every altar a bullock and a ram.	וַיַּעַשׂ בָּלָק כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר בָּלָעַם וַיַּעַל בָּלָק וּבָלָעַם פֶּר וְאֵיל בְּמִזְבֵּחַ:	2
3	And Balaam said unto Balak: 'Stand by thy burnt-offering, and I will go; peradventure the LORD will come to meet me; and whatsoever He showeth me I will tell thee.' And he went to a bare height.	וַיֹּאמֶר בָּלָעַם לְבָלָק הִתְיַצֵּב עַל-עֹלֹתֶיךָ וְאֶלְכָה אוֹלִי וְקָרָה יְהוָה לִקְרָאתִי וְדִבֶּר מִה-יִרְאֵנִי וְהִגַּדְתִּי לְךָ וַיֵּלֶךְ שָׁפִי:	3
4	And God met Balaam; and he said unto Him: 'I have prepared the seven altars, and I have offered up a bullock and a ram on every altar.'	וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל-בָּלָעַם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶת-שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחוֹת עָרַכְתִּי וְאָעַל פֶּר וְאֵיל בְּמִזְבֵּחַ:	4
5	And the LORD put a word in Balaam's mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus thou shalt speak.'	וַיִּשֶׁם יְהוָה דִּבֶּר בְּפִי בָלָעַם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכֹה תִדְבֹּר:	5

(39) קרית חצות. עיר מלאה שווקים אנשים ונשים וטף בחצותיה לומר ראה ורחם שלא יעקרו אלו:

(40) בקר וצאן. דבר מועט בקר אחד וצאן אחד בלבד (במד"ר):

(41) במות בעל. כמרגומו לרמת דחלתיה שם עבודת אלילים:

(3) אולי יקרה ה' לקראתי. אינו רגיל לדבר עמי ציוס: וילך שפי. כמרגומו יחידי לשון שופי ושקט שאין עמו אלא שתיקה:

(4) ויקר. לשון עראי לשון גנאי לשון טומאת קרי כלומר בקושי ובציון ולא היה נגלה עליו ציוס אלא בשביל להראות חצותו של ישראל (צ"ר נב, ז). את שבעת המזבחות. שבעה מזבחות ערכתי אין כתיב כאן אלא את שבעת המזבחות אמר לפניו אבותיהם של אלו בנו לפניך שבעה מזבחות ואני ערכתי כנגד כולן אזכרה בזה ארבעה (בראשית יב, ז) ויצן שם מזבח לה' הנראה אלו (שם ח) ויעתק משם ההרה וגו' (שם יג, יח) ויאהל אברהם וגו' ואחד זהר המוריה (שם כב, ט). ויחזק בזה אחד (שם כו, כה) ויצן שם מזבח וגו' ויכרו שם עבדי יחזק בזה. ויעקב בזה שמים אחד בשכם (שם לג, כ) ואחד בבית אל (שם לה, ז): ואעל פר ואיל במזבח. ואזכרה לא העלה אלא איל אחד:

6 And he returned unto him, and, lo, he stood by his burnt-offering, he, and all the princes of Moab.	וַתֵּבּ לְנֹתִיָּה וְהָא מַעֲתַד עַל עֲלֹתֶיהָ הוּא וְכָל רִבְרֵי מוֹאָב׃	וַיָּשָׁב אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֲלֹתוֹ הוּא וְכָל-שָׂרֵי מוֹאָב׃
7 And he took up his parable, and said: From Aram Balak bringeth me, The king of Moab from the mountains of the East: 'Come, curse me Jacob, And come, execrate Israel.'	וַנִּטֵּל מִתְּלִיָּה נֹאמֵר מִן אֲרָם דְּבִרְנִי בָּלַק מֶלֶךְ מוֹאָב מִטְּוֵרֵי מִדְּנַחַת אֵיתָא לוֹט לִי יַעֲקֹב וְאֵיתָא תְּרִיד לִי יִשְׂרָאֵל׃	וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר מִן אֲרָם יִנְחֲנִי בָּלַק מֶלֶךְ-מוֹאָב מִהַר-רֵי-קָדִם לָכֹה אֶרְה-לִּי יַעֲקֹב וּלְכֹה זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל׃
8 How shall I curse, whom God hath not cursed? And how shall I execrate, whom the LORD hath not execrated?	מָה אֶקְבֹּל לֹא קִבְּהָ אֱלֹהִים דְּלֹא לְטִיָּה אֵל וּמָה אֶתְרַכִּיָּה דְּלֹא תְרַכִּיָּה יי׃	מָה אֶקְבֹּל לֹא קִבְּהָ אֱלֹהִים וּמָה אֶזְעֵם לֹא זַעֵם יְהוָה׃
9 For from the top of the rocks I see him, And from the hills I behold him: Lo, it is a people that shall dwell alone, And shall not be reckoned among the nations.	אֲרִי מֵרִישׁ טוֹרֵיָא חֲזִיִּיתִיהָ וּמִרְמָתָא סְכִיתִיהָ הָא עַמָּא בְּלַחֲוִידִיהוֹן עֲתִידִין דִּיחֲסֻנּוֹן עַלְמָא וּבְעַמְמֵיָא לֹא יִתְדַנּוֹן גְּמִירָא׃	כִּי-מֵרָאשׁ צֻרִים אֶרְאֹנּוּ וּמִגִּבְעוֹת אֲשׁוּרָנּוּ הֵן-עַם לְבָדֵד יִשְׁכֹּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב׃
10 Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his!	מִן יִבּוֹל לְמִנְיָ דְּעֵדְקֵיָא דְּבֵית יַעֲקֹב דְּאִמִּיר עֲלִיהוֹן יִסְגּוֹן כְּעַפְרָא דְּאַרְעָא אוֹ חֲדָא מֵאַרְבַּע מִשְׁרֵיָתָא דִּישְׂרָאֵל תְּמוֹת נִפְשֵׁי מוֹתָא דְּקִשְׁיִטוּהִי וַיְהִי סוֹפִי כְּנֹתְהוֹן׃	מִי מִנֵּה עֶפְר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת-רִבַּע יִשְׂרָאֵל תְּמוֹת נִפְשֵׁי מוֹת יִשְׁרָיִם וְתִהְיִי אַחֲרֵיתִי כְּמֹהוּ׃

(7) ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל. בשני שמותיהם אמר לו לקללם שמה אחד מהם אינו מוצהק: (8) מה אקב לא קבה אל. כשהיו ראויים להתקלל לא נתקללו כשהזכיר אביהם את עונם כי בצאפס הרגו איש. לא קלל אלף אפס שנאמר (בראשית מט, ז) ארור אפס (צמ"ר. תנחומא ויחי י) כשנכנס אביהם בצרמה אלל אציו היה ראוי להתקלל מה נאמר שם (בראשית כז, לג) גם ברוך יהיה. צמצרכים נאמר (דברים כז, יז) אלה יעמדו לזרך את העם. צמקללים לא נאמר ואלה יעמדו לקלל את העם אלל על הקללה לא רצה להזכיר עליהם שם קללה (תנחומא בלק יז): לא זעם ה'. אני אין כחי אלל שאני יודע לכוון השעה שהקצ"ה כועס זה והוא לא כעס כל הימים הללו שצאחי אליך וזהו שנאמר (מיכה ו, ה) עמי זכר נא מה יעז וגו' ומה ענה אותו בלעם וגו' למען דעת צדקות ה' (צרכות ז, א. סנהדרין קד, ז): (9) כי מראש צרים אראנו. אני מסתכל בראשיתם ובתחלת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כנורים וגזעות הללו על ידי אצות ואמהות (תנחומא יז): הן עם לבדד ישכון. הוא אשר זכו לו אצותיו לשכון צדד כמרגמו: ובגוים לא יתחשב. כמרגמו לא יהיו נעשין כלה עם שאר האומות עובדי גילולים שנאמר (ירמיה ל, יא) כי אעשה כלה בכל הגוים וגו' אינן נמנין עם השאר. דבר אחר כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהם שנאמר (דברים לז, יז) ה' צדד ינחנו (תנחומא יז). וכשהאומות עובדי גילולים בטובה הם אוכלין עם כל אחד ואחד ואין עולה להם מן החשבון וזהו ובגוים לא יתחשב: (10) מי מנה עפר יעקב וגו'. כמרגמו דעדיא דצית יעקב וכו' מארבע משריתא ארבע דגלים. דבר אחר עפר יעקב אין חשבון צממות שהם מקיימין בעפר (דברים כז, י) לא תחרוש צפור ובחמור (ויקרא יט, יט) לא תזרע כלאים. אפר פרה ועפר סוטה וכיוצא בזה (תנחומא יז): ומספר את רבע ישראל. רציעותיהן. זרע היוצא מן התשמיש שלהם: תמות נפשי מות ישרים. שזהו:

<p>And Balak said unto Balaam: 'What hast thou done unto me? I took thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast blessed them altogether.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם מַה עָשִׂיתָ לִּי לְקַבֵּל אֶבְיִי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בִּרְכִיתָ בְּרַךְ:</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם מַה עָשִׂיתָ לִּי לְקַבֵּל אֶבְיִי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בִּרְכִיתָ בְּרַךְ:</p>
<p>And he answered and said: 'Must I not take heed to speak that which the LORD putteth in my mouth?'</p>	<p>וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶת אֲשֶׁר יְשִׁים יְהוָה בְּפִי אֲשַׁמֵּר לְדַבֵּר:</p>	<p>וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶת אֲשֶׁר יְשִׁים יְהוָה בְּפִי אֲשַׁמֵּר לְדַבֵּר:</p>
<p>And Balak said unto him: 'Come, I pray thee, with me unto another place, from whence thou mayest see them; thou shalt see but the utmost part of them, and shalt not see them all; and curse me them from thence.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלָק (כ' לך) [ק] לְכֶה-] אֲתִי אֶל-מָקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם אֶפֶס קִצְהוּ תִרְאֶה וְכֻלּוֹ לֹא תִרְאֶה וְקִבְנוֹ לִי מִשָּׁם:</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלָק (כ' לך) [ק] לְכֶה-] אֲתִי אֶל-מָקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם אֶפֶס קִצְהוּ תִרְאֶה וְכֻלּוֹ לֹא תִרְאֶה וְקִבְנוֹ לִי מִשָּׁם:</p>
<p>And he took him into the field of Zophim, to the top of Pisgah, and built seven altars, and offered up a bullock and a ram on every altar.</p>	<p>וַיְדַבְּרֵהָ לְחַסֵּל סְכוּתָא לְרִישׁ רְמָחָא וּבָנָא שִׁבְעָא מִדְּבָחִין וְאַסִּיק תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מִדְּבָח:</p>	<p>וַיְקַחְהוּ שָׂדֶה צִפִּים אֶל-רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וַיְבִן שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וַיַּעַל פָּר וְאַיִל בְּמִזְבֵּחַ:</p>
<p>And he said unto Balak: 'Stand here by thy burnt-offering, while I go toward a meeting yonder.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר לְבָלָק אֲתַעֲתֵד הָכָא עַל-עֲלֹתְךָ וְאַנְכִי אֶקְרָה כָּה:</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֶל-בָּלָק הֲתִיַּצֵּב כָּה עַל-עֲלֹתְךָ וְאַנְכִי אֶקְרָה כָּה:</p>
<p>And the LORD met Balaam, and put a word in his mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus shalt thou speak.'</p>	<p>וַיַּרְע מִימֵר מִן קִדָּם יְיָ בְּבִלְעָם וַיִּשְׁנֵי פִתְגָמָא בְּפִימִיהָ וַיֹּאמֶר תּוֹב לְוֹת בָּלָק וּכְדִין תִּמְלִיל:</p>	<p>וַיִּקְרַ וְהִנֵּה אֶל-בִּלְעָם וַיִּשָּׁם דָּבָר בְּפִיו וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכֹה תִדְבֹּר:</p>
<p>And he came to him, and, lo, he stood by his burnt-offering, and the princes of Moab with him. And Balak said unto him: 'What hath the LORD spoken?'</p>	<p>וַיָּבֹא אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֲלֹתוֹ וּשְׂרֵי מִזְבֵּחַ אֲתָו וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלָק מַה דִּבַּר יְהוָה:</p>	<p>וַיָּבֹא אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֲלֹתוֹ וּשְׂרֵי מִזְבֵּחַ אֲתָו וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלָק מַה דִּבַּר יְהוָה:</p>
<p>And he took up his parable, and said: Arise, Balak, and hear; Give ear unto me, thou son of Zippor:</p>	<p>וַיִּשָּׂא מִשְׁלֹו וַיֹּאמֶר קוּם בָּלָק וּשְׁמַע הֲאִזְיִנָּה עֲדִי בְנוֹ צִפּוֹר:</p>	<p>וַיִּשָּׂא מִשְׁלֹו וַיֹּאמֶר קוּם בָּלָק וּשְׁמַע הֲאִזְיִנָּה עֲדִי בְנוֹ צִפּוֹר:</p>

(13) וקבנו לי. לשון צווי קללהו לי:

(14) שדה צופים. מקום גבוה היה שם הנזפה עומד לשמור אם יבא חיל על העיר: ראש הפסגה. כלעם לא היה קוסם כלל ראה בלק שחמירה פרעה להפרץ בישראל משם שם מת משה. כסבור שם שחול עליהם הקללה וזו היא הפרעה שאני רואה (שם יג):

(15) אקרה כה. מאת הקצ"ה: אקרה. לשון אחפעל:

(16) וישם דבר בפיו. ומה היא השימה הזאת ומה חסר המקרא באמרו שוב אל בלק וכה תדבר אלך כשהיה שומע שאינו נרעה לקלל אמר מה אני חוזר אל בלק לנערו ונתן לו הקצ"ה רסן וזכה בפיו כאדם הפוקס בהמה בזכה להוליכה אל אשר ירצה אמר לו על כרחך תשוב אל בלק (שם):

(17) ושרי מזבא אתו. ולמעלה הוא אומר וכל שרי מואב כיון שראו שאין צו תקוה הלכו להם מקצתם ולא נשארו אלא מקצתם (שם): מה דבר ה'. לשון נחוק הוא זה כלומר אינך נרשוקן (צמ"ר. שם):

<p>19 God is not a man, that He should lie; Neither the son of man, that He should repent: When He hath said, will He not do it? Or when He hath spoken, will He not make it good?</p>	<p>לֹא אִישׁ אֱלֹהִים בְּנֵי אָנְשָׁא מִיִּמְרֵי אֱלֹהִים בְּנֵי אָנְשָׁא אָמְרִין וּמַכְדִּין וְאִם לֹא כַעֲבֹדֵי בְנֵי בִשְׂרָא דְאַנּוּן גְּזִרִין לְמַעַבְדַּי וְתִבִּין וּמַתְמַלְכִין הוּא אָמַר וְעָבִיד וְכָל מִימְרֵיהּ מִתְקַיִּים:</p>	<p>19 לֹא אִישׁ אֱלֹהִים וְיִכְזֹּב וּבֶן-אָדָם וַיִּתְּנָחֶם הֵהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדַבֵּר וְלֹא יִקְיַמְנָה:</p>
<p>20 Behold, I am bidden to bless; And when He hath blessed, I cannot call it back.</p>	<p>הָא בִּרְכָאן קַבִּילִית אֲבִרְכַנְיָה לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶתִיב בִּרְכָתִי מִנִּיהּ:</p>	<p>20 הִנֵּה בִּרְךְ לְקַחְתִּי וּבִרְךְ וְלֹא אֲשִׁיבָנָה:</p>
<p>21 None hath beheld iniquity in Jacob, Neither hath one seen perverseness in Israel; The LORD his God is with him, And the shouting for the King is among them.</p>	<p>אִסְתַּכְּלִית וְלִית פְּלִחִי גְלוּלִין בְּדָבִית יַעֲקֹב וְאִם לֹא עָבְדֵי לֵיאֻת שָׂמַר בְּיִשְׂרָאֵל מִיִּמְרָא דִּי אֱלֹהֵהוּן בְּסַעֲדָהוּן וּשְׂכִינָת מַלְכֵהוּן בֵּינֵיהוּן:</p>	<p>21 לֹא-הִבִּיט אִוֵּן בְּיַעֲקֹב וְלֹא-רָאָה עֲמָל בְּיִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ:</p>
<p>22 God who brought them forth out of Egypt Is for them like the lofty horns of the wild-ox.</p>	<p>אֵל דְּאַפִּיקִנּוּן מִמִּצְרַיִם תּוֹקֶפָא וְרוּמָא דִּילֵיהּ:</p>	<p>22 אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם כְּתוּעָפֹת רָאִם לּוֹ:</p>
<p>23 For there is no enchantment with Jacob, Neither is there any divination with Israel; Now is it said of Jacob and of Israel: 'What hath God wrought!'</p>	<p>אֲרִי לֹא נַחֲשִׂיא צָבֻן דִּיִּיטֵב לְדָבִית יַעֲקֹב וְאִם לֹא קְסָמִיא רַעַן בְּרַבּוּת בֵּית יִשְׂרָאֵל כַּעֲדָן וְתִאֲמַר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מָא עָבַד אֱלֹהֵא:</p>	<p>23 כִּי לֹא-נַחֲשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא-קָסָם בְּיִשְׂרָאֵל כַּעַת יֹאמַר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה-פָּעַל אֵל:</p>

(18) קום בלק. כיון שראהו מנחם צו נחשוון לצערו עמוד על רגליך אינך רשאי לישב ואני שלוח אליך בשליחותו של מקום (שם): לשון מקרא הוא זה כמו (תהלים נ, י) חיתו יער (צראשית א, כד) וחיתו ארץ (תהלים קיד, ח) למעניו מים:

(19) לא איש אל וגו'. כצר נשבע להם להציאם ולהורישם ארץ שבעה אומות ואחיהם סבור להמיתם צמדצר (תנחומא מסעי ז): ההוא אמר וגו'. כלשון תימה ותרגומו תייצין ומתמלכין חוזרים ונמלכין לחזור בהם: (20) הנה ברך לקחת. אחיה שאלני מה דצרה' קבלתי ממנו לברך אותם (ס"א צרך כמו לצרך): וברך ולא אשיבנה. הוא צרך אותם ואני לא אשיב את צרכתו: וברך. כמו וצרך וכן הוא גזרת ר"ש כמו (תהלים עד, יח) אויב חרף כמו חרף וכן (שם י, ג) וצונו צרך המהלל ומצרך את הגוול ואומר אל תירא כי לא תענש שלום יהיה לך מרגיז הוא להקצ"ה. ואין לומר צרך שם דצר שאם כן היה נקוד צפתח קטן (רואה לומר סגול תחת הרי"ש) וטעמו למעלה אצל לפי שהוא לשון פעל הוא נקוד קמץ קטן (יירי) וטעמו למטה:

(21) לא הביט און וגו'. כתרגומו. דצר אחר אחרי פשוטו הוא נדרש מדרש נאה: לא הביט הקצ"ה און שביעקב שכשהן עוזרין על דצרו אינו מדקדק אחריהם להתבונן בצאניות שלהם ובעמלן שהם עוזרים על דתו: עמל. לשון עזירה כמו (שם ז, טו) הרה עמל (שם י, יד) כי אתה עמל וכעם תציט. לפי שהעזירה היא עמל לפני המקום: ד' אלהיו עמו. אפילו מכעיסין וממרים לפניו אינו זז מתוכן: ותרועת מלך בו. לשון חצה ורעות כמו (שמואל ב טו, לז) רעה דוד אהב דוד (שופטים טו, ו) ויחנה למרעהו. וכן תרגום אונקלוס ושכינת מלכוהו ביניהון:

(22) אל מוציאם ממצרים. אחיה אמרת (לעיל כב, ה) הנה עס יצא ממצרים לא יצא מעצמו אלא האלהים הוציאם (תנחומא יד): כתועפות ראם לו. כחוקף רוס וגובה שלו וכן (איוב כב, כה) וכסף תועפות לשון מעוז המה. ואומר אני שהוא לשון (צראשית א, כ) ועוף יעופף. המעופף צרוס וגובהו ותוקף רב הוא זה: דצר אחר תועפות ראם. תוקף ראמים ואמרו רבותינו (גיטין סח, ב) אלו השדים:

<p>24 Behold a people that riseth up as a lioness, And as a lion doth he lift himself up; He shall not lie down until he eat of the prey, And drink the blood of the slain.</p>	<p>הָאָז עָמָא כְּלִיתָא שְׂרִי וּכְאֲרִיא יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד-יֵאכַל דִּיקְטוּל קְטוּל וְנִכְסִי עִמְמִיא יִירֶת:</p>	<p>24 הֵן-עַם כְּלִבְיָא יָקוּם וּכְאֲרִיא יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד-יֵאכַל טָרֶף וְדַם-חַלְלִים יִשְׁתֶּה:</p>
<p>25 And Balak said unto Balaam: 'Neither curse them at all, nor bless them at all.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלָק לְבָלָעַם אַף מְלֵט לֹא תְלוּשְׁנוּן אַף בִּרְכָא לֹא תִבְרַכְנוּ:</p>	<p>25 וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בָּלָעַם גַּם-קֵב לֹא תִקְבְּנוּ גַם-בִּרְךָ לֹא תִבְרַכְנוּ:</p>
<p>26 But Balaam answered and said unto Balak: 'Told not I thee, saying: All that the LORD speaketh, that I must do?'</p>	<p>וַיַּעֲנֶה בָלָעַם וַיֹּאמֶר לְבָלָק הֲלֹא מִלִּילִית עִמָּךְ לְמִימַר כָּל דִּימְלִיל יִי יִתִּיה אֶעֱבִיד:</p>	<p>26 וַיַּעֲנֶה בָלָעַם וַיֹּאמֶר אֶל-בָּלָק הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כָּל אֲשֶׁר-יִדְבֹּר יְהוָה אֹתוֹ אֶעֱשֶׂה:</p>
<p>27 And Balak said unto Balaam: 'Come now, I will take thee unto another place; peradventure it will please God that thou mayest curse me them from thence.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלָק לְבָלָעַם אֵיתָא כְּעַן אֲדַבְרִנָּךְ לְאַתֵּר אַחֲרֵן מָאם תִּתִּי רַעְוָא מִן קֳדָם יִי וְתִלְוִיטִיה לִי מִתְמָן:</p>	<p>27 וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בָּלָעַם לְכֹה-נָא אֶקְחֶךָ אֶל-מָקוֹם אַחֵר אוּלִי יִישָׁר בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים וְקִבְּתוּ לִי מִזָּמָן: שש (שניע)</p>
<p>28 And Balak took Balaam unto the top of Peor, that looketh down upon the desert.</p>	<p>וַיְדַבֵּר בָּלָק יִת בָּלָעַם רִישׁ רְמוֹתָא דְּמִסְתְּכִיָּא עַל אֲפִי בֵית יִשְׁמִין:</p>	<p>28 וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בָּלָעַם רֹאשׁ הַפְּעוֹר הַנִּשְׁקָף עַל-פְּנֵי הַיַּשְׁמִין:</p>
<p>29 And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלָעַם לְבָלָק בְּנֵי לִי הֲכָא שִׁבְעָא מִדְּבָחִין וְאַתְקִין לִי הֲכָא שִׁבְעָא תּוֹרִין וְשִׁבְעָא דְּכִרִין:</p>	<p>29 וַיֹּאמֶר בָּלָעַם אֶל-בָּלָק בְּנֵה-לִי בָזָה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהִכֵּן לִי בָזָה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִם:</p>

(23) כי לא נחש ביעקב. כי ראויים הם לצרכה שאין צהם מנחשים וקוסמים: כעת יאמר ליעקב וגו'. עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חזתן לעין כל שהן יושבין לפניו ולומדים תורה מפיו ומחיתן לפניו ממלאכי השרת והם ישאלו להם מה פעל אל זהו שנאמר (ישעיה ל, כ) והיו עיניך רואות את מוריך. דבר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון הווה אינן צריכים למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקב"ה ומה גזרותיו צמרום אינן מנחשים וקוסמים אלא נמסר להם על פי נביאיהם מה היא גזרת המקום או אורים ותומים מגידים להם (תנחומא יד). ואונקלוס לא תרגם כן:

(24) הן עם כלביא יקום וגו'. כשהן עומדין משינתם שחרית הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצות ללבוש צינית לקרוא את שמע ולהניח תפילין (שם): לא ישכב. צלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטרפו כיצד קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום בא מחנה וגויים להזיקם הקב"ה שומרים ונלחם מלחמותם ומפילם חללים (שם) דבר אחר הן עם כלביא יקום וגו'. כתרגומו: ודם חללים ישתה. נתנצח שאין משה מת עד שפיל מלכי מדין חללים ויהרג הוא עמהם שנאמר (יהושע יג, כג) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב אל חלליהם (צמ"ר. תנחומא יד):

(25) גם קב לא תקבנו. גם ראשון מוסף על גס השני וגם שני על גס ראשון וכן (מ"א ג, כו) גס לי גס לך לא יהיה וכן (דברים לז, כה) גס בחור גס בחולה:

(27) וקבותו לי. אין זה לשון צווי כמו וקצנו אלא לשון עתיד אולי יישר בעיניו ותקצנו לי משם. מלדיר"ש בלע"ז:

(28) ראש הפעור. קוסם היה בלק וראה שהן עתידין ללקות על ידי פעור ולא היה יודע צמה אמר שמא הקללה תחול עליהם משם וכן כל החוזים בזכוכים רואים ואין יודעים מה רואים (מדרש אגדה):

30	And Balak did as Balaam had said, and offered up a bullock and a ram on every altar.	וַיַּעַבְדוּ בַּלֵּק כְּמֵא דְאָמַר בַּלְעָם וַאֲסִיק תּוֹר וּדְבַר עַל כָּל מִדְבָּח:	וַיַּעַשׂ בַּלֵּק כַּאֲשֶׁר אָמַר בַּלְעָם וַיַּעַל פָּר וְאַיִל בְּמִזְבְּחֵי:	30
XXIV	And when Balaam saw that it pleased the LORD to bless Israel, he went not, as at the other times, to meet with enchantments, but he set his face toward the wilderness.	וַיַּחַז בַּלְעָם אֶרֶץ תְּקִין קֶדֶם יי לְבָרְכָא יִתְּ יִשְׂרָאֵל וְלֹא הִלִּיף בְּפִעִים-בְּפִעִים לְקִרְאָת נַחֲשִׁים וַיֵּשֶׁת אֶל-הַמִּדְבָּר פָּנָיו:	וַיֵּרָא בַּלְעָם כִּי טוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה לְבָרְכָהּ אֶת-יִשְׂרָאֵל וְלֹא-הִלִּיף כְּפִעִים-בְּפִעִים לְקִרְאָת נַחֲשִׁים וַיֵּשֶׁת אֶל-הַמִּדְבָּר פָּנָיו:	XXIV
2	And Balaam lifted up his eyes, and he saw Israel dwelling tribe by tribe; and the spirit of God came upon him.	וַיִּזְקַף בַּלְעָם יָת עֵינָיו וַיַּחַז יִתְּ יִשְׂרָאֵל שְׂרֵי לְשִׁבְטֵיהֶן וַשְּׂרָאֵת עֲלוּהֵי רוּחַ מִן קֶדֶם יְיָ:	וַיֵּשֶׂא בַלְעָם אֶת-עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת-יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים:	2
3	And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;	וַיִּגְּסַל מִתְּלִיה וַאֲמַר אִימַר בַּלְעָם בֶּר כְּעוֹר וַאֲימַר גּוֹבְרָא דְּשַׁפִּיר חֲזִי:	וַיֵּשֶׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִם בַּלְעָם בְּנֹו כְּעוֹר וַנָּאִם הַגִּבֹּר שְׁתָּם הָעֵיִן:	3
4	The saying of him who heareth the words of God, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:	אִימַר דְּשִׁמְעַ מִימַר מִן קֶדֶם אַל דְּחִיזִיו מִן קֶדֶם שְׂדֵי חֲזִי שְׂכִיב וּמִתְגַּלִּי לִיה:	נָאִם שְׁמַע אִמְרֵי-אֵל אֲשֶׁר מִחֻזָּה שְׂדֵי יַחֲזִיה נָפַל וּגְלִי עֵינָיו:	4
5	How goodly are thy tents, O Jacob, Thy dwellings, O Israel!	מָה טָבֹו אַהֲלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֶיךָ יִשְׂרָאֵל:	מִה טָבֹו אַהֲלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֶיךָ יִשְׂרָאֵל:	5

(1) וירא בלעם כי טוב וגו'. אמר איני צריך לצדוק זהקצ"ה כי לא יחפון לקלס: ולא הלך בפעם בפעם. כאשר עשה צ' פעמים: לקראת נחשים. לנחש אולי יקרה ה' לקראתו כדכינו אמר רוצה ולא רוצה לקלס אזכיר עונותיהם והקללה על הזכרת עונותיהם מחול: וישת אל המדבר פניו. כתרומו:

(2) וישא בלעם את עיניו. צקס להכניס צהם עין רעה והריש לך ג' מדותיו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחצה האמורים למעלה (אצות פ"ה): שכן לשבטיו. ראה כל שצט ושצט שוכן לעצמו ואינן מעורצין ראה שאין פתחיהם מכוונין זה כנגד זה שלא יציץ לתוך אהל חצירו (צ"צ ס, א): ותהי עליו רוח אלהים. עלה צלצו שלא יקלס:

(3) בנו בעור. כמו (תהלים קיד, ח) למעיני מים. ומדרש אגדה (תנחומא יג) שניהם היו גדולים מאצותיהם צלק בנו צפור אציו בנו הוא במלכות ובלעם גדול מאציו בנציאות מנה צן פרס היה: שתם העין. עינו נקורה ומוצאת לחוץ וחור שלה נראה פתוח ולשון משנה הוא (ע"ז סט, א) כדי שישתום וישתום ויגז. ורצותינו אמרו (נדה לא, א) לפי שאמר (לעיל כג, י) ומספר את רובע ישראל שהקצ"ה יושב ומונה רציעותיהן של ישראל מתי תצא טפה שנוולד הנדיק ממנה. אמר צלצו מי שהוא קדוש ומשרתיו קדושים יסתכל בצדירים הללו ועל דבר זה נסמית עינו של צלעם. ויש מפרשים שחום העין פתוח העין, כמו שתרסם אונקלוס ועל שאמר שחום העין ולא אמר שחום העינים למדנו שסומא צאחת מעיניו היה:

(4) נפל וגלוי עינים. פשוטו כתרומו שאין נראה עליו אלא צלילה כשהוא שוכב. ומדרשו כשהיה נגלה עליו לא היה צו כח לעמוד על רגליו ונפל על פניו לפי שהיה ערל ומאוס להיות נגלה עליו צקומה זקופה לפניו:

(5) מזה טבו אהליך. על שראה פתחיהם שאינן מכוונין זה מול זה (צ"צ ס, א): משכנתך. חניותיך כתרומו. דבר אחר מה טבו אהליך מה טבו אהל שילה וצית עולמים צישוצן שמקריצין צהן קרצנות לכפר עליהם: משכנתך. אף כשהן חרצין לפי שהן משכון עליהם וחרצן כפרה על הנפשות שנאמר (איכה ד, יא) כלה ה' את חמתו וצמה כלה וינת אש צציון (תנחומא פקודי ה):

<p>6 As valleys stretched out, As gardens by the river-side; As aloes planted of the LORD, As cedars beside the waters;</p>	<p>כַּנְחָלִים נִפְּטוּ כִּגְנֹת עָלֵי נָהָר כְּאַהֲלִים נִטְעוּ יְהוָה כְּאַרְזִים עַל־מַיִם:</p>	<p>6 כַּנְחָלִים נִפְּטוּ כִּגְנֹת עָלֵי נָהָר כְּאַהֲלִים נִטְעוּ יְהוָה כְּאַרְזִים עַל־מַיִם:</p>
<p>7 Water shall flow from his branches, And his seed shall be in many waters; And his king shall be higher than Agag, And his kingdom shall be exalted.</p>	<p>יִזְל־מַיִם מִדָּלָיו וְזָרְעוֹ בַּמַּיִם רִבִּים וְיָרֵם מֵאַגָּג מֶלְכּוֹ וְתִנְשֵׂא מַלְכּוֹ:</p>	<p>7 יִזְל־מַיִם מִדָּלָיו וְזָרְעוֹ בַּמַּיִם רִבִּים וְיָרֵם מֵאַגָּג מֶלְכּוֹ וְתִנְשֵׂא מַלְכּוֹ:</p>
<p>8 God who brought him forth out of Egypt Is for him like the lofty horns of the wild-ox; He shall eat up the nations that are his adversaries, And shall break their bones in pieces, And pierce them through with his arrows.</p>	<p>אֵל דֹּאפִיקְנוֹן מִמִּצְרַיִם תּוֹקְפָא וְרוּמָא דִּילִיָּה יִיכְלוֹן בֵּית יִשְׂרָאֵל נִכְסֵי עַמְמֵיָא שְׁנַאֲיָהוֹן וּבִבְזֻת מַלְכֵיהוֹן יִתְפָּקֹן וְאַדְעָתָהוֹן יִחְסָנוֹן:</p>	<p>8 אֵל מוֹצִיאֹו מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעַפֶּת רָאִם לוֹ יֹאכֹל גּוֹיִם צָרָיו וְעַצְמוֹתֵיהֶם יִגְרֵם וְחִצָּיו יִמְחֹץ:</p>
<p>9 He couched, he lay down as a lion, And as a lioness; who shall rouse him up? Blessed be every one that blesseth thee, And cursed be every one that curseth thee.</p>	<p>יָנוּחַ יִשְׂרֵי בְתִקּוּף כְּאַרְיָא וּכְלִיתָא וְלִית דִּיקִימָנִיָּה בְּרִיכָה יְהוֹן בְּרִיכּוֹן וְלִישָׁךְ יְהוֹן לִישׁוֹן:</p>	<p>9 כָּרַע שָׁכַב כְּאַרְי וּכְלָבִיא מִי יְקִימֵנוּ מְבָרְכֶיךָ בְּרוּךְ וְאַרְרֶיךָ אָרוּר:</p>
<p>10 And Balak's anger was kindled against Balaam, and he smote his hands together; and Balak said unto Balaam: 'I called thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast altogether blessed them these three times.</p>	<p>וְתִקְיָא רּוּגְזָא דְבָלַק בְּבִלְעָם וּשְׁקַפְנוֹן לִידּוּהֵי וְאָמַר בָּלַק לְבִלְעָם לְמַלֵּט שְׁנַאֲי קְרִיתֶיךָ וְהָא בְּרָכָא מְבָרִיכְתָּ לְהוֹן דְּנִין תְּלַת זְמָנִין:</p>	<p>10 וַיַּחֲר־אַף בָּלַק אֶל־בִּלְעָם וַיִּסְפֹּק אֶת־כַּפָּיו וַיֹּאמֶר בָּלַק אֶל־בִּלְעָם לָקֵב אֵיבִי קְרֵאתֶיךָ וְהִנֵּה בִּרְכָתָ בְּרֹךְ זֶה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים:</p>

(6) כנחלים נשפּוּ. שנארכו ונמשכו לנטות למרחוק. אמרו רבותינו מצרכותיו של אותו רשע אנו למדים מה היה צלצו לקללם כשאמר להשית אל המדצור פניו וכשהפך המקום את פיו צרכם מעין אותם קללות שבקש לומר כו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קה, ז): כאהלים. כתרגומו לשון (תהלים מה, כ) מור ואהלות: נשע ד'. בגן עדן. לשון אחר כאהלים נטעוה' כשמים המתוחים כאהל שנאמר (ישעיה מ) וימתחם כאהל לשבת (ולשון זה אינו דאס כן היה לו לנקוד כאוהלים הא' בחול"ס): נשע ד'. לשון נטיעה מצינו באוהלים שנאמר (דניאל יא, מה) ויטע אהלי אפדנו:

(7) מדליו. מצארותיו ופירושו כתרגומו: וזרעו במים רבים. לשון הללחה הוא זרעו כזרע הזרוע על פני המים: וירם מאגג מלכו. מלך ראשון שלהם יכבוש את אגג מלך עמלק: ותנשא מלכתו. של יעקב יותר ויותר שיצא אחריו דוד ושלמה:

(8) אל מוציאיו ממצרים. מי גורם להם הגדולה הזאת. אל המוציאם ממצרים צתוקף ורום שלו יאכל את הגוים שהם צרי: ועצמותיהם. של צרים: יגרם. מנחם פתר צו לשון שצירה וכן (צפניה ג, ג) לא גרמו לבקר וכן (יחזקאל כג, לד) ואת חרשיה תגרמי. ואני אומר לשון עזם שמגרר הבשר בשניו מסציז והמוח שבפנים ומעמיד העצם על ערמימות: וחציו ימוחץ. אונקלוס תרגם חציו של צרים חלוקה שלהם כמו (בראשית מט, כג) בעלי חיים מרי פלגותא (ס"א לשון חלוקה וחציה) וכן ימוחץ לשון (שופטים ה, כו) ומחצה וחלפה רקתו שיחצו את ארצם ויש לפתור לשון חיים ממש חציו של הקצ"ה ימוחץ בדמם של צרים יטבול ויטבצו בדמם כמו (תהלים סח, כד) למען תמחץ רגלך בדם ואינו זו מלשון מכה כמו (דברים לב, לט) מחצתי שהצבוע בדם נראה כאילו מוחץ ונגוע:

(9) כרע שכב בארי. כתרגומו. יתישבו בארצם בכח ובגבורה:

(10) ויספוק. הכה זו על זו:

<p>Therefore now flee thou to thy place; I thought to promote thee unto great honour; but, lo, the LORD hath kept thee back from honour.'</p>	<p>וַעֲתָה בָּרַח־לָךְ אֶל־מְקוֹמְךָ וּכְעַן אֵיזִיל לָךְ לְאַתְרֶךָ אֲמַרְתִּי כְּבֹד אֲכַבְּדֶךָ וְהִנֵּה מִנְעֶךָ יְיָ מִן יָקָר: וְהָאֵלֹהִים מִנְעֶךָ יְהוָה מִכְּבוֹד:</p>	<p>II</p>
<p>And Balaam said unto Balak: 'Spoke I not also to thy messengers that thou didst send unto me, saying:</p>	<p>וַיֹּאמֶר בַּלַּעַם אֶל־בָּלָק הֲלֹא גַם אֶל־מְלָאכִיךָ אֲשֶׁר־שָׁלַחְתָּ אֵלַי דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר:</p>	<p>II</p>
<p>If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD, to do either good or bad of mine own mind; what the LORD speaketh, that will I speak?</p>	<p>אִם יִתֵּן לִי בָלָק מְלֵא בֵיתִי כֶסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לַעֲבֹר אֶת־פִּי וְהוֹחַ לַעֲשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלְּבִי אֲשֶׁר־יְדַבֵּר יְהוָה אֲתוֹ אֲדַבֵּר:</p>	<p>III</p>
<p>And now, behold, I go unto my people; come, and I will announce to thee what this people shall do to thy people in the end of days.'</p>	<p>וַעֲתָה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי לְכָה אִיעֲצֶךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמְּךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים:</p>	<p>סביעי</p>
<p>And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;</p>	<p>וַיִּשָּׂא מִשְׁלֹו וַיֹּאמֶר נָאִם בַּלַּעַם בְּנֹו בְּעֹר וְנָאִם הַגִּבֹּר שְׁתָּם הָעֵיִן:</p>	<p>15</p>
<p>The saying of him who heareth the words of God, And knoweth the knowledge of the Most High, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:</p>	<p>נָאִם שְׁמַע אֲמַר־אֵל וַיִּדַּע דַּעַת עֲלִיוֹן מַחְזֶה שְׂדֵי יְחִיָּה נָפַל וּגְלוּי עֵינָיִם:</p>	<p>16</p>
<p>I see him, but not now; I behold him, but not nigh; There shall step forth a star out of Jacob, And a scepter shall rise out of Israel, And shall smite through the corners of Moab, And break down all the sons of Seth.</p>	<p>אֲרָאֵנּוּ וְלֹא עֲתָה אֲשׁוּרֵנּוּ וְלֹא קָרוֹב דֶּרֶךְ כּוֹכַב מִיַּעֲקֹב וְקֶם שִׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל וּמַחֲץ פְּאֵתֵי מוֹאָב וְקָרַקַר כָּל־בְּנֵי־שֵׁת:</p>	<p>17</p>

- (13) לעבור את פי ה'. כאן לא נאמר אלהי כמו שאמר בראשונה (לעיל כג, יח) לפי שידע שנבאש זהקצ"ה ונטרד:
 (14) הולך לעמי. מעתה הריני כשאר עמי שנסתלק הקצ"ה מעלי: לכה איעצך. מה לך לעשות ומה היא הענה אלהים של אלו שונה ומה הוא כו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קו, א) מדע שזלעם השיא ענה זו להכשילם בזמה שהרי נאמר (במדבר לא, טז) הן הנה היו לבני ישראל צדצר זלעם: אשר יעשה העם הזה לעמך. מקרא קצר הוא זה. איעצך להכשילם ואומר לך מה שהן עומדין להרע למואב באחרית הימים ומחן פאתי מואב. התרגום מפרש קוצר העצרי ויקטול וכו':
 (16) ויודע דעת עליון. לכיון השעה שכוועם זה (ברכות ז, א):

18	And Edom shall be a possession, Seir also, even his enemies, shall be a possession; While Israel doeth valiantly.	וְהָיָה אֲדוֹם יְרֵשָׁה וְהִנֵּה יְרֵשָׁה שְׂעִיר אִיָּבּוֹ וְיִשְׂרָאֵל עָשָׂה חֵיל: וַיְהִי אֲדוֹם יְרוּתָא וַיְהִי יְרוּתָא שְׂעִיר לְבַעַל דְּקְבוּהִי וְיִשְׂרָאֵל יִצְלַח בְּנִכְסִין:	18
19	And out of Jacob shall one have dominion, And shall destroy the remnant from the city.	וַיִּהְיוּ חֵד מַדְבִּית יַעֲקֹב וַיּוֹבִיד מְשִׁיבִיב מִקְרִית עַמּוּמָא:	19
20	And he looked on Amalek, and took up his parable, and said: Amalek was the first of the nations; But his end shall come to destruction.	וַיַּחֲזֵא ית עַמְלֶקָה וַיִּטַּל מִתְלִיה וַיֹּאמֶר רִישׁ קְרִבְיָא דְּיִשְׂרָאֵל הָהּ עַמְלֶק וְסוֹפִיהָ לְעֶלְמָא יִיבֵד:	20
21	And he looked on the Kenite, and took up his parable, and said: Though firm be thy dwelling-place, And though thy nest be set in the rock;	וַיַּחֲזֵא ית שְׁלֹמֹה וַיִּטַּל מִתְלִיה וַיֹּאמֶר תַּקִּיף בֵּית מוֹתְכֶךָ וְשׁוֹ בְּכַרְךָ תַּקִּיף מְדוּרְךָ:	21
22	Nevertheless Kain shall be wasted; How long? Asshur shall carry thee away captive. .	אֲרִי אִם יְהִי לְשִׁיזָאָה שְׁלֹמֹה עַד מָא אַתְּוֹרָאָה יִשְׁבִּינֶךָ:	22
23	And he took up his parable, and said: Alas, who shall live after God hath appointed him?	וַיִּטַּל מִתְלִיה וַיֹּאמֶר נִי לְחַיִּיבָא דְּיִיחֹן כִּד יַעֲבִיד אַלְהָא ית אֱלֹין:	23

(17) אראנו. רואה אני שצחו של יעקב וגדולתו לאך לא עתה הוא אלא לאחר זמן: דרך כוכב. כתר גומו לשון (איכה ב, ד) דרך קשתו. שהכוכב עובר כחץ. וצלע"ז די שטיינ"ט כלומר יקום מזל: וקם שבט. רודה ומושל: ומחץ פאתי מואב. זה דוד שנאמר צו (שמואל"ב ח, ב) השכב אומם ארצה וימדד שני הצללים להמית וגו' (מדרש אגדה): וקרקר. לשון קורה כמו (מ"ב יט, כד) אני קרתי (ישעיה נא, א) מקצת צור נקרתם (משלי י, יז) יקרוה עורצי נחל. פורוי"ר צלע"ז: כל בני שת. כל האומות שכולם ילאו מן שם בניו של אדם הראשון:

(18) והיה ירשה שעיר איביו. לאויציו ישראל:

(19) וירד מיעקב. ועוד יהיה מושל אחר מיעקב: והאביד שריד מעיר. מעיר החסונה של אדום והיא רומי ועל מלך המשיח אומר כן שנאמר בו (תהלים עב, ח) וירד מים עד ים (עובדיה א, יח) ולא יהיה שריד לבית עשו:

(20) וירא את עמלק. נסתכל צפורענותו של עמלק: ראשית גוים עמלק. הוא קדם את כולם להלחם בישראל וכן תרגם אונקלוס. ואחריתו להאבד בידים שנאמר (דברים כה, יט) תמחה את זכר עמלק:

(21) וירא את הקיני. לפי שהיה קיני תקוע אלל עמלק כענין שנאמר (שמואל"א כו, ו) ויאמר שאול אל הקיני וגו' הזכירו אחר עמלק נסמך בגדולתם של בני יתרו שנאמר בהם (דה"א ז, כה) תרעמים שמעמים שוכחים (ספרי בהעלתך עח): איתן מושבך. תמה אני מהיכן זכית לכך הלא אתה עמי היית בעצה (שמות א, י) הבה נחכמה לו ועתה נחישבת צאיתן ומעוזו של ישראל (סנהדרין קו, א):

(22) כי אם יהיה לבער קין וגר. אשריך שנתקעת לתוקף זה שאינך נטרד עוד מן העולם כי אף אם אתה עתיד לגלות עם עשרת השבטים ותהיה לנער ממקום שנתישבת שם מה נצרך: עד מזה אשר תשבך. עד היכן הוא מגלה אותך שמא לחלם וחבור אין זה טרוד מן העולם אלא טלטול ממקום למקום וחשוב עם שאר הגליות:

(23) וישא משלו וגו'. כיון שהזכיר את שביית אשור אמר: אוי מי יחיה משמו אל. מי יכול להחיות את עצמו משמו
 את אלה שלא ישים עליו הגזר את אלה שיעמוד סגחריב ויבלבל את כל האומות ועוד יבואו צ'ים מיד כתים ויעזרו כתיים שהן
 ארמיים צבירניות גדולות על אשור:

24	But ships shall come from the coast of Kittim, And they shall afflict Asshur, and shall afflict Eber, And he also shall come to destruction.	וְצִים מִיַּד כִּתִּים וְעֲנֹ אַשּׁוּר וְעֲנֹ-עֶבֶר וְגַם-הוּא עָדִי אֶבֶד׃ וְאֵף אֲנֹן לְעֹלָמָא יִבְדּוּן׃	24
25	And Balaam rose up, and went and returned to his place; and Balak also went his way.	וַיָּקָם בַּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְמִקְוֹוֹ וְגַם-בָּלָק הָלַךְ לְדַרְכּוֹ׃ (פ)	25
XXV	And Israel abode in Shittim, and the people began to commit harlotry with the daughters of Moab.	וַיָּשָׁב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים וַיַּחֲלֵהֶם הָעָם לְזִנוּת אֶל-בָּנוֹת מוֹאָב׃	XXV
2	And they called the people unto the sacrifices of their gods; and the people did eat, and bowed down to their gods.	וַתִּקְרְאוּ לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֵּשְׁתַּחֲווּ הָעָם וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְאֱלֹהֵיהֶן׃	2
3	And Israel joined himself unto the Baal of Peor; and the anger of the LORD was kindled against Israel.	וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעֹר וַיִּחַר-אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל׃	3
4	And the LORD said unto Moses: 'Take all the chiefs of the people, and hang them up unto the LORD in face of the sun, that the fierce anger of the LORD may turn away from Israel.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה קַח אֶת כָּל-רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקֵעַ אוֹתָם לִפְנֵי יְהוָה נִגְדַת הַשָּׁמֶשׁ וַיָּשָׁב חֲרוֹן אַף-יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל׃	4
5	And Moses said unto the judges of Israel: 'Slay ye every one his men that have joined themselves unto the Baal of Peor.'	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הֲרֹגוּ אִישׁ אֶת-אִישׁוֹ הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעֹר׃	5

- (24) וענו אשור וענו עבר. וענו אותם שבעצב הנהר: וגם הוא עדי אובד. וכן פירש (דניאל ז, יא) עד דקטילת חיותא והוצד גשמה: וצים. ספינות גדולות כדכתיב (ישעיה לג, כא) וצי אדיר וצורני רבתי:
- (1) בשטים. כך שמה (סנהדרין קו, א): לזנות אל בנות מואב. על ידי עזת בלעם כדאיתא בחלק (שם):
- (2) וישתחוו לאלהיהן. כשתקף יצרו עליו ואומר לה השמע לי והיא מוציאה לו דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה (תנחומא יח):
- (3) פעור. על שם שפוערין לפניו פי הטבעת ומוציאין רעיו וזו היא עבודתו: ויחר אף ה' בישראל. שלח זהם מגפה:
- (4) קח את כל ראשי העם. לשפוט את העובדים לפעור (סנהדרין לה, א): והוקע אותם. את העובדים. והוקע. היא תלייה (שם לד, ז) כמו שמצינו צני שאל (שמואל ב כא, ו) והוקענוס לה' ושם תלייה מפורשת. עובדי עבודת אלילים בסקילה וכל הנסקלים נחלין (סנהדרין מה, א): נגד השמש. לעין כל ומדרש אגדה (תנחומא יט) השמש מודיע את החוטאים העין נקפל מכנגדו והחמה זורחת עליו:
- (5) הרגו איש אנשיו. כל אחד ואחד מדייני ישראל היה הורג שנים ודייני ישראל ח' רצוא ושמונת אלפים כדאיתא בסנהדרין (ית, א):

- And, behold, one of the children of Israel came and brought unto his brethren a Midianitish woman in the sight of Moses, and in the sight of all the congregation of the children of Israel, while they were weeping at the door of the tent of meeting.
- 6 וַהֲנִיָּה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא וַיָּקֵרֵב אֶל-אֶחָיו אֶת-הַמְדִּינִיָּתָה לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל וַתִּהְיֶה בְּכֵימָם אֵתֵל מוֹעֵד:
- And when Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, saw it, he rose up from the midst of the congregation, and took a spear in his hand.
- 7 וַיָּרָא פִּינְחָס בֶּן-אֱלֶעָזָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיָּקָם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֶמֶחַ בְּיָדוֹ:
- And he went after the man of Israel into the chamber, and thrust both of them through, the man of Israel, and the woman through her belly. So the plague was stayed from the children of Israel.
- 8 וַיָּבֹא אַחֵר אִישׁ-יִשְׂרָאֵל אֶל-הַקִּבְּהָ וַיִּדְקֹר אֶת-שְׁנֵיהֶם אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת-הָאִשָּׁה אֶל-קִבְּתָהּ וַתַּעֲצֹר הַמַּגֵּפָה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- And those that died by the plague were twenty and four thousand.
- 9 וַיְהִיו הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף: (פ)

The Haftarah is Micah 5:6 – 6:8 on page 201.

- And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 10 וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:
- 'Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, hath turned My wrath away from the children of Israel, in that he was very jealous for My sake among them, so that I consumed not the children of Israel in My jealousy.
- 11 פִּינְחָס (בספרי ספרד ואשכנז נהוג לכתוב פִּינְחָס בִּירָד זעירא) בֶּן-אֱלֶעָזָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הָשִׁיב אֶת-חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת-קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא-כִלִּיתִי אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי:

(6) והנה איש וגו'. נתקצצו שצטו של שמעון אלל זמרי שהיה נשיא שלהם ואמרו לו אנו נדונין במיתה ואתה יושב וכו' כדאימא באלו הן הנשרפין (שם פב, א): את המדינית. כוזי צת זור: לעיני משה. אמרו לו. משה. זו אסורה או מותרת אס תאמר אסורה צת יתרו מי תעירה לך וכו' כדאימא התם (שם): והמה בכים. נתעלמה ממנו הלכה (כל הצועל ארמית קנאין פוגעין צו) געו כולם צדכיה. צעגל עמד משה כנגד ששים רבוא שנאמר (שמות לב, כ) ויטחן עד אשר דק וגו'. וכאן רפו ידיו. אלא כדי שיצא פינחס ויטול את הראוי לו (סנהדרין שם. תנחומא כ):

(7) וירא פינחס. ראה מעשה ונוכר הלכה אמר לו למשה מקוצלני ממך הצועל ארמית קנאין פוגעין צו. אמר לו קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא מיד ויקח רומח צידו וגו' (סנהדרין שם):

(8) אל הקבה. אל האלה: אל קבתה. כמו (דברים יח, ג) הלחיים (ס"א אל הקיבה) והקיבה. כוון צתוך זכרות של זמרי ונקצות שלה וראו כולם שלא לחנם הרגם והרצה נסים נעשו לו כו' כדאימא התם (סנהדרין פב, ב. ספרי קלא):

12	Wherefore say: Behold, I give unto him My covenant of peace;	לָכֵן אָמַר הַנְּנִי נָתַן לּוֹ אֶת־ בְּרִיתִי שְׁלֹמֹם: (בספרי ספרד ואשכנז וי"ו קטיעא)	12
13	and it shall be unto him, and to his seed after him, the covenant of an everlasting priesthood; because he was jealous for his God, and made atonement for the children of Israel.	וְהִיתָה לּוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנָּה עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאֱלֹהָיו וַיִּכַּפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	13
14	Now the name of the man of Israel that was slain, who was slain with the Midianitish woman, was Zimri, the son of Salu, a prince of a fathers' house among the Simeonites.	וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמָּכָה אֲשֶׁר הָכָה אֶת־הַמְּדִינִית זִמְרִי בֶן־ סָלוּא נָשִׂיא בֵּית־אָב לְשִׁמְעוֹנִי:	14
15	And the name of the Midianitish woman that was slain was Cozbi, the daughter of Zur; he was head of the people of a fathers' house in Midian.	וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמָּכָה הַמְּדִינִית קֹזִבִּי בַת־צֹר רִישׁ אָב בְּמִדְיָן הוּא: (פ)	15
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	16
17	'Harass the Midianites, and smite them;	צָרֹר אֶת־הַמְּדִינִים וְהַכֵּיתֶם אוֹתָם:	17

(11) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. לפי שהיו השצטים מצזים אותו הראיתם בן פוטרי זה שפיטס אזי אמו עגלים לעבודת אלילים והרג נשיא שצט משראל לפיכך צא הכחוצ ויחסו אחר אהרן (סנהדרין פז, ב. סוטה מז): בקנאו את קנאתי. צנקמו את נקמתי. צקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף. כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דבר אנפרטמנ"ט בלע"ז:

(12) את בריתי שלום. שמהא לו לצרית שלום כאדם המחזיק טובה וחנות למי שעושה עמו טובה אף כאן פירש לו הקצ"ה שלומותיו (סנהדרין שס):

(13) והיתה לו. צריתי זאת: ברית כהנת עולם. שאף על פי שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן לא נתנה אלא לאהרן ולצניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם שילידו אחר המשחתן אזל פינחס שנולד קודם לכן ולא נמשך לא צא לכלל כהונה עד כאן. וכן שנינו בזבחים (קא, ב) לא נמכהן פינחס עד שהרגו לזמרי: לאלהיו. צשזיל אלהיו. כמו (במדבר יא, כט) המקנא אתה לי (זכריה ח, ב) וקנאתי לציון. צשזיל ציון:

(14) ושם איש ישראל וגו'. כשם שייחס את הצדיק לשבח ייחס את הרשע לגנאי (תנחומא פנחס ב): נשיא בית אב לשמעוני. לאחד מחמשת צתי אצות שהיו לשצט שמעון. דבר אחר להודיע שצחו של פינחס שאף על פי שזה היה נשיא לא מנע את עצמו מלקנא לחילול השם לכן הודיעך הכחוצ מי הוא המוכה:

(15) ושם האשה המכה וגו'. להודיעך שנאתן של מדינים שהפקירו צת מלך לזנות כדי להחטיא את ישראל (שס): ראש אומות. אחד מחמשת (במדבר לא, ח) מלכי מדין את אורי ואת רקס ואת זור וגו' והוא היה חשוב מכולם שנאמר ראש אמות ולפי שנהג בזיון בעצמו להפקיר צמו מנאו שלישי (תנחומא שס): בית אב. חמשת צתי אצות היו למדין. (בראשית כה, ד) עיפה ועפר וחונון ואצידע ואלדעה וזה היה מלך לאחד מהם:

18	for they harass you, by their wiles wherewith they have beguiled you in the matter of Peor, and in the matter of Cozbi, the daughter of the prince of Midian, their sister, who was slain on the day of the plague in the matter of Peor.'	כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלִיהֶם אֲשֶׁר-נִכְּלוּ לָכֶם עַל-דִּבְר־פְּעֹר וְעַל-דִּבְר־כֹּזִבִי בַת-נִשְׂיַא מִדְיָן אֲחֹתָם הַמִּכָּה בְּיוֹם-הַמִּגַּפָּה עַל-דִּבְר־פְּעֹר: עַל עֵסֶק פְּעֹר:	18
XXVI	And it came to pass after the plague, that the LORD spoke unto Moses and unto Eleazar the son of Aaron the priest, saying:	וַיְהִי אַחֲרֵי הַמִּגַּפָּה (פ) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל אֱלֹעָזָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר:	XXVI
2	'Take the sum of all the congregation of the children of Israel, from twenty years old and upward, by their fathers' houses, all that are able to go forth to war in Israel.'	שְׂאוּ אֶת-רֹאשׁוֹ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה לְבֵית אֲבֹתָם כָּל-יֹצֵא צֶבָא בְּיִשְׂרָאֵל:	2
3	And Moses and Eleazar the priest spoke with them in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאֱלֹעָזָר הַכֹּהֵן אִתָּם בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יְרִחוֹ לֵאמֹר:	3
4	'[Take the sum of the people,] from twenty years old and upward, as the LORD commanded Moses and the children of Israel, that came forth out of the land of Egypt.'	מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּצְאִים מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:	4
5	Reuben, the first-born of Israel: the sons of Reuben: of Hanoch, the family of the Hanochites; of Pallu, the family of the Palluities;	רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי לְפָלוּא רְאוּבֵן בּוֹכְרָא דִּישְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ זִרְעִית חֲנוּךְ לְפָלוּא זִרְעִית פָּלוּא:	5

(18) כי צוררים הם לכם וגו' על דבר פֵּעֹר. שהפקירו צנותיהם לזנות כדי להטעותכם אחר פֵּעֹר. ואת מואב לא לזה להשמיד מפני רות שהיתה עתידה ללדת מהם כדאמרין (בבבא קמא לח, ז):

(1) ויהי אחרי המגפה וגו'. משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדורו והרגו בהן והוא מונה אותן לידע מנין הנתורות. דבר אחר כשיצאו ממצרים ונמסרו למשה נמסרו לו צמנין עכשיו שקרב למות ולהחזיר צאנו מחזירם צמנין (תנחומא יד):

(2) לבית אבתם. על שצט האב יתיחסו ולא אחר האם (בבבא קט, ז):

(3) וידבר משה ואלעזר הכהן אִתָּם. דברו עמם על זאת שזיה המקום למנותם: לאמר. אמרו להם לריכים אתם להמנות:

(4) מבן עשרים שנה ומועלה כאשר צוה וגו'. שיהא מנינם מבן עשרים שנה ומועלה שנאמר (שמות ל, יג) כל העובר על הפקודים וגו':

(5) משפחת החנכי. לפי שהיו האומות מצוין אותם ואומרים מה אלו מתיחסין על שצטיהם סבירין הם שלא שלטו המצריים באלמותיהם אם בגופם היו מושלים קל וחומר בצנותיהם לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם ה"א מלד זה ויו"ד מלד זה למר מעיד אני עליהם שהם בני אצותיהם וזה הוא שמפורש על ידי דוד (תהלים קכב, ד) שבטי יא עדות לִישְׂרָאֵל (שהש"ר ד,

<p>6 of Hezron, the family of the Hezronites; of Carmi, the family of the Carmites.</p>	<p>לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרֹנִי לְכַרְמִי זְרַעִית חֶצְרֹן לְכַרְמִי זְרַעִית פְּרָמִי:</p>	<p>6 לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרֹנִי לְכַרְמִי זְרַעִית חֶצְרֹן לְכַרְמִי זְרַעִית פְּרָמִי:</p>
<p>7 These are the families of the Reubenites; and they that were numbered of them were forty and three thousand and seven hundred and thirty.</p>	<p>אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הָרֵאוּבֵנִי וְהָיוּ מִנִּיחֵיהֶן אַרְבָּעִין וְשָׁלֹשׁ אֶלְפִין וְשִׁבְעַת מֵאוֹת וּתְלָתִין:</p>	<p>7 אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הָרֵאוּבֵנִי וְהָיוּ מִנִּיחֵיהֶן אַרְבָּעִין וְשָׁלֹשׁ אֶלְפִין וְשִׁבְעַת מֵאוֹת וּתְלָתִין:</p>
<p>8 And the sons of Pallu: Eliab.</p>	<p>וּבְנֵי פָלוּא אֱלִיאָב:</p>	<p>8 וּבְנֵי פָלוּא אֱלִיאָב:</p>
<p>9 And the sons of Eliab: Nemuel, and Dathan, and Abiram. These are that Dathan and Abiram, the elect of the congregation, who strove against Moses and against Aaron in the company of Korah, when they strove against the LORD;</p>	<p>וּבְנֵי אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וְאַבִּירָם הוּא דָתָן וְאַבִּירָם מְעַרְעֵי כְנֻשָּׁתָא דְאַתְּכַנְשׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן בְּכְנֻשָּׁתָא דְקָרַח בְּאַתְּכַנְשׁוּהוֹן עַל יְיָ:</p>	<p>9 וּבְנֵי אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וְאַבִּירָם הוּא דָתָן וְאַבִּירָם (כ' קרואי) [ק' קריאין] הַעֲדָה אֲשֶׁר הִצּוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן בַּעֲדַת־קָרַח בְּהִצָּתָם עַל־יְהוָה:</p>
<p>10 and the earth opened her mouth, and swallowed them up together with Korah, when that company died; what time the fire devoured two hundred and fifty men, and they became a sign.</p>	<p>וּפְתַחַת אֶרֶץ יִת פּוֹמָה וּבִלְעַת יִתְהוֹן וְיִת קָרַח בְּמוֹתָא דְכְנֻשָּׁתָא כַּד אֲכַלַּת אִישָׁתָא יִת מֵאתָן וְחֲמִשִּׁין גּוֹבְרָא וְהוּוּ לְאֵת:</p>	<p>10 וּתְפַתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וּתְבָלַע אֹתָם וְאֶת־קָרַח בְּמוֹת הַעֲדָה בְּאֶכְלֵי הָאֵשׁ אֶת חֲמִשִּׁים וּמֵאוֹתָיִם אִישׁ וַיְהִי לְנֹס:</p>
<p>11 Notwithstanding the sons of Korah died not.</p>	<p>וּבְנֵי קָרַח לֹא מִיתוּ:</p>	<p>11 וּבְנֵי־קָרַח לֹא־מָתוּ: (ס)</p>
<p>12 The sons of Simeon after their families: of Nemuel, the family of the Nemuelites; of Jamin, the family of the Jaminites; of Jachin, the family of the Jachinites;</p>	<p>בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְזֶרַעֲיָתְהוֹן לְנְמוּאֵל זְרַעִית נְמוּאֵל לְיָמִין זְרַעִית יָמִין לְיָכִין זְרַעִית יָכִין:</p>	<p>12 בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחַתָּם לְנְמוּאֵל מִשְׁפַּחַת הַנְּמוּאֵלִי לְיָמִין מִשְׁפַּחַת הַיָּמִינִי לְיָכִין מִשְׁפַּחַת הַיָּכִינִי:</p>
<p>13 of Zerah, the family of the Zerahites; of Shaul, the family of the Shaulites.</p>	<p>לְזֶרַח זְרַעִית זֶרַח לְשָׁאוּל זְרַעִית שָׁאוּל:</p>	<p>13 לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרַחִי לְשָׁאוּל מִשְׁפַּחַת הַשָּׁאוּלִי:</p>

(יז). השם הזה מעיד עליהם לשכזטיהם לפיכך ככולם כחיצ החנכי הפלאי אצל צימנה (להלן מד) לא הוּרַךְ לומר משפחת הימני לפי שהשם קצוב צו יו"ד צראש וה"א צסוף:

(9) אשר הצו. את ישראל על משה: בהצתם. את העם על ה': הצו. השיאו את ישראל לריב על משה לשון הפעילו:

(10) ויהיו לנס. לאות ולזכרון (צמד צר יז, ה) למען אשר לא יקרב איש זר לחלוק עוד על הכהונה:

(11) ובני קרח לא מתו. הם היו צענה מחלה. וצעת המחלוקת הרהרו משוזה בלצם לפיכך נמצא להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם (צמ"ר):

(13) לזרח. הוא נזחר (שמות ו, טו). לשון נזחר. אצל משפחת אהד בטלה וכן חמש משבט בנימין שהרי בעשרה בני ירד למצרים (בראשית מו, כא) וכאן לא מנה אלא חמשה וכן אצלן לגד הרי שבע משפחות ומצאתי בגמרא ירושלמית (סוטה א, י) שכשמת אהרן נמלקו ענני כבוד ובאו הכנענים להלחם בישראל ונתנו לב לחזור למצרים וחזרו לאחוריהם ח' מסעות מהר ההר

14	These are the families of the Simeonites, twenty and two thousand and two hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַשִּׁמְעוֹנִי שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וּמֵאתַיִם: (ס)	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַשִּׁמְעוֹנִי שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וּמֵאתַיִם: (ס)	14
15	The sons of Gad after their families: of Zephon, the family of the Zephonites; of Haggi, the family of the Haggites; of Shuni, the family of the Shunites;	בְּנֵי גָד לְמִשְׁפְּחֹתָם לְצִפּוֹן מִשְׁפַּחַת הַצִּפּוֹנִי לְחָגִי מִשְׁפַּחַת הַחָגִי לְשׁוּנִי מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּנִי:	בְּנֵי גָד לְמִשְׁפְּחֹתָם לְצִפּוֹן מִשְׁפַּחַת הַצִּפּוֹנִי לְחָגִי מִשְׁפַּחַת הַחָגִי לְשׁוּנִי מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּנִי:	15
16	of Ozni, the family of the Oznites; of Eri, the family of the Erites;	לְאֹזְנִי מִשְׁפַּחַת הָאֹזְנִי לְעֵרִי מִשְׁפַּחַת הָעֵרִי:	לְאֹזְנִי מִשְׁפַּחַת הָאֹזְנִי לְעֵרִי מִשְׁפַּחַת הָעֵרִי:	16
17	of Arod, the family of the Arodites; of Areli, the family of the Arelites.	לְאַרְוֹד מִשְׁפַּחַת הָאַרְוֹדִי לְאַרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת הָאַרְאֵלִי:	לְאַרְוֹד מִשְׁפַּחַת הָאַרְוֹדִי לְאַרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת הָאַרְאֵלִי:	17
18	These are the families of the sons of Gad according to those that were numbered of them, forty thousand and five hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי גָד לְמִנְיָהוֹן לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשָּׁה מֵאוֹת: (ס)	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי גָד לְמִנְיָהוֹן לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשָּׁה מֵאוֹת: (ס)	18
19	The sons of Judah: Er and Onan; and Er and Onan died in the land of Canaan.	בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וֹנָן וְעֵר וֹנָן בָּאָרֶץ כְּנָעַן:	בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וֹנָן וְעֵר וֹנָן בָּאָרֶץ כְּנָעַן:	19
20	And the sons of Judah after their families were: of Shelah, the family of the Shelanites; of Perez, the family of the Perezites; of Zerah, the family of the Zerahites.	וַהֲיוּ בְנֵי יְהוּדָה לְזִרְעֹתָהוֹן לְשִׁלָּה זִרְעִית שְׁלָה לְפָרֶץ זִרְעִית פָּרֶץ לְזֶרַח זִרְעִית זֶרַח:	וַהֲיוּ בְנֵי יְהוּדָה לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשִׁלָּה מִשְׁפַּחַת הַשְּׁלִלִי לְפָרֶץ מִשְׁפַּחַת הַפָּרָצִי לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרַחִי:	20
21	And the sons of Perez were: of Hezron, the family of the Hezronites; of Hamul, the family of the Hamulites.	וַהֲיוּ בְנֵי פָרֶץ לְחֶצְרוֹן זִרְעִית חֶצְרוֹן לְחָמוּל זִרְעִית חָמוּל:	וַהֲיוּ בְנֵי פָרֶץ לְחֶצְרוֹן זִרְעִית חֶצְרוֹן לְחָמוּל זִרְעִית חָמוּל:	21
22	These are the families of Judah according to those that were numbered of them, threescore and sixteen thousand and five hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת יְהוּדָה לְמִנְיָהוֹן לִפְקֻדֵיהֶם שִׁשָּׁה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמִשָּׁה מֵאוֹת: (ס)	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת יְהוּדָה לְמִנְיָהוֹן לִפְקֻדֵיהֶם שִׁשָּׁה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמִשָּׁה מֵאוֹת: (ס)	22

למסרה שנאמר (דברים י, 1) ובני ישראל נסעו מבצרות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן והלא צהר ההר מת וממוסרה עד הר ההר שמונה מסעות יש למפרע אלא שחזרו לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם והרגו מהם שבע משפחות ומצני לוי נפלו ארבע משפחות משפחת שמעי ועזיאל ומצני יסיהר לא נמנו כאן אלא משפחת הקרחי והרביעית לא ידעתי מה היא. ורבי תנחומא (ויחי י) דרש שמתו במגפה דצדק בלעם אבל לפי החסרון שחסר משצט שמעון במנין זה ממנין הראשון שבמדבר סיני נראה שכל כ"ד אלף נפלו משצטו של שמעון:

(16) לאוני. אומר אני שזו משפחת אלזבון (בראשית מו, טז) ואיני יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו:

23	The sons of Issachar after their families: of Tola, the family of the Tolaite; of Puvah, the family of the Punites;	בְּנֵי יִשָּׁשכָר לְמִשְׁפַּחָתָם תּוֹלָע מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלָעִי לְפִנָּה זָרְעִית תּוֹלָע לְפִנָּה זָרְעִית מִשְׁפַּחַת הַפּוּנִי:	23
24	of Jashub, the family of the Jashubites; of Shimron, the family of the Shimronites.	לְיָשׁוּב מִשְׁפַּחַת הַיָּשׁוּבִי לְשִׁמְרוֹן לְיָשׁוּב זָרְעִית יָשׁוּב לְשִׁמְרוֹן זָרְעִית שִׁמְרוֹן:	24
25	These are the families of Issachar according to those that were numbered of them, threescore and four thousand and three hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת יִשָּׁשכָר אֲלֵין זָרְעִית יִשָּׁשכָר לְמִנְיָנָהוּן לְפָקְדֵיהֶם אַרְבַּעַּה וְשָׁשִׁים אָלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (ס)	25
26	The sons of Zebulun after their families: of Sered, the family of the Seredites; of Elon, the family of the Elonites; of Jahleel, the family of the Jahleelites.	בְּנֵי זְבוּלֹן לְמִשְׁפַּחָתָם לְסֶרֶד מִשְׁפַּחַת הַסֶּרְדִּי לְאֵלֹן מִשְׁפַּחַת הָאֵלֹנִי לְיַחֲלֵאל מִשְׁפַּחַת הַיַּחֲלֵאֲלִי:	26
27	These are the families of the Zebulunites according to those that were numbered of them, threescore thousand and five hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הַזְּבוּלֹנִי אֲלֵין זָרְעִית זְבוּלֹן לְמִנְיָנָהוּן לְפָקְדֵיהֶם שָׁשִׁים אָלֶף וַחֲמִשָּׁה מֵאוֹת: (ס)	27
28	The sons of Joseph after their families: Manasseh and Ephraim.	בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחָתָם מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם בְּנֵי יוֹסֵף לְזָרְעֵיהֶן מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם:	28
29	The sons of Manasseh: of Machir, the family of the Machirites—and Machir begot Gilead; of Gilead, the family of the Gileadites.	בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמַכִּיר מִשְׁפַּחַת הַמַּכִּירִי וּמַכִּיר הוֹלִיד אֶת־גִּלְעָד מְנַשֶּׁה לְגִלְעָד זָרְעִית גִּלְעָד:	29
30	These are the sons of Gilead: of Iezer, the family of the Iezerites; of Helek, the family of the Helekites;	אֵלֶּה בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר מִשְׁפַּחַת הָאִיעֶזְרִי לְחֵלֶק מִשְׁפַּחַת אִיעֶזֶר לְחֵלֶק זָרְעִית חֵלֶק:	30

(24) לִישׁוּב. הוא יוצה האמור ציורדי מנרים (שם יג) כי כל המשפחות נקראו על שם יורדי מנרים. והנולדו משם והלאה לא נקראו המשפחות על שמם חוץ ממשפחות אפרים ומנשה שנולדו כולם במנרים וארד ונעמן בני בלע בן בנימין ומנחם בן יסודו של רבי משה הדרשן שירדה אמן למנרים כשהיתה מעוברת מהם לכן נחלקו למשפחות כחזרון וחמול שהיו בני צנים ליהודה וחצר ומלכיאל שהיו בני צנים של אשר. ואם אגדה היא הרי טוואס לאו אומר אני שהיו לבלע בני צנים הרבה ומשנים הללו ארד ונעמן יצאה מכל א' משפחה רבה ונקראו תולדות שאר הצנים על שם בלע ותולדות השנים הללו נקראו על שמם. וכן אני אומר בצני מכיר שנחלקו לצ' משפחות אחת נקראת על שמו ואחת נקראת על שם גלעד בנו. ה' משפחות חסרו מבניו של בנימין כאן נתקיימה מקצת נבואת אמו שקראתו בן אוני (שם לה, יח) בן אנינוי ובפלגש בצגצה (שופטים כ) נתקיימה כולה. זו מנחם בן יסודו של רבי משה הדרשן:

31	and of Asriel, the family of the Asrielites; and of Shechem, the family of the Shechemites;	וְאֶשְׂרִיֶּאל מִשְׁפַּחַת הָאֶשְׂרֵאֵלִי וְשִׁכְם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁכְמִי: וְאֶשְׂרִיֶּאל זְרַעִית אֶשְׂרִיֶּאל וְשִׁכְם זְרַעִית שִׁכְם:	31
32	and of Shemida, the family of the Shemidaites; and of Hopher, the family of the Hopherites.	וְשִׁמְיָדָע מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְיָדָעִי וְחֹפֶר מִשְׁפַּחַת הַחֹפְרִי: וְשִׁמְיָדָע זְרַעִית שְׁמִידָע וְחֹפֶר זְרַעִית חֹפֶר:	32
33	And Zelophehad the son of Hopher had no sons, but daughters; and the names of the daughters of Zelophehad were Mahlah, and Noah, Hoglah, Milcah, and Tirzah.	וְזִלְפֶּחֶד בֶּן־חֹפֶר לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת זִלְפֶּחֶד מַחֲלָה וְנוֹעָה חֲגִלָּה מִלְכָּה וְתִרְצָה:	33
34	These are the families of Manasseh; and they that were numbered of them were fifty and two thousand and seven hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְשֶׁבַע מֵאוֹת: (ס) אֵלֶּה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפַּחָתָם לְשׁוֹתֵלַח מִשְׁפַּחַת הַשְּׁתַּלְחִי לְבֶכֶר מִשְׁפַּחַת הַבְּכָרִי לְתַחֵן מִשְׁפַּחַת הַתַּחֲנִי: אֵלֶּה זְרַעִית מְנַשֶּׁה וּמִנְיַהֲוֹן חֲמִשִּׁין וְתַרְיִין אֶלְפִין וְשֶׁבַע מֵאָה:	34
35	These are the sons of Ephraim after their families: of Shuthelah, the family of the Shuthelahites; of Becher, the family of the Becherites; of Tahan, the family of the Tahanites.	אֵלֶּה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפַּחָתָם לְשׁוֹתֵלַח מִשְׁפַּחַת הַשְּׁתַּלְחִי לְבֶכֶר מִשְׁפַּחַת הַבְּכָרִי לְתַחֵן מִשְׁפַּחַת הַתַּחֲנִי: אֵלֶּה בְנֵי אֶפְרַיִם לְזְרַעֲיָתָהוֹן לְשׁוֹתֵלַח זְרַעִית שׁוֹתֵלַח לְבֶכֶר זְרַעִית בֶּכֶר לְתַחֵן זְרַעִית תַּחֵן:	35
36	And these are the sons of Shuthelah: of Eran, the family of the Eranites.	וְאֵלֶּה בְנֵי שׁוֹתֵלַח לְעֶרָן מִשְׁפַּחַת הָעֶרְנִי: וְאֵלֶּה בְנֵי שׁוֹתֵלַח לְעֶרָן זְרַעִית עֶרָן:	36
37	These are the families of the sons of Ephraim according to those that were numbered of them, thirty and two thousand and five hundred. These are the sons of Joseph after their families.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף וְחֲמִשָּׁה מֵאוֹת אֶלֶּה בְנֵי־יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחָתָם: (ס) אֵלֶּה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְמִנְיַהֲוֹן תְּלָתִין וְתַרְיִין אֶלְפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה אֵלֶּה בְנֵי יוֹסֵף לְזְרַעֲיָתָהוֹן:	37
38	The sons of Benjamin after their families: of Bela, the family of the Belaïtes; of Ashbel, the family of the Ashbelites; of Ahiham, the family of the Ahihamites;	בְּנֵי בִנְיָמִן לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֶלַע מִשְׁפַּחַת הַבִּלְעִי לְאֶשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת הָאֶשְׁבֵּלִי לְאֶחִירָם מִשְׁפַּחַת הָאֶחִירָמִי: בְּנֵי בִנְיָמִן לְזְרַעֲיָתָהוֹן לְבֶלַע זְרַעִית בֶּלַע לְאֶשְׁבֵּל זְרַעִית אֶשְׁבֵּל לְאֶחִירָם זְרַעִית אֶחִירָם:	38
39	of Shephupham, the family of the Shuphamites; of Hupham, the family of the Huphamites.	לְשׁוּפָם מִשְׁפַּחַת הַשׁוּפָמִי לְחוּפָם מִשְׁפַּחַת הַחוּפָמִי: לְשׁוּפָם זְרַעִית שׁוּפָם לְחוּפָם זְרַעִית חוּפָם:	39

(36) ואלה בני שותלח וגו'. שאר בני שותלח נקראו תולדותיהם על שם שותלח ומערן יצאה משפחה רבה ונקראת על שמו ונחשבו בני שותלח לשתי משפחות לא וחשוב ותמלא צפרשה זו חמשים ושבע משפחות ומצני לוי שמונה הרי ששים וחמש וזה שנאמר (דברים 1, 1) כי אתם המעט וגו' ה"א מעט חמשה אתם חסרים ממשפחות כל העמים שהן שבעים אף זה הצנתי מיוחדו של רבי משה הדרשן. אך הורכבתי לפחות ולהוסיף בדבריו:

(38) לאחירם. הוא אחי (צראשית מו, כא) שירד למצרים ולפי שנקרא על שם יוסף שהיה אחיו ורם ממנו נקרא אחירם:

40	And the sons of Bela were Ard and Naaman; [of Ard,] the family of the Ardites; of Naaman, the family of the Naamites.	וַיְהִיו בְּנֵי-בֶלַע אֲרָד וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הָאֲרָדִי לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי:	40
41	These are the sons of Benjamin after their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and six hundred.	אֵלֶּה בְּנֵי-בִנְיָמִן לְמִשְׁפַּחֹתָם וּמִנִּגְיֵהוֹן אַרְבַּעִין וַחֲמִשָּׁא אַלְפִין וְשֵׁשׁ מֵאוֹת:	41
42	These are the sons of Dan after their families: of Shuham, the family of the Shuhamites. These are the families of Dan after their families.	אֵלֶּה בְּנֵי-דָן לְמִשְׁפַּחֹתָם לְשׁוֹחֵם מִשְׁפַּחַת הַשׁוֹחָמִי אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת דָּן לְמִשְׁפַּחֹתָם:	42
43	All the families of the Shuhamites, according to those that were numbered of them, were threescore and four thousand and four hundred.	כָּל-מִשְׁפַּחַת הַשׁוֹחָמִי לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעַה וְשָׁשִׁים אַלְף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (ס)	43
44	The sons of Asher after their families: of Imnah, the family of the Imnites; of Ishvi, the family of the Ishvites; of Beriah, the family of the Beriites.	בְּנֵי אָשֶׁר לְמִשְׁפַּחֹתָם לִיִּמְנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה לְיִשְׁוִי מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁוִי לְבִרְיָעָה מִשְׁפַּחַת הַבִּרְיָעִי:	44
45	Of the sons of Beriah: of Heber, the family of the Heberites; of Malchiel, the family of the Malchielites.	לְבִנְי בִרְיָעָה לְחֶבֶר מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרִי לְמַלְכִּיָּאל מִשְׁפַּחַת הַמַּלְכִּיָּאֵלִי:	45
46	And the name of the daughter of Asher was Serah.	וְשֵׁם בֶּת-אָשֶׁר שֶׁרָח:	46
47	These are the families of the sons of Asher according to those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי-אָשֶׁר לִפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אַלְף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (ס)	47
48	The sons of Naphtali after their families: of Jahzeel, the family of the Jahzeelites; of Guni, the family of the Gunites;	בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחֹתָם לְיַחְצִאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְצִאֵלִי לְגֻנִי מִשְׁפַּחַת הַגֻּנִי:	48
49	of Jezer, the family of the Jezerites; of Shillem, the family of the Shillemites.	לְיֵצֶר מִשְׁפַּחַת הַיֵּצְרִי לְשִׁלֵּם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלְמִי:	49

(39) שפופם. הוא מופיס (נראשית שס) על שם שהיה יוסף שפוף צין האומות:

(42) לשוחם. הוא חושיס (שס כג):

(46) ושם בת אשר שרח. לפי שהיתה קיימת בחיים מנאה כאן (סוטה יג, א):

<p>These are the families of Naphtali according to their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and four hundred.</p>	<p>נַפְתָּלִי וְרַעֲיָה וְאֶלִּין וְזַרְעֵיהֶן וּמִנִּיחֵיהֶן אַרְבַּעִין וַחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאוֹת:</p>	<p>אֵלֶּה מִשְׁפְּחוֹת נַפְתָּלִי אֶלִּין וְרַעֲיָה וְאֶלִּין וְזַרְעֵיהֶן וּמִנִּיחֵיהֶן אַרְבַּעִין וַחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאוֹת:</p>
<p>These are they that were numbered of the children of Israel, six hundred thousand and a thousand and seven hundred and thirty.</p>	<p>אֵלֶּה מִנִּיחֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאוֹת וְשִׁלְשִׁים:</p>	<p>אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאוֹת וְשִׁלְשִׁים:</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>'Unto these the land shall be divided for an inheritance according to the number of names.</p>	<p>לְאֶלֶּיךָ תִּחְלַק הָאָרֶץ בְּנִחְלָה בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת:</p>	<p>לְאֶלֶּיךָ תִּחְלַק הָאָרֶץ בְּנִחְלָה בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת:</p>
<p>To the more thou shalt give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; to each one according to those that were numbered of it shall its inheritance be given.</p>	<p>לְרַב תִּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ וְלִמְעַט תִּמְעִיט נַחֲלָתוֹ אִישׁ לְפִי פְּקָדָיו יִתֵּן נַחֲלָתוֹ:</p>	<p>לְרַב תִּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ וְלִמְעַט תִּמְעִיט נַחֲלָתוֹ אִישׁ לְפִי פְּקָדָיו יִתֵּן נַחֲלָתוֹ:</p>
<p>Notwithstanding the land shall be divided by lot; according to the names of the tribes of their fathers they shall inherit.</p>	<p>בְּרֶם בְּעֶדְבָא תִּתְּפֹלֵג אֶרְעָא לְשִׁמְהַת שְׁבָטֵי אֲבֹהֵיהֶן יִחְסְגוּ:</p>	<p>אֲדִי־בְּגוּרָל יִחְלַק אֶת־הָאָרֶץ לְשִׁמּוֹת מִשְׁחוֹת־אֲבֹתָם יִנְחֹלוּ:</p>
<p>According to the lot shall their inheritance be divided between the more and the fewer.'</p>	<p>עַל־פִּי הַגּוּרָל תִּחְלַק נַחֲלָתוֹ עַל פּוֹם עֶדְבָא תִּתְּפֹלֵג אֶרְעָא לְשִׁמְהַת שְׁבָטֵי אֲבֹהֵיהֶן יִחְסְגוּ:</p>	<p>עַל־פִּי הַגּוּרָל תִּחְלַק נַחֲלָתוֹ עַל פּוֹם עֶדְבָא תִּתְּפֹלֵג אֶרְעָא לְשִׁמְהַת שְׁבָטֵי אֲבֹהֵיהֶן יִחְסְגוּ:</p>

(53) לאלה תחלק הארץ. ולא לפחותים מנן עשרים אף על פי שצאו לכלל עשרים צטרם חלוק הארץ שהרי שבע שנים כשזו ושבע חלקו לא נטלו חלק בארץ אלא אלו שש מאות אלף ואלף ואם היה לאחד מהם ששה בניס לא נטלו אלא חלק אציהם לזדו (ספרי קלז. ז"צ קיו, א):

(54) לרב תרבה נחלתו. לשצט שהיה מרובה באוכלוסין נתנו חלק רב ואף על פי שלא היו החלקים שוים שהרי הכל לפי רצוי השצט חלקו החלקים לא עשו אלא על ידי גורל והגורל היה על פי רוח הקודש כמו שמפורש בצבא צבא (קכז, א) אלעזר הכהן היה מלוכש באורים ותומים ואומר ברוח הקודש אש שצט פלוני עולה תחום פלוני עולה עמו והשצטים היו כתוצים זי"צ פתקין וי"צ גבולים זי"צ פתקין וזללוס בקלפי והנשיא מכניס ידו לתוכה ונוטל שני פתקין עולה זידו פתק של שם שצטו ופתק של גבול המפורש לו והגורל עצמו היה נווט ואומר אני הגורל עלייתי לגבול פלוני לשצט פלוני שנאמר על פי הגורל ולא נחלקה הארץ צמדה לפי שיש גבול משוכם מחצרו אלא בשומא בית כור רע כנגד בית סאה טוב הכל לפי הדמים (תנחומא ו):

(55) לשמות משות אבותם. אלו יוצאי מצרים (ז"צ קיו, א) שנה הכתוב נחלה זו מכל הנחלות שצמורה שכל הנחלות החיים יורשים את המותם וכאן מותם יורשים את החיים. כיצד שני אחים מיוצאי מצרים שהיו להם צבאי הארץ לזה אחד ולזה שלשה. האחד נטל חלק אחד והשלשה נטלו שלשה שנאמר לאלה תחלק הארץ חזרה נחלתן אלל אצי אציהן וחלקו הכל בשוה. וזה שנאמר לשמות משות אבותם ינחלו. שאחר שנטלו הצנים חלקיה לפי האצות שיצאו ממצרים ואלו מתחלה חלקיה למנין יוצאי מצרים לא היו נוטלין אלו הד' אלא שני חלקים עכשיו נטלו ד' חלקים: אך בגורל. יצאו יהושע וכלב וכן הוא אומר (שופטים א, כ) ויתנו לכלב את חצרון כאשר דבר משה ואומר (יהושע יט, ג) על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל (ז"צ קכז, א): משות אבותם. יצאו גרים ועבדים (ספרי קלז):

(56) על פי הגורל. הגורל היה מדבר כמו שפירשתי. מגיד שנתחלקה ברוח הקודש. לכך נאמר על פי ה':

<p>And these are they that were numbered of the Levites after their families: of Gershon, the family of the Gershonites; of Kohath, the family of the Kohathites; of Merari, the family of the Merarites.</p>	<p>וְאֵלֶּה פְּקוּדֵי הַלְוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לְקָהַת מִשְׁפַּחַת הַקְּהַתִּי לְמֶרְרִי מִשְׁפַּחַת הַמֶּרְרִי:</p>	<p>וְאֵלֶּה פְּקוּדֵי הַלְוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לְקָהַת מִשְׁפַּחַת הַקְּהַתִּי לְמֶרְרִי מִשְׁפַּחַת הַמֶּרְרִי:</p>
<p>These are the families of Levi: the family of the Libnites, the family of the Hebronites, the family of the Mahlites, the family of the Mushites, the family of the Korahites. And Kohath begot Amram.</p>	<p>אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת לְוִי מִשְׁפַּחַת הַחֲבֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי מִשְׁפַּחַת הַמוֹשִׁי וְקָהַת אוֹלִיד יֵת עַמְרָם הוֹלֵד אֶת־עַמְרָם:</p>	<p>אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת לְוִי מִשְׁפַּחַת הַחֲבֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי מִשְׁפַּחַת הַמוֹשִׁי וְקָהַת הַקְּהַתִּי וְקָהַת הוֹלֵד אֶת־עַמְרָם:</p>
<p>And the name of Amram's wife was Jochebed, the daughter of Levi, who was born to Levi in Egypt; and she bore unto Amram Aaron and Moses, and Miriam their sister.</p>	<p>וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ עַמְרָם יוֹכְבֵד בַּת לְוִי דִּילְדַת יִתָּה לְלִוִי בְּמִצְרַיִם וַתֵּלֶד לְעַמְרָם יֵת אַהֲרֹן וְיֵת מֹשֶׁה וְיֵת מִרְיָם אֲחֹתָם:</p>	<p>וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ עַמְרָם יוֹכְבֵד בַּת לְוִי אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלִוִי בְּמִצְרַיִם וַתֵּלֶד לְעַמְרָם אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־מִרְיָם אֲחֹתָם:</p>
<p>And unto Aaron were born Nadab and Abihu, Eleazar and Ithamar.</p>	<p>וַיֵּלֶד לְאַהֲרֹן אֶת־נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא וְאֶת־אֶלְעָזָר וְיֵת אִיתָמָר:</p>	<p>וַיֵּלֶד לְאַהֲרֹן אֶת־נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא וְאֶת־אֶלְעָזָר וְאֶת־אִיתָמָר:</p>
<p>And Nadab and Abihu died, when they offered strange fire before the LORD.</p>	<p>וּמִית נָדָב וְאֲבִיהוּא בְּקָרוֹב־בִּיהוֹן אִשְׁתָּא נֹכְרִיתָא קִדְּם יי:</p>	<p>וּמִית נָדָב וְאֲבִיהוּא בְּחַקְרִיבָם אֲשֶׁר־זָרָה לִפְנֵי יְהוָה:</p>
<p>And they that were numbered of them were twenty and three thousand, every male from a month old and upward; for they were not numbered among the children of Israel, because there was no inheritance given them among the children of Israel.</p>	<p>וַהֲיוּ מִנִּגְיֵיהוֹן עֶשְׂרִין וּשְׁלֹשָׁה אֲלָף כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעְלָה כִּי לֹא הִתְפַּקְדּוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־נָתַן לָהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַהֲיוּ פְּקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אֲלָף כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעְלָה כִּי לֹא הִתְפַּקְדּוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־נָתַן לָהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>These are they that were numbered by Moses and Eleazar the priest, who numbered the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.</p>	<p>אֵלֶּה מִנִּגְיֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כְּהֵנָּא דִּמְנוּ יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִישְׁרֵיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּן דִּירְיָחוֹ:</p>	<p>אֵלֶּה פְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדּוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יִרְחוֹ:</p>

- (58) אלה משפחת לוי. חסר כאן משפחת השמעוני והעזראלי וקצת מן היזרי:
- (59) אשר ילדה אתה ללוי. אשמו ילדתי צמזרים [ילדתי צמזרים] ואין הורתי צמזרים. כשנכנסו לתוך החומה ילדתי והיא השלימה מנין השבעים. שהרי צפרטן אי אתה מוצא אלא ששים ותשע (סוטה יב, א):
- (62) כי לא התפקדו בתוך בני ישראל. להיות נמנין בני עשרים שנה ומה מעם: כי לא נתן להם נחלה. והנמנין מנין עשרים שנה היו בני נחלה שנאמר איש לפי פקודיו יותן נחלתו:

<p>64 But among these there was not a man of them that were numbered by Moses and Aaron the priest, who numbered the children of Israel in the wilderness of Sinai.</p>	<p>וּבְאֵלֶּיךָ לֹא הָיָה גִבֹּר מִמִּנֵּי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כֹּהֲנָא דְּמִנּוּ יִתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר דְּסִינַי:</p>	<p>64 וּבְאֵלֶּיךָ לֹא הָיָה אִישׁ מִפְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר סִינַי:</p>
<p>65 For the LORD had said of them: 'They shall surely die in the wilderness.' And there was not left a man of them, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.</p>	<p>כִּי־אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמֹתוֹן בְּמִדְבָּר וְלֹא־נֹתַר מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־כָּלָב בֶּן־יִפְנֶה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן:</p>	<p>65 כִּי־אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמֹתוֹ בְּמִדְבָּר וְלֹא־נֹתַר מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־כָּלָב בֶּן־יִפְנֶה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן: (ס)</p>
<p>XXVII Then drew near the daughters of Zelophehad, the son of Hopher, the son of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of Manasseh the son of Joseph; and these are the names of his daughters: Mahlah, Noah, and Hoglah, and Milcah, and Tirzah.</p>	<p>וַתִּקְרְבֵנָה בָּנוֹת צִלְפַּחַד בֶּן־חֹפֵר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לְזִרְעֵי מְנַשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף וְאֵלֶּיךָ שְׁמֹת בָּנוֹתָיִם מַחֲלָה נָעֳמָה וְחֹגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה:</p>	<p>XXVII וַתִּקְרְבֵנָה בָּנוֹת צִלְפַּחַד בֶּן־חֹפֵר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף וְאֵלֶּיךָ שְׁמֹת בָּנוֹתָיִם מַחֲלָה נָעֳמָה וְחֹגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה:</p>
<p>2 And they stood before Moses, and before Eleazar the priest, and before the princes and all the congregation, at the door of the tent of meeting, saying:</p>	<p>וַתִּשְׁתַּבְּחוּ מֹשֶׁה וְקָדָם מֹשֶׁה וְקָדָם אֱלֶעָזָר כֹּהֲנָא וְקָדָם רִבְרֵיָא וְכָל־כְּנִשְׁתָּא בְּתַרְע מִשְׁכָּן זְמָנָא לְמִימַר:</p>	<p>2 וַתַּעֲמִדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֶיךָ אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֶיךָ הַנְּשִׂאִים וְכָל־הָעֵדָה פָּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לֵאמֹר:</p>
<p>3 'Our father died in the wilderness, and he was not among the company of them that gathered themselves together against the LORD in the company of Korah, but he died in his own sin; and he had no sons.</p>	<p>אֲבוֹנָא מֵיַת בְּמִדְבָּרָא וְהוּא לֹא הָיָה בְּגוּ כְּנִשְׁתָּא דְּאַזְדָּמְנוּ עַל יְיָ בְּכִנְשַׁתָּא דְּקִרַח אֲרִי בְּחוּבִיָּה מֵיַת וּבְנִין לֹא הָיוּ לֵיהּ:</p>	<p>3 אֲבִינוֹ מֵיַת בְּמִדְבָּרָא וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעֲדִים עַל־יְהוָה בְּעֵדַת־קִרַח כִּי־בַחֲטָאוֹ מָת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ:</p>

(64) ובאלה לא היה איש וגו'. אבל על הנשים לא נגזרה גזרת המרגלים. לפי שהן היו מחזקות את הארץ. האנשים אומרים (במדבר יד, ד) נתנה ראש ונשובה מצרימה. והנשים אומרות (להלן כז, ד) תנה לנו אחוזה. לכן נסמכה פרשת צנות ללפחד לכאן:

(1) למשפחת מנשה בן יוסף. למה נאמר והלא כבר נאמר בן מנשה אלא לומר לך יוסף חזב את הארץ שנאמר (בראשית ג, כה) והעליתם את עצמותי וגו' וצנתינו חזבו את הארץ שנאמר תנה לנו אחוזה. וללמדך שהיו כולם זדיקים שכל מי שמעשיו ומעשה אבותיו ופרט לך הכתוב באחד מהם ליחסו לשבח הרי זה זדיק בן זדיק. ואם יחסו לגנאי כגון (מ"ב כה, כה) בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע בידוע שכל הנזכרים עמו רשעים היו (ספרי שם): מחלה בעה וגו'. ולהלן הוא אומר (במדבר לו, יא) ותהיינה מחלה תרצה. מגיד שכולן שקולות זו כזו לפיכך שנה את סדרן (ספרי שם):

(2) לפני משה ולפני אלעזר. מגיד שלא עמדו לפנייהם אלא בשנת הארבעים אחר שמת אהרן (שם): לפני משה. ואחר כך לפני אלעזר אפשר אם משה לא ידע אלעזר ידע אלא סרס המקרא ודרשהו דברי רבי יאשיה אבא חנן משום רבי אלעזר אומר צבית המדרש היו יושבים ועמדו לפני כולם (ב"ב קט, ב. ספרי שם):

(3) והוא לא היה וגו'. לפי שהיו צאות לומר בחטאו מת נזקקו לומר לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח שהיו על הקצ"ה אלא בחטאו לצדו מת ולא החטיא את אחרים עמו רבי עקיבא אומר מקושש עזים היה ורבי שמעון אומר מן המעפילים היה (ב"ב קי"א, ב. ספרי שם. שבת לו, ב. זו, א):

- 4 Why should the name of our father be done away from among his family, because he had no son? Give unto us a possession among the brethren of our father.
לָמָּה יִגָּרַע שֵׁם־אֲבִינוֹ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תְּנֶה־לָּנוּ אֲחִיָּה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִינוֹ: לָמָּה יִתְמַנַּע שְׁמָא דְאֲבִינָא מִגּוֹ זְרַעִיתִיה אֲרִי לִית לִיה בֶּר הַב לָנָא אַחְסָנָא בְּגוֹ אֲחֵי אֲבִינָא:
- 5 And Moses brought their cause before the LORD.
וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה: (פ)
- 6 And the LORD spoke unto Moses, saying:
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה לְמִימַר:
- 7 'The daughters of Zelophehad speak right: thou shalt surely give them a possession of an inheritance among their father's brethren; and thou shalt cause the inheritance of their father to pass unto them.
כֹּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבִרְתִּי נָתַן תַּתָּן לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶם וְהִעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן: יֵאוֹת בָּנוֹת צִלְפַּחַד מִמִּלְלָן מִתָּן תַּתָּן לָהֶן אֲחֻזַּת אַחְסָנָא בְּגוֹ אֲחֵי אֲבִיהֶן וְתַעֲבֹר יֵת אַחְסָנָת אֲבִיהֶן לָהֶן:
- 8 And thou shalt speak unto the children of Israel, saying: If a man die, and have no son, then ye shall cause his inheritance to pass unto his daughter.
וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־יָמוּת וּבֶן אֵין לוֹ וְהִעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבָתּוֹ: וְעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמַלִּיל לְמִימַר גִּבֹּר אֲרִי יָמוּת וּבֶר לִית לִיה וְתַעֲבֹרֶן יֵת אַחְסָנִיתִיה לְבִרְתִּיה:
- 9 And if he have no daughter, then ye shall give his inheritance unto his brethren.
וְאִם־אֵין לוֹ בֵּת וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֲחָיו: וְאִם לִית לִיה בְּרֵתָא וְתַתָּנוּן יֵת אַחְסָנִיתִיה לְאֲחֹהֵי:
- 10 And if he have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his father's brethren.
וְאִם־אֵין לוֹ אֲחִים וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֲחֵי אָבִיו: וְאִם לִית לִיה אֲחִין וְתַתָּנוּן יֵת אַחְסָנִיתִיה לְאֲחֵי אֲבִיהֵי:

(4) לָמָּה יִגָּרַע שֵׁם אֲבִינוֹ. אֲנוּ צִמְקוֹס בֶּן עֹמֵדוֹת וְאִם אֵין הַנִּקְצוֹת חֲשׂוֹבוֹת זֶרַע תַּחֲבֹס אֲמִנוּ לִיבֹס (צ"צ קיט, ז): כִּי אֵין לוֹ בֶּן. הֵא אִם הִיָּה לוֹ בֶּן לֹא הָיוּ תּוֹצְעוֹת כְּלוּם. מַגִּיד שְׂחֻמִּיּוֹת הָיוּ:

(5) וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן. נִתְעַלְמָה הַלְכָה מִמֶּנּוּ וּכְאֵן נִפְרַע עַל שְׁנֵטֶל עֲטֶרֶה לֹמֵר (דְּצִרִים א, יז) וְהַדְּצֵר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּסֶם תִּקְרִיבֹן אֵלַי. דְּצֵר אַחֵר רָאוּיָה הִיָּתָה פֶּרֶשָׁה זוֹ לְהַכְתֵּב עַל יְדֵי מֹשֶׁה אֲלֵא שֹׁכֵי צְנוּת לְפַחַד וּנְכַחְצָה עַל יֶדֶן (סְנֵה דְרִין ח, א):

(7) כֹּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבִרְתִּי. כְּתַרְגוּמוֹ יֵאוֹת כֶּן כְּמוֹצָה פֶּרֶשָׁה זוֹ לִפְנֵי צִמְרוֹס (סְפִרִי קֶלֶד) מַגִּיד שְׂרָאֲתָה עֵינָן מִה שְׁלֹא רָאֲתָה עֵינֵינוּ שֶׁל מֹשֶׁה: כֹּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבִרְתִּי. יִפֶּה תַצְעוּ. אֲשֶׁרִי אָדָם שֶׁהַקְצִיָּה מוֹדֶה לְדְצִרִיו (שֵׁס): נָתַן תַּתָּן. שְׁנֵי חֲלָקִים, חֲלָק אֲצִיָּהֶן שֶׁהִיא מִיּוֹצֵאֵי מִנְרִיס וְחֲלָקוֹ עִם אֲחֵיו צִנְכְּסִי חִפֶּר (צ"צ קיח, ז. סְפִרִי שֵׁס): וְהִעֲבַרְתָּ. לְשׁוֹן הִעֲבַרָה (ס"א עֲבָרָה) הוּא צִמִּי שֶׁאֵינוֹ מַנִּיחַ בֶּן לְיֹרְשׁוֹ (צ"צ קטז, א). דְּצֵר אַחֵר עַל שֵׁם שֶׁהָיָה מַעֲבָרָת נַחֲלָה מִשְׁבָּט לְשִׁבְטָה שְׁנֵי וְעֵלָה יֹרְשִׁין אֹתָהּ. שְׁלֹא תִסְבֹּב נַחֲלָה לֹא נִטְוֶה אֲלֵא לְאוֹתוֹ הַדּוֹר צִלְצֵד (שֵׁס קכ, א) וְכֵן וְהִעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבָתּוֹ. כְּכֹלֵן הוּא אֹמֵר וּנְתַתֶּם וְצִבְתָּ הוּא אֹמֵר וְהִעֲבַרְתֶּם (שֵׁס קמז, א):

- And if his father have no brethren,
then ye shall give his inheritance
unto his kinsman that is next to
him of his family, and he shall
possess it. And it shall be unto the
children of Israel a statute of
judgment, as the LORD
commanded Moses.' וְאִם־אֵין־אֲחִים־לְאָבִיו וַיִּנְתַּתֶּם
אֶת־נַחֲלָתוֹ לְשֹׂאֲרֵי הַקָּרֵב
אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וַיִּרְשׁ אֹתָהּ
וְהָיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת
מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
מֹשֶׁה: (ב)
- And the LORD said unto Moses:
'Get thee up into this mountain of
Abarim, and behold the land which
I have given unto the children of
Israel. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֶה
אֶל־הָר הָעֵבְרִים הַזֶּה וּרְאֵה
אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל:
- And when thou hast seen it, thou
also shalt be gathered unto thy
people, as Aaron thy brother was
gathered;
because ye rebelled against My
commandment in the wilderness of
Zin, in the strife of the
congregation, to sanctify Me at the
waters before their eyes.'—These
are the waters of Meribath-kadesh
in the wilderness of Zin.— וְרֹאִיתָהּ אֹתָהּ וְנֹאסַפְתָּ אֶל־
עַמִּיךָ גַּם־אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר נֹאסַף
אַהֲרֹן אֶחָיד:
כַּאֲשֶׁר מָרִיתֶם פִּי בַּמִּדְבָּר־
צִן בְּמַרִיבַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישָׁנִי
בַּמַּיִם לְעֵינֵיהֶם הֵם מִי־מַרִיבַת
קֹדֶשׁ מִדְבָּר־צִן: (ג)
- And Moses spoke unto the LORD,
saying: וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר:
וּמַלִּיל מֹשֶׁה קָדָם יְיָ לֵמִיר:
- 'Let the LORD, the God of the
spirits of all flesh, set a man over
the congregation, וַיִּפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הָרוּחַת
לְכָל־בָּשָׂר אִישׁ עַל־הָעֵדָה:
וַיִּמְנֵי יְיָ אֱלֹהֵי רוּחַיָּא לְכָל־
בָּשָׂר גּוֹבֵרָא עַל כְּנִשְׁתָּא:

- (11) לשאריו הקרב אליו ממשפחתו. ואין משפחה קרויה אלא משפחת האב (ספרי שם. ז"צ קט, ז):
- (12) עלה אל הר העברים. למה נסמכה לכאן כיון שאמר הקב"ה נתן נתן להם אמר אותי זה המקום להנחיל שמה הותרה הגזירה ואכנס לארץ אמר לו הקב"ה גזרתי במקומה עומדת (במדבר רבה. תנחומא ט) דבר אחר כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן שמה ואמר כמדומה שהותר לי נדרי משל למלך שגזר על בניו שלא יכנס לפתח פלטין שלו נכנס לשער והוא אחרי לחר והוא אחרי לטרקלין והוא אחרי כיון שצא ליכנס לקיטון אמר לו בני מכאן ואילך אהה אסור ליכנס (ספרי שם):
- (13) כאשר נאסף אהרן אחיך. מכאן שנתאווה משה למיתתו של אהרן (שם קלו). דבר אחר אין אהה טוב ממנו. (דברים לב, נא) על אשר לא קדשתם. הא אם קדשתם אותי עדיין לא הגיע זמנכם להפטור (תנחומא ט. ספרי קלו). ככל מקום שכתב מיתחם כתב סרחונם לפי שגזירה גזרה על דור המדבר למות במדבר צעון שלא האמינו לכך בקש משה שיכתב סרחונו שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה משל לשתי נשים שלוקות צבית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית וכו' אף כאן ככל מקום שהזכיר מיתחם הזכיר סרחונם להודיע שלא היתה צהה אלא זו בלבד (יומא פ. ספרי שם):
- (14) הם מי מריבת קדש. הם לזדם אין צהם עון אחר. דבר אחר הם שהמרו צמרה הם היו שהמרו צים סוף הם עצמם שהמרו במדבר לן:
- (15) וידבר משה אל ה' וגו'. להודיע שצחן של נדיקים שכשנפטרים מן העולם מניחין לרכון ועוסקין בצרכי נצור (ספרי קלח). לאמר. אמר לו השיבני אם אתה ממנה להם פרנס אם לאו (שם):

<p>17 who may go out before them, and who may come in before them, and who may lead them out, and who may bring them in; that the congregation of the LORD be not as sheep which have no shepherd.'</p>	<p>17 אֲשֶׁר-יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יְבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדֶת יְהוָה כִּצְאֹן אֲשֶׁר אֵין-לָהֶם רֹעֶה:</p>
<p>18 And the LORD said unto Moses: 'Take thee Joshua the son of Nun, a man in whom is spirit, and lay thy hand upon him;</p>	<p>18 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה קַח-לָךְ יְתִיקָהוּשָׁע בֶּן-נּוּן אִישׁ אֲשֶׁר-רוּחַ בּוֹ וְסִמַּכְתָּ אֶת-יָדְךָ עָלָיו:</p>
<p>19 and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation; and give him a charge in their sight.</p>	<p>19 וְהִעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי כָל-הָעֵדָה וְצִוִּיתָהוּ אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם:</p>
<p>20 And thou shalt put of thy honour upon him, that all the congregation of the children of Israel may hearken.</p>	<p>20 וְנָתַתָּה מִהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָל-עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>21 And he shall stand before Eleazar the priest, who shall inquire for him by the judgment of the Urim before the LORD; at his word shall they go out, and at his word they shall come in, both he, and all the children of Israel with him, even all the congregation.'</p>	<p>21 וְלִפְנֵי אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׁאַל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְהוָה עַל-פִּיו יֵצְאוּ וְעַל-פִּיו יָבֹאוּ הוּא וְכָל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל-הָעֵדָה:</p>

(16) יפקד ה'. כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת ללפחד לבנותיו אמר הגיע שעה שאתצב כרכי שיירשו בני את גדולתי. אמר לו הקד"ה לא כך עלתה במחשבה לפני. כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל. וזהו שאמר שלמה (משלי כז, יח) נוצר תאנה יאכל פריה (במ"ר. תנחומא יא): אלהי הרוחות. למה נאמר אמר לפניו רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואינן דומין זה לזה מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו (שם י):

(17) אשר יצא לפניהם. לא כדרך מלכי האומות שיושבים בצתיים ומשלחין את חיילותיהם למלחמה אלא כמו שעשיתי אני שנלחמתי בסיוחן ועוג שנאמר (במדבר כא, לד) אל תירא אותם. וכדרך שעשה יהושע שנאמר (יהושע ה, יג) וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה וגו'. וכן צדוד הוא אומר (ש"א יח, טז) כי הוא יוצא וצא לפניהם. יוצא צראש ונכנס צראש (ספרי קלט): ואשר יוציאם. צוכיותיו: ואשר יביאם. צוכיותיו (שם). דבר אחר שלא תעשה לו כדרך שאתה עושה לי. שאיני מכניסן לארץ (במ"ר כא, טו):

(18) קח לך. קחנו צדצרים אשרין שזכית להנהיג בניו של מקום (ספרי קמא): לך. את שצדוק לך את זה אתה מכיר (שם קמ): אשר רוח בו. כאשר שאלת שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד (שם): וסמכת את ירך עליו. תן לו מתורגמן שידרוש בחיין. שלא יאמרו עליו לא היה לו להרים ראש דימי משה (שם):

(19) וצויתא אתו. על ישראל דע שטרמנין הם סרצנים הם על מנת שתקבל עליך (שם דהעלתך לא):

(20) ונתתה מהודך עליו. זה קירון עור פנים: מהודך. ולא כל הודך נמצינו למדין פני משה כחמה פני יהושע כלצנה (ספרי קמ. צ"ע, א): למען ישמעו כל עדת בני ישראל. שיהיו נוהגין צו כבוד ויראה כדרך שנוהגין בך:

(21) ולפני אלעזר הכהן יעמד. הרי שאלתך ששאלת שאין הכבוד הזה זו (ס"א נוטל) מבית אביך שאף יהושע יאה צריך לאלעזר (במ"ר כא, טו): ושאל לו. כשיטערך ללאת למלחמה: על פיו. של אלעזר: וכל העדה. סנהדרין (יומא עג. סנהדרין טז, א):

22	And Moses did as the LORD commanded him; and he took Joshua, and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדְהוּ לִפְנֵי אֱלִעָזָר הַכֹּהֵן וּלִפְנֵי כָל־הָעֵדָה:	22
23	And he laid his hands upon him, and gave him a charge, as the LORD spoke by the hand of Moses.	וַיִּסְמְךָ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיְצַוְהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:	23
XXVIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	חמישי
2	Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season.	צֹו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קֹרְבָנִי לַחֲמִי לֶאֱשִׁי רֵיחַ נִיחֹחַי תִּשְׁמְרוּ לִהְקָרִיב לִי בְמוֹעָדוֹ:	2
3	And thou shalt say unto them: This is the offering made by fire which ye shall bring unto the LORD: he-lambs of the first year without blemish, two day by day, for a continual burnt-offering.	וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאֹשֶׁה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עַל־הַתָּמִיד:	3
4	The one lamb shalt thou offer in the morning, and the other lamb shalt thou offer at dusk;	אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֹּקֶר וְאֶת־הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין־הָעֶרְבִים:	4
5	and the tenth part of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with the fourth part of a hin of beaten oil.	וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֶלֶת לַמִּנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כֶּתִית רְבִיעִית הֶהָיִן:	5

- (22) ויקח את יהושע. לקחו דבזרים והודיעו מתן שחר פרנסי ישראל לעולם הצא (ספרי קמא):
- (23) ויסמך את ידיו. צעין יפה יותר ויותר ממה שגנטוהו. שהקצ"ה אמר לו וסמכת את ידך והוא עשה צשתי ידיו ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו צעין יפה (שם): כאשר דבר ה'. אף לענין ההוד נתן מהודו עליו:
- (2) צו את בני ישראל. מה אמור למעלה יפקוד ה'. אמר לו הקצ"ה עד שאתה מזוני על בני צוה את בני עלי. משל לצת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לבעלה על צניה וכו' כדאיתא צספרי (קמז): קרבני. זה הדם (שם): לחמי. אלו אימורין וכן הוא אומר (ויקרא ג, טז) והקטירם הכהן המזבחה לחם אשה: לאשי. הנתנין לאשי מזבחי: תשמרו. שיהיו כהנים ולוים וישראלים עומדין על גציו מכאן למדו וחקנו מעמדות (ספרי שם. תענית כז, א): במועדו. בכל יום הוא מועד התמידים:
- (3) ואמרת להם. אזכרה לצית דין (ספרי שם): שנים ליום. כפשוטו ועיקרו צא ללמד שיהיו נשחטין כנגד היום תמיד של שחר צמערצ ושל צין הערבים צמזרחן של טבעות (שם. יומא סז):
- (4) את הכבש אחד. אף על פי שכבר נאמר צפרשת ואתה תאזה (שמות כט, לח) וזה אשר תעשה וגו' היא היתה אזכרה לימי המלואים וכאן צוה לדורות:
- (5) סלת למנחה. מנחת נסכים:

6 It is a continual burnt-offering, which was offered in mount Sinai, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.	עֶלֶת תְּמִיד הָעֹשִׂיָהּ בְּתֹר סִינִי בְּשִׁוְרָא דְּסִינִי לְאַחַקְבֵּלָא בְּרִעּוֹא קוֹרְבָנָא קָדָם יי:	6 עֶלֶת תְּמִיד הָעֹשִׂיָהּ בְּתֹר סִינִי לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:
7 And the drink-offering thereof shall be the fourth part of a hin for the one lamb; in the holy place shalt thou pour out a drink-offering of strong drink unto the LORD.	וְנִסְכָּיהָ רִבְעוֹת הֵינָא לְאַמְרָא חֹד בְּקוֹדֶשָׁא וְיִתְנַסֵּף נִסְוֹף דְּחִמְרָא עֵתִיק קָדָם יי:	7 וְנִסְכּוֹ רִבְעִית הַחֵין לִכְבֶּשֶׁת הָאֶחָד בְּקֹדֶשׁ הַסֵּף נִסְוֹף שֶׁכֶר לַיהוָה:
8 And the other lamb shalt thou present at dusk; as the meal-offering of the morning, and as the drink-offering thereof, thou shalt present it, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	וְיִתְּ אַמְרָא תְּנִינָא תַעֲבִיד בֵּין שְׁמֹשָׁא כְּמִנְחַת צֶפְרָא וְכִנְסָכֶיהָ תַעֲבִיד קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרִעּוֹא קָדָם יי:	8 וְאֵת הַכְּבֶשֶׁת הַשְּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֹרְבִים כְּמִנְחַת הַבֶּקָר וְכִנְסָכּוֹ תַעֲשֶׂה אֲשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: (פ)
9 And on the sabbath day two he-lambs of the first year without blemish, and two tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, and the drink-offering thereof.	וּבְיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא תִּרְיִן אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין וְתִרְיִן עֲשָׂרוֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח וְנִסְכָּיהָ:	9 וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי-כְבָשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה תָּמִימִם וּשְׁנֵי עֲשָׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וְנִסְכּוֹ:
10 This is the burnt-offering of every sabbath, beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	עֶלֶת שַׁבָּת תַּתְּעִבִיד בְּשַׁבָּא עַל עֶלֶת תְּדִירָא וְנִסְכָּהּ:	10 עֶלֶת שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל-עֶלֶת הַתְּמִיד וְנִסְכָּהּ: (פ)
11 And in your new moons ye shall present a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וּבְרִישֵׁי יִרְחִיכּוֹן תִּקְרִיבוּן עֶלְתָא קָדָם יי תִּזְרִי בְּנֵי תִזְרִי תִרְיִן וְדָכֵר חֹד אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שַׁבְּעָא שְׁלָמִין:	11 וּבִרְאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בֶקָר שְׁנִים וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שַׁבְּעָה תָּמִימִם:
12 and three tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for each bullock; and two tenth parts of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for the one ram;	וְחִלְתָּא עֲשָׂרוֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְתִזְרָא חֹד וְתִרְיִן עֲשָׂרוֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְדָכֵרָא חֹד:	12 וּשְׁלֹשָׁה עֲשָׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לִפְרָא הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֲשָׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְאַיִל הָאֶחָד:

- (6) העשיה בהר סיני. כאותן שנעשו צימי המלוואים. דבר אחר העשויה זהר סיני הקיש עולת תמיד לעולת הר סיני אותה שנתקדשה לפני מתן תורה שכתוב זה (שמות כד, ו) וישם צאגנות מלמד שטעונה כלי (ת"כ לו פי"ח, ח):
- (7) ונסכו. יין: בקדש הסך. על המזבח יתנסכו (ספרי): נסך שכר. יין המשכר פרט ליין מגחו (ב"ב לו, א):
- (8) ריח ניחוח. נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני (ספרי קמג):
- (10) עלת שבת בשבתו. ולא עולת שבת אחרת הרי שלא הקריב בשבת זו שומע אני יקריב שחיס לשבת הצאה תלמוד לומר בשבתו מגיד שאם עבר יומו בטל קרבנו (שם קמד): על עלת התמיד. אלו מוספין לצד אותן שני כבשים של עולת התמיד ומגיד שאין קרבין אלא בין שני התמידין וכן בכל המוספין נאמר על עולת התמיד לתלמוד זה (ספרי שם):

<p>and a several tenth part of fine flour mingled with oil for a meal-offering unto every lamb; for a burnt-offering of a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>וְעֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן סֵלֶת מִנְחָה וְעֶשְׂרוֹנָא עֶשְׂרוֹנָא סֹלֶתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְאַמְרָא חַד עֲלֵתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קוֹרְבָנָא קָדָם יי:</p>	<p>וְעֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן סֵלֶת מִנְחָה וְעֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן סֵלֶת מִנְחָה בְּלִילָה בְּשֶׁמֶן לִפְנֵי הָאֱלֹהִים עֹלָה רֵיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:</p>
<p>And their drink-offerings shall be half a hin of wine for a bullock, and the third part of a hin for the ram, and the fourth part of a hin for a lamb. This is the burnt-offering of every new moon throughout the months of the year.</p>	<p>וְנִסְכֵּיהֶן פְּלִגּוֹת הֵינָא יְהִי לְתוֹרָא וְתִלְתּוֹת הֵינָא לְדִכְרָא וּרְבֵעוֹת הֵינָא לְאַמְרָא חַמְרָא דָּא עֲלֵת רִישׁ יִרְחָא בְּאַתְחַדְתּוּתָהּ כֹּן לְכָל רִישֵׁי יִרְחֵי שָׁתָא:</p>	<p>וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהִין יִהְיֶה לַפָּר וְשְׁלִישֵׁת הַהִין לְאִיל וּרְבִיעֵת הַהִין לִפְנֵי יי זֹאת עֹלֹת חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:</p>
<p>And one he-goat for a sin-offering unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.</p>	<p>וְזֶפִיר בֶּר עֲזִין חַד לְחַטָּאת קָדָם יי עַל עֹלֹת הַדִּירָא יִתְעַבִּיד וְנִסְכֵּיהּ:</p>	<p>וְשֶׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאת לַיהוָה עַל-עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: (ס)</p>
<p>And in the first month, on the fourteenth day of the month, is the LORD'S passover.</p>	<p>וּבִירְחָא קְדָמָה בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרָא יוֹמָא לִירְחָא פִּסְחָא קָדָם יי:</p>	<p>וּבְחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרֵי יוֹם לְחֹדֶשׁ פִּסַּח לַיהוָה:</p>
<p>And on the fifteenth day of this month shall be a feast; seven days shall unleavened bread be eaten.</p>	<p>וּבְחַמִּישֵׁת עֶשְׂרָא יוֹמָא לִירְחָא הַדִּין חֲנֹא שִׁבְעָא יוֹמִין פְּטִירָא יִתְאַכִּיל:</p>	<p>וּבְחַמִּישֵׁת עֶשְׂרֵי יוֹם לְחֹדֶשׁ הַזֶּה חֵג שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת יֹאכֵל:</p>
<p>In the first day shall be a holy convocation; ye shall do no manner of servile work;</p>	<p>בְּיוֹמָא קְדָמָה מְעַרְע קֹדִישׁ כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחֵן לָא תַעֲבִידוּן:</p>	<p>בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא-קֹדֶשׁ כָּל-מְלָאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:</p>
<p>but ye shall present an offering made by fire, a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, and seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;</p>	<p>וְתִקְרְבוּן קוֹרְבָנָא עֲלֵתָא קָדָם יי תוֹרֵי בְּנֵי תוֹרֵי תְרִין וְדִכְרַ חַד וְשִׁבְעָא אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין יִהְיוּ לְכֹן:</p>	<p>וְהִקְרַבְתֶּם אֲשֶׁה עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנָיִם וְאִיל אֶחָד וְשִׁבְעָה כִבְשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תָּמִיד יִהְיוּ לָכֶם:</p>

- (12) ושלשה עשרונים. כמשפט נסכי פר שכן הן קרובין צפרשת נסכים (לעיל טו, ט"ז):
- (14) זאת עלת חדש בחדשו. שאם עבר יומו בטל קרבנו ושוב אין לו תשלומין (ספרי קמה):
- (15) ושעיר עזים וגו'. כל שעירי המוספין באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו הכל כמו שמפורש במסכת שזועות (ט, א) ונשתנה שעיר ראש חדש שנאמר זו לה' ללמדך שמכפר על שאין בו ידיעה לא בתחילה ולא בסוף שאין מכיר בחטא אלא הקצ"ה בלזכר ושאר השעירין למדין ממנו ומדרשו באגדה (שס. חולין ס) אמר הקצ"ה הביאו כפרה עלי על שמעטתי את הירח: על עלת התמיד יעשה. כל הקרבן הזה: ונסכו. אין ונסכו מוסב על השעיר שאין נסכים לחטאת:
- (18) כל מלאכת עבודה. אפילו מלאכה הנריכה לס. כגון דבר האצד המותרת בחולו של מועד אסורה ביום טוב:
- (19) פרים. כנגד אצרהם שנאמר (צראשית יח, ו) ואל הצקר רץ אצרהם: אילים. כנגד אילו של ינחק: כבשים. כנגד יעקב (צראשית ל, מ) והכשדים הפריד יעקב. ביסודו של רבי משה הדרשן ראיתי זאת:

20	and their meal-offering, fine flour mingled with oil; three tenth parts shall ye offer for a bullock, and two tenth parts for the ram;	וּמִנְחָתָהֶן סֶלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֲשָׂרִים לָפָר וּשְׁנֵי עֲשָׂרִים לָאֵיל תַּעֲשׂוּ: וּמִנְחָתָהֶן סֶלֶתָּא דְּפִילָא בַּמֶּשַׁח תִּלְתָּא עֲשָׂרֹנִין לְתֹרָא וּתְרִין עֲשָׂרֹנִין לְדִכְרָא תַעֲבֹדוּן:	20
21	a several tenth part shalt thou offer for every lamb of the seven lambs;	עֲשָׂרוֹן עֲשָׂרוֹן תַּעֲשֶׂה לְכֹבֶשֶׂת הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֹּבָשִׁים: עֲשָׂרוֹנָא עֲשָׂרוֹנָא תַעֲבִיד לְאִמְרָא חַד כֶּן לְשִׁבְעָא אִמְרִין:	21
22	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you.	וְשֹׁעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: וּצִפְרִיא דְּחַטָּאתָא חַד לְכַפֵּרָא עֲלֵיכוֹן:	22
23	Ye shall offer these beside the burnt-offering of the morning, which is for a continual burnt-offering.	מִלְבָּד עֲלֵת הַפֶּקֶד אֲשֶׁר לְעֹלֹת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת־אֹלָה: בְּרַמְעֵלָת צִפְרָא דְּהִיא עֲלֵת תְּדִירָא תַעֲבֹדוּן יְתֵאֵלִין:	23
24	After this manner ye shall offer daily, for seven days, the food of the offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	כָּאֹלָה תַעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אִשָּׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה עַל־עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: כָּאֵלִין תַעֲבֹדוּן לַיּוֹמָא שִׁבְעָא יוֹמִין לֶחִים קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קֳדָם יְיָ עַל עֲלֵת תְּדִירָא יַתַּעֲבִיד וְנִסְכֵּיהּ:	24
25	And on the seventh day ye shall have a holy convocation; ye shall do no manner of servile work.	וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מְעֵרַע קֳדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲשׂוּ: (ס) וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מְעֵרַע קֳדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲשׂוּ:	25
26	Also in the day of the first-fruits, when ye bring a new meal-offering unto the LORD in your feast of weeks, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work;	וּבְיוֹמָא דְּבִפְרִיא בְּקֹרְבָנוֹן מִנְחָתָא חֲדָתָא קֳדָם יְיָ בְּעֲצֵרְתָכוֹן מְעֵרַע קֳדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן: וּבְיוֹם הַבְּכוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה בְּשִׁבְעַתִּיכֶם מִקְרָא־קֳדֶשׁ יְהִי לְכֶם כָּל־מִלְאכַת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:	26
27	but ye shall present a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: two young bullocks, one ram, seven he-lambs of the first year;	וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לְרִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם אֵיל אֶחָד שִׁבְעָה כֹבָשִׁים בְּנֵי שָׁנָה: וְתִקְרְבוּן עֲלֵתָא לְאִתְקַבֵּלָא בְּרַעְנָא קֳדָם יְיָ תֹרֵי בְּנֵי תֹרֵי תְרִין דְּכֹר חַד שִׁבְעָא אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָא:	27

(24) כאלה תעשו ליום. שלא יהיו פומחין והולכין כפרי החג (ספרי קמז):

(26) וביום הבכורים. חג השזועות קרוי זכורי קזיר חטים על שם שמי הלחם שהם ראשונים למנחת חטים הזאה מן החדש (מנחות פד, ז):

28	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for each bullock, two tenth parts for the one ram,	וּמִנְחָתָהֶן סֹלֶתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתוֹרָא חֵד תְּרִין עֶשְׂרֹנִין לְדִכְרָא חֵד:	וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאַיִל הָאֶחָד:	28
29	a several tenth part for every lamb of the seven lambs;	עֶשְׂרֹנָא עֶשְׂרֹנָא לְאַמְרָא חֵד בֵּן לְשִׁבְעָא אֲמַרִין:	עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֶּבֶשִׁים:	29
30	one he-goat, to make atonement for you.	שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר צִפִּיר בֵּר עִזִּין חֵד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	30
31	Beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, ye shall offer them—they shall be unto you without blemish—and their drink-offerings.	בֵּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתֶיהָ תַעֲבֹדוּן שְׁלָמִין יְהוֹן לְכוֹן וְנִסְכֵיהוֹן:	מִלְבָּד עֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַעֲשׂוּ תַמִּימִם יְהִיוּ-לָכֶם וְנִסְכֵיהֶם: (פ)	31
XXIX	And in the seventh month, on the first day of the month, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work; it is a day of blowing the horn unto you.	וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם:	וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם:	XXIX
2	And ye shall prepare a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וְתַעֲבֹדוּן עֲלֵתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרִעְוָא קֹדֶם יְיָ תוֹר בֵּר תוֹרִי חֵד דְּכַר חֵד אֲמַרִין בְּנֵי שְׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין:	וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פֶּר בֶּן-בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תַמִּימִם:	2
3	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth part for the ram,	וּמִנְחָתָהֶן סֹלֶתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתוֹרָא תְּרִין עֶשְׂרֹנִין לְדִכְרָא:	וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאַיִל:	3
4	and one tenth part for every lamb of the seven lambs;	וְעֶשְׂרֹנָא חֵד לְאַמְרָא חֵד בֵּן לְשִׁבְעָא אֲמַרִין:	וְעֶשְׂרֹן אֶחָד לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֶּבֶשִׁים:	4
5	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you;	וְצִפִּיר בֵּר עִזִּין חֵד חֲטָאתָא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	וְשְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד חֲטָאתָא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	5

(31) תמימים יהיו לכם ונסכיחם. אף הנסכים יהיו תמימים. למדו רבותינו (מנחות פז, א) מכאן שהעלה קמחין פסול לנסכים:

<p>beside the burnt-offering of the new moon, and the meal-offering thereof, and the continual burnt-offering and the meal-offering thereof, and their drink-offerings, according unto their ordinance, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>מִלְבָּד עֹלֹת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם כַּמִּשְׁפָּט לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה: (ס)</p> <p>כֹּרֶם יִי: לְאֶתְקַבְּלָא בְרַעְוָא קִירְבָּנָא וּנְסִכֵּיהוֹן כְּדִחְוִי לְהוֹן וְעֹלֹת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וּמִנְחָתָהּ</p>	<p>6</p>
<p>And on the tenth day of this seventh month ye shall have a holy convocation; and ye shall afflict your souls; ye shall do no manner of work;</p>	<p>וּבַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעָנִיתֶם אֶת-נַפְשֵׁיכֶם כָּל-מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ:</p> <p>עֲבִידָא לֹא תַעֲבֹדוּן:</p>	<p>7</p>
<p>but ye shall present a burnt-offering unto the LORD for a sweet savour: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;</p>	<p>וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ פֶּר בֶּן-בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:</p> <p>וְתִקְרְבוּן עֹלָתָא כֹּרֶם יִי: לְאֶתְקַבְּלָא בְרַעְוָא תוֹר בֶּר תוֹרֵי חַד דְּכֹר חַד אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין יִהְיוּ לָכוֹן:</p>	<p>8</p>
<p>and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth parts for the one ram,</p>	<p>וּמִנְחָתָם סֵלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֲשָׂרִים לֶפָר שְׁנֵי עֲשָׂרִים לְאֵיל הָאֶחָד:</p> <p>וּמִנְחָתָהוֹן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֲשָׂרוֹנִין לְתוֹרָא תִרְיִן עֲשָׂרוֹנִין לְדְכָרָא חַד:</p>	<p>9</p>
<p>a several tenth part for every lamb of the seven lambs;</p>	<p>עֲשָׂרוֹן עֲשָׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים:</p> <p>עֲשָׂרוֹנָא עֲשָׂרוֹנָא לְאִמְרָא חַד כֶּן לְשִׁבְעָה אִמְרִין:</p>	<p>10</p>
<p>one he-goat for a sin-offering; beside the sin-offering of atonement, and the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.</p>	<p>שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד חֲטָאת מִלְבָּד חֲטָאת הַכִּפָּרִים וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם: (ס)</p> <p>צִפִּיר בֶּר עֲזִין חַד חֲטָתָא בֶּר מַחֲטָת כַּפּוּרִיא וְעֹלֹת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהוֹן:</p>	<p>11</p>
<p>And on the fifteenth day of the seventh month ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work, and ye shall keep a feast unto the LORD seven days;</p>	<p>וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹמָא לַיְרֵחָא שְׁבִיעָא מְעַרְע קִדִּישׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגְתֶּם חֹג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים:</p> <p>וּבַחֲמִשָּׁת עֲשָׂרָא יוֹמָא לַיְרֵחָא שְׁבִיעָא מְעַרְע קִדִּישׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגְתֶּם חֹג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים:</p>	<p>שְׁבִיעִי</p>

(6) מלכד עלת החדש. מוספי ראש חדש שהוא ציוס ראש השנה:

(11) מלכד חטאת הכפרים. שעיר הנעשה צפנים האמור באחרי מות (ויקרא טו, ט) שגם הוא חטאת: ועלת התמיד. ומלכד עולת התמיד תעשו עולות הללו: ונסכיהם. מוסב על המוספין הכתובים ועל תעשו והוא לשון ציווי מלכד עולת התמיד ומנחתה תעשו את אלה ונסכיהם. וכן כל ונסכיהם האמורים בכל המועדות חוץ משל קרבנות החג שכל ונסכה ונסכיהם ונסכיהם שבהם מוסבים על התמיד ואין לשון ציווי. שהרי נסכיהם של מוספין כתובין לעזמן בכל יום ויום:

150

21	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילָם וּלְכֹבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדֹכְרֵי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיַתָּהוֹן כַּדְחֹזִי:
22	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלִּבְד' עֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	וּצִבְיָא דְחַטָּאת חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
23	And on the fourth day ten bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבַיּוֹמָא רְבִיעֵא תוֹרֵי עֲשָׂרָה דְּכֹרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:	וּבַיּוֹמָא רְבִיעֵא תוֹרֵי עֲשָׂרָה דְּכֹרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:
24	their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילָם וּלְכֹבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדֹכְרֵי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיַתָּהוֹן כַּדְחֹזִי:
25	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשַׁעִיר-עֲזִים אֶחָד חַטָּאת מִלִּבְד' עֲלֵת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	וּצִבְיָר בָּר עֲזִין חַד חַטָּאת בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
26	And on the fifth day nine bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבַיּוֹמָא חֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה אֵילָם שְׁנָיִם כֹּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה אַרְבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:	וּבַיּוֹמָא חֲמִישָׁא תוֹרֵי תִשְׁעָה דְּכֹרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:
27	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילָם וּלְכֹבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדֹכְרֵי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיַתָּהוֹן כַּדְחֹזִי:
28	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלִּבְד' עֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	וּצִבְיָא דְחַטָּאת חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
29	And on the sixth day eight bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבַיּוֹמָא חֲשֵׁשִׁי פָּרִים שְׁמֹנֶה אֵילָם שְׁנָיִם כֹּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה אַרְבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:	וּבַיּוֹמָא שְׁתִּיתָא תוֹרֵי תִמְנָא דְּכֹרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:
30	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילָם וּלְכֹבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדֹכְרֵי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיַתָּהוֹן כַּדְחֹזִי:

31	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offerings thereof.	וּצְפִירָא דְחַטָּאת חֵד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֵּבֶד עֲלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהָ: (ס)	31
32	And on the seventh day seven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תּוֹרֵי שִׁבְעָה דְּכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עָשָׂר שְׁלָמִין:	וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי פָרִים שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנָיִם כָּבָשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה אַרְבַּעַת עָשָׂר תָּמִימִם:	32
33	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדָכְרֵי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיֵיהוֹן כְּדַחְזֵי לַהוֹן:	וּמִנְחָתָם וְנִסְכָּהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכָבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם:	33
34	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּצְפִירָא דְחַטָּאת חֵד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֵּבֶד עֲלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	34
35	On the eighth day ye shall have a solemn assembly: ye shall do no manner of servile work;	בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה כְּנִישִׁין תְּהוֹן לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחֵן לָא תַּעֲבֹדוּן:	בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלָאכָת עֲבָדָה לָא תַעֲשׂוּ:	מפטייר 35
36	but ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: one bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וְתִקְרְבוּן עֲלֹתָ קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרֵעָא קָדֶם יְיָ תּוֹר חֵד דְּכָר חֵד אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין:	וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשָּׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד כָּבָשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תָּמִימִם:	36
37	their meal-offering and their drink-offerings for the bullock, for the ram, and for the lambs, shall be according to their number, after the ordinance;	מִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרָא לְדָכְרָא וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיֵיהוֹן כְּדַחְזֵי:	מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לְפָר לְאֵיל וּלְכָבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט:	37
38	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּצְפִירָא דְחַטָּאתָא חֵד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֵּבֶד עֲלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	38

(35) עצרת תהיה לכם. עזורים צעשיית מלאכה (חגיגה יא, ח). דבר אחר עזרת עזרו מלאכת. מלמד שטעון לינה (ספרי קנא). ומדרשו באגדה (סוכה שס) לפי שכל ימות הרגל הקריבו כנגד ע' אומות וכשצאין ללכת אמר להם המקום צדקה מכס עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכס:

(36) פר אחד איל אחד. איל (אלו) כנגד ישראל הסעכצו לי מעט עוד. ולשון חזה הוא זה כבנים הנפטרים מאציהם והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם עכצו עוד יום אחד. משל למלך שעשה סעודה וכו' כדאיתא במסכת סוכה (שס) ובמדרש רבי תנחומא (יז) למדה תורה דרך ארץ שמי שיש לו אכסנאי יום ראשון מאכילו פטומות למחר מאכילו דגים למחר מאכילו צמר צהמה למחר מאכילו קטניות למחר מאכילו ירק פוחת והולך כפרי חג:

These ye shall offer unto the LORD
in your appointed seasons, beside
39 your vows, and your
freewill-offerings, whether they be
your burnt-offerings, or your
meal-offerings, or your
drink-offerings, or your
peace-offerings.

אלה תעשו ליהוה במועדיכם
לבד מנדריכם ונדבתים
לעלתיכם ולמנותתיכם
ולנספכם ולשלמיכם:
אליו תעבדון קדם
במועדיכון בר מנדריכון
לעלותכון ולמנותכון
ולנספכון וקנסתון קודשיכון:

39

XXX And Moses told the children of
Israel according to all that the
LORD commanded Moses.

ויאמר משה אל-בני ישראל
ככל אשר-צוה יהוה את-
משה: (פ)

קסח
פסוקים

The Haftarah is I Kings 18:46 –19:21 on page 202. If it is after the 17th of Tammuz, read the
Haftarah on page 205 instead.

And Moses spoke unto the heads of
the tribes of the children of Israel,
saying: This is the thing which the
LORD hath commanded.

וידבר משה אל-ראשי המטות
לבני ישראל לאמר זה הדבר
אשר צוה יהוה:

מטות

When a man voweth a vow unto
the LORD, or sweareth an oath to
bind his soul with a bond, he shall
not break his word; he shall do
according to all that proceedeth out
of his mouth.

איש כי-ידר נדר ליהוה או-
השבע שבועה לאסר אסר על-
נפשו לא יחל דברו ככל-
היצא מפיו יעשה:

3

Also when a woman voweth a vow
unto the LORD, and bindeth
herself by a bond, being in her
father's house, in her youth,

ואשה כי-תדר נדר ליהוה
ואסרה אסר בבית אביה
בנעריה:

4

(39) אלה תעשו לה' במועדיכם. דבר הקצוצ לחוצה: לבד מנדריכם. אם צאתם לידור קרצנות צרגל מזה היא
זידכם או נדרים או נדבות שנדרתם כל השנה תקריצו צרגל שמה יקשה לו לחזור ולעלות לירושלים ולהקריצ נדרי ונמאל
עובר צל תאחר (ספרי קנז):

(1) ויאמר משה אל בני ישראל. להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל לפי שעד כאן דבריו של מקום ופרשת נדרים
מתחלת בדבורו של משה הוצרך להפסיק תחלה ולומר שחזר משה ואמר פרשה זו לישראל שאם לא כן יש צמסמע שלא אמר להם
זו אלא צפרשת נדרים התחיל דבריו (שם):

(2) ראשי המטות. חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה ואחר כך לכל בני ישראל ומנין שאף הדברות כן תלמוד לומר
(שמות לד, לא-לז) וישבו אליו אהרן וכל הנשיאים צעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל בני ישראל. ומה ראה לאומרה
כאן למד שהפרת נדרים ביחיד מומחה ואם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא
לנשיאים בלבד נאמר כאן זה הדבר ונאמר בשחוטין חוץ (ויקרא יז, ז) זה הדבר מה להלן נאמרה אהרן ולצניו ולכל בני ישראל
שנאמר דבר אל אהרן וגו' אף זו נאמרה לכולן (ספרי מטות קנז. נדרים עה, א. ז"צ קכ): זה הדבר. משה נמצא (שמות
יא, ז) צכה אמר ה' כחות הלילה. והנציאים נמצאו צכה אמר ה' מוסף עליהם משה שנמצא צלשון זה הדבר. דבר אחר זה
הדבר מיעוט הוא לומר שהחכם צלשון התרה וצעל (ואצ) צלשון הפרה כלשון הכתוב כאן ואם חלפו אין מותר ואין מופר (ספרי
שם. נדרים שם):

(3) נדר. האומר הרי עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני יכול אפילו נשבע שיאכל נבלות אני קורא עליו ככל
היוצא מפיו יעשה תלמוד לומר לאסור אסר לאסור את המותר ולא להחיר את האסור (ספרי שם): לא יחל דברו. כמו
לא יחל דברו לא יעשה דבריו חולין (שם):

<p>and her father heareth her vow, or her bond wherewith she hath 5 bound her soul, and her father holdeth his peace at her, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she hath bound her soul shall stand.</p>	<p>וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וְאָסְרָהּ וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וְאָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ וְהַחֲרִישׁ וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וְאָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ וְהַחֲרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָל־נִדְרֶיהָ וְכָל־אָסֵר אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־ נַפְשָׁהּ יָקוּם:</p>	<p>וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וְאָסְרָהּ וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וְאָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ וְהַחֲרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָל־נִדְרֶיהָ וְכָל־אָסֵר אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־ נַפְשָׁהּ יָקוּם:</p>
<p>But if her father disallow her in the day that he heareth, none of her 6 vows, or of her bonds wherewith she hath bound her soul, shall stand; and the LORD will forgive her, because her father disallowed her.</p>	<p>וְאִם אֲעֲדִי אָבִיהָ יִתְּהוֹן וְאִם אֲעֲדִי אָבִיהָ יִתְּהוֹן בְּיוֹמָא דְשָׁמַע כָּל נִדְרָהּ וְאָסְרָהּ דְאָסְרָת עַל נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּמוּן וּמִן קֳדָם יי יִשְׁתַּבֵּחַ לָהּ אֲרִי אֲעֲדִי אָבִיהָ יִתְּהוֹן:</p>	<p>וְאִם־הִלִּיא אָבִיהָ אֹתָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל־נִדְרֶיהָ וְאָסְרֶיהָ אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם וַיְהִי־לָהּ כִּי־הִנִּיא אָבִיהָ אֹתָהּ:</p>
<p>And if she be married to a husband, 7 while her vows are upon her, or the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul;</p>	<p>וְאִם מִהְיָה תִּהְיֶה לְגִבֹּר וְאִם מִהְיָה תִּהְיֶה לְגִבֹּר וְנִדְרָהּ עָלֶיהָ אוֹ פִּירוּשׁ שְׁפוֹתֶיהָ דְאָסְרָת עַל נַפְשָׁהּ:</p>	<p>וְאִם־הָיוּ תִּהְיֶיהָ לְאִישׁ וּנִדְרֶיהָ עָלֶיהָ אוֹ מִבִּטָּא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ:</p>
<p>and her husband hear it, whatsoever day it be that he heareth 8 it, and hold his peace at her; then her vows shall stand, and her bonds wherewith she hath bound her soul shall stand.</p>	<p>וְשָׁמַע אִישָׁהּ בְּיוֹמָא דְשָׁמַע וְשָׁמַע אִישָׁהּ בְּיוֹמָא דְשָׁמַע וְהַחֲרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נִדְרֶיהָ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּמוּ:</p>	<p>וְשָׁמַע אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ וְהַחֲרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נִדְרֶיהָ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּמוּ:</p>
<p>But if her husband disallow her in the day that he heareth it, then he 9 shall make void her vow which is upon her, and the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul; and the LORD will forgive her.</p>	<p>וְאִם בְּיוֹמָא דְשָׁמַע בִּעְלָהּ וְאִם בְּיוֹמָא דְשָׁמַע בִּעְלָהּ אֲעֲדִי יִתְּהוֹן וּבִטִּיל יִתְּהוֹן דְּעָלֶיהָ וְיִתְּהוֹן פִּירוּשׁ שְׁפוֹתֶיהָ דְאָסְרָת עַל נַפְשָׁהּ וּמִן קֳדָם יי יִשְׁתַּבֵּחַ לָהּ:</p>	<p>וְאִם בְּיוֹם שָׁמַע אִישָׁהּ יִנִּיא אֹתָהּ וְהִפָּר אֶת־נִדְרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבִּטָּא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ וַיְהִי־לָהּ כִּי־ לָהּ:</p>

- (4) בבית אביה. צרשות אציה ואפילו אינה צציתו (שס): בנעוריה. ולא קטנה ולא צוגרת שהקטנה אין נדרה נדר והצוגרת אינה צרשותו של אציה להפר נדרה ואי זו היא קטנה אמרו רבותינו (גדה מה, ז) צת י"א שנה ויום אחד נדרה נצדקין. אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה נדרה נדר. צת י"ב שנה ויום אחד אינה צריכה להצדק:
- (6) ואם היא אביה אותה. אם מנע אותה מן הנדר כלומר שהפר לה. הנאה זו איני יודע מה היא כשהוא אומר ואם ציום שמוע אישה יניא אותה והפר הוא אומר הנאה זו הפרה (ספרי שס) ופשוטו לשון מניעה והסרה וכן (במדבר לב, ז) ולמה תניאון וכן (תהלים קמא, ה) שמן ראש אל יני ראשי וכן (במדבר יד, לד) וידעתם את תנאותי. את אשר סרתם מעלי: וד' יסלח לה. צמה הכתוב מדבר בצאשה שנדרה צנויר ושמע בעלה והפר לה והיא לא ידעה ועוצרת על נדרה ושותה יין ומטמאה למתים זו היא שצריכה סליחה ואף על פי שהוא מופר ואם המופרים צריכים סליחה קל וחומר לשאינן מופרים (ספרי):
- (7) ואם היו תהיה לאיש. זו ארוסה או אינו אלא נשואה כשהוא אומר ואם צית אישה נדרה הרי נשואה אמור וכאן בצארוסה וצא לחלוק צה שאציה ובעלה מפירין נדרה הפר האז ולא הפר הצעל או הפר האז הרי זה אינו מופר ואין צריך לומר אם קיים אחד מהם (שס. נדרים סז): ונדריה עליה. שנדרה צצית אציה ולא שמע צהן אציה ולא הופרו ולא הוקמו (ספרי שס):
- (8) ושמע אישה וגר. הרי לך שאם קיים הצעל שהוא קיים (שס):
- (9) והפר את נדרה אשר עליה. יכול אפילו לא הפר האז תלמוד לומר נעוריה צית אציה כל שנעוריה צרשות אציה

10	But the vow of a widow, or of her that is divorced, even every thing wherewith she hath bound her soul, shall stand against her.	וְנָדָר אֶלְמָנָה וְגִרוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ: וְנָדָר אֶרְמְלָא וּמְתָרְכָא כָּל דְּאָסְרַת עַל נַפְשָׁהּ קֵיִים עָלֶיהָ:	לוי
11	And if a woman vowed in her husband's house, or bound her soul by a bond with an oath,	וְאִם-בֵּית אִישָׁה נִדְרָה אֹ-אָסְרָה אָסֵר עַל-נַפְשָׁהּ אָסְרַת אָסֵר עַל נַפְשָׁהּ בְּקִיּוּם:	11
12	and her husband heard it, and held his peace at her, and disallowed her not, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she bound her soul shall stand.	וְשָׁמַע אִישָׁה וְהִחָרַשׁ לָהּ לֹא הִנֵּיא אֹתָהּ וְקָמוּ כָּל-נִדְרֶיהָ וְכָל-אָסֵר אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם: וְשָׁמַע בַּעַלָּהּ וְיִשְׁתַּוּק לָהּ לֹא אַעֲדִי יְתֵהוּן וְיִקְוֹמוּן כָּל נִדְרָהָ וְכָל אָסְרֵי דְּאָסְרַת עַל נַפְשָׁהּ יָקוּמוּן:	12
13	But if her husband make them null and void in the day that he heareth them, then whatsoever proceeded out of her lips, whether it were her vows, or the bond of her soul, shall not stand: her husband hath made them void; and the LORD will forgive her.	וְאִם בִּטְלָא וְיִבְטִיל יְתֵהוּן בַּעַלָּהּ בְּיוֹמָא דְּשָׁמַע כָּל אַפְקוּת שְׁפוּתָהָ לְנִדְרָהָ וּלְאָסֵר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּמוּן בַּעַלָּהּ בִּטְלִינוּן וּמִן קֳדָם ייִ יִשְׁתַּבֵּיחַ לָהּ:	13
14	Every vow, and every binding oath to afflict the soul, her husband may let it stand, or her husband may make it void.	כָּל-נִדָּר וְכָל-שְׁבַעַת אָסֵר לְעֵזַת נַפְשָׁהּ יִקְוֹמוּ וְאִישָׁה יִפְרֶנּוּ: כָּל נִדָּר וְכָל קִיּוּמַת אָסֵר לְסַגְפָּא נַפְשָׁהּ בַּעַלָּהּ יִקְוִימוּנוּ וּבַעַלָּהּ יִבְטִילֶנּוּן:	ישראל
15	But if her husband altogether hold his peace at her from day to day, then he causeth all her vows to stand, or all her bonds, which are upon her; he hath let them stand, because he held his peace at her in the day that he heard them.	וְאִם-הִחָרַשׁ יְחִרִישׁ לָהּ אִישָׁהּ מִיּוֹם אֶל-יּוֹם וְהָקִים אֶת-כָּל-נִדְרֶיהָ אֹ אוֹ אֶת-כָּל-אָסְרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הָקִים אֹתָם כִּי-הִחָרַשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ: וְאִם מִשְׁתַּק וְיִשְׁתַּוּק לָהּ בַּעַלָּהּ מִיּוֹם לְיוֹם וְיִקְוִים יֵת כָּל נִדְרָהָ אֹ אוֹ יֵת כָּל אָסְרָהָ דְּעָלָהּ קֵיִים יְתֵהוּן אַרְי שְׁתִּיק לָהּ בְּיוֹמָא דְּשָׁמַע:	15
16	But if he shall make them null and void after that he hath heard them, then he shall bear her iniquity.	וְאִם-הִפְרִי יִפְרִי אֹתָם אַחֲרֵי שָׁמְעוֹ וְנָשָׂא אֶת-עֲוֹנָהּ: וְאִם בִּטְלָא וְיִבְטִיל יְתֵהוּן בְּתֵר דְּשָׁמַע וְיִקְבִּיל יֵת חֻבָּה:	16

היא (קידושין יג. כחצות מו, ז):

(10) כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה. לפי שאינה לא צרשות אב ולא צרשות זעל וצאלמנה מן הנשואין הכתוב

מדבר. אצל אלמנה מן האירוסין מת הצעל נחרוקה וחזרה לרשות האב (ספרי קנד. נדרים סח, א):

(11) ואם בית אישה נדרה. צנשואה הכתוב מדבר (ספרי שס):

(14) כל נדר וכל שבועת אסר וגו'. לפי שאמר שהצעל מפר יכול כל נדרים צמשמע תלמוד לומר לענות נפש אינו מפר

אלא נדרי ענוי נפש צלצד. והם מפורשים צמסכת נדרים (עט, א):

(15) מיום אל יום. שלא תאמר מעת לעת לכך נאמר מיום אל יום ללמדך שאין מפר אלא עד שתחשך (שס עו, ז):

(16) אחרי שמעו. אחרי ששמעו וקיים שאמר אפשי צו וחזר והפר לה אפילו צו ציוס (ספרי קנו): ונשא את עונה. הוא

נכנס תחתיה. למדנו מכאן שהגורם תקלה לחצירו הוא נכנס תחתיו לכל עונשין:

17	These are the statutes, which the LORD commanded Moses, between a man and his wife, between a father and his daughter, being in her youth, in her father's house.	אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶלֶּיִן קִימֵיָא דְּפִקִּיד יְיָ יֵת אֶת־מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין אָבִא לְבִרְתּוֹ בְּרִבּוּתָהּ בֵּית אֲבִיהָ: (פ)	17
XXXI	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:	שני
2	'Avenge the children of Israel of the Midianites; afterward shalt thou be gathered unto thy people.'	נָקֶם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחֲרָיִךְ תֵּאסֵף אֶל־עַמִּיךָ: אֲתַפֶּרַע פּוֹרְעָנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן מִדְיָנָי בְּתֵר כֹּן תִּתְקַנֵּישׁ לְעַמֶּךָ:	2
3	And Moses spoke unto the people, saying: 'Arm ye men from among you for the war, that they may go against Midian, to execute the LORD'S vengeance on Midian.'	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הִחַלְצוּ מֵאִתְּכֶם אַנְשִׁים לְצָבָא וַיְהִיו עַל־מִדְיָן לְתֵת נִקְמַת־יְהוָה בְּמִדְיָן: וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם עָמָא לְמִימֹר זְרִיזוּ מִנְּכֹן גּוֹבְרִין לְחִילָא וַיְהִיו עַל מִדְיָן לְמִתֵּן פּוֹרְעָנוֹת דִּין עַמִּיה דִּי בְּמִדְיָן:	3
4	Of every tribe a thousand, throughout all the tribes of Israel, shall ye send to the war.'	אֵלֶּף לַמַּטֵּה אֵלֶּף לַמַּטֵּה לְכָל־מִטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלָחוּ לְצָבָא: אֵלֶּף לְשִׁבְטָא אֵלֶּף לְשִׁבְטָא לְכָל־שִׁבְטֵי דְיִשְׂרָאֵל תִּשְׁלָחוּן לְחִילָא:	4
5	So there were delivered, out of the thousands of Israel, a thousand of every tribe, twelve thousand armed for war.	וַיִּמְסְרוּ מֵאֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֵלֶּף לַמַּטֵּה שְׁנַיִם־עָשָׂר אֵלֶּף חֲלוּצֵי צָבָא: וְאֲתַבְּחֵרוּ מֵאֶלְפֵי דְיִשְׂרָאֵל אֵלֶּף לְשִׁבְטָא תְּרֵי עָשָׂר אֶלְפִין מְזֻרְזֵי חִילָא:	5
6	And Moses sent them, a thousand of every tribe, to the war, them and Phinehas the son of Eleazar the priest, to the war, with the holy vessels and the trumpets for the alarm in his hand.	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֵלֶּף לַמַּטֵּה לְצָבָא אֹתָם וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֱלֵעָזָר הַכֹּהֵן לְצָבָא וְכָל־הַקֹּדֶשׁ וְחֻצְצֹרוֹת תְּתַרְוֶנָּה בְּיָדוֹ: וַיִּשְׁלַח יְתָהוֹן מֹשֶׁה אֵלֶּף לְשִׁבְטָא לְחִילָא וַיְתָהוֹן וַיִּת פִּינְחָס בֶּר אֱלֵעָזָר כֹּהֵנָא לְחִילָא וּמִנֵּי קוֹדֶשָׁא וְחֻצְצֹרֹת יִבְקְבֹתָא בְּיָדֵיהּ:	6

(2) מאת המדינים. ולא מאת המואבים שהמואבים נכנסו לדבר מחמת יראה שהיו יראים מהם שיהיו שוללים אותם שלא נאמר אלא (דברים ז, ט) אל תתגר בם מלחמה. אבל מדינים נתעצרו על ריב לא להם. דבר אחר מפני צ' פרידות טובות שיש לי להוציא מהם רות המואביה ונעמה העמונית (צ"ק לח, ז):

(3) וידבר משה וגר. אף על פי ששמע שמיחתו תלויה בדבר עשה צמחה ולא איחר (ספרי קנו): החלצו. כתרגומו לשון חלוצי צבא מזויינים: אנשים. נדיקים וכן (שמות יז, ט) צחר לנו אנשים וכן (דברים א, טו) אנשים חכמים וידועים (תנחומא מטות ג). נקמת ד'. שהעומד כנגד ישראל כאלו עומד כנגד הקצ"ה (שם):

(4) לכל מטות ישראל. לרבות שבט לוי (ספרי שם):

(5) וימסרו. להודיען שצחן של רועי ישראל כמה הם חציצים על ישראל עד שלא שמעו צמיחתו מה הוא אומר (שמות יז, ד) עוד מעט וסקלוני ומשמעו שמיחת משה תלויה בנקמת מדין לא ראו ללכת עד שנמסרו על כרחן (ספרי שם):

(6) אותם ואת פינחס. מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כולם. ומפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר אמר הקצ"ה מי שהתחיל במלואו שהרג כזבי צח נור יגמור (תנחומא שם). דבר אחר שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו שנאמר (בראשית לז, לו) והמדינים מכרו אותו (ספרי שם) ומנין שהיה אמו של פנחס משל יוסף שנאמר (שמות ו, כה) מצנות פוטיאל מזרע יתרו שפיטס עגלים

- 7 And they warred against Midian, as the LORD commanded Moses; and they slew every male. וַיִּצְבְּאוּ עַל-מִדְיָן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָל-זָכָר:
- 8 And they slew the kings of Midian with the rest of their slain: Evi, and Rekem, and Zur, and Hur, and Reba, the five kings of Midian; Balaam also the son of Beor they slew with the sword. וְאֶת-מְלָכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל-חֳלָלֵיהֶם אֶת-אֵוִי וְאֶת-רֶקֶם וְאֶת-צֹר וְאֶת-חֹר וְאֶת-רִבְעָה חֲמִשָּׁת מְלָכֵי מִדְיָן וְאֵת בִּלְעָם בֶּן-בְּעֹר הָרְגוּ בַחֶרֶב:
- 9 And the children of Israel took captive the women of Midian and their little ones; and all their cattle, and all their flocks, and all their goods, they took for a prey. וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-נָשֵׁי מִדְיָן וְאֶת-טַפָּם וְאֵת כָּל-בְּהֶמְתָּם וְאֶת-כָּל-מִקְנֵהֶם וְאֶת-כָּל-חֵילָם בְּזָזוּ:
- 10 And all their cities in the places wherein they dwelt, and all their encampments, they burnt with fire. וְאֵת כָּל-עָרֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֵת כָּל-טִירֹתָם שָׂרְפוּ בָאֵשׁ:
- 11 And they took all the spoil, and all the prey, both of man and of beast. וַיִּקְחוּ אֶת-כָּל-הַשָּׁלָל וְאֵת כָּל-הַמָּלְקוֹחַ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה:

לעבודת אלילים ומזרע יוסף שפטפט צינרו. דבר אחר שהיה משוח מלחמה (סוטה מג, א): וכלי הקדש. זה הארון והניץ שהיה בלעם עמהם ומפריח מלכי מדין ככשפים והוא עצמו פורח עמהם הראה להם את הניץ שהשם חקוק בו והם נופלים לכך נאמר על חלליהם במלכי מדין שנופלים על החללים מן האויר וכן בצלעם כתיב (צספר יהושע יג, כב) אל חלליהם (תנחומא ד): בידו. צרשותו וכן (במדבר כא, כ) ויקח את כל ארצו מידו (ספרי קנז):

(8) חמשת מלכי מדין. וכי איני רואה שחמשה מנה הכתוב למה הוזקק לומר חמשת אלא ללמדך ששור כולם צענה והשוו כולם צפורענות. בלעם הלך שם ליטול שכר עשרים וארבעה אלף שהפיל מישראל צענתו ויצא ממדין לקראת ישראל ומשיאן ענה רעה אמר להם אם כשהייתם ששים רבוא לא יכולתם להם. ועכשיו צ"צ אלף אחס צאים להלם. נתנו לו שכרו משלם ולא קפחוהו (סס): בחרב. הוא בא על ישראל והחליף אומנתו באומנות שאין נושעים אלא צפיהם על ידי תפלה ובקשה. ובא הוא ותפש אומנותם לקללם בפיו אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות שבאין בחרב שנאמר (בראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה:

(10) שירתם. מקום פלטרין שלהם (ספרי סס) שהוא לשון מושב כומרים יודעי חוקיהם. דבר אחר לשון מושב שריהם כמו שמחורגם (ש"א ו, ח) סרני פלשתיס טורני פלשתיא:

(11) ויקחו את כל השלל וגו'. מגיד שהיו כשרים ודיקים ולא נחשדו על הגזל לשלוח יד בצוה שלא צרשות שנאמר את כל השלל וגו' ועליהם מפורש בקבלה (שה"ש ו, ו) שניך כעדר הרחלים וגו'. אף אנשי המלחמה שניך כולם נדיקים (ספרי סס): שלל. הן מטלטלין של מלבוש ומכשיתיין: בז. הוא ציז מטלטלין שאינם מכשיתיין: מלקוח. אדם ובהמה. ובמקום שכתוב שני אלל מלקוח שני באדם ומלקוח ובהמה:

- 12 And they brought the captives, and the prey, and the spoil, unto Moses, and unto Eleazar the priest, and unto the congregation of the children of Israel, unto the camp, unto the plains of Moab, which are by the Jordan at Jericho.
- 12 וַיָּבִיאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-עֶדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשְּׁבִי וְאֶת-הַמִּלְקוֹחַ וְאֶת-הַשְּׁלָל אֶל-הַמַּחֲנֶה אֶל-עֶרְבַת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-יַרְדֵּן יֶרֶחוֹ: (ס)
- 13 And Moses, and Eleazar the priest, and all the princes of the congregation, went forth to meet them without the camp.
- 13 וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל-נְשִׂאֵי הָעֵדָה לִקְרֹאתָם אֶל-מַחֲוִין לַמַּחֲנֶה:
- 14 And Moses was wroth with the officers of the host, the captains of thousands and the captains of hundreds, who came from the service of the war.
- 14 וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיל שְׂרֵי הָאֲלָפִים וְשְׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצִּבְאָה הַמִּלְחָמָה:
- 15 And Moses said unto them: 'Have ye saved all the women alive?
- 15 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הֲחַיִּיתֶם כָּל-נָקְבָה:
- 16 Behold, these caused the children of Israel, through the counsel of Balaam, to revolt so as to break faith with the LORD in the matter of Peor, and so the plague was among the congregation of the LORD.
- 16 הֵן הִנֵּה הָיוּ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבָּר בִּלְעָם לְמִסְר־מַעַל בִּיהִנֵּה עַל-דְּבַר-פְּעֹזֹר וַתְּהִי הַמִּגֶּפֶה בְּעֵדַת יְהוָה:
- 17 Now therefore kill every male among the little ones, and kill every woman that hath known man by lying with him.
- 17 וְעַתָּה הֲרֹגוּ כָּל-זָכָר בֶּטָף וְכָל-אִשָּׁה יוֹדַעַת אִישׁ לְמִשְׁכָּב זָכָר הֲרֹגוּ:
- 18 But all the women children, that have not known man by lying with him, keep alive for yourselves.
- 18 וְכָל הַטָּף בְּנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא-יָדְעוּ מִשְׁכָּב זָכָר הֲחִיו לָכֶם:

(13) ויצאו משה ואלעזר הכהן. לפי שראו את נערי ישראל יוצאים לחטוף מן הצהה (שס):

(14) ויקצף משה על פקודי החיל. ממונים על החיל ללמדך שכל סרחון הדור תלוי בגדולים שיש כח צידם למחות (שס):

(16) הן הגה. מגיד שהיו מכירין אותן. זו היא שנכשל פלוני זה (ספרי וזטא): בדבר בלעם. אמר להם אפילו אתם מכניסים כל המונות (ס"א האומות) שזעולס אין אתם יכולים להם שמא מרובים אתם מן המזרים שהיו שם מאות רכב צחור בואו ואשיאכם ענה. אלהיהם של אלו שונא ומה הוא וכו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קו, א) ובספרי (שס):

(17) וכל אשה יודעת איש. ראויה להזעל אף על פי שלא נזעלה ולפני הנץ העצירו והראויה להזעל פניה מוריקות (יצמות ס, ג): הרגו. למה חזר ואמר להפסיק הענין דצרי רבי ישמעאל שאם אני קורא הרגו כל זכר בטף וכל אשה יודעת איש וכל הטף בנשים וגו' איני יודע אם להרוג (וכל אשה יודעת) עם הזכרים או להחיות עם הטף לכך נאמר הרגו (ספרי קנו):

<p>19 And encamp ye without the camp seven days; whosoever hath killed any person, and whosoever hath touched any slain, purify yourselves on the third day and on the seventh day, ye and your captives.</p>	<p>וְאַתֶּן שָׂרוּ מִבֶּרֶא לְמִשְׁרִיתָא שִׁבְעָא יוֹמִין כָּל דְּקִטְל נַפְשָׁא וְכָל דְּקָרַב בְּקִטְלָא תִדּוֹן עֲלוּהִי בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה אֶתְּוֹן וּשְׁבִיכוֹן:</p>	<p>19 וְאַתֶּם חָנוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים כָּל הַיּוֹגֵם נֶפֶשׁ וְכָלֹּ נִגַּע בַּחֲלָל יִתְחַטְּאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם וּשְׁבִיכֵיכֶם:</p>
<p>20 And as to every garment, and all that is made of skin, and all work of goats' hair, and all things made of wood, ye shall purify.</p>	<p>וְכָל בְּגָד וְכָל כְּלִי-עוֹר וְכָל-מַעֲשֵׂה עֲזִים וְכָל-כְּלִי-עֵץ תִּתְחַטְּאוּ: (ס)</p>	<p>20 וְכָל-בְּגָד וְכָל-כְּלִי-עוֹר וְכָל-מַעֲשֵׂה עֲזִים וְכָל-כְּלִי-עֵץ תִּתְחַטְּאוּ: (ס)</p>
<p>21 And Eleazar the priest said unto the men of war that went to the battle: 'This is the statute of the law which the LORD hath commanded Moses:</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל-אֲנָשֵׁי הַצֵּבָא הַבָּאִים לְמִלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:</p>	<p>21 וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל-אֲנָשֵׁי הַצֵּבָא הַבָּאִים לְמִלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:</p>
<p>22 Howbeit the gold, and the silver, the brass, the iron, the tin, and the lead,</p>	<p>בָּרָם יֵת דְּהָבָא וִית פֶּסָפָא יֵת נְחָשָׁא יֵת בְּרֹזָלָא יֵת עִבְצָא וִית אַבְרָא:</p>	<p>22 אֲךְ אֶת-הַזָּהָב וְאֶת-הַכֶּסֶף אֶת-הַנְּחֹשֶׁת אֶת-הַבְּרֹזֶל אֶת-הַבַּדִּיל וְאֶת-הָעִפְרָת:</p>
<p>23 every thing that may abide the fire, ye shall make to go through the fire, and it shall be clean; nevertheless it shall be purified with the water of sprinkling; and all that abideth not the fire ye shall make to go through the water.</p>	<p>כָּל מִדְּעָם דְּמִתְעַל בְּנוֹרָא תַעֲבְרוּנִיהּ בְּנוֹרָא וְיִדְכִי בָרָם בְּמִי אֲדִיּוֹתָא יְתִדִי וְכָל דְּלֹא מִתְעַל בְּנוֹרָא תַעֲבְרוּנִיהּ בְּמִיָּא:</p>	<p>23 כָּל-דְּבָר אֲשֶׁר-יָבֵא בָאֵשׁ תַעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהָר אֲךְ בְּמִי נִדָּה יִתְחַטֵּא וְכָל אֲשֶׁר לֹא-יָבֵא בָאֵשׁ תַעֲבִירוּ בְּמִיָּם:</p>

(19) מחוץ למחנה. שלא יכנסו לעזרה: כל הורג נפש. רבי מאיר אומר זהורג בדבר המקבל טומאה הכתוב מדבר ולמדך הכתוב שהכלי מטמא אדם בחצורי המת כאלו נוגע במת עצמו או יכול אפילו זרק בו חץ והרגו תלמוד לומר וכל הנוגע בחלל מקיש הורג לנוגע מה נוגע על ידי חצוריו אף הורג על ידי חצוריו (ספרי חקת קכו): תחטאו. צמי נדה כדן שאר טמאי מתים שאף לדברי האומרים (יצמות ס, ב. סא, א) קברי עובדי גילולים אינן מטמאין צאהל שנאמר (יחזקאל לד, לא) ואתן לאני לאן מרעיתי אדם אתם אדם קרויין אדם ואין עובדי גילולים קרויין אדם. מודה הוא שהעובדי גילולים מטמאין במגע ובמשא שלא נאמר אדם אלא אצל טומאת אהלים שנאמר (במדבר יט, יד) אדם כי ימות צאהל: אהם ושביכם. לא שהנכרים מקבלין טומאה וצריכין הזאה אלא מה אדם בני ברית אף שזיכס כשיצאו לברית ויטמאו צריכין הזאה (ספרי קנו):

(20) וכל מעשה עזים. להביא כלי הקרנים והטלפים והעצמות (ת"כ. חולין כה, ב):

(21) ויאמר אלעזר הכהן וגו'. לפי שצא משה לכלל כעס צא לכלל טעות שנתעלמו ממנו הלכות גיעולי נכרים וכן אתה מואל צשמיני למלואים שנאמר (ויקרא י, יז) ויקצוף (משה) על אלעזר ועל איתמר צא לכלל כעס צא לכלל טעות וכן (במדבר כ, יא) צשמעו נא המורים ויך את הסלע על ידי הכעס טעה (ספרי טז): אשר צוה ד' וגו'. תלה ההוראה צרצו (שם):

(22) אף את הזהב וגו'. אף על פי שלא הזהיר לכס משה אלא על הלכות טומאה עוד יש להזהיר לכס על הלכות גיעול. ואף לשון מיעוט כלומר ממועטין אתם מלהשתמש בכלים אפילו לאחר טהרתן מטומאת המת עד שיטהרו מזליעת איסור נבלות. ורבותינו אמרו (יל"ש תשפ"ה) אף את הזהב לומר שצריך להעביר חלודה שלו קודם שיגיעלנו וזהו לשון אף שלא יהא שם חלודה אף המתכת יהיה כמות שהוא:

(23) כל דבר אשר יבא באש. לצלל צו כלום: תעבירו באש. כדרך ששמישו הגעלתו מה ששמישו על ידי חמין יגיעלנו בחמין ומה ששמישו על ידי כגון השפוד והאסכלה ילגנו צוור (ע"ז עה, ב): אף במי נדה יתחטא. לפי

24 And ye shall wash your clothes on the seventh day, and ye shall be clean, and afterward ye may come into the camp.'	וְתַחֲוִיוּן לְבוּשִׁיכוֹן בְּיוֹמָא הַשְּׁבִיעִי וְטַהַרְתֶּם וְאַחֲרַיִם תִּבְּאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: (ס)	24 וְכַבְּסֶתֶם בְּגֵדֵיכֶם בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטַהַרְתֶּם וְאַחֲרַיִם תִּבְּאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: (ס)
25 And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימֶר:	25 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
26 'Take the sum of the prey that was taken, both of man and of beast, thou, and Eleazar the priest, and the heads of the fathers' houses of the congregation;	קָבִיל יֵת חֹשֶׁבֶן דְּבִרְתָּ שְׂבִיָּא בְּאִנְשָׁא וּבְבִיעִירָא אֶתְּ וְאַלְעָזָר כְּהֵנָּא וְרִישֵׁי אֲבֹתָת כְּנִשְׁתָּא:	26 שָׂא אֶת רֹאשׁ מַלְקוֹת הַשְּׂבִי בְּאָדָם וּבְבִהֶמָּה אֶתְּ וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְרֹאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה:
27 and divide the prey into two parts: between the men skilled in war, that went out to battle, and all the congregation;	וְתַפְלִיג יֵת דְּבִרְתָּא בֵּין גִּוְכְּרֵי מְגִיחֵי קֶרְבָּא דְנִפְקוּ לַחִילָא וּבֵין כָּל כְּנִשְׁתָּא:	27 וְחֲצִיתְ אֶת־הַמְּלָקוֹת בֵּין תַּפְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיְצְאִים לַצָּבָא וּבֵין כָּל־הָעֵדָה:
28 and levy a tribute unto the LORD of the men of war that went out to battle: one soul of five hundred, both of the persons, and of the beeves, and of the asses, and of the flocks;	וְתַפְרִישׁ נְסִיבָא קֶדָם יְיָ מִן גִּוְכְּרֵי מְגִיחֵי קֶרְבָּא דְנִפְקוּ לַחִילָא חֲדָא נַפְשָׁא מִחֲמִישׁ מָאָה מִן אִנְשָׁא וּמִן תּוֹרֵי וּמִן חֲמֵרֵי וּמִן עֲנָא:	28 וְהִרְמֵת מִכֶּסֶּ לַיהוָה מֵאֵת אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיְצְאִים לַצָּבָא אֶחָד נֶפֶשׁ מִחֲמִישׁ הַמָּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבָּקָר וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־ הָעֲזָאן:
29 take it of their half, and give it unto Eleazar the priest, as a portion set apart for the LORD.	מִפְּלִגְוִתְהוֹן תִּסְבוּן וְתַתְּנוּן לְאַלְעָזָר כְּהֵנָּא אֶפְרָשׁוּתָא קֶדָם יְיָ:	29 מִמִּחְצֵיתֶם תִּקְחוּ וְנִתַּתְּהָ לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְהוָה:
30 And of the children of Israel's half, thou shalt take one drawn out of every fifty, of the persons, of the beeves, of the asses, and of the flocks, even of all the cattle, and give them unto the Levites, that keep the charge of the tabernacle of the LORD.'	וּמִפְּלִגּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּסְבּ חֶד דִּיתְחָד מִן חֲמִישִׁין מִן אִנְשָׁא מִן תּוֹרֵי מִן חֲמֵרֵי וּמִן עֲנָא מִכָּל בְּעִירָא וְתַתִּין יְתְּהוֹן לְלִיּוֹאֵי נִשְׁרֵי מִטְּרַת מִשְׁכְּנָא דִּי:	30 וּמִמִּחְצֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקְחוּ אֶחָדוֹ אֶחָד מִן־הַחֲמִישִׁים מִן־ הָאָדָם מִן־הַבָּקָר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הָעֲזָאן מִכָּל־הַבְּהֵמָה וְנִתַּתְּהָ אֵתֶם לְלִוִּים שְׂמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה:
31 And Moses and Eleazar the priest did as the LORD commanded Moses.	וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר כְּהֵנָּא כְּמָא דְּפִקִּיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה:	31 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

פשוטו חטוי זה לטערו מטומאת מת אמר להם זריכין הכלים גיעול לטהרם מן האיסור וחטוי לטהרן מן הטומאה. ורבותינו דרשו (שס) מכאן שאף להכשירן מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות ומי נדה הכתובים כאן דרשו מים הראויים לטבול צהם נדה. וכמה הם מ' סאה: וכל אשר לא יבא באש. כל דצר שאין תשמישו על ידי האור כגון כוסות וכלוחיות שתשמישן צונן ולא צלעו איסור: העבירו במים. מטבילו ודיו ודוקא כלי מתכות (שס):

(24) אל המחנה. למחנה שכינה שאין טמא מת טעון שילוח ממחנה לויה וממחנה ישראל (פסחים סו, ב):

(26) שא את ראש. קם את המשבון:

(27) וחצית את המלקוח בין תפשי המלחמה וגו'. חציו לאלו וחציו לאלו:

32	Now the prey, over and above the booty which the men of war took, was six hundred thousand and seventy thousand and five thousand sheep,	וַיְהִי הַמִּלְקוֹחַ יְתֵר הַבָּזוּ אֲשֶׁר בָּזְזוּ עִם הַצֹּבָא צֹאן שֵׁשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמִשָּׁת אֶלְפִים:	32
33	and threescore and twelve thousand beees,	וַיְהִי יְתֵר שְׁבָעִין וַתְּרִין אֶלְפִין:	33
34	and threescore and one thousand asses,	וַחֲמִרִי שְׁתֵּין וַחֵד אֶלְפִין:	34
35	and thirty and two thousand persons in all, of the women that had not known man by lying with him.	וַנִּפְשׁ אָדָם מִן-הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכָּב זָכָר כָּל-נֶפֶשׁ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף:	35
36	And the half, which was the portion of them that went out to war, was in number three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep.	וַתְּהִי הַמִּחְצָה חֶלֶק הַיֹּצְאִים בַּצֹּבָא מִסֵּפֶר הַצֹּאן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְשִׁבְעַת אֶלְפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	36
37	And the LORD'S tribute of the sheep was six hundred and threescore and fifteen.	וַיְהִי הַמֶּכֶס לַיהוָה מִן-הַצֹּאן שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמִשׁ וְשִׁבְעִים:	37
38	And the beees were thirty and six thousand, of which the LORD'S tribute was threescore and twelve.	וַיְהִי שְׁשָׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמֶכֶס לַיהוָה שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים:	38
39	And the asses were thirty thousand and five hundred, of which the LORD'S tribute was threescore and one.	וַחֲמִרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וּמֶכֶס לַיהוָה אֶחָד וּשְׁשִׁים:	39
40	And the persons were sixteen thousand, of whom the LORD'S tribute was thirty and two persons.	וַנִּפְשׁ אָדָם שְׁשָׁה עָשָׂר אֶלֶף וּמֶכֶס לַיהוָה שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים נֶפֶשׁ:	40
41	And Moses gave the tribute, which was set apart for the LORD, unto Eleazar the priest, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-מֶכֶס תְּרוּמַת יְהוָה לְאֵלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צֻוְּהָ יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:	41

(32) ויהי המלקוח יתר הבזו. לפי שלא נטעו להרים מכס מן המטלטלין אלא מן המלקוח כתב את הלשון הזה ויהי המלקוח שצא לכלל חלוקה ולכלל מכס שהיה עודף על צו המטלטלין אשר צונו עס הכבד איש לו ולא צא לכלל חלוקה מספר הצאן וגו'.

- 42 And of the children of Israel's half, which Moses divided off from the men that warred—
וממחצית בני ישראל אשר חצה משה מן המלחמה לחילא:
חצה משה מן המלחמה לחילא:
- 43 now the congregation's half was three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep,
ותהי מחצת העדה מן הצאן שלש מאות אלף ושלשים אלף שבעת אלפים וחמש מאות:
שלש מאות אלף ושלשים אלף שבעת אלפים וחמש מאות:
- 44 and thirty and six thousand beees, ובקר ששה ושלשים אלף:
ותורי תלתין ושתא אלפין:
- 45 and thirty thousand and five hundred asses, וחמרים שלשים אלף וחמש מאות:
וחמרי תלתין אלפין וחמש מאות:
- 46 and sixteen thousand persons— ונפש אדם ששה עשר אלף:
ונפשא דאנשא שתת עשר אלפין:
- 47 even of the children of Israel's half, Moses took one drawn out of every fifty, both of man and of beast, and gave them unto the Levites, that kept the charge of the tabernacle of the LORD; as the LORD commanded Moses.
ויקח משה ממחצת בני ישראל את האחד אחד מן החמשים מן האדם ומן הבהמה ויתן אתם ללוים שמרי משמרת משכן יהוה כאשר צוה יהוה את משה:
ונסיב משה מפלגות בני ישראל ית דאחד חד מן חמשים מן אנשא ומן בעירא ויהב יתהון ללווי נטרי מטרת משכנא דיי כמא דפקיד יי ית משה:
- 48 And the officers that were over the thousands of the host, the captains of thousands, and the captains of hundreds, came near unto Moses;
ויקרבו אל משה הפקדים אשר לאלפי הצבא שרי האלפים ושרי המאות:
וקריבו לות משה דממונן על אלפי חילא רבני אלפי ורבני מאותא:
- 49 and they said unto Moses: 'Thy servants have taken the sum of the men of war that are under our charge, and there lacketh not one man of us.
ויאמרו אל משה עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא נפקד ממנו איש:
ואמרו למשה עבדך קבילו ית חושבן גוברי מגיחי קרבא דעמנא ולא שגא מננא אנש:

(42) וממחצית בני ישראל אשר חצה משה. לעדה. והוציאה להם מן האנשים הנלחמים:

(43) ותהי מחצת העדה. כך וכן:

(47) ויקח משה וגר:

(48) הפקודים. הממונים:

(49) ולא נפקד. ולא נחסר ותרגומו ולא שגא אף הוא כלשון חסרון כמו (בראשית לא, לט) אנכי אחטנה תרגומו דהוה שגיא ממנינא וכן (שמואל א כ, יח) כי יפקד מושבך. יחסר מקום מושבך. איש הרגיל לישב שם וכן (שם כז) ויפקד מקום דוד. נחסר מקומו ואין איש יושב שם:

50	And we have brought the LORD'S offering, what every man hath gotten, of jewels of gold, armlets, and bracelets, signet-rings, ear-rings, and girdles, to make atonement for our souls before the LORD.'	וּנְקִיבִיב אֶת־קֶרְבֵּן יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְּלִי־זָהָב אֲצַעְדָּהּ וְצִמִּיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה:	50
51	And Moses and Eleazar the priest took the gold of them, even all wrought jewels.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאַתָּם כָּל כְּלֵי מַעֲשֶׂה: דְּעוּבָדָא:	51
52	And all the gold of the gift that they set apart for the LORD, of the captains of thousands, and of the captains of hundreds, was sixteen thousand seven hundred and fifty shekels.—	וַיְהִי כָל־זָהָב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הָרִימוּ לַיהוָה שֵׁשֶׁה עָשָׂר אֶלֶף שֶׁבַע־מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת:	52
53	For the men of war had taken booty, every man for himself.—	גּוֹבֶרֶן דְּחִילָא בְּזוּ גִבֹר אֲנָשֵׁי הַצָּבָא בְּזֹזוּ אִישׁ לֹו: לְנַפְשִׁיה:	53
54	And Moses and Eleazar the priest took the gold of the captains of thousands and of hundreds, and brought it into the tent of meeting, for a memorial for the children of Israel before the LORD.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאַתָּה שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיָּקְרוּן לִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי יְהוָה: (פ)	54
XXXII	Now the children of Reuben and the children of Gad had a very great multitude of cattle; and when they saw the land of Jazer, and the land of Gilead, that, behold, the place was a place for cattle,	וּבְעִיר סְגִי הָיָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וּלִבְנֵי גָד תַּקִּיף לַחֲדָא וַחֲזוּ יַת אֶרֶע יַעֲזֹר וַיַּת אֶרֶע גִּלְעָד וְהָא אַתְרָא אַתְר כְּשֶׁר לְבֵית בְּעִיר:	ששי (שלישי)
2	the children of Gad and the children of Reuben came and spoke unto Moses, and to Eleazar the priest, and unto the princes of the congregation, saying:	וַיָּבִאוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר:	2
3	'Ataroth, and Dibon, and Jazer, and Nimrah, and Heshbon, and Elealeh, and Sebam, and Nebo, and Beon,	עֲטָרוֹת וְדִיבֹן וַיַּעֲזֹר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבֹּן וְאֶלְעָלָה וְשֶׁבַם וְנָבֹו וּבְעֹן:	3
לכומר. דפוס של בית הרחם לכפר על הרפור הלז של צנות מדין:		(50) אצעדה. אלו צמידים של רגל: וצמיד. של יד: עגיל. נזמי ארון: וכומז. דפוס של בית הרחם לכפר על	

<p>the land which the LORD smote 4 before the congregation of Israel, is a land for cattle, and thy servants have cattle.'</p>	<p>אֶרֶץ דְּמָחָא יִי יֵת יִתְבָּהָא קֳדָם כְּנָשָׁתָא דִּישְׂרָאֵל אֶרֶץ כְּשָׂרָא לְבֵית בְּעִיר הִיא וּלְעִבְדֵיךָ מִקְנֶה: (ס)</p>	<p>הָאֶרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה לִפְנֵי 4 עֲבַדְתָּ יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקְנֶה הִיא וּלְעִבְדֵיךָ מִקְנֶה: (ס)</p>
<p>And they said: 'If we have found 5 favour in thy sight, let this land be given unto thy servants for a possession; bring us not over the Jordan.'</p>	<p>וַאֲמָרוּ אִם אֲשַׁכְנָא רַחֲמִין בְּעֵינֶיךָ תַּתִּיב אֶרֶץ הָדָא לְעִבְדֵיךָ לְאַחְסָנָא לֹא תַעֲבִרְנָא יֵת יַרְדֵּנָא:</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ אִם-מִצָּאֵנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ 5 יִתֵּן אֶת-הָאֶרֶץ הַזֹּאת לְעִבְדֶיךָ לְאַחְזָהּ אֶל-תַּעֲבִרְנוּ אֶת- הַיַּרְדֵּן:</p>
<p>And Moses said unto the children 6 of Gad and to the children of Reuben: 'Shall your brethren go to the war, and shall ye sit here?</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יֵבְאוּ לְמִלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה:</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד 6 וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יֵבְאוּ לְמִלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה:</p>
<p>And wherefore will ye turn away 7 the heart of the children of Israel from going over into the land which the LORD hath given them?</p>	<p>וְלָמָּה (כ' תַּנְאוּן) [ק' תַּנְיָאוֹן] וְיָשָׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֵבֶר אֶל- הָאֶרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:</p>	<p>וְלָמָּה (כ' תַּנְאוּן) [ק' תַּנְיָאוֹן] 7 אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֵבֶר אֶל- הָאֶרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:</p>
<p>Thus did your fathers, when I sent 8 them from Kadesh-barnea to see the land.</p>	<p>כָּדִין עָבְדוּ אֶבְרָהָם כֹּד שְׁלָחִית יְהוֹנָן מִרְקָם גִּיָּאָה לְמַחֲזֵי יֵת אֶרֶץ:</p>	<p>כָּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְחִי אֹתָם 8 מִקְדָּשׁ בְּרַנֵּעַ לִרְאוֹת אֶת- הָאֶרֶץ:</p>
<p>For when they went up unto the 9 valley of Eshcol, and saw the land, they turned away the heart of the children of Israel, that they should not go into the land which the LORD had given them.</p>	<p>וּסְלִיקוּ עַד נַחְלָא דְאַתְכֵּלָא וַחֲזוּ יֵת אֶרֶץ וְאוּנְיָאוּ יֵת לְפָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דְּלֹא לְמִיעַל לְאֶרֶץ דִּיהָב לְהוֹן יִי:</p>	<p>וַיַּעֲלוּ עַד-נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיֵּרְאוּ 9 אֶת-הָאֶרֶץ וַיִּנְיָאוּ אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבָלְתִּי-בָא אֶל-הָאֶרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:</p>
<p>And the LORD'S anger was kindled 10 in that day, and He swore, saying:</p>	<p>וַתִּקְרַף רֹגֶזָא דִּי בְיוֹמָא הַהוּא וַקִּיִּים לְמִימֶר:</p>	<p>וַיִּחַר-אַף יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא 10 וַיִּשְׁבַּע לֵאמֹר:</p>
<p>Surely none of the men that came 11 up out of Egypt, from twenty years old and upward, shall see the land which I swore unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob; because they have not wholly followed Me;</p>	<p>אִם יַחֲזוּן גּוֹבְרִיָא דְסְלִיקוּ מִמִּצְרַיִם מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא יֵת אֶרֶץ דְּקִיָּמִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אֲרִי לֹא אֲשַׁלְּמוּ בְּתֵר דְּחִלְתִּי:</p>	<p>אִם-יֵרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֲלִים 11 מִמִּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָה אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב כִּי לֹא-מָלְאוּ אַחֲרַי:</p>

(3) עטרות ודיבון וגר. מארץ סיחון ועוג היו:

(6) האחיכם. לשון תמימה הוא:

(7) ולמה תניאון. תסירו ותמניעו לכם מעבור שיהיו סבורים שאתם יראים לעבור מפני המלחמה וחוזק הערים והעם:

(8) מקדש ברנע. כך שמה ושני קדש היו:

- 12 save Caleb the son of Jephunneh the Kenizzite, and Joshua the son of Nun; because they have wholly followed the LORD.
- 12 בלְתִי כָלֵב בֶּן־יִפְנֶה הַקֵּנִזִּי וְיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון כִּי מָלְאוּ אַחֲרָי וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון אֲשֶׁלִּימוּ יְהוָה:
- 13 And the LORD'S anger was kindled against Israel, and He made them wander to and fro in the wilderness forty years, until all the generation, that had done evil in the sight of the LORD, was consumed.
- 13 וַיַּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְעַם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־תָּם כָּל־הַדּוֹר הָעֹשֶׂה הָרָע בְּעֵינֵי יְהוָה:
- 14 And, behold, ye are risen up in your fathers' stead, a brood of sinful men, to augment yet the fierce anger of the LORD toward Israel.
- 14 וְהִנֵּה קָמְתָם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תִּרְבּוֹת אֲנָשִׁים חַטָּאִים לַסִּפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף־יְהוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל:
- 15 For if ye turn away from after Him, He will yet again leave them in the wilderness; and so ye will destroy all this people.'
- 15 כִּי תִשׁוּבוּ מֵאַחֲרָיו וְיָסַף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בַּמִּדְבָּר וְשַׁחַתְתֶּם לְכָל־הָעָם הַזֶּה: (ס)
- 16 And they came near unto him, and said: 'We will build sheepfolds here for our cattle, and cities for our little ones;
- 16 וַיָּגִשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גִדְרֹת צֹאן נִבְנֶה לְמִקְנֵנוּ פָּה וְעָרִים לְטַפְּנוּ:
- 17 but we ourselves will be ready armed to go before the children of Israel, until we have brought them unto their place; and our little ones shall dwell in the fortified cities because of the inhabitants of the land.
- 17 וְאִנְחֵנוּ נִחְלָץ חֲשִׁים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם־הִבִּיאֲנָם אֶל־מְקוֹמָם וְיָשָׁב טַפְּנוּ בְּעָרֵי הַמְּבֻצָּר מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:
- 18 We will not return unto our houses, until the children of Israel have inherited every man his inheritance.
- 18 לֹא נָשׁוּב אֶל־בְּתֵינוּ עַד הִתְנַחֲל' בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ:

(12) הקב"ה. חורגו של קנז היה וילדה לו אמו של כלז את עתניאל (סוטה יא, ז):

(13) וינעם. ויטלטלם. מן נע ונד (ס"א וטלטלם צנע ונד):

(14) לספוט. כמו (ישעיה כט, ה) ספו שנה על שנה (ירמיה ז, כא) עולותיכם ספו וגו' לשון תוספת:

(16) נבנה למקננו פה. חסים היו על ממונם יותר מצניהם וצנוניהם שהקדימו מקניהם לטפם. אמר להם לא כן עשו

העיקר עיקר והטפל טפל צנו לזכרם ערים לטפכם ואחר כך גדרות לזאנכם (תנחומא ז):

(17) ואנחנו נחלץ חשים. נזדיין מהירים כמו (ישעיה ח, ה) מהר שלל חש צו (שם ה, יט) ימהר יחשה: לפני בני

ישראל. צראשי גייסות. מתוך שגבורים היו. שכן נאמר צגד (דברים לג, כ) וטרף זרוע אף קדקד ואף משה חזר ופירש להם

צאלה הדברים (שם ג, יח) ואזו אחכם צעת ההיא וגו' חלוצים תעצרו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל. וציריחו כתיב (יהושע

ו, יג) והחלוץ הולך לפניו זה ראונו וגד שקיימו תנאים: וישב טפנו. צעודנו אלל אחינו: בערי המבצר. שנזנה

עכשיו:

<p>19 For we will not inherit with them on the other side of the Jordan, and forward, because our inheritance is fallen to us on this side of the Jordan eastward.'</p>	<p>אָרִי לֹא נַחֲסִין עִמָּהוֹן מֵעֲבָרָא לִירְדֵּנָא וְלִהְלָאָה אָרִי קִבִּילָנָא אַחֲסִנְתָּנָא לָנָא מֵעֲבָרָא לִירְדֵּנָא מִדְּנִחָא:</p>	<p>19 כִּי לֹא נִחְלֹא אִתָּם מֵעֲבַר לִירְדֵּן וְלִהְלָאָה כִּי בָּאָה נִחְלִתְנוּ אֵלֵינוּ מֵעֲבַר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה: (פ)</p>
<p>20 And Moses said unto them: 'If ye will do this thing: if ye will arm yourselves to go before the LORD to the war,</p>	<p>וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אִם תַּעֲבֹדוּן יֵת פִּתְגָמָא הַדִּין אִם תִּזְדָּרְיוּן קֳדָם עָמָא דִּי לִקְרָבָא:</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם-תַּעֲשׂוּן אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה אִם-תִּתְחַלְצוּ לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה:</p>
<p>21 and every armed man of you will pass over the Jordan before the LORD, until He hath driven out His enemies from before Him,</p>	<p>וְיַעֲבֹר לְכוּן כָּל דְּמִזְרֵי יֵת יִרְדֵּנָא קֳדָם עָמָא דִּי עַד דִּיתְרִיד יֵת בְּעָלֵי דְבִבּוּהֵי מִן קֳדָמוּהֵי:</p>	<p>21 וְעַבְר לָכֶם כָּל-חַלּוּץ אֶת-הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוּ אֶת-אֹיְבֵיו מִפְּנֵיו:</p>
<p>22 and the land be subdued before the LORD, and ye return afterward; then ye shall be clear before the LORD, and before Israel, and this land shall be unto you for a possession before the LORD.</p>	<p>וְתִתְּכַבֵּשׁ אֶרֶעָא קֳדָם עָמָא דִּי וְכִתְר כִּן תִּתּוּבּוּן וְתִהְיוּן זָכָאִין קֳדָם יי וּמִיִּשְׂרָאֵל וְתִהְיִי אֶרֶעָא הָדָא לְכוּן לְאַחֲסָנָא קֳדָם יי:</p>	<p>22 וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחֲר תָּשׁוּבוּ וְהִיִּיתֶם נְקִיִּים מִיְּהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְאַחֲזָה לִפְנֵי יְהוָה:</p>
<p>23 But if ye will not do so, behold, ye have sinned against the LORD; and know ye your sin which will find you.</p>	<p>וְאִם לֹא תַעֲבֹדוּן כִּן הָא חֲבִיתוּן קֳדָם יי וְדַעו חֻבִּתְכוּן דִּתְשַׁכַּח יִתְכוּן:</p>	<p>23 וְאִם-לֹא תַעֲשׂוּן כִּן הִנֵּה חֲטֹאתֶם לַיהוָה וְדַעו חֲטֹאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם:</p>
<p>24 Build you cities for your little ones, and folds for your sheep; and do that which hath proceeded out of your mouth.'</p>	<p>בְּנוּ לָכֶם קְרוּוֹן לְטַפְלְכוּן וְחֻטְרִין לְעֹנְכוּן וְיִדְיֹפֹק מִפּוֹמְכוּן תַּעֲבֹדוּן:</p>	<p>24 בְּנוּ-לָכֶם עָרִים לְטַפְלְכֶם וּגְדֵרֹת לְצֹנְאֲכֶם וְהִיצָא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ:</p>
<p>25 And the children of Gad and the children of Reuben spoke unto Moses, saying: 'Thy servants will do as my lord commandeth.</p>	<p>וַאֲמַר בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמֹשֶׁה לְמִימַר עֲבָדְךָ יַעֲבֹדוּן כְּמָא דְרַבּוּנֵי מִפְּקִיד:</p>	<p>25 וַיֹּאמֶר בְּנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבָדְךָ יַעֲשׂוּ כַאֲשֶׁר אֲדֹנִי מִצְוֶה:</p>
<p>26 Our little ones, our wives, our flocks, and all our cattle, shall be there in the cities of Gilead;</p>	<p>טַפְלָנָא נְשָׂאנָא וְכָל בְּעִירָנָא יִהְיוּן תַּמָּן בְּקִרְוֵי גִלְעָד:</p>	<p>26 טַפְּנוּ נְשֵׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל-בְּהֵמָתָנוּ יִהְיוּ-שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:</p>

(19) מעבר לירדן וגו'. צעזר המערצי: כי באה נחלתנו. כזר קצלונו צעזר המזרחי:
(24) לצנאכם. תיבה זו מגזרת (תהליס ח, ח) ננה ואלפים כלס. שאין זו אל"ף מפסיק בין נון לזד"י ואל"ף שצא כאן אחר הנו"ן במקום ה"א של ננה הוא. מיסודו של רבי משה הדרשן למדתי כן: והיצא מפיכם תעשו. לגזרה. שקצלתם עליכם לעבור למלחמה עד כזו וחלוק שמה לא בקש מהם אלא ונכזשה ואחר תשובו והם קצלו עליהם עד התנחל הרי הוסיפו להעכזש שזע שחלקו וכן עשו:
(25) ויאמר בני גד. כולם כאיש אחד:

27 but thy servants will pass over, every man that is armed for war, before the LORD to battle, as my lord saith.'

28 So Moses gave charge concerning them to Eleazar the priest, and to Joshua the son of Nun, and to the heads of the fathers' houses of the tribes of the children of Israel.

29 And Moses said unto them: 'If the children of Gad and the children of Reuben will pass with you over the Jordan, every man that is armed to battle, before the LORD, and the land shall be subdued before you, then ye shall give them the land of Gilead for a possession;

30 but if they will not pass over with you armed, they shall have possessions among you in the land of Canaan.'

31 And the children of Gad and the children of Reuben answered, saying: 'As the LORD hath said unto thy servants, so will we do.

32 We will pass over armed before the LORD into the land of Canaan, and the possession of our inheritance shall remain with us beyond the Jordan.'

33 And Moses gave unto them, even to the children of Gad, and to the children of Reuben, and unto the half-tribe of Manasseh the son of Joseph, the kingdom of Sihon king of the Amorites, and the kingdom of Og king of Bashan, the land, according to the cities thereof with their borders, even the cities of the land round about.

34 And the children of Gad built Dibon, and Ataroth, and Aroer;

27 וְעַבְדֵי יְהוָה יַעֲבֹרוּ כָּל-חֲלוּץ צָבָא לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אֲדַנִּי דָּבָר:

28 וַיִּצַּו לָהֶם מֹשֶׁה אֶת אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן וְאֶת-רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

29 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם-יַעֲבֹרוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי-רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת-הַיַּרְדֵּן כָּל-חֲלוּץ לְמַלְחָמָה לִפְנֵי יְהוָה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וְנָתַתֶּם לָהֶם אֶת-אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאֻחֻזָּה:

30 וְאִם-לֹא יַעֲבֹרוּ חֲלוּצִים אִתְּכֶם וְנֶאֱחָזוּ בְּתוֹכְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:

31 וַיַּעֲנוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דָּבָר יְהוָה אֵל-עַבְדֶּיךָ כֹּן נַעֲשֶׂה:

32 נַחֲנוּ נַעֲבֹר חֲלוּצִים לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאֶתְנוּ אֲחֻזַּת נַחֲלָתָנוּ מֵעַבְרָ לַיַּרְדֵּן:

33 וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לִבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְחֻצֵּי שִׁבְטֵי מְנַשֶּׁה בֶּן-יוֹסֵף אֶת-מַמְלַכַת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְאֶת-מַמְלַכַת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאֶרֶץ לְעִרְיָהּ בְּגִבְלֹת עָרֵי הָאֶרֶץ סָבִיב:

34 וַיִּבְנוּ בְנֵי-גָד אֶת-דִּיבּוֹן וְאֶת-עַטְרוֹת וְאֶת עֲרוֹר:

(28) ויצו להם. כמו עליהם ועל מנאס מינה אלעזר ויהושע. כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם:

(32) ואתנו אחוזת נחלתנו. כלומר צידנו ונרשותנו מהי אחוזת נחלתנו מעבר הזה:

35	and Atroth-shophan, and Jazer, and Jogbehah;	וְאֶת־עֲטֹרֶת שׁוֹפָן וְאֶת־יַעְזֹר וְיִגְבֵּהָהּ:	וְיִתְּנוּ עֲטֹרוֹת שׁוֹפָן וְיִתְּנוּ יַעְזֹר וְיִגְבֵּהָהּ:
36	and Beth-nimrah, and Beth-haran; fortified cities, and folds for sheep.	וְאֶת־בֵּית נִמְרָה וְאֶת־בֵּית הָרָן עָרֵי מִבְצָר וּגְדֹלֶת צֹאן:	וְיִתְּנוּ בֵּית נִמְרָה וְיִתְּנוּ בֵּית הָרָן קְרוֹנוֹן כְּרִיכָן וְחֲטָרִין דְּעֹאֵן:
37	And the children of Reuben built Heshbon, and Elealeh, and Kiriathaim;	וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ אֶת־חֶשְׁבוֹן וְאֶת־אֶלְעָלָא וְאֶת־קִרְיַתַּיִם:	וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ יֵת חֶשְׁבוֹן וְיֵת אֶלְעָלָא וְיֵת קִרְיַתַּיִם:
38	and Nebo, and Baal-meon—their names being changed—and Sibmah; and gave their names unto the cities which they builded.	וְאֶת־נְבוֹ וְאֶת־בְּעֵל מְעוֹן מוֹסֶבֶת שֵׁם וְאֶת־שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁמֹת הָעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ:	וְיִתְּנוּ נְבוֹ וְיִתְּנוּ בְּעֵל מְעוֹן מִקְפָּן שְׁמָהֶן וְיִתְּנוּ שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁמֹת יֵת שְׁמֹתָהּ קְרוֹנוֹיָא דְּבָנוּ:
39	And the children of Machir the son of Manasseh went to Gilead, and took it, and dispossessed the Amorites that were therein.	וַיֵּלְכוּ בְנֵי מַכִּיר בֶּן־מְנַשֶּׁה גִלְעָדָה וַיִּלְכְּדָהּ וַיּוֹרֶשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־בָּהּ:	וַאֲזָלוּ בְנֵי מַכִּיר בֶּר מְנַשֶּׁה לְגִלְעָד וּכְבָּשׁוּהָ וַתִּרְיֶךְ יֵת אֱמֹרִיָּה דְּבָהּ:
40	And Moses gave Gilead unto Machir the son of Manasseh; and he dwelt therein.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־גִּלְעָד לְמַכִּיר בֶּן־מְנַשֶּׁה וַיָּשָׁב בָּהּ:	וַיִּהְיֶה מֹשֶׁה יֵת גִּלְעָד לְמַכִּיר בֶּר מְנַשֶּׁה וַיִּתֵּיב בָּהּ:
41	And Jair the son of Manasseh went and took the villages thereof, and called them Havvoth-jair.	וַיֵּאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה הַלֵּךְ וַיִּלְכְּדֵם וַיִּקְרָא אֹתָהֶן חֲוֹת יֵאִיר:	וַיֵּאִיר בֶּר מְנַשֶּׁה אֶזֶל וּכְבָּשׁ יֵת כְּפָרְנִיהוֹן וַיִּקְרָא יֵתָהוֹן כְּפָרְנִי יֵאִיר:
42	And Nobah went and took Kenath, and the villages thereof, and called it Nobah, after his own name.	וַנְּבַח הַלֵּךְ וַיִּלְכְּדֵם וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח בְּשֵׁמוֹ (פ)	וַנְּבַח אֶזֶל וּכְבָּשׁ יֵת קֶנַת וַיִּתְּנוּ כְּפָרְנִיהָ וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח בְּשֵׁמִיהָ:

The Haftarah is Jeremiah 1:1 – 2:3 on page 205. This Haftarah is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

(36) ערי מבצר וגדרות צאן. זה סוף הפסוק מוסב על תחלת הענין ויבנו בני גד את הערים הללו להיות ערי מצור וגדרות לאן:

(38) ואת נבו ואת בעל מעון מוסבת שם. נבו ובעל מעון שמות עבודת אלילים הם והיו האמוריים קורים עריהם על שם עבודת אלילים שלהם ובני ראובן הסבו את שמות לשמות אחרים וזהו מוסבות שם נבו ובעל מעון מוסבות לשם אחר: ואת שבמה. בנו שבמה והיא שבמה האמורה למעלה (לעיל ג):

(39) ויורש. כתרמומו ותרין. שמיצת רי"ש משמשת שמי חלוקות לשון ירשה ולשון הורשה שהוא טירוד ותיכון:

(41) חותיהם. כפרניהם. ויקרא אתהן חות יאיר. לפי שלא היו לו בנים קראם בשמו לזכרון:

(42) ויקרא לה נבא. לה אינו מפיק ה"א וראיתי צימודו של רבי משה הדרשן לפי שלא נתקיים לה שם זה לפיכך הוא רפה. שמשמע מדרשו כמו לא. ותמהני מה ידרוש בשתי חיצות הדומות לה (רות ב, יד) ויאמר לה בועז (זכריה ה, יא) לבנות לה בית:

XXXIII	<p>These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron.</p>	<p>אלֹהֵי מִסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְיָתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:</p>	מסעי
2	<p>And Moses wrote their goings forth, stage by stage, by the commandment of the LORD; and these are their stages at their goings forth.</p>	<p>וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמִסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מִסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:</p>	2
3	<p>And they journeyed from Rameses in the first month, on the fifteenth day of the first month; on the morrow after the passover the children of Israel went out with a high hand in the sight of all the Egyptians,</p>	<p>וַיִּסְעוּ מֵרַעַמְסֵס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִישֶׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָל־מִצְרַיִם:</p>	3
4	<p>while the Egyptians were burying them that the LORD had smitten among them, even all their first-born; upon their gods also the LORD executed judgments.</p>	<p>וּמִצְרַיִם מִקְבְּרִים אֶת אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבְאֵלֵהֶם עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים:</p>	לוי
5	<p>And the children of Israel journeyed from Rameses, and pitched in Succoth.</p>	<p>וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעַמְסֵס וַיַּחֲנוּ בְּסֻכֹּת:</p>	5
6	<p>And they journeyed from Succoth, and pitched in Etham, which is in the edge of the wilderness.</p>	<p>וַיִּסְעוּ מִסֻּכֹּת וַיַּחֲנוּ בְּאֵתָם בְּקֶצֶה הַמִּדְבָּר:</p>	6
7	<p>And they journeyed from Etham, and turned back unto Pihahiroth, which is before Baal-zephon; and they pitched before Migdol.</p>	<p>וַיִּסְעוּ מֵאֵתָם וַיָּשָׁב עַל־פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בַעַל צִפּוֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל:</p>	ישראל

(1) אלה מסעי. למה נכתבו המסעות הללו. להודיע חסדיו של מקום. שאף על פי שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר לא תאמר שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה. שהרי אין כאן אלא ארבעים ושנים מסעות. לא מהם י"ד שכולם היו בשנה ראשונה קודם גזירה. משנסעו מרעמסס עד שצאו לרתמה. שמשם נשתלחו המרגלים שנאמר (במדבר יב, טז) ואחר נסעו העם מחצרות וגו' (שם יג, ז) שלח לך אנשים וגו'. וכאן הוא אומר ויסעו מחצרות ויחנו ברתמה למדת שהוא במדבר פארן ועוד הולך משם ח' מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר ההר עד ערבות מואב בשנת הארבעים נמצא שכל שמנה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זה מיסודו של רבי משה הדרשן. ורבי תנחומא (מסעי ג. במדבר רבה) דרש צו דרשה אחרת משל למלך שהיה בנו חולה והולכו למקום רחוק לרפאותו כיון שהיו חוזרין התחיל אציו מונה כל המסעות אמר לו כאן ישנו כאן הוקרנו כאן חששת את ראשך וכו'.

(4) ומצרים מקברים. טרודים צאצאם:

8	And they journeyed from Penehahiroth, and passed through the midst of the sea into the wilderness; and they went three days' journey in the wilderness of Etham, and pitched in Marah.	וַיֵּצְאוּ מִן הַיָּם בְּתוֹךְ-הַיָּם וַיֵּלְכוּ דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר אֹתָם וַיַּחֲנוּ בְּמַרָּה:	וַיֵּצְאוּ מִן הַיָּם בְּתוֹךְ-הַיָּם וַיֵּלְכוּ דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר אֹתָם וַיַּחֲנוּ בְּמַרָּה:
9	And they journeyed from Marah, and came unto Elim; and in Elim were twelve springs of water, and threescore and ten palm-trees; and they pitched there.	וַיֵּצְאוּ מִמַּרָּה וַיָּבֹאוּ אֶל-עֵלִים וּבְאֵיִם שְׁתֵּים עָשָׂר עֵינַת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ-שָׁם:	וַיֵּצְאוּ מִמַּרָּה וַיָּבֹאוּ אֶל-עֵלִים וּבְאֵיִם שְׁתֵּים עָשָׂר עֵינַת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ-שָׁם:
10	And they journeyed from Elim, and pitched by the Red Sea.	וַיֵּצְאוּ מֵעֵלִים וַיַּחֲנוּ עַל-יַם סוּף:	וַיֵּצְאוּ מֵעֵלִים וַיַּחֲנוּ עַל-יַם סוּף:
11	And they journeyed from the Red Sea, and pitched in the wilderness of Sin.	וַיֵּצְאוּ מִיַּם-סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר-סִין:	וַיֵּצְאוּ מִיַּם-סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר-סִין:
12	And they journeyed from the wilderness of Sin, and pitched in Dophkah.	וַיֵּצְאוּ מִבְּרֶחַת-סִין וַיַּחֲנוּ בְּדֹפְקָה:	וַיֵּצְאוּ מִבְּרֶחַת-סִין וַיַּחֲנוּ בְּדֹפְקָה:
13	And they journeyed from Dophkah, and pitched in Alush.	וַיֵּצְאוּ מִדֹּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאַלוֹשׁ:	וַיֵּצְאוּ מִדֹּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאַלוֹשׁ:
14	And they journeyed from Alush, and pitched in Rephidim, where was no water for the people to drink.	וַיֵּצְאוּ מֵאַלוֹשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרֶפְדִּים וְלֹא-הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לִשְׁתּוֹת:	וַיֵּצְאוּ מֵאַלוֹשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרֶפְדִּים וְלֹא-הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לִשְׁתּוֹת:
15	And they journeyed from Rephidim, and pitched in the wilderness of Sinai.	וַיֵּצְאוּ מִרֶפְדִּים וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר-סִינַי:	וַיֵּצְאוּ מִרֶפְדִּים וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר-סִינַי:
16	And they journeyed from the wilderness of Sinai, and pitched in Kibroth-hattaavah.	וַיֵּצְאוּ מִבְּרֶחַת-סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרוֹת-הַתְּאֵנָה:	וַיֵּצְאוּ מִבְּרֶחַת-סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרוֹת-הַתְּאֵנָה:
17	And they journeyed from Kibroth-hattaavah, and pitched in Hazeroth.	וַיֵּצְאוּ מִקִּבְרֵי-דְמִשְׁאֵלִי וַיַּחֲנוּ בְּחֲצֹרֹת:	וַיֵּצְאוּ מִקִּבְרֵי-הַתְּאֵנָה וַיַּחֲנוּ בְּחֲצֹרֹת:
18	And they journeyed from Hazeroth, and pitched in Rithmah.	וַיֵּצְאוּ מִחֲצֹרֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה:	וַיֵּצְאוּ מִחֲצֹרֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה:
19	And they journeyed from Rithmah, and pitched in Rimmon-perez.	וַיֵּצְאוּ מִרִּתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמּוֹן-פֶּרֶץ:	וַיֵּצְאוּ מִרִּתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמּוֹן-פֶּרֶץ:

(18) ויחנו ברתמה. על שם לשון הרע של מרגלים שנאמר (תהלים קכ, ד) מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חזי גבור שונאים עם גחלי רתמים:

20	And they journeyed from Rimmon-perez, and pitched in Libnah.	וַיֵּצְאוּ מִרְמּוֹן פֶּרֶץ וַיַּחֲנוּ בְּלִבְנָה:	וַיֵּצְאוּ מִרְמּוֹן פֶּרֶץ וַיַּחֲנוּ בְּלִבְנָה:	20
21	And they journeyed from Libnah, and pitched in Rissah.	וַיֵּצְאוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרִסָּה:	וַיֵּצְאוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרִסָּה:	21
22	And they journeyed from Rissah, and pitched in Kehelah.	וַיֵּצְאוּ מִרִּסָּה וַיַּחֲנוּ בְּקֵהֶלָה:	וַיֵּצְאוּ מִרִּסָּה וַיַּחֲנוּ בְּקֵהֶלָה:	22
23	And they journeyed from Kehelah, and pitched in mount Shepher.	וַיֵּצְאוּ מִקֵּהֶלָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר־שֹׁפָר:	וַיֵּצְאוּ מִקֵּהֶלָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר־שֹׁפָר:	23
24	And they journeyed from mount Shepher, and pitched in Haradah.	וַיֵּצְאוּ מִשֹּׁפָר וַיַּחֲנוּ בְּחָרָדָה:	וַיֵּצְאוּ מִשֹּׁפָר וַיַּחֲנוּ בְּחָרָדָה:	24
25	And they journeyed from Haradah, and pitched in Makheloth.	וַיֵּצְאוּ מִחָרָדָה וַיַּחֲנוּ בְּמַקְהֵלֹת:	וַיֵּצְאוּ מִחָרָדָה וַיַּחֲנוּ בְּמַקְהֵלֹת:	25
26	And they journeyed from Makheloth, and pitched in Tahath.	וַיֵּצְאוּ מִמַּקְהֵלֹת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת:	וַיֵּצְאוּ מִמַּקְהֵלֹת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת:	26
27	And they journeyed from Tahath, and pitched in Terah.	וַיֵּצְאוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתֶרַח:	וַיֵּצְאוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתֶרַח:	27
28	And they journeyed from Terah, and pitched in Mithkah.	וַיֵּצְאוּ מִתֶּרַח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה:	וַיֵּצְאוּ מִתֶּרַח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה:	28
29	And they journeyed from Mithkah, and pitched in Hashmonah.	וַיֵּצְאוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחַשְׁמוֹנָה:	וַיֵּצְאוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחַשְׁמוֹנָה:	29
30	And they journeyed from Hashmonah, and pitched in Moseroth.	וַיֵּצְאוּ מִחַשְׁמוֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמוֹסְרוֹת:	וַיֵּצְאוּ מִחַשְׁמוֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמוֹסְרוֹת:	30
31	And they journeyed from Moseroth, and pitched in Bene-jaakan.	וַיֵּצְאוּ מִמוֹסְרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹן:	וַיֵּצְאוּ מִמוֹסְרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹן:	31
32	And they journeyed from Bene-jaakan, and pitched in Hor-haggidgad.	וַיֵּצְאוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיַּחֲנוּ בְּחֹר הַגִּידְגָּד:	וַיֵּצְאוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיַּחֲנוּ בְּחֹר הַגִּידְגָּד:	32
33	And they journeyed from Hor-haggidgad, and pitched in Jotbah.	וַיֵּצְאוּ מִחֹר הַגִּידְגָּד וַיַּחֲנוּ בְּיֹטְבָה:	וַיֵּצְאוּ מִחֹר הַגִּידְגָּד וַיַּחֲנוּ בְּיֹטְבָה:	33
34	And they journeyed from Jotbah, and pitched in Abronah.	וַיֵּצְאוּ מִיֹּטְבָה וַיַּחֲנוּ בְּעֶבְרֹנָה:	וַיֵּצְאוּ מִיֹּטְבָה וַיַּחֲנוּ בְּעֶבְרֹנָה:	34
35	And they journeyed from Abronah, and pitched in Ezion-geber.	וַיֵּצְאוּ מִעֶבְרֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּעִזִּיּוֹן גִּבְר:	וַיֵּצְאוּ מִעֶבְרֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּעִזִּיּוֹן גִּבְר:	35

36	And they journeyed from Ezion-geber, and pitched in the wilderness of Zin—the same is Kadesh.	וַיֵּסְעוּ מֵעִזֵּינְ גִּבֵּר וַיַּחֲנוּ וַיִּנְטְלוּ מִעִזֵּינְ גִּבֵּר וַיִּפְּחוּ בְּמִדְבַּר צִין הִוא קֹדֶשׁ:	36
37	And they journeyed from Kadesh, and pitched in mount Hor, in the edge of the land of Edom.—	וַיֵּסְעוּ מִקֹּדֶשׁ וַיַּחֲנוּ בְּהַר הָהָר וַיִּנְטְלוּ מִרְקֹם וַיִּפְּחוּ בְּהוֹר בְּאֶרֶץ אֲדוֹם:	37
38	And Aaron the priest went up into mount Hor at the commandment of the LORD, and died there, in the fortieth year after the children of Israel were come out of the land of Egypt, in the fifth month, on the first day of the month.	וַיַּעֲלֶה אַהֲרֹן אֶל-הַר הָהָר וַיִּמָּוֶת שָׁם בַּשָּׁנָה הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן:	38
39	And Aaron was a hundred and twenty and three years old when he died in mount Hor.	וְאַהֲרֹן בֶּן-שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וּמֵאוֹת שָׁנָה בָּמָוֶתוֹ בְּהַר הָהָר: (ס)	39
40	And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South in the land of Canaan, heard of the coming of the children of Israel.—	וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרָד וְהוּא יָשָׁב בְּנֹגֵב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בָּבֶא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	40
41	And they journeyed from mount Hor, and pitched in Zalmonah.	וַיֵּסְעוּ מִהָר הָהָר וַיַּחֲנוּ וַיִּנְטְלוּ מִהָר טוֹרָא בְּצִלְמֹנָה:	41
42	And they journeyed from Zalmonah, and pitched in Punon.	וַיֵּסְעוּ מִצִּלְמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּפוֹנֵן:	42
43	And they journeyed from Punon, and pitched in Oboth.	וַיֵּסְעוּ מִפוֹנֵן וַיַּחֲנוּ בְּאוֹבֹת:	43
44	And they journeyed from Oboth, and pitched in Ije-abarim, in the border of Moab.	וַיֵּסְעוּ מֵאוֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעִי וַיִּנְטְלוּ מֵאוֹבֹת וַיִּפְּחוּ בְּמִגְזָא עֲבָרַי בְּתַחֲוִים מוֹאָב:	44
45	And they journeyed from Ijim, and pitched in Dibon-gad.	וַיֵּסְעוּ מֵעִיִּים וַיַּחֲנוּ בְּדִיבֹן גָּד:	45
46	And they journeyed from Dibon-gad, and pitched in Almon-diblathaim.	וַיֵּסְעוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמוֹן דִּבְלַת־יִמָּה:	46

(38) על פי ה'. מלמד שמת דנשיקה (צ"ז יז, ה):

(40) וישמע הכנעני. כאן למד שמימא אהרן היא השמועה שנסתלקו עניי כבוד וכסוד שנתנה רשות להלחם בישראל לפיכך חזר וכמה (ר"ה ג, א):

(44) בעיי העברים. לשון חרדות וגלים כמו (מיכה א, ו) לעי השדה (תהלים עט, א) שמו את ירושלים לעי:

47	And they journeyed from Almon-diblathaim, and pitched in the mountains of Abarim, in front of Nebo.	וַיֵּסְעוּ מֵעַלְמֵן דְּבִלְתַּיִמָּה וַיַּחֲנוּ בְּהַרֵּי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נֶבֹ: וַיָּטְלוּ מַעֲלָמוֹן דְּבִלְתַּיִם וְשָׂרוּ בְּטוֹרֵי דְעִבְרָא דְקָדָם נֶבֹ:	47
48	And they journeyed from the mountains of Abarim, and pitched in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.	וַיֵּסְעוּ מִהַרֵּי הָעֲבָרִים וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ: וַיָּטְלוּ מִטּוֹרֵי דְעִבְרָא וְשָׂרוּ בְּמִישְׁרֵי דְמוֹאָב עַל יַרְדֵּן דִּירִיחוֹ:	48
49	And they pitched by the Jordan, from Beth-jeshimoth even unto Abel-shittim in the plains of Moab.	וַיַּחֲנוּ עַל-הַיַּרְדֵּן מִבֵּית תִּשְׁמֹת עַד אֲבֵל הַשִּׁטִּים בְּעַרְבַת מוֹאָב: (ס) וְשָׂרוּ עַל יַרְדֵּן מִבֵּית יִשְׁמֹת עַד מִישַׁר שִׁטִּין בְּמִישְׁרֵי דְמוֹאָב:	49
50	And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּעַרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ לֵאמֹר: וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה בְּמִישְׁרֵי דְמוֹאָב עַל יַרְדֵּן דִּירִיחוֹ לְמִימַר:	שלישי (חמישי)
51	'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶל-אֶרֶץ כְּנָעַן:	51
52	then ye shall drive out all the inhabitants of the land from before you, and destroy all their figured stones, and destroy all their molten images, and demolish all their high places.	וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאַבְדֶתֶם אֶת כָּל-מִשְׁכֵּייתָם וְאֶת כָּל-צִלְמֵי מַסַּכְתָּם תֹּאבִדוּ וְאֶת כָּל-בְּמוֹתָם תִּשְׁמִידוּ: וְתִתְּרוּן יֵת כָּל יִתְבֵּי אֲרֻעָא מִן קַדְמִיכוֹן וְתִתְּרוּן יֵת כָּל בֵּית סִגְדָתְהוֹן וְיֵת כָּל צִלְמֵי מַתְקָתְהוֹן תִּתְּרוּן וְיֵת כָּל בְּמוֹתְהוֹן תִּשְׁמִידוּן:	52
53	And ye shall drive out the inhabitants of the land, and dwell therein; for unto you have I given the land to possess it.	וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-הָאָרֶץ וַיִּשְׁבְּתֶם-בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּהּ אֹתָהּ: וְתִתְּרוּן יֵת יִתְבֵּי אֲרֻעָא וְתִתְּבוּן בָּהּ אֲרִי לָכוֹן וְהַבֵּית יֵת אֲרֻעָא לְמִירַת יִתָּה:	53

(49) מבית הישמת עד אבל השטים. כאן למדך שיעור מחנה ישראל י"צ מיל. דאמר רבה זר זר חנה לדידי חזי לי ההוא אמר וכו' (עירוזין נה, ז): אבל השטים. מישור של שטים אצל שמו:
 (51) כי אתם עוברים את הירדן וגו' והורשתם וגו'. והלא כמה פעמים הוזכרו על כך אלא כך אמר להם משה כשאתם עוברים צירדן ציבשה על מנת כן תעצרו. ואם לאו מים צאין ושוטפין אתכם וכן מצינו שאמר להם יהושע צעודם צירדן (סוטה לד, א. תוספתא סוטה ט, ה):
 (52) והורשתם. וגרשתם: משכיתם. כתרגמו צית סגדתהון על שם שהיו מסככין את הקרקע צרפת אצנים של שש להשתחוות עליהם צפישוט ידים ורגלים כדכתיב (ויקרא כו, א) ואכן משכית לא תתנו צארכם להשתחוות עליה: מסכתם. כתרגמו מתכתהון:
 (53) והורשתם את הארץ. והורשתם אותה מיושניה ואז וישצתם בה תוכלו להתקיים בה ואם לאו לא תוכלו להתקיים בה:

<p>And ye shall inherit the land by lot according to your families—to the more ye shall give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; whosoever the lot falleth to any man, that shall be his; according to the tribes of your fathers shall ye inherit.</p>	<p>והתנחלתם את־הארץ בגורל למשפחתכם לרוב תרבו את־נחלתו ולמעט תמעט את־נחלתו אל אשר־יצא לו שמה הגורל לו יהיה למטות אבותיכם תתנחלו:</p>	<p>54</p>
<p>But if ye will not drive out the inhabitants of the land from before you, then shall those that ye let remain of them be as thorns in your eyes, and as pricks in your sides, and they shall harass you in the land wherein ye dwell.</p>	<p>ואם לא תהדכו את־יבשי הארץ מפניהם והיה אשר תותירו מהם לשבים בעיניכם ולצנינם בצדיכם וצדרי אתכם על־הארץ אשר אתם יושבים בה:</p>	<p>55</p>
<p>And it shall come to pass, that as I thought to do unto them, so will I do unto you.</p>	<p>והיה כאשר דמיתי לעשות להם אעשה לכם: (פ)</p>	<p>56</p>
<p>XXXIV And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וידבר יהוה אל־משה לאמר:</p>	<p>XXXIV</p>
<p>'Command the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land of Canaan, this shall be the land that shall fall unto you for an inheritance, even the land of Canaan according to the borders thereof.</p>	<p>צו את־בני ישראל ואמרת אליהם כִּי־אתם באים אל־הארץ כנען זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתיה:</p>	<p>2</p>
<p>Thus your south side shall be from the wilderness of Zin close by the side of Edom, and your south border shall begin at the end of the Salt Sea eastward;</p>	<p>והיה לכם פאת־נגב ממדבר־צן על־ידי אדום והיה לכם גבול נגב מקצה ים־המלח קדמה:</p>	<p>3</p>

- (54) אל אשר יצא לו שמה. מקרא קצר הוא זה אל מקום אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה: למטות אבותיכם. לפי חשבון יוצאי מנרים (צ"צ קיז, ה). דבר אחר בשנים עשר גבולין כמנין השבטים:
- (55) והיה אשר תותירו מהם. יהיו לכם לרעה: לשבים בעיניכם. ליתדות המנקרות עיניכם תרגום של יתדות שיכיא: ולצנינם. פותרים זו הפותרים לשון מסוכת קוצים הסוכת אתכם לסגור ולכלוא אתכם מאין יוצא וזא: וצדרי אתכם. כתרומו:
- (2) זאת הארץ אשר תפול לכם וגר. לפי שהרצה מות נהגות צאריך ואין נהגות בחוצה לארץ הוצרך לכתוב מנרי גבולי רוחותיה סביב. לומר לך מן הגבולים הללו ולפנים המצות נהגות: תפול לכם. על שם שנחלקה בגורל נקראת חלוקה לשון נפילה. ומדעש אגדה אומר (תנחומא ד) על ידי שהפיל הקב"ה שריהם של ע' אומות מן השמים וכפתן לפני משה אמר לו ראה אין זה עוד כח:
- (3) והיה לכם פאת נגב. רוח דרומית אשר מן המזרח למערב: ממדבר צן. אשר אלל אדום מתחלת מקצוע

- and your border shall turn about southward of the ascent of
 4 Akkrabbim, and pass along to Zin; and the goings out thereof shall be southward of Kadesh-barnea; and it shall go forth to Hazar-addar, and pass along to Azmon;
- וַיִּסְבּוּ לָכֶם הַגְּבוּל מִנֶּגֶב לְמַעַל עַקְרָבִים וְעָבַר צִנָּה (כ' וְהָיָה) וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו מִנֶּגֶב קֹדֶשׁ בְּרִנְעָה וַיֵּצֵא חֲצֵר אֲדָר וְעָבַר עֲצֻמֹּנָה:
- and the border shall turn about from Azmon unto the Brook of Egypt, and the goings out thereof shall be at the Sea.
- וַיִּסְבּוּ הַגְּבוּל מֵעֲצֻמֹּן נַחֲלָה מִצְרַיִם וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו הַיָּמָה:
- And for the western border, ye shall have the Great Sea for a border; this shall be your west border.
- וַיִּסְבּוּ לָכֶם הַיָּם וְהָיָה הַגְּדוֹל וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל יָם:
- And this shall be your north border: from the Great Sea ye shall mark out your line unto mount Hor;
- וְזֶה יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן מִן הַיָּם הַגְּדוֹל תִּתְּאוּ לָכֶם הָר שִׁיֵּר:

דרומית מזרחית של ארץ תשעת המטות. כיצד שלש ארצות וישבות דרומה של ארץ ישראל זו אלל זו קנת ארץ מזרים וארץ אדום כולה וארץ מואב כולה. ארץ מזרים במקצוע דרומית מערבית שנאמר בפרשה זו מעצמון נחלה מזרים והיו תוצאותיו הימה. ונחל מזרים היה מהלך על פני כל ארץ מזרים שנאמר (יהושע יג, ג) מן השיחור אשר על פני מזרים. ומפסיק בין ארץ מזרים לארץ ישראל וארץ אדום אללה לזד המזרח וארץ מואב אלל ארץ אדום בסוף הדרום למזרח וכשיאלו ישראל ממזרים אם רצה המקום לקרב את כניסתם לארץ היה מעבירים את הגילוס לזד צפון ובאין לארץ ישראל ולא עשה כן וזהו שנאמר (שמות יג, יז) ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתיים שהם יושבים על הים במערה של ארץ כנען כענין שנאמר בפלשתיים (נפניה ב, ה) יושבי חבל הים גוי כרתים. ולא נחם אותם הדרך אלל הסיבן והוא יאסם דרך דרומה אל המדבר והוא שקראו יחזקאל (יחזקאל ב, לה) מדבר העמים לפי שהיו כמה אומות יושבות בלדו והולכין אלל דרומה מן המערב כלפי מזרח תמיד עד שבאו לדרומה של ארץ אדום ובקשו ממלך אדום שיניחם לעבור דרך ארצו ולהכנס לארץ דרך רחבה ולא רצה והולכו לסבוב את כל דרומה של אדום עד בואם לדרומה של ארץ מואב שנאמר (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה. והלכו כל דרומה של מואב עד סופה ומשם הפכו פניהם לנפון עד שבצבו כל מזר מזרחי שלה לרחבה וכשכלו את מזרחה מצאו את ארץ סיחון ועוג שהיו יושבין במזרחה של ארץ כנען והירדן מפסיק ביניהם וזהו שנאמר ביפתח (שם יח) וילך במדבר ויבא את ארץ אדום ואת ארץ מואב ויבא ממזרח שמש לארץ מואב. וכבשו את ארץ סיחון ועוג שהיתה בצפונה של ארץ מואב. וקרב עד הירדן והוא כנגד מקצוע צפונית מערבית של ארץ מואב נמצא שארץ כנען שבעבר הירדן למערב היה מקצוע דרומית מזרחית שלה אלל אדום:

- (4) ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבבים. כל מקום שנאמר ונסב או ויאל מלמד שלא היה המצר שיה אלל הולך ויואל לחוץ יואל המצר ועוקם לזד צפון של עולם באלכסון למערב ועובר המצר דרומה של מעלה עקרבבים נמצא מעלה עקרבבים לפנים מן המצר: ועבר צנה. אל צין כמו מזרימה: והיו תוצאותיו. קאותיו. דרומה של קדש ברנע: ויבא חצר אדר. מחפשו המצר ומרחיב לזד צפון של עולם ונמשך עוד באלכסון למערב וצא לו לחצר אדר ומשם לעצמון ומשם לנחל מזרים. ולשון ונסב האמור כאן לפי שכתב ויאל חצר אדר שהתחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע ורוחב אותה רכועה שבלטה לזד צפון היתה מקדש ברנע עד עצמון ומשם והלאה נחקר המצר ונסב לזד הדרום וצא לו לנחל מזרים ומשם לזד המערב אל הים הגדול שהוא מצר מערבה של כל ארץ ישראל. נמצא שנחל מזרים במקצוע מערבית דרומית:
- (5) והיו תוצאותיו הימה. אל מצר המערב שאין עוד גבול נגב מאריך לזד המערב משם והלאה:
- (6) וגבול ים. ומצר מערבי מהו: והיה לכם הים הגדול. למצר: וגבול. הנסין שצמח הים אף הם מן הגבול והם איים שקורין אינזול"ם (גיטין ח, א):
- (7) גבול צפון. מצר צפון: מן הים הגדול תתאו לכם הרים ההר. שהוא במקצוע צפונית מערבית. וראשו משפיע

8 from mount Hor ye shall mark out a line unto the entrance to Hamath; and the goings out of the border shall be at Zedad;	מֵהוֹר הָהָר תַּתְּאוּ לְבֹא חֲמַת וְהָיוּ תוֹצְאוֹת הַגִּבּוֹל צִדְדָּה: חֲמַת וַיהוֹן מִפְּקֻנְהֵי דִתְחוּמָא לְצִדְדָּה:	8 מֵהוֹר הָהָר תַּתְּאוּ לְבֹא חֲמַת וְהָיוּ תוֹצְאוֹת הַגִּבּוֹל צִדְדָּה:
9 and the border shall go forth to Ziphron, and the goings out thereof shall be at Hazar-enan; this shall be your north border.	וַיֵּצֵא הַגִּבּוֹל זִפְרֹנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו חֲצֵר עֵינָן זֶה־יְהִי לָכֶם גִּבּוֹל צָפוֹן: וַיֵּצֵא הַגִּבּוֹל זִפְרֹנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו חֲצֵר עֵינָן זֶה־יְהִי לָכֶם גִּבּוֹל צָפוֹן:	9 וַיֵּצֵא הַגִּבּוֹל זִפְרֹנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו חֲצֵר עֵינָן זֶה־יְהִי לָכֶם גִּבּוֹל צָפוֹן:
10 And ye shall mark out your line for the east border from Hazar-enan to Shepham;	וְהָתְּאוּיָתֶם לָכֶם לְגִבּוֹל קִדְמָה מִחֲצֵר עֵינָן שִׁפְמָה: וְהָתְּאוּיָתֶם לָכֶם לְגִבּוֹל קִדְמָה מִחֲצֵר עֵינָן שִׁפְמָה:	10 וְהָתְּאוּיָתֶם לָכֶם לְגִבּוֹל קִדְמָה מִחֲצֵר עֵינָן שִׁפְמָה:
11 and the border shall go down from Shepham to Riblah, on the east side of Ain; and the border shall go down, and shall strike upon the slope of the sea of Chinnereth eastward;	וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל מִשִּׁפְמָה הָרִבְלָה מִקִּדְמָה לְעֵין וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל וּמָחָה עַל־כַּתֵּף יָם־כִּנְרֶת קִדְמָה: וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל מִשִּׁפְמָה הָרִבְלָה מִקִּדְמָה לְעֵין וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל וּמָחָה עַל־כַּתֵּף יָם־כִּנְרֶת קִדְמָה:	11 וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל מִשִּׁפְמָה הָרִבְלָה מִקִּדְמָה לְעֵין וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל וּמָחָה עַל־כַּתֵּף יָם־כִּנְרֶת קִדְמָה:
12 and the border shall go down to the Jordan, and the goings out thereof shall be at the Salt Sea; this shall be your land according to the borders thereof round about.	וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל הַיַּרְדֵּנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו יָם הַמֶּלַח זֹאת תִּהְיֶה לָכֶם הָאָרֶץ לְגִבּוֹלֶיהָ סָבִיב: וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל הַיַּרְדֵּנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו יָם הַמֶּלַח זֹאת תִּהְיֶה לָכֶם הָאָרֶץ לְגִבּוֹלֶיהָ סָבִיב:	12 וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל הַיַּרְדֵּנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו יָם הַמֶּלַח זֹאת תִּהְיֶה לָכֶם הָאָרֶץ לְגִבּוֹלֶיהָ סָבִיב:
13 And Moses commanded the children of Israel, saying: 'This is the land wherein ye shall receive inheritance by lot, which the LORD hath commanded to give unto the nine tribes, and to the half-tribe;	וַיִּצְוֵ מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנוּלָהּ אֶתְהָלֹ בְּגוֹרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לַתְּשֻׁעַת הַמִּטּוֹת וְחִצֵּי הַמִּטָּה: וַיִּצְוֵ מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנוּלָהּ אֶתְהָלֹ בְּגוֹרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לַתְּשֻׁעַת הַמִּטּוֹת וְחִצֵּי הַמִּטָּה:	13 וַיִּצְוֵ מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנוּלָהּ אֶתְהָלֹ בְּגוֹרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לַתְּשֻׁעַת הַמִּטּוֹת וְחִצֵּי הַמִּטָּה:

ונכנס לתוך הים ויש מרוחצ הים לפנים הימנו וחוצה הימנו (שס): תתאו. תשפכו לכם לנאות ממערב לצפון אל הר ההר: תתאו. לשון סיבה כמו (ד"ה יז, יא) אל תא הרצים (יחזקאל מ, י) ותאי השער היגיע שקורין אפנדי"ן שהוא מוסב ומשופע: (8) מהר ההר. תסבול ותלכו אל מנר הנפון לצד המזרח ותפגעו בצלצא חמת זו אנטוכיא: תוצאות הגבול. סופי הגבול. כל מקום שנאמר תוצאות הגבול או המנר כלה שם לגמרי ואינו עוזב להלן כלל או משם מתפשט ומרחיב ויואל לאחוריו להמשיך להלן צאלכסון יותר מן הרוחצ הראשון ולענין רוחצ המדה הראשון קראו תוצאות ששם כלתה אותה מדה: (9) והיו תוצאותיו חצר עינן. הוא היה סוף המנר הצפוני. ונמצאת חצר עינן במקצוע צפונית מזרחית. ומשם והתאויטם לכם אל מנר המזרחי: (10) והתאויטם. לשון הסבה וגמיה כמו תתאו: שפמה. צמח המזרחי ומשם הרבולה: (11) מקדם לעין. שם מקום והמנר הולך צמורחו נמצא העין לפנים מן המנר ומאריך ישראל הוא: וירד הגבול. כל שהגבול הולך מצפון לדרום הוא יורד והולך: ומחה על כתר. עזר: ים כנרת קדמה. שיהא ים כנרת תוך לגבול צמערב והגבול צמורח ים כנרת ומשם יורד אל הירדן והירדן מושך וצא מן הנפון לדרום צאלכסון נוטה לצד מזרח ומתקרב לצד ארץ כנען כנגד ים כנרת ומושך לצד מזרח של ארץ ישראל כנגד ים כנרת עד שנופל ציס המלח ומשם כלה הגבול צמורחית אל ים המלח ששמנו התחלת מנר מקצוע דרומית מזרחית הרי סובבת אותה לארבע רוחותיה:

<p>for the tribe of the children of Reuben according to their fathers' houses, and the tribe of the children of Gad according to their fathers' houses, have received, and the half-tribe of Manasseh have received, their inheritance;</p>	<p>אֲרִי קִבִּילוּ שְׁבָטָא דְּבִנֵּי רְאוּבֵן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וְשְׁבָטָא דְּבִנֵּי גָד לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וּפְלָגוֹת שְׁבָטָא דְּמְנַשֶּׁה קִבִּילוּ אַחְסִנְתָּהוֹן:</p>	<p>כִּי לָקְחוּ מִטָּה בְּנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבֵית אֲבֹתָם וּמִטָּה בְּנֵי־הַגָּדִי לְבֵית אֲבֹתָם וַחֲצִי מִטָּה מְנַשֶּׁה לָקְחוּ נַחֲלָתָם:</p>
<p>the two tribes and the half-tribe have received their inheritance beyond the Jordan at Jericho eastward, toward the sun-rising.'</p>	<p>תְּרִין שְׁבָטִין וּפְלָגוֹת שְׁבָטָא קִבִּילוּ אַחְסִנְתָּהוֹן מִעֵבְרָא לִירְדְנָא דִּירְחוֹ קִדְמוֹא מִדְּנֶחָא:</p>	<p>שְׁנֵי הַמִּטּוֹת וַחֲצִי הַמִּטָּה לָקְחוּ נַחֲלָתָם מֵעֵבֶר לִירְדֵן יָרְחוֹ קִדְמָה מִזְרְחָה: (פ)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: רַב־עֵי (ש)</p>
<p>'These are the names of the men that shall take possession of the land for you: Eleazar the priest, and Joshua the son of Nun.</p>	<p>אֵלֶּיךָ שְׁמֹתָ גֹבֵרֵיָא דִּיחֻסְנוֹן לְכוּן יֵת אֶרְעָא אֲלַעְזָר כֹּהֵנָא וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹון:</p>	<p>אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחֲלוּ לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ אֲלַעְזָר הַכֹּהֵן וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון:</p>
<p>And ye shall take one prince of every tribe, to take possession of the land.</p>	<p>וּרְבָא חַד רְבָא חַד מִשְׁבָּטָא תִּדְבְּרוּן לְאַחְסִנָא יֵת אֶרְעָא:</p>	<p>וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמִּטָּה תִּקְחוּ לִנְחֹל אֶת־הָאָרֶץ:</p>
<p>And these are the names of the men: of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.</p>	<p>וְאֵלֶּיךָ שְׁמֹתָ גֹבֵרֵיָא לְשְׁבָטָא דִּיהוּדָה כָּלָב בֶּר יִפְנָה:</p>	<p>וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לְמִטָּה יְהוּדָה כָּלָב בֶּן־יִפְנֶה:</p>
<p>And of the tribe of the children of Simeon, Shemuel the son of Ammihud.</p>	<p>וּלְשְׁבָטָא דְּבִנֵּי שִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּר עַמִּיהוּד:</p>	<p>וּלְמִטָּה בְּנֵי שִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד:</p>
<p>Of the tribe of Benjamin, Elidad the son of Chislon.</p>	<p>לְשְׁבָטָא דְּבִנְיָמִן אֱלִידָד בֶּר כְּסִלּוֹן:</p>	<p>לְמִטָּה בְּנִימִן אֱלִידָד בֶּן־כְּסִלּוֹן:</p>
<p>And of the tribe of the children of Dan a prince, Bukki the son of Jogli.</p>	<p>וּלְשְׁבָטָא דְּבִנֵּי דָן רְבָא בֻקִּי בֶר יֹגְלִי:</p>	<p>וּלְמִטָּה בְּנֵי־דָן נָשִׂיא בֻקִּי בֶן־יֹגְלִי:</p>
<p>Of the children of Joseph: of the tribe of the children of Manasseh a prince, Hanniel the son of Ephod;</p>	<p>לְבִנֵּי יוֹסֵף לְשְׁבָטָא דְּבִנֵּי מְנַשֶּׁה רְבָא חַנִּיאל בֶּר אֶפֹּד:</p>	<p>לְבִנֵּי יוֹסֵף לְמִטָּה בְּנֵי־מְנַשֶּׁה נָשִׂיא חַנִּיאל בֶּן־אֶפֹּד:</p>

(15) קדמה מזרחה. אל פני העולם שהם צמזמז שרות מזרחית קרויה פנים ומערבית קרויה אחר לפיכך דרום לימין ופון לשמאל:

(17) אשר ינחלו לכם. צעזעלכם כל נשיא ונשיא אפטרופוס לשצטו ומחלק נחלת השצט למשפחות ולגזרים וזורר לכל אחד ואחד חלק הגון. ומה שהם עושין יהיה עשוי כאלו עשאים שלוחים. ולא יתכן לפרש לכם זה ככל לכם שצמקרא שאם כן היה לו לכחצו ינחלו לכם ינחלו משמע שהם נוחלים לכם צעזעלכם וצמקומכם כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם:

(18) לנחול את הארץ. שיהא נחול וסולק אותה צמקומכם:

24	and of the tribe of the children of Ephraim a prince, Kemuel the son of Shiphthan.	וּלְמִטָּה בְּנֵי־אֶפְרַיִם נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אֶפְרַיִם רָבָא קְמוּאֵל בֶּן־שִׁפְטָן:	24
25	And of the tribe of the children of Zebulun a prince, Eli-zaphan the son of Parnach.	וּלְמִטָּה בְּנֵי־זְבוּלֹן נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי זְבוּלֹן רָבָא אֱלִיצָפָן בֶּן־פֶּרַנְךְ:	25
26	And of the tribe of the children of Issachar a prince, Paltiel the son of Azzan.	וּלְמִטָּה בְּנֵי־יִשָּׁשְׁכָר נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר רָבָא פִּלְטִיאֵל בֶּן־עֲזָן:	26
27	And of the tribe of the children of Asher a prince, Ahihud the son of Shelomi.	וּלְמִטָּה בְּנֵי־אָשֶׁר נָשִׂיא אַחִיהוּד וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אָשֶׁר רָבָא בֶּן־שְׁלֹמִי:	27
28	And of the tribe of the children of Naphtali a prince, Pedahel the son of Ammihud.	וּלְמִטָּה בְּנֵי־נַפְתָּלִי נָשִׂיא פְּדֵהאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי נַפְתָּלִי רָבָא פְּדֵהאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד:	28
29	These are they whom the LORD commanded to divide the inheritance unto the children of Israel in the land of Canaan.'	אֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לְנַחֵל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (פ) אֵלֵּין דְּפָקִיד יְיָ לְאַחְסָנָא יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ דְּכְנָעַן:	29
XXXV	And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר:	חמשי
2	'Command the children of Israel, that they give unto the Levites of the inheritance of their possession cities to dwell in; and open land round about the cities shall ye give unto the Levites.	צוֹ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַנוּ לְלוֹוִים מִנְחָלֹת אַחֲזָתָם עָרִים לְשִׁבְתָּ וּמִגְרָשׁ לָעָרִים סְבִיבְתֵיהֶם תִּתְּנוּ לְלוֹוִים:	2
3	And the cities shall they have to dwell in; and their open land shall be for their cattle, and for their substance, and for all their beasts.	וְהָיוּ הָעָרִים לָהֶם לְשִׁבְתָּ וּמִגְרָשֵׁיהֶם יִהְיוּ לִבְהֶמְתָּם וּלְרֹכֶשָׁם וּלְכָל חֵיתָם:	3
4	And the open land about the cities, which ye shall give unto the Levites, shall be from the wall of the city and outward a thousand cubits round about.	וּמִגְרָשֵׁי הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹוִים מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָה אֵלָּה אֲמֹה סְבִיב:	4

- (29) לנחל את בני ישראל. שהם ינחילו אותה להם למחלקותיה:
 (2) ומגרש. ריוח מקום חלק חוץ לעיר סביב להיות לנוי לעיר ואין רשאים לצנות שם בית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע זריעה (ערכין לג, ב):
 (3) ולכל חיתם. לכל זרניהם (מדריס פא, א):
 (4) אלף אמה סביב. ואחריו הוא אומר אלפים באמה הא כיצד אלפים הוא נותן להם סביב ומהם אלף הפנימים למגרש

And ye shall measure without the city for the east side two thousand cubits, and for the south side two thousand cubits, and for the west side two thousand cubits, and for the north side two thousand cubits, the city being in the midst. This shall be to them the open land about the cities.

And the cities which ye shall give unto the Levites, they shall be the six cities of refuge, which ye shall give for the manslayer to flee thither; and beside them ye shall give forty and two cities.

All the cities which ye shall give to the Levites shall be forty and eight cities: them shall ye give with the open land about them.

And concerning the cities which ye shall give of the possession of the children of Israel, from the many ye shall take many, and from the few ye shall take few; each tribe according to its inheritance which it inheriteth shall give of its cities unto the Levites.

And the LORD spoke unto Moses, saying:

'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,

then ye shall appoint you cities to be cities of refuge for you, that the manslayer that killeth any person through error may flee thither.

וּמִדַּתָּם מִחוּץ לְעִיר אֶת-פֶּאֶת-קִדְמָה אֶלְפִים בָּאֲמָה וְאֶת-פֶּאֶת-נֶגֶב אֶלְפִים בָּאֲמָה וְאֶת-פֶּאֶת-יָם אֶלְפִים בָּאֲמָה וְאֶת פֶּאֶת צָפוֹן אֶלְפִים בָּאֲמָה וְהָעִיר בִּתְּוֹךְ זֶה וְהָיָה לָהֶם מִגְרָשׁ הָעָרִים:

וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹיִם אֶת שֵׁשׁ-עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְגֵס שְׂמֵהּ הַרְצָח וְעָלִיתָם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר:

כָּל-הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה עִיר אֶתְּהֶן וְאֶת-מִגְרָשֵׁיהֶן:

וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ מֵאֲחֻזַּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הָרֶבֶץ תִּרְבּוּ וּמֵאֵת הַמָּעֹט תִּמְעִיטוּ אִישׁ כִּפִּי נִחַלְתוּ אֲשֶׁר יִנְחַלּוּ יִתֵּן מֵעָרָיו לְלוֹיִם: (פ)

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָא: (שְׂנֵיעִי)

דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אַרְצָה כְּנָעַן:

וְהִקְרִיתֶם לָכֶם עָרִים עָרֵי מִקְלָט תִּתְּנֶינָה לָכֶם וְגֵס שְׂמֵהּ רָצַח מִכַּחַת-נַפְשׁ בְּשִׁגָּגָה:

והמיונים לשדות וכרמים (עירוזין כא. סוטה כז, 3):

(11) והקרייתם. אין הקרייה אלא לשון הזמנה וכן הוא אומר (צראשית כז, כ) כי הקרה ה' אלהיך לפני (ספרי קנט):

- 12 And the cities shall be unto you for refuge from the avenger, that the manslayer die not, until he stand before the congregation for judgment. וַהֲיוּ לָכֶם הָעָרִים לְמִקְלָט מִגֹּאֵל וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד-עָמְדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לְמִשְׁפָּט: וַיְהִיוּ לָכֹן קְרֹנִיָּא לְשִׂיזְבָּא מִגֹּאֵל וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד דִּיקוּם קָדָם כְּנִשְׁתָּא לְדִינָא:
- 13 And as to the cities which ye shall give, there shall be for you six cities of refuge. וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ שֵׁשׁ-עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם: וְקְרֹנִיָּא דִּתְתַנּוּ שִׁית קְרֹנֵי שִׂיזְבוּתָא יְהִיוּ לָכֹן:
- 14 Ye shall give three cities beyond the Jordan, and three cities shall ye give in the land of Canaan; they shall be cities of refuge. אֶתֹּ שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְאֶת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ בָאָרֶץ כְּנָעַן עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה: יֵת תִּלַּת קְרֹנִיָּא תִתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּנָא וְיֵת תִּלַּת קְרֹנִיָּא תִתְּנוּ בָאָרֶעָא דְכְנַעַן קְרֹנֵי שִׂיזְבוּתָא יְהִיוּ:
- 15 For the children of Israel, and for the stranger and for the settler among them, shall these six cities be for refuge, that every one that killeth any person through error may flee thither. לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיּוֹרִיָּא וּלְתוֹשְׁבֵי בְתוּכָם תִּהְיֶינָה שֵׁשׁ-הָעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט לְנוֹס שָׁמָּה כָּל-מִכָּה-נֶפֶשׁ בְּשִׁגָּגָה: לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיּוֹרִיָּא וּלְתוֹשְׁבֵי בְתוּכָם תִּהְיֶינָה שֵׁשׁ-הָעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט לְנוֹס שָׁמָּה כָּל-מִכָּה-נֶפֶשׁ בְּשִׁגָּגָה:
- 16 But if he smote him with an instrument of iron, so that he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. וְאִם-בְּכֵלִי בְרִזָּל הִכָּהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ: וְאִם בְּמָאן דְּבְרִזָּל מָחָהוּ וְקִטְלִיהּ קִטּוּלָא הוּא אִתְקַטְּלָא יִתְקַטֵּיל קִטּוּלָא:
- 17 And if he smote him with a stone in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר-יָמוּת בָּהּ הִכָּהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ: וְאִם בְּמָאן דִּמְתַּנְסַבָּא בִידָּהּ הִיא כְּמַסַּת דִּימוּת בָּהּ מָחָהוּ וְקִטְלִיהּ קִטּוּלָא הוּא אִתְקַטְּלָא יִתְקַטֵּיל קִטּוּלָא:
- 18 Or if he smote him with a weapon of wood in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. אֹו בְּמָאן דֶּאֶע דִּמְתַּנְסִיב בִידָּהּ הוּא כְּמַסַּת דִּימוּת בִּיהּ מָחָהוּ וְקִטְלִיהּ קִטּוּלָא הוּא אִתְקַטְּלָא יִתְקַטֵּיל קִטּוּלָא:

- (12) מוגאל. מפני גואל הדם שהוא קרוב לגורל (מכות יז, א):
- (13) שש ערי מקלט. מגיד שאף על פי שהגדיל משה בחייו ג' ערים בעבר הירדן (דברים ז, מא) לא היו קולטות עד שנצחרו שלש שנתן יהושע בצרץ כנען (מכות ט, ז. ספרי):
- (14) את שלש הערים וגו'. אף על פי שצארץ כנען ט' שצטים וכאן אינן אלא שנים וחצי הוזה מנין ערי מקלט שלהם משום דבגלעד נפיש רוצחים דכתיב (הושע ו, ח) גלעד קרית פועלי און עקובה מדם (מכות סז):
- (16) ואם בכלי ברזל הכהו. אין זה מדבר בהורג בשוגג הסמוך לו אלא בהורג במזיד וצא ללמד שההורג בכל דבר צריך שיהא בו שיעור כדי להמית שנאמר וכולם אשר ימות בו דמתרגמינן דהיא כמסת דיימות זה חוץ מן הצרול שגלוי וידוע לפני הקצ"ה שהצרול ממית בכל שהוא אפילו מחט לפיכך לא נחנה בו תורה שיעור לכחצו בו אשר ימות בו ואם תאמר בהורג בשוגג הכחצו מדבר הרי הוא אומר למטה או בכל אופן אשר ימות זה צא ראות וגו' למד על האמורים למעלה שבהורג במזיד הכחצו מדבר (ספרי קס. סנהדרין עו, ז):
- (17) באבן יד. שיש זה מלא יד (ספרי קס): אשר ימות בה. שיש זה שיעור להמית כמתרגומו לפי שנאמר (שמות כא, יח) והכה איש את רעהו בצרץ ולא נתן זה שיעור יכול כל שהוא לך נאמר אשר ימות זה (ספרי קס):

<p>19 The avenger of blood shall himself put the murderer to death; when he meeteth him, he shall put him to death.</p>	<p>גָּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת־הַרָצֹחַ בִּפְגְּעוֹ-בּוֹ הוּא יִמְתֶּנּוּ: קְטוֹלָא כְּד אֶתְחַיֵּיב לִיה מִן דִּינָא הוּא יְקַטְלֵנִיה:</p>	<p>19 גָּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת־הַרָצֹחַ בִּפְגְּעוֹ-בּוֹ הוּא יִמְתֶּנּוּ:</p>
<p>20 And if he thrust him of hatred, or hurled at him any thing, lying in wait, so that he died;</p>	<p>וְאִם בִּשְׂנְאָה דִּחָהּ אוֹ רָמָא עֲלוּהּ בְּכַמְנָא וְקַטְלֵהּ:</p>	<p>20 וְאִם־בִּשְׂנְאָה יִדְחֶפְנוּ אוֹ־הַשְּׁלִיךְ עָלָיו בְּצִדָּהּ וַיָּמָת:</p>
<p>21 or in enmity smote him with his hand, that he died; he that smote him shall surely be put to death: he is a murderer; the avenger of blood shall put the murderer to death when he meeteth him.</p>	<p>אוֹ בְּדָבְבוּ מִחָהּ בִּידֵיהּ וְקַטְלֵהּ אֶתְקַטְלָא יִתְקַטֵּיל מִחָהּ קְטוֹלָא הוּא גָּאֵל דִּמָּא יְקַטּוֹל יֵת קְטוֹלָא כְּד אֶתְחַיֵּיב לִיה:</p>	<p>21 אוֹ בְּאִיבָה הִכָּהוּ בִידּוֹ וַיָּמָת מוֹת־יוֹמָת הַמִּכָּה רָצַח הוּא גָּאֵל הַדָּם יָמִית אֶת־הַרָצֹחַ בִּפְגְּעוֹ-בּוֹ:</p>
<p>22 But if he thrust him suddenly without enmity, or hurled upon him any thing without lying in wait,</p>	<p>וְאִם בְּתַכְיָף בְּלֹא דְבָבּוּ דִּחָהּ אוֹ רָמָא עֲלוּהּ כָּל מָאן בְּלֹא כַּמֵּן לִיה:</p>	<p>22 וְאִם־בִּפְתָּע בְּלֹא־אִיבָה הִדְפּוֹ אוֹ־הַשְּׁלִיךְ עָלָיו כָּל־כְּלִי בְּלֹא צִדָּהּ:</p>
<p>23 or with any stone, whereby a man may die, seeing him not, and cast it upon him, so that he died, and he was not his enemy, neither sought his harm;</p>	<p>אוֹ בְּכָל־אֲבָן דְּהִיא כְּמַסַּת דִּימוֹת בֵּה בְּלֹא חֲזִי וּרְמָא עֲלוּהּ וּמִית וְהוּא לֹא שְׁנִי לִיה וְלֹא תַבַּע בִּשְׂתִּיה:</p>	<p>23 אוֹ בְּכָל־אֲבָן אֲשֶׁר־יָמוּת בֵּה בְּלֹא רְאוּת וַיִּפֹּל עָלָיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא־אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מִבְקֵשׁ רַעְתּוֹ:</p>
<p>24 then the congregation shall judge between the smiter and the avenger of blood according to these ordinances;</p>	<p>וַיִּדְיִנוּן כְּנִשְׁתָּא בֵין מִחָהּ וּבֵין גָּאֵל דִּמָּא עַל דִּינֵינָא הָאֵלִין:</p>	<p>24 וּשְׁפֹטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמִּכָּה וּבֵין גָּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה:</p>
<p>25 and the congregation shall deliver the manslayer out of the hand of the avenger of blood, and the congregation shall restore him to his city of refuge, whither he was fled; and he shall dwell therein until the death of the high priest, who was anointed with the holy oil.</p>	<p>וַיַּשִּׁיבּוּן כְּנִשְׁתָּא יֵת קְטוֹלָא מִיַּד גָּאֵל דִּמָּא וַיְחַיֵּיבוּן יְתִיה כְּנִשְׁתָּא לְקָרִית שְׁיֻבּוּתִיה דְּעָרַק לְתַמָּן וַיְחַיֵּיב בֵּה עַד דִּימוֹת כְּהֵנָּה רַבָּא דְרַבִּי יְתִיה בְּמִשַּׁח קֹדֶשׁ:</p>	<p>25 וַהֲצִילוּ הָעֵדָה אֶת־הַרָצֹחַ מִיַּד גָּאֵל הַדָּם וַהֲשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר־נָס שָׁמָּה וַיֵּשֶׁב בֵּה עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֲשֶׁר־מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ:</p>

- (18) או בכלי עץ יד. לפי שנאמר (שמות כא, כ) וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט יכול כל שהוא לכך נאמר בעץ אשר ימות בו שהוא כד להמית (ספרי קם):
- (19) בפגעו בו. אפילו בתוך ערי מקלט:
- (20) בצדיה. כתרגומו כמנא. צמארז:
- (22) בפתע. צאונס. ותרגומו בתכף שהיה סמוך לו ולא היה לו שהות להזהר עליו:
- (23) או בכל אבן אשר ימות בה. הכהו: בלא ראות. שלא ראשו: ויפל עליו. מכאן אמרו ההורג דרך ירידה גולה דרך עלייה אינו גולה (מכות ז, ב):
- (25) עד מות הכהן הגדול. שהוא צא להשרות שכינה בישראל ולהאריך ימיהם והרוח צא לסלק את השכינה מישראל ומקצר את ימי החיים. אינו כדאי שהוא לפני כהן גדול (ספרי קם). דבר אחר לפי שהיה לו לכהן גדול להתפלל שלא תארע תקלה

- 26 But if the manslayer shall at any time go beyond the border of his city of refuge, whither he fleeth; וְאִם-יֵצֵא יֵצֵא הָרָצָח אֶת-גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה: 26
- וְאִם יֵצֵא יֵצֵא הָרָצָח אֶת-גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה: וְאִם יֵצֵא יֵצֵא הָרָצָח אֶת-גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה: 26
- 27 and the avenger of blood find him without the border of his city of refuge, and the avenger of blood slay the manslayer; there shall be no bloodguiltiness for him; וּמֵצֵא אֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם מִחוּץ לְגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ וְרָצַח גֹּאֵל הַדָּם אֶת-הָרָצָח אֵין לוֹ דָּם: 27
- וּמֵצֵא אֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם מִחוּץ לְגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ וְרָצַח גֹּאֵל הַדָּם אֶת-הָרָצָח אֵין לוֹ דָּם: וּמֵצֵא אֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם מִחוּץ לְגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ וְרָצַח גֹּאֵל הַדָּם אֶת-הָרָצָח אֵין לוֹ דָּם: 27
- 28 because he must remain in his city of refuge until the death of the high priest; but after the death of the high priest the manslayer may return into the land of his possession. כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד-מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרָצָח אֶל-אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ: 28
- כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד-מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרָצָח אֶל-אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ: כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד-מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרָצָח אֶל-אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ: 28
- 29 And these things shall be for a statute of judgment unto you throughout your generations in all your dwellings. וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם: 29
- וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם: וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם: 29
- 30 Whoso killeth any person, the murderer shall be slain at the mouth of witnesses; but one witness shall not testify against any person that he die. כָּל דֹּקְטוֹל נַפְשָׁא לְפָנֵי סִהְדִין יִקְטוֹל יֵת קְטוֹלָא וְסִהִיד חֵד לֹא יִסְהִיד בְּאַנְשׁ לְמִקְטָל: 30
- כָּל דֹּקְטוֹל נַפְשָׁא לְפָנֵי סִהְדִין יִקְטוֹל יֵת קְטוֹלָא וְסִהִיד חֵד לֹא יִסְהִיד בְּאַנְשׁ לְמִקְטָל: כָּל דֹּקְטוֹל נַפְשָׁא לְפָנֵי סִהְדִין יִקְטוֹל יֵת קְטוֹלָא וְסִהִיד חֵד לֹא יִסְהִיד בְּאַנְשׁ לְמִקְטָל: 30
- 31 Moreover ye shall take no ransom for the life of a murderer, that is guilty of death; but he shall surely be put to death. וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר לְנַפְשׁ רָצָח אֲשֶׁר-הוּא רָשָׁע לְמוֹת כִּי-מוֹת יוֹמָת: 31
- וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר לְנַפְשׁ רָצָח אֲשֶׁר-הוּא רָשָׁע לְמוֹת כִּי-מוֹת יוֹמָת: וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר לְנַפְשׁ רָצָח אֲשֶׁר-הוּא רָשָׁע לְמוֹת כִּי-מוֹת יוֹמָת: 31
- 32 And ye shall take no ransom for him that is fled to his city of refuge, that he should come again to dwell in the land, until the death of the priest. וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר לָנוּס אֶל-עִיר מִקְלָטוֹ לְשׁוּב לְשִׁבְתָּ בְּאֶרֶץ עַד-מוֹת הַכֹּהֵן: 32
- וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר לָנוּס אֶל-עִיר מִקְלָטוֹ לְשׁוּב לְשִׁבְתָּ בְּאֶרֶץ עַד-מוֹת הַכֹּהֵן: וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר לָנוּס אֶל-עִיר מִקְלָטוֹ לְשׁוּב לְשִׁבְתָּ בְּאֶרֶץ עַד-מוֹת הַכֹּהֵן: 32

זו לישראל צהיו: אשר משח אותו בשמן הקדש. לפי פשוטו מן המקראות הקצרים הוא שלא פירש מי משחו אלא כמו אשר משחו המושח אותו בשמן הקדש. ורבותינו דרשוהו במסכת מכות (יא, ב) לראיית דבר ללמד שאם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומנו אחר תחתיו ולאחר מכאן נגמר דינו חוזר צמיחתו של שני שנאמר אשר משח אותו וכי הוא משחו לכהן או הכהן משח אותו אלא להציא את הנמשח צימיו שמחזירו צמיחתו:

(27) אין לו דם. הרי הוא כהורג את המת שאין לו דם (מכות יב):

(29) בכל מושבתיכם. למד שמהא סנהדרין [קטנה] נוהגת צחוצה לארץ כל זמן שנוהגת בארץ ישראל (שם ז, א):

(30) כל מכה נפש וגו'. הצא להרגו על שהכה את הנפש: לפי עדים ירצח. שיעידו שצמיד וצהתראה הרגו (ספרי קסא):

(31) ולא תקחו כופר. לא יפטר צממון (כתובות לו. ספרי שם):

(32) ולא תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו. למי שנס אל עיר מקלטו שהרג צשוגג אינו נפטר מגלות צממון ליתן כופר לשוץ לשנת צארץ צטרס ימות הכהן (ספרי שם): לנוס. כמו לָקַח כמו (מיכה ב, ח) שובי מלחמה שצבו מן המלחמה

So ye shall not pollute the land
wherein ye are; for blood, it
33 polluteth the land; and no
expiation can be made for the land
for the blood that is shed therein,
but by the blood of him that shed it.

וְלֹא־תִחַנְּפוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אתם בה כי הדם הוא יִחַנְּף
אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא־יִכָּפֹר
לְדָם אֲשֶׁר שָׁפַךְ־בָּהּ כִּי־אִם
בְּדָם שֹׁפְכוֹ:

וְלֹא־תִחַנְּפוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אתם בה כי הדם הוא יִחַנְּף
אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא־יִכָּפֹר
לְדָם אֲשֶׁר שָׁפַךְ־בָּהּ כִּי־אִם
בְּדָם שֹׁפְכוֹ:

And thou shalt not defile the land
which ye inhabit, in the midst of
34 which I dwell; for I the LORD dwell
in the midst of the children of
Israel.'

וְלֹא תִסְאֲבוּ יֵת אֶרְעָא דְאַתּוֹן
יִתְבִּין בֵּה דְשִׁכְנִיתִי שְׂרִיא
בְּגוֹה אֲרִי אֲנִי יִי שִׁכְנִיתִי שְׂרִיא
בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְלֹא תִסְאֲבוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אתם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שָׁכֵן
בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שָׁכֵן בְּתוֹךְ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)

And the heads of the fathers' houses
of the family of the children of
XXXVI Gilead, the son of Machir, the son
of Manasseh, of the families of the
sons of Joseph, came near, and
spoke before Moses, and before the
princes, the heads of the fathers'
houses of the children of Israel;

וְקָרְבוּ רִישֵׁי אֲבֹהֹתָא לְזִרְעֵית
בְּנֵי גִלְעָד בֶּרֶךְ מַכִּיר בֶּרֶךְ מְנַשֶּׁה
מִזִּרְעֵית בְּנֵי יוֹסֵף וּמְלִילֵי
קֹדֶם מֹשֶׁה וְקֹדֶם רִבְכָּה בְּרִיא
רִישֵׁי אֲבֹהֹתָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיִּקְרְבוּ רָאשֵׁי הָאֲבוֹת
לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גִלְעָד בֶּרֶךְ־
מַכִּיר בֶּרֶךְ־מְנַשֶּׁה מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי
יוֹסֵף וַיֵּדְבָרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי
הַנְּשָׂאִים רָאשֵׁי אֲבוֹת לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל:

שביעי

and they said: 'The LORD
commanded my lord to give the
2 land for inheritance by lot to the
children of Israel; and my lord was
commanded by the LORD to give
the inheritance of Zelophehad our
brother unto his daughters.

וַאֲמָרוּ יֵת רַבּוֹנִי פְקִיד יִי לְמַתָּן
יֵת אֶרְעָא בְּאַחְסָנָא בְּעַדְבָּא
לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְרַבּוֹנִי אֶתְפַּקֵּד
בְּמִימְרָא דִּי לְמַתָּן יֵת אֶחְסָנָא
צִלְפַּחַד אַחוּנָא לְבָנֵיהּ:

וַיֹּאמְרוּ אֶת־אֲדֹנִי צִנְהָ יְהוָה
לָתֵת אֶת־הָאָרֶץ בְּנַחֲלָהּ בְּגוֹרָל
לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲדֹנִי צִנְהָ בִיהוָה
לָתֵת אֶת־נַחֲלַת צִלְפַּחַד אַחִינוּ
לְבָנֵיהּ:

And if they be married to any of the
sons of the other tribes of the
3 children of Israel, then will their
inheritance be taken away from the
inheritance of our fathers, and will
be added to the inheritance of the
tribe whereunto they shall belong;
so will it be taken away from the lot
of our inheritance.

וַיְהִי וְיֵת לְחַד מִבְּנֵי שְׁבֻטֵי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁין וְתִתְּמַנַּע
אַחְסָנָהוֹן מֵאַחְסָנָא אֲבֹהֹתָא
וְתִתּוּסַף עַל אַחְסָנָא שְׁבֻטָּא
דִּיהוֹן לְהוֹן וַיַּעֲדֵב אַחְסָנָא
יִתְמָנַע:

וְהָיוּ לְאַחֵד מִבְּנֵי שְׁבֻטֵי בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְנִגְרַעָה נַחֲלָתָן
מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵינוּ וְנוֹסָף עַל נַחֲלַת
הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם
וּמִגֹּרָל נַחֲלָתָנוּ יִגָּרַע:

3

וכן (פניה ג, יח) נוגי ממועד וכן (יהושע ה, ה) כי מולים היו כאשר תאמר שז על מי ששז כבר ומול על מי שמל כבר כן תאמר
לנוס על מי שנס כבר וקורוהו נוס כלומר מוצר. ואם תאמר לנוס לצרוח ותפרשהו לא תקחו כופר למי שיש לו לצרוח לפטרו מן
הגלות לא ידעתי היאך יאמר לשז לשזת בארץ הרי עדיין לא נס ומהיכן ישז:

(33) ולא תחניפו. ולא תרשיעו. כתרגומו ולא תחייבו:

(34) אשר אני שכן בתוכה. שלא תשכינו אותי בטומאתה: כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל. אף בזמן שהם
טמאים שכינה (שרויה) ציינהם:

(3) ונוסף על נחלת המטה. שהרי צנה יורשה והבן מתיחס על שזט אציו:

<p>And when the jubilee of the children of Israel shall be, then will their inheritance be added unto the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will their inheritance be taken away from the inheritance of the tribe of our fathers.'</p>	<p>וְאִם־יְהִי־לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְפָּה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מִטָּה אֲבֹתֵינוּ יִגָּרַע נַחֲלָתָן:</p>	<p>וְאִם־יְהִי־לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְפָּה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מִטָּה אֲבֹתֵינוּ יִגָּרַע נַחֲלָתָן:</p>
<p>And Moses commanded the children of Israel according to the word of the LORD, saying: 'The tribe of the sons of Joseph speaketh right.</p>	<p>וַיִּצַּו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל יְהוֹזָדָא בֶן־מִטָּה בְּנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים:</p>	<p>וַיִּצַּו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל יְהוֹזָדָא בֶן־מִטָּה בְּנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים:</p>
<p>This is the thing which the LORD hath commanded concerning the daughters of Zelophehad, saying: Let them be married to whom they think best; only into the family of the tribe of their father shall they be married.</p>	<p>זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לְבָנוֹת צִלְפָּחָד לְאֹמֹר לָטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֹד לְמִשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים:</p>	<p>זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לְבָנוֹת צִלְפָּחָד לְאֹמֹר לָטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֹד לְמִשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים:</p>
<p>So shall no inheritance of the children of Israel remove from tribe to tribe; for the children of Israel shall cleave every one to the inheritance of the tribe of his fathers.</p>	<p>וְלֹא תִסָּב נַחֲלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטָּה אֶל־מִטָּה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מִטָּה אֲבֹתָיו יִדְּבָקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטָּה אֶל־מִטָּה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מִטָּה אֲבֹתָיו יִדְּבָקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>And every daughter, that possesseth an inheritance in any tribe of the children of Israel, shall be wife unto one of the family of the tribe of her father, that the children of Israel may possess every man the inheritance of his fathers.</p>	<p>וְכָל־בֵּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחַד מִמִּשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבִיהָ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו:</p>	<p>וְכָל־בֵּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחַד מִמִּשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבִיהָ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו:</p>
<p>So shall no inheritance remove from one tribe to another tribe; for the tribes of the children of Israel shall cleave each one to its own inheritance.'</p>	<p>וְלֹא תִסָּב נַחֲלָה מִמִּטָּה לְמִטָּה אַחֵר כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְּבָקוּ מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה מִמִּטָּה לְמִטָּה אַחֵר כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְּבָקוּ מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>Even as the LORD commanded Moses, so did the daughters of Zelophehad.</p>	<p>כַּמָּא דְּפָסִיד יְיָ יַת מֹשֶׁה בֶּן עֲבָדָא בְּנֵת צִלְפָּחָד:</p>	<p>כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֲשֹׂו בְּנוֹת צִלְפָּחָד:</p>

- (4) ואם יהיה היובל. מכאן היה רצי יהודה אומר עמיד היוכל שיפסוק (ת"כ ויקרא פרשתא יג, א): ואם יהיה היובל. כלומר אין זו מכירה שחוזרת ציוכל שהירושה אינה חוזרת. ואפילו אם יהיה היוכל לא תחזור הנחלה לשצטו וגמלא שנספסה על נחלת המטה אשר תהיינה להם:
- (8) וכל בת ירשת נחלה. שלא היה צן לאציה:

<p>ii For Mahlah, Tirzah, and Hoglah, and Milcah, and Noah, the daughters of Zelophehad, were married unto their father's brothers' sons.</p>	<p>והנָּחָה מַחֲלָה תִּרְצָה וְחֹגֻלָּה וּמִלְכָּה וְנוֹעָה בָּנוֹת זֶלּוֹפֶחָד לְבָנֵי אָחִי אֲבוֹהֵינָם לְנָשִׁים:</p>	<p>וַתִּהְיֶינָה מַחֲלָה תִּרְצָה וְחֹגֻלָּה וּמִלְכָּה וְנוֹעָה בָּנוֹת זֶלּוֹפֶחָד לְבָנֵי דִידֵיהֶן לְנָשִׁים:</p>	<p>מפטיר</p>
<p>12 They were married into the families of the sons of Manasseh the son of Joseph, and their inheritance remained in the tribe of the family of their father.</p>	<p>מִמְשִׁפְחַת בְּנֵי־מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף הָנָחָה לְנָשִׁים וְהָיָה אֲחֻסָּתָהוֹן עַל שִׁיבַט זְרַעִית אֲבוֹהֵינָם:</p>	<p>מִמְשִׁפְחַת בְּנֵי־מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל־מִטַּה מִשְׁפַּחַת אֲבוֹהֵיהֶן:</p>	<p>12</p>
<p>13 These are the commandments and the ordinances, which the LORD commanded by the hand of Moses unto the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.</p>	<p>אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמְשָׁפְטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:</p>	<p>אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמְשָׁפְטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:</p>	<p>קלג פסוקים</p>

The Haftarah is Jeremiah 2:4 – 2:28 & 3:4 – 3:4 on page 207. Sepharadim read Jeremiah 2:4 – 2:28 & 4:1 – 4:2. Read this Haftarah even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir is still read, Numbers 28:9 – 15.

(11) מחלה תרצה וגר. כאן מנאן לפי גדולתן זו מזו בשנים ונשאו כסדר תולדותן וכל המקרא מנאן לפי חכמתן ומגיד ששקולות זו כזו (ב"ב קכ):

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-כָּל-
יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן בַּמִּדְבָּר בְּעֶרְבָה
מִזֶּל סוּף בֵּין-פָּאֲרָן וּבֵין-תֹּפֶל וּלָבָן
וְחֶזְרֹת וְדִי זָהָב:

כס

THESE ARE the words which Moses spoke unto all Israel beyond the Jordan; in the wilderness, in the Arabah, over against Suph, between Paran and Tophel, and Laban, and Hazeroth, and Di-zahab.

אֶחָד עָשָׂר יוֹם מִחֹרֵב דָּרָךְ הַר-שֵׁעִיר עַד
קָדֵשׁ בַּרְנֶע:

2

It is eleven days journey from Horeb unto Kadesh-barnea by the way of mount Seir.

וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעֶשְׂתֵּי-עָשָׂר חֹדֶשׁ
בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כָּכָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֱלֹהִים:

3

And it came to pass in the fortieth year, in the eleventh month, on the first day of the month, that Moses spoke unto the children of Israel, according unto all that the LORD had given him in commandment unto them;

אַחֲרֵי הַפְּתוֹ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן וְאֶת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֲשֶׁר-
יוֹשֵׁב בְּעַשְׂתָּרוֹת בְּאֶדְרֵי:

נז

after he had smitten Sihon the king of the Amorites, who dwelt in Heshbon, and Og the king of Bashan, who dwelt in Ashtaroth, at Edrei;

בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב הֵאֵיל מֹשֶׁה
בְּיָאֵר אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֵאמֹר:

5

beyond the Jordan, in the land of Moab, took Moses upon him to expound this law, saying:

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֹרֵב לֵאמֹר
רַב-לָכֶם שְׁבַת בְּהָר הַזֶּה:

6

The LORD our God spoke unto us in Horeb, saying: 'Ye have dwelt long enough in this mountain;

פָּנוּ וּסַעוּ לָכֶם וּבֹאוּ הָרָה הָאֱמֹרִי וְאֶל-
כָּל-שְׁכֵנֶיךָ בְּעֶרְבָה בְּהָר וּבְשַׁפְלָה וּבְגֹב
וּבְחוֹף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְבָּנוֹן עַד-
הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר-פָּרָת:

7

turn you, and take your journey, and go to the hill-country of the Amorites and unto all the places nigh thereunto, in the Arabah, in the hill-country, and in the Lowland, and in the South, and by the sea-shore; the land of the Canaanites, and Lebanon, as far as the great river, the river Euphrates.

רְאֵה נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם אֶת-הָאָרֶץ בָּאוּ וּרְשׁוּ
אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאֲבוֹתֵיכֶם
לְאֲבֹרָהֶם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם
וּלְזֶרְעָם אַחֲרֵיהֶם:

ישראל

Behold, I have set the land before you: go in and possess the land which the LORD swore unto your fathers, to Abraham, to Isaac, and to Jacob, to give unto them and to their seed after them.'

וְאָמַר אֲלֵכֶם בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר לֹא-אוּכָל
לִבִּדִי שָׂאת אִתְּכֶם:

9

And I spoke unto you at that time, saying: 'I am not able to bear you myself alone;

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנֵּכֶם הַיּוֹם
כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרֹב:

10

the LORD your God hath multiplied you, and, behold, ye are this day as the stars of heaven for multitude.—

יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יִסַּף עֲלֵיכֶם כָּכֶם
אֶלֶף פַּעַמִּים וַיְבָרֶךְ אֶתְכֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר
לָכֶם:

11

The LORD, the God of your fathers, make you a thousand times so many more as ye are, and bless you, as He hath promised you!

הפטרות

הפטרות במדבר

The Haftarah is Hosea 2:1 – 2:22. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftarah on page 212.

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר
לֹא־יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר־
יֹאמַר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי
אֱלֹהִים:

II:1

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living God.'

וְנִקְבְּצוּ בְנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל יִחָדּוּ
וְשָׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי
גָדוֹל יוֹם יִזְרְעֵל:

2

And the children of Judah and the children of Israel shall be gathered together, and they shall appoint themselves one head, and shall go up out of the land; for great shall be the day of Jezreel.

אָמְרוּ לְאַחֵיכֶם עַמִּי וּלְאֲחוֹתֵיכֶם רַחֲמָה:

3

Say ye unto your brethren: 'Ammi'; and to your sisters, 'Ruhamah.'

רִיבוּ בְּאִמְכֶם רִיבוּ כִּי־הִיא לֹא אִשְׁתִּי
וְאֲנִכִּי לֹא אִישָׁה וְתָסֵר זְנוּנֶיהָ מִפְּנֶיהָ
וְנִאֲפֹפֶיהָ מִבֵּין שָׁדֶיהָ:

4

Plead with your mother, plead; For she is not My wife, neither am I her husband; And let her put away her harlotries from her face, And her adulteries from between her breasts;

פֶּן־אֶפְשִׁיטֶנָּה עֲרֹמָה וְהִצַּגְתִּיהָ כְּיוֹם
הַיּוֹלָדָה וְשִׁמְתִּיהָ כַּמִּדְבָּר וְשִׁתְּהָ כְּאֶרֶץ
צָיָה וְהִמַּתִּיהָ בַּצָּמָא:

5

Lest I strip her naked, And set her as in the day that she was born, And make her as a wilderness, And set her like a dry land, And slay her with thirst.

וְאֶת־בְּנֶיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי־בְנֵי זְנוּנִים הֵמָּה:

6

And I will not have compassion upon her children; For they are children of harlotry.

כִּי זָנְתָה אִמָּם הַבִּישָׁה הוֹרְתָם כִּי אִמָּה
אֵלֶכָה אַחֲרֵי מְאַהֲבֵי נִתְּנִי לַחֲמִי וּמִימִי
צִמְרִי וּפִשְׁתִּי שִׁמְנִי וְשִׁקּוּנִי:

7

For their mother hath played the harlot, She that conceived them hath done shamefully; For she said: 'I will go after my lovers, That give me my bread and my water, My wool and my flax, mine oil and my drink.'

לִכֵּן הִנְנִי־שֹׁד אֶת־דֶּרֶכָךְ בַּסִּרְיִים
וְגִדְרֹתַי אֶת־גְּדֻרָה וְנִתְּיבוֹתֶיהָ לֹא
תִּמְצָא:

8

Therefore, behold, I will hedge up thy way with thorns, And I will make a wall against her, That she shall not find her paths.

וְרָדְפָה אֶת־מְאַהֲבֶיהָ וְלֹא־תִשְׁגֶּה אֹתָם
וּבְקִשָּׁתָם וְלֹא תִמְצָא וְאִמָּהָ אֵלֶכָה
וְאֶשׁוּבָה אֶל־אִישִׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אִזְּ
מֵעַתָּה:

9

And she shall run after her lovers, but she shall not overtake them, And she shall seek them, but shall not find them; Then shall she say: 'I will go and return to my first husband; For then was it better with me than now.'

והיא לא ידעה כי אנכי נתתי לה הדגן
והתירוש והיצחק וכסף הרביתי לה
וזהב עשו לבעל:

10 For she did not know that it was I that gave her The
corn, and the wine, and the oil, And multiplied unto
her silver and gold, Which they used for Baal.

לכן אשוב ולקחתי דגני בעתו ותירושי
במועדו והצלתי צמרי ופשתני לכסות
את-ערותה:

11 Therefore will I take back My corn in the time
thereof, And My wine in the season thereof, And will
snatch away My wool and My flax Given to cover her
nakedness.

ועתה אגלה את-נבלתה לעיני מאהביה
ואיש לא-יצילנה מידי:

12 And now will I uncover her shame in the sight of her
lovers, And none shall deliver her out of My hand.

והשבתי כל-משושה חגה חדשה ושביתה
וכל מועדה:

13 I will also cause all her mirth to cease, Her feasts, her
new moons, and her sabbaths, And all her appointed
seasons.

והשמיתי גפניה ותאנניה אשר אמרה אתנה
המה לי אשר נתנו-לי מאהבי ושמיתי
לי-ער ואכלתם חית השדה:

14 And I will lay waste her vines and her fig-trees,
Whereof she hath said: 'These are my hire That my
lovers have given me'; And I will make them a forest,
And the beasts of the field shall eat them.

ופקדתי עליה את-ימי הבעלים אשר
תקטיר להם ותעד נזמה וחליתה ותלך
אחרי מאהביה ואתי שכחה נאם-
יהוה: (ס)

15 And I will visit upon her the days of the Baalim,
Wherein she offered unto them, And decked herself
with her ear-rings and her jewels, And went after her
lovers, And forgot Me, saith the LORD.

לכן הגה אנכי מפתיה והלכתיה המדבר
ודברתי על-לבה:

16 Therefore, behold, I will allure her, And bring her
into the wilderness, And speak tenderly unto her.

ונתתי לה את-כרמיה משם ואת-עמק
עכור לפתח תקנה וענתה שמה כימי
נעוריה וכיום עלותה מארץ-מצרים:

17 And I will give her her vineyards from thence, And
the valley of Achor for a door of hope; And she shall
respond there, as in the days of her youth, And as in
the day when she came up out of the land of Egypt.

והיה ביום-ההוא נאם-יהוה תקראי אישי
ולא-תקראי-לי עוד בעלי:

18 And it shall be at that day, saith the LORD, That thou
shalt call Me Ishi, And shalt call Me no more Baali.

והסרתי את-שמות הבעלים מפיה ולא-
יזכרו עוד בשמם:

19 For I will take away the names of the Baalim out of
her mouth, And they shall no more be mentioned by
their name.

וכרתי להם ברית ביום ההוא עם-חית
השדה ועם-עוף השמים ורמש האדמה
ולקשת וחרב ומלחמה אשבור מן-הארץ
והשכבתים לבטח:

20 And in that day will I make a covenant for them With
the beasts of the field, and with the fowls of heaven,
And with the creeping things of the ground; And I
will break the bow and the sword and the battle out
of the land, And will make them to lie down safely.

וארשתיך לי לעולם וארשתיך לי בצדק
ובמשפט ובחסד וברחמים:

21 And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will
betroth thee unto Me in righteousness, and in justice,
And in lovingkindness, and in compassion.

וְאַרְשִׁתִּיךָ לִי בְּאַמּוּנָה וַיֵּדַעַת אֶת־
יְהוָה: (פ)

22

And I will betroth thee unto Me in faithfulness; And thou shalt know the LORD.

הפטרות נשא

The Haftarah is Judges 13:2 – 13:25.

וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצֹּרָח מִמִּשְׁפַּחַת הַדָּנִי
וּשְׁמוֹ מָנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ עָקְרָה וְלֹא יָלְדָה:

XIII:2

And there was a certain man of Zorah, of the family of the Danites, whose name was Manoah; and his wife was barren, and bore not.

וַיָּבֹא מַלְאֲכֵי־יְהוָה אֶל־הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר
אֵלֶיהָ הִנֵּה־נָא אֶת־עַקְרָהּ וְלֹא יָלְדָהּ
וְהָרִית וְיָלְדָה בֶּן:

3

And the angel of the LORD appeared unto the woman, and said unto her: 'Behold now, thou art barren, and hast not borne; but thou shalt conceive, and bear a son.

וְעַתָּה הִשְׁמְרִי נָא וְאַל־תִּשְׁתִּי גֵין וְשִׁכָר
וְאַל־תֹּאכְלִי כָל־טָמֵא:

4

Now therefore beware, I pray thee, and drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing.

כִּי הִנֵּךְ הָרָה וְיָלְדָה בֶּן וּמוֹרָהּ לֹא־יַעֲלֶה
עַל־רֹאשׁוֹ כִּי־נָזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר
מִן־הַבֶּטֶן וְהוּא יַחֲלֶה לְהוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל
מִיַּד פְּלִשְׁתִּים:

5

For, lo, thou shalt conceive, and bear a son; and no razor shall come upon his head; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb; and he shall begin to save Israel out of the hand of the Philistines.'

וַתָּבֹא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר לְאִישָׁהּ לֵאמֹר אִישׁ
הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי וּמְרָאָהוּ כְּמֶרְאֶה מַלְאֲכֵי
הָאֱלֹהִים נֹרָא מְאֹד וְלֹא שְׁאַלְתִּיהוּ אִי־
מִזֶּה הוּא וְאֶת־שְׁמוֹ לֹא־הִגִּיד לִי:

6

Then the woman came and told her husband, saying: 'A man of God came unto me, and his countenance was like the countenance of the angel of God, very terrible; and I asked him not whence he was, neither told he me his name;

וַיֹּאמֶר לִי הִנֵּךְ הָרָה וְיָלְדָה בֶּן וְעַתָּה
אַל־תִּשְׁתִּי גֵין וְשִׁכָר וְאַל־תֹּאכְלִי כָל־
טָמֵא כִּי־נָזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר מִן־
הַבֶּטֶן עַד־יוֹם מוֹתוֹ: (פ)

7

but he said unto me: Behold, thou shalt conceive, and bear a son; and now drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb to the day of his death.'

וַיַּעֲתֶר מָנוּחַ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדוֹנָי
אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּ יְבוֹאֵנָּה עוֹד
אֵלֵינוּ וַיּוֹרֵנוּ מִה־נִּעְשָׂה לַנֶּעַר הַזֶּה:

8

Then Manoah entreated the LORD, and said: 'Oh, LORD, I pray Thee, let the man of God whom Thou didst send come again unto us, and teach us what we shall do unto the child that shall be born.'

וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מָנוּחַ וַיָּבֹא מַלְאֲכֵי
הָאֱלֹהִים עוֹד אֶל־הָאִשָּׁה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת
בַּשָּׂדֶה וּמָנוּחַ אִישָׁהּ אֵין עִמָּה:

9

And God hearkened to the voice of Manoah; and the angel of God came again unto the woman as she sat in the field; but Manoah her husband was not with her.

וַתַּמְהַר הָאִשָּׁה וַתֵּרָץ וַתַּגֵּד לְאִשְׁתָּה
וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נִרְאָה אֵלַי הָאִישׁ אֲשֶׁר-
בָּא בְיוֹם אֵלַי:

10 And the woman made haste, and ran, and told her husband, and said unto him: 'Behold, the man hath appeared unto me, that came unto me that day.'

וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ מִנּוּחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֶל-
הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲאֵתָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-
דִּבַּרְתָּ אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי:

11 And Manoah arose, and went after his wife, and came to the man, and said unto him: 'Art thou the man that spoketh unto the woman?' And he said: 'I am.'

וַיֹּאמֶר מִנּוּחַ עֲתָה יָבֹא דְבָרְיָךְ מִה-יִהְיֶה
מִשְׁפַּט-הַנֶּעַר וּמַעֲשָׂהוּ:

12 And Manoah said: 'Now when thy word cometh to pass, what shall be the rule for the child, and what shall be done with him?'

וַיֹּאמֶר מְלָאךְ יְהוָה אֶל-מִנּוּחַ מְכַל אֲשֶׁר-
אָמַרְתִּי אֶל-הָאִשָּׁה תִּשְׁמָר:

13 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Of all that I said unto the woman let her beware.

מְכַל אֲשֶׁר-יֵצֵא מִגֶּפֶן חַיִּין לֹא תֹאכַל וְגִין
וְשִׁכָר אֶל-תִּשְׁתֵּה וְכָל-טָמְאָה אֶל-תֹּאכַל
כָּל אֲשֶׁר-צִוִּיתִיךָ תִּשְׁמָר: (ס)

14 She may not eat of any thing that cometh of the grapevine, neither let her drink wine or strong drink, nor eat any unclean thing; all that I commanded her let her observe.'

וַיֹּאמֶר מִנּוּחַ אֶל-מְלָאךְ יְהוָה נַעֲזְרֶה-נָּא
אוֹתְךָ וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדִי עֹזִים:

15 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'I pray thee, let us detain thee, that we may make ready a kid for thee.'

וַיֹּאמֶר מְלָאךְ יְהוָה אֶל-מִנּוּחַ אִם-
תַּעֲזְרֵנִי לֹא-אֲכַל בְּלֶחְמְךָ וְאִם-תַּעֲשֶׂה
עֲלֶיהָ לִיהוָה תַּעֲלֶנָּה כִּי לֹא-יָדַע מִנּוּחַ כִּי-
מְלָאךְ יְהוָה הוּא:

16 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Though thou detain me, I will not eat of thy bread; and if thou wilt make ready a burnt-offering, thou must offer it unto the LORD.' For Manoah knew not that he was the angel of the LORD.

וַיֹּאמֶר מִנּוּחַ אֶל-מְלָאךְ יְהוָה מִי שְׁמֶךָ כִּי-
יָבֹא (כ' דְּבָרֶיךָ) [ק' דְּבָרֶיךָ] וְכִבְדֶּנּוּךָ:

17 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'What is thy name, that when thy words come to pass we may do thee honour?'

וַיֹּאמֶר לוֹ מְלָאךְ יְהוָה לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל
לְשְׁמִי וְהוּא-פָּלֵא: (פ)

18 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore askest thou after my name, seeing it is hidden?'

וַיִּקַּח מִנּוּחַ אֶת-גְּדִי הָעֹזִים וְאֶת-הַמִּנְחָה
וַיַּעַל עַל-הַצֹּר לִיהוָה וּמִפְּלֹא לַעֲשׂוֹת
וּמִנּוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאוּ:

19 So Manoah took the kid with the meal-offering, and offered it upon the rock unto the LORD; and [the angel] did wondrously, and Manoah and his wife looked on.

וַיְהִי בְעֵלּוֹת הַלֶּהֶב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ
הַשָּׁמַיְמָה וַיַּעַל מְלָאךְ-יְהוָה בְּלֶהֶב
הַמִּזְבֵּחַ וּמִנּוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאוּ וַיִּפְּלוּ עַל-
פְּנֵיהֶם אֲרָצָה:

20 For it came to pass, when the flame went up toward heaven from off the altar, that the angel of the LORD ascended in the flame of the altar; and Manoah and his wife looked on; and they fell on their faces to the ground.

וְלֹא-יִסְפֶּה עוֹד מַלְאָךְ יְהוָה לְהִרְאֹה אֶל-
מְנוּחַ וְאֶל-אִשְׁתּוֹ אֲזִי יָדַע מְנוּחַ כִּי-מַלְאָךְ
יְהוָה הוּא:

21 But the angel of the LORD did no more appear to
Manoah or to his wife. Then Manoah knew that he
was the angel of the LORD.

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי
אֱלֹהִים רָאִינוּ:

22 And Manoah said unto his wife: 'We shall surely die,
because we have seen God.'

וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לוֹ חֲפִץ יְהוָה לְהַמִּיתָנוּ
לֹא-לָקַח מִזִּדְּנוֹ עֹלָה וּמִנְחָה וְלֹא הִרְאָנוּ
אֶת-כָּל-אֵלֶּה וְכַעַת לֹא הִשְׁמִיעֵנוּ כְּזֹאת:

23 But his wife said unto him: 'If the LORD were pleased
to kill us, He would not have received a
burnt-offering and a meal-offering at our hand,
neither would He have shown us all these things, nor
would at this time have told such things as these.'

וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֶּן וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שַׁמְשׁוֹן
וַיִּגְדַּל הַנַּעַר וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה:

24 And the woman bore a son, and called his name
Samson; and the child grew, and the LORD blessed
him.

וַתַּחֲלֵ רוּחַ יְהוָה לִפְעָמָה בְּמַחֲנֵה-דָן בֵּין
צֹרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֵל: (פ)

25 And the spirit of the LORD began to move him in
Mahaneh-dan, between Zorah and Eshtaol.

הפטרות בהעלתך

The Haftarah is Zechariah 2:14 - 4:7.

רְנִי וְשִׂמְחִי בַת-צִיּוֹן כִּי הִנְנִי בָא וְשִׁכְנִיתִי
בְּתוֹכְךָ נָא-יְהוָה:

II:14 'Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come,
and I will dwell in the midst of thee, saith the LORD.

וְנִלְווּ גוֹיִם רַבִּים אֶל-יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
וְהָיוּ לִי לְעָם וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְךָ וַיֵּדַעַתְּ כִּי-
יְהוָה צִבְאוֹת שְׁלָחַנִי אֵלֶיךָ:

15 And many nations shall join themselves to the LORD
in that day, and shall be My people, and I will dwell in
the midst of thee'; and thou shalt know that the
LORD of hosts hath sent me unto thee.

וְנָחַל יְהוָה אֶת-יְהוּדָה חֶלְקוֹ עַל אֲדָמַת
הַקֹּדֶשׁ וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלַם:

16 And the LORD shall inherit Judah as His portion in
the holy land, and shall choose Jerusalem again.

הִס כָּל-בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי נִעוֹר מִמְּעוֹן
קֹדֶשׁוֹ: (פ)

17 Be silent, all flesh, before the LORD; for He is aroused
out of His holy habitation.

וַיִּרְאֵנִי אֶת-יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד
לִפְנֵי מַלְאָךְ יְהוָה וְהַשָּׁטָן עֹמֵד עַל-יְמִינוֹ
לְשַׁטְנוֹ:

III:1 And he showed me Joshua the high priest standing
before the angel of the LORD, and Satan standing at
his right hand to accuse him.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-הַשָּׁטָן וַיַּעַר יְהוָה בְּךָ
הַשָּׁטָן וַיַּעַר יְהוָה בְּךָ הַפֹּחֵר בִּירוּשָׁלַם
הַלּוֹא זֶה אֹד מִצֵּל מֵאֵשׁ:

2 And the LORD said unto Satan: 'The LORD rebuke
thee, O Satan, yea, the LORD that hath chosen
Jerusalem rebuke thee; is not this man a brand
plucked out of the fire?'

ויהושע הנה לבש בגדים צואים ועמד לפני המלאך:

3 Now Joshua was clothed with filthy garments, and stood before the angel.

ונען ויאמר אל-העמדים לפניו לאמר הסירו הבגדים הצואים מעליו ויאמר אליו ראה העברתי מעליך עונך והלבש אתך מחלצות:

4 And he answered and spoke unto those that stood before him, saying: 'Take the filthy garments from off him.' And unto him he said: 'Behold, I cause thine iniquity to pass from thee, and I will clothe thee with robes.'

ואמר ושימו צניף טהור על-ראשו ושימו הצניף הטהור על-ראשו וילבשוהו בגדים ומלאך יהנה עמד:

5 And I said: 'Let them set a fair mitre upon his head.' So they set a fair mitre upon his head, and clothed him with garments; and the angel of the LORD stood by.

ויעד מלאך יהנה ביהושע לאמר:

6 And the angel of the LORD forewarned Joshua, saying:

כח-אמר יהנה צבאות אם-בדרכי תלך ואם את-משמרת תשמר וגם-אתה תדין את-ביתי וגם תשמר את-חצרי ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה:

7 'Thus saith the LORD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

שמע-נא יהושעו הפתן הגדול אתה ורעיך הישבים לפניך כיהושע מופת הגמה כיהנני מביא את-עבדי צמח:

8 Hear now, O Joshua the high priest, thou and thy fellows that sit before thee; for they are men that are a sign; for, behold, I will bring forth My servant the Shoot.

כיו הנה האבן אשר נתתי לפני יהושע על-אבן אחת שבעה עינים הנני מפתח פתחה נאם יהנה צבאות ומשתי את-עון הארץ-ההיא ביום אחד:

9 For behold the stone that I have laid before Joshua; upon one stone are seven facets; behold, I will engrave the graving thereof, saith the LORD of hosts: And I will remove the iniquity of that land in one day.

ביום ההוא נאם יהנה צבאות תקראו איש לרעהו אל-תחת גפן ואל-תחת תאנה:

10 In that day, saith the LORD of hosts, shall ye call every man his neighbour under the vine and under the fig-tree.

וישב המלאך הדבר בי ויעירני כאיש אשר-יעור משנתו:

IV:1 And the angel that spoke with me returned, and waked me, as a man that is wakened out of his sleep.

ויאמר אלי מה אתה ראה (כ' ויאמר) וק' ואמר ראיני והנה מנורת זהב כלה וגלה על-ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על-ראשה:

2 And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

ושנים זיתים עליה אחד מימין הגלה ואחד על-שמאלה:

3 and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof.'

הפטרת שלח לך

וַאֲנִי וְאָמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי לֵאמֹר
מַה־אֵלֶּה אֲדֹנִי:

4

And I answered and spoke to the angel that spoke with me, saying: 'What are these, my lord?'

וַיֹּעַן הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא
יָדַעְתָּ מַה־הֵמָּה אֵלֶּה וְאָמַר לֹא אֲדֹנִי:

5

Then the angel that spoke with me answered and said unto me: 'Knowest thou not what these are?' And I said: 'No, my lord.'

וַיֹּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר־יְהוָה
אֶל־זְרֻבָּבֶל לֵאמֹר לֹא בְחֵיל וְלֹא בְכֹחַ
כִּי אִם־בְּרוּחִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת:

6

Then he answered and spoke unto me, saying: 'This is the word of the LORD unto Zerubbabel, saying: Not by might, nor by power, but by My spirit, saith the LORD of hosts.

מִי־אַתָּה הַר־הַגָּדוֹל לִפְנֵי זְרֻבָּבֶל לְמִישֹׁר
וְהוֹצִיא אֶת־הָאֶבֶן הָרֹאשָׁה תְּשֹׂאוֹת חֵן חֵן
לָהּ: (פ)

7

Who art thou, O great mountain before Zerubbabel? thou shalt become a plain; and he shall bring forth the top stone with shoutings of Grace, grace, unto it.'

הפטרת שלח לך

The Haftarah is Joshua 2:1 – 2:24.

וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ־בֶּן־נֹון מִן־הַשְּׁטִיִּים שְׁנַיִם־
אֲנָשִׁים מְרַגְלִים חֲרַשׁ לֵאמֹר לָכוּ רְאוּ
אֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־יְרִיחוֹ וַיָּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית־
אִשָּׁה זֹנָה וּשְׁמָהּ רַחַב וַיִּשְׁכְּבוּ־שָׁמָּה:

II:1

And Joshua the son of Nun sent out of Shittim two spies secretly, saying: 'Go view the land, and Jericho.' And they went, and came into the house of a harlot whose name was Rahab, and lay there.

וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר הִנֵּה אֲנָשִׁים
בָּאוּ הֵנָּה הַלַּיְלָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחְפֹּר
אֶת־הָאָרֶץ:

2

And it was told the king of Jericho, saying: 'Behold, there came men in hither to-night of the children of Israel to search out the land.'

וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶל־רַחַב לֵאמֹר
הוֹצִיאִ הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלֶיךָ אֲשֶׁר־בָּאוּ
לְבֵיתְךָ כִּי לַחְפֹּר אֶת־כָּל־הָאָרֶץ בָּאוּ:

3

And the king of Jericho sent unto Rahab, saying: 'Bring forth the men that are come to thee, that are entered into thy house; for they are come to search out all the land.'

וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּצְפֵּנּוּ
וַתֹּאמֶר כֵּן בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי
מֵאֵינן הֵמָּה:

4

And the woman took the two men, and hid them; and she said: 'Yea, the men came unto me, but I knew not whence they were;

וַיְהִי הַשָּׁעַר לִסְגֹּר בַּחֹשֶׁךְ וְהָאֲנָשִׁים יָצְאוּ
לֹא יָדַעְתִּי אָנָּה הָלְכוּ הָאֲנָשִׁים רִדְפוּ מִהֵרָא
אֲחֲרֵיהֶם כִּי תִשְׁיֹגּוּם:

5

and it came to pass about the time of the shutting of the gate, when it was dark, that the men went out; whither the men went I know not; pursue after them quickly; for ye shall overtake them.'

וְהִיא הֶעֱלֵתָם הַגָּגָה וַתִּטְמְנֵם בְּפִשְׁתֵּי הָעֵץ
הָעֹרְכוֹת לָהּ עַל־הַגָּג:

6

But she had brought them up to the roof, and hid them with the stalks of flax, which she had spread out upon the roof.

והַאֲנָשִׁים רָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם בְּדֶרֶךְ הַיַּרְדֵּן
עַל הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשַּׁעַר סָגְרוּ אַחֲרֵי כַּאֲשֶׁר
יֵצְאוּ הָרָדְפִים אַחֲרֵיהֶם:

7 And the men pursued after them the way to the Jordan unto the fords; and as soon as they that pursued after them were gone out, the gate was shut.

וְהָמָּה טָרַם וַיִּשְׁכְּבוּ וְהִיא עָלְתָה עֲלֵיהֶם
עַל-הַגֶּגֶז:

8 And before they were laid down, she came up unto them upon the roof;

וַתֹּאמֶר אֶל-הָאֲנָשִׁים יָדַעְתִּי כִּי-נָתַן יְהוָה
לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ וְכִי-נִפְלָה אִימַתְכֶם
עָלֵינוּ וְכִי נִמְגּוּ כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם:

9 and she said unto the men: 'I know that the LORD hath given you the land, and that your terror is fallen upon us, and that all the inhabitants of the land melt away before you.

כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת אֲשֶׁר-הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת-מִי
יַם-סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם
וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לְשְׁנֵי מְלָכֵי הָאֲמֹרִי
אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיתָן וּלְעוֹג אֲשֶׁר
הִחָרַמְתֶּם אוֹתָם:

10 For we have heard how the LORD dried up the water of the Red Sea before you, when ye came out of Egypt; and what ye did unto the two kings of the Amorites, that were beyond the Jordan, unto Sihon and to Og, whom ye utterly destroyed.

וַנִּשְׁמַע וַיִּמָּס לִבֵּנוּ וְלֹא-קָמָה עוֹד
רוּחַ בָּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
הוא אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל-הָאָרֶץ
מִתַּחַת:

11 And as soon as we had heard it, our hearts did melt, neither did there remain any more spirit in any man, because of you; for the LORD your God, He is God in heaven above, and on earth beneath.

וְעַתָּה הִשָּׁבְעוּנָא לִי בִיהוָה כִּי-עָשִׂיתִי
עִמָּכֶם חֶסֶד וְעָשִׂיתֶם גַּם-אִתָּם עִם-בֵּית
אָבִי חֶסֶד וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֱמֻת:

12 Now therefore, I pray you, swear unto me by the LORD, since I have dealt kindly with you, that ye also will deal kindly with my father's house—and give me a true token—

וְהַחַיִּיתֶם אֶת-אָבִי וְאֶת-אִמִּי וְאֶת-אֶחָי
וְאֶת- (כ' אַחֻוּתִי) [ק' אַחֻוּתִי] וְאֶת כָּל-
אֲשֶׁר לָהֶם וְהִצַּלְתֶּם אֶת-נַפְשֵׁינוּ מִמָּוֶת:

13 and save alive my father, and my mother, and my brethren, and my sisters, and all that they have, and deliver our lives from death.'

וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַחְתִּיכֶם
לְמוֹת אִם לֹא תִגִּידוּ אֶת-דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה
בְּתַת-יְהוָה לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ
חֶסֶד וְאֱמֻת:

14 And the men said unto her: 'Our life for yours, if ye tell not this our business; and it shall be, when the LORD giveth us the land, that we will deal kindly and truly with thee.'

וַתוֹרְדֵם בַּחֲבֵל בְּעֵד הַחֲלֹן כִּי בֵיתָהּ
בְּקִיר הַחוֹמָה וּבְחוֹמָה הִיא יוֹשֶׁבֶת:

15 Then she let them down by a cord through the window; for her house was upon the side of the wall, and she dwelt upon the wall.

וַתֹּאמֶר לָהֶם הִתְרָה לָכֶם פֶּן-יִפְגְּעוּ בָכֶם
הָרָדְפִים וְנִחַבְתֶּם שְׁמָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד
שׁוּב הָרָדְפִים וְאַחֲרַי תֵּלְכוּ לְדַרְכְּכֶם:

16 And she said unto them: 'Get you to the mountain, lest the pursuers light upon you; and hide yourselves there three days, until the pursuers be returned; and afterward may ye go your way.'

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיָהּ הָאֲנָשִׁים נָקִים אֲנַחְנוּ
מִשְׁבַּעְתְּךָ הַזֶּה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ:

17

And the men said unto her: 'We will be guiltless of this thine oath which thou hast made us to swear.

הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים בָּאָרֶץ אֲתָתְקַלֶּת חוּטֹ
הַשָּׁנִי הַזֶּה תִּקְשְׁרִי בַחֲלוֹן אֲשֶׁר הוֹרַדְתָּנוּ
כֹּה וְאֶת־אֲבִיךָ וְאֶת־אִמְךָ וְאֶת־אֲחִיךָ וְאֶת־
כָּל־בֵּית אֲבִיךָ תֹאסֹפִי אִלָּיְךָ תְּבִיתָהּ:

18

Behold, when we come into the land, thou shalt bind this line of scarlet thread in the window which thou didst let us down by; and thou shalt gather unto thee into the house thy father, and thy mother, and thy brethren, and all thy father's household.

וְהָיָה כֹל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִדִּלְתֵי בֵיתְךָ
תִּחְוָצֶה דָּמּוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְאֲנַחְנוּ נָקִים וְכֹל
אֲשֶׁר יִהְיֶה אִתְּךָ בַּבַּיִת דָּמּוֹ בְּרֹאשׁוֹ אִם־
יָד תִּהְיֶה־בּוֹ:

19

And it shall be, that whosoever shall go out of the doors of thy house into the street, his blood shall be upon his head, and we will be guiltless; and whosoever shall be with thee in the house, his blood shall be on our head, if any hand be upon him.

וְאִם־תִּגִּידִי אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיִינוּ נָקִים
מִשְׁבַּעְתְּךָ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ:

20

But if thou utter this our business, then we will be guiltless of thine oath which thou hast made us to swear.'

וַתֹּאמֶר כְּדִבְרֵיכֶם כֵּן־הוּא וַתִּשְׁלַח
וַיֵּלְכוּ וַתִּקְשֹׁר אֶת־תִּקְנַת הַשָּׁנִי בַחֲלוֹן:

21

And she said: 'According unto your words, so be it.' And she sent them away, and they departed; and she bound the scarlet line in the window.

וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הָהָרָה וַיֵּשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשֶׁת
יָמִים עַד־שָׁבוּ הָרֹדְפִים וַיִּבְקְשׂוּ הָרֹדְפִים
בְּכָל־הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצְאוּ:

22

And they went, and came unto the mountain, and abode there three days, until the pursuers were returned; and the pursuers sought them throughout all the way, but found them not.

וַיָּשְׁבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיֵּרְדּוּ מִהָהָר וַיַּעֲבְרוּ
וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וַיְסַפְּרוּ־לוֹ אֵת
כָּל־הַמַּצָּאוֹת אוֹתָם:

23

Then the two men returned, and descended from the mountain, and passed over, and came to Joshua the son of Nun; and they told him all that had befallen them.

וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ כִּי־נָתַן יְהוָה בְּיָדֵנוּ
אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וְגַם־נִמְגְּוָה כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
מִפְּנֵינוּ: (ס)

24

And they said unto Joshua: 'Truly the LORD hath delivered into our hands all the land; and moreover all the inhabitants of the land do melt away before us.'

הפטרות קורח

The Haftarah is I Samuel 11:14 – 12:22. On Rosh Hodesh, read Numbers 28:9 – 15 for Maftir and the Haftarah on page 210.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם לְכוּ וְגִלְגָּל
הַגִּלְגָּל וְנִחַדְשׁ שָׁם הַמְּלוּכָה:

XI:14

Then said Samuel to the people: 'Come and let us go to Gilgal, and renew the kingdom there.'

וַיֵּלְכוּ כָל-הָעָם הַגִּלְגָּל וַיַּמְלִיכוּ שָׁם אֶת-
שָׁאוּל לִפְנֵי יְהוָה בְּגִלְגָּל וַיִּזְבְּחוּ-שָׁם
זִבְחִים שְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה וַיִּשְׂמַח שָׁם
שָׁאוּל וְכָל-אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל עַד-מָאד: (פ)

15

And all the people went to Gilgal; and there they made Saul king before the LORD in Gilgal; and there they sacrificed sacrifices of peace-offerings before the LORD; and there Saul and all the men of Israel rejoiced greatly.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל הִנֵּה
שָׁמַעְתִּי בְקִלְכֶּם לְכָל אֲשֶׁר-אָמַרְתֶּם לִי
וְאִמְלִיךְ עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

XII:1

And Samuel said unto all Israel: 'Behold, I have hearkened unto your voice in all that ye said unto me, and have made a king over you.

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵיכֶם
וְאֲנִי זָקֵנִי וְשֵׁבִי וּבְנֵי הַנֶּחֱם אִתְּכֶם
וְאֲנִי הִתְהַלַּכְתִּי לִפְנֵיכֶם מִנְעָרִי עַד-הַיּוֹם
הַזֶּה:

2

And now, behold, the king walketh before you; and I am old and grayheaded; and, behold, my sons are with you; and I have walked before you from my youth unto this day.

הֲנִנִי עָנִי כִי נִגַּד יְהוָה וְנִגַּד מְשִׁיחוֹ אֶת-
שׁוֹר ׀ מִי לְקַחְתִּי וְחִמּוֹר מִי לְקַחְתִּי וְאֶת-
מִי עֲשַׁקְתִּי אֶת-מִי רִצּוֹתִי וּמִי לְקַחְתִּי
כֶּפֶר וְאֲעֲלִים עֵינֵי בֹ וְאָשִׁיב לָכֶם:

3

Here I am; witness against me before the LORD, and before His anointed: whose ox have I taken? or whose ass have I taken? or whom have I defrauded? or whom have I oppressed? or of whose hand have I taken a ransom to blind mine eyes therewith? and I will restore it you.'

וַיֹּאמְרוּ לֹא עֲשַׁקְתָּנוּ וְלֹא רִצּוֹתָנוּ וְלֹא-
לְקַחְתָּ מִיֵּד אִישׁ מֵאֻמָּה:

4

And they said: 'Thou hast not defrauded us, nor oppressed us, neither hast thou taken aught of any man's hand.'

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עַד יְהוָה בְּכֶם וְעַד מְשִׁיחוֹ
הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מָצָאתֶם בְּיָדִי מְאֻמָּה
וַיֹּאמֶר עַד: (פ)

5

And he said unto them: 'The LORD is witness against you, and His anointed is witness this day, that ye have not found aught in my hand.' And they said: 'He is witness.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-הָעָם יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה
אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן וְאֲשֶׁר הָעִלָּה אֶת-
אֲבֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

6

And Samuel said unto the people: 'It is the LORD that made Moses and Aaron, and that brought your fathers up out of the land of Egypt.

וְעַתָּה הִתְיַצְבוּ וְאֲשַׁפְטָה אֹתְכֶם לִפְנֵי יְהוָה
אֵת כָּל-צִדְקוֹת יְהוָה אֲשֶׁר-עָשָׂה אֹתְכֶם
וְאֶת-אֲבוֹתֵיכֶם:

7

Now therefore stand still, that I may plead with you before the LORD concerning all the righteous acts of the LORD, which He did to you and to your fathers.

כַּאֲשֶׁר-בָּא יַעֲקֹב מִצְרַיִם וַיִּזְעַקוּ אֲבוֹתֵיכֶם
אֶל-יְהוָה וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-
אַהֲרֹן וַיּוֹצִיאוּ אֶת-אֲבֹתֵיכֶם מִמִּצְרַיִם
וַיַּשְׁבּוּם בְּמָקוֹם הַזֶּה:

8

When Jacob was come into Egypt, then your fathers cried unto the LORD, and the LORD sent Moses and Aaron, who brought forth your fathers out of Egypt, and they were made to dwell in this place.

וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְכְּרוּ אֹתָם
בְּיַד סִיסְרָא שַׂר-צָבָא חֲצֹר וּבְיַד-
פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלָּחֲמוּ בָם:

9

But they forgot the LORD their God, and He gave them over into the hand of Sisera, captain of the host of Hazor, and into the hand of the Philistines, and into the hand of the king of Moab, and they fought against them.

וַיִּזְעֻקוּ אֶל־יְהוָה (כ') (וַיֹּאמֶר) [ק'] וַיֹּאמְרוּ
חַטָּאנוּ כִּי עֲזַבְנוּ אֶת־יְהוָה וְנַעֲבָד אֶת־
הַבְּעֻלִּים וְאֶת־הַעֲשָׁתָרוֹת וְעַתָּה הַצִּילֵנוּ
מִיַּד אֹיְבֵינוּ וְנַעֲבֹדְךָ:

10 And they cried unto the LORD, and said: We have sinned, because we have forsaken the LORD, and have served the Baalim and the Ashtaroth; but now deliver us out of the hand of our enemies, and we will serve Thee.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יִרְבָּעֵל וְאֶת־בְּדָן וְאֶת־
יִפְתָּח וְאֶת־שָׁמוּאֵל וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד
אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וַתֵּשְׁבוּ בְּטָח:

11 And the LORD sent Jerubbaal, and Bedan, and Jephthah, and Samuel, and delivered you out of the hand of your enemies on every side, and ye dwelt in safety.

וַתֵּרְאוּ כִּי־נָחַשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן בָּא עֲלֵיכֶם
וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא כִּי־מֶלֶךְ יִמְלֹךְ עָלֵינוּ
וַיְהִי אֱלֹהֵיכֶם מֶלֶכְכֶּם:

12 And when ye saw that Nahash the king of the children of Ammon came against you, ye said unto me: Nay, but a king shall reign over us; when the LORD your God was your king.

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בַּחֲרַתֶּם אֲשֶׁר
שָׁאַלְתֶּם וְהִנֵּה נָתַן יְהוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

13 Now therefore behold the king whom ye have chosen, and whom ye have asked for; and, behold, the LORD hath set a king over you.

אִם־תִּירְאוּ אֶת־יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֹתוֹ
וּשְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְלֹא תִמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה
וְהִיתֶם גַּם־אַתֶּם וְגַם־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מֶלֶךְ
עֲלֵיכֶם אַחֵר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

14 If ye will fear the LORD, and serve Him, and hearken unto His voice, and not rebel against the commandment of the LORD, and both ye and also the king that reigneth over you be followers of the LORD your God—;

וְאִם־לֹא תִשְׁמָעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמְרִיתֶם
אֶת־פִּי יְהוָה וְהִיתָה יַד־יְהוָה בָּכֶם
וּבְאֲבֹתֵיכֶם:

15 but if ye will not hearken unto the voice of the LORD, but rebel against the commandment of the LORD, then shall the hand of the LORD be against you, and against your fathers.

גַּם־עַתָּה הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת־הַדָּבָר הַגָּדוֹל
הַזֶּה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְהוָה לְעֵינֵיכֶם:

16 Now therefore stand still and see this great thing, which the LORD will do before your eyes.

הֲלוֹא קִצִּיר־חִטִּים הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל־יְהוָה
וְיִתֵּן קָלוֹת וּמָטָר וְיִדְעוּ וּרְאוּ כִּי־רַעַתְכֶם
רַבָּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְהוָה לִשְׂאוֹל
לָכֶם מֶלֶךְ: (ס)

17 Is it not wheat harvest to-day? I will call unto the LORD, that He may send thunder and rain; and ye shall know and see that your wickedness is great, which ye have done in the sight of the LORD, in asking you a king.'

וַיִּקְרָא שָׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה וַיִּתֵּן יְהוָה קָלוֹת
וּמָטָר בַּיּוֹם הַהוּא וַיֵּירָא כָּל־הָעָם מְאֹד
אֶת־יְהוָה וְאֶת־שָׁמוּאֵל:

18 So Samuel called unto the LORD; and the LORD sent thunder and rain that day; and all the people greatly feared the LORD and Samuel.

וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעָם אֶל־שָׁמוּאֵל הַתְּפַלֵּל
בְּעַד־עַבְדֶּיךָ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאַל־נָמוּת
כִּי־יִסָּפְנוּ עַל־כָּל־חַטֹּאתֵינוּ רָעָה לִשְׂאוֹל
לָנוּ מֶלֶךְ:

19 And all the people said unto Samuel: 'Pray for thy servants unto the LORD thy God, that we die not; for we have added unto all our sins this evil, to ask us a king.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-הָעָם אַל-תִּזְאוּ אִתָּם
עֲשִׂיתֶם אֵת כָּל-הַרָעָה הַזֹּאת אֲדָּא-
תִּסּוּרוּ מֵאַחֲרַי יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֶת-יְהוָה
בְּכָל-לִבְבְּכֶם:

20 And Samuel said unto the people: 'Fear not; ye have indeed done all this evil; yet turn not aside from following the LORD, but serve the LORD with all your heart;

וְלֹא תִסּוּרוּ כִּי אַחֲרַי הִתְהוּ אֲשֶׁר לֹא-
יִעִילוּ וְלֹא יִצְּלוּ כִּי-תְהוּ הִמָּה:

21 and turn ye not aside; for then should ye go after vain things which cannot profit nor deliver, for they are vain.

כִּי לֹא-יִטֹּשׁ יְהוָה אֶת-עַמּוֹ בְּעַבְדּוֹ שְׁמוֹ
הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם לֹו
לְעַם:

22 For the LORD will not forsake His people for His great name's sake; because it hath pleased the LORD to make you a people unto Himself.

הפסרת חקת

The Haftarah is Judges 11:1 – 11:33. On Rosh Hodesh, On Rosh Hodesh, read Numbers 28:9 – 15 for Maftir and the Haftarah on page 210.

וַיִּפְתַּח הַגִּלְעָדִי חִיָּה גִבּוֹר תָּיִל וְהוּא בֶן-
אִשָּׁה זֹנָה וַיּוֹלֵד גִּלְעָד אֶת-יִפְתָּח:

XI:1 Now Jephthah the Gileadite was a mighty man of valour, and he was the son of a harlot; and Gilead begot Jephthah.

וַתֵּלֶד אִשְׁת־גִּלְעָד לֹו בָנִים וַיִּגְדְּלוּ בָנֵי-
הָאִשָּׁה וַיִּגְרְשׁוּ אֶת-יִפְתָּח וַיֹּאמְרוּ לֹו לֹא-
תִנְחַל בְּבֵית-אֲבִינוּ כִּי בֶן-אִשָּׁה אַחֶרֶת
אָתָּה:

2 And Gilead's wife bore him sons; and when his wife's sons grew up, they drove out Jephthah, and said unto him: 'Thou shalt not inherit in our father's house; for thou art the son of another woman.'

וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִפָּנָיו אֲחָיו וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ טוֹב
וַיִּתְּלַקְטוּ אֶל-יִפְתָּח אֲנָשִׁים רִיקִים וַיֵּצְאוּ
עִמּוֹ: (פ)

3 Then Jephthah fled from his brethren, and dwelt in the land of Tob; and there were gathered vain fellows to Jephthah, and they went out with him.

וַיְהִי מִיָּמִים וַיִּלָּחֲמוּ בְנֵי-עַמּוֹן עִם-
יִשְׂרָאֵל:

4 And it came to pass after a while, that the children of Ammon made war against Israel.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר-נִלְחָמוּ בְנֵי-עַמּוֹן עִם-יִשְׂרָאֵל
וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי גִלְעָד לִקְחַת אֶת-יִפְתָּח מֵאֶרֶץ
טוֹב:

5 And it was so, that when the children of Ammon made war against Israel, the elders of Gilead went to fetch Jephthah out of the land of Tob.

וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח לָכֵה וְהָיִיתָ לָּנוּ לְקַצֵּין
וְנִלְחָמָה בְּבְנֵי עַמּוֹן:

6 And they said unto Jephthah: 'Come and be our chief, that we may fight with the children of Ammon.'

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח לְזִקְנֵי גִלְעָד הֲלֹא אַתֶּם
שָׂנְאֶתֶם אוֹתִי וְתִגְדְּשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי וּמִדּוּעַ
בָּאתֶם אֵלַי עַתָּה כְּאִשָּׁר צָר לָכֶם:

7 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'Did not ye hate me, and drive me out of my father's house? and why are ye come unto me now when ye are in distress?'

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי גִלְעָד אֶל-יִפְתָּח לְכֵן עָתָה
שָׁבֵנוּ אֵלֶיךָ וְהִלַּכְתָּ עִמָּנוּ וְנִלְחַמְתָּ בִּבְנֵי
עַמּוֹן וְהָיִיתָ לָּנוּ לְרֹאשׁ לְכָל יֹשְׁבֵי גִלְעָד:

8 And the elders of Gilead said unto Jephthah: 'Therefore are we returned to thee now, that thou mayest go with us, and fight with the children of Ammon, and thou shalt be our head over all the inhabitants of Gilead.'

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֶל-זִקְנֵי גִלְעָד אִם-מְשִׁיבִים
אַתֶּם אוֹתִי לְהִלָּחֵם בִּבְנֵי עַמּוֹן וְנָתַן יְהוָה
אוֹתָם לִפְנֵי אֲנִי אֶתִּיה לָכֶם לְרֹאשׁ:

9 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'If ye bring me back home to fight with the children of Ammon, and the LORD deliver them before me, I will be your head.'

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי-גִלְעָד אֶל-יִפְתָּח יְהוָה יְהִי
שֹׁמֵעַ בֵּינֵנוּתֵינוּ אִם-לֹא כְדִבְרְךָ כֵּן נַעֲשֶׂה:

10 And the elders of Gilead said unto Jephthah: 'The LORD shall be witness between us; surely according to thy word so will we do.'

וַיֵּלֶךְ יִפְתָּח עִם-זִקְנֵי גִלְעָד וַיִּשְׁמְנוּ הָעָם
אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ וּלְקַצֵּין וַיְדַבֵּר יִפְתָּח
אֶת-כָּל-דִּבְרָיו לִפְנֵי יְהוָה בַּמִּצְפָּה: (פ)

11 Then Jephthah went with the elders of Gilead, and the people made him head and chief over them; and Jephthah spoke all his words before the LORD in Mizpah.

וַיִּשְׁלַח יִפְתָּח מַלְאָכִים אֶל-מֶלֶךְ בְּנֵי-עַמּוֹן
לֵאמֹר מַה-לִּי וְלָךְ כִּי-בָאתָ אֵלַי לְהִלָּחֵם
בְּאַרְצִי:

12 And Jephthah sent messengers unto the king of the children of Ammon, saying: 'What hast thou to do with me, that thou art come unto me to fight against my land?'

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ בְּנֵי-עַמּוֹן אֶל-מַלְאָכָיו יִפְתָּח
כִּי-לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת-אַרְצִי בְּעֻלוֹתָיו
מִמִּצְרַיִם מֵאַרְנוֹן וְעַד-הַיַּבֹּק וְעַד-הַיַּרְדֵּן
וְעַתָּה תָּשִׁיבָה אֶתָּהּ בְּשָׁלוֹם:

13 And the king of the children of Ammon answered unto the messengers of Jephthah: 'Because Israel took away my land, when he came up out of Egypt, from the Arnon even unto the Jabbok, and unto the Jordan; now therefore restore those cities peaceably.'

וַיּוֹסֶף עוֹד יִפְתָּח וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל-
מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן:

14 And Jephthah sent messengers again unto the king of the children of Ammon;

וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יִפְתָּח לֹא-לָקַח
יִשְׂרָאֵל אֶת-אַרְצָךְ מוֹאָב וְאֶת-אַרְצָךְ בְּנֵי
עַמּוֹן:

15 and he said unto him: 'Thus saith Jephthah: Israel took not away the land of Moab, nor the land of the children of Ammon.

כִּי בְּעֻלוֹתָם מִמִּצְרַיִם וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל
בַּמִּדְבָּר עַד-יַם-סוּף וַיָּבֹא קָדֵשׁ:

16 But when they came up from Egypt, and Israel walked through the wilderness unto the Red Sea, and came to Kadesh;

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל-מֶלֶךְ אֱדוֹם
לֵאמֹר אֶעֱבְרָה-נָא בְּאַרְצְךָ וְלֹא שָׁמַע
מֶלֶךְ אֱדוֹם וְגַם אֶל-מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח וְלֹא
אָבָה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּקָדֵשׁ:

17 then Israel sent messengers unto the king of Edom, saying: Let me, I pray thee, pass through thy land; but the king of Edom hearkened not. And in like manner he sent unto the king of Moab; but he would not; and Israel abode in Kadesh.

וַיֵּלֶךְ בַּמִּדְבָּר וַיָּסֹב אֶת-אֶרֶץ אֱדוֹם וְאֶת-
אֶרֶץ מוֹאָב וַיָּבֹא מִמִּזְרַח-שֶׁמֶשׁ לְאֶרֶץ
מוֹאָב וַיַּחֲנוּ בְּעֵבֶר אֲרֹנוֹן וְלֹא-בָּאוּ
בְּגִבּוֹל מוֹאָב כִּי אֲרֹנוֹן גְּבוּל מוֹאָב:

18

Then he walked through the wilderness, and compassed the land of Edom, and the land of Moab, and came by the east side of the land of Moab, and they pitched on the other side of the Arnon; but they came not within the border of Moab, for the Arnon was the border of Moab.

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל-סִיחֹן מֶלֶךְ-
הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן וַיֹּאמֶר לוֹ יִשְׂרָאֵל
נַעֲבְרָה-נָא בְּאַרְצְךָ עַד-מְקוֹמִי:

19

And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, the king of Heshbon; and Israel said unto him: Let us pass, we pray thee, through thy land unto my place.

וְלֹא-הֶאֱמִין סִיחֹן אֶת-יִשְׂרָאֵל עֹבֵר
בְּגִבּוֹלוֹ וַיֵּאסֶף סִיחֹן אֶת-כָּל-עַמּוֹ וַיַּחֲנוּ
בְּיַהֲזָה וַיִּלָּחֶם עִם-יִשְׂרָאֵל:

20

But Sihon trusted not Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and pitched in Jahaz, and fought against Israel.

וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-סִיחֹן וְאֶת-
כָּל-עַמּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיָּכּוּם וַיִּירֶשׁ יִשְׂרָאֵל
אֶת כָּל-אֶרֶץ הָאֱמֹרִי וַיָּשֶׁב הָאָרֶץ הַהִיא:

21

And the LORD, the God of Israel, delivered Sihon and all his people into the hand of Israel, and they smote them; so Israel possessed all the land of the Amorites, the inhabitants of that country.

וַיִּירְשׁוּ אֶת כָּל-גְּבוּל הָאֱמֹרִי מֵאֲרֹנוֹן
וְעַד-הַיַּבֹּק וּמִן-הַמִּדְבָּר וְעַד-הַיַּרְדֵּן:

22

And they possessed all the border of the Amorites, from the Arnon even unto the Jabbok, and from the wilderness even unto the Jordan.

וַעֲתָה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ אֶת-
הָאֱמֹרִי מִפְּנֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִירָשֶׁנּוּ:

23

So now the LORD, the God of Israel, hath dispossessed the Amorites from before His people Israel, and shouldst thou possess them?

הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יוֹרִישְׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ אוֹתוֹ
תִירֶשׁ וְאַתָּה כָּל-אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
מִפְּנֵינוּ אוֹתוֹ נִירָשׁ:

24

Wilt not thou possess that which Chemosh thy god giveth thee to possess? So whomsoever the LORD our God hath dispossessed from before us, them will we possess.

וְעַתָּה הֲטוֹב טוֹב אַתָּה מִבָּלָק בֶּן-צְפּוֹר
מֶלֶךְ מוֹאָב הָרוֹב רֵב עִם-יִשְׂרָאֵל אִם-
נִלָּחֶם נִלָּחֶם בָּם:

25

And now art thou any thing better than Balak the son of Zippor, king of Moab? did he ever strive against Israel, or did he ever fight against them?

בְּשֶׁכֶת יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכַנּוּתִיהָ
וּבְעַרְעוֹר וּבְכַנּוּתִיהָ וּבְכָל-הָעָרִים אֲשֶׁר
עַל-יְדֵי אֲרֹנוֹן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וּמִדּוּעַ
לֹא-הִצַּלְתֶּם בָּעֵת הַהִיא:

26

While Israel dwelt in Heshbon and its towns, and in Aroer and its towns, and in all the cities that are along by the side of the Arnon, three hundred years; wherefore did ye not recover them within that time?

וְאֵנֹכִי לֹא-חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה עֲשֵׂה אִתִּי
רָעָה לְהִלָּחֶם בִּי וַיִּשְׁפֹּט יְהוָה הַשֹּׁפֵט הַיּוֹם
בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן:

27

I therefore have not sinned against thee, but thou doest me wrong to war against me; the LORD, the Judge, be judge this day between the children of Israel and the children of Ammon.

וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן אֶל-דְּבָרֵי יִפְתָּח
אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו: (פ)

28

Howbeit the king of the children of Ammon hearkened not unto the words of Jephthah which he sent him.

וַתְּהִי עַל־יִפְתָּח רוּחַ יְהוָה וַיַּעֲבֹר אֶת־
הַגִּלְעָד וְאֶת־מְנַשֶּׁה וַיַּעֲבֹר אֶת־מִצְפֵּה
גִּלְעָד וּמִמִּצְפֵּה גִלְעָד עָבַר בְּנֵי עַמּוֹן:

וַיִּדָּר יִפְתָּח נָדָר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם־נָתַן
תִּתֵּן אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן בְּיָדִי:

וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדְלֹתַי בֵּיתִי
לְקִרְאָתִי בְּשׁוּבִי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה
לַיהוָה וְהַעֲלִיתִהוּ עֹלָה: (פ)

וַיַּעֲבֹר יִפְתָּח אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן לְהִלָּחֶם בָּם
וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדוֹ:

וַיִּכּוּ מֵעֲרוֹעֵר וְעַד־בְּאֵר מִנִּית עֲשָׂרִים
עִיר וְעַד אָבֵל כְּרָמִים מְכָה גְדוֹלָה מְאֹד
וַיִּכְנְעוּ בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)

29 Then the spirit of the LORD came upon Jephthah, and he passed over Gilead and Manasseh, and passed over Mizpeh of Gilead, and from Mizpeh of Gilead he passed over unto the children of Ammon.

30 And Jephthah vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver the children of Ammon into my hand,

31 then it shall be, that whatsoever cometh forth of the doors of my house to meet me, when I return in peace from the children of Ammon, it shall be the LORD'S, and I will offer it up for a burnt-offering.'

32 So Jephthah passed over unto the children of Ammon to fight against them; and the LORD delivered them into his hand.

And he smote them from Aroer until thou come to Minnith, even twenty cities, and unto Abel-cheramim, with a very great slaughter. So the children of Ammon were subdued before the children of Israel.

הפסטר בלק

The Haftarah is Micah 5:6 – 6:8.

וְהָיָה וְשְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים
כְּטֹל מֵאֵת יְהוָה כְּרִבִּיבִים עַל־יַעֲשֹׁב
אֲשֶׁר לֹא־יִקְנֶה לְאִישׁ וְלֹא יִיחַל לִבְנֵי
אָדָם: (פ)

וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹזִים בְּקֶרֶב עַמִּים
רַבִּים כְּאַרְיֵה בְּבִחְמוֹת יָעַר כְּכֹפִיר
בְּעִדְרֵי־צֹאן אֲשֶׁר אִם־עָבַר וְרָמַס וְטָרַף
וְאֵין מַצִּיל:

תָּרֵם יָדָךְ עַל־צָרֶיךָ וְכָל־אֹיְבֶיךָ יִכָּרְתוּ:

וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נֶאֱמַר יְהוָה וְהִכְרַתִּי
סוּסֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ וְהִאֲבִדְתִּי מִרְכָּבְתֶּיךָ:

וְהִכְרַתִּי עָרֵי אֶרְצְךָ וְהִרְסֹתִי כָל־
מִבְצָרֶיךָ:

וְהִכְרַתִּי כְּשָׁפִים מִיָּדְךָ וּמַעֲוֲנָנִים לֹא יִהְיוּ־
לָךְ:

V:6 And the remnant of Jacob shall be in the midst of many peoples, As dew from the LORD, as showers upon the grass, That are not looked for from man, Nor awaited at the hands of the sons of men.

7 And the remnant of Jacob shall be among the nations, in the midst of many peoples, As a lion among the beasts of the forest, As a young lion among the flocks of sheep, Who, if he go through, treadeth down and teareth in pieces, And there is none to deliver.

8 Let Thy hand be lifted up above Thine adversaries, And let all Thine enemies be cut off. .

9 And it shall come to pass in that day, saith the LORD, That I will cut off thy horses out of the midst of thee, And will destroy thy chariots;

10 And I will cut off the cities of thy land, And will throw down all thy strongholds;

11 And I will cut off witchcrafts out of thy hand; And thou shalt have no more soothsayers;

והכרתיו פסיליך ומצבותיך מקרבך
ולא־תשתחווה עוד למעשה ידֶיך:

12 And I will cut off thy graven images and thy pillars out of the midst of thee; And thou shalt no more worship the work of thy hands.

ונתשתי אֲשֵׁרֶיךָ מקרבך והשמדתי
עָרֶיךָ:

13 And I will pluck up thy Asherim out of the midst of thee; And I will destroy thine enemies.

ועשיתי באַף ובחֲמָה נָקַם אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
לֹא שָׁמְעוּ: (פ)

14 And I will execute vengeance in anger and fury upon the nations, Because they hearkened not.

שָׁמְעוּ־נָא אֶת אֲשֶׁר־יְהוָה אָמַר קוֹם רִיב
אֶת־הַהָרִים וְתִשְׁמָעֶנָּה הַגְּבָעוֹת קוֹלֶךָ:

VI:1 Hear ye now what the LORD saith: Arise, contend thou before the mountains, And let the hills hear thy voice.

שָׁמְעוּ הָרִים אֶת־רִיב יְהוָה וְהָאֲתָנִים
מוֹסְדֵי אָרֶץ כִּי רִיב לִיהוָה עַם־עַמּוֹ וְעַם־
יִשְׂרָאֵל יִתְנַכַּח:

2 Hear, O ye mountains, the LORD'S controversy, And ye enduring rocks, the foundations of the earth; For the LORD hath a controversy with His people, And He will plead with Israel.

עַמִּי מַה־עָשִׂיתִי לָךְ וּמַה הִלַּאתִיךָ עֲנֵה
בִּי:

3 O My people, what have I done unto thee? And wherein have I wearied thee? Testify against Me.

כִּי הֵעַלְתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִבֵּית עֲבָדִים
פָּדִיתִיךָ וְאֶשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת־מֹשֶׁה אַהֲרֹן
וּמִרְיָם:

4 For I brought thee up out of the land of Egypt, And redeemed thee out of the house of bondage, And I sent before thee Moses, Aaron, and Miriam.

עַמִּי זְכַר־נָא מַה־יַּעַץ בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב
וּמַה־עָנָה אֹתוֹ בִּלְעָם בֶּן־בְּעֹזֵר מִן־
הַשִּׁטִּים עַד־הַגִּלְגָּל לְמַעַן דָּעַת צְדָקוֹת
יְהוָה:

5 O My people, remember now what Balak king of Moab devised, And what Balaam the son of Beor answered him; From Shittim unto Gilgal, That ye may know the righteous acts of the LORD.

בְּמַה אֶקְדָּם יְהוָה אֲכַף לֵאלֹהֵי מְרוֹם
הָאֶקְדָּמְנִי בַּעֲוֹנוֹת בַּעֲגָלִים בְּגִי שָׁנָה:

6 'Wherewith shall I come before the LORD, And bow myself before God on high? Shall I come before Him with burnt-offerings, With calves of a year old?

הֲיִרְצֶה יְהוָה בְּאַלְפֵי אֵילִים בִּרְבָבוֹת
נַחֲלֵי־שָׁמֶן הָאֵתָן בְּכוֹרֵי פִשְׁעֵי פָרִי בִטְנִי
חֲטֹאת נַפְשִׁי:

7 Will the LORD be pleased with thousands of rams, With ten thousands of rivers of oil? Shall I give my first-born for my transgression, The fruit of my body for the sin of my soul?

הֲגִיד לָךְ אָדָם מַה־טוֹב וּמַה־יְהוָה דוֹרֵשׁ
מִמֶּךָ כִּי אִם־עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד
וְהִצָּנֵעַ לִכְת עִם־אֱלֹהֶיךָ: (ס)

8 It hath been told thee, O man, what is good, And what the LORD doth require of thee: Only to do justly, and to love mercy, and to walk humbly with thy God.

הפטרות פינחס

The Haftarah is I Kings 18: 46 – 19: 21. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftarah on page 205 instead.

וַיִּדְ-יְהוָה הַיָּתֵדָה אֶל-אֱלִיָּהוּ וַיִּשְׁנֶם מִתְּנִי
וַיִּרְץ לִפְנֵי אַחָאב עַד-בֹּאֲכָה יִזְרְעֵאלָהּ:

XVIII:46

And the hand of the LORD was on Elijah; and he girded up his loins, and ran before Ahab to the entrance of Jezreel.

וַיַּגֵּד אַחָאב לְאִיזֶבֶל אֵת כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה
אֱלִיָּהוּ וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר הִרְגָה אֶת-כָּל-
הַנְּבִיאִים בַּחֶרֶב:

XIX:1

And Ahab told Jezebel all that Elijah had done, and withal how he had slain all the prophets with the sword.

וַתִּשְׁלַח אִיזֶבֶל מַלְאָךְ אֶל-אֱלִיָּהוּ לֵאמֹר
כֹּה-יַעֲשֹׂן אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפֹּן כִּי-כַעַת
מִחֶר אֲשִׁים אֶת-נַפְשְׁךָ כְּנַפֵּשׁ אֶחָד מֵהֶם:

2

Then Jezebel sent a messenger unto Elijah, saying: 'So let the gods do [to me], and more also, if I make not thy life as the life of one of them by to-morrow about this time.'

וַיִּרְא וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל-נַפְשׁוֹ וַיָּבֹא בְּאֵר שֶׁבַע
אֲשֶׁר לַיהוּדָה וַיִּנַּח אֶת-נַעֲרֹ שָׁם:

3

And when he saw that, he arose, and went for his life, and came to Beer-sheba, which belongeth to Judah, and left his servant there.

וְהוּא-הֵלֵךְ בַּמִּדְבָּר הַרְדֵּי יוֹם וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב
תַּחַת רֵתֶם (כ' אַחַת) [ק' אַחַד] וַיִּשְׁאַל
אֶת-נַפְשׁוֹ לֵמֹות וַיֹּאמְרוּ רַב עֲתָה יִהְיֶה קֶחַ
נַפְשִׁי כִּי-לֹא-טוֹב אֲנִי מֵאֲבֹתַי:

4

But he himself went a day's journey into the wilderness, and came and sat down under a broom-tree; and he requested for himself that he might die; and said: 'It is enough; now, O LORD, take away my life; for I am not better than my fathers.'

וַיִּשְׁכַּב וַיִּישָׁן תַּחַת רֵתֶם אַחַד וַהֲנִיחָהּ
מַלְאָךְ נֹגַע בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֲכֹל:

5

And he lay down and slept under a broom-tree; and, behold, an angel touched him, and said unto him: 'Arise and eat.'

וַיִּבֹט וַהֲנִיחָ מִרְאֲשָׁתוֹ עֵגֶת רִצְפִים וְצַפְחַת
מִים וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתַּ וַיֵּשֶׁב וַיִּשְׁכַּב:

6

And he looked, and, behold, there was at his head a cake baked on the hot stones, and a cruse of water. And he did eat and drink, and laid him down again.

וַיָּשֶׁב מַלְאָךְ יְהוָה | שְׁנִית וַיֹּגַע-בּוֹ וַיֹּאמֶר
קוּם אֲכֹל כִּי רַב מַמְדֵּךְ הַדֶּרֶךְ:

7

And the angel of the LORD came again the second time, and touched him, and said: 'Arise and eat; because the journey is too great for thee.'

וַיָּקָם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתָּה וַיֵּלֶךְ בְּכַחַת הָאֲכִילָה
הַחַיָּא אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד
הַר הָאֱלֹהִים חֶרֶב:

8

And he arose, and did eat and drink, and went in the strength of that meal forty days and forty nights unto Horeb the mount of God.

וַיָּבֹא-שָׁם אֶל-הַמַּעֲרָה וַיִּלֵּן שָׁם וַהֲנִיחָ
דְּבַר-יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מַה-לָּךְ פֹּה
אֱלִיָּהוּ:

9

And he came thither unto a cave, and lodged there; and, behold, the word of the LORD came to him, and He said unto him: 'What doest thou here, Elijah?'

וַיֹּאמֶר קָנָא קִנְיָתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת כִּי-עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת-מִזְבְּחֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת-נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ
בַּחֶרֶב וְאֹנִיתִי אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׁוּ אֶת-נַפְשִׁי
לְקַחְתָּהּ:

10

And he said: 'I have been very jealous for the LORD, the God of hosts; for the children of Israel have forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars, and slain Thy prophets with the sword; and I, even I only, am left; and they seek my life, to take it away.'

וַיֹּאמֶר צֵא וּעֲמֹדֶתָ בְּהָרָא לִפְנֵי יְהוָה וְהָיָה
יְהוָה עִבְרָ וַיְרוּחַ גְּדוֹלָהּ וַחֲזָק מִפָּרֶק
הָרִים וּמִשְׁבַּר סָלְעִים לִפְנֵי יְהוָה לֹא
בָרוּחַ יְהוָה וְאַחֲרֵי הָרוּחַ רָעַשׁ לֹא בָרֶעַשׁ
יְהוָה:

וְאַחֲרֵי הָרֶעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ יְהוָה וְאַחֲרֵי
הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דָּקָה:

וַיְהִי כַשֵּׁמֶעַ אֱלִיָּהוּ וַיִּלְט פָּנָיו בְּאַדְרֵתוֹ
וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הַמְּעָרָה וְהָיָה אֵלָיו קוֹל
וַיֹּאמֶר מִה־לָּךְ פֹּה אֱלִיָּהוּ:

וַיֹּאמֶר קָנָא קָנָאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־מִזְבְּחֵי הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֵי הָרָגוּ
בְּחֶרֶב וְאַחֲרַי אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי
לְקַחְתָּהּ: (ס)

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוּב לְדָרְבָר
מִדְּבָרָה דַּמָּשֶׁק וּבָאתָ וּמַשְׁחֶתָ אֶת־חָזָאֵל
לְמֶלֶךְ עַל־אַרָם:

וְאֵת יֵהוּ בֶן־נִמְשִׁי תִמְשַׁח לְמֶלֶךְ עַל־
יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטַי מֵאֲבֵל
מִחוּלָה תִמְשַׁח לְנָבִיא תַחְתָּיָה:

וְהָיָה הַנִּמְלָט מִחֶרֶב חָזָאֵל יָמִית יֵהוּ
וְהַנִּמְלָט מִחֶרֶב יֵהוּ יָמִית אֵלִישָׁע:

וְהִשְׁאֲרֵתִי בְיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים כָּל־
הַבְּרָכִים אֲשֶׁר לֹא־כָרְעוּ לְבַעַל וְכָל־
הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא־נָשָׁק לוֹ:

וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וַיִּמְצָא אֶת־אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטַי
וְהוּא חֹרֵשׁ שְׁנַיִם־עָשָׂר צְמֻדִים לִפְנָיו וְהוּא
בְּשָׁנִים הָעֲשָׂר וַיַּעֲבֵר אֱלִיָּהוּ אֵלָיו וַיִּשְׁלַךְ
אֲדָרְתוֹ אֵלָיו:

11

And He said: 'Go forth, and stand upon the mount before the LORD.' And, behold, the LORD passed by, and a great and strong wind rent the mountains, and broke in pieces the rocks before the LORD; but the LORD was not in the wind; and after the wind an earthquake; but the LORD was not in the earthquake;

12

and after the earthquake a fire; but the LORD was not in the fire; and after the fire a still small voice.

13

And it was so, when Elijah heard it, that he wrapped his face in his mantle, and went out, and stood in the entrance of the cave. And, behold, there came a voice unto him, and said: 'What doest thou here, Elijah?'

14

And he said: 'I have been very jealous for the LORD, the God of hosts; for the children of Israel have forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars, and slain Thy prophets with the sword; and I, even I only, am left; and they seek my life, to take it away.'

15

And the LORD said unto him: 'Go, return on thy way to the wilderness of Damascus; and when thou comest, thou shalt anoint Hazael to be king over Aram;

16

and Jehu the son of Nimshi shalt thou anoint to be king over Israel; and Elisha the son of Shaphat of Abel-meholah shalt thou anoint to be prophet in thy room.

17

And it shall come to pass, that him that escapeth from the sword of Hazael shall Jehu slay; and him that escapeth from the sword of Jehu shall Elisha slay.

18

Yet will I leave seven thousand in Israel, all the knees which have not bowed unto Baal, and every mouth which hath not kissed him.'

19

So he departed thence, and found Elisha the son of Shaphat, who was plowing, with twelve yoke of oxen before him, and he with the twelfth; and Elijah passed over unto him, and cast his mantle upon him.

וַיַּעֲזֹב אֶת-הַבָּקָר וַיִּרְדֵּף אַחֲרַי אֱלֹהֵינוּ
וַיֹּאמֶר אֲשַׁקֶּה-נָּא לְאָבִי וּלְאִמִּי וְאַלְכָּה
אַחֲרָיָךְ וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ שׁוּב כִּי מַה-עָשִׂיתִי
לָךְ:

20 And he left the oxen, and ran after Elijah, and said:
'Let me, I pray thee, kiss my father and my mother,
and then I will follow thee.' And he said unto him:
'Go back; for what have I done to thee?'

וַיָּשָׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת-צֶמֶד הַבָּקָר
וַיִּזְבְּחֵהוּ וּבִכְלֵי הַבָּקָר בִּשְׁלֵם הַבָּשָׂר וַיִּתֵּן
לָעָם וַיֹּאכְלוּ וַיָּקֶם וַיֵּלֶךְ אַחֲרַי אֱלֹהֵינוּ
וַיִּשְׁרָתֵהוּ: (פ)

21 And he returned from following him, and took the
yoke of oxen, and slew them, and boiled their flesh
with the instruments of the oxen, and gave unto the
people, and they did eat. Then he arose, and went
after Elijah, and ministered unto him.

הפטרות משות

The Haftarah is Jeremiah 1:1 – 2:3. This Haftarah is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

דְּבָרֵי יִרְמְיָהוּ בֶן-חִלְקִיָּהוּ מִן-הַכֹּהֲנִים
אֲשֶׁר בַּעֲנֹתוֹת בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן:

11 THE WORDS of Jeremiah the son of Hilkiah, of the
priests that were in Anathoth in the land of
Benjamin,

אֲשֶׁר הָיָה דְּבַר-יְהוָה אֵלָיו בִּימֵי יֹאשִׁיָּהוּ
בֶן-אֲמוֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה בִּשְׁלֹשׁ-עֶשְׂרֵה שָׁנָה
לְמַלְכוֹ:

2 to whom the word of the LORD came in the days of
Josiah the son of Amon, king of Judah, in the
thirteenth year of his reign.

וַיְהִי בִימֵי יְהוֹיָכִים בֶּן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה עַד-תָּם עֶשְׂתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה
לְצִדְקִיָּהוּ בֶן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד-
גָּלוּת יְרוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי: (פ)

3 It came also in the days of Jehoiakim the son of
Josiah, king of Judah, unto the end of the eleventh
year of Zedekiah the son of Josiah, king of Judah,
unto the carrying away of Jerusalem captive in the
fifth month.

וַיְהִי דְּבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

4 And the word of the LORD came unto me, saying:

בְּטֶרֶם (כ' אֲצֹרְךָ) בֶּטֶן
יְדַעְתִּיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מִרֶחֶם הַקִּדְשִׁיךָ
נָבִיא לְגוֹיִם נִתִּיתִיךָ:

5 Before I formed thee in the belly I knew thee, And
before thou camest forth out of the womb I sanctified
thee; I have appointed thee a prophet unto the
nations.

וַאֲמַר אָחֵהּ אֲדַנִּי יְהוָה הִנֵּה לֹא-יָדַעְתִּי
דְּבַר כִּי-נָעַר אָנֹכִי: (ס)

6 Then said I: 'Ah, Lord GOD! behold, I cannot speak;
for I am a child.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל-תֹּאמַר נָעַר אָנֹכִי
כִּי עַל-כָּל-אֲשֶׁר אֶשְׁלַחְךָ תֵּלֵךְ וְאֵת כָּל-
אֲשֶׁר אֶצְוֶךָ תִּדְבָּר:

7 But the LORD said unto me: Say not: I am a child; For
to whomsoever I shall send thee thou shalt go, And
whatsoever I shall command thee thou shalt speak.

אַל-תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי-אֲתִידָבֵר אֲנִי לְהַצִּילָם
נְאֻם-יְהוָה:

8 Be not afraid of them; For I am with thee to deliver
thee, Saith the LORD.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יָדוֹ וַיַּגַּע עַל־פִּי וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרִי בְּפִיךָ:

9

Then the LORD put forth His hand, and touched my mouth; and the LORD said unto me: Behold, I have put My words in thy mouth;

רְאֵה הַפְקַדְתִּיךָ הַיּוֹם הַזֶּה עַל־הַגּוֹיִם
וְעַל־הַמַּמְלָכוֹת לְנָתוֹשׁ וּלְנָתוּץ וּלְהַאֲבִיד
וּלְהָרוֹס לְבָנוֹת וּלְנָשׂוֹעַ: (פ)

10

See, I have this day set thee over the nations and over the kingdoms, To root out and to pull down, And to destroy and to overthrow; To build, and to plant.

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר מִה־אַתָּה
רֹאֶה יִרְמְיָהוּ וַאֲמַר מִקַּל שָׁקַד אֲנִי רֹאֶה:

11

Moreover the word of the LORD came unto me, saying: 'Jeremiah, what seest thou?' And I said: 'I see a rod of an almond-tree.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִיטַבְתָּ לְרֹאוֹת כִּי־שָׁקַד
אֲנִי עַל־דְּבָרִי לַעֲשׂוֹת: (ס)

12

Then said the LORD unto me: 'Thou hast well seen; for I watch over My word to perform it.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי שֵׁנִית לֵאמֹר מִה
אַתָּה רֹאֶה וַאֲמַר סִיר נְפוּחַ אֲנִי רֹאֶה וּפָנָיו
מִפְּנֵי צָפוֹנָה:

13

And the word of the LORD came unto me the second time, saying: 'What seest thou?' And I said: 'I see a seething pot; and the face thereof is from the north.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מִצָּפוֹן תִּפְתָּח הָרָעָה עַל
כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:

14

Then the LORD said unto me: 'Out of the north the evil shall break forth upon all the inhabitants of the land.

כִּי הִנְנִי קֹרָא לְכָל־מִשְׁפָּחוֹת מִמְּלָכוֹת
צָפוֹנָה נֹאֲם־יְהוָה וּבָאוּ וַנִּתְּנוּ אִישׁ כְּסֹאוֹ
פֶּתַחוֹ שַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל־חוֹמֹתֶיהָ
סָבִיב וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה:

15

For, lo, I will call all the families of the kingdoms of the north, saith the LORD; and they shall come, and they shall set every one his throne at the entrance of the gates of Jerusalem, and against all the walls thereof round about, and against all the cities of Judah.

וּדְבַרְתִּי מִשְׁפָּטֵי אוֹתָם עַל כָּל־רַעְתָּם
אֲשֶׁר עָזְבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַמַּעֲשֵׂי יְדֵיהֶם:

16

And I will utter My judgments against them touching all their wickedness; in that they have forsaken me, and have offered unto other gods, and worshipped the work of their own hands.

וְאַתָּה תִּאָּזֵר מִתְּנִיךָ וְקִמַּמְתָּ וּדְבַרְתָּ אֲלֵיהֶם
אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲנִכִּי אֲצַוֶּךָ אֶל־תַּחַת
מִפְּנֵיהֶם פֶּן־אֲחַתְּךָ לִפְנֵיהֶם:

17

Thou therefore gird up thy loins, and arise, and speak unto them all that I command thee; be not dismayed at them, lest I dismay thee before them.

וְאֲנִי הִנֵּה נִתְּתִיךָ הַיּוֹם לְעִיר מְבָצָר
וּלְעַמּוּד בְּרֹזֶל וּלְחָמוֹת נְחֹשֶׁת עַל־כָּל־
הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֶיהָ לְכַהֲנֶיהָ
וּלְעַם הָאָרֶץ:

18

For, behold, I have made thee this day a fortified city, and an iron pillar, and brazen walls, against the whole land, against the kings of Judah, against the princes thereof, against the priests thereof, and against the people of the land.

וַנִּלָּחֲמוּ אֲלֵיךָ וְלֹא־יִנְכָּלוּ לָךְ כִּי־אַתָּה אֲנִי
נֹאֲם־יְהוָה לְהַצִּילְךָ: (פ)

19

And they shall fight against thee; but they shall not prevail against thee; For I am with thee, saith the LORD, to deliver thee.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

II:1

And the word of the LORD came to me, saying:

הָלֵךְ וְקָרָאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה
אָמַר יְהוָה זְכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבַת
כָּלֹלֶתְךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ
לֹא זְרוּעָה:

2

Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the LORD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown.

קָדַשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ
כָּל-אֲכָלֶיךָ יִאֲשָׁמוּ רָעָה תִּבְאֵל אֲלֵיהֶם
נֶאֱמַר-יְהוָה: (פ)

3

Israel is the LORD'S hallowed portion, His first-fruits of the increase; all that devour him shall be held guilty, evil shall come upon them, saith the LORD.

הפטרות מסעי

The Haftarah is Jeremiah 2:4 – 2:28 & 3:4 – 3:4. Read this Haftarah even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir is still read, Numbers 28:9 – 15.

שִׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב וְכָל-
מִשְׁפָּחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל:

II:4

Hear ye the word of the LORD, O house of Jacob, and all the families of the house of Israel;

כֹּה אָמַר יְהוָה מִה־מִּצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי
עוֹל כִּי רָחַקוּ מֵעָלַי וַיֵּלְכוּ אַחֲרַי הַהֶבֶל
וַיִּהְיֶה בָלֹו:

5

Thus saith the LORD: What unrighteousness have your fathers found in Me, that they are gone far from Me, and have walked after things of nought, and are become nought?

וְלֹא אָמְרוּ אֵיךְ יְהוָה הִמְעִילָה אֶתְנוּ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם הַמּוֹלִיד אֶתְנוּ בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ
עֲרִבָה וְשׁוּחָה בְּאֶרֶץ צִיָּה וּצְלָמוֹת בְּאֶרֶץ
לֹא-עֹבֵר בָּהּ אִישׁ וְלֹא-יֹשֵׁב אָדָם שָׁם:

6

Neither said they: 'Where is the LORD that brought us up Out of the land of Egypt; that led us through the wilderness, through a land of deserts and of pits, through a land of drought and of the shadow of death, through a land that no man passed through, and where no man dwelt?'

וְאָבִיא אֶתְכֶם אֶל-אֶרֶץ חֶפְרָמָל לֶאֱכֹל
פְּרִיָּה וְטוֹבָה וְתִבְאֹו וְתִשְׁמְאוּ אֶת-אֲרָצִי
וְנִחַלְתִּי שְׁמָתְכֶם לְתוֹעֵבָה:

7

And I brought you into a land of fruitful fields, to eat the fruit thereof and the good thereof; but when ye entered, ye defiled My land, and made My heritage an abomination.

הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אֵיךְ יְהוָה וְתַפְשִׁי
הַתּוֹרָה לֹא יָדְעוּנִי וְהָרַעִים פָּשְׁעוּ בִּי
וְהַנְּבִאִים נִבְּאוּ בַּבֶּעַל וְאַחֲרַי לֹא-יֹעִלוּ
הָלְכוּ:

8

The priests said not: 'Where is the LORD?' And they that handle the law knew Me not, and the rulers transgressed against Me; the prophets also prophesied by Baal, and walked after things that do not profit.

לְכֵן עַד אָרִיב אִתְּכֶם נֶאֱמַר-יְהוָה וְאֶת-בְּנֵי
בְנֵיכֶם אָרִיב:

9

Wherefore I will yet plead with you, saith the LORD, and with your children's children will I plead.

כִּי עֲבְרוּ אֵינִי כַתִּיטִים וְרָאוּ וְקָדַר שְׁלַחוּ
וְהִתְבּוֹנְנוּ מֵאֵד וְרָאוּ הֵן הִיְתָה כִּזְזָא:

10

For pass over to the isles of the Kittites, and see, and send unto Kedar, and consider diligently, and see if there hath been such a thing.

הַתִּימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים
וְעַמִּי הִמִּיר כְּבוֹדוֹ בְּלוֹא יוֹעִיל:

11 Hath a nation changed its gods, which yet are no gods? But My people hath changed its glory For that which doth not profit.

שָׁמּוּ שָׁמַיִם עַל־זֹאת וְשָׁעֲרוּ חֲרָבוּ מֵאֵד
נֶאֱמַר־יְהוָה:

12 Be astonished, O ye heavens, at this, and be horribly afraid, be ye exceeding amazed, saith the LORD.

כִּי־שָׁתִים רַעוֹת עָשָׂה עַמִּי אֹתִי עֲזָבוּ
מִקְוֵי מַיִם חַיִּים לַחֲצֹב לָהֶם בְּאֵרוֹת
בְּאֵרֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא־יִכְלוּ הַמַּיִם:

13 For My people have committed two evils: They have forsaken Me, the fountain of living waters, and hewed them out cisterns, broken cisterns, That can hold no water.

הֲעֶבֶד יִשְׂרָאֵל אִם־יְלִיד בֵּית הוּא מִדּוֹעַ
הִנֵּה לִבּוֹ:

14 Is Israel a servant? Is he a home-born slave? Why is he become a prey?

עָלִיו יִשְׁאַגּוּ כְּפָרִים נִתְּנוּ קוֹלָם וַיִּשְׁתִּי
אֶרְצוֹ לְשִׁמָּה עָרָיו (כ' נצתה) [ק' נצתו]
מִבְּלִי יֵשֵׁב:

15 The young lions have roared upon him, and let their voice resound; and they have made his land desolate, his cities are laid waste, without inhabitant.

גַּם־בְּנֵי־נֹף (כ' ותחפנס) [ק' ותחפנחס]
יִרְעוּ קֶדְקֶד:

16 The children also of Noph and Tahpanhes feed upon the crown of thy head.

הֲלוֹא־זֹאת תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בַּעַת מוֹלִכְךָ בַּדֶּרֶךְ:

17 Is it not this that doth cause it unto thee, that thou hast forsaken the LORD thy God, when He led thee by the way?

וְעַתָּה מִה־לָּךְ לַדֶּרֶךְ מִצְרַיִם לְשִׁתּוֹת מַיִ
שְׁחֹר וּמִה־לָּךְ לַדֶּרֶךְ אַשּׁוּר לְשִׁתּוֹת מַיִ
נָהָר:

18 And now what hast thou to do in the way to Egypt, to drink the waters of Shihor? Or what hast thou to do in the way to Assyria, to drink the waters of the River?

תִּסְרֹךְ רַעֲתְךָ וּמִשְׁבוֹתֶיךָ תוֹכְחֶךָ וְדַעִ
וְרֹאִי כִי־רַע וְקָרַע עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְלֹא פָחַדְתִּי אֱלֹהֶיךָ נֶאֱמַר־אֲדֹנִי יְהוָה
צָבָאוֹת:

19 Thine own wickedness shall correct thee, and thy backslidings shall reprove thee: Know therefore and see that it is an evil and a bitter thing, that thou hast forsaken the LORD thy God, neither is My fear in thee, Saith the Lord GOD of hosts.

כִּי מֵעוֹלָם שָׁבַרְתִּי עֲלֶיךָ נִפְקָתִי
מוֹסְרוֹתֶיךָ וְתֹאמְרִי לֹא (כ' אעבור) [ק'
אעבור] כִּי עַל־כָּל־גִּבְעָה גִבְהָה וְתַחַת
כָּל־עֵץ רַעֲנָן אֶת־צִעָה זָנָה:

20 For of old time I have broken thy yoke, and burst thy bands, and thou saidst: 'I will not transgress'; upon every high hill And under every leafy tree Thou didst recline, playing the harlot.

וְאֲנֹכִי נִטְעַתִּיךָ שׁוֹרֵק כֶּלֶה זָרַע אִמָּת וְאִיךָ
נִהְפַכְתָּ לִּי סוּרִי הִגַּפְן נִכְרִיָה:

21 Yet I had planted thee a noble vine, Wholly a right seed; How then art thou turned into the degenerate plant Of a strange vine unto Me?

כִּי אִם־תִּכְבֹּסִי בַנֹּתָר וְתִרְבִּי־לָךְ בְּרִית
נִכְתָּם עוֹנֶיךָ לְפָנַי נֶאֱמַר אֲדֹנִי יְהוָה:

22 For though thou wash thee with nitre, and take thee much soap, yet thine iniquity is marked before Me, saith the Lord GOD.

אֵיךְ תֹאמַרְי לֹא נִטְמָאתִי אַחֲרֵי הַבְּעָלִים
לֹא הִלַכְתִּי רְאֵי דְרָכֶךָ בְּגִיָּא דְּעֵי מָה
עָשִׂית בְּכֶרֶךָ קָלָה מִשְׁרָכֶת דְּרָכֶיךָ:

23

How canst thou say: 'I am not defiled, I have not gone after the Baalim'? See thy way in the valley, know what thou hast done; thou art a swift young camel traversing her ways;

פָּרְהוּ לִמְד מְדַבֵּר בְּאוֹת (כ' נפשו) [ק'
נפשה] שְׁאֶפָה רוּחַ תִּאֲנֶתָה מִי יִשְׁבְּנָה
כָּל-מְבַקְשֶׁיהָ לֹא יִיעֲפוּ בְּחֹדֶשָׁה
יִמְצְאוּנָה:

24

A wild ass used to the wilderness, that snuffeth up the wind in her desire; her lust, who can hinder it? All they that seek her will not weary themselves; in her month they shall find her.

מִנְעִי רִגְלֶךָ מִיָּחָף (כ' וגורנד) [ק' וגרונד]
מִצְמָאָה וְתֹאמַרְי נֹאֵשׁ לֹא פִי-אֶתְבַּתִּי
זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֶיךָ:

25

Withhold thy foot from being unshod, and thy throat from thirst; but thou saidst: 'There is no hope; No, for I have loved strangers, and after them will I go.'

כְּבִשֶׁת גָּנֹב כִּי יִמָּצֵא כֵן הִבִּישׁוּ בֵּית
יִשְׂרָאֵל הֵמָּה מְלָכֵיהֶם שְׂרִיָּהֶם וְכֹהֲנֵיהֶם
וְנִבְיָאֵיהֶם:

26

As the thief is ashamed when he is found, so is the house of Israel ashamed; they, their kings, their princes, and their priests, and their prophets;

אֲמָרִים לְעֵץ אָבִי אֶתָּה וְלֶאֱבֹן אֶתָּה (כ'
ילדתני) [ק' ילדתנו] כִּי-פָנּוּ אֵלַי עֶרְפָּה
וְלֹא פָנִים וּבִעַת רַעְתָּם יֹאמְרוּ קוֹמָה
וְהוֹשִׁיעֵנו:

27

Who say to a stock: 'Thou art my father', and to a stone: 'Thou hast brought us forth', for they have turned their back unto Me, and not their face; but in the time of their trouble they will say: 'Arise, and save us.'

וְאִיָּה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָּךְ יִקְוּמוּ אִם-
יִוֹשִׁיעוּךָ בְּעֵת רַעְתָּךְ בִּי מִסֶּפֶר עָרֶיךָ הֵיוּ
אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה: (ס)

28

But where are thy gods that thou hast made thee? Let them arise, if they can save thee in the time of thy trouble; for according to the number of thy cities Are thy gods, O Judah.

הֲלוֹא מֵעַתָּה (כ' קראתי) [ק' קראת] לִי
אָבִי אֵלֹהֶיךָ נַעֲרִי אֶתָּה:

III:4

Didst thou not just now cry unto Me: 'My father, Thou art the friend of my youth.'

הפטרת שבת ראש חודש

The Maftir for Shabbat Rosh Hodesh is Numbers 28:9 – 15. The Haftarah is Isaiah 66:1 – 24.

כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ תַּחְתִּי
רִגְלִי אֵי-יָהּ בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ-לִי וְאֵי-יָהּ
מָקוֹם מְנוּחָתִי:

LXVI:1

Thus saith the LORD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place?

וְאֵת-כָּל-אֱלֹהֵי יָדַי עָשָׂתָה וַיְהִיו כָּל-אֱלֹהֵי
נֶאֱסָ-יְהוָה וְאֵל-יָהּ אֲבִיט אֶל-עֲנִי
וְנִכְחַרְוֹת וְתָרַד עַל-דְּבָרִי:

2

For all these things hath My hand made, and so all these things came to be, saith the LORD; but on this man will I look, even on him that is poor and of a contrite spirit, and trembleth at My word.

שׁוֹחֵט תְּשׁוּר מִכֶּה-אִישׁ זֹבֵחַ תִּשָּׂה עֶרְפָּה
כָּלֵב מַעֲלָה מִנְחָה דָם-תְּחִיר מִזֶּכֶר לִבְנֵה
מִבְרָךְ אֲנִי גַם-הֵמָּה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם
וּבִשְׁקוּצֵיהֶם נִפְשָׁם חָפְצָה:

3

He that killeth an ox is as if he slew a man; he that sacrificeth a lamb, as if he broke a dog's neck; He that offereth a meal-offering, as if he offered swine's blood; he that maketh a memorial-offering of frankincense, as if he blessed an idol; according as they have chosen their own ways, and their soul delighteth in their abominations;

גַּם-אֲנִי אֶבְחַר בְּתַעֲלָלֵיהֶם וּמִגִּוְרָתָם
אָבִיא לָהֶם יָעַן קִרְאָתִי וְאִין עֲוֹנָה דְּבָרָתִי
וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינֵי וּבִאֲשֶׁר
לֹא-חָפְצָתִי בָּחֲרוּ: (ס)

4

Even so I will choose their mockings, And will bring their fears upon them; Because when I called, none did answer; When I spoke, they did not hear, But they did that which was evil in Mine eyes, And chose that in which I delighted not.

שְׁמַעוּ דְּבַר-יְהוָה תַּחֲרִידִים אֶל-דְּבָרֵי
אָמְרוּ אַחֲיֵיכֶם שְׂנֵאִיכֶם מִנְדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי
יִכְבֵּד יְהוָה וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ:

5

Hear the word of the LORD, Ye that tremble at His word: Your brethren that hate you, that cast you out for My name's sake, have said: 'Let the LORD be glorified, That we may gaze upon your joy', But they shall be ashamed.

קוֹל שֹׁאֵן מֵעִיר קוֹל מִהִיכָל קוֹל יְהוָה
מִשְׁלֵם גְּמוּל לְאִיְבָיו:

6

Hark! an uproar from the city, Hark! it cometh from the temple, Hark! the LORD rendereth recompense to His enemies.

בְּטָרִם תַּחֲיִל יִלְדָה בְּטָרִם יָבֹוא תֶּכֶל לָהּ
וְהִמְלִיטָה זָכָר:

7

Before she travailed, she brought forth; Before her pain came, She was delivered of a man-child.

מִי-שָׁמַע כְּזֹאת מִי רָאָה כְּאֵלֶּה הַיּוֹחֵל
אֶרֶץ בְּיוֹם אֶחָד אִם-יּוֹלֵד גּוֹי פֶּעַם אַחַת
כִּי-תֵלֶּה גַם-יִלְדָה צִיּוֹן אֶת-בָּנֶיהָ:

8

Who hath heard such a thing? Who hath seen such things? Is a land born in one day? Is a nation brought forth at once? For as soon as Zion travailed, She brought forth her children.

הֲאֲנִי אֲשַׁבֵּיר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמַר יְהוָה
אִם-אֲנִי הַמוֹלִיד וְעָצַרְתִּי אָמַר אֱלֹהֵינוּ: (ס)

9

Shall I bring to the birth, and not cause to bring forth? Saith the LORD; Shall I that cause to bring forth shut the womb? Saith thy God.

שִׂמְחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָּהּ כָּל־אֹהֲבֶיהָ שִׂישׁוּ אִתָּהּ מְשׁוֹשׁ כָּל־הַמְתַּאבְּלִים עָלֶיהָ:	10	Rejoice ye with Jerusalem, And be glad with her, all ye that love her; Rejoice for joy with her, All ye that mourn for her;
לְמַעַן תִּינָקוּ וּשְׂבַעְתֶּם מִשָּׂד תִּנְחַמֶּיהָ לְמַעַן תִּמְצְוּ וְהִתְעַנְּגֶתֶם מִזֵּיז כְּבוֹדָהּ:	11	That ye may suck, and be satisfied With the breast of her consolations; That ye may drink deeply with delight Of the abundance of her glory.
(ס) כִּי־כֵהוּ אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹשֶׁה־אֵלֶיהָ כְּנָהָר שָׁלוֹם וּכְנַחַל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם וַיִּנְקֶתֶם עַל־צֵד' תִּנְשָׂאוּ וְעַל־בְּרָכִים תִּשְׁעֲשְׂעוּ:	12	For thus saith the LORD: Behold, I will extend peace to her like a river. And the wealth of the nations like an overflowing stream, and ye shall suck thereof: Ye shall be borne upon the side, and shall be dandled upon the knees.
כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ תִּנְחַמֶּנּוּ כֵן אֲנֹכִי אֲנַחֲמֶכֶם וּבִירוּשָׁלַם תִּנְחַמּוּ:	13	As one whom his mother comforteth, So will I comfort you; and ye shall be comforted in Jerusalem.
וּרְאִיתֶם וְשִׂשׁ לִבְכֶּם וְעֲצְמוֹתֵיכֶם כִּדְשָׁא תִּפְרַחְנָה וְנוֹדַעַה יַד־יְהוָה אֶת־עַבְדָּיו וְזַעַם אֶת־אֹיְבָיו: (ס)	14	And when ye see this, your heart shall rejoice, and your bones shall flourish like young grass; and the hand of the LORD shall be known toward His servants, and He will have indignation against His enemies.
כִּי־הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבוֹא וְכִסּוּפָה מִרְכַּבְתָּיו לְהָשִׁיב בַּחֲמָה אָפוּ וְגַעְרָתוֹ בְּלֹהֲבֵי־אֵשׁ:	15	For, behold, the LORD will come in fire, And His chariots shall be like the whirlwind; to render His anger with fury, And His rebuke with flames of fire.
כִּי בָאֵשׁ יְהוָה נִשְׁפָּט וּבְחֶרֶב אֶת־כָּל־בָּשָׂר וְרַבּוֹ חָלָל יְהוָה:	16	For by fire will the LORD contend, And by His sword with all flesh; And the slain of the LORD shall be many.
הַמְתַּקְדָּשִׁים וְהַמְטַהֲרִים אֶל־הַגְּנוֹת אַחַר (כ' אַחַד) [ק' אַחַת] בַּתְּוֹךְ אֲכָלִי בָשָׂר הַחֲזִיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהָעֶבְכָּר יַחְדָּו יִסְפוּ נַאֲם־יְהוָה:	17	They that sanctify themselves and purify themselves to go unto the gardens, behind one in the midst, Eating swine's flesh, and the detestable thing, and the mouse, Shall be consumed together, saith the LORD.
וְאֲנֹכִי מַעֲשִׂיהֶם וּמַחְשַׁבְתֵּיהֶם בָּאָה לְקַבֵּץ אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַלְשֹׁנוֹת וַיָּבֹאוּ וְרָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי:	18	For I [know] their works and their thoughts; [the time] cometh, that I will gather all nations and tongues; and they shall come, and shall see My glory.
וְשִׁמְתִּי בָהֶם אוֹת וְשִׁלַּחְתִּי מֵהֶם וּפְלִיטִים אֶל־הַגּוֹיִם תִּרְשִׁישׁ פּוּל וְלֹד מִשְׁכֵּי קֶשֶׁת תִּבְלִ וַיּוֹן הָאֵיִם הָרְחֻקִּים אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ אֶת־שְׁמִעִי וְלֹא־רָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי וְהִגִּידוּ אֶת־כְּבוֹדִי בַּגּוֹיִם:	19	And I will work a sign among them, and I will send such as escape of them unto the nations, to Tarshish, Pul and Lud, that draw the bow, to Tubal and Javan, to the isles afar off, that have not heard My fame, neither have seen My glory; and they shall declare My glory among the nations.

והביאו את-כָּל-אֲחֵיכֶם מִכָּל-הַגּוֹיִם׃
מִנְחָה׃ לַיהוָה בַּסּוּסִים וּבַרְכָב וּבַצִּבִּיִּם
וּבַפָּרָדִים וּבַכְּרֹת עַל הַר קָדְשִׁי
יְרוּשָׁלַם אָמַר יְהוָה כְּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת-הַמִּנְחָה בְּכֵלִי טָהוֹר בֵּית
יְהוָה׃

20

And they shall bring all your brethren out of all the nations for an offering unto the LORD, upon horses, and in chariots, and in fitters, and upon mules, and upon swift beasts, to My holy mountain Jerusalem, saith the LORD, as the children of Israel bring their offering in a clean vessel into the house of the LORD.

וְגַם-מֵהֶם אֶקַּח לַכֹּהֲנִים לְלוֹיִם אָמַר
יְהוָה׃

21

And of them also will I take for the priests and for the Levites, saith the LORD.

כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ
הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּדִים לִפְנֵי
נַאֲם-יְהוָה כֵּן יַעֲמִד זַרְעְכֶם וְשִׁמְכֶם׃

22

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the LORD, so shall your seed and your name remain.

וְהָיָה מִדֵּי-חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת
בְּשַׁבָּתוֹ יָבֹא כָל-בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי
אָמַר יְהוָה׃

23

And it shall come to pass, that from one new moon to another, and from one sabbath to another, shall all flesh come to worship before Me, Saith the LORD.

וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בַּפָּגִרִי הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים בִּי
כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכָּבֵּה
וְהָיוּ דְרָאוֹן לְכָל-בָּשָׂר׃ וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ
בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבָּתוֹ יָבֹא כָל בָּשָׂר
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי יְהוָה

24

And they shall go forth, and look Upon the carcasses of the men that have rebelled against Me; For their worm shall not die, Neither shall their fire be quenched; And they shall be an abhorring unto all flesh.

הפטרת שבת מחר חודש

The Haftarah for Shabbat Mahar Hodesh is I Samuel 20:18 – 42.

וַיֹּאמֶר-לּוֹ יְהוֹנָתָן מָחָר חֹדֶשׁ וְנִפְקְדָתָ כִּי
יִפְקֹד מוֹשְׁבֶדָ׃

XX:18

And Jonathan said unto him: "To-morrow is the new moon; and thou wilt be missed, thy seat will be empty.

וְשַׁלַּשְׁתָּ תִּתְרַד מָאֹד וּבֵאתָ אֶל-הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר-נִסְתַּרְתָּ שָׁם בְּיוֹם הַמַּעֲשֶׂה וַיִּשְׁבֶּתָּ
אֶצְלֵי הָאֵבֶן הָאֵזֶל׃

19

And in the third day thou shalt hide thyself well, and come to the place where thou didst hide thyself in the day of work, and shalt remain by the stone Ezel.

וְאֲנִי שַׁלַּשְׁתִּי חֲצִיִּים צִדָּה אֹרֶחַ
לְשַׁלַּח-לִי לְמַטְרָה׃

20

And I will shoot three arrows to the side-ward, as though I shot at a mark.

וְהִנֵּה אֶשְׁלַח אֶת־הַנֶּעַר לְךָ מֵצֵא
אֶת־הַחֲצִיצִים אִם־אָמַר אִמְרָ לַנֶּעַר הִנֵּה
הַחֲצִיצִים מִמֶּנִּי וְהִנֵּה קָחְנוּ וּבָאָה כִּי־שָׁלוֹם
לְךָ וְאֵין דָּבָר מִי־יְהוָה:

וְאִם־כֵּן אָמַר לְעֹלָם הִנֵּה הַחֲצִיצִים מִמֶּנִּי
וְתִלָּאָה לְךָ כִּי שָׁלַחְךָ יְהוָה:

וְהַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וְאַתָּה הִנֵּה יְהוָה
בֵּינִי וּבֵינֶךָ עַד־עוֹלָם: (ס)

וַיִּסְתֵּר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיָּשֶׁב
הַמֶּלֶךְ (כ' ע"ל) [ק' א"ל] לֶאֱכֹל:

וַיָּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשְׁבּוֹ כַּפְּעַם בַּפְּעַם
אֶל־מוֹשֵׁב הַקִּיר וַיָּקֶם יְהוֹנָתָן וַיָּשֶׁב אַבְנֵר
מִצֵּד שְׂאוּל וַיִּפְקֹד מְקוֹם דָּוִד:

וְלֹא־דִבֶּר שְׂאוּל מֵאוֹמָה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי
אָמַר מִקֵּרָה הוּא בִּלְתִּי טָהוֹר הוּא כִּי־לֹא
טָהוֹר: (ס)

וַיְהִי מִמָּחָרֶת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפְקֹד מְקוֹם
דָּוִד (פ) וַיֹּאמֶר שְׂאוּל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ
מָדוּעַ לֹא־בָּא בֶן־יִשִּׁי גַם־תִּמְוֹל גַּם־חַיִּים
אֶל־הַלֶּחֶם:

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוּל נִשְׁאֵל נִשְׁאֵל דָּוִד
מֵעַמָּדִי עַד־בֵּית לֶחֶם:

וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי נָא כִּי זָבַח מִשְׁפָּחָה
לָנוּ בָּעִיר וְהוּא צִוָּה־לִּי אָחִי וְעַתָּה
אִם־מִצָּאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אִמְלֹטָה נָא וְאַרְאֶה
אֶת־אָחִי עַל־כֵּן לֹא־בָּא אֶל־שְׁלֹחַן
הַמֶּלֶךְ: (ס)

וַיַּחַר־אַף שְׂאוּל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ
בֶּן־נִעֻת הַמְּרֻדֹת הֲלֹא יָדַעְתִּי כִּי־בַחֲרָה
אַתָּה לְבֶן־יִשִּׁי לְבִשְׁתָּךְ וּלְבִשְׁתֵּי עֲרֹנְתִּי
אִמָּךְ:

And, behold, I will send the lad: Go, find the arrows.
21 If I say unto the lad: Behold, the arrows are on this
side of thee; take them, and come; for there is peace
to thee and no hurt, as the LORD liveth.

22 But if I say thus unto the boy: Behold, the arrows are
beyond thee; go thy way; for the LORD hath sent thee
away.

23 And as touching the matter which I and thou have
spoken of, behold, the LORD is between me and thee
for ever.'

24 So David hid himself in the field; and when the new
moon was come, the king sat him down to the meal
to eat.

25 And the king sat upon his seat, as at other times, even
upon the seat by the wall; and Jonathan stood up, and
Abner sat by Saul's side; but David's place was empty.

26 Nevertheless Saul spoke not any thing that day; for he
thought: 'Something hath befallen him, he is
unclean; surely he is not clean.'

27 And it came to pass on the morrow after the new
moon, which was the second day, that David's place
was empty; and Saul said unto Jonathan his son:
'Wherefore cometh not the son of Jesse to the meal,
neither yesterday, nor to-day?'

28 And Jonathan answered Saul: 'David earnestly asked
leave of me to go to Beth-lehem;

29 and he said: Let me go, I pray thee; for our family
hath a sacrifice in the city; and my brother, he hath
commanded me; and now, if I have found favour in
thine eyes, let me get away, I pray thee, and see my
brethren. Therefore he is not come unto the king's
table.'

30 Then Saul's anger was kindled against Jonathan, and
he said unto him: 'Thou son of perverse rebellion, do
not I know that thou hast chosen the son of Jesse to
thine own shame, and unto the shame of thy
mother's nakedness?

כִּי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן־יִשִׁי תִּי
עַל־הָאָדָמָה לֹא תִכּוֹן אֹתָהּ וּמַלְכוּתָהּ
וְעַתָּה שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי בֶן־מָוֶת
הוא: (ס)

31 For as long as the son of Jesse liveth upon the earth,
thou shalt not be established, nor thy kingdom.
Wherefore now send and fetch him unto me, for he
deserveth to die.'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו
לָמָּה יוֹמָת מָה עָשָׂה:

32 And Jonathan answered Saul his father, and said unto
him: 'Wherefore should he be put to death? what
hath he done?'

וַיִּטֵּל שָׁאוּל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו לְהַכָּתוּ וַיָּדַע
יְהוֹנָתָן כִּי־כָלָה הָיָא מֵעַם אָבִיו לְהָמִית
אֶת־דָּוִד: (ס)

33 And Saul cast his spear at him to smite him; whereby
Jonathan knew that it was determined of his father to
put David to death.

וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מֵעַם הַשֻּׁלְחָן בְּחַר־אָרַךְ
וְלֹא־אָכַל בַּיּוֹם־הַהוּא הַשֵּׁנִי לֶחֶם כִּי
נִעְצַב אֶל־דָּוִד כִּי הִכְלִמוֹ אָבִיו: (ס)

34 So Jonathan arose from the table in fierce anger, and
did eat no food the second day of the month; for he
was grieved for David, and because his father had put
him to shame.

וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשֶּׁדֶה לְמוֹעֵד
דָּוִד וְנָעַר קָטָן עִמּוֹ:

35 And it came to pass in the morning, that Jonathan
went out into the field at the time appointed with
David, and a little lad with him.

וַיֹּאמֶר לְנָעָרוֹ רֵץ מֵצֵא נָא אֶת־הַחֲצִיִּים
אֲשֶׁר אֲנֹכִי מוֹרֶה הַנֶּעַר רֵץ וְהוּא־יָרָה
הַחֲצִי לְהַעֲבֹרוֹ:

36 And he said unto his lad: 'Run, find now the arrows
which I shoot.' And as the lad ran, he shot an arrow
beyond him.

וַיָּבֹא הַנֶּעַר עַד־מְקוֹם הַחֲצִי אֲשֶׁר יָרָה
יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנֶּעַר וַיֹּאמֶר
הֲלוֹא הַחֲצִי מִמּוֹד וְהִלָּאָה:

37 And when the lad was come to the place of the arrow
which Jonathan had shot, Jonathan cried after the
lad, and said: 'Is not the arrow beyond thee?'

וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנֶּעַר מִהֵרָה חֲוָשָׁה
אֶל־תַּעֲמֹד וַיִּלָּקֵט נֶעַר יְהוֹנָתָן אֶת־(כ)
הַחֲצִי(ק' תַּחֲצִיִּים) וַיָּבֹא אֶל־אֲדֹנָיו:

38 And Jonathan cried after the lad: 'Make speed, hasten,
stay not.' And Jonathan's lad gathered up the arrows,
and came to his master.

וְהַנֶּעַר לֹא־יָדָע מֵאוֹמֶה אֵךְ יְהוֹנָתָן וְדָוִד
יָדְעוּ אֶת־הַדָּבָר: (ס)

39 But the lad knew not any thing; only Jonathan and
David knew the matter.

וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת־כְּלָיו אֶל־הַנֶּעַר אֲשֶׁר־לוֹ
וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הִבֵּיָה הָעִיר:

40 And Jonathan gave his weapons unto his lad, and said
unto him: 'Go, carry them to the city.'

הַנֶּעַר בֹּא וְדָוִד קָם מֵאֲצֹל הַגִּבּוֹר וַיִּפֹּל
לְאַפָּיו אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים
וַיִּשָּׁקוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיִּכְבּוּ אִישׁ
אֶת־רֵעֵהוּ עַד־דָּוִד הִגְדִּיל:

41 And as soon as the lad was gone, David arose out of a
place toward the South, and fell on his face to the
ground, and bowed down three times; and they kissed
one another, and wept one with another, until David
exceeded.

וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנִי וְאַתָּה בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר
יְהוָה יִתְּנָה בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין זֶרְעִי וּבֵין
זֶרְעֶךָ עַד-עוֹלָם: (פ)

42

And Jonathan said to David: 'Go in peace, forasmuch as we have sworn both of us in the name of the LORD, saying: The LORD shall be between me and thee, and Between my seed and thy seed, for ever.'